

NADLEŽNOST I KAPACITETI
LOKALNE SAMOUPRAVE I
ORGANIZACIJA CIVILNOG
DRUŠTVA ZA PRIMENU
EVROPSKIH STANDARDA U
OBLASTI **ŽIVOTNE SREDINE**

NADLEŽNOST I KAPACITETI
LOKALNE SAMOUPRAVE I
ORGANIZACIJA CIVILNOG
DRUŠTVA ZA PRIMENU
EVROPSKIH STANDARDA U
OBLASTI **ŽIVOTNE SREDINE**

Beograd, septembar 2012.

Rezime

Projekat „ZNAM KAKO DA DELUJEM” (*KnowHow2Act*), sprovode u partnerstvu Evropski pokret u Srbiji, Beogradska otvorena škola, Centar za razvoj građanskog društva PROTECTA i UNECOOP, a uz podršku Ambasade Kraljevine Norveške u Beogradu. Cilj projekta je poboljšanje i povećanje učešća organizacija civilnog društva u procesima donošenja odluka u oblasti zaštite životne sredine na lokalnom nivou u procesu evropske integracije, kroz program obuka namenjenih jačanju kapaciteta organizacija civilnog društva.

U analizi se daje procena nadležnosti i kapaciteta jedinica lokalne samouprave (JLS), kao i kapaciteta i uloge organizacija civilnog društva (OCD) i privrednih subjekata (PS) u oblasti životne sredine u kontekstu usaglašavanja nacionalnih propisa sa propisima EU i njihovog sprovođenja.

Analiza se sastoji iz dva dela.

1) U prvom delu se, na osnovu raspoloživih strateških i drugih analitičkih dokumenata i izveštaja, analiziraju kapaciteti lokalne samouprave i OCD. Nadležnost lokalne samouprave u oblasti životne sredine regulisana je propisima u oblasti lokalne samouprave (i državne uprave), kao i grupom propisa u oblasti životne sredine. Jedna od osnovnih karakteristika propisa u oblasti životne sredine je da je nadležnost za sprovođenje ovih propisa značajnim delom poverena lokalnoj samoupravi.

Zajednička karakteristika svih procena stanja kapaciteta lokalne samouprave za sprovođenje propisa u oblasti životne sredine je da kapaciteti lokalne samouprave nisu zadovoljavajući i da je potrebno preduzimati mere na njihovom jačanju.

Opšti okvir kojim se definiše mesto i uloga OCD u oblasti životne sredine ustanovljen je odgovarajućim propisima kojima se reguliše položaj udruženja građana. Uloga OCD u oblasti životne sredine najvećim delom se može posmatrati kroz položaj i ulogu javnosti u procedurama donošenja odluka koje se tiču životne sredine kao i ostvarivanju prava na pristup informacijama koje se tiču životne sredine. Iako relevantni propisi regulišu pitanje učešća javnosti u odlučivanju i pristup informacijama u oblasti životne sredine neka pitanja se mogu smatrati otvorenim. U analizi se sagledava i pitanje finansiranja lokalne samouprave i OCD, kao jednom od najznačajnijih za njihov položaj. Postoje određeni problemi i otvorena pitanja kada se radi o finansiranju lokalne samouprave u oblasti životne sredine, kao i aktivnosti OCD u oblasti životne sredine.

Učešće lokalne samouprave i OCD u pripremi i donošenju propisa koji se tiču životne sredine nije adekvatno regulisano u smislu obaveze predlagача zakona i podzakonskih akata da sprovedu proceduru (ili neke elemente procedure) učešća javnosti. Učešće lokalne samouprave u sprovođenju propisa u oblasti životne sredine najvećim delom bi trebalo posmatrati kao učešće u sprovođenju nacionalnih propisa, onde i onda gde i kada su oni usaglašeni sa relevantnim propisima EU. Nema konkretnijih procena o nivou poznavanja politike i propisa EU u oblasti životne sredine iako se zaključak o tome može izvoditi iz procena opštih kapaciteta lokalne samouprave i OCD.

Iako postoji prostor za izvesna unapređenja postojećeg normativnog okvira, generalno se može konstatovati da važeći propisi obezbeđuju osnovu za aktivnosti lokalne samouprave i OCD u oblasti životne sredine uključujući i sprovođenje, odnosno učešće u sprovođenju propisa. Međutim, procenjuje se da postojeće stanje kapaciteta nadležnih organa lokalne samouprave (i lokalne samouprave u celini) nije zadovoljavajuće, odnosno da poveravanje poslova lokalnoj samoupravi nije pratilo i odgovarajuće jačanje kapaciteta nadležnih organa lokalne samouprave.

2) U drugom delu analize daje se tumačenje rezultata istraživanja koje je sprovedeno tokom jula i avgusta 2012. godine sa osnovnim ciljem da se sagleda stanje u pogledu kapaciteta JLS, OCD i PS za sprovođenje propisa u oblasti životne sredine. Centralni deo istraživanja odnosi se na pitanje kapaciteta

JLS, onako kako ih vide predstavnici JLS, OCD i PS. Pored toga, na osnovu odgovora na upitnike mogu se izvesti i odgovarajući zaključci u pogledu kapaciteta OCD, odnosno PS. Istraživanje je sprovedeno putem ankete, odnosno intervjua i dobijeni rezultati predstavljaju procenu stanja kapaciteta (problemi, potrebe, dalje aktivnosti, itd) onako kako ih vide predstavnici tri grupe ispitanika. Postavljeno je ukupno 103 pitanja (28 za JLS, 30 za PS i 45 za OCD). Zbog velikog broja propisa, kojima su propisane određene obaveze JLS, odnosno PS, u ovom istraživanju nije bilo moguće detaljno sagledavanje stanja u odnosu na sve njih pojedinačno. Zbog toga se preporučuje preduzimanje odgovarajućih mera radi obezbeđivanja uslova za detaljnije i kontinuirano praćenje stanja primene svakog pojedinačnog propisa.

Na opšti način se može reći da su rezultati istraživanja sprovedenog putem intervjua, odnosno ankete, potvrdili prethodne zaključke izvedene na osnovu analize postojećih strateških dokumenata, raspoloživih izveštaja i drugih autorskih i sličnih analiza. Istovremeno, oni su postavili osnovu za produbljenje sagledavanje nekih aspekata aktivnosti JLS, PS i OCD u oblasti životne sredine. To znači da istraživanje pruža osnovu za izvlačenje određenih, nešto konkretnijih zaključaka u pogledu najznačajnijih prepreka koje stoje pred JLS, odnosno OCD i PS na putu doslednijeg poštovanja propisa u oblasti životne sredine. Istraživanje je naglasilo značaj pitanja međusobne saradnje ovih subjekata sistema zaštite životne sredine, ali i pitanje odnosa prema subjektima politike u oblasti životne sredine na nacionalnom nivou, naročito kada se radi o učešću JLS, PS i OCD u pripremi i donošenju propisa kojima se propisuju obaveze za JLS i PS. Snažno je istaknuta potreba većeg uključivanja javnosti, odnosno jačanja kapaciteta OCD radi aktivnijeg učešća u procedurama koje se sprovedu u oblasti životne sredine, na osnovu važećih propisa koji predviđaju ovakve mogućnosti (pre svega procena uticaja na životnu sredinu, strateška procena uticaja na životnu sredinu, integrisane dozvole, dozvole u vezi sa upravljanjem otpadom, itd). Iskazana je nedvosmislena procena da je potrebna dodatna obuka predstavnika sve tri grupe ispitanika (u delu koji se odnosi na poznavanje nacionalnih i EU propisa i politike u oblasti životne sredine). Osim toga, iskazana je zainteresovanost za učešće u pripremi polaznih pozicija RS za pregovore o pristupanju EU, odnosno u samom postupku pregovaranja.

3) Na kraju dokumenta se nalaze tri aneksa. U Aneksu 1. je predstavljena metodologija istraživanja. U Aneksu 2. se daje tabelarni prikaz nadležnosti lokalne samouprave prema propisima u oblasti životne sredine. U Aneksu 3. se navodi spisak literature koja je korišćena za izradu Analize proširen spiskom dokumenata koji mogu biti od koristi za dalja istraživanja.

Ključne reči

Lokalna samouprava, organizacije civilnog društva, privredni subjekti, životna sredina, propisi u oblasti životne sredine, učešće javnosti, pristup informacijama, usaglašavanje propisa, sprovođenje propisa, kapaciteti, Republika Srbija, Evropska unija.

Skraćenice

AI	Analički izveštaj koji prati saopštenje Komisije upućeno Evropskom parlamentu i Savetu (Mišljenje komisije o zahtevu Srbije za članstvo u Evropskoj uniji)
AK	Arhuska konvencija
AP	Autonomna pokrajina
AZŽS	Agencija za zaštitu životne sredine
EIA	Procena uticaja na životnu sredinu
EU	Evropska unija
IPPC	Integrirano sprečavanje i kontrola zagađivanja životne sredine
JLS	Jedinice lokalne samouprave
JPP	Javno – privatno partnerstvo
LEAP	Lokalni ekološki akcioni plan
MŽSPP	Ministarstvo životne sredine i prostornog planiranja
MŽSRPP	Ministarstvo životne sredine, rudarstva i prostornog planiranja
NPI	Nacionalni program za integraciju RS u EU

NPŽŽS	Nacionalni program zaštite životne sredine
NSAŽSRS	Nacionalna strategija za aproksimaciju u oblasti životne sredine za Republiku Srbiju
NSOR	Nacionalna strategija održivog razvoja
OCD	Organizacije civilnog društva (udruženja građana)
OUEK	Odgovori na upitnik Evropske komisije
RS	Republika Srbija
SBR	Strategija biološke raznovrsnosti RS za period od 2011. do 2018. godine
SEA	Strateška procena uticaja na životnu sredinu
SSP	Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju
SUO	Strategija upravljanja otpadom za period 2010-2019. godine
ZISKZ	Zakon o integrisanom sprečavanju i kontroli zagađivanja životne sredine
ZLS	Zakon o lokalnoj samoupravi
ZU	Zakon o udruženjima
ZZŽS	Zakon o zaštiti životne sredine
ZPUŽS	Zakon o proceni uticaja na životnu sredinu
ZSPUŽS	Zakon o strateškoj proceni uticaja na životnu sredinu
ZSPIJZ	Zakon o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja

Sadržaj

UVOD I METODOLOŠKE NAPOMENE	13
PRVI DEO: Nadležnost, uloga i kapaciteti lokalne samouprave i organizacija civilnog društva u oblasti životne sredine u pravu i strateškim i drugim dokumentima	17
A. NADLEŽNOST I ULOGA LOKALNE SAMOUPRAVE I OCD	17
Subjekti sistema zaštite životne sredine	17
Obaveza saradnje	20
GLAVA I: Nadležnost lokalne samouprave i drugih subjekata u oblasti životne sredine	23
1. NADLEŽNOST LOKALNE SAMOUPRAVE	24
A) Ustavne odredbe	24
B) Nadležnosti lokalne samouprave u oblasti životne sredine prema propisima u oblasti lokalne samouprave	26
C) Propisi u oblasti životne sredine i nadležnost lokalne samouprave	29
C.1. Zakon o zaštiti životne sredine	31
C.2. Zakon o proceni uticaja na životnu sredinu	33
C.3. Zakon o strateškoj proceni uticaja na životnu sredinu	35
C.4. Zakon o integrisanom sprečavanju i kontroli zagađivanja životne sredine	35
C.5. Zakon o upravljanju otpadom	36
C.6. Zakon o ambalaži i ambalažnom otpadu	38
C.7. Zakon o zaštiti vazduha	38
C.8. Zakon o zaštiti od buke u životnoj sredini	39

C.9. Zakon o zaštiti prirode	40
C.10. Zakon o zaštiti od nejonizujućih zračenja	41
C.11. Zakon o hemikalijama	42
C.12. Zakon o vodama	42
2. Nadležnost Republike i AP	43
3. Finansiranje u oblasti životne sredine	47
4. Komunalna preduzeća	51
5. Ostali propisi od značaja za oblast životne sredine i lokalna samouprava	54
GLAVA II: Uloga organizacija civilnog društva (OCD) u oblasti životne sredine	57
1. Ustavne odredbe	58
2. Zakon o lokalnoj samoupravi i drugi propisi	59
3. OCD u oblasti životne sredine	60
OCD u Zakonu o zaštiti životne sredine	62
A) Učešće OCD u odlučivanju o pitanjima koja se tiču životne sredine	65
A.1. Zakon o zaštiti životne sredine	66
A.2. Procena uticaja na životnu sredinu	67
A.3. Strateška procena uticaja na životnu sredinu	70
A.4. Integrisana dozvola	72
A.5. Učešće javnosti u drugim propisima u oblasti životne sredine	75
A.6. Učešće javnosti u drugim propisima	76
B) Pristup informacijama koje se tiču životne sredine	77
B.1. Pojam „informacija o životnoj sredini“	78
B.2. Životna sredina u ZSPIJZ	81
B.3. Procedura pristupa informacijama	82
B.4. Pristup informacijama u propisima u ZZŽS	83
B.5 Pristup informacijama u ostalim propisima u oblasti životne sredine	83
4. Finansiranje OCD	92
GLAVA III: Priprema, donošenje i sprovođenje propisa i učešće lokalne samouprave i OCD	95

B. PROCENE KAPACITETA	99
GLAVA I: Procene stanja, Prioriteti i projekcije razvoja lokalne samouprave u oblasti životne sredine (prema strateškim i drugim dokumentima)	99
1. Procene opštih kapaciteta lokalne samouprave u strateškim i drugim dokumentima od značaja za procenu kapaciteta u oblasti životne sredine	102
2. Kapaciteti lokalne samouprave u oblasti životne sredine prema strateškim dokumentima u oblasti životne sredine	105
3. Kapaciteti lokalne samouprave u oblasti životne sredine prema drugim dostupnim dokumentima	110
4. Procene finansijskih kapaciteta	115
5. Kapaciteti komunalnih preduzeća	118
GLAVA II: Procene stanja, Prioriteti i projekcije razvoja OCD u oblasti životne sredine (prema strateškim i drugim dokumentima)	121
1. Strateški dokumenti RS	121
2. Procena kapaciteta OCD Kancelarije za saradnju sa civilnim društvom	124
3. Drugi relevantni izvori	128
4. Procene stanja u oblasti učešća javnosti u odlučivanju i pristupa informacijama	130
5. Procene stanja u oblasti finansiranja OCD	130
GLAVA III: Procene stanja u oblasti učešća lokalne samouprave i OCD u pripremi i sprovođenju propisa	134
C. PROPISI EU U OBLASTI ŽIVOTNE SREDINE, LOKALNA SAMOUPRAVA I OCD	137
1. Procena procedure transpozicije propisa i kapaciteta lokalne samouprave i državne uprave	137
2. Uloga OCD	143
3. Najznačajniji propisi EU u oblasti životne sredine	144
4. Procena nivoa usaglašenosti nacionalnih propisa sa propisima EU	163

ZAKLJUČCI I PREPORUKE	167
DRUGI DEO:	173
REZULTATI ISTRAŽIVANJA: KAPACITETI I POTREBE LOKALNE SAMOUPRAVE I OCD U OBLASTI ŽIVOTNE SREDINE	173
1. Metodologija istraživanja	174
2. Rezultati	174
3. Zaključci	389
ANEKSI:	403
ANEKS 1. Tabela – Nadležnost lokalne samouprave prema propisima u oblasti životne sredine	405
ANEKS 2. Spisak pitanja koncipiranih za potrebe istraživanja o zaštiti životne sredine na lokalnom nivou	413
ANEKS 3. Nadležnost lokalne samouprave prema propisima u oblasti životne sredine	453
ANEKS 4. Literatura	495

UVOD I METODOLOŠKE NAPOMENE

Pitanje uloge nadležnih organa jedinica lokalne samouprave (u daljem tekstu: JLS)¹ i organizacija civilnog društva (u daljem tekstu: OCD)² u sprovođenju različitih aktivnosti u oblasti životne sredine³ povezano je sa brojnim drugim pitanjima koja se tiču opšteg stanja i procesa u društvu. Ono se za potrebe ove analize posmatra sa dva aspekta: sa normativnog stanovišta (pre svega kroz nadležnost i ulogu u odgovarajućim procedurama propisanim zakonom i drugim propisima)

1 Prema članu 3. Zakona o lokalnoj samoupravi, "lokalna samouprava ostvaruje se u opštini, gradu i gradu Beogradu...".

2 Iako se u široj literaturi i zvaničnim i drugim dokumentima i analizama koriste različite formulacije („civilni sektor“, „nevladine organizacije“, „udruženja građana“, itd. za potrebe ove analize koristi se formulacija „organizacije civilnog društva“, i to u najširem smislu reči, za oznaku različitih formi organizovanja građana kao učesnika u procesima odlučivanja u oblasti životne sredine, odnosno rešavanja problema u ovoj oblasti. Pri tom se ne dovodi u pitanje pojam „udruženje građana“ iz Zakona o udruženjima.

3 Pojam „životna sredina“ određen je sadržajem ovog pojama prema propisima u oblasti životne sredine. Ovo stoga što se u analizi prevashodno razmatraju propisi u oblasti životne sredine koji neposredno uređuju određena pitanja u oblasti životne sredine. Podsećamo, „životna sredina“ je definisana kao „skup prirodnih i stvorenih vrednosti čiji kompleksni međusobni odnosi čine okruženje, odnosno prostor i uslove za život“ (član 3. t. 1. Zakona o zaštiti životne sredine).

i sa stanovišta procene kapaciteta za sprovođenje propisa. Pri tom bi trebalo imati u vidu da nije moguće potpunije razumevanje mesta i uloge JLS i OCD kroz normativna rešenja bez vođenja računa o širem ambijentu, dakle, odnosu lokalne zajednice i društva kao i odnosima organa lokalne samouprave i lokalne zajednice u širem smislu.⁴ Stoga, ovo pitanje predstavlja deo znatno šireg kruga pitanja koja se odnose na funkcionisanje i reformu institucija političkog sistema, stanje u oblasti uprave, funkcionisanje pravne države, vladavinu prava, poštovanje ljudskih prava, proces decentralizacije, proces evropskih integracija,⁵ itd. Jer, „reforma državne uprave je složen i dugoročan proces, posebno u zemljama u tranziciji, u kojima je uprava, kako na centralnom tako i na lokalnom nivou, po pravilu slaba, opterećena nizom problema nagomilanih tokom više decenija“.⁶

Istovremeno, ulogu lokalne samouprave i OCD treba posmatrati kao dva međusobno čvrsto povezana pitanja naročito kada se to odnosi na pitanja u oblasti životne sredine koja imaju prevashodno lokalni karakter i čije rešavanje zahteva koordinirano delovanje različitih subjekata. Problemi u oblasti životne sredine čak i kada imaju širi regionalni ili globalni značaj uvek imaju (ili mogu da imaju) lokalnu dimenziju i specifične načine manifestovanja na lokalnom nivou.⁷ Osnovna pretpostavka za rešavanje ovih problema je postojanje odgovarajućih kapaciteta lokalne samouprave i OCD, jasno definisana uloga kao i postojanje odgovarajućih mehanizama vertikalne i horizontalne koordinacije.

4 Za neke naznake o shvatanjima lokalne samouprave sa „tradicionalističkog“, „pragmatističkog“ i „organiciističkog“ aspekta videti, Damjanović, M., Uvodne napomene u Robertson, B., & Ch. (pr.) *Uvodna iskustva lokalnih samouprava*, Beograd: Magna agenda, 2002, str. 16.

5 Prema odredbama člana 114. SSP, saradnja između RS (sa jedne strane) i Evropskih zajednica, odnosno njihovih država članica (sa druge strane) imaće za cilj „da se obezbedi razvoj efikasne i odgovorne državne uprave u Srbiji, a naročito pružanje podrške primeni vladavine prava, odgovarajućem funkcionisanju državnih institucija u korist celokupne populacije Srbije, kao i nesmetanog razvoja odnosa između EU i Srbije. Saradnja u ovoj oblasti će prevashodno biti usredsređena na izgradnju institucija, uključujući razvoj i primenu transparentnog i nepristrasnog sistema zapošljavanja, upravljanja kadrovima i napredovanja u državnoj službi, kontinuiranu obuku i promovisanje etike u državnoj upravi. Saradnja će obuhvatiti sve nivoe državne uprave, uključujući i lokalnu upravu.“ (aut. pod).

6 Strategija reforme državne uprave u Republici Srbiji (2004), citirano prema Lilić, S., Modernizacija srpske državne uprave, u Trbović, A., S., (ur) *Reforme: politička volja i administrativni kapacitet*, Beograd: Fakultet za ekonomiju, finansije i administraciju Univerziteta Singidunum, 2011, str. 13.

7 Politika EU u oblasti životne sredine zasnovana je na principima (predostrožnosti, prevencije, zagađivač plaća i principu da se mere sprečavanja štete u životnoj sredini imaju preduzeti, najpre, na mestu nastanka) koji, jednim značajnim delom, naglašavaju upravo značaj sprovođenja aktivnosti na lokalnom nivou, odnosno značaj uvažavanja lokalnih specifičnosti.

Važeći propisi u oblasti životne sredine snažno naglašavaju, između ostalog, dva ključna elementa sistema zaštite životne sredine: 1. značaj lokalne samouprave u rešavanju problema životne sredine i sprovođenju mera prevencije i zaštite životne sredine; i 2. mesto i ulogu javnosti (i time i OCD) u procedurama donošenja odluka u oblasti životne sredine ili od značaja za oblast životne sredine. Jedna od karakteristika važećih propisa je i to što su svi propisi usvajani od 2004. godine do danas imali za cilj, između ostalog, obezbeđivanje usaglašenosti nacionalnih propisa sa propisima EU. Za neke od ovih propisa se veruje, odnosno postoje procene, da su potpuno usaglašeni. Otuda i povezanost pitanja položaja i uloge lokalne samouprave i OCD sa pitanjem usaglašavanja nacionalnih propisa u oblasti životne sredine, odnosno sprovođenja propisa EU.

Jačanje kapaciteta lokalne samouprave i OCD zavise od brojnih i različitih faktora.⁸ Opšte procene kapaciteta OCD i lokalne samouprave u oblasti životne sredine date su u nekoliko strateških dokumenata koje su nadležni organi RS i pojedine međunarodne organizacije izradili u poslednjih nekoliko godina. U osnovi zajedničkih procena, što je ujedno i polazni stav ove analize, je da bi u narednom periodu trebalo preduzeti potrebne mere radi jačanja kapaciteta

8 Jedno od pitanja je pitanje same metodologije, odnosno pitanje definisanja sadržaja samog pojma „kapaciteti“ lokalne samouprave, odnosno OCD. Prema *Strategiji reforme državne uprave u Republici Srbiji* „osposobljenost organa lokalne samouprave ima dva aspekta: materijalnu osposobljenost, koja se obezbeđuje: izbalansiranom teritorijalnom organizacijom države, vodeći računa o veličini, strukturi i kapacitetima opština i gradova koji se obrazuju; procesom fiskalne decentralizacije koji treba da ide uporedo sa decentralizacijom poslova, pri čemu su strateški pravci fiskalne decentralizacije Srbije dati u okviru sledećeg poglavlja; stvaranjem ustavnopravnih i zakonskih osnova za postojanje sopstvene svojine lokalne samouprave, pre svega svojine na nepokretnostima; i „kadrovska osposobljenost organa lokalne samouprave, što podrazumeva postojanje: organizacionog okvira; upravljačkih sistema; potrebnih znanja i veština osoblja; mehanizama kojima se u okviru same lokalne samouprave obezbeđuje nadzor i kontrola nad radom njenih organa i transparentnost u njihovom radu.“ *Strategija reforme državne uprave u Republici Srbiji, Akcioni plan za sprovođenje reforme državne uprave u Republici Srbiji za period od 2009. godine do 2012. godine*, Ministarstvo za državnu upravu i lokalnu samoupravu, Beograd, 2009. str. 33, 34. Dostupno na: <http://www.drzavnauprava.gov.rs/files/dokumenta-7.pdf>. U dokumentu pod nazivom „*Pregled srednjoročnih prioriteta jedinica lokalne samouprave u oblasti jačanja institucionalnih kapaciteta*“ posebno se razmatraju tri grupe pitanja: organizacija i radni procesi, ljudski resursi i primena savremenih informaciono-komunikacionih tehnologija. Ostali aspekti institucionalnog jačanja obuhvataju „uređenje radno-pravnog statusa zaposlenih u JLS kroz pripremu odgovarajućih propisa; obezbeđivanje dodatnog radnog prostora; nastavak procesa decentralizacije; depolitizacija rada u JLS; osnivanje komunalne policije u opštinama; stabilizacija sistema finansiranja lokalne samouprave; upoznavanje zaposlenih u JLS sa procesom evropskih integracija; priprema odgovarajućih strateških i planskih dokumenata na nivou JLS.“ *Pregled srednjoročnih prioriteta jedinica lokalne samouprave u oblasti jačanja institucionalnih kapaciteta*, Ministarstvo za državnu upravu i lokalnu samoupravu, novembar 2010 – januar 2011. str. 14. Dostupno na: <http://www.drzavnauprava.gov.rs/files/dokumenta-5.pdf>. Slično i na str. 2.

i OCD i nadležnih organa jedinica lokalne samouprave. Jer, „snažna i dobro obučena administracija na nacionalnom i lokalnim nivoima jeste imperativ za primenu i sprovođenje pravnih tekovina EU u domenu životne sredine“.⁹

Dakle, osnova analize su postojeći izvori prava, strateški dokumenati, izveštaji nadležnih organa i organizacija kao i analize, odnosno rezultati istraživanja koja su sprovedena za različite potrebe. Pored Ustava RS, propisa u oblasti lokalne samouprave i državne uprave, u analizi su obuhvaćeni najznačajniji propisi u oblasti životne sredine, odnosno od značaja za oblast životne sredine.

Istraživanje na osnovu upitnika treba da da nešto detaljniji uvid u aktuelno stanje kapaciteta lokalne samouprave u oblasti životne sredine opšteg tipa, probleme i potrebe u ovoj oblasti. Budući da se radi o velikom broju propisa u oblasti životne sredine čije sprovođenje je povereno lokalnoj samoupravi, u ovom istraživanju nisu svi oni mogli biti obuhvaćeni na dovoljno detaljan način. Rezultati ovog istraživanja, kada ono bude završeno, biće dati u drugom delu rada. Na osnovu rezultata ovog istraživanja biće dati odgovarajući zaključci i preporuke.

⁹ „Analitički izveštaj koji prati saopštenje Komisije upućeno Evropskom parlamentu i Savetu, Mišljenje komisije o zahtevu Srbije za članstvo u Evropskoj uniji“, Evropska komisija, SEC (2011) 1208, Brisel, 12. 10. 2011. http://www.seio.gov.rs/upload/documents/eu_dokumenta/godisnji_izvestaji_ek_o_napretku/analiticki_izvestaj_2010.pdf (12. 2. 2012). (u daljem tekstu: „AI“) str. 145.

PRVI DEO:

NADLEŽNOST, ULOGA I KAPACITETI LOKALNE SAMOUPRAVE I ULOGA ORGANIZACIJA CIVILNOG DRUŠTVA U OBLASTI ŽIVOTNE SREDINE U PRAVU I STRATEŠKIM I DRUGIM DOKUMENTIMA¹⁰

A. NADLEŽNOST I ULOGA LOKALNE SAMOUPRAVE I OCD

Subjekti sistema zaštite životne sredine

U pokušaju odgovora na pitanje ko su subjekti sistema zaštite životne sredine moguće je primeniti različite kriterijume i metodologiju. Najprepoznatljivijim se čini definisanje ovih subjekata na osnovu Ustava RS i propisa u oblasti životne sredine.

¹⁰ Autor: Dragoljub Todić, u saradnji sa Mladenkom Ignjatić

Odredbama Ustava RS propisuju se nadležnosti opštine (član 190. t. 6), Autonomne pokrajine (član 183. stav. 2. t. 2) i Republike Srbije (član 97. t. 9). Istovremeno, prava iz člana 74. Ustava (zdrava životna sredina) garantuju se „svakome” i „svako” ima odgovarajuće dužnosti (stav 3). Za zaštitu životne sredine odgovoran je „svako, a posebno Republika Srbija i Autonomna pokrajina.” (stav 2). Dakle, lokalna samouprava nije „posebno” odgovorna. Iako ovde nije potpuno jasno kakve su ukupne implikacije ovakvog rešenja, ono što je izvesno to je da, prema odredbi člana 74. Ustava, odgovornost lokalne samouprave nije u istoj ravni sa odgovornošću Republike i autonomne pokrajine. **Ovo i pored odredbe člana 190. Ustav, a kojom se propisuje nadležnost lokalne samouprave, između ostalog, i u oblasti životne sredine.**

Ipak, formalno najutemeljenijom bi se mogla smatrati ona klasifikacija subjekata sistema zaštite životne sredine koja je kao takva data u odgovarajućim propisima u oblasti životne sredine. Značajan deo važećih zakona u oblasti životne sredine sadrži odredbe kojima se eksplicitno definiše ko su subjekti sistema zaštite životne sredine. Tako, na primer, prema odredbama *Zakona o zaštiti životne sredine* subjekti sistema zaštite životne sredine su: 1) Republika; 2) Autonomna pokrajina; 3) opština, odnosno grad (jedinica lokalne samouprave); 4) preduzeća, druga domaća i strana pravna lica i preduzetnici koji u obavljanju privredne i druge delatnosti koriste prirodne vrednosti, ugrožavaju ili zagađuju životnu sredinu (pravna i fizička lica); 5) naučne i stručne organizacije i druge javne službe; i 6) građanin, grupe građana, njihova udruženja, profesionalne ili druge organizacije. Na sličan način se u članu 3. tačka 29. kroz definiciju pojma „nadležni organ” definiše da za potrebe ovog zakona taj pojam obuhvata: „organ odgovoran za sprovođenje obaveza u okviru ovlašćenja utvrđenih ovim zakonom, i to: ministarstvo nadležno za poslove životne sredine; pokrajinski organ nadležan za poslove životne sredine i nadležni organ jedinice lokalne samouprave” (aut. pod).

Na sličan način je lokalna samouprava obuhvaćena pojmom „nadležni organ” i u nekim drugim propisima u oblasti životne sredine. *Zakon o proceni uticaja na životnu sredinu* pod pojmom „nadležni organ” podrazumeva „organ odgovoran za sprovođenje postupka procene uticaja u okviru ovlašćenja utvrđenih ovim zakonom, i to: „...organ jedinice lokalne samouprave nadležan za

poslove zaštite životne sredine - za projekte za koje odobrenje za izvođenje izdaje organ lokalne samouprave.”¹¹ Slična odredba sadržana je i u *Zakonu o integrisanom sprečavanju i kontroli zagađivanja životne sredine* gde je u članu 2. tačka 8. propisano da se pod pojmom „nadležni organ” podrazumeva „organ odgovoran za sprovođenje obaveza u okviru ovlašćenja utvrđenih ovim zakonom, i to: ... - organ jedinice lokalne samouprave nadležan za poslove zaštite životne sredine”.¹² Kada je u pitanju *Zakon o strateškoj proceni uticaja na životnu sredinu* on propisuje da je lokalna samouprava deo pojma „zainteresovani organi i organizacije” kada, “u skladu sa svojim nadležnostima, ima interes u donošenju odluka koje se odnose na zaštitu životne sredine”.¹³

Prema odredbama člana 17. *Zakona o upravljanju otpadom* među „subjektima nadležnim za upravljanje otpadom” je i „jedinica lokalne samouprave”.¹⁴ Slična odredba sadržana je u članu 6. *Zakona o zaštiti prirode* gde je propisano da „zaštitu i očuvanje prirode, u okviru svojih ovlašćenja, obezbeđuju”, između ostalog i „opština, grad i grad Beograd (jedinica lokalne samouprave)” (t. 3).¹⁵

Zakon o zaštiti vazduha u okviru odredbi kojima se propisuju „ovlašćenja i dužnosti u zaštiti i poboljšanju kvaliteta vazduha” (član 4) propisuje da „zaštitu i poboljšanje kvaliteta vazduha obezbeđuju, u okviru svojih ovlašćenja, ... jedinica lokalne samouprave”.¹⁶ Opština, grad, odnosno grad Beograd (jedinica

11 Pored ministarstva nadležnog za poslove zaštite životne sredine (za projekte za koje odobrenje za gradnju projekta izdaje republički organ), i organa autonomne pokrajine uprave nadležnog za poslove zaštite životne sredine (za projekte za koje odobrenje za izvođenje izdaje organ autonomne pokrajine) (član 2. tačka 2).

12 Pored ministarstva nadležnog za poslove zaštite životne sredine i pokrajinskog organa nadležnog za poslove zaštite životne sredine.

13 Pored „organa i organizacija Republike, autonomne pokrajine ... koji, u skladu sa svojim nadležnostima, imaju interes u donošenju odluka koje se odnose na zaštitu životne sredine” (član 3. tačka 4).

14 Pored „1) Republike Srbije; 2) autonomne pokrajine; ... 4) Agencije za zaštitu životne sredine; 5) stručnih organizacija za ispitivanje otpada; 6) nevladinih organizacija, uključujući i organizacije potrošača; i 7) drugih organa i organizacija, u skladu sa zakonom.”

15 Pored „1) Republike Srbije; 2) Autonomne pokrajine; ... 4) upravljača zaštićenog područja; 5) pravnih lica, preduzetnika i fizičkih lica koji u obavljanju privrednih i drugih delatnosti koriste prirodne resurse i zaštićena prirodna dobra; 6) stručnih i naučnih organizacija i drugih javnih službi; 7) građana, grupa građana, njihovih udruženja, profesionalnih ili drugih organizacija.”

16 Pored „Republike Srbije, autonomne pokrajine, ... privrednih društava, preduzetnika, kao i drugih pravnih i

lokalne samouprave) je „subjekat zaštite životne sredine od buke na teritoriji Republike Srbije, u okviru svojih ovlašćenja“ (član 4. *Zakona o zaštiti od buke u životnoj sredini*).¹⁷

Obaveza saradnje

Obaveza saradnje nadležnih subjekata propisana je odredbama nekoliko propisa. Opšti karakter imaju odredbe Zakona o lokalnoj samoupravi kao i odgovarajućih propisa u oblasti državne uprave. Članom 64. *Zakona o državnoj upravi* propisano je da su „organi državne uprave dužni da saraduju u svim zajedničkim pitanjima i da jedni drugima dostavljaju podatke i obaveštenja potrebna za rad.“ Oni „osnivaju zajednička tela i projektne grupe radi izvršavanja poslova čija priroda zahteva učesće više organa državne uprave.“¹⁸ Glava V *ZLS* posvećena je „odnosima organa Republike, teritorijalne autonomije i organa jedinice lokalne samouprave“.¹⁹ Članom 78. je propisano da „organi Republike, teritorijalne autonomije i organi jedinica lokalne samouprave, radi ostvarivanja svojih prava i dužnosti, međusobno saraduju u skladu s Ustavom, zakonom i drugim propisom.“

Kada su u pitanju odnosi između lokalne samouprave i OCD, ZLS u članu 13. stav 5. propisuje da „organi jedinica lokalne samouprave mogu saradivati sa nevladinim organizacijama, humanitarnim organizacijama i drugim organizacijama, u interesu jedinice lokalne samouprave i stanovnika sa svog područja“

fizičkih lica.”

17 Pored, “1) Republike Srbije; 2) autonomne pokrajine; ... 4) privrednih društava, pravnih lica i preduzetnika koji u obavljanju privredne delatnosti emituju buku ... ; 5) naučnih i stručnih organizacija i drugih javnih službi, udruženja, građana, drugih pravnih i fizičkih lica.”

18 Osnivanje i rad zajedničkih tela i projektnih grupa bliže se određuju uredbom Vlade.

19 Pored odredbi koje su sadržane u ovoj glavi, ZLS posebno reguliše i saradnju koju jedinice lokalne samouprave ostvaruju međusobno, zatim saradnju jedinica lokalne samouprave sa jedinicama lokalne samouprave drugih država kao i „mogućnost“ saradnje sa nevladinim organizacijama, humanitarnim organizacijama i drugim organizacijama (član 13, odnosno član 88, 89).

(aut. pod). U istom članu se govori i o tri druge forme moguće saradnje: međusobnoj saradnji jedinica lokalne samouprave, mogućnosti saradivanja sa jedinicama lokalne samouprave drugih država i mogućnosti osnivanja udruženja jedinica lokalne samouprave.²⁰

Obaveza saradnje subjekata sistema propisana je na opšti način članom 8. *Zakona o zaštiti životne sredine* koji kaže da su „subjekti sistema zaštite životne sredine dužni da međusobno saraduju, obezbeđuju koordinaciju i usklađivanje u donošenju i sprovođenju odluka.“ Slična odredba sadržana je u članu 5. *Zakona o zaštiti prirode*, članu 10. *Zakona o zaštiti od buke u životnoj sredini*.

20 Međutim, prepreke realizaciji saradnje mogu biti različite. Tako na primer, jedna od prepreka sprovođenju člana 3. AK je „nedovoljno razvijena svest u državnim organima, naročito na nivou lokalne samouprave o potrebi i neophodnosti partnerstva sa civilnim sektorom u razvijanju ekološke svesti i rešavanju ekoloških problema.“ (aut. pod). Izveštaj o sprovođenju AK, str. 12.

GLAVA I:

NADLEŽNOST LOKALNE SAMOUPRAVE I DRUGIH SUBJEKATA U OBLASTI ŽIVOTNE SREDINE

U raspravi o mestu i ulozi lokalne samouprave u oblasti životne sredine potrebno je imati u vidu veći broj opštih činilaca i okolnosti budući da „strukturu pojma lokalne samouprave čini mnoštvo elemenata ...”²¹. Neki od značajnijih obuhvataju: postojeći način teritorijalne organizacije RS, karakter i način organizacije vlasti i funkcionisanja političkog sistema u celini, regionalne specifičnosti i razlike u nivou ekonomske razvijenosti, mesto i ulogu lokalne samouprave u političkom i pravnom sistemu, perspektive procesa decentralizacije²², razvoj nadležnosti lokalne samouprave u oblasti životne sredine²³ i aktuelnu nadležnost drugih subjekata u sistemu zaštite životne sredine, stanje životne sredine u RS²⁴ i specifičnosti pojedinih regiona i JLS, dosadašnju dinamiku i

21 Za šire o pojmu lokalne samouprave videti: Subotić, D., *Reinženjering lokalne samouprave: „stari“ i „novi“ zakon o lokalnoj samoupravi*, Beograd: Institut za političke studije, 2008. str. 11-16.

22 Za šire informacije videti, npr: Strategija prostornog razvoja Republike Srbije 2009-2013. i 2013-2020. Ministarstvo životne sredine i prostornog planiranja, Republička agencija za prostorno planiranje, Beograd, 2009. <http://www.rapp.gov.rs/media/New%20Folder/STRATEGIJA,PRRS.pdf>. str. 179-200. Inače, u NSOR se konstatuje da „očekivanja od pune decentralizacije nisu u potpunosti ispunjena i reforma lokalne samouprave nije izvedena konsekvantno i do kraja, čime je dovedena u pitanje funkcionalna i finansijska autonomija jedinica lokalne samouprave. Jedan od osnovnih razloga je u tome što su reforme u toj oblasti direktno uslovljene napretkom reformi u drugim oblastima (donošenje novog Ustava, reforme institucija centralne vlasti i javne administracije, borba protiv korupcije, regionalizacija Republike Srbije, itd). Drugi razlog vezan je za unutrašnje slabosti administracije na lokalnom nivou i za njenu nedovoljnu osposobljenost da sprovede reformske mere.” NSOR, str. 68.

23 Videti, npr. *Pregled stanja životne sredine – Republika Srbija*, drugi pregled, Ujedinjene nacije, Njujork i Ženeva, 2007. str. 19-21.

24 Videti, npr. *Izveštaj o stanju životne sredine za 2010. godinu*, Ministarstvo životne sredine, rudarstva i prostornog planiranja, Agencija za zaštitu životne sredine, Beograd, 2011. http://www.sepa.gov.rs/download/lzvestaj_o_stanju_zivotne_sredine_za_2010_godinu.pdf

perspektive odvijanja aktivnosti u oblasti evropskih integracija RS, itd. Pri tom treba imati u vidu da je pitanje nadležnosti u direktnoj vezi sa pitanjem kapaciteta JLS budući da „institucionalni kapacitet predstavlja sposobnost organizacije da uspešno obavlja poslove koji su joj povereni u nadležnost”.²⁵

Potreba da se precizno definiše lista relevantnih propisa u oblasti životne sredine, koji su predmet analize, snažno je povezana s neophodnošću vođenja računa o brojnim propisima u različitim drugim oblastima od neposrednog značaja za oblast životne sredine imajući u vidu pitanje nadležnosti za njihovo sprovođenje. Ovo naročito kada je ostvarivanje ciljeva u oblasti životne sredine direktno zavisno od stanja u sektorskim politikama. To, naravno, podrazumeva jasno razgraničenje nadležnosti kada su u pitanju aktivnosti u oblasti životne sredine (u užem smislu reči) od brojnih aktivnosti u pojedinim oblastima od značaja za oblast životne sredine i obrnuto.²⁶

1. NADLEŽNOST LOKALNE SAMOUPRAVE²⁷

A) Ustavne odredbe

Na opšti način je Ustavom RS određeno da su „jedinice lokalne samouprave²⁸ nadležne u pitanjima koja se, na svrsishodan način, mogu ostvarivati unutar jedinice lokalne samouprave“ (član 177),²⁹ a koja su pitanja od lokalnog

25 Pregled srednjoročnih prioriteta potreba jedinica lokalne samouprave u oblasti jačanja institucionalnih kapaciteta, op. cit. str. 2.

26 Verovatno jedan od najboljih primera koji ilustruju ovu vrstu metodoloških problema je oblast enegetike ili poljoprivrede.

27 Kada se govori o položaju, nadležnostima, kapacitetima, itd. lokalne samouprave trebalo bi imati u vidu i odgovarajuće međunarodne dokumente u ovoj oblasti, a pre svega *Evropsku povelju o lokalnoj samoupravi* koju je RS ratifikovala („Službeni glasnik RS“, br. 70/07).

28 Jedinice lokalne samouprave su opštine, gradovi i grad Beograd (član 188. Ustava RS).

29 Na istom mestu se propisuje da su autonomne pokrajine nadležne „u pitanjima koja se, na svrsishodan način, mogu ostvarivati unutar autonomne pokrajine, u kojima nije nadležna Republika Srbija.“

značaja određuje se zakonom (isto kao i kada se radi o pitanjima od republičkog, odnosno pokrajinskog značaja). A jedinice lokalne samouprave su opštine, gradovi i grad Beograd (član 188. Ustava RS).³⁰

Nadležnost opština u oblasti životne sredine definisana je članom 190. *Ustava RS* kojim je propisano da opština, preko svojih organa, u skladu sa zakonom obavlja različite poslove, između ostalog, stara se o zaštiti životne sredine, zaštiti od elementarnih i drugih nepogoda; zaštiti kulturnih dobara od značaja za opštinu; zaštiti, unapređenju i korišćenju poljoprivrednog zemljišta. Ovo pored toga što uređuje i obezbeđuje obavljanje i razvoj komunalnih delatnosti; uređuje i obezbeđuje korišćenje građevinskog zemljišta i poslovnog prostora; stara se o izgradnji, rekonstrukciji, održavanju i korišćenju lokalnih puteva i ulica i drugih javnih objekata od opštinskog značaja; uređuje i obezbeđuje lokalni prevoz; stara se o zadovoljavanju potreba građana u oblasti prosvete, kulture, zdravstvene i socijalne zaštite, dečije zaštite, sporta i fizičke kulture; stara se o razvoju i unapređenju turizma, zanatstva, ugostiteljstva i trgovine, itd.

Opština samostalno, u skladu sa zakonom, donosi svoj urbanistički plan i program razvoja opštine, pored budžeta i završnog računa. Takođe, opština se stara i o javnom informisanju u opštini, samostalno upravlja opštinskom imovinom, u skladu sa zakonom, i propisuje prekršaje za povrede opštinskih propisa.

B) Nadležnosti lokalne samouprave u oblasti životne sredine prema propisima u oblasti lokalne samouprave

a) Nadležnosti lokalne samouprave u oblasti životne sredine treba posmatrati u kontekstu ukupnih rešenja koja sadrže propisi kojima se reguliše položaj

30 Jedan od četrnaest „ključnih strateških prioriteta 2009-2013.“ definisanih u *Strategiji prostornog razvoja Republike Srbije 2009-2013. i 2013-2020.* je „suštinska decentralizacija sa preispitivanjem karaktera i sistema lokalne samouprave i uvođenje srednjeg nivoa kao nosioca razvoja na regionalnoj osnovi. Razvrstavanje nadležnosti prava i odgovornosti na tri nivoa. (aut. pod). Strategija prostornog razvoja Republike Srbije 2009-2013. i 2013-2020. Ministarstvo životne sredine i prostornog planiranja, Republička agencija za prostorno planiranje, Beograd, 2009, str. 227.

i uloga lokalne samouprave, a naročito u kontekstu rešenja sadržanih u *Zakonu o lokalnoj samoupravi* („*Službeni glasnik RS*“, br. 129/07).³¹ Istovremeno, treba imati u vidu, odnosno nije bez značaja da se procenjuje da su „koncept od kojeg se polazilo pri uređivanju sistema lokalne samouprave Zakonom, kao i njegova konkretna operacionalizacija i razrada, u svemu u skladu sa Evropskom poveljom o lokalnoj samoupravi.“³²

U delu *ZLS* kojim se reguliše nadležnost opštine predviđeno je da se opština³³, preko svojih organa, u skladu s Ustavom i zakonom, između ostalog: „11) stara o zaštiti životne sredine, donosi programe korišćenja i zaštite prirodnih vrednosti i programe zaštite životne sredine, odnosno lokalne akcione i sanacione planove, u skladu sa strateškim dokumentima i svojim interesima i specifičnostima i utvrđuje posebnu naknadu za zaštitu i unapređenje životne sredine“ (član 20).³⁴ Jedna od ključnih nadležnosti JLS propisana je i tačkom 5. člana 20, gde je predviđeno da „opština, preko svojih organa, u skladu sa Ustavom i zakonom, uređuje i obezbeđuje obavljanje i razvoj komunalnih delatnosti (prečišćavanje i distribucija vode, prečišćavanje i odvođenje atmosferskih i otpadnih voda - održavanje čistoće u gradovima i naseljima, održavanje deponija, kao i organizacione, materijalne i druge uslove za njihovo obavljanje”.

Kao poverene opština obavlja „pojedine poslove inspekcijskog nadzora iz oblasti, prosvete, zdravstva, zaštite životne sredine, rudarstva, prometa robe i usluga, poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva i druge inspekcijske poslove

31 Za šire videti: Vlatković, M., Đokić, B., *Komentar Zakona o lokalnoj samoupravi: sa objašnjenjima za primenu, sudskom i upravnom praksom*, Beograd, Službeni glasnik, 2009. str. 358; Milosavljević, B., Jerinić, B., *Analiza nadležnosti jedinica lokalne samouprave u Srbiji*, Beograd, 2010. Dostupno na: <http://www.drzavnauprava.gov.rs/files/dokumenta-6.pdf>. U detaljnijoj analizi trebalo bi uzeti u obzir i odredbe statuta opština, odnosno gradova gde se oni odnose na životnu sredinu.

32 Vlatković, M., Đokić, B., *Op. Cit.* str. 358.

33 Član 18. Zakona uređuje opštinu kao osnovnu teritorijalnu jedinicu lokalne samouprave. Opština bi trebalo da ima najmanje 10.000 stanovnika, iako iz istorijskih razloga ili nekih drugih razloga postoje i manje opštine. Član 23 ovog Zakona uređuje grad kao jedinicu lokalne samouprave kada ima više od 100.000 stanovnika, ali opet postoje slučajevi kada i manji gradovi imaju status opštine. Status grada Beograda je predmet posebnog zakona.

34 Statutom opštine može se predvideti da se u opštinskoj upravi postavljaju pomoćnici predsednika opštine za pojedine oblasti (ekonomski razvoj, urbanizam, primarna zdravstvena zaštita, zaštita životne sredine, poljoprivreda i dr) (član 58).

u skladu sa zakonom“ (član 22).³⁵ Osim toga, RS može zakonom poveriti jedinicama lokalne samouprave pojedina pitanja iz svoje nadležnosti, kao što su izvršavanje zakona i drugih propisa, a JLS su dužne i odgovorne da izvršavaju ove poslove kao poverene i to kvalitetno i efikasno (Član 52. tačka 5. i član 6).³⁶ Organi Republike vrše nadzor nad zakonitošću rada i akata organa JLS, u skladu s Ustavom i zakonom (Čl. 78. st. 2).³⁷

Pored „nadležnosti opštine i grada³⁸, utvrđenih Ustavom i zakonom“ grad Beograd „uređuje i obezbeđuje upravljanje vodama“, „uređuje i obezbeđuje obavljanje poslova koji se odnose na izgradnju, rekonstrukciju, održavanje i upravljanje“ određenim kategorijama puteva, obrazuje komunalnu policiju, stara se o zaštiti od požara, itd (član 8. *Zakona o glavnom gradu*, „*Službeni glasnik RS*“, br. 129/07).

b) *Zakonom o komunalnim delatnostima* („*Sl. glasnik RS*“, br. 88/2011) definisano je da komunalne delatnosti obuhvataju: 1) snabdevanje vodom za piće; 2) prečišćavanje i odvođenje atmosferskih i otpadnih voda; 3) proizvodnja i distri-

35 U vezi sa „poverenim poslovima“ treba imati u vidu da se radi o poslovima koji su „po svojim karakteristikama“ poslovi centralnih organa. Oni ih „poveravaju zakonom, ne prenose ih u nadležnost lokalnih organa, poveravanje uvek prate jasna i izuzetno snažna nadzorna i usmeravajuća ovlašćenja centralnih organa“. Vlatković, M., Đokić, B., op. cit. str. 75.

36 U skladu sa članom 4. Zakona, Republika Srbija može da poveri jedinicama lokalne samouprave pojedine predmete iz svoje nadležnosti „Za vršenje poverenih nadležnosti sredstva obezbeđuje Republika Srbija ili autonomna pokrajina, zavisno od toga ko je poverio nadležnosti.“

37 Na osnovu čl. 28. *Zakona o državnoj upravi* („*Sl. glasnik RS*“ broj 20/92, 48/93, 53/93, 67/93 i 48/94), a koji se primenjuje shodno članu 93. *Zakona o državnoj upravi* („*Sl. glasnik RS*“ broj 79/05), kada je vršenje pojedinih inspekcijskih poslova povereno organima opštine, grada Beograda, gradova i autonomnih pokrajina, republičkim inspektorima, u odnosu na te organe, pravo i dužnost da: izdaje obavezne instrukcije za izvršavanje zakona i drugih propisa i za vršenje poslova, kao i da kontroliše njihovo izvršavanje; ostvaruje neposredan nadzor nad njihovim radom; vrši neposredan inspekcijski nadzor u svim poslovima i sa svim ovlašćenjima ako ih organi ne vrše; oduzme ovlašćenje pojedinom inspektoru i predloži utvrđivanje odgovornosti u organu opštine, grada Beograda, gradova i autonomnih pokrajina, koji poslove ne obavlja blagovremeno, stručno, zakonito i savesno; organizuje zajedničke akcije sa inspektorima u organima opštine, grada Beograda, gradova i autonomnih pokrajina, uvek kad to potrebe zahtevaju; traži izveštaje, podatke i obaveštenja o vršenju poverenih poslova inspekcijskog nadzora. Međutim, treba konstatovati da sam ZLS ne propisuje obavezu traženja i davanja izveštaja o vršenju poverenih poslova državne uprave, „što se smatra manjkavošću“. Vlatković, M., Đokić, B., op. cit. str. 272.

38 Ovde bi trebalo imati u vidu i pitanje položaja gradske opštine budući da „gradska opština nema svojstvo jedinice lokalne samouprave, već to svojstvo prema zakonu ima grad u čijem sastavu su gradske opštine.“ Vlatković, M., Đokić, B., *Op. Cit.* str. 113.

bucija toplotne energije; 4) upravljanje komunalnim otpadom; 5) gradski i pri-gradski prevoz putnika; 6) upravljanje grobljima i pogrebne usluge; 7) upravljanje javnim parkiralištima; 8) obezbeđivanje javnog osvetljenja; 9) upravljanje pijacama; 10) održavanje ulica i puteva; 11) održavanje čistoće na površinama javne namene; 12) održavanje javnih zelenih površina; 13) dimničarske usluge; 14) delatnost zoohigijene (član 2).

Radi korišćenja, čuvanja i održavanja sredstava za obavljanje komunalnih delatnosti, održavanja čistoće i zaštite životne sredine JLS može da propiše opšte uslove održavanja komunalnog reda i mere za njihovo sprovođenje (član 4. stav 2).

Vlada izuzetno može odlučiti da na područjima koja su zakonom stavljena pod posebnu zaštitu, turističkom prostoru i drugim područjima od posebnog značaja, upravljač obezbeđuje obavljanje komunalne delatnosti.

Vlada propisuje uslove obavljanja komunalne delatnosti na ovim područjima, radi održivog korišćenja i upravljanja prirodnim resursima kao i sprečavanja, otklanjanja i smanjenja negativnih uticaja po životnu sredinu. Jedinica lokalne samouprave može svojom odlukom, u skladu sa statutom, predvideti da gradska opština, mesna zajednica ili drugi oblik mesne samouprave obavlja određene poslove u vezi sa obezbeđivanjem uslova za obavljanje komunalnih delatnosti.³⁹ Prema odredbama člana 6. Zakona JLS je dužna da se u postupku poveravanja obavljanja komunalnih delatnosti rukovodi načelima konkurencije, ekonomičnosti, efikasnosti i zaštite životne sredine.

c) *Nacionalni program zaštite životne sredine* jasno se određuje prema pitanju nadležnosti lokalne samouprave tako što se konstatuje da je „svaka jedinica lokalne samouprave odgovorna za kvalitetno i efikasno obavljanje kako izvornih, tako i poverenih poslova. Izvorni poslovi su oni koje jedinica lokalne samoupra-

³⁹ Korisnik komunalne usluge u obavezi je da koristi komunalnu uslugu na način kojim se: 1) ne ometaju drugi korisnici i ne ugrožava životna sredina; 2) ne ugrožavaju objekti i oprema, koji su u funkciji obavljanja određene komunalne delatnosti (član 18).

ve, na osnovu Ustava i zakona obavlja u funkciji ostvarivanja lokalne samouprave. Drugim rečima, to su poslovi koji su od neposrednog interesa za građane, i kao takvi su zakonom utvrđeni kao izvorni poslovi. Prema zakonima kojima se uređuje lokalna samouprava i komunalne delatnosti, opština se stara o zaštiti životne sredine, donosi programe korišćenja i zaštite prirodnih vrednosti i zaštite životne sredine, odnosno lokalne akcione i sanacione planove, u skladu sa strateškim dokumentima i svojim interesima i specifičnostima, obavlja poslove prečišćavanja i odvođenja atmosferskih i otpadnih voda, održavanje čistoće u gradovima i naseljima, održavanje deponija, i utvrđuje posebnu naknadu za zaštitu i unapređenje životne sredine.⁴⁰

C) Propisi u oblasti životne sredine i nadležnost lokalne samouprave

Kao što je već napomenuto, članom 20. ZLS utvrđuju se poslovi iz nadležnosti opštine ali ih ovaj zakon ne reguliše već to prepušta zakonima iz pojedinih oblasti (tzv. sektorskim zakonima) u različitim oblastima (saobraćaj, stanovanje, putevi, planiranje i izgradnja, obrazovanje, itd). Jedna od tih tzv. sektorskih oblasti u kojoj se propisuju nadležnosti lokalne samouprave je i oblast životne sredine.

Opšta (i jedna od najznačajnijih) karakteristika propisa u oblasti životne sredine usvojenih u RS u poslednjih nekoliko godina (u kontekstu usaglašavanja sa relevantnim propisima EU) je, između ostalog, i to što je značajan deo nadležnosti za obavljanje određenih poslova poveren lokalnoj samoupravi. Dakle, može se konstatovati da većina važećih zakona u oblasti životne sredine sadrži odredbe koje se odnose na nadležnost lokalne samouprave. Na osnovu četiri systemska zakona u oblasti životne sredine iz 2004. godine, kao i seta zakona iz 2009. godine Republika Srbija je poverila jedinicama lokalne samouprave značajan deo nadležnosti u oblasti zaštite životne sredine.

⁴⁰ NPZZS, str. 19.

Podela nadležnosti za obavljanje poslova u oblasti životne sredine između Republike i lokalne samouprave sprovedena je analogno rešenjima koja sadrži član 133. Zakona o planiranju i izgradnji („Sl. glasnik RS”, br. 72/09), koji reguliše nadležnost za izdavanje građevinske dozvole. U skladu sa tim, Ministarstvo životne sredine i prostornog planiranja je nadležno za izdavanje dozvola i za inspeksijski nadzor za objekte iz člana 133, za koje Republika izdaje građevinsku, odnosno upotrebnu dozvolu. AP Vojvodina ima istu nadležnost kao i Republika, za sve objekte na koje se odnosi član 133, a nalaze se na teritoriji AP Vojvodina.⁴¹ Za objekte, za koje lokalna samouprava izdaje građevinsku odno-

41 Prema odredbama člana 133. građevinsku dozvolu za izgradnju objekata izdaje ministarstvo nadležno za poslove građevinarstva (u daljem tekstu: Ministarstvo), ako ovim zakonom nije drugačije određeno. Ministarstvo izdaje građevinsku dozvolu za izgradnju objekata, i to: 1) visokih brana i akumulacija napunjenih vodom, jalovinom ili pepelom za koje je propisano tehničko osmatranje; 2) nuklearnih objekata i drugih objekata koji služe za proizvodnju nuklearnog goriva, radioizotopa, ozračivanja, uskladištenje radioaktivnih otpadnih materija za naučno-istraživačke svrhe; 3) objekata za preradu nafte i gasa, međunarodnih i magistralnih produktovoda, gasovoda i naftovoda za transport, gasovoda nazivnog radnog natpritiska preko 16 bara, ukoliko prelaze najmanje dve opštine, skladišta nafte, gasa i naftnih derivata kapaciteta preko 500 tona, magistralnih i regionalnih toplodalekovoda, objekata za proizvodnju biodizela; 4) objekata bazne i prerađivačke hemijske industrije, crne i obojene metalurgije, objekata za preradu kože i krzna, objekata za preradu kaučuka, objekata za proizvodnju celuloze i papira i objekata za preradu nemetalnih mineralnih sirovina, osim objekata za primarnu preradu ukrasnog i drugog kamena, u skladu sa kapacitetima definisanim u Uredbi o utvrđivanju liste projekata za koje je obavezna procena uticaja i liste projekata za koje se može zahtevati procena uticaja na životnu sredinu; 5) stadiona za 10.000 i više gledalaca, objekata konstruktivnog raspona 50 i više metara, objekata visine 50 i više metara, silosa kapaciteta preko 10.000 m³, objekata kazneno-popravnih ustanova; 6) hidroelektrane i hidroelektrane sa pripadajućom branom snage 10 i više MW, termoelektrane snage 10 i više MW i termoelektrane-toplane električne snage 10 i više MW i dalekovoda i trafostanica napona 110 i više kV; 7) međuregionalnih i regionalnih objekata vodosnabdevanja i kanalizacije, postrojenja za pripremu vode za piće kapaciteta preko 40 l/s i postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda u naseljima preko 15.000 stanovnika ili kapaciteta 40 l/s; 8) regulacionih radova za zaštitu od velikih voda gradskih područja i ruralnih površina većih od 300 ha; 9) kulturnih dobara od izuzetnog značaja i njihovoj zaštićenoj okolini sa jasno određenim granicama katastarskih parcela, i kulturnih dobara upisanih u Listu svetske kulturne i prirodne baštine i objekata u zaštićenim područjima u skladu sa aktom o zaštiti kulturnih dobara (osim pretvaranja zajedničkih prostorija u stan, odnosno poslovni prostor u zaštićenoj okolini kulturnih dobara od izuzetnog značaja i kulturnih dobara upisanih u Listu svetske kulturne baštine), kao i objekata u granicama nacionalnog parka i objekata u granicama zaštite zaštićenog prirodnog dobra od izuzetnog značaja (osim porodičnih stambenih objekata, poljoprivrednih i ekonomskih objekata i njima potrebnih objekata infrastrukture, koji se grade u selima), u skladu sa zakonom; 10) postrojenja za tretman neopasnog otpada, spaljivanjem ili hemijskim postupcima, kapaciteta više od 70 t dnevno; 11) postrojenja za tretman opasnog otpada spaljivanjem, termičkim i/ili fizičkim, fizičko-hemijskim, hemijskim postupcima, kao i centralna skladišta i/ili deponije za odlaganje opasnog otpada; 12) aerodroma; 13) putničkih pristaništa, luka, pristaništa i marina; 14) državnih puteva prvog i drugog reda, putnih objekata i saobraćajnih priključaka na ove puteve i graničnih prelaza; 15) javne železničke infrastrukture sa priključcima i metroa; 16) telekomunikacionih objekata, odnosno mreža, sistema ili sredstava koji su međunarodnog i magistralnog značaja i oni koji se grade na teritoriji dve ili više opština; 17) hidrograđevinskih objekata na plovnim putevima; 18) plovnih kanala i brodskih prevodnica koji nisu u sastavu hidroenergetskog sistema; 19) regionalnih deponija, odnosno deponija za odlaganje neopasnog otpada za područje nastanjeno sa preko 200.000 stanovnika; 20) objekata za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora energije snage 10 i više MW, kao i za elektrane sa kombinovanom proizvodnjom.

sno upotrebnu dozvolu nadležna je lokalna samouprava za izdavanje dozvola i za inspeksijski nadzor.

C.1. Zakon o zaštiti životne sredine

Značajan deo odredbi ZZŽS se odnosi (na različite načine) na JLS. Neke odredbe ZZŽS imaju opšti karakter i odnose se i na JLS, dok se jednim delom odredbi eksplicitno propisuju ovlašćenja i obaveze JLS. Prema odredbama člana 5. *Zakona o zaštiti životne sredine* („Sl. glasnik RS”, broj 135/04, izmene 36/09, 72/2009) u ostvarivanju sistema zaštite životne sredine i JLS, pored ostalih subjekata, odgovorna je za svaku aktivnost kojom se menja ili se može promeniti stanje i uslovi u životnoj sredini, odnosno za nepreduzimanje mera zaštite životne sredine, u skladu sa zakonom. Obaveza je JLS da obezbeđuju integraciju zaštite i unapređivanja životne sredine u sve sektorske politike sprovođenjem međusobno usaglašenih planova i programa i primenom propisa kroz sistem dozvola, tehničkih i drugih standarda i normativa, finansiranjem, podsticajnim i drugim merama zaštite životne sredine (član 9. tačka 1. *Zakona o zaštiti životne sredine*).

Na osnovu člana 109. *Zakona o zaštiti životne sredine*, JLS povereni su, između ostalog, i poslovi vršenja inspeksijskog nadzora nad izvršavanjem poslova poverenih ovim zakonom i propisima donetih na osnovu ovog zakona.⁴² Osim toga, JLS imaju i brojne druge nadležnosti (ovlašćenja i obaveze) po osnovu Zakona o zaštiti životne sredine. JLS (i autonomna pokrajina) u okviru nadležnosti utvrđenih ovim i posebnim zakonom, donose svoje planove i programe upravljanja prirodnim resursima i dobrima, u skladu sa strateškim dokumentima iz člana 12. ovog zakona i svojim specifičnostima (čl. 13). U delu koji se odnosi na preventivne mere JLS učestvuje u postupku pripreme i donošenja planova (prostorni i urbanistički planovi i drugi planovi (planovi uređenja i osnove

42 Autonomna pokrajina vrši inspeksijski nadzor nad izvršavanjem poslova poverenih ovim zakonom i propisa donetih na osnovu ovog zakona (član 109). Na osnovu čl. 109a („Nadzor nad radom”) *Zakona o zaštiti životne sredine*, ministarstvo vrši nadzor nad radom nadležnih organa JLS u vršenju poverenih poslova. Po žalbi protiv prvostepenog rešenja nadležnog opštinskog, odnosno gradskog organa sa teritorije autonomne pokrajine donetog u vršenju poverenih poslova rešava nadležni organ autonomne pokrajine (član 114).

korišćenja poljoprivrednog zemljišta, šumske, vodoprivredne, lovnoprivredne osnove i programi unapređenja ribarstva na ribarskim područjima i drugi planovi), na način određen zakonom (član 33).

Uslove za obezbeđenje mera i uslova zaštite životne sredine daje JLS (pored Ministarstva i organa autonomne pokrajine) na zahtev organa nadležnog za pripremu i donošenje plana, a na osnovu uslova i mišljenja nadležnih stručnih organizacija (čl. 34). JLS dužna je da pribavi prethodnu saglasnost nadležnog organa autonomne pokrajine na predlog akta kojim se određuje status ugrožene životne sredine i prioriteta za sanaciju i remedijaciju za područja od lokalnog značaja na teritoriji autonomne pokrajine (čl. 43).⁴³

JLS (isto kao i državni organi, organi autonomne pokrajine), na osnovu nadležnosti iz propisa kojima se uređuje zaštita i spašavanje, donose eksterne planove, koji su sastavni deo planova za reagovanje u vanrednim situacijama (član 61).⁴⁴ JLS (isto kao i autonomna pokrajina) donose program zaštite životne sredine na svojoj teritoriji, odnosno lokalne akcione i sanacione planove, u skladu sa Nacionalnim programom i planovima iz čl. 65. i 66. ovog zakona i svojim interesima i specifičnostima (član 68).

JLS (isto kao i autonomna pokrajina), donosi program monitoringa na svojoj teritoriji koji mora biti u skladu sa programom monitoringa koji donosi Vlada, na osnovu posebnih zakona (član 69).⁴⁵ Lokalni registar izvora zagađivanja

43 Inače, Vlada utvrđuje kriterijume za određivanje statusa ugrožene životne sredine i za utvrđivanje prioriteta za sanaciju i remedijaciju. Na osnovu kriterijuma iz stava 1. ovog člana, status ugrožene životne sredine i prioritete za sanaciju i remedijaciju za područje od značaja za Republiku Srbiju određuje Ministarstvo, uz pribavljeno mišljenje drugih nadležnih organa, a za područje od lokalnog značaja određuje jedinica lokalne samouprave (član 43. stav 1 i 2).

44 U slučaju udesa, zavisno od njegovog obima, unutar ili van postrojenja i procene posledica koje mogu izazvati direktnu ili odloženu opasnost po ljudsko zdravlje i životnu sredinu, proglašava se stanje ugroženosti životne sredine i obaveštava javnost o preduzetim merama. Stanje ugroženosti životne sredine proglašava organ JLS (pored Ministarstva, odnosno organa autonomne pokrajine) (član 62).

45 Radi praćenja kvalitativnih i kvantitativnih promena u životnoj sredini i preduzimanja mera zaštite u životnoj sredini vode se lokalni (i nacionalni) registri izvora zagađivanja životne sredine u skladu sa ovim zakonom. Lokalni registar izvora zagađivanja životne sredine vodi nadležni organ jedinice lokalne samouprave (član 75. stav 3). Nadležni organ JLS (isto kao i nadležni organ autonomne pokrajine) dužan je da Agenciji za zaštitu životne sredine

životne sredine vodi nadležni organ jedinice lokalne samouprave (član 75. stav 3) a nadležni organ JLS (isto kao i nadležni organ autonomne pokrajine) dužan je da Agenciji za zaštitu životne sredine tromesečno dostavlja podatke za izradu izveštaja o stanju životne sredine u Republici, koji Vlada jedanput godišnje podnosi Narodnoj skupštini, i to za prvo, drugo i treće tromesečje najkasnije u roku od dva meseca po isteku tromesečja, a za poslednje tromesečje do 31. januara; (čl. 76). JLS objavljuje Izveštaj o stanju životne sredine u službenim glasilima jedinice lokalne samouprave (član 76. stav 4),⁴⁶ i ima određene obaveze u vezi sa „redovnim, blagovremenim, potpunim i objektivnim, obaveštavanjem javnosti o stanju životne sredine, odnosno o pojavama koje se prate u okviru monitoringa nivoa zagađujućih materija i emisije, kao i merama upozorenja ili razvoju zagađenja koja mogu predstavljati opasnost za život i zdravlje ljudi.“ (član 78).

JLS (isto kao RS i AP) ima obavezu da „obezbedi finansiranje i ostvarivanje ciljeva zaštite životne sredine, u skladu sa ovim zakonom i u okviru svojih ovlašćenja“ (član 83), dok se jedan deo prava i obaveza odnosi na naknade propisane ZZŽS (član 84, 85, 85a, 87). Osim toga, JLS (isto kao i autonomna pokrajina) u obavezi su da otvore budžetski fond u skladu sa zakonom kojim se uređuje budžetski sistem (član 100) i imaju određene obaveze u vezi sa članstvom u organima Fonda za zaštitu životne sredine (član 96).

C.2. Zakon o proceni uticaja na životnu sredinu

Jedan deo aktivnosti JLS odnosi se na poslove u vezi sa procenom uticaja na životnu sredinu.⁴⁷ Zakon o proceni uticaja na životnu sredinu („Sl. glasnik

tromesečno dostavlja podatke za izradu izveštaja o stanju životne sredine u Republici, koji Vlada jedanput godišnje podnosi Narodnoj skupštini, i to za prvo, drugo i treće tromesečje najkasnije u roku od dva meseca po isteku tromesečja, a za poslednje tromesečje do 31. januara. (čl.76).

46 Međutim, u Izveštaju o sprovođenju AK, ukazano je da se „objavljivanje izveštaja o stanju životne sredine od strane lokalnih samouprava većinom ne poštuje“. Izveštaj o sprovođenju AK, 32.

47 „Procena uticaja na životnu sredinu jeste preventivna mera zaštite životne sredine zasnovana na izradi studija i sprovođenju konsultacija uz učešće javnosti i analizi alternativnih mera, sa ciljem da se prikupe podaci i predvide štetni uticaji određenih projekata na život i zdravlje ljudi, floru i faunu, zemljište, vodu, vazduh, klimu i pejzaž, materijalna i kulturna dobra i uzajamno delovanje ovih činilaca, kao i utvrde i predlože mere kojima se štetni uticaji mogu sprečiti,

RS”, broj 135/04, izmene 36/09) propisuje da se određeni poslovi sprovođenja postupka procene uticaja na životnu sredinu za određene projekte⁴⁸ poveravaju JLS. To su projekti za čije odobrenje za izgradnju izdaje organ JLS i to:

- Odlučivanje i izdavanje rešenja o potrebi procene uticaja projekta na životnu sredinu i o određivanju obima i sadržaja studije o proceni uticaja projekata na životnu sredinu,

-Izdavanje rešenja o davanju saglasnosti na studiju o proceni uticaja projekata na životnu sredinu⁴⁹,

- Učešće u postupku tehničkog pregleda (prijema) objekata za koje je izdata saglasnost na studiju o proceni uticaja na životnu sredinu,

- Vršenje inspekcijskog nadzora.⁵⁰

smanjiti ili otkloniti imajući u vidu izvodljivost tih projekata (u daljem tekstu: procena uticaja)“ (član 2. t. 5). Prema odredbama člana 3. Zakona „predmet procene uticaja su projekti koji se planiraju i izvode, promene tehnologije, rekonstrukcije, proširenje kapaciteta, prestanak rada i uklanjanje projekata koji mogu imati značajan uticaj na životnu sredinu. Predmet procene uticaja su i projekti koji su realizovani bez izrade studije o proceni uticaja, a nemaju odobrenje za izgradnju ili se koriste bez upotrebne dozvole (u daljem tekstu: procena uticaja zatečenog stanja). Procena uticaja vrši se za projekte iz oblasti industrije, rudarstva, energetike, saobraćaja, turizma, poljoprivrede, šumarstva, vodoprivrede, upravljanje otpadom i komunalnih delatnosti, kao i za projekte koji se planiraju na zaštićenom prirodnom dobru i u zaštićenoj okolini nepokretnog kulturnog dobra. Projekti iz stava 1. i 2. ovog člana mogu biti predmet procene uticaja ako je njihovo izvođenje, odnosno upotreba u skladu sa propisima kojima se uređuje planiranje i izgradnja.“

48 „**Projekat** jeste: izvođenje građevinskih radova, ugradnja instalacija, postrojenja i opreme, njihova rekonstrukcija, uklanjanje i/ili promena tehnologije, tehnologije procesa rada, sirovine, repromaterijala, energenata i otpada; ostale intervencije u prirodi i prirodnom okruženju uključujući radove koji obuhvataju eksploataciju mineralnih sirovina (član 2. t. 4).

49 „**Studija o proceni uticaja na životnu sredinu** jeste dokument kojim se analizira i ocenjuje kvalitet činilaca životne sredine i njihova osetljivost na određenom prostoru i međusobni uticaji postojećih i planiranih aktivnosti, predviđaju neposredni i posredni štetni uticaji projekta na činioce životne sredine, kao i mere i uslovi za sprečavanje, smanjenje i otklanjanje štetnih uticaja na životnu sredinu i zdravlje ljudi ...“ (član 2. t. 6).

50 Autonomnoj pokrajini povereni su poslovi sprovođenja postupka procene uticaja na životnu sredinu projekta za čije odobrenje za izgradnju izdaje organ jedinice autonomne pokrajine.

C.3. Zakon o strateškoj proceni uticaja na životnu sredinu

U vezi sa sprovođenjem *Zakona o strateškoj proceni uticaja na životnu sredinu* („Sl. glasnik RS”, broj 135/04, 88/10) jedan deo poslova poverava se JLS (i AP).⁵¹ Prema odredbama ovog zakona poveravaju se poslovi sprovođenja postupka strateške procene uticaja na životnu sredinu, planova i programa koje donosi JLS⁵², i to: Priprema plana i programa izvršene strateške procene; Izrada strateške procene koja je usklađena sa drugim strateškim procenama i procenama uticaja projekata na životnu sredinu; Davanje mišljenja na odluke o potrebi izrade strateške procene uticaja i plana i programa na životnu sredinu; Sprovođenje postupka strateške procene uz učešće zainteresovanih organa i organizacija ili uz učešće javnosti; Ocena izveštaja o strateškoj proceni sa primenom propisanih kriterijuma; Davanje saglasnosti na izveštaj o strateškoj proceni uticaja na životnu sredinu⁵³.

C.4. Zakon o integrisanom sprečavanju i kontroli zagađivanja životne sredine

Nadležnost, odnosno prava i dužnosti organa JLS u vezi sa postupkom izdavanja integrisane dozvole⁵⁴ regulisani su *Zakon o integrisanom sprečavanju i kontroli zagađivanja životne sredine* („Službeni glasnik RS“, broj 135/04).⁵⁵ Organ JLS nadle-

51 „**Strateška procena uticaja određenih planova i programa na životnu sredinu** podrazumeva pripremu izveštaja o stanju životne sredine, sprovođenje postupka konsultacija, uvažavanje izveštaja i rezultata konsultacija u postupku odlučivanja i donošenja ili usvajanja određenih planova i programa, kao i pružanje informacija i podataka o donetoj odluci“ (član 3. t. 2).

52 „**Planovi i programi** jesu svi razvojni ili drugi planovi i programi, osnove, strategije, uključujući i njihove izmene, koje priprema i/ili usvaja organ na republičkom, pokrajinskom ili lokalnom nivou, ili koje nadležni organ priprema za odgovarajući postupak usvajanja u Narodnoj skupštini ili Vladi Republike Srbije, odnosno skupštini ili izvršnom organu autonomne pokrajine, odnosno jedinice lokalne samouprave, kao i planovi i programi koji se donose na osnovu propisa“ (čl. 3. t. 1).

53 „**Izveštaj o strateškoj proceni** podrazumeva deo dokumentacije koja se prilaže uz plan ili program i sadrži identifikaciju, opis i procenu mogućih značajnih uticaja na životnu sredinu zbog realizacije plana i programa, kao i varijante razmatrane i usvojene na osnovu ciljeva i prostornog obuhvata plana i programa“ (čl. 3. t. 3).

54 **Integrirana dozvola** je „odluka nadležnog organa doneta u formi rešenja kojom se odobrava puštanje u rad postrojenja ili njegovog dela, odnosno obavljanje aktivnosti čiji sastavni deo čini dokumentacija sa utvrđenim uslovima kojima se garantuje da takvo postrojenje ili aktivnost odgovaraju zahtevima predviđenim ovim zakonom.“ (čl. 2. t. 10).

55 U proceduri usvajanja je *Predlog zakona o izmenama i dopuni Zakona o integrisanom sprečavanju i kontroli zagađiva-*

žan za poslove zaštite životne sredine izdaje dozvolu u skladu sa ovim zakonom za postrojenja i aktivnosti za koja dozvolu ili odobrenje za izgradnju i početak rada, odnosno izvođenje ili obavljanje aktivnosti, izdaje drugi nadležni organ JLS. Ministarstvo nadležno za poslove zaštite životne sredine izdaje dozvolu u skladu sa ovim zakonom za postrojenja i aktivnosti za koja dozvolu ili odobrenje za izgradnju i početak rada, odnosno izvođenje ili obavljanje aktivnosti, izdaje drugo nadležno ministarstvo. Pokrajinski organ nadležan za poslove zaštite životne sredine izdaje dozvolu u skladu sa ovim zakonom za postrojenja i aktivnosti za koje dozvolu ili odobrenje za izgradnju i početak rada, odnosno izvođenje ili obavljanje aktivnosti, izdaje drugi nadležni pokrajinski organ.⁵⁶ Poverava se jedinici lokalne samouprave vršenje inspekcijskog nadzora nad postrojenjima i aktivnostima za koje dozvolu u skladu sa ovim zakonom izdaje nadležni organ lokalne samouprave.

C.5. Zakon o upravljanju otpadom

U skladu sa članom 20. *Zakona o upravljanju otpadom* („Sl. glasnik RS”, broj 36/09, 88/10)⁵⁷ JLS obavlja sledeće poslove: donosi lokalni plan upravljanja otpadom (u skladu sa članom 13. i 14), obezbeđuje uslove i stara se o njegovom

nja životne sredine: Videti: http://www.srbija.gov.rs/vesti/dokumenti_pregled.php?id=166011

56 Raspodela nadležnosti: 1 Proizvodnja energije – Ministarstvo, 2 Proizvodnja i prerada metala – Ministarstvo, 3 Industrija minerala – Ministarstvo, 4 Hemijska industrija – Ministarstvo, 5 Upravljanje otpadom: 5.1. Postrojenja namenjena za odlaganje ili ponovno iskorišćenje opasnog otpada sa kapacitetom koji prelazi 10 t dnevno – Ministarstvo, 5.2. Postrojenja za odlaganje opasnog otpada sa kapacitetom koji prelazi 50 t dnevno - Lokalna samouprava, 5.3. Deponije koje primaju više od 10 t otpada na dan ili ukupnog kapaciteta koji prelazi 25.000 t, isključujući deponije inertnog otpada- Lokalna samouprava, 6. Ostale aktivnosti: 6.1 Industrijski pogoni za proizvodnju: (a) pulpe iz drveta ili drugih vlaknastih materijala – Ministarstvo, (b) papira i kartona, sa proizvodnim kapacitetom koji prelazi 20 t na dan - Lokalna samouprava, 6.3. Postrojenja za štavljenje kože, proizvodnog kapaciteta iznad 12 t finalnih proizvoda na dan – Ministarstvo, 6.4. Postrojenja za preradu hrane, uključujući klanice: Grad, lokalna samouprava, 6.5. Postrojenja za odlaganje ili reciklažu leševa životinja i otpadaka životinjskog porekla kapaciteta 10 tona dnevno – Ministarstvo, 6.6. Postrojenja za tovljenje živine ili svinja - Lokalna samouprava, 6.7. Postrojenja za površinsku obradu materijala, predmeta ili proizvoda korišćenjem organskih rastvarača, posebno za odeću, štampanje, prevlačenje, odmaščivanje, vodootpornost, bojenje, čišćenje ili impregnaciju, sa kapacitetom iznad 150 kg/h ili više od 200 t godišnje - Lokalna samouprava. Videti: *Odgovori na upitnik Evropske komisije (poglavlje XXVII)*, Vlada Republike Srbije, Beograd, 2010. [http://www.seio.gov.rs/%D0%B4%D0%BE%D0%BA%D1%83%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%82%D0%B0.166.html](http://www.seio.gov.rs/%D0%B4%D0%BE%D0%BA%D1%83%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%82%D0%B0/%D0%BD%D0%B0%D1%86%D0%B8%D0%BE%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D0%BD%D0%B0-%D0%B4%D0%BE%D0%BA%D1%83%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%82%D0%B0.166.html), str. 41.

57 U proceduri usvajanja je *Predlog zakona o dopunama Zakona o upravljanju otpadom*. Videti: http://www.srbija.gov.rs/vesti/dokumenti_pregled.php?id=166011.

spvođenju; uređuje, obezbeđuje, organizuje i sprovodi upravljanje komunalnim otpadom (član 43. stav 5. i 7. i član 55. stav 6 upravljanje otpadnim vozilima), odnosno inertnim i neopasnim otpadom na svojoj teritoriji, u skladu sa zakonom; uređuje postupak naplate usluga u oblasti upravljanja komunalnim, odnosno inertnim i neopasnim otpadom, u skladu sa zakonom; izdaje dozvole u skladu sa članom 60, stav 4. (za grad), odnosno 5. (za opštinu), odobrenja i druge akte u skladu sa ovim zakonom, vodi evidenciju i podatke dostavlja ministarstvu;⁵⁸ na zahtev ministarstva ili nadležnog organa autonomne pokrajine daje mišljenje u postupku izdavanja dozvola u skladu sa ovim zakonom; vrši nadzor i kontrolu mera postupanja sa otpadom u skladu sa ovim zakonom.⁵⁹ Na osnovu čl. 83. Zakona o upravljanju otpadom ministarstvo vrši nadzor nad radom JLS u vršenju poverenih poslova.

Jedna ili više jedinica lokalne samouprave određuju lokaciju za izgradnju i rad postrojenja za skladištenje, tretman ili odlaganje otpada na svojoj teritoriji, pod uslovima utvrđenim zakonom, kao i sporazumom iz člana 21. stav 2. ovog zakona ako više skupština jedinica lokalne samouprave zajedno odlučuju o lokaciji postrojenja za upravljanje otpadom (član 34). U slučaju izgradnje postrojenja za tretman ili odlaganje opasnog otpada, ministarstvo donosi odluku o lokaciji u skladu sa zakonom i po prethodno pribavljenom mišljenju jedinice lokalne samouprave, odnosno i autonomne pokrajine za postrojenja koja se grade na njenoj teritoriji. U slučaju nesaglasnosti jedinica lokalne samouprave u pogledu određivanja lokacije postrojenja za upravljanje otpadom, odluku o lokaciji na predlog ministarstva, odnosno nadležnog organa autonomne pokrajine, donosi Vlada.⁶⁰

58 Autonomnoj pokrajini poverava se izdavanje dozvola za sakupljanje, transport, skladištenje, tretman i odlaganje otpada za sve aktivnosti na teritoriji autonomne pokrajine i za sva postrojenja za koja dozvolu za izgradnju izdaje nadležni organ autonomne pokrajine (čl. 60).

59 JLS dužna je da svojim aktom odredi organe i službe nadležne za obavljanje ovih poslova. Na osnovu člana 97. *Zakona o upravljanju otpadom*, JLS su do maja 2010. godine bile dužne da izrade popis neuređenih deponija na svom području koje ne ispunjavaju uslove iz ovog zakona (član 97. t.1), odnosno do maja 2011. god. da izrade projekte sanacije i rekultivacije neuređenih deponija, na koje saglasnost daje ministarstvo, odnosno autonomna pokrajina (član 97. t.2).

60 U vezi sa pravima i obavezama Republike koje se odnose na strateške dokumente u oblasti upravljanja otpadom treba imati u vidu da Strategiju upravljanja otpadom donosi Vlada, a priprema Ministarstvo u saradnji sa

C.6. Zakon o ambalaži i ambalažnom otpadu

Prema odredbama *Zakona o ambalaži i ambalažnom otpadu* („Sl. glasnik RS”, broj 36/09) na izdavanje dozvola za upravljanje ambalažnim otpadom primenjuju se odredbe zakona kojim se uređuje upravljanje otpadom, ako ovim zakonom nije drukčije propisano.⁶¹ AP se poverava vršenje inspeksijskog nadzora nad aktivnostima upravljanja ambalažnim otpadom koji se obavlja na teritoriji autonomne pokrajine (čl. 47).⁶²

C.7. Zakon o zaštiti vazduha

Zakon o zaštiti vazduha u članu 4. propisuje da „zaštitu i poboljšanje kvaliteta vazduha” obezbeđuje jedinica lokalne samouprave, pored Republike Srbije, Autonomne pokrajine, privrednih društava, preduzetnika, kao i drugih pravnih i fizičkih lica.

Na osnovu *Zakona o zaštiti vazduha* („Sl. glasnik RS”, broj 36/09) JLS (i AP)⁶³

nadležnim organom autonomne pokrajine (čl. 10). Nacionalni plan donosi Vlada, a priprema Ministarstvo u saradnji sa nadležnim organom autonomne pokrajine (čl. 11). Kada je u pitanju AP u njenoj nadležnosti je da donosi Plan upravljanja otpadom za pojedine vrste otpada od značaja za AP, u skladu sa Strategijom i Planom upravljanja (čl. 15). Za teritoriju AP, potrebna je saglasnost nadležnog organa AP prilikom donošenja regionalnog plana upravljanja otpadom. Nadležni organ AP daje saglasnost i na studiju opravdanosti za izradu regionalnog plana upravljanja otpadom za teritorije opština na kojima živi manje od 200.000 stanovnika (čl. 12). Osim toga, AP 1) učestvuje u izradi Strategije i pojedinačnih nacionalnih planova upravljanja otpadom; 2) koordinira i vrši poslove upravljanja otpadom od značaja za autonomnu pokrajinu i prati stanje; 3) daje saglasnost na regionalne planove upravljanja otpadom na svojoj teritoriji; 4) izdaje dozvole, saglasnosti, potvrde i druge akte u skladu sa ovim zakonom, vodi evidenciju i podatke dostavlja ministarstvu; 5) vrši nadzor i kontrolu mera postupanja sa otpadom na svojoj teritoriji u skladu sa ovim zakonom; 6) vrši i druge poslove utvrđene zakonom (čl. 19). Skupština AP jedanput u dve godine razmatra izveštaj o realizaciji regionalnih i lokalnih planova na svojoj teritoriji (čl. 74). AP se poverava vršenje inspeksijskog nadzora nad aktivnostima upravljanja otpadom koji se u celini obavljaju na teritoriji autonomne pokrajine i radom postrojenja za upravljanje otpadom za koje nadležni organ AP izdaje dozvolu na osnovu ovog zakona (čl. 84).

61 Ambalažni otpad nastao u Republici Srbiji se sakuplja, transportuje, skladišti, tretira i odlaže pod uslovima i na način, propisan zakonom kojim se uređuje upravljanje otpadom, zakonom kojim se uređuje komunalna delatnost i ovim zakonom.

62 Ministarstvo vrši nadzor nad radom Agencije, autonomne pokrajine, jedinice lokalne samouprave, kao i ovlašćenih pravnih lica, u vršenju poverenih poslova, u skladu sa zakonom o upravljanju otpadom i ovim zakonom (član 46).

63 Monitoring za teritoriju autonomne pokrajine se vrši prema programu koji donosi nadležni organ autonomne pokrajine i koji mora biti usklađen sa programom koji donosi Vlada na predlog Ministarstva.

poveravaju se sledeći poslovi: donošenje Planova kvaliteta vazduha i Kratkoročnih akcionih planova (član 31, 33, 36); monitoring kvaliteta vazduha u lokalnoj mreži (za praćenje kvaliteta vazduha uspostavljaju se lokalne mreže mernih stanica i/ili mernih mesta) (član 10, 15, 16); javno objavljivanje i dostavljanje podataka o rezultatima monitoringa kvaliteta vazduha Agenciji (član 17, 65, 67, 68, 69); obaveštavanje javnosti u slučaju prekoračenja koncentracija utvrđenih ovim zakonom ili koncentracija pojedine zagađujuće materije opasne po zdravlje ljudi (član 23); inspeksijski nadzor nad sprovođenjem mera zaštite vazduha od zagađivanja u objektima za koje nadležni organ JLS (i/ili AP) izdaje odobrenje za gradnju, odnosno upotrebnu dozvolu (član 74).⁶⁴

C.8. Zakon o zaštiti od buke u životnoj sredini

Opština, grad, odnosno grad Beograd (jedinice lokalne samouprave) su „subjekti zaštite životne sredine od buke na teritoriji Republike Srbije, u okviru svojih ovlašćenja“, pored RS, AP, privrednih društava, pravnih i fizičkih lica, naučnih i stručnih organizacija i drugih javnih službi, udruženja i građana. (član 4).

U oblasti zaštite od buke u životnoj sredini određeni poslovi se poveravaju JLS (kao i AP). Prema odredbama člana 8. *Zakona o zaštiti od buke u životnoj sredini* („Sl. glasnik RS”, broj 36/09, 88/10) JLS obavlja sledeće poslove: 1) utvrđuje mere i uslove zaštite od buke, odnosno zvučne zaštite u planovima, programima i projektima, uključujući i one na koje daje saglasnost u postupku strateške procene uticaja, procene uticaja projekata na životnu sredinu, odnosno u postupku izdavanja integrisane dozvole za rad postrojenja i aktivnosti; 2) vrši akustičko zoniranje na svojoj teritoriji, određuje mere zabrane i ograničenja u skladu sa ovim zakonom; 4) donosi lokalni akcioni plan zaštite od buke u životnoj sredini, odnosno obezbeđuje uslove i stara se o njegovom sprovođenju; 5) obezbeđuje finansiranje monitoringa buke u životnoj sredini na teritoriji jedinice lokalne samouprave; 6) vrši nadzor i kontrolu primene mera zaštite od buke u životnoj sredini.

64 AP se poveravaju poslovi inspeksijskog nadzora nad rešavanjem po žalbama na rešenja nadležnog organa opštine, odnosno grada sa teritorije AP.

Osim toga, JLS obavlja i poslove vezane za sprovođenje akustičkog zoniranja i određivanje mera zabrane i ograničenja u skladu sa ovim zakonom (član 17); određuje mere zaštite od buke pri održavanju javnih skupova i aktivnosti (član 18), priprema i donosi Akcioni plan za aglomeracije na teritoriji jedinice lokalne samouprave, kao i za postrojenja i aktivnosti za koje integrisanu dozvolu izdaje jedinica lokalne samouprave (član 21), obezbeđivanje finansiranja monitoringa buke u životnoj sredini na teritoriji JLS (član 23), vrši nadzor i kontrolu primene mera zaštite od buke u životnoj sredini (član 30), svojim aktom određuju organe i službe nadležne za obavljanje poslova (član 8. stav 2).

C.9. Zakon o zaštiti prirode

Slično kao što to čine *Zakon o zaštiti vazduha* i *Zakon o zaštiti od buke u životnoj sredini* i *Zakon o zaštiti prirode* („Sl. glasnik RS”, broj 36/09, 88/10) opštinu, odnosno grad (jedinicu lokalne samouprave) proglašava za „subjekta zaštite prirode”, pored RS, AP, upravljača zaštićenog područja, pravnih lica, preduzetnika i fizičkih lica koji u obavljanju privrednih i drugih delatnosti koriste prirodne resurse i zaštićena prirodna dobra; 6) stručnih i naučnih organizacija i drugih javnih službi; i 7) građana, grupa građana, njihovih udruženja, profesionalnih ili drugih organizacija (član 6).

Zakonom o zaštiti prirode JLS se poveravaju određeni poslovi. JLS donosi program zaštite prirode (član 113), usvaja izveštaj o stanju prirode na svom području (član 114), pokreće inicijativu za proglašenje i proglašava zaštićenim područjem III kategorije (član 41a), vrši inspekcijski nadzor nad primenom odredaba ovog zakona na zaštićenim područjima koja proglašava nadležni organ JLS (član 119). Stogi i specijalni rezervat, stanište, prirodno dobro koje se štiti na osnovu međunarodnih akata ili ima međunarodni značaj, predeo izuzetnih odlika u kome se nalazi kulturno dobro od izuzetnog značaja, kao i park prirode koji se celom površinom nalazi na teritoriji dveju ili više JLS, Vlada proglašava zaštićenim na predlog Ministarstva, a po prethodno pribavljenom mišljenju nadležnih ministarstava i nadležnog organa

AP, ako se dobro nalazi na teritoriji AP.⁶⁵

Osim toga, JLS pruža podatke u vezi sa stanjem i zaštitom prirode (član 115), obezbeđuje sredstva za zaštitu prirodnih područja koje ona proglašava, za mere i aktivnosti predviđene aktom o zaštiti, za novčane i druge podsticajne mere propisane ovim zakonom, kao i za ostvarivanje prava preče kupovine i naknade vlasnicima i korisnicima prava na nekretnine za ograničenja kojima su podvrgnuti u tim zaštićenim područjima (član 107), obavlja upravne poslove zaštite prirode (član 101), obezbeđuje finansiranje zaštićenog područja (član 69),⁶⁶ itd.

C.10. Zakon o zaštiti od nejonizujućih zračenja⁶⁷

Nekoliko obaveza (i prava) lokalne samouprave proističe iz *Zakona o zaštiti od nejonizujućih zračenja*. Prema odredbama člana 12. „privredno društvo, preduzeće, drugo pravno lice i preduzetnik, odnosno operater ili rukovalac, dužan je da odmah, a najkasnije u roku od 24 časa, obavesti ministarstvo o vanrednom događaju, a za teritoriju autonomne pokrajine i nadležni organ autonomne pokrajine, odnosno organ jedinice lokalne samouprave nadležan za poslove zaštite životne sredine.”⁶⁸

65 Izuzetno, stanište i predeo izuzetnih odlika u kome se ne nalazi kulturno dobro od izuzetnog značaja, ako im je cela površina na teritoriji autonomne pokrajine, kao i park prirode koji se nalazi na teritoriji dveju ili više jedinica lokalne samouprave na teritoriji autonomne pokrajine, nadležni organ autonomne pokrajine proglašava zaštićenim područjem, po prethodno pribavljenoj saglasnosti Ministarstva i prethodno pribavljenim mišljenjima nadležnih ministarstava (čl. 41).

66 Inače, bez obzira na sve ove Zakonom propisane nadležnosti u SBR (koja je usvojena 2010), konstatuje se da je „biodiverzitet ... takođe još jedna od oblasti koja je do sada ostala centralizovana na nivou države i AP Vojvodine, iako su neke aktivnosti kada je u pitanju institucionalni i zakonski okvir spuštene na nivo lokalne samouprave.” SBR, str. 22. Videti i str. 23.

67 Zakonom o zaštiti od nejonizujućih zračenja uređeni su uslovi i mere zaštite zdravlja ljudi i zaštite životne sredine od štetnog dejstva nejonizujućih zračenja u korišćenju izvora nejonizujućih zračenja. Prema odredbama člana 2. t. 1. Zakona, nejonizujuća zračenja su „elektromagnetska zračenja koja imaju energiju fotona manju od 12,4 eV. Ona obuhvataju: ultraljubičasto ili ultravioletno zračenje (talasne dužine 100-400 nm), vidljivo zračenje (talasne dužine 400-780 nm), infracrveno zračenje (talasne dužine 780 nm - 1 mm), radio-frekvencijsko zračenje (frekvencije 10 kHz - 300 GHz), elektromagnetska polja niskih frekvencija (frekvencije 0-10 kHz) i lasersko zračenje. Nejonizujuća zračenja obuhvataju i ultrazvuk ili zvuk čija je frekvencija veća od 20 kHz.”

68 Obaveštenje sadrži naročito informacije o okolnostima vanrednog događaja, mestu, vremenu, neposrednoj opasnosti po zdravlje ljudi i kratak opis preduzetih mera.

Na osnovu čl. 14. st. 4. *Zakona o zaštiti od nejonizujućih zračenja* („Sl. glasnik RS”, broj 36/09) JLS se poverava vršenje inspeksijskog nadzora nad izvorima zračenja za koje odobrenje za izgradnju i početak rada izdaje nadležni organ JLS.⁶⁹

C.11. Zakon o hemikalijama

Zakonom o hemikalijama („Sl. glasnik RS”, broj 36/09) JLS poveravaju se određeni poslovi. U tom smislu JLS izdaje dozvole za obavljanje delatnosti prometa naročito opasnih hemikalija distributeru koji nije uvoznik, proizvođač, odnosno dalji korisnik, kao i dozvole za korišćenje naročito opasnih hemikalija (član 67),⁷⁰ vrši inspeksijski nadzor nad poslovima koji su joj povereni ovim zakonom (član 86).

C.12. Zakon o vodama

Zakon o vodama (30/2010) predviđa da upravljanje vodama Republika Srbija ostvaruje preko Ministarstva i drugih nadležnih ministarstava, organa autonomne pokrajine, organa jedinice lokalne samouprave i javnog vodoprirednog preduzeća (član 24). Zakonom su pripisane nadležnosti JLS, grada, odnosno grada Beograda. JLS je nadležna, između ostalog, za sledeće poslove: upravljanje vodnim objektima (čl. 23), obezbeđenje zaštite od štetnog dejstva voda i upravljanje rizicima (član 45), organizovanje i sprovođenje odbrane od poplava na vodama II reda (član 53), zatim, donosi Operativni plan za odbranu od poplava (član 55), određuje eroziono područje, uslove za njegovo korišće-

69 U vršenju inspeksijskog nadzora inspektor za zaštitu životne sredine ima pravo i dužnost da, između ostalog „6) proverava da li je privredno društvo, preduzeće, drugo pravno lice, preduzetnik, operater ili rukovalac u roku obavestilo ministarstvo o vanrednom događaju, a za teritoriju autonomne pokrajine i nadležni organ autonomne pokrajine, odnosno organ jedinice lokalne samouprave nadležan za poslove zaštite životne sredine.“ Novčanom kaznom od 250.000 do 500.000 dinara kazniće se za prekršaj preduzetnik ako, između ostalog „5) u propisanom roku ne obavesti o vanrednom događaju ministarstvo, nadležni organ autonomne pokrajine, odnosno organ jedinice lokalne samouprave nadležan za poslove zaštite životne sredine (član 12).“ Pored novčane kazne za prekršaj se preduzetniku može izreći i zaštitna mera zabrane vršenja određene delatnosti u trajanju do tri godine (član 20).

70 Nadležan organ jedinice lokalne samouprave dostavlja jednom godišnje izveštaj o izdatim dozvolama Agenciji, a najkasnije do 31. marta tekuće godine za prethodnu godinu.

nje i radove i mere za zaštitu od erozije i bujica (član 61), sprovodi preventivne mere i zaštitne radove (član 62, 63), određuje mesto i način opšteg korišćenja vode (član 67), podnosi zahtev za određivanje zona sanitarne zaštite (član 77), donosi akt o ispuštanju otpadnih voda u javnu kanalizaciju (član 98), donosi vodna akta (član 114), izdaje vodne uslove (član 118), izdaje vodni nalog (član 128), vodi vodne knjige (član 130), izdaje odobrenja za priključenje na javni vodovod u seoskom naselju (član 138), itd.

2. NADLEŽNOST REPUBLIKE I AP⁷¹

a) Kada je u pitanju Republika, njena nadležnost u oblasti životne sredine propisana je članom 97. *Ustava* na sledeći način: Republika Srbija uređuje i obezbeđuje: ...“održivi razvoj; sistem zaštite i unapređenja životne sredine; zaštitu i unapređivanje biljnog i životinjskog sveta; proizvodnju, promet i prevoz oružja, otrovnih, zapaljivih, eksplozivnih, radioaktivnih i drugih opasnih materija“ (tačka 9).⁷² Zakonima i drugim propisima u oblasti životne sredine ova nadležnost se dalje detaljnije propisuje u formi prava i obaveza nadležnih organa i organizacija.

71 Na ulogu OCD (udruženja građana) biće ukazano detaljnije u kasnijem delu analize. Uloga ostalih subjekata sistema zaštite životne sredine definisana je brojnim odredbama pojedinih propisa u oblasti životne sredine i drugim oblastima i nije predmet ove analize.

72 Najznačajnijom odredbom Ustava RS kojom se na širi način definiše mesto i značaja pitanja životne sredine smatra se odredba člana 74. koji je naslovljen sa „zdrava životna sredina“. Ovim članom je propisano sledeće: „Svako ima pravo na zdravu životnu sredinu i na blagovremeno i potpuno obaveštavanje o njenom stanju.“ (st. 1). „Svako je dužan da čuva i poboljšava životnu sredinu.“ (st. 3). Međutim, kada je u pitanju odgovornost za zaštitu životne sredine u Ustavu se navodi da je nosilac odgovornosti „svako, a posebno Republika Srbija i autonomna pokrajina“ (st. 2). Dakle, ne spominju se posebno opštine, odnosno lokalna samouprava iako nisu potpuno jasni domet, odnosno implikacije ovakve formulacije. Odredbe o životnoj sredini sadržane su u još dva člana Ustava Republike Srbije i to kada se radi o „slobodi preduzetništva“, „korišćenju i raspolaganju zemljištem“. Pored toga što se garantuje sloboda preduzetništva, predviđa se da se preduzetništvo „može ograničiti zakonom, radi zaštite zdravlja ljudi, životne sredine i prirodnih bogatstava i radi bezbednosti Republike Srbije.“ (član 83). Takođe, kada je u pitanju zemljište, predviđa se da je „korišćenje i raspolaganje poljoprivrednim zemljištem, šumskim zemljištem i gradskim građevinskim zemljištem u privatnoj svojini je slobodno.“ Ipak, zakonom se mogu ograničiti oblici korišćenja i raspolaganja, odnosno propisati uslovi za korišćenje i raspolaganje da bi se otklonila opasnost od nanošenja štete životnoj sredini ili da bi se sprečila povreda prava i na zakonom zasnovanih interesa drugih lica (član 88).

b) *Zakon o ministarstvima* („Službeni glasnik RS“, br. 16/2011) u delu koji se odnosi na nadležnost Ministarstva životne sredine, rudarstva i prostornog planiranja propisuje da ovo ministarstvo obavlja, između ostalog, poslove državne uprave koji se odnose i na: sistem zaštite i održivog razvoja prirodnih bogatstava, odnosno resursa (vazduha, voda, zemljišta, mineralnih sirovina, šuma, riba, divljih biljnih i životinjskih vrsta); inspeksijski nadzor u oblasti održivog korišćenja prirodnih bogatstava i zaštite životne sredine i u drugim oblastima određenim zakonom; izradu bilansa rezervi podzemnih voda, normativa i standarda za izradu geoloških karata; obezbeđivanje materijalnih i drugih uslova za realizaciju tih programa; sistem zaštite i unapređenja životne sredine; osnove zaštite životne sredine; sprovođenje Konvencije o učešću javnosti, dostupnosti informacija i pravu na pravnu zaštitu u oblasti životne sredine; zaštitu prirode; zaštitu vazduha; zaštitu ozonskog omotača; klimatske promene; prekogranično zagađenje vazduha i vode; zaštitu voda od zagađivanja radi sprečavanja pogoršanja kvaliteta površinskih i podzemnih voda; utvrđivanje i sprovođenje zaštite prirodnih celina od značaja za Republiku Srbiju; utvrđivanje uslova zaštite životne sredine u planiranju prostora i izgradnji objekata; zaštitu od velikog hemijskog udesa i učešće u reagovanju u slučaju hemijskih udesa; zaštitu od buke i vibracija; zaštitu od jonizujućeg i nejonizujućeg zračenja; upravljanje hemikalijama i biocidnim proizvodima; sprovođenje Konvencije o hemijskom oružju u skladu sa zakonom; upravljanje otpadom, izuzev radioaktivnim otpadom; odobravanje prekograničnog prometa otpada i zaštićenih biljnih i životinjskih vrsta, kao i druge poslove određene zakonom (član 16. stav 2).

c) Autonomne pokrajine, u skladu sa zakonom, uređuju pitanja od pokrajinskog značaja u oblasti: prostornog planiranja i razvoja, poljoprivrede, vodoprivrede, šumarstva, lova, ribolova, turizma, ugostiteljstva, banja i lečilišta, zaštite životne sredine, industrije i zanatstva, drumskog, rečnog i železničkog saobraćaja i uređivanja puteva, priređivanja sajmovi i drugih privrednih manifestacija, prosvete, sporta, kulture, zdravstvene i socijalne zaštite i javnog informisanja na pokrajinskom nivou (član 183). Autonomne pokrajine, u skladu sa Ustavom i zakonom, imaju izvorne prihode, obezbeđuju sredstva jedinicama lokalne samouprave za obavljanje poverenih poslova, donose svoj budžet i izvršni račun.

Izvesne nadležnosti u oblasti zaštite životne sredine su 2002. godine prenete na AP Vojvodinu *Zakonom o utvrđivanju određenih nadležnosti autonomne pokrajine* („Službeni glasnik RS“, broj 6/02). U skladu sa članom 25. *Zakona o utvrđivanju nadležnosti APV*, koji je usvojen 2009. godine („Sl. glasnik RS“, broj 99/09) AP Vojvodina u oblasti zaštite životne sredine ima nadležnosti za obavljanje sledećih poslova: 1) uređuje, unapređuje i obezbeđuje zaštitu životne sredine za teritoriju AP Vojvodine; 2) donosi akt o stavljanju prirodnog dobra pod zaštitu, u skladu sa zakonom kojim se uređuje zaštita prirode; 3) donosi program zaštite životne sredine na svojoj teritoriji u skladu sa Nacionalnim programom, akcionim i sanacionim planom i svojim interesima i specifičnostima; 4) donosi planove i programe upravljanja prirodnim resursima i dobrima u skladu sa strateškim dokumentima; 5) vrši kontrolu korišćenja i zaštitu prirodnih resursa i dobara na teritoriji AP Vojvodine; 6) obezbeđuje kontinualnu kontrolu i praćenje stanja životne sredine (monitoring) i donosi program monitoringa na svojoj teritoriji koji mora biti u skladu sa programom monitoringa koji donosi Vlada za period od dve godine; 7) daje uslove za obezbeđenje mera i uslova zaštite životne sredine, na zahtev organa nadležnog za pripremu i donošenje prostornih i urbanističkih planova, a na osnovu uslova i mišljenja nadležnih stručnih organizacija; 8) učestvuje u postupku pripreme i donošenja prostornih i urbanističkih planova i drugih planova; 9) donosi eksterni plan zaštite od udesa, koji je sastavni deo plana za reagovanje u vanrednim situacijama na osnovu nadležnosti iz propisa kojim se uređuje materija zaštite i spasavanja; 10) u slučaju udesa, proglašava stanje ugroženosti životne sredine na teritoriji AP Vojvodine, u skladu sa zakonom kojim se uređuje zaštita životne sredine; 11) osniva budžetski fond u skladu sa propisom kojim se uređuje budžetski sistem, koji će se finansirati iz prihoda ostvarenih na teritoriji AP Vojvodine.

AP Vojvodina, preko svojih organa, osniva Pokrajinski zavod za zaštitu prirode, radi obavljanja poslova zaštite prirode i prirodnih dobara koja se u celini nalaze na teritoriji AP Vojvodine. Osim toga, AP Vojvodina 1) vrši inspeksijski nadzor u oblasti zaštite životne sredine i preduzima mere za otklanjanje nezakonitosti u toj oblasti, osim inspeksijskog nadzora (u slučaju udesa, u oblasti jonizujućeg zračenja, nad prekograničnim kretanjem roba koje podležu nadležnosti republičke inspekcije za zaštitu životne sredine, kao i nad ispunjenošću uslova operatera za dobijanje dozvole za prekogranično kretanje roba: radioak-

tivnost, otpad, otrovi, supstance koje oštećuju ozonski omotač, zaštićene biljne i životinjske vrste), nad određenim objektima na teritoriji AP Vojvodine, koji će biti određeni posebnim aktom; 2) daje saglasnost na studiju o proceni uticaja na životnu sredinu, za projekte za koje odobrenje za izgradnju izdaje nadležni pokrajinski organ za poslove urbanizma; 3) daje saglasnost na izveštaj o strateškoj proceni uticaja na životnu sredinu za teritoriju AP Vojvodine; 4) izdaje integrisane dozvole za postrojenja i aktivnosti za koja dozvolu i odobrenje za izgradnju i početak rada, odnosno izvođenje ili obavljanje aktivnosti, izdaje drugi nadležni pokrajinski organ; 5) daje prethodnu saglasnost u postupku donošenja osnova, planova i programa zaštite i unapređivanja zaštićenog prirodnog dobra, flore i faune, šuma i voda na teritoriji AP Vojvodine; 6) obrazuje informacioni sistem za zaštitu i unapređenje životne sredine, kao deo jedinstvenog informacionog sistema Republike Srbije; 7) rešava po žalbi protiv rešenja opštinske, odnosno gradske uprave na teritoriji AP Vojvodine; 8) vrši inspekcij-ski nadzor nad korišćenjem i zaštitom prirodnih dobara i resursa.

d) Prava i obaveze Republike i AP propisani su propisima u oblasti životne sredine zbog čega je potrebno imati u vidu celi set propisa, a naročito sledeće zakone:

- Zakon o zaštiti životne sredine
- Zakon o proceni uticaja na životnu sredinu
- Zakon o strateškoj proceni uticaja na životnu sredinu
- Zakon o integrisanom sprečavanju i kontroli zagađivanja životne sredine
- Zakon o upravljanju otpadom
- Zakon o ambalaži i ambalažnom otpadu
- Zakon o zaštiti vazduha
- Zakon o zaštiti od buke u životnoj sredini
- Zakon o zaštiti prirode
- Zakon o zaštiti i održivom korišćenju ribljeg fonda
- Zakon o zaštiti od nejonizujućih zračenja
- Zakon o zaštiti od jonizujućeg zračenja i nuklearnoj sigurnosti
- Zakon o hemikalijama
- Zakon o biocidnim proizvodima i
- Zakon o vodama.

e) Jedan značajan deo nadležnosti Republike proističe iz obaveza vezanih za sprovođenje međunarodnih ugovora u oblasti životne sredine. Ova vrsta nadležnosti (i obaveza) proističe iz Ustava RS, Zakona o ministarstvima, zakona kojima su relevantni međunarodni ugovori potvrđeni kao i odredaba pojedinih međunarodnih ugovora u kojima RS ima status člana.

3. FINANSIRANJE U OBLASTI ŽIVOTNE SREDINE

Sistem finansiranja u oblasti životne sredine treba posmatrati kao deo sistema finansiranja u oblasti održivog razvoja i on, pored sredstava iz budžeta lokalne samouprave, uključuje i nekoliko drugih izvora.⁷³

1. Članom 188. *Ustava RS* propisano je da se „poslovi jedinice lokalne samouprave finansiraju iz izvornih prihoda jedinice lokalne samouprave, budžeta Republike Srbije, u skladu sa zakonom, i budžeta autonomne pokrajine, kada je autonomna pokrajina poverila jedinicama lokalne samouprave obavljanje poslova iz svoje nadležnosti, u skladu sa odlukom skupštine autonomne pokrajine (st. 4).

2. U skladu sa *Zakonom o lokalnoj samoupravi* opština, preko svojih organa, utvrđuje stope izvornih prihoda opštine kao i način i merila za određivanje visine lokalnih такси i naknada (član 20. tačka 4). Jedinici lokalne samouprave pripadaju izvorni prihodi ostvareni na njenoj teritoriji, i to: 1) porez na imovinu, osim poreza na prenos apsolutnih prava i poreza na nasleđe i poklon; 2) lokalne administrativne takse; 3) lokalne komunalne takse; 4) boravišna taksa; 5) naknada za korišćenje građevinskog zemljišta; 6) naknada za uređivanje građevinskog zemljišta; 7) naknada za zaštitu i unapređivanje životne sredine; 8) prihodi od koncesione naknade za obavljanje komunalnih delatnosti i prihodi od drugih koncesionih poslova, koje jedinica lokalne samouprave zaključi

73 Kada je u pitanju „finansiranje procesa održivog razvoja, očekuje se korišćenje sredstava iz budžeta Republike Srbije, budžeta opština, namenskih fondova, na primer iz Fonda za razvoj i Fonda za zaštitu životne sredine, iz donacija, te najvećim delom sredstava iz privrede.“ NSOR, str. 116. Za detaljnije videti str. 118-125. Videti i *Izveštaj o stanju životne sredine u 2010. godini*, str. 158-165.

u skladu sa zakonom; 9) novčane kazne izrečene u prekršajnom postupku za prekršaje propisane aktom skupštine jedinice lokalne samouprave, kao i oduzeta imovinska korist u tom postupku; 10) prihodi od davanja u zakup, odnosno na korišćenje nepokretnosti u državnoj svojini koje koristi jedinica lokalne samouprave i indirektni korisnici njenog budžeta; 11) prihodi od prodaje pokretnih stvari koje koristi jedinica lokalne samouprave i indirektni korisnici njenog budžeta; 12) prihodi koje svojom delatnošću ostvare organi i organizacije jedinice lokalne samouprave; 13) prihodi od kamata na sredstva budžeta jedinice lokalne samouprave; 14) prihodi po osnovu donacija jedinici lokalne samouprave; 15) prihodi po osnovu samodoprinosu; 16) drugi prihodi utvrđeni zakonom. (Član 6. *Zakona o finansiranju lokalne samouprave*).⁷⁴

3. Nekoliko zakona u oblasti životne sredine sadrži eksplicitne odredbe o obavezama i pravima lokalne samouprave u vezi sa finansiranjem aktivnosti u oblasti životne sredine.

a. Prema odredbama člana 83. *Zakon o zaštiti životne sredine* jedinica lokalne samouprave (isto kao i Republika, odnosno autonomna pokrajina), u okviru svojih ovlašćenja obezbeđuje finansiranje i ostvarivanje ciljeva zaštite životne sredine, u skladu sa ovim zakonom.⁷⁵ Zakon razlikuje nekoliko ekonomskih instrumenata u oblasti životne sredine: naknade za korišćenje prirodnih vrednosti (član 84), naknade za zagađenje životne sredine (član 85), naknada za zaštitu i unapređenje životne sredine (član 87), naknade za zagađivanje životne sredine u područjima od posebnog interesa (član 85a), subvencije, poreske podsticajne mere, izuzeća od plaćanja naknada, itd.

U skladu sa odredbama člana 100. Zakona o zaštiti životne sredine (kao što je već naznačeno u delu koji se odnosi na nadležnost lokalne samouprave)

⁷⁴ U međuvremenu je (25. septembra 2012. godine), donošenjem Zakona o izmenama i dopunama Zakona o finansiranju lokalne samouprave („Sl. glasnik RS“, br. 93/12) član 6. izmenjen. „Naknada za zaštitu i unapređivanje životne sredine“ je izbrisana sa spiska izvornih prihoda jedinica lokalne samouprave ostvarenih na njenoj teritoriji.

⁷⁵ Sredstva za zaštitu životne sredine mogu se obezbeđivati i putem donacija, kredita, sredstava međunarodne pomoći, sredstava stranih ulaganja namenjenih za zaštitu životne sredine, sredstava iz instrumenata, programa i fondova EU, UN i međunarodnih organizacija. (član 83. stav 2).

JLS (isto kao i Autonomna pokrajina) u obavezi su da otvore budžetski fond u skladu sa zakonom kojim se uređuje budžetski sistem.

b. „Radi obezbeđivanja finansijskih sredstava za podsticanje zaštite i unapređivanja životne sredine u Republici“ osnovan je Fond za zaštitu životne sredine (član 90). Posebnim *Zakonom o Fondu za zaštitu životne sredine* propisano je da se prihodi Fonda ostvaruju iz: 1) naknade za promet vrsta divlje flore i faune, naknade za upis u registar u sistem EMAS, naknade za zagađivanje životne sredine i naknade za zagađivanje životne sredine u područjima od posebnog državnog interesa; 2) namenskih sredstava budžeta Republike Srbije ostvarenih po osnovu naknada u skladu sa zakonom; 3) sredstava ostvarenih po osnovu međunarodne bilateralne i multilateralne saradnje na programima, projektima i drugim aktivnostima u oblasti zaštite životne sredine i obnovljivih izvora energije; 4) sredstava od upravljanja slobodnim novčanim sredstvima Fonda; 5) priloga, donacija, poklona i pomoći; 6) kamata, odnosno anuiteta na kredite; 7) naknada za pružanje stručnih usluga iz člana 7. tačka 6, ovog zakona; 8) drugih izvora u skladu sa zakonom.⁷⁶

c. Finansiranje upravljanja otpadom regulisano je odredbama Glave XI *Zakona o upravljanju otpadom* (članovi 77-82). Posebno se regulišu troškovi upravljanja otpadom (član 77), odgovornost proizvođača i vlasnika otpada (član 78), cena usluga za upravljanje otpadom (član 79), finansiranje upravljanja otpadom (član 80)⁷⁷, namensko korišćenje sredstava (član 81) i administrativne takse (član 82). U pogledu neposrednih obaveza i prava lokalne samouprave nekoliko odredbi Zakona imaju poseban značaj. Članom 78. Zakona je propi-

⁷⁶ U međuvremenu (25. septembra 2012. godine) Narodna skupština Republike Srbije je donela *Zakon o prestanku važenja Zakona o Fondu za zaštitu životne sredine* („Sl. glasnik RS“, br. 93/12). Prema odredbama člana 2. ovog zakona „zaposlene, sredstva, imovinu, dokumentaciju i arhivu Fonda za zaštitu životne sredine (u daljem tekstu: Fond) preuzima Ministarstvo energetike, razvoja i zaštite životne sredine, sa stanjem na dan stupanja na snagu ovog zakona. Prava i obaveze Fonda preuzima Republika Srbija. Prava i obaveze iz stava 2. ovog člana u ime Republike Srbije vrši Vlada. O izvršavanju obaveza Fonda preuzetih u skladu sa zakonom, staraće se ministarstva u okviru svojih nadležnosti utvrđenih Zakonom o ministarstvima („Službeni glasnik RS“, broj 72/12).“

⁷⁷ Jedinica lokalne samouprave (isto kao i Republika Srbija i autonomna pokrajina) „koristi namenska sredstva iz člana 80. ovog zakona preko Fonda za zaštitu životne sredine, odnosno preko posebnih računa, u skladu sa odlukom skupštine autonomne pokrajine, odnosno jedinice lokalne samouprave.“

sano da „troškove uklanjanja otpada odloženog izvan deponije, čije poreklo ne može da se utvrdi, odnosno ustanovi njegova veza sa proizvođačem, odnosno licem koje ga je odložilo, snosi jedinica lokalne samouprave.“ Istovremeno, propisano je da cena usluge deponovanja otpada pokriva sve troškove rada deponije, uključujući finansijske garancije ili druge instrumente i procenjene troškove zatvaranja i naknadnog održavanja lokacije za period od najmanje 30 godina (član 79. stav 3). Jedinica lokalne samouprave finansira „iz namenskih sredstava budžeta jedinica lokalne samouprave, kredita, donacija i sredstava pravnih i fizičkih lica koja upravljaju otpadom, naknada i drugih izvora finansiranja, u skladu sa zakonom“ sprovođenje regionalnih i lokalnih planova upravljanja otpadom, kao i izgradnju postrojenja za skladištenje, tretman i odlaganje otpada iz nadležnosti jedinica lokalne samouprave (član 80. stav 3).

d. Posebne odredbe koje se odnose na finansiranje u oblasti životne sredine sadrže i *Zakon o zaštiti vazduha* (Glava IX – Finansiranje zaštite i poboljšanja kvaliteta vazduha). Propisujući „izvore finansiranja“ u članu 71. stav 2. se navodi da se „sredstva za finansiranje zaštite i poboljšanja kvaliteta vazduha obezbeđuju .. i u budžetu autonomne pokrajine i budžetu jedinice lokalne samouprave, kao i iz prihoda Fonda za zaštitu životne sredine ostvarenih na teritoriji autonomne pokrajine i jedinice lokalne samouprave u skladu sa zakonom kojim se uređuje zaštita životne sredine.”⁷⁸

e. Finansiranje zaštite prirode predmet je regulisanja u Glavi X *Zakona o zaštiti prirode* (član 107, obezbeđenje sredstava za zaštitu prirode i član 108, podsticajne mere za očuvanje i zaštitu biološke i predeone raznovrsnosti). Propisuje se da se u budžetu jedinice lokalne samouprave (isto kao i budžetu autonomne pokrajine) obezbeđuju sredstva za zaštitu prirodnih područja koje ona proglašava, za mere i aktivnosti predviđene aktom o zaštiti, za novčane i druge podsticajne mere propisane ovim zakonom, kao i za ostvarivanje prava preče kupovine i naknade vlasnicima i korisnicima prava na nekretninama za ograničenja koji-

78 Prvim stavom člana 71. je propisano da se „sredstva za finansiranje zaštite i unapređenja kvaliteta vazduha obezbeđuju ... u budžetu Republike Srbije i iz prihoda Fonda za zaštitu životne sredine u skladu sa zakonom kojim se uređuje zaštita životne sredine, iz obaveze operatera u skladu sa zakonom i iz drugih izvora u skladu sa odredbama ovog zakona.“ Član 72. propisuje način korišćenja sredstava.

ma su podvrgnuti u tim zaštićenim područjima (član 107. stav 2). Pored toga, članom 69. (finansiranje zaštićenog područja) popisano je da se finansiranje zaštićenog područja obezbeđuje iz: sredstava jedinice lokalne samouprave, isto kao sredstava budžeta Republike Srbije, autonomne pokrajine (tačka 1).⁷⁹

f. *Zakon o zaštiti od buke u životnoj sredini* propisuje, između ostalog, da JLS „obezbeđuje finansiranje monitoringa buke u životnoj sredini na teritoriji jedinice lokalne samouprave“ (član 8. tačka 5). Jedan od obaveznih delova iz sadržaja akcionih planova zaštite od buke u životnoj sredini (član 21) su i „izvori finansiranja (sredstva budžeta i druga finansijska sredstva, ocena efikasnosti i očekivane koristi u odnosu na troškove) (član 22. tačka 10).

g. Na osnovu *Zakona o vodama* budžetski fond za vode autonomne pokrajine (Pokrajinski fond) osniva se radi evidentiranja posebnih sredstava namenjenih finansiranju poslova od opšteg interesa koji se finansiraju u skladu sa ovim zakonom na teritoriji autonomne pokrajine. Namenska primanja budžeta autonomne pokrajine i izvršeni izdaci radi ostvarivanja cilja Fonda vodiće se odvojeno u okviru glavne knjige trezora na povezanim evidencionim računima. Pokrajinski fond se osniva na neodređeno vreme. Pokrajinskim fondom upravlja nadležni organ autonomne pokrajine.

4. KOMUNALNA PREDUZEĆA

Pitanje položaja komunalnih preduzeća i njihove uloge u oblasti životne sredine na lokalnom nivou naročito je značajno u kontekstu ukupnih promena koje su izvršene u poslednjih nekoliko godina u sistemu zaštite životne sredine i prenosa značajnog dela nadležnosti na lokalni nivo.⁸⁰ Za oblast životne sredine pita-

79 Osim toga finansiranje zaštićenog područja obezbeđuje se i iz: sredstava Fonda za zaštitu životne sredine; naknada za korišćenje zaštićenog područja; prihoda ostvarenih u obavljanju delatnosti i upravljanja zaštićenim područjem; sredstava obezbeđenih za realizaciju programa, planova i projekata u oblasti zaštite prirode; donacija, poklona i pomoći; drugih izvora u skladu sa zakonom.

80 „U Srbiji 357 preduzeća obavlja komunalne delatnosti, a 126 preduzeća su gradovi i opštine osnovali za

nje položaja komunalnih preduzeća je naročito značajno u nekim segmentima, imajući u vidu da ova preduzeća u nekim delovima sistema obavljaju najznačajniji deo aktivnosti.⁸¹

U celini gledano, oblast komunalnih delatnosti u pravnom sistemu RS uređena je većim brojem propisa. Pored *Zakona o komunalnim delatnostima* („Službeni glasnik RS“ br. 88/2011) i podzakonskih akata, ovu oblast regulišu propisi o javnim preduzećima i obavljanju delatnosti od opšteg interesa, o lokalnoj samoupravi, glavnom gradu, o sredstvima u svojini Republike Srbije, upravljanju otpadom, vodama, energetici, putevima, trgovini, koncesijama, sahranjivanju i grobljima, javnim nabavkama, itd. Zbog toga su za poslovanje komunalnih preduzeća značajni i *Zakon o javnim preduzećima i obavljanju delatnosti od opšteg interesa* („Službeni glasnik RS“, br. 25/00, 25/02, 107/05, 108/05-ispr. i 123/07-dr. zakon), *Zakon o privrednim društvima* („Službeni glasnik RS“, br. 36/11, 99/11), *Zakon o javno-privatnom partnerstvu i koncesijama* („Službeni glasnik RS“, br. 88/11), *Zakon o lokalnoj samoupravi* („Službeni glasnik RS“, br. 129/07), *Zakon o javnim nabavkama* („Službeni glasnik RS“, br. 116/08), *Zakon o vodama* („Službeni glasnik RS“, br. 30/10), *Zakon o upravljanju otpadom* („Službeni glasnik RS“, br. 36/09), itd.

Prema odredbama člana 5. *Zakona o komunalnim delatnostima* komunalnu delatnost⁸² mogu obavljati: javno preduzeće, privredno društvo, predu-

obavljanje stambene delatnosti i uređenje građevinskog zemljišta (JP direkcije za građevinsko zemljište i JP za stambeno-komunalne poslove). Ova druga grupa javnih preduzeća ne obavlja komunalne delatnosti u smislu Zakona o komunalnim delatnostima (nisu javna komunalna preduzeća), ali statistički posmatrano obe grupe su ista kategorija, dele suštinski slične probleme i reformski zahvati, koje bi trebalo preduzeti u obe kategorije su isti ili slični. U navedenim delatnostima radi oko 3,7% od ukupnog broja zaposlenih u privredi Republike ili oko 53.000 ljudi. Javna preduzeća posluju kapitalom u državnoj svojini i njihovi osnivači su gradovi i opštine.“ Analiza efekata Nacrta zakona o komunalnim delatnostima: <http://www.ria.merr.gov.rs/uploads/media/Analiza%20efekata%20Nacrta%20zakona%20o%20komunalnim%20delatnostima.pdf>

81 Npr. „sakupljanje komunalnog otpada u Republici Srbiji obavljaju uglavnom javna komunalna preduzeća čiji su osnivači lokalne samouprave.“ *SUO*, str. 34.

82 „Komunalne delatnosti u smislu ovog zakona su delatnosti pružanja komunalnih usluga od značaja za ostvarenje životnih potreba fizičkih i pravnih lica kod kojih je jedinica lokalne samouprave dužna da stvori uslove za obezbeđenje odgovarajućeg kvaliteta, obima, dostupnosti i kontinuiteta, kao i nadzor nad njihovim vršenjem.

Komunalne delatnosti su delatnosti od opšteg interesa. Komunalne delatnosti su: 1) snabdevanje vodom za piće; 2) prečišćavanje i odvođenje atmosferskih i otpadnih voda; 3) proizvodnja i distribucija toplotne energije; 4) upravljanje komunalnim otpadom; 5) gradski i prigradski prevoz putnika; 6) upravljanje grobljima i pogrebne usluge; 7)

zetnik ili drugi privredni subjekt.

„Jedinica lokalne samouprave, u skladu sa ovim zakonom, obezbeđuje organizacione, materijalne i druge uslove za izgradnju, održavanje i funkcionisanje komunalnih objekata i za tehničko i tehnološko jedinstvo sistema i uređuje i obezbeđuje obavljanje komunalnih delatnosti i njihov razvoj.“ (član 4). Radi korišćenja, čuvanja i održavanja sredstava za obavljanje komunalnih delatnosti, održavanja čistoće i zaštite životne sredine jedinica lokalne samouprave može da propiše opšte uslove održavanja komunalnog reda i mere za njihovo sprovođenje (stav 3).

Zakon u članu 6. propisuje da je „jedinica lokalne samouprave dužna da se u postupku poveravanja obavljanja komunalnih delatnosti rukovodi načelima konkurencije, ekonomičnosti, efikasnosti i zaštite životne sredine“ (aut. pod). Istovremeno „korisnik komunalne usluge u obavezi je da koristi komunalnu uslugu na način kojim se: 1) ne ometaju drugi korisnici i ne ugrožava životna sredina; 2) ne ugrožavaju objekti i oprema, koji su u funkciji obavljanja određene komunalne delatnosti“ (član 18).

Poveravanje obavljanja komunalne delatnosti vrši se na osnovu odluke skupštine jedinice lokalne samouprave o načinu obavljanja komunalne delatnosti i ugovora o poveravanju, osim kada se osniva javno preduzeće (član 9. stav 2).⁸³ Dve ili više jedinica lokalne samouprave mogu sporazumom urediti zajedničko obezbeđivanje obavljanja komunalnih delatnosti kada na efikasnost i ekonomičnost istog upućuju rezultati studije opravdanosti zajedničkog obezbeđivanja komunalnih delatnosti (član 10).

upravljanje javnim parkiralištima; 8) obezbeđivanje javnog osvetljenja; 9) upravljanje pijacama; 10) održavanje ulica i puteva; 11) održavanje čistoće na površinama javne namene; 12) održavanje javnih zelenih površina; 13) dimničarske usluge; 14) delatnost zoohigijene (član 2). Skupština jedinice lokalne samouprave može kao komunalne odrediti i druge delatnosti od lokalnog interesa i propisati uslove njihovog obavljanja.

83 Pod poveravanjem obavljanja komunalne delatnosti podrazumeva se vremenski oročeno ugovorno uređivanje odnosa u vezi sa obavljanjem komunalne delatnosti ili pojedinih poslova iz okvira komunalne delatnosti između jedne ili više jedinica lokalne samouprave i vršioca komunalne delatnosti, koje za cilj ima pružanje komunalnih usluga na teritoriji jedne ili više jedinica lokalne samouprave ili na delu teritorije jedinice lokalne samouprave. Inače, poslednjih nekoliko godina u pojedinim gradovima i opštinama osnovano je nekoliko privatnih preduzeća (Leskovac, Jagodina, Kikinda, Novi Bečej, Smederevska Palanka, nekoliko opština iz Istočne Srbije), kojima su gradovi i opštine poverili obavljanje komunalne delatnosti.

5. OSTALI PROPISI OD ZNAČAJA ZA OBLAST ŽIVOTNE SREDINE I LOKALNE SAMOUPRAVE

Veći broj propisa u različitim oblastima može biti od značaja za oblast životne sredine na lokalnom nivou kao i aktivnosti OCD. Moguća je različita kategorizacija ovih propisa. Ovde se ukazuje samo na neke od njih.

1) Prema odredbama *Zakona o javno-privatnom partnerstvu i koncesijama* („*Službeni glasnik RS*“, br. 88/11) davalac koncesije može biti: skupština JLS, kada su javna tela i predmet koncesije u nadležnosti jedinice lokalne samouprave.⁸⁴ Javno telo podnosi predlog projekta JPP radi davanja saglasnosti i usvajanja sledećim organima za odobravanje projekata: skupštini jedinice lokalne samouprave, ako je javni partner jedinica lokalne samouprave ili drugo javno telo te jedinice lokalne samouprave (član 26).⁸⁵ „Uređivanje uslova, načina i postupka zaključivanja javnih ugovora, zasniva se na sledećim načelima: zaštite javnog interesa, efikasnosti, transparentnosti, jednakog i pravičnog tretmana, slobodne tržišne utakmice, proporcionalnosti, zaštite životne sredine, autonomije volje i ravnopravnosti ugovornih strana.“ (član 5).⁸⁶ Na osnovu ekonomskih, finansijskih, socijalnih i drugih pokazatelja i procene uticaja koncesione delatnosti na životnu sredinu, nadležno javno telo priprema predlog za donošenje koncesionog akta koji dostavlja, radi usvajanja: 1) Vladi, ako je davalac koncesije Republika Srbija, kada su javna tela i predmet koncesije u nadležnosti Republike Srbije; 2) Vladi autonomne pokrajine, ako je davalac koncesije autonomna pokrajina, kada su javna tela i predmet koncesije u nadležnosti te

84 Pored 1) Vlade, u ime Republike Srbije kada su javna tela i predmet koncesije u nadležnosti Republike Srbije; 2) Vlade autonomne pokrajine, u ime autonomne pokrajine kada su javna tela i predmet koncesije u nadležnosti autonomne pokrajine; 4) javnog preduzeća, odnosno pravnog lica ovlašćenog posebnim propisima za davanje koncesije. (član 13).

85 A Vladi, ako je javni partner Republika Srbija ili drugo javno telo Republike Srbije, odnosno Vladi autonomne pokrajine, ako je javni partner autonomna pokrajina ili drugo javno telo te autonomne pokrajine.

86 Direktna veza sa propisima u oblasti životne sredine propisana je u članu 6. u kome je definisano da „načelo zaštite životne sredine obuhvata načela definisana zakonom kojim se uređuje zaštita životne sredine kao što su: načelo integralnosti, načelo prevencije i predostrožnosti, načelo očuvanja prirodnih vrednosti, održivog razvoja, načelo odgovornosti zagađivača i dr.“ Utvrđena je obaveza da predlog projekta JPP sadrži, između ostalog, i „zahteve u oblasti zaštite životne sredine, u pogledu uslova rada, bezbednosti i zaštite zdravlja i sigurnosti zaposlenih koje angažuje privatni partner“ (član 27. tačka 7).

autonomne pokrajine; 3) skupštini jedinice lokalne samouprave, ako je davalac koncesije jedinica lokalne samouprave, kada su javna tela i predmet koncesije u nadležnosti te jedinice lokalne samouprave. (član 29. stav 2). Ovaj predlog sadrži, između ostalog, i podatke o uticaju koncesione delatnosti na životnu sredinu, na infrastrukturu i druge privredne oblasti, na efikasno funkcionisanje tehničko-tehnoloških sistema; (stav 4. tačka 4).⁸⁷

Javno telo u izradi studije opravdanosti davanja koncesije posebno uzima u obzir javni interes, uticaj na životnu sredinu, uslove rada, zaštitu prirode i kulturnih dobara, finansijske efekte koncesije na budžet Republike Srbije, odnosno budžet autonomne pokrajine i budžet jedinice lokalne samouprave. (član 31).⁸⁸

Koncesioni odnos može prestati oduzimanjem koncesije aktom koji donosi koncedent, u slučaju da koncesionar ne obavlja koncesionu delatnost duže od godinu dana, ne izvršava ugovorom preuzete obaveze, iz razloga javne bezbednosti, kao i u slučaju da se obavljanjem koncesione delatnosti ugrožava životna sredina i zdravlje ljudi, a mere predviđene posebnim propisima nisu dovoljne da se to spreči, na način i pod uslovima utvrđenim javnim ugovorom. (član 56. stav 3).⁸⁹

87 Pored: 1) predmeta koncesije; 2) razloga za davanje koncesije; 3) eventualnog oduzimanja poverenih poslova i oduzimanja prava korišćenja imovine za obavljanje poverenih poslova; 5) minimalnih tehničkih, finansijskih i iskusnih kvalifikacija koje učesnik u postupku mora da ispunjava da bi mu se omogućilo učestvovanje u postupku izbora koncesionara i pregovaranja; 6) roka trajanja koncesije, uključujući obrazloženje predloženog roka; 7) podataka o potrebnim novčanim i drugim sredstvima i dinamici njihovog ulaganja, način plaćanja, davanja garancija ili drugih sredstava obezbeđenja za izvršavanje koncesionih obaveza, prava i obaveze koncesionara prema korisnicima usluga koje su predmet koncesije i pitanja vezana za podnošenje prigovora od strane tih korisnika, pitanja uslova i načina vršenja nadzora, i cene i opšte uslove za korišćenje dobara i obavljanje delatnosti; 8) podatak o naknadama koje plaćaju koncedent i koncesionar; 9) oceni potrebnog broja radnih mesta i kvalifikovane radne snage u vezi sa izvršavanjem koncesije, ukoliko se predlaže da to bude element koncesionog akta.

88 Davalac koncesije može u konkursnoj dokumentaciji navesti tela od kojih pravno, odnosno fizičko lice koje ima interes za učestvovanje u postupku davanja koncesije može dobiti informacije o obavezama vezanim za poreze, doprinose i ostale javne prihode, za zaštitu životne sredine, prirodnih i kulturnih dobara, energetske efikasnost, odredbe o zaštiti na radu i o uslovima na radu koji su na snazi na području na kojem će se obavljati delatnost navedena u javnom ugovoru o koncesiji. (član 34. stav 5).

89 Koncesioni odnos može prestati otkupom koncesije pod uslovima predviđenim javnim ugovorom o koncesiji, a izuzetno, ako to nalaže javni interes, otkup koncesije može se vršiti pod uslovima i na način utvrđen propisima o eksproprijaciji u kom slučaju koncesionar ima pravo na isplatu pune naknade prema tržišnoj vrednosti. Stručnu

2) Relevantnost *Zakona o planiranju i izgradnji* trebalo bi posmatrati, najmanje, sa stanovišta značaja koji mu se pitanjima životne sredine pridaje u ovom zakonu i sa stanovišta mesta i uloge lokalne samouprave u sprovođenju ovog zakona. U tom smislu ključnim bi se mogle smatrati odredbe Zakona kojima se propisuje nadležnost lokalne samouprave u ovoj oblasti.⁹⁰

3) *Zakon o energetici*, kao jedan od sistemskih zakona, takođe reguliše više pitanja koja su od neposrednog značaja za oblast životne sredine, lokalne samouprave i potencijalnu ulogu OCD. „U primeni odredbi Zakona o energetici lokalna samouprava ima važno mesto, jer se njime neposredno određuje više nadležnosti gradovima i opštinama. Pre svega, jedinice lokalne samouprave donose planove razvoja energetike i uslove i način obezbeđivanja neophodnih energetske kapaciteta na svojoj teritoriji, zatim one, na zahtev Ministarstva rudarstva i energetike, dostavljaju podatke za izradu Programa ostvarivanja Strategije razvoja energetike Republike i podatke za izradu Energetskog bilansa Republike. Osim toga, lokalne samouprave imaju velika ovlašćenja na tržištu toplotne energije, jer izdaju energetske dozvole za objekte za proizvodnju toplotne energije, donose tarifne sisteme za obračun isporučene toplotne energije, propisuju uslove, kriterijume za procenu ispunjenosti uslova i postupak za sticanje statusa povlašćenog proizvođača toplotne energije i vode registar povlašćenih proizvođača toplotne energije.“⁹¹

pomoć pri realizaciji projekata javno-privatnih partnerstava i koncesija u skladu sa ovim zakonom vrši Komisija za javno privatno partnerstvo koju obrazuje Vlada na predlog predsednika Vlade, ministarstva nadležnog za poslove ekonomije i regionalnog razvoja, ministarstva nadležnog za poslove finansija; ministarstva nadležnog za poslove infrastrukture, ministarstva nadležnog za poslove rudarstva, ministarstva nadležnog za poslove komunalnih delatnosti, ministarstva nadležnog za poslove zaštite životne sredine, autonomne pokrajine i grada Beograda. (član 65).

90 Što prevazilazi okvire ove analize.

91 Gluščević, M., Uvod u energetske menadžment na lokalnom nivou, u Damjanović, D., Gluščević, M., Grujić, M., (ur), *Racionalno korišćenje energije u funkciji razvoja lokalnih zajednica*, Beograd: Palgo centar, 2010. Dostupno na: <http://www.palgo.org/files/knjige/racionalno%20koriscenje%20energije%20-%20E%20format.pdf>. str. 16.

GLAVA II:

ULOGA ORGANIZACIJA CIVILNOG DRUŠTVA (OCD) U OBLASTI ŽIVOTNE SREDINE⁹²

Položaj i uloga OCD regulisani su većim brojem propisa. Za potrebe ove analize posebno se ukazuje na relevantne odredbe propisa u oblasti životne sredine, pored Ustava RS i Zakona o udruženjima. Udruženje, u smislu *Zakona o udruženjima* („Službeni glasnik RS“, br. 51/09)⁹³ jeste „dobrovoljna i nevladina nedobitna organizacija zasnovana na slobodi udruživanja više fizičkih ili pravnih lica, osnovana radi ostvarivanja i unapređenja određenog zajedničkog ili opšteg cilja i interesa, koji nisu zabranjeni Ustavom ili zakonom“ (član 2). Iz ove definicije je vidljivo nekoliko ključnih elemenata pojma „udruženje“: dobrovoljnost, nedobitni i „nevladin“ karakter, sloboda udruživanja kao osnov, članstvo (više fizičkih ili pravnih lica) i ciljevi (ili interesi) koji mogu biti zajednički ili opšti i koji ne smeju biti zabranjeni.

Procenjuje se da je „sektor OCD relativno mlad jer je većina organizacija nastala posle 2000. godine, dok je oko četvrtine organizacija osnovano pre 1990. godine. Većina OCD primarno se bavi socijalnim uslugama, kulturom, medijima i rekreacijom, i životnom sredinom (među kojima su neka npr. lovačka udruženja osnovana i pre više od sto godina).⁹⁴ Najveći broj OCD nalazi se u Vojvodini,

92 Pri analizi uloge OCD u oblasti životne sredine na nacionalnom nivou trebalo bi imati u vidu šire međunarodne aspekte i ulogu OCD na međunarodnom nivou. Ovo, pre svega, zbog sve značajnije uloge koju različiti „ne-državni“ subjekti imaju na međunarodnoj sceni. Za šire videti, npr. „Global governance — the rise of non-state actors“, A background report for the SOER 2010. assessment of global megatrends, EEA Technical report, No. 4/2011. EEA, Copenhagen, 2011.

93 Može biti od značaja i procena da je „novi zakon o udruženjima usaglašen sa odredbama Ustava Republike Srbije i Evropskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda ...“. NPI, str. 25.

94 Za adrese nekih OCD koje sprovode aktivnosti od značaja za evropske integracije videti: www.seio.gov.rs/info-servis/civilno-drustvo.167.htm. Videti i sajt Agencije za privredne registre: <http://www.apr.gov.rs/%D0%A0%D0>

zatim u Beogradu, a ostale su ravnomerno raspoređene po regionima. Razlozi zbog kojih su se OCD opredeljivale za primarnu oblast delovanja jesu različiti, ali tri glavna razloga preovlađuju: interesovanja za specifičnu oblast, raspoloživ kapacitet OCD i prioritet rešavanja određenog problema u društvu.⁹⁵

1. USTAVNE ODREDBE

Nekoliko odredbi *Ustava Republike Srbije* („*Službeni glasnik RS*“, br. 83/2006) na najširi način određuju pravni okvir delovanja nevladinih organizacija. Naj-interesantnijim se čine odredbe člana 55. koje se odnose na „slobodu udruživanja“. Ovim članom se „jemči sloboda političkog, sindikalnog i svakog drugog udruživanja i pravo da se ostane izvan svakog udruženja.“ (aut. pod). Ustav predviđa i to da se „udruženja osnivaju bez prethodnog odobrenja, uz upis u registar koji vodi državni organ, u skladu sa zakonom.“

Odredbama ustava su „zabranjena tajna i paravojna udruženja.“ Nadležnost Ustavnog suda u pogledu mogućnosti zabrane rada udruženja određena je tako da se ona odnosi na „ono udruženje čije je delovanje usmereno na nasilno rušenje ustavnog poretka, kršenje zajemčenih ljudskih ili manjinskih prava ili izazivanje rasne, nacionalne ili verske mržnje.“ Članom 167. Ustava precizirano je da Ustavni sud odlučuje, između ostalog, i o „saglasnosti opštih akata organizacija kojima su poverena javna ovlašćenja, političkih stranaka, sindikata, *udruženja građana* i kolektivnih ugovora sa Ustavom i zakonom“ (tačka 5). Ustavni sud odlučuje o zabrani rada političke stranke, sindikalne organizacije ili *udruženja građana* (aut. pod).

%B5%D0%B3%D0%B8%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B8/%D0%A3%D0%B4%D1%80%D1%83%D0%B6%D0%B5%D1%9A%D0%B0.aspx. Agencija za evropske integracije i saradnju sa udruženjima grada Beograda pokrenula je elektronski registar udruženja na internet stranici: www.udruzenja.rs.

95 Velat, D., (Pr.) *Procena stanja u sektoru organizacija civilnog društva* (OCD) u Srbiji, Beograd: Građanske inicijative, 2012. Dostupno na: <http://www.civilnodrustvo.gov.rs/wp-content/uploads/2012/02/Istrazivanje-OCD-Sektor-u-Srbiji-Gradjanske-inicijative-web.pdf>. str. 8.

Prema odredbama člana 37. *Zakona o udruženjima*, udruženja mogu da „vrše one aktivnosti kojima se ostvaruju ciljevi utvrđeni njegovim statutom.“⁹⁶ To znači da udruženja mogu da sprovode sve one aktivnosti kojima se ostvaruju njihovi ciljevi, a izbor mogućih ciljeva je, kao što je već naznačeno, određen jedino negativno kroz definisanje ciljeva koji su zabranjeni. Prema odredbama člana 3. stav 2. *Zakona* „ciljevi i delovanje udruženja ne mogu biti usmereni na nasilno rušenje ustavnog poretka i narušavanje teritorijalne celokupnosti Republike Srbije, kršenje zajemčenih ljudskih ili manjinskih prava ili izazivanje i podsticanje neravnopravnosti, mržnje i netrpeljivosti zasnovane na rasnoj, nacionalnoj, verskoj ili drugoj pripadnosti ili opredeljenju, kao i polu, rodu, fizičkim, psihičkim ili drugim karakteristikama i sposobno

Interesantno je da je *Memorandum o saradnji u procesu evropskih integracija između Vlade Republike Srbije, koju predstavlja Kancelarija za pridruživanje Evropskoj uniji i nevladinih organizacija* predviđa da će strane „ubuduće preduzimati sve neophodne aktivnosti kako bi obezbedile redovnu razmenu informacija u vezi sa aktivnostima koje se odnose na pripremu, usvajanje i implementaciju zakona i politika u oblasti evropskih integracija, odnosno u vezi sa projektima i drugim aktivnostima u oblasti evropskih integracija.“ (član 1).

2. ZAKON O LOKALNOJ SAMOUPRAVI I DRUGI PROPISI

Prema odredbama člana 13. stav 4. i 5. *ZLS* („*Sl. glasnik RS*“, br. 129/2007) jedinice lokalne samouprave mogu osnivati svoja udruženja, u skladu s Ustavom i zakonom. Organi jedinica lokalne samouprave mogu saradivati sa nevladinim organizacijama, humanitarnim organizacijama i drugim organizacijama, u interesu jedinice lokalne samouprave i stanovnika sa svog područja.

96 Udruženje može neposredno da obavlja i privrednu ili drugu delatnost kojom se stiče dobit u skladu sa zakonom kojim se uređuje klasifikacija delatnosti, pod sledećim uslovima: 1) da je delatnost u vezi sa njegovim statutom ciljevima; 2) da je delatnost predviđena statutom; 3) da je delatnost manjeg obima, odnosno da se delatnost obavlja u obimu potrebnom za ostvarivanje ciljeva udruženja.

Zakon o javno-privatnom partnerstvu („Sl. glasnik RS”, br. 8/2011) ne govori posebno o OCD, ali kada govori o nadležnosti Komisije za javno privatno partnerstvo kaže da Komisija, između ostalog, „sarađuje sa drugim institucijama državne uprave i nevladinim organizacijama u oblasti javno-privatnih partnerstava” (član 68. tačka 6).

3. OCD U OBLASTI ŽIVOTNE SREDINE

Smatra se da u RS „ne postoji tačan podatak o registrovanim nevladinim organizacijama (NVO) koje se bave zaštitom životne sredine, ali se pretpostavlja da ih ima više od 500.⁹⁷ Npr, prema podacima Pokrajinskog Sekretarijata za zaštitu životne sredine i održivi razvoj u AP Vojvodini je registrovano 147 ekoloških NVO.⁹⁸ Nevladine organizacije koje deluju u oblasti životne sredine čine 12% od ukupnog broja NVO u Republici Srbiji i predstavljaju treću grupu po veličini, odmah nakon razvojnih i NVO-a koji su aktivni u socijalnom sektoru.⁹⁹ Osim toga, treba imati u vidu da u RS „aktivno funkcioniše i nekoliko međunarodnih nevladinih organizacija koje se bave zaštitom prirode i biodiverziteta, a među njima je najznačajnija Svetski fond za prirodu (*WWF*). Međunarodna unija za očuvanje prirode (*IUCN*) je aktivna hibridna organizacija, dok je od regionalnih organizacija u Republici Srbiji prisutan Regionalni centar za životnu sredinu za Centralnu i Istočnu Evropu (*REC*).¹⁰⁰

97 Verovatno bi se za OCD koje u svom nazivu imaju reči kao što su „ekološki“, „životna sredina“, „održivi razvoj“, i sl. odmah moglo pretpostaviti da ulaze ovu kategoriju. Ali, ostaje kao prethodno metodološko pitanje utvrđivanje relativno pouzdanog broja ovih organizacija.

98 Pitanje ravnomerne (odgovarajuće) regionalne zastupljenosti pojedinih OCD koje se bave pitanjima životne sredine moglo bi predstavljati predmet posebnog istraživanja. Npr. u istraživanju koje je radio „Nepušački centar“ konstatuje se da u regionu gde je rađeno istraživanje „ne postoje ekološke OCD (sa izuzetkom Kragujevca). *Evropske politike zaštite životne sredine na lokalnu*, Nepušački edukativni centar – RP, Kragujevac, 2010. Dostupno na: http://www.gradjanske.org/admin/article/download/files/PUBLIKACIJA_EVROPSKE_POLITIKE_ZZS_NL.pdf?id=786. str. 10.

99 SBR, str. 26. „Veći deo nevladinih organizacija aktivnih u oblasti životne sredine, nastao je u procesu razvoja nevladinog sektora, nakon što je u zemlji uspostavljen demokratski režim, ne kao odgovor na neki ekološki problem, već zbog dostupnosti donatorskih i drugih izvora finansiranja.“

100 SBR, str. 27. U pogledu statusa, odnosno karaktera REC-a treba imati u vidu da se ovde radi o relativno čestoj grešci budući da REC nije nevladina organizacija. Za status u RS, videti Zakon o potvrđivanju Sporazuma

Istovremeno se procenjuje da oblasti zaštite biodiverziteta „nevladine organizacije uglavnom deluju lokalno i mali broj organizacija deluje u ovoj oblasti isključivo na nacionalnom nivou. One su često udruženja stručnjaka, a ne građanska udruženja. To je ujedno i način da stručne grupe dođu do dodatnog finansiranja, pošto su sredstva koja se dodeljuju za osnovna i primenjena istraživanja od strane Ministarstva za nauku i tehnološki razvoj i Ministarstva životne sredine i prostornog planiranja uglavnom nedovoljna.“¹⁰¹

„Što se sektora energetike tiče, uloga civilnog sektora se vidi u izradi sektorskih analiza o potrebi stanja u sektoru energetike, obrazovanju, informisanju i povezivanju svih ključnih aktera i doprinosu razvoju srpskog energetskog sektora na temeljima održivosti, stručnosti, dijaloga i zaštite životne sredine: jačanjem razmene znanja i iskustava među opštinama; organizovanjem regionalnih i domaćih konferencija, radionica i seminara; promocijom dobre prakse opština; razvijanjem i sprovođenjem programa i projekata kojima se promoviše RKE i korišćenje OIE na lokalnom nivou; podrškom razvoju i sprovođenju zajedničkih programa opština, kampanja i projekata na lokalnom, nacionalnom i međunarodnom nivou u zemljama obuhvaćenim predpristupnim fondovima IPA. Posmatrajući različite „energetske“ projekte koji se u Srbiji sprovode, treba obezbediti veću vidljivost postojećim projektima i povezati insitucije i organizacije iz sva tri sektora koje sprovode ili planiraju da sprovedu projekte u oblasti energetike.“¹⁰²

OCD se spominju u različitim odredbama pojedinih propisa u oblasti životne sredine.

između Republike Srbije i Regionalnog centra za životnu sredinu za Centralnu i Istočnu Evropu o pravnom statusu Regionalnog centra za životnu sredinu u Republici Srbiji (Službeni glasnik RS – Međunarodni ugovori, br. 1/2010).

101 SBR, str. 22.

102 Grujić, M., Saradnja tri sektora u promociji i razvoju energetskog menadžmenta, u Damjanović, D., Gluščević, M., Grujić, M., (ur), *Racionalno korišćenje energije u funkciji razvoja lokalnih zajednica*, Beograd: Palgo centar, 2010. Dostupno na: <http://www.palgo.org/files/knjige/racionalno%20koriscenje%20energije%20-%20E%20format.pdf>. str. 35.

OCD u Zakonu o zaštiti životne sredine

Zakon o zaštiti životne sredine se na nekoliko mesta eksplicitno određuje prema pitanju položaja i uloge udruženja građana, odnosno nevladinih organizacija. Najpre, udruženja građana se proglašavaju delovima „javnosti“, odnosno „zainteresovane javnosti“, zbog čega se fokus ove analize nužno proširuje na ulogu „javnosti“, odnosno „zainteresovane javnosti“. Javnost se definiše kao „jedno ili više fizičkih ili pravnih lica, njihova udruženja, organizacije ili grupe“, a zainteresovana javnost kao „javnost na koju utiče ili na koju može uticati donošenje odluke nadležnog organa ili koja ima interesa u tome, uključujući i udruženja građana i društvene organizacije koje se bave zaštitom životne sredine i koje su evidentirane kod nadležnog organa (član 3. tačka 26. i 28).

U Zakonu o zaštiti životne sredine je učinjen pokušaj da se na najopštiji način odredi prostor za delovanje udruženja građana tako što je u pet tačaka člana 7. nabrojano šta udruženja građana rade. Tako je predviđeno da udruženja građana u oblasti zaštite životne sredine:

- „1) pripremaju, propagiraju i realizuju svoje programe zaštite,
- 2) štite svoja prava i interese u oblasti zaštite životne sredine,
- 3) predlažu aktivnosti i mere zaštite,
- 4) učestvuju u postupku donošenja odluka u skladu sa zakonom,
- 5) doprinose ili neposredno rade na informisanju o životnoj sredini.“

Nekoliko načela zaštite životne sredine iz *Zakona o zaštiti životne sredine* odnosi se na organizacije civilnog društva (član 9). Prema načelu informisanja i učešća javnosti - u ostvarivanju prava na zdravu životnu sredinu svako ima pravo da bude obavešten o stanju životne sredine i da učestvuje u postupku donošenja odluka čije bi sprovođenje moglo da utiče na životnu sredinu. Podaci o stanju životne sredine su javni. Osim toga, „građanin ili grupe građana, njihova udruženja, profesionalne ili druge organizacije, pravo na zdravu životnu sredinu ostvaruju pred nadležnim organom, odnosno sudom, u skladu sa zakonom“ (načelo zaštite prava na zdravu životnu sredinu i pristupa pravosuđu).

Na javnost se odnose i odredbe člana 42. (Upozorenje javnosti) kojim je propisano da „Ministarstvo obaveštava javnost i donosi akt o uvođenju posebnih mera u slučajevima neposredne opasnosti ili prekoračenja propisanih grančnih vrednosti zagađenja.“

Doprinos stručnih, drugih udruženja i nevladinih organizacija za razvoj i unapređenje zaštite životne sredine može biti vrednovan na način da to može biti osnov za dodeljivanje „priznanja i nagrada za doprinos zaštiti životne sredine“ (član 55). Istovremeno, ova priznanja i nagrade mogu biti dodeljivani i za: sprečavanje zagađivanja životne sredine; najpovoljnija rešenja u proizvodnim postupcima u odnosu na životnu sredinu; razvojne i istraživačke projekte u zaštiti životne sredine; razvoj obrazovnih programa za zaštitu životne sredine; doprinos pojedinaca za razvoj i unapređenje zaštite životne sredine ili za doprinos u međunarodnoj saradnji; i doprinose u oblasti zaštite prirode.

U pogledu postupanja sa opasnim materijama Zakonom je pridviđena obaveza pravnog i fizičkog lica koje proizvodi, prevozi, stavlja u promet, koristi, prerađuje, skladišti ili odlaže opasne materije, da: „izradi izveštaj o stanju sigurnosti koji je dostupan javnosti i da najmanje svakih pet godina, kao i u slučaju promena u radu postrojenja ili obavljanju aktivnosti, vrši reviziju izveštaja o stanju sigurnosti.“ (član 58. tačka 3).

Prema odredbama člana 61. tačka 3. Zakona Ministar je u obavezi da propiše „nivo koncentracija opasnih materija u medijumima životne sredine o kojima se obavezno obaveštava javnost.“ Sličnog karaktera je odredba člana 74. koja se odnosi na informacioni sistem. U stavu 5. tačka 3. ovog člana propisano je da Vlada bliže propisuje sadržinu informacija o kojima se redovno i obavezno obaveštava javnost. Takođe, u članu 50. Zakona koji se odnosi na sistem upravljanja zaštitom životne sredine (EMAS) predviđeno je da će Ministar propisati „sadržinu izjave za uključivanje u sistem EMAS i dostupnost informacija o sistemu EMAS javnosti“ (aut. pod).

Na javnost se odnose i odredbe člana 62. Zakona (proglašenje stanja ugroženosti) koje glase: „U slučaju udesa, zavisno od njegovog obima, unutar ili van postrojenja i procene posledica koje mogu izazvati direktnu ili odloženu

opasnost po ljudsko zdravlje i životnu sredinu, proglašava se stanje ugroženosti životne sredine i obaveštava javnost o preduzetim merama.”

Izvesna uloga javnosti predviđena je i u članu 93. koji se odnosi na (korišćenje sredstava Fonda za zaštitu životne sredine). Odredbama člana 93. Zakona predviđeno je da Fond u obavljanju svojih poslova, a naročito u planiranju i korišćenju sredstava, primenjuje principe objektivnosti i odgovornosti, međunarodno priznate standarde dobre prakse i javnosti u radu i donošenju odluka. Članom 98. Zakona utvrđena je javnost rada Fonda kao jedan od osnovnih principa rada i to na sledeći način: „Rad Fonda je javan. Fond je u obavezi da „blagovremeno i istinito obaveštava javnost o obavljanju svoje delatnosti za koju je osnovan, na način propisan statutom Fonda.“¹⁰³

Najkonkretniji značaj za nevladine organizacije i javnost mogu imati odredbe člana 78. Zakona o zaštiti životne sredine koje se odnose na „informisanje i učešće javnosti“. Odredbama ovog člana je propisano da: „Državni organi, organi autonomne pokrajine, organi jedinice lokalne samouprave i ovlašćene i druge organizacije dužni su da redovno, blagovremeno, potpuno i objektivno, obaveštavaju javnost o stanju životne sredine, odnosno o pojavama koje se prate u okviru monitoringa i misije i emisije, kao i merama upozorenja ili razvoju zagađenja koja mogu predstavljati opasnost za život i zdravlje ljudi, u skladu sa ovim zakonom i drugim propisima. Javnost ima pravo pristupa propisanim registrima ili evidencijama koje sadrže informacije i podatke u skladu sa ovim zakonom“ (aut. pod).

Obaveze nadležnog organa u pogledu dostavljanja informacija koje se tiču životne sredine, kada se one traže, propisane su u članu 79. Zakona na sledeći način:

„Informacije koje se odnose na zaštitu životne sredine nadležni organ dostavlja podnosiocu zahteva u roku od 30 dana od dana podnošenja zahteva.

Ako su informacije iz stava 1. ovog člana obimne ili bi njihova priprema

¹⁰³ Fond može uskratiti davanje informacije koja je propisana kao službena ili poslovna tajna.

zahtevala duži vremenski period, rok za dostavljanje je 60 dana od dana podnošenja zahteva.

Troškove dostavljanja informacija iz stava 1. ovog člana snosi podnosilac zahteva.

Ministar propisuje visinu troškova iz stava 3. ovog člana, u zavisnosti od obima i prirode informacija.“

Zakonom su utvrđene i okolnosti kada nadležni organ može da odbije zahtev za dostavljanje informacija (član 80). Zahtev za dostavljanje informacija koje se odnose na zaštitu životne sredine može biti odbijen ako bi njihovo objavljivanje negativno uticalo na: 1) poverljivost rada državnih organa kada je ona predviđena zakonom; 2) međunarodne odnose, odbranu zemlje i javnu bezbednost; 3) rad pravosudnih organa; 4) poverljivost komercijalnih i industrijskih podataka kada je takva poverljivost predviđena zakonom, osim informacija o emisijama koje ugrožavaju životnu sredinu; 5) prava intelektualne svojine; 6) poverljivost ličnih podataka, odnosno dosijea kada je ona predviđena zakonom; 7) interese trećih lica koja poseduju informacije, a koja nisu obavezna da ih pruže, odnosno nisu saglasna sa njihovim objavljivanjem.¹⁰⁴

A) UČEŠĆE OCD U ODLUČIVANJU O PITANJIMA KOJA SE TIČU ŽIVOTNE SREDINE

Mogućnosti učešća OCD u odlučivanju o pitanjima koja se tiču životne sredine teško je odvojiti od pitanja položaja i uloge građanina u sistemu u celini, a posebno mogućnosti učešća građana u odlučivanju na lokalnom nivou.¹⁰⁵ Ipak, može se konstatovati da je ovo pitanje najjasnije definisano kroz učešće

¹⁰⁴ U vezi sa ovim pitanjima trebalo bi imati u vidu i odredbe Zakona o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja („Sl. Glasnik RS“, br. 120/04), kao osnovnog zakona koji reguliše ova pitanja. Takođe, treba podsetiti i na relevantnu odredbu Krivičnog zakonika Republike Srbije koja glasi: „Ko protivno propisima uskrati podatke ili da neistinite podatke o stanju životne sredine i pojavama koji su neophodni za procenu opasnosti po životnu sredinu i preduzimanje mera zaštite života i zdravlja ljudi, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine“ - član 268. (povreda prava na informisanje o stanju životne sredine).

¹⁰⁵ Videti, npr. *Neposredno učešće građana u javnom životu na lokalnom nivou*, Beograd: SKGO, 2006.

javnosti u odgovarajućim procedurama propisanim propisima u oblasti životne sredine.¹⁰⁶ Otuda se mesto i uloga OCD mogu posmatrati, prevashodno, kroz mesto i ulogu „javnosti“ u propisanim procedurama.¹⁰⁷ A, osnovni element pojma „javnosti“ su udruženja „fizičkih ili pravnih lica“, odnosno „organizacije ili grupe“ građana.

A.1. Zakon o zaštiti životne sredine

Zakon o zaštiti životne sredine u članu 81. i članu 82. načelno reguliše ova pitanja. Na opšti način se utvrđuje pravo javnosti da, u skladu sa zakonom, učestvuje u postupku donošenja odluka o: 1) strateškoj proceni uticaja planova i programa na životnu sredinu; 2) proceni uticaja projekata čija realizacija može dovesti do zagađivanja životne sredine ili predstavlja rizik po životnu sredinu i zdravlje ljudi; 3) odobravanju rada novih, odnosno postojećih postrojenja.

Odredbama stavova 3, 4 i 5. učešće javnosti je nešto konkretnije određeno na sledeći način: „Učešće javnosti u pogledu strateške procene uticaja obezbeđuje se u okviru izlaganja prostornog i urbanističkog plana, odnosno drugog plana ili programa iz člana 35. ovog zakona na javni uvid. Učešće javnosti u odlučivanju o proceni uticaja projekata na životnu sredinu sprovodi se u okviru javne prezentacije projekta i javne rasprave. Učešće javnosti u odlučivanju o puštanju u rad novih, odnosno postojećih postrojenja sprovodi se u toku izdavanja dozvole za integrisano sprečavanje i kontrolu zagađivanja. Zainteresovana javnost se preko javnog oglasa obaveštava o postupku donošenja odluka i učestvuje u postupku dostavljanjem mišljenja, komentara i sugestija nadležnom organu i blagovremeno se obaveštava o donetoj odluci.“

106 Za šire o neposrednom učešću građana u upravljanju zajednicom videti: Mojsilović, M., et.al. *Neposredno učešće građana u upravljanju lokalnom zajednicom, Problemi, izazovi i preporuke za unapređenje procesa*, Misija OEBS u Srbiji, Beograd, 2011. <http://www.osce.org/sr/serbia/82794?download=true>, str. 16-26.

107 Za šire o metodološkim pitanjima učešća javnosti i primerima videti: Đorđević, S., *Priručnik za uključivanje građana i civilnog društva u procese odlučivanja: primena kodeksa dobre prakse*, Beograd: Građanske inicijative, 2011. <http://www.gradjanske.org/page/civilSocietyDevelopment/sr/center/publications.html>. Za izvesne specifičnosti učešća javnosti u donošenju odluka na lokalnom nivou videti: Ibid, str. 36-38.

Mogućnosti ograničenja učešća javnosti u odlučivanju utvrđena je odredbama člana 82. Ostavljena je mogućnost da Vlada može, radi zaštite interesa odbrane i bezbednosti zemlje, „ograničiti učešće javnosti u donošenju odluka“.

A.2. Procena uticaja na životnu sredinu

Učešće zainteresovane javnosti regulisano je čl. 10, 11, 14, 15, 20, 25, 27, 29, 32. *Zakona o proceni uticaja na životnu sredinu* („Sl. glasnik RS”, br. 135/04, 36/09).

Učešće javnosti u odlučivanju o proceni uticaja projekata na životnu sredinu sprovodi se kroz ceo postupak tj. u svim koracima procedure (pri podnošenju zahteva i donošenju rešenja, uključujući i javnu prezentaciju i javnu raspravu). Najpre, odlučivanje o zahtevu o potrebi procene uticaja na životnu sredinu, u skladu sa odredbama člana 10, podrazumeva obavezu nadležnog organa da obaveštava zainteresovane organe i organizacije i javnost o podnetom zahtevu o potrebi procene uticaja (u roku od deset dana od dana prijema urednog zahteva). Zainteresovani organi i organizacije i zainteresovana javnost, u roku od deset dana od dana prijema obaveštenja mogu dostaviti svoje mišljenje, što je nadležni organ obavezan da uzme u obzir pri odlučivanju o podnetom zahtevu.¹⁰⁸

U pogledu prava na žalbu Zakon propisuje određena prava zainteresovane javnosti. Tako je članom 11. predviđeno da zainteresovana javnost (kao i nosilac projekta) mogu izjaviti žalbu protiv odluke nadležnog organa o zahtevu za odlučivanje o potrebi procene uticaja. Žalba se podnosi nadležnom drugostepenom organu u skladu sa zakonom kojim se uređuje zaštita životne sredine i nadležni drugostepeni organ je dužan da odluku po žalbi donese u roku od 20 dana od dana prijema žalbe.

108 Nadležni organ je dužan da o svojim odlukama (iz člana 10. st. 1. i 4, člana 14. st. 1. i 4, člana 20. i 25. ovog zakona) obavesti javnost putem najmanje jednog lokalnog lista na svakom od službenih jezika koji izlazi na području koje će biti zahvaćeno uticajem planiranog projekta, odnosno aktivnosti. Nadležni organ obaveštava zainteresovane organe i organizacije u pisanoj formi. Obaveštavanje se može vršiti i putem elektronskih medija (član 29) (aut. pod).

Što se tiče odlučivanja o zahtevu za određivanje obima i sadržaja studije o proceni uticaja na životnu sredinu, članom 14. Zakona je predviđeno da nadležni organ u roku od deset dana od dana prijema zahteva obaveštava zainteresovane organe i organizacije i javnost o podnetom zahtevu. Zainteresovani organi i organizacije i zainteresovana javnost mogu dostaviti svoja mišljenja o podnetom zahtevu u roku od 20 dana od dana prijema obaveštenja.

Nadležni organ kada donosi odluku o sadržaju i obimu studije o proceni uticaja obavezan je da uzme u obzir mišljenja zainteresovanih organa i organizacija i zainteresovane javnosti. Nadležni organ dostavlja nosiocu projekta odluku i o njoj obaveštava zainteresovane organe i organizacije i javnost (u roku od tri dana od dana donošenja odluke).

Članom 15. Zakona regulisana su pitanja u vezi sa pravom na žalbu protiv odluke o zahtevu za određivanje obima i sadržaja studije o proceni uticaja. To je učinjeno na sledeći način: „Nosilac projekta i zainteresovana javnost mogu izjaviti žalbu protiv odluke nadležnog organa o zahtevu za određivanje obima i sadržaja studije o proceni uticaja. Žalba iz stava 1. ovog člana podnosi se nadležnom drugostepenom organu u skladu sa zakonom kojim se uređuje zaštita životne sredine. Nadležni drugostepeni organ dužan je da odluku po žalbi doneše u roku od 20 dana od dana prijema žalbe.“

Obezbeđivanje javnog uvida, prezentacija i rasprava o studiji o proceni uticaja regulisani su članom 20. Zakona i nadležni organ je obavezan da obezbedi javni uvid, organizuje prezentaciju i sprovede javnu raspravu o studiji o proceni uticaja. Nadležni organ obaveštava nosioca projekta, zainteresovane organe i organizacije i javnost o vremenu i mestu javnog uvida, javne prezentacije, kao i javne rasprave o studiji o proceni uticaja. Javna rasprava može se održati najranije 20 dana od dana obaveštavanja javnosti.

Postupak u vezi sa izmenama i dopunama studije o proceni uticaja regulisan je članom 21. Zakona. Po završenoj javnoj raspravi, nadležni organ (u roku od 15 dana od dana završetka javne rasprave) na osnovu mišljenja zainteresovanih organa i organizacija i zainteresovane javnosti dostavlja nosiocu projekta pregled mišljenja, sa predlozima za izmene i dopune studije o proceni uticaja.

Potom, nosilac projekta nadležnom organu podnosi studiju o proceni uticaja, po potrebi izmenjenu i dopunjenu, sa pregledom mišljenja i predlozima. Zatim, nadležni organ (u roku od 15 dana od dana prijema izmenjene i dopunjene studije o proceni uticaja) dostavlja tehničkoj komisiji studiju o proceni uticaja, sa sistematizovanim pregledom mišljenja zainteresovanih organa i organizacija i zainteresovane javnosti i izveštajem o sprovedenom postupku procene uticaja.

Postupak tehničke komisije posebno je regulisan članom 23. Zakona, a obaveštavanje zainteresovanih organa i organizacija i javnosti članom 25. na sledeći način: „O odluci o davanju saglasnosti na studiju o proceni uticaja ili o odbijanju zahteva za davanje saglasnosti na studiju o proceni uticaja, nadležni organ je dužan da u roku od deset dana od dana njenog donošenja obavesti zainteresovane organe i organizacije i javnost o: 1) sadržini odluke; 2) glavnim razlozima na kojima se odluka zasniva; 3) najvažnijim merama koje je nosilac projekta dužan da preduzima u cilju sprečavanja, smanjenja ili otklanjanja štetnih uticaja.“

Pravo vođenja upravnog spora utvrđeno je odredbama člana 26. Zakona. Inače, odluka nadležnog organa je konačna i protiv odluke podnosilac zahteva i zainteresovana javnost mogu pokrenuti upravni spor.

Zakonom je utvrđena i obaveza nadležnog organa da zainteresovanim organima i organizacijama i predstavnicima javnosti stavi na uvid kompletnu dokumentaciju o sprovedenom postupku procene uticaja, na zahtev podnet u pisanoj formi, u roku od 15 dana od dana prijema zahteva (član 27).¹⁰⁹

Za javnost su vezana i pitanja obaveštavanja o mogućim prekograničnim uticajima iz člana 32. Zakona. „Ako projekat može imati značajan uticaj na životnu sredinu druge države ili ako država čija životna sredina može biti značajno ugrožena to zatraži, Ministarstvo u što kraćem roku, a najkasnije kada

109 Od obaveze stavljanja na uvid dokumentacije iz stava 1. ovog člana izuzimaju se dokumenti zaštićeni poslovnim, službenom ili državnim tajnom. Međutim, poslovnim, službenom ili državnim tajnom ne mogu biti zaštićeni podaci koji se odnose na emisije, rizike od udesa, rezultate monitoringa i inspekcijски nadzor.

ono ili nadležni organ bude obavestio svoju javnost, dostavlja drugoj državi na mišljenje obaveštenja o: 1) projektu zajedno sa svim dostupnim podacima o njegovim mogućim uticajima; 2) prirodi odluke koja može biti doneta; 3) roku u kome druga država može da saopšti svoju nameru da učestvuje u postupku procene uticaja.”

Pribavljena mišljenja zainteresovane javnosti Ministarstvo je u obavezi da uzme u obzir prilikom davanja mišljenja nadležnom organu druge države.

A.3. Strateška procena uticaja na životnu sredinu

Učešće javnosti u pogledu strateške procene uticaja obezbeđuje se u okviru izlaganja prostornog i urbanističkog plana, odnosno drugog plana ili programa na javni uvid. Učešće javnosti u proceduri strateške procene uticaja na životnu sredinu regulisano je odredbama *Zakona o strateškoj proceni uticaja na životnu sredinu*. Zakon sadrži posebne definicije pojmova „javnost” i „zainteresovana javnost” a kao jedno od svojih osnovnih načela strateške procene proglašava “načelo javnosti” koje glasi: „u cilju informisanja javnosti o određenim planovima i programima i o njihovom mogućem uticaju na životnu sredinu, kao i u cilju obezbeđenja pune otvorenosti postupka pripreme i donošenja ili usvajanja planova i programa, javnost mora, pre donošenja bilo kakve odluke, kao i posle usvajanja plana i programa, imati pristup informacijama koje se odnose na te planove i programe ili njihove izmene.”

Učešće javnosti je sastavni deo postupka strateške procene uticaja. Predviđene su sledeće faze: pripremna faza koja obuhvata: odlučivanje o izradi strateške procene, izbor nosioca izrade izveštaja o strateškoj proceni, učešće zainteresovanih organa i organizacija; izveštaj o strateškoj proceni; i postupak odlučivanja koji obuhvata: učešće zainteresovanih organa i organizacija, učešće javnosti, izveštaj o rezultatima učešća zainteresovanih organa i organizacija i javnosti, ocenu izveštaja o strateškoj proceni, saglasnost na izveštaj o strateškoj proceni. Članom 9. Zakona predviđeno je da odluka o izradi strateške proce-

ne uticaja na životnu sredinu¹¹⁰ sadrži naročito „način učešća zainteresovanih organa i organizacija i javnosti u postupku izrade i razmatranja izveštaja o strateškoj proceni”¹¹¹

Učešće javnosti eksplicitno je predviđeno odredbama člana 19. Zakona na sledeći način:

„Pre upućivanja zahteva za dobijanje saglasnosti na izveštaj o strateškoj proceni, organ nadležan za pripremu plana i programa obezbeđuje učešće javnosti u razmatranju izveštaja o strateškoj proceni.

Javnost iz stava 1. ovog člana razmatra izveštaj u okviru izlaganja plana i programa na javni uvid i održavanja javne rasprave, ako zakonom nije drukčije određeno.

Organ nadležan za pripremu plana i programa obaveštava javnost iz stava 1. ovog člana o načinu i rokovima uvida u sadržinu izveštaja i dostavljanje mišljenja, kao i vremenu i mestu održavanja javne rasprave u skladu sa zakonom kojim se uređuje postupak donošenja plana i programa.”¹¹²

Zakon propisuje i obavezu organa nadležnog za pripremu plana i programa da izradi izveštaj o učešću zainteresovanih organa i organizacija i javnosti koji sadrži sva mišljenja iz člana 18. stav 2. ovog zakona, kao i mišljenja izjavljena u toku javnog uvida i javne rasprave o planu ili programu, odnosno o

110 Koju donosi organ nadležan za pripremu plana i programa po prethodno pribavljenom mišljenju organa nadležnog za poslove zaštite životne sredine i drugih zainteresovanih organa i organizacija.

111 U članu 12. Zakona (koji se odnosi na sadržinu izveštaja o strateškoj proceni uticaja na životnu sredinu) predviđa se da izveštaj sadrži naročito „zaključke do kojih se došlo tokom izrade izveštaja o strateškoj proceni predstavljene na način razumljiv javnosti” (tačka 8). Propisano je da organ nadležan za pripremu plana i programa obezbeđuje učešće zainteresovanih organa i organizacija i javnosti u postupku pribavljanja saglasnosti na izveštaj o strateškoj proceni, na način utvrđen ovim zakonom.

112 Inače odredbama člana 25. predviđeno je sankcionisanje (kao prekršaj) ponašanja suprotnog odredbama člana 19. „Novčanom kaznom od 5.000 do 20.000 dinara kazniće se za prekršaj odgovorno lice u organu nadležnom za pripremu plana i programa, odnosno organu nadležnom za poslove zaštite životne sredine, ako: ... 4) sprovodi postupak strateške procene bez učešća zainteresovanih organa i organizacija ili bez učešća javnosti (čl. 11, 18. i 19)”

izveštaju o strateškoj proceni iz člana 19. ovog zakona (član 20).¹¹³ Propisana je i obaveza organa nadležnog za pripremu plana i programa da dostavi organu nadležnom za poslove zaštite životne sredine na saglasnost izveštaj o strateškoj proceni sa izveštajem o učešću zainteresovanih organa i organizacija i javnosti iz člana 20. ovog zakona. Učešće javnosti predviđeno je i u postupku razmene informacija o prekograničnom uticaju (član 23).¹¹⁴

Inače, Zakon propisuje i obavezu nadležnih organa da obezbede dostupnost podataka (koji se odnose na Izveštaj o strateškoj proceni, rezultate učešća zainteresovanih organa i organizacija i javnosti i drugih država u slučaju prekograničnog uticaja, itd) i posle usvajanja plana i programa pod uslovima određenim zakonom (član 24).

A.4. Integrisana dozvola

Učešće javnosti u odlučivanju o puštanju u rad novih, odnosno postojećih postrojenja sprovodi se u toku izdavanja dozvole za integrisano sprečavanje i kontrolu zagađivanja.

Zakon o integrisanom sprečavanju i kontroli zagađivanja životne sredine u nekoliko svojih odredbi utvrđuje obaveze nadležnih organa koje se odnose na učešće javnosti u različitim fazama izdavanju tzv. integrisane dozvole¹¹⁵. Jedno od šest osnovnih načela integrisanog sprečavanja i kontrole zagađivanja je načelo javnosti.

113 Izveštaj iz stava 1. ovog člana izrađuje se u roku od 30 dana od dana završetka javne rasprave i sadrži obrazloženje o svim prihvaćenim ili neprihvaćenim mišljenjima.

114 Predviđeno je da: ako implementacija plana i programa može imati značajan negativan uticaj na životnu sredinu druge države ili ako država čija životna sredina može biti značajno ugrožena to zatraži, Ministarstvo, u postupku učešća zainteresovanih organa i organizacija i javnosti dostavlja, u što kraćem roku (a najkasnije kada bude informisao svoju javnost) drugoj državi na mišljenje određene informacije. Rezultate konsultacija i pribavljenog mišljenja zainteresovanih organa i organizacija i javnosti Ministarstvo uzima u obzir prilikom davanja mišljenja nadležnom organu druge države.

115 Inače, članom 2. tačka 10. Zakona integrisana dozvola je definisana kao „odluka nadležnog organa doneta u formi rešenja kojom se odobrava puštanje u rad postrojenja ili njegovog dela, odnosno obavljanje aktivnosti čiji sastavni deo čini dokumentacija sa utvrđenim uslovima kojima se garantuje da takvo postrojenje ili aktivnost odgovaraju zahtevima predviđenim ovim zakonom.”

Član 6. Zakona propisuje obavezu nadležnog organa da obezbedi, između ostalog, i pristup javnosti sadržaju zahteva za izdavanje dozvole, izdatim dozvolama i rezultatima monitoringa (tačka 7).

Obaveštavanje organa i organizacija i javnosti eksplicitno je utvrđeno kao obaveza nadležnog organa u vezi sa prijemom zahteva za izdavanje dozvole (član 11). Takođe, predviđena je obaveza nadležnog organa da, na zahtev zainteresovane javnosti dostavi kopiju zahteva za izdavanje dozvole.¹¹⁶ Drugi organi i organizacije i predstavnici zainteresovane javnosti dostavljaju svoja mišljenja nadležnom organu (u roku od 15 dana od dana prijema obaveštenja).

Obaveza je nadležnog organa da prilikom izrade nacrtu dozvole razmotri i mišljenja drugih organa i organizacija i zainteresovane javnosti (član 12).¹¹⁷ U sledećoj fazi razmatra se nacrt dozvole (član 14). Tehnička komisija razmatra zahtev operatera i priloženu dokumentaciju, nacrt dozvole, mišljenja drugih organa i organizacija i zainteresovane javnosti kao i mišljenja pribavljena u postupku razmene informacija i konsultacija o prekograničnom uticaju.¹¹⁸

Odlučivanje o izdavanju dozvole na osnovu zahteva operatera i uloga javnosti regulisani su članom 15. Zakona. Nadležni organ odlučuje o izdavanju dozvole na osnovu zahteva operatera, priložene dokumentacije, izveštaja i ocene tehničke komisije, kao i pribavljenih mišljenja drugih organa i organizacija i

116 Međutim, podnosilac zahteva snosi troškove izrade i dostavljanja kopije zahteva za izdavanje dozvole, u propisanom iznosu.

117 Nadležni organ je dužan da o nacrtu dozvole i o mogućnosti uvida u prateću dokumentaciju obavesti druge organe i organizacije i javnost, u roku od pet dana od dana prijema takvog zahteva. Takođe, nadležni organ na zahtev drugih organa i organizacija (kao i zainteresovane javnosti) bez odlaganja dostavlja kopiju nacrtu dozvole. Podnosilac zahteva iz stava 4. ovog člana snosi troškove izrade i dostavljanja kopije nacrtu dozvole, u propisanom iznosu. Drugi organi i organizacije i predstavnici zainteresovane javnosti mogu nadležnom organu dostaviti svoja mišljenja o nacrtu dozvole, u roku od 15 dana od dana prijema obaveštenja iz stava 2. ovog člana. Nadležni organ nacrt dozvole zajedno sa zahtevom operatera i pratećom dokumentacijom, mišljenjima drugih organa i organizacija i zainteresovane javnosti datih na nacrt dozvole, dostavlja tehničkoj komisiji, u roku od 10 dana od isteka roka iz stava 6. ovog člana.

118 Tehnička komisija analizira naročito: 1) studiju o proceni uticaja na životnu sredinu, odnosno studiju o proceni zatečenog stanja na životnu sredinu; 2) očekivane lokalne i šire uticaje rada postrojenja na životnu sredinu; 3) primenu najboljih dostupnih tehnika; 4) očekivane ekonomske i socijalne posledice i promene stanja životne sredine na konkretnoj lokaciji, kao i očekivane posledice na život i zdravlje stanovništva; 5) dokumentaciju iz člana 9. stav 1. tač. 3) do 7) ovog zakona; 6) ispunjenost uslova iz nacrtu dozvole koji se odnose na tač. 1) do 5) ovog stava.

zainteresovane javnosti (u roku od 120 dana od dana prijema urednog zahteva za izdavanje dozvole). U izuzetnim slučajevima, na zahtev operatera ili na inicijativu nadležnog organa, rok se može produžiti, ali ne duže od 240 dana.¹¹⁹

Način obaveštavanja drugih organa, organizacija i javnosti regulisan je članom 23. Zakona tako što je predviđena dužnost nadležnog organa da obaveštava druge organe i organizacije i javnost putem medija i to najmanje u jednom lokalnom listu koji izlazi na području koje će biti zahvaćeno uticajem aktivnosti i postrojenja, kao i putem interneta.¹²⁰

Ako zahtev operatera za izdavanje dozvole, nacrt dozvole ili dozvola sadrži poslovnu tajnu ili podatak koji, u skladu sa zakonom, zahteva ograničen pristup javnosti za dobijanje informacija, nadležni organ može odlučiti da za određene delove zahteva, odnosno nacrt dozvole ili dozvole ograniči pristup javnosti. O odluci o ograničavanju pristupa javnosti za dobijanje informacija nadležni organ je dužan da obavesti javnost u roku od pet dana od dana donošenja odluke. Ograničenje se ne odnosi na informacije o emisijama, rizicima od udesa, rezultate monitoringa i inspeksijskog nadzora.

Razmena informacija o prekograničnom uticaju regulisana je članom 24. Zakona i vrši je Ministarstvo. Ako rad nekog postrojenja može imati značajan negativan uticaj na životnu sredinu druge države ili ako država čija životna sredina može biti značajno ugrožena to zatraži, Ministarstvo, u postupku konsultacija, dostavlja drugoj državi na mišljenje informacije, i to: 1) o zahtevu za izdavanje dozvole, uključujući i opis podataka iz člana 8. ovog zakona; 2) o nadležnom organu koji donosi odluku o izdavanju dozvole; 3) o prirodi odluke koja može biti

119 Rešenje o izdavanju dozvole, odnosno o odbijanju zahteva za izdavanje dozvole nadležni organ dostavlja operateru i o tome obaveštava druge organe i organizacije i javnost (u roku od osam dana od dana donošenja rešenja). Protiv rešenja nadležnog organa iz stava 4. ovog člana nije dopuštena žalba i može se pokrenuti upravni spor.

120 Obaveštenje iz st. 1. i 2. ovog člana sadrži podatke o: 1) nazivu i sedištu, odnosno imenu i adresi operatera; 2) lokaciji na kojoj se planira ili obavlja aktivnost za koju se zahteva dozvola; 3) aktivnosti i postrojenju; 4) roku za dostavljanje mišljenja; 5) mestu i vremenu za javni uvid u podneti zahtev za izdavanje dozvole, prateću dokumentaciju ili nacrt dozvole; 6) rešenju o izdavanju dozvole, odnosno o odbijanju zahteva za izdavanje dozvole, posebno razlozima na kojima se rešenje zasniva, kao i o svakom daljem obnavljanju dozvole.

doneta; 4) o postupku učešća javnosti, uključujući i zainteresovanu javnost.¹²¹

A.5. Učešće javnosti u drugim propisima u oblasti životne sredine

Različiti mehanizmi učešća javnosti u odlučivanju propisani su u drugim propisima u oblasti životne sredine ili propisima od značaja za oblast životne sredine.

a) *Zakon o upravljanju otpadom* predviđa da postupak izdavanja dozvole za skladištenje, tretman i odlaganje otpada podrazumeva obaveštavanje javnosti (član 63) i mogućnost dostavljanja mišljenja i predloga (član 69).¹²²

b) *Zakon o zaštiti prirode* u Glavi XIII reguliše pitanja dostupnosti informacija i učešća javnosti. Predviđeno je da se „u toku izrade propisa, odnosno akata o proglašavanju zaštićenih prirodnih dobara, planova upravljanja zaštićenim područjima i planova korišćenja prirodnih vrednosti, obezbeđuje učešće javnosti u skladu sa ovim zakonom“ (član 116, odnosno član 43.¹²³ i član 54. stav 6).¹²⁴

c) Specifične forme učešća javnosti predviđa *Zakon o zaštiti vazduha* gde se ove odredbe neposredno prepliću sa odredbama kojima se regulišu obaveze u vezi sa informisanjem javnosti. Najpre, se članom 30. predviđa „da Ministarstvo podnosi izveštaj o realizaciji Strategije Vladi jednom u tri godine“ pri čemu se ovaj izveštaj „stavlja na uvid javnosti u skladu sa odredbama ovog zakona, a mišljenje javnosti može biti uzeto u obzir prilikom donošenja odluke o preispri-

121 O odluci o izdavanju dozvole ili odbijanju zahteva za njeno izdavanje, Ministarstvo obaveštava drugu državu koja je bila konsultovana u postupku odlučivanja, dostavljanjem informacija. Konsultacije o prekograničnom uticaju vrše se na način i u rokovima koji se utvrđuju sporazumima između nadležnih organa država na principima reciprociteta i ravnopravnosti. O primljenim informacijama o prekograničnom uticaju postrojenja i aktivnosti u drugoj državi Ministarstvo je u obavezi da obaveštava javnost. Rezultate konsultacija i pribavljenog mišljenja zainteresovane javnosti Ministarstvo uzima u obzir prilikom davanja mišljenja nadležnom organu druge države.

122 Ponašanje suprotno članu 69. sankcioniše se kao prekršaj odgovornog lica u organu državne uprave, imaocu javnih ovlašćenja, odnosno ovlašćenom pravnom licu (član 92. t.5).

123 Kada se radi o „predlogu akta za proglašenje zaštićenog područja.“

124 Ponašanje suprotno članu 54. Zakona sankcionisano je kao prekršaj odgovornog lica u organu državne uprave, imaocu javnih ovlašćenja, odnosno ovlašćenom pravnom licu (član 127. tačka 5).

tivanju i korigovanju strateških opredeljenja.” (aut. pod). Obaveza da se „stave na uvid javnosti“ predviđena je i za Kratkoročne akcione planove i informacije o načinu na koji će se primenjivati (član 35), Nacionalni program za postepeno smanjivanje godišnjih maksimalnih nacionalnih emisija zagađujućih materija donosi Vlada Republike Srbije za period od četiri godine (član 37).

d) Član 22. *Zakona o zaštiti od buke u životnoj sredini* propisuje da akcioni planovi iz člana 21. ovog zakona¹²⁵ sadrže, između ostalog, i „9) rezultate učešća javnosti u postupku pripreme akcionih planova”. To nas upućuje na postupak učešća javnosti predviđen za procedure usvajanja planova i programa.

e) *Zakon o vodama* reguliše pitanje mogućnosti učešća javnosti u pripremi plana upravljanja vodama. Članom 38. je propisano da „Ministarstvo, odnosno javno vodoprivredno preduzeće koje priprema plan upravljanja vodama dužno je da obezbedi aktivno učešće javnosti u procesu pripreme i donošenja tog plana.“

A.6. Učešće javnosti u drugim propisima

a) *Zakon o šumama* u članu 21. predviđa da Plan razvoja šumskog područja, odnosno plan razvoja šuma u nacionalnom parku, kao planski dokument kojim se utvrđuju pravci razvoja šuma i šumarstva s planom za njegovo sprovođenje za šumsko područje, sadrži, između ostalog, i izveštaj o strateškoj proceni uticaja na životnu sredinu.

b) *Zakonom o planiranju i izgradnji* propisano je da se za urbanističke i prostorne planove učešće javnosti sprovodi u toku sprovođenja postupka javne rasprave, tako da se istovremeno razmatra i izveštaj o strateškoj proceni uticaja.¹²⁶

¹²⁵ Radi se o akcionim planovima zaštite od buke u životnoj sredini za drumski, vazdušni i železnički saobraćaj, kao i za područja uz državnu granicu (koji donosi Vlada); zatim Akcioni plan za aglomeracije na teritoriji jedinice lokalne samouprave, kao i za postrojenja i aktivnosti za koje integrisanu dozvolu izdaje, JLS priprema i donosi jedinica lokalne samouprave. Inače, akcioni planovi se razmatraju i eventualno revidiraju u slučaju pojave značajnih promena u postojećem nivou buke u životnoj sredini, a najmanje svake pete godine.

¹²⁶ Zakon predviđa da strateška procena uticaja na životnu sredinu predstavlja sastavni deo Prostornog plana

Članom 41. je predviđeno da planski dokumenti sa priložima moraju biti dostupni na uvid javnosti u toku važenja dokumenta u sedištu donosioca. Izlaganje planskog dokumenta na javni uvid vrši se posle izvršene stručne kontrole i oglašava se u dnevnom i lokalnom listu (član 59).¹²⁷

B) PRISTUP INFORMACIJAMA KOJE SE TIČU ŽIVOTNE SREDINE

Značaj pitanja mogućnosti pristupa informacijama koje se tiču životne sredine može se posmatrati na najmanje dvostruk način: 1. sa stanovišta mogućnosti OCD da traže i dobiju informacije i 2. sa stanovišta obaveza lokalne samouprave kao „organa javne vlasti“ koji poseduje određene informacije. U oba slučaja osnovni izvor parava je *Zakon o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja* („*Službeni glasnik RS*“, br. 120/2004, 54/2007, 104/2009, 36/2010) (u daljem tekstu: ZSPIJZ), dok bi relevantnost pojedinih propisa u oblasti životne sredine trebalo ispitivati pojedinačno.

1) Često se aktivnosti OCD razmatraju u kontekstu mogućnosti pristupa informacijama o životnoj sredini o čemu je delimično bilo reči kada se raspravljalo o učešću javnosti u odlučivanju. Položaj OCD treba posmatrati u kontekstu položaja „javnosti“.

RS (član 15), regionalnog prostornog plana (član 18), Prostornog plana jedinice lokalne samouprave (član 20), prostornog plana područja posebne namene (član 22). Prema odredbama člana 30. pravila uređenja, zavisno od vrste planskog dokumenta, sadrže, između ostalog, i stratešku procenu uticaja planskog dokumenta na životnu sredinu. Odluka o izradi planskih dokumenata sadrži i obavezu izrade ili nepristupanja izradi strateške procene uticaja na životnu sredinu (član 46).

¹²⁷ O izlaganju planskog dokumenta na javni uvid stara se Republička agencija za prostorno planiranje, odnosno organ jedinice lokalne samouprave nadležan za poslove prostornog i urbanističkog planiranja. O izvršenom javnom uvidu planskog dokumenta, nadležni organ, odnosno komisija za planove sačinjava izveštaj koji sadrži podatke o izvršenom javnom uvidu, sa svim primedbama i odlukama po svakoj primedbi. Izveštaj se dostavlja nosiocu izrade planskog dokumenta, koji ima obavezu da u roku od 30 dana od dana dostavljanja izveštaja postupi po odlukama. Osim toga, u slučaju da nakon javnog uvida nacrt planskog dokumenta nadležni organ, odnosno komisija za planove utvrdi da usvojene primedbe suštinski menjaju planski dokument, predviđena je mogućnost da se donese odluka kojom se nosiocu izrade nalaže da izradi novi nacrt ili koncept planskog dokumenta, u roku koji ne može biti duži od 60 dana od dana donošenja odluke (član 51).

2) Kada je u pitanju mesto lokalne samouprave u postupcima koji se odnose na pristup informacijama od javnog značaja treba imati u vidu da pojam „organ javne vlasti“ obuhvata i „organ lokalne samouprave“, pored „državnih organa, organa teritorijalne autonomije, ... kao i organizacija kojima je povereno vršenje javnih ovlašćenja (u daljem tekstu: državni organ)“. Član 3. ZSPIJZ. Takođe, ovaj pojam obuhvata i „pravno lice koje osniva ili finansira u celini, odnosno u pretežnom delu državni organ.“

B.1. Pojam „informacija o životnoj sredini“

ZSPIJZ ne sadrži definicije pojmova „informacija o životnoj sredini“ i „životna sredina“.¹²⁸ ZSPIJZ ne definiše ni sadržaj formulacije „informacije kojima raspolaže organ vlasti koje se odnose na ugrožavanje, odnosno zaštitu zdravlja stanovništva i životne sredine“ (aut. pod), koju inače koristi u članu 4. kada definiše zakonske pretpostavke o opravdanom interesu, odnosno „informaciju za koju se može pretpostaviti da je od značaja za ... ugrožavanje ili zaštitu zdravlja stanovništva i životne sredine“ (iz člana 16. stav 2). To znači da bi značenje sadržaja i smisla ovih pojmova i formulacija trebalo izvoditi na osnovu tumačenja relevantnih odredbi nekih drugih propisa, a naročito propisa u oblasti životne sredine.

Pojam „informacija o životnoj sredini“ eksplicitno je definisan u članu 2. stav 3. Arhuske konvencije¹²⁹ (u daljem tekstu: AK) dok nacionalni propisi ne sadrže definiciju ovog pojma. „Informacija o životnoj sredini“ predstavlja svaku informaciju u pismenom, vizuelnom, zvučnom, elektronskom ili drugom materijalnom obliku o: (a) Stanju elemenata životne sredine, kao što su vazduh i atmosfera, voda, tlo, zemljište, predeli i prirodni kompleksi, biološki diverzitet i njegove komponente, uključujući genetički modifikovane organizme kao i o in-

128 Deo teksta koji se odnosi na pristup informacijama preuzet je (uz izvesne modifikacije) iz analize koju je autor tokom 2011. godine radio u okviru projekta „Arhuska konvencija u propisima i praksi Republike Srbije“ uz podršku Uprave za zaštitu životne sredine Grada Novog Sada.

129 Zakon o potvrđivanju Konvencije o dostupnosti informacija, učešću javnosti u donošenju odluka i pravu na pravnu zaštitu u pitanjima zaštite životne sredine, „Službeni glasnik Republike Srbije“ – Međunarodni ugovori, br. 36/09.

terakciji između ovih elemenata; (b) Faktorima kao što su supstance, energija, buka i zračenje, i aktivnostima ili merama, uključujući upravne mere, o sporazumima u oblasti zaštite životne sredine, o politici, zakonskim aktima, planovima i programima koji utiču ili će verovatno uticati na elemente životne sredine u okviru tačke (a) u gornjem tekstu, analizama troškova i koristi (*cost-benefit* analizama) i drugim ekonomskim analizama i pretpostavkama koje se koriste u donošenju odluka u oblasti životne sredine; (c) Stanju zdravlja i bezbednosti ljudi, uslovima života ljudi, kulturnim spomenicima i građevinama, ukoliko na njih utiče ili može da utiče stanje elemenata životne sredine, ili ukoliko na njih deluju ovi elementi, faktori, aktivnosti ili mere na koje se odnosi tačka (b) u gornjem tekstu.

Za razumevanje značaja, širine i implikacija ovakve definicije pojma „informacija o životnoj sredini“ potrebno je imati u vidu i stanje u nacionalnim propisima u oblasti životne sredine ili od značaja za oblast životne sredine. Širinu definicije pojma „informacija o životnoj sredini“ iz AK značajno proširuju (ili potencijalno proširuju) definicije pojmova „životna sredina“ i „javnost“ iz *Zakona o zaštiti životne sredine*, kao osnovnog propisa u ovoj oblasti.¹³⁰

U vezi sa ovim naročito bi moglo biti značajno pitanje kako je u nacionalnim propisima regulisana nadležnost za obavljanje poslova u oblasti životne sredine ili od značaja za oblast životne sredine. Bez namere da se ovde raspravlja o nekim opštim pitanjima nadležnosti treba ukazati na to da pojam informacija o životnoj sredini znatno prevazilazi strogo, *Zakonom o ministarstvima*, definisanu nadležnost nekog ministarstva ili drugih organa i organizacija koji su na neki način povezani sa njim.¹³¹

130 Podsećamo, prema odredbama člana 3. st. 1. t.1 Zakona o zaštiti životne sredine („Službeni glasnik RS“, br. 135/04, 36/09, 72/09) životna sredina obuhvata „skup prirodnih i stvorenih vrednosti čiji kompleksni međusobni odnosi čine okruženje, odnosno prostor i uslove za život.“ Pojam „javnosti“, prema odredbi tačke 26. istog zakona, obuhvata „jedno ili više fizičkih ili pravnih lica, njihova udruženja, organizacije ili grupe.“ Istovremeno, „zainteresovana javnost“ obuhvata „javnost na koju utiče ili na koju može uticati donošenje odluke nadležnog organa ili koja ima interesa u tome, uključujući i udruženja građana i društvene organizacije koje se bave zaštitom životne sredine i koje su evidentirane kod nadležnog organa“ (t.28).

131 Za sada nije potpuno jasno kakve bi implikacije ovakvo stanje moglo imati na tumačenje i primenu samog ZSPIJZ, kada su u pitanju informacije o životnoj sredini. Preciznije, ovo pitanje se, za sada, ostavlja po strani.

Definicija pojma „informacija od javnog značaja“ iz ZSPIJZ predstavlja jedan od elemenata koji bi trebalo imati u vidu u širem smislu reči. Prema odredbi člana 2. ZSPIJZ pod ovim pojmom se podrazumeva „informacija kojom raspolaže organ javne vlasti“, koja je „nastala u radu ili u vezi sa radom organa javne vlasti“, koja je „sadržana u određenom dokumentu, a odnosi se na sve ono o čemu javnost ima opravdan interes da zna.“ Istovremeno, Zakon preciznije određuje smisao tri elementa koji imaju ključan značaj za tumačenje smisla ovog pojma. Prvo, na negativan način se određuje koje okolnosti i činjenice ne utiču na to da li se neka informacija smatra informacijom od javnog značaja.¹³² Drugo, učinjen je pokušaj da se definišu okolnosti kada postoji „opravdan interes javnosti da zna“ i u ovom delu definicije napravljena je najčvršća veza sa „životnom sredinom“. Smatra se da opravdan interes javnosti da zna postoji uvek kada se radi o informacijama kojima raspolaže organ javne vlasti koje se odnose na ugrožavanje, odnosno zaštitu zdravlja i životne sredine.¹³³ Treće, pojam „organ javne vlasti“ definisan je kao „državni organ, organ teritorijalne autonomije, organ lokalne samouprave, kao i organizacija kojoj je povereno vršenje javnih ovlašćenja (u daljem tekstu: državni organ)“; „pravno lice koje osniva ili finansira u celini, odnosno u pretežnom delu državni organ.“

132 Nije bitno da li je izvor informacije organ javne vlasti ili koje drugo lice, nije bitan nosač informacija (papir, traka, film, elektronski mediji i sl.) na kome se nalazi dokument koji sadrži informaciju, datum nastanka informacije, način saznavanja informacije, niti su bitna druga slična svojstva informacije.

133 Interesantno je da Zakon predviđa da, ako se radi o drugim informacijama kojima raspolaže organ vlasti, smatra se da opravdani interes javnosti da zna, iz člana 2. ovog zakona postoji, „osim ako organ vlasti dokaže suprotno“ (aut. pod). Međutim, ostaje pitanje šta bi tačno mogla da znači formulacija „informacije kojima raspolaže organ javne vlasti koje se odnose na ugrožavanje, odnosno zaštitu zdravlja i životne sredine“, odnosno na osnovu čega i kojih kriterijuma bi se određivalo na koju informaciju se tačno misli. Ako se ima u vidu da ZSPIJZ u članu 16. stav 2, kada govori o životnoj sredini, koristi nešto drugačiju formulaciju („informacija za koju se može pretpostaviti da je od značaja za zaštitu života ili slobode nekog lica, odnosno za ugrožavanje ili zaštitu zdravlja stanovništva i životne sredine“) onda bi dileme u vezi sa ovim mogle dobiti značajniji smisao, nego što se to na prvi pogled čini. Potreba hitnog postupanja organa vlasti u odnosu na ovakav zahtev za informacijama ima svoj odraz i u formulaciji u kojoj se kaže da je dovoljno „da se može pretpostaviti“ da se radi o informaciji koja je od „značaja za zaštitu zdravlja stanovništva i životne sredine“ a ne mora da se „odnosi na ugrožavanje, odnosno zaštitu zdravlja i životne sredine“. Dakle, ostaje pitanje kako dokazujemo „odnos“, odnosno „pretpostavku“.

B.2. Životna sredina u ZSPIJZ

U ZSPIJZ „životna sredina“ se spominje na eksplicitan način u tri člana i to u smislu, odnosno kontekstu formulacije „informacije o životnoj sredini“. Međutim, ni u jednom slučaju Zakon ne daje definicije pojedinih elemenata upotrebljenih formulacija, pa bi značenje ovih pojmova, i formulacija u celini, trebalo izvoditi na osnovu značenja koje im se pridaje u propisima u oblasti životne sredine. U prvom slučaju (koji se odnosi na „zakonske pretpostavke o opravdanom interesu“) članom 4. se propisuje da „opravdani interes javnosti da zna, iz člana 2. ovog zakona, postoji uvek kada se radi o informacijama kojima raspolaže organ vlasti koje se odnose na ugrožavanje, odnosno zaštitu zdravlja stanovništva i životne sredine“ (aut. pod). Ako se radi o drugim informacijama kojima raspolaže organ vlasti, smatra se da opravdani interes javnosti da zna, iz člana 2. ovog zakona¹³⁴ postoji, osim ako organ vlasti dokaže suprotno.

U slučaju iz člana 16. Zakona (koji se odnosi na postupanje po zahtevu za informacijom) informacija za koju se može pretpostaviti da je od značaja za „ugrožavanje ili zaštitu zdravlja stanovništva i životne sredine“¹³⁵, se uzima kao osnov obaveze organa vlasti za ubrzan postupak po zahtevu tražioca. Naime, u ovim okolnostima, organ vlasti mora da obavesti tražioca o posedovanju te informacije, da mu stavi na uvid dokument koji sadrži traženu informaciju, odnosno da mu izda kopiju tog dokumenta najkasnije u roku od 48 sati od prijema zahteva.

U trećem primeru gde se „životna sredina“ eksplicitno spominje u ZSPIJZ, postojanje informacije koja se odnosi na ugrožavanje, odnosno zaštitu zdravlja stanovništva i životne sredine osnov je za oslobađanje plaćanja naknade i „nužnih troškova izrade kopije“, odnosno troškova upućivanja.¹³⁶ Inače, uvid

134 U članu 2. „opravdan interes javnosti da zna“ predstavlja sastavni deo definicije pojma „informacija od javnog značaja“. Ovo zajedno sa sledećim elementima: da se radi o informaciji „kojom raspolaže organ javne vlasti“, da je „nastala u radu ili u vezi sa radom organa javne vlasti“ i da je „sadržana u određenom dokumentu“.

135 Kao i „zaštitu života ili slobode nekog lica“.

136 Osim u slučaju kada se radi o informaciji koja je „već objavljena i dostupna u zemlji ili na internetu.“ (član 10. stav 1).

u dokument koji sadrži traženu informaciju je besplatan, a Vlada propisuje troškovnik na osnovu koga organ obračunava troškove (član 17. stav 1. i 2).¹³⁷ Od obaveze plaćanja ove vrste naknade oslobođena su „sva lica“ za razliku od okolnosti kada kopiju dokumenta zahtevaju novinari „radi obavljanja poziva“, odnosno udruženja za zaštitu ljudskih prava „kada kopiju dokumenta zahtevaju radi ostvarivanja ciljeva udruženja.“

B.3. Procedura pristupa informacijama

ZSPIJZ ne precizira na poseban način proceduru pristupa informacijama od javnog značaja kada su u pitanju informacije o životnoj sredini (osim već gore spomenutih odredbi), već se pravila koja se odnose na sve ostale vrste informacija **od javnog značaja primenjuju** i na ovu vrstu informacija (kada su one od javnog značaja, tj. zadovoljavaju zakonom propisane kriterijume). To znači da se na okolnosti kada se radi o dostupnosti informacija o životnoj sredini primenjuju (ili mogu da primenjuju) u potpunosti odredbe ZSPIJZ, imajući u vidu Zakon o opštem upravnom postupku i druge relevantne propise. Zbog toga za postupanje sa informacijama od javnog značaja koje se odnose na životnu sredinu ili se može pretpostaviti da su od značaja za ugrožavanje ili zaštitu zdravlja stanovništva i životne sredine važe sva ona pravila koja zakon propisuje (postupak pred organom vlasti, isključenje i ograničenje slobodnog pristupa informacijama, postupak pred Poverenikom,¹³⁸ mere za unapređenje javnosti rada organa vlasti, naknada štete, nadzor, itd).

137 Poverenik prati praksu naplaćivanja naknade i oslobađanja od naknade i upućuje preporuke organima vlasti radi ujednačavanja te prakse. (član 17. stav 5).

138 Kada je u pitanju postupak pred Poverenikom interesantno je da se žalbe koje su upućene Povereniku u vezi sa životnom sredinom odnose „na uskraćivanje informacija o tome da li su urađene studije o proceni uticaja na životnu sredinu u industrijskim zonama koje se uspostavljaju u nekim lokalnim sredinama, informacije koje su u vezi sa iznosom sredstava koja su utrošena za rad organa i organizacija Republike Srbije u čijem je delokrugu zaštita životne sredine kao i informacije u vezi sa zagađivanjem životne sredine usled delovanja nekih velikih industrijskih objekata. Broj od 37 žalbi koje se odnose na životnu sredinu obuhvata žalbe koje su povezane sa životnom sredinom u najužem smislu reči. Ovome treba dodati značajan broj žalbi (295 rešenih žalbi) koje se odnose na zaštitu životinja, i žalbe koje se odnose na javne nabavke, izgradnju investicionih objekata poput rafinerija, puteva i sl, a koje mogu biti relevantne sa stanovišta zaštite životne sredine.“ AK, 22, 23.

B.4. Pristup informacijama u Zakonu o zaštiti životne sredine

Propisi u oblasti životne sredine (pre svega zakoni usvojeni u poslednjih nekoliko godina) sadrže, na relativno neujednačen način, regulisana pravila o mogućnosti pristupa informacijama. Zakon o zaštiti životne sredine sadrži nekoliko odredbi koje se na različit način odnose prema pitanju dostupnosti informacija. U slučaju člana 79. Zakona (koji se odnosi na „dostavljanje informacija na zahtev“) propisuju se rokovi za dostavljanje informacija od strane nadležnog organa¹³⁹ kao i obaveza podnosioca zahteva da snosi troškove dostavljanja informacija, odnosno obaveza ministra da propiše visinu ovih troškova „u zavisnosti od obima i prirode informacija“.

B.5. Pristup informacijama u ostalim propisima u oblasti životne sredine

Kada su u pitanju ostali zakoni u oblasti životne sredine pitanje dostupnosti informacija regulisano je na različite načine u zavisnosti od predmeta regulisanja. U osnovi ovi propisi najčešće sadrže samo uopštene odredbe kojima se regulišu određena pitanja od značaja za dostupnost informacija, informisanje javnosti, itd. gde se prepliću različita prava i obaveze kao „aktivni“ i „pasivni“ elementi prava na informisanje.¹⁴⁰ Otuda su i mogućnosti dosledne komparativne analize relativno ograničene i mogu se izvoditi samo određeni zaključci i to posredno.

a) U *Zakonu o proceni uticaja na životnu sredinu* dostupnost informacija treba posmatrati u kontekstu odredbi koje se odnose na dostupnost informacija za potrebe postupaka koje Zakon detaljnije reguliše,¹⁴¹ odnosno učešće javnosti u odlučivanju u postupcima koje Zakon reguliše.

139 Prema članu 79. Zakona, informacije koje se odnose na zaštitu životne sredine nadležni organ dostavlja podnosiocu zahteva u roku od 30 dana od dana podnošenja zahteva. Ako su informacije iz stava 1. ovog člana obimne ili bi njihova priprema zahtevala duži vremenski period, rok za dostavljanje je 60 dana od dana podnošenja zahteva. (st. 1. i 2).

140 Osim toga, u široj analizi morali bi uzeti u obzir i brojne druge odredbe koje su od značaja za ostvarivanje ustavnog prava na obaveštenost (javni registri, informacioni sistem, uloga javnosti, izveštavanje, sprovođenje procedura javnog oglasa, obavestavanje zainteresovanih subjekata, itd).

141 Ovim zakonom uređuje se postupak procene uticaja za projekte koji mogu imati značajne uticaje na životnu sredinu, sadržaj studije o proceni uticaja na životnu sredinu, učešće zainteresovanih organa i organizacija i javnosti, prekogranično obaveštavanje za projekte koji mogu imati značajne uticaje na životnu sredinu druge države, nadzor i druga pitanja od značaja za procenu uticaja na životnu sredinu.

Izvesnu uporedivost sa odredbama ZSPIJZ sadrži jedino odredba člana 27. (Stavljanje dokumentacije na uvid) koja se odnosi na „dokumentaciju o sprovedenom postupku procene uticaja“ a ne na informacije od značaja za sam postupak u toku sprovođenja postupka. Prema odredbama ovog člana, „nadležni organ je dužan da zainteresovanim organima i organizacijama i predstavnicima javnosti stavi na uvid kompletnu dokumentaciju o sprovedenom postupku procene uticaja, na zahtev podnet u pisanoj formi, u roku od 15 dana od dana prijema zahteva.“ Međutim, od obaveze stavljanja na uvid dokumentacije izuzimaju se dokumenti zaštićeni poslovnom, službenom ili državnim tajnom. Ipak, poslovnom, službenom ili državnim tajnom „ne mogu biti zaštićeni podaci koji se odnose na emisije, stanje životne sredine i moguće negativne uticaje i posledice, rizike od udesa, rezultate monitoringa i inspekcijски nadzor.“¹⁴²

Pitanje dostupnosti informacija može biti postavljeno i tokom samog postupka procene uticaja na životnu sredinu, ali samo po proceduri propisanoj ovim zakonom. Tako, na primer, članom 7. Zakona je propisano da su „nadležni organi i drugi organi i organizacije dužni da, na zahtev nosioca projekta,¹⁴³ obezbede potrebne podatke i dokumentaciju od značaja za utvrđivanje i procenu mogućih direktnih i indirektnih uticaja projekta na životnu sredinu u roku od 15 dana od dana prijema zahteva.“ Postupak „odlučivanja o zahtevu o potrebi procene uticaja“ regulisan je članom 10, a „odlučivanje o zahtevu“ članom 14. i ovi postupci podrazumevaju obaveštavanje javnosti.

Prema odredbama člana 20. Zakona (*Javni uvid, prezentacija i rasprava o studiji o proceni uticaja*) „nadležni organ obezbeđuje javni uvid, organizuje prezentaciju i sprovodi javnu raspravu o studiji o proceni uticaja.“ Nadležni organ u roku od sedam dana od dana prijema zahteva za davanje saglasnosti na studiju o proceni uticaja obaveštava nosioca projekta, zainteresovane organe i organizacije i javnost o vremenu i mestu javnog uvida, javne prezentacije, kao i javne

142 Uporedivost sa odredbama ZSPIJZ može se posmatrati u kontekstu predviđenog roka (15 dana) i predviđenih razloga za uskraćivanje informacija, odnosno zabranu uskraćivanja informacija.

143 Nosilac projekta je „podnosilac zahteva za dobijanje dozvole ili odobrenja za izgradnju ili rekonstrukciju objekta ili ostalih intervencija u prirodi i prirodnom okruženju, odnosno lice koje planira da obavlja ili obavlja delatnost iz oblasti koja je predmet procene uticaja na životnu sredinu“ (član 2. tačka 3).

rasprave o studiji o proceni uticaja. Javna rasprava može se održati najranije 20 dana od dana obaveštavanja javnosti. Nosilac projekta učestvuje u javnoj prezentaciji i javnoj raspravi o studiji o proceni uticaja.¹⁴⁴

O odluci o davanju saglasnosti na studiju o proceni uticaja ili o odbijanju zahteva za davanje saglasnosti na studiju o proceni uticaja, nadležni organ je dužan da u roku od deset dana od dana njenog donošenja obavesti zainteresovane organe i organizacije i javnost o: 1) sadržini odluke; 2) glavnim razlozima na kojima se odluka zasniva; 3) najvažnijim merama koje je nosilac projekta dužan da preduzima u cilju sprečavanja, smanjenja ili otklanjanja štetnih uticaja (član 25).¹⁴⁵ Prema odredbama člana 32. Zakona „o primljenim obaveštenjima o prekograničnim uticajima predloženog projekta druge države Ministarstvo obaveštava javnost“, a pribavljena mišljenja zainteresovane javnosti Ministarstvo uzima u obzir prilikom davanja mišljenja nadležnom organu druge države (stav 3. i 4).¹⁴⁶

b) Jedno od načela definisanih *Zakonom o strateškoj proceni uticaja na životnu sredinu* je i načelo javnosti koje kaže: „u cilju informisanja javnosti o određenim planovima i programima i o njihovom mogućem uticaju na životnu sredinu, kao i u cilju obezbeđenja pune otvorenosti postupka pripreme i donošenja ili usvajanja planova i programa, javnost mora, pre donošenja bilo kakve odluke, kao i posle usvajanja plana i programa, imati pristup informacijama koje se odnose na te planove i programe ili njihove izmene“ (član 4). Članom 3. istog zakona je propisano da strateška procena uticaja određenih planova i programa na životnu sredinu „podrazumeva pripremu izveštaja o stanju životne sredine, sprovođenje postupka konsultacija, uvažavanje izveštaja i rezultata konsultacija

144 Po završenom javnom uvidu, odnosno javnoj prezentaciji i javnoj raspravi, nadležni organ u roku od tri dana dostavlja tehničkoj komisiji izveštaj sa pregledom mišljenja zainteresovanih organa i organizacija i zainteresovane javnosti (član 22a).

145 Nadležni organ je dužan da o svojim odlukama iz člana 10. st. 1. i 4, člana 14. st. 1. i 4, čl. 20. i 25. ovog zakona obavesti javnost putem najmanje jednog lokalnog lista na svakom od službenih jezika koji izlazi na području koje će biti zahvaćeno uticajem planiranog projekta, odnosno aktivnosti. Nadležni organ obaveštava zainteresovane organe i organizacije u pisanoj formi, a može se vršiti i putem elektronskih medija (član 29).

146 Za pitanje dostupnosti informacija može biti značajna i činjenica da je članom 34. Zakona propisano da „nadležni organ vodi evidenciju o sprovedenim postupcima i donetim odlukama kao javnu knjigu.“

u postupku odlučivanja i donošenja ili usvajanja određenih planova i programa, kao i pružanje informacija i podataka o donetoj odluci.”

Prema odredbama člana 8. postupak strateške procene sastoji se od tri faze¹⁴⁷ pri čemu svaka od njih podrazumeva, na određen način, obaveštavanje i učešće javnosti.

Članom 24. (koji je naslovljen sa „dostupnost informacija“) propisano je da su „izveštaj o strateškoj proceni, rezultati učešća zainteresovanih organa i organizacija i javnosti i drugih država u slučaju prekograničnog uticaja, sastavni deo dokumentacione osnove plana i programa“, a „organ nadležan za pripremu plana i programa obezbeđuje dostupnost podataka ... posle usvajanja plana i programa pod uslovima određenim zakonom.”

Razmena informacija o prekograničnom uticaju regulisana je članom 23. Zakona. Ako implementacija plana i programa može imati značajan negativan uticaj na životnu sredinu druge države ili ako država čija životna sredina može biti značajno ugrožena to zatraži, Ministarstvo, u postupku učešća zainteresovanih organa i organizacija i javnosti dostavlja, u što kraćem roku, a najkasnije kada bude informisao svoju javnost, drugoj državi na mišljenje informacije, i to: 1) opis plana i programa zajedno sa svim dostupnim informacijama o njihovim mogućim uticajima; 2) informacije o prirodi odluke koja može biti doneta; 3) informacije o roku u kome druga država može da saopšti svoju nameru da učestvuje u postupku odlučivanja (stav 2).

c) Dostupnost informacija u okviru *Zakona o integrisanom sprečavanju i kontroli zagađivanja životne sredine* treba posmatrati u kontekstu postupaka koji se propisuju ovim zakonom a tiču se „javnosti“.

147 To su: 1) pripremna faza koja obuhvata: odlučivanje o izradi strateške procene, izbor nosioca izrade izveštaja o strateškoj proceni, učešće zainteresovanih organa i organizacija; 2) izveštaj o strateškoj proceni; 3) postupak odlučivanja koji obuhvata: učešće zainteresovanih organa i organizacija, učešće javnosti, izveštaj o rezultatima učešća zainteresovanih organa i organizacija i javnosti, ocenu izveštaja o strateškoj proceni, saglasnost na izveštaj o strateškoj proceni.

Član 3. tačka 6. Zakona definiše „načelo javnosti“ i to na sledeći način: „u cilju informisanja javnosti o radu postrojenja i o njihovom mogućem uticaju na životnu sredinu, kao i u cilju obezbeđenja pune otvorenosti postupka izdavanja dozvola, javnost mora imati pristup informacijama koje se odnose na zahtev za izdavanje dozvole za nova postrojenja ili za bitne izmene u radu postrojenja, izradu nacrtu dozvole, rešenja o izdavanju dozvole i o svakom njenom obnavljanju, kao i na relevantne podatke dobijene monitoringom.“

Na javnost se odnose i odredbe člana 9. (Dokumentacija koja se prilaže uz zahtev); člana 10. (Razmatranje zahteva); člana 11. (Obaveštavanje organa i organizacija i javnosti); član 12. (nacrt dozvole); člana 14. (Razmatranje nacrtu dozvole); člana 15. (Odlučivanje); člana 23. (Način obaveštavanja drugih organa, organizacija i javnosti); člana 24. (Razmena informacija o prekograničnom uticaju), itd.

d) *Zakon o upravljanju otpadom* ne sadrži posebne odredbe koje se odnose na pravila i procedure vezane za dostupnost informacija, ali sadrži nekoliko odredbi koje se odnose na obaveze relevantnih subjekata da obaveštavaju javnost. Na primer, postupak izdavanja dozvole za skladištenje, tretman i odlaganje otpada (iz člana 63) podrazumeva obaveštavanje javnosti o prijemu zahteva za izdavanje dozvole.¹⁴⁸ Prema odredbama člana 69. Zakona (Obaveštavanje javnosti) „nadležni organ za izdavanje dozvole obaveštava javnost o prijemu zahteva za izdavanje dozvole, dokumentaciji koja je podneta uz zahtev i izdatoj dozvoli putem sredstava javnog informisanja ili interneta, odnosno na uobičajen lokalni način.¹⁴⁹ Ukoliko zahtev za izdavanje dozvole uključuje poslovnu tajnu ili podatak koji bi, u skladu sa zakonom, zahtevao ograničen pristup javnosti, nadležni organ za izdavanje dozvole može odlučiti da za određene delove zahteva za izdavanje dozvole ograniči pristup javnosti (član 69. stav 3).¹⁵⁰

148 Nadležni organ za izdavanje dozvole, u roku od 15 dana od dana prijema zahteva obaveštava podnosioca i javnost o prijemu zahteva za izdavanje dozvole (član 63. stav 2).

149 Javno obaveštenje sadrži sledeće podatke: 1) Naziv podnosioca zahteva, registarski broj, lični identifikacioni broj i adresu; 2) Lokaciju postrojenja; 3) Kratki opis aktivnosti; 4) Rok za dostavljanje mišljenja i predloga; 5) Mesto gde se može izvršiti uvid u podneti zahtev za izdavanje dozvole.

150 Ovo ograničenje „ne odnosi se na informaciju o emisijama, rizicima od udesa, rezultate monitoringa i inspekcijskog nadzora“ (član 69. stav 4).

e) Slično kao što je to regulisano Zakonom o upravljanju otpadom članom 38. *Zakona o ambalaži i ambalažnom otpadu* predviđeno je da je operater „dužan da obaveštava javnost i krajnje korisnike o svrsi, ciljevima, načinu i mestu sakupljanja ambalaže, kao i mogućnostima ponovnog iskorišćenja i reciklaže ambalažnog otpada.“¹⁵¹

f) Nekoliko odredbi *Zakona o zaštiti prirode* se odnosi na informacije. U Glavi XIII (pristup informacija i učešće javnosti, članovi 115-117) predviđa se da su državni organi, organi autonomne pokrajine, organi jedinice lokalne samouprave, zavod, upravljači zaštićenih prirodnih dobara kao i ovlašćene i druge organizacije, dužni „da javnosti pruže podatke u vezi sa stanjem i zaštitom prirode, osim ako posebnim zakonom ili posebnim propisima nije propisana tajnost podataka.“ Javnost ima pravo pristupa propisanim registrima ili evidencijama koje sadrže informacije i podatke u skladu sa ovim zakonom (član 115).¹⁵² Ovome bi trebalo dodati i obavezu ministarstva nadležnog za poslove obrazovanja „da osigura uslove za unapređivanje vaspitanja i obrazovanja o zaštiti prirode.“¹⁵³

g) *Zakon o hemikalijama* sadrži mnoštvo odredbi koje su na različite načine relevantne za oblast informisanja. Inače „dostupnost podataka“ regulisana je glavom XII Zakona (članovi 84 i 85). Svako može podneti zahtev da mu se učine dostupni podaci kojima raspolaže Agencija. (član 85. stav 2). Međutim, Agencija neće omogućiti pristup podacima koji su označeni kao poverljivi ako proceni da je pristup tim podacima potrebno ograničiti u skladu sa ovim zakonom i zakonom kojim se uređuje slobodan pristup informacijama od javnog značaja i o tome donosi rešenje.¹⁵⁴ Agencija je u obavezi da poslovnom tajnom smatra:

151 Lice iz stava 1. ovog člana vrši obaveštavanje javnosti grada, grada Beograda, odnosno opštine na čijoj teritoriji se nalazi mesto za prikupljanje putem sredstava javnog informisanja ili interneta, odnosno na uobičajen lokalni način. Ponašanje suprotno obavezama iz člana 38. Zakona sankcionisano je kao prekršaj iz člana 51.

152 Informacije koje se odnose na zaštitu prirode dostavljaju se podnosiocu zahteva, u skladu sa zakonom.

153 Takođe, „Ministarstvo, nadležni organ autonomne pokrajine, zavod i pravna lica s javnim ovlašćenjima dužni su da obaveštavaju javnost o prirodnim vrednostima, zaštiti prirode, njenoj ugroženosti, faktorima i posledicama ugrožavanja“ (član 117).

154 Dakle, mogućnost uskraćivanja pristupa određenim podacima, u slučaju informacija koje su označene kao „poverljive“, uslovljava se da to mora biti u skladu, između ostalog, i sa „zakonom kojim se uređuje slobodan pristup informacijama od javnog značaja“. Pre donošenja rešenja o ograničavanju prava pristupa određenim podacima, Agencija je dužna da konsultuje lice koje je te podatke označilo kao poverljive (član 85. stav 4).

1) Podatke o punom sastavu smeše; 2) Preciznu namenu i način primene supstance; 3) Vežu između proizvođača, uvoznika i daljih korisnika u lancu snabdevanja i 4) Preciznu količinu hemikalija proizvedenih ili stavljenih u promet.¹⁵⁵

Javnosti su dostupni podaci koji se dostavljaju Agenciji u postupku upisa hemikalije u Registar hemikalija kao i drugi podaci sa kojima Agencija raspolaže, a naročito: 1) Hemijski naziv prema IUPAC nomenklaturi opasne supstance sadržane u hemikaliji; 2) Trgovačko ime hemikalije; 3) Klasifikacija i obeležavanje hemikalije; 4) Podaci o fizičkim i hemijskim svojstvima hemikalije; 5) Podaci o putanji supstance i njenoj sudbini u životnoj sredini; 6) Rezultati toksikoloških i ekotoksikoloških ispitivanja hemikalije; 7) Prag efekta; 8) Uputstvo za bezbedno rukovanje; 9) Analitičke metode za identifikaciju opasne supstance u slučaju njenog ispuštanja u životnu sredinu i za određivanje direktne izloženosti ljudi (član 84. stav 1). Pored ovih podataka, javnosti su dostupni i podaci iz obaveštenja iz člana 53. ovog zakona.¹⁵⁶ Zakonom je sankcionisano i ponašanje odgovornog lica u Agenciji koje je suprotno propisanim normama u članu 84. Zakona.¹⁵⁷

h) Prema odredbama člana 27. *Zakona o zaštiti od buke u životnoj sredini* „državni organi, organi jedinice lokalne samouprave, ovlašćene i druge organizacije dužne su da obezbede pristup javnosti informacijama i podacima iz strateških karata buke u životnoj sredini i akcionih planova iz člana 21. ovog zakona, u skladu sa ovim zakonom i zakonom kojim se uređuje zaštita životne sredine. Informacije i podaci iz stava 1. ovog člana moraju biti saopšteni javnosti jasno, razumljivo i

155 Međutim, u „hitnim slučajevima, kada je to neophodno zbog bezbednosti i zaštite zdravlja ljudi i životne sredine, Agencija može da učini dostupnim“ i ove podatke (član 84. stav 4).

156 Koji se odnosi na „postupak prethodnog obaveštenja za izvoz“. Postupak se sprovodi tako što Agencija dostavlja nadležnom organu zemlje u koju se izvozi obaveštenje o izvozu hemikalije sa Spiska hemikalija za postupak prethodnog obaveštenja odnosno hemikalije koja sadrži supstancu sa ovog spiska u takvoj koncentraciji da se prema ovom zakonu obeležava kao opasna, kao i obaveštenje o izvozu proizvoda koji sadrži hemikaliju sa Spiska hemikalija za PIC postupak.

157 U jednom slučaju ukoliko „ne učini dostupnim javnosti podatke o hemikalijama iz člana 84. st. 1. i 2. ovog zakona“, a u drugom slučaju ukoliko „učini dostupnim javnosti podatke o hemikalijama koje se smatraju poslovnom tajnom iz člana 84. stav 3. ovog zakona osim u hitnim slučajevima kada je to neophodno zbog bezbednosti i zaštite zdravlja ljudi i životne sredine (član 84. stav 4)“ (član 99. tačka 7. i 8).

pristupačno, uz upotrebu najpogodnijih informacionih tehnologija.¹⁵⁸ Pri tom se članom 2. Zakona predviđa da se „zaštita životne sredine od buke obezbeđuje utvrđivanjem uslova i preduzimanjem mera zaštite koje su deo integralnog sistema zaštite životne sredine i odnose se na“, između ostalog, „11) informisanje javnosti o buci i njenim štetnim efektima u životnoj sredini“.

i) *Zakon o zaštiti od jonizujućih zračenja i o nuklearnoj sigurnosti* u članu 6. predviđa da je Agencija nadležna da, između ostalog, „20) obezbeđuje javnost u radu na sprovođenju ovog zakona i u postupku donošenja podzakonskih propisa; i 21) dostavlja sredstvima javnog informisanja, nadležnim državnim organima i Međunarodnoj agenciji za atomsku energiju informacije od značaja za radijacionu i nuklearnu sigurnost i bezbednost.“¹⁵⁹

Obaveza sprovođenja dekontaminacije propisana je članom 38. Agencija ima obavezu da „obaveštava profesionalno izložena lica i javnost o mogućim štetnim posledicama izlaganja jonizujućim zračenjima usled kontaminacije.“¹⁶⁰

Radi zaštite života i zdravlja ljudi i životne sredine u slučaju akcidenta Vlada donosi Plan za delovanje u slučaju akcidenta. Planom se utvrđuju interventni i izvedeni interventni nivoi izlaganja jonizujućim zračenjima i mere za zaštitu stanovništva i životne sredine od štetnog dejstva jonizujućih zračenja, način obaveštavanja javnosti, kao i operativni program za sprovođenje delova ili celine plana (član 62).¹⁶¹

158 Ponašanje suprotno odredbama člana 27. sankcionisano je kao prekršaj iz člana 36. tačka 8.

159 Pored toga što, „15) formira i održava bazu podataka (centralni registar) o izvorima jonizujućih zračenja i korisnicima tih izvora, profesionalno izloženim licima, kao i o drugim podacima od značaja za zaštitu od jonizujućih zračenja, radijacionu i nuklearnu sigurnost i bezbednost.“

160 A pre toga, nosilac licence za obavljanje radijacione delatnosti, odnosno nosilac licence za obavljanje nuklearne aktivnosti je dužan „da odmah sprovede i snosi troškove dekontaminacije lica, radne i životne sredine do čije kontaminacije je došlo usled radijacione delatnosti, odnosno nuklearne aktivnosti, kao i da snosi administrativne troškove utvrđivanja neposredne opasnosti nastupanja kontaminacije i/ili porekla kontaminacije.“ Osim toga, nosilac licence koji je odgovoran za kontaminaciju, kao i ovlašćeno pravno lice koje sprovodi dekontaminaciju dužni su da o tome odmah dostave izveštaj Agenciji.

161 Ako se utvrdi da postoji opasnost od širenja kontaminacije sa teritorije Republike Srbije na susedne države, Vlada će obavestiti o toj opasnosti Međunarodnu agenciju za atomsku energiju i nadležne organe susednih država. Plan za delovanje u slučaju akcidenta i aktivnosti koje se u vezi sa tim preduzimaju, sprovode se u skladu sa Konvencijom o ranom obaveštavanju o nuklearnim nesrećama i Konvencijom o pomoći u slučaju nuklearnih nesreća ili radiološke opasnosti. (član 62. stav 5, 6).

Odredbe kojima je regulisano „lociranje i izgradnja nuklearnog objekta“ (regulisani članom 48) ne predviđaju posebna pravila u vezi sa dostupnosti informacija i učešćem javnosti. Predviđeno je da se „nuklearni objekat ... može graditi samo na lokaciji za koju je donet prostorni i urbanistički plan, u skladu sa programima iz člana 4. ovog zakona,¹⁶² propisima kojima se uređuje planiranje i izgradnja objekata i propisima kojima se uređuje postupak procene uticaja na životnu sredinu. Narodna skupština, na predlog Vlade, razmatra opravdanost izgradnje nuklearnog objekta i o svom stavu obaveštava Vladu.“

j) *Zakon o zaštiti od nejonizujućih zračenja* na nekoliko mesta upućuje na elemente od značaja za dostupnost informacija. Najpre se u članu 3. propisuje da se „uređivanje zaštite od nejonizujućih zračenja zasniva na sledećim načelima: ... *načelo javnosti* – podaci o nejonizujućim zračenjima dostupni su javnosti.“ (tačka 3). U sprovođenju zaštite od nejonizujućih zračenja preduzimaju se mere koje obuhvataju i „12) informisanje stanovništva o zdravstvenim efektima izlaganja nejonizujućim zračenjima i merama zaštite i obaveštavanje o stepenu izloženosti nejonizujućim zračenjima u životnoj sredini.“ Na najopštiji način se upućuje na to da „javnost ima pravo pristupa informacijama ..., u skladu sa zakonom“ (član 11. stav 2). Pri tom se misli na obaveze privrednog društva, preduzeća, drugog pravnog lica i preduzetnika koji koriste izvore nejonizujućih zračenja od posebnog interesa da „vode evidenciju i čuvaju dokumentaciju o izvršenim ispitivanjima nejonizujućih izvora zračenja ...“. U slučaju „vanrednog događaja“ privredno društvo, preduzeće, drugo pravno lice i preduzetnik, odnosno operater ili rukovalac, dužan je da odmah, a najkasnije u roku od 24 časa, obavesti ministarstvo, a za teritoriju autonomne pokrajine i nadležni organ autonomne pokrajine, odnosno organ jedinice lokalne samouprave nadležan za poslove zaštite životne sredine (član 12).¹⁶³

162 A član 4. predviđa, između ostalog, sledeće: „Radi obezbeđivanja uslova za sprovođenje politike u oblasti radijacione i nuklearne sigurnosti i bezbednosti i politike upravljanja radioaktivnim otpadom, Vlada, na predlog Agencije za zaštitu od jonizujućih zračenja i nuklearnu sigurnost Srbije, donosi Program radijacione sigurnosti i bezbednosti, Program nuklearne sigurnosti i bezbednosti i Program upravljanja radioaktivnim otpadom, u skladu sa propisom o strateškoj proceni uticaja na životnu sredinu.“

163 Obaveštenje iz stava 1. ovog člana sadrži naročito informacije o okolnostima vanrednog događaja, mestu, vremenu, neposrednoj opasnosti po zdravlje ljudi i kratak opis preduzetih mera (član 12. stav 2).

k) U nekoliko odredbi *Zakona o vodama* regulišu se određena pitanja u vezi sa pristupom informacijama. Glava VIII je naslovljena sa „informisanje i vodni informacioni sistem“ (član 147-149). Na opšti način je propisano da „Ministarstvo i javno vodoprivredno preduzeće, obezbeđuju javnost rada davanjem informacija sredstvima javnog informisanja, odnosno izdavanjem službenih informacija“ (član 147).¹⁶⁴

4. FINANSIRANJE OCD

U skladu sa odredbama člana 36. *Zakona o udruženjima* „udruženje može sticati imovinu od članarine, dobrovoljnih priloga, donacija i poklona (u novcu ili naturi), finansijskih subvencija, ostavina, kamata na uloge, zakupnine, dividendi i na drugi zakonom dozvoljeni način.“¹⁶⁵ Sredstva za podsticanje programa ili nedostajućeg dela sredstava za finansiranje programa (program) koje realizuju udruženja, a koji su od javnog interesa obezbeđuju se u budžetu Republike Srbije (član 38).¹⁶⁶

Udruženja koja se bave aktivnostima u oblasti životne sredine spominju se u članu 38. *Zakona o udruženjima*, koji se odnosi na „sredstva za realizovanje programa od javnog interesa“ i kojim se programom od javnog interesa proglašavaju, između ostalog, i programi u oblasti „zaštite životne sredine, održivog razvoja i zaštite životinja“. Naime, ovom odredbom je predviđeno da se pod programom od javnog interesa koji realizuju udruženja, a koji je od javnog interesa i za koji se sredstva obezbeđuju u budžetu Republike Srbije, naročito smatraju programi u oblasti zaštite životne sredine, održivog razvoja i zaštite životinja.¹⁶⁷

164 Vodni informacioni sistem uspostavlja i vodi Ministarstvo. Vodne informacione sisteme uspostavljaju i vode i javna vodoprivredna preduzeća, kao deo vodnog informacionog sistema koji vodi Ministarstvo (član 149).

165 Fizička i pravna lica koja daju priloge i poklone udruženjima mogu biti oslobođena odgovarajućih poreskih obaveza u skladu sa zakonom kojim se uvodi odgovarajući javni prihod.

166 Vlada, odnosno ministarstvo nadležno za oblast u kojoj se ostvaruju osnovni ciljevi udruženja dodeljuje sredstva na osnovu sprovedenog javnog konkursa i zaključuje ugovore o realizovanju odobrenih programa.

167 Pored programa koji se odnose na socijalnu zaštitu, boračko-invalidsku zaštitu, zaštitu lica sa invaliditetom,

Vlada, odnosno ministarstvo nadležno za oblast u kojoj se ostvaruju osnovni ciljevi udruženja dodeljuje sredstva na osnovu sprovedenog javnog konkursa i zaključuje ugovore o realizovanju odobrenih programa. Udruženje je obavezno da sredstva koristi isključivo za realizovanje odobrenih programa. Udruženja koja su iz budžeta Republike, odnosno autonomne pokrajine, odnosno jedinice lokalne samouprave dobila sredstva za realizovanje programa od javnog interesa najmanje jedanput godišnje čine dostupnim javnosti izveštaj o svom radu i o obimu i načinu sticanja i korišćenja sredstava i taj izveštaj dostavljaju davaocu sredstava (član 38. stav 6). Ovo se primenjuje i na udruženja koja su u prethodnoj godini, u skladu sa zakonom, koristila poreske i carinske olakšice.

Prema odredbama člana 4. *Uredbe o sredstvima za podsticanje programa ili nedostajućeg dela sredstava za finansiranje programa od javnog interesa koja realizuju udruženja*¹⁶⁸ „izbor programa koji će se finansirati sredstvima budžeta Republike Srbije vrši primenom sledećih kriterijuma: 1) reference programa: oblast u kojoj se realizuje program, dužina trajanja programa, broj lica koja se uključuje u program, mogućnost razvijanja programa i njegova održivost; 2) ciljevi koji se postižu: obim zadovoljavanja javnog interesa, stepen unapređenja stanja u oblasti u kojoj se program sprovodi; 3) sufinansiranje programa iz drugih izvora: sopstvenih prihoda, budžeta teritorijalne autonomije ili lokalne samouprave, fondova Evropske unije, poklona, donacija, legata, kredita i drugo, u slučaju nedostajućeg dela sredstava za finansiranje programa; 4) zakonitost i efikasnost korišćenja sredstava i održivost ranijih programa: da li su ranije korišćena sredstva budžeta Republike Srbije i ako jesu, da li su ispunjene ugovorne obaveze.“

Mogućnosti korišćenja sredstava Fonda za zaštitu životne sredine za sprovođenje aktivnosti OCD propisana je odredbama *Zakona o Fondu za zaštitu životne sredine* i drugih propisa. Prema odredbama člana 17. *Zakona o Fondu za*

društvenu brigu o deci, zaštitu interno raseljenih lica sa Kosova i Metohije i izbeglica, podsticanje nataliteta, pomoć starima, zdravstvenu zaštitu, zaštitu i promovisanja ljudskih i manjinskih prava, obrazovanje, nauku, kulturu, informisanju, itd. (član 38. stav 3).

168 Ovom uredbom bliže se uređuju kriterijumi, uslovi, obim, način, postupak dodele, kao i način i postupak vraćanja sredstava za podsticanje programa ili nedostajućeg dela sredstava za finansiranje programa (program) koje realizuju udruženja, a koji su od javnog interesa (član 1).

zaštitu životne sredine sredstva Fonda koriste se u skladu sa zakonom, statutom, programom rada Fonda, kao i Nacionalnim programom zaštite životne sredine, drugim strateškim dokumentima, akcionim i sanacionim planovima, a naročito za: zaštitu, očuvanje i poboljšanje kvaliteta vazduha, vode, zemljišta i šuma, kao i ublažavanje klimatskih promena i zaštitu ozonskog omotača; sanaciju odlagališta otpada, podsticanje smanjenja nastajanja otpada, reciklažu i ponovnu upotrebu otpada; uvođenje čistije proizvodnje za rad postrojenja i obavljanje aktivnosti, kao i za rano prilagođavanje zahtevima zaštite životne sredine; tehnologije i proizvode koji smanjuju opterećenje i zagađenje životne sredine; zaštitu i očuvanje biodiverziteta i geodiverziteta; podsticanje održivog korišćenja zaštićenih prirodnih dobara; podsticanje održivog razvoja ruralnog područja; podsticanje korišćenja obnovljivih izvora energije; podsticanje čistijeg transporta; podsticanje održivih privrednih delatnosti, odnosno održivog privrednog razvoja; unapređenje sistema informisanja o stanju životne sredine, praćenje i ocenjivanje stanja životne sredine, kao i uvođenje sistema upravljanja životnom sredinom; podsticanje obrazovnih, istraživačkih i razvojnih studija, programa, projekata i drugih aktivnosti, uključujući i demonstracione aktivnosti; sufinansiranje preventivnih i interventnih mera u vanrednim okolnostima zagađivanja životne sredine i osposobljavanje za reagovanje u slučaju udesa, uključujući rekultivaciju i sanaciju zagađenog prostora do koga je došlo kao posledica akcidenta, kada je uzročnik akcidenta nepoznat ili u slučajevima koji isključuju odgovornost zagađivača; rekultivaciju i sanaciju istorijskog zagađenja (jalovišta, industrijske deponije sl); sufinansiranje programa, projekata i drugih aktivnosti iz oblasti osnovnih geoloških istraživanja; finansiranje programa ekološkog obrazovanja i jačanja javne svesti o pitanjima očuvanja životne sredine i održivog razvoja.¹⁶⁹

169 Međutim, za izvesna otvorena pitanja funkcionisanja ovog sistema videti: Todić, D., Environmental Economic Instruments as Economic Development Stimulus in the Republic of Serbia, 8th International Scientific Conference, „Forces Driving the Revival of the Companies and Economy”, Belgrade, December 3rd 2010, Megatrend University, pp. 277-288.

GLAVA: III

PRIPREMA, DONOŠENJE I SPROVOĐENJE PROPISA – UČEŠĆE LOKALNE SAMOUPRAVE I OCD

Iako se radi o subjektima koji imaju različitu formalno definisanu ulogu u sistemu u celini, uključujući i proceduru pripreme, donošenja i sprovođenja propisa, ovde se ukazuje na njihov značaj u okviru istog poglavlja. Dve su osnovne okolnosti koje povezuju ova dva subjekta i, istovremeno, dva su razloga za to. Prvi je to što se ima utisak da i lokalna samouprava i OCD nemaju jasno zagarantovano mesto i ulogu u ovim procedurama (mada postoje razlike u njihovom položaju i nivou garancija), na šta će biti ukazano kasnije. Drugi razlog ima i neku vrstu suštinskog ishodišta budući da se smatra da će „ostvarivanje zajedničkih aktivnosti, davanje snažnije uloge nevladinim organizacijama i ustanovljavanje međusobnog konsultativnog procesa, ojačati širi aktivizam i svest građana, a time i građanima dati veću i neposredniju ulogu u lokalnom javnom životu. Na kraju, saradnja lokalnih organa vlasti i nevladinih organizacija ... treba da omogući građanskim asocijacijama da daju pozitivan doprinos demokratskoj praksi na lokalnom nivou.“¹⁷⁰

Pitanje pripreme i donošenja propisa, odnosno učešća lokalne samouprave i OCD u ovoj proceduri treba posmatrati kao pitanje od prvorazrednog značaja naročito ako se ima u vidu uticaj kvaliteta ovog procesa na sprovođenje propisa.¹⁷¹ Ovo pitanje je, kada se radi o ulozi JLS, naročito naglašeno činjenicom

170 *Neposredno učešće građana u javnom životu na lokalnom nivou*, Beograd: SKGO, 2006, str. 4.

171 „U razvijenim demokratijama, sve se više insistira na konsultovanju civilnog društva u procesu usvajanja zakona. Ovo je posledica ne samo priznavanja vrednosti participativne demokratije, već i priznavanja činjenice da se time poboljšava kvalitet i delotvornost (primena) zakonodavstva.“ *Izrada propisa i zakonodavni proces u Republici Srbiji - procena*, OSCE, Beograd, 2011. <http://www.osce.org/sr/odhr/87871>, str. 41. „Iskustvo je pokazalo da su najefi-

da je značajan deo nadležnosti za sprovođenje propisa u oblasti životne sredine (usvojenih u poslednjih nekoliko godina) prenet na JLS. Osim toga, treba imati u vidu i obavezu da „svi podzakonski opšti akti Republike Srbije, opšti akti organizacija kojima su poverena javna ovlašćenja, političkih stranaka, sindikata i udruženja građana i kolektivni ugovori moraju biti saglasni zakonu.“ (član 195. Ustava RS). Statuti, odluke i svi drugi opšti akti autonomnih pokrajina i jedinica lokalne samouprave moraju biti saglasni sa zakonom.

ZLS u članu 79. propisuje da „organi i službe jedinice lokalne samouprave u vršenju svojih nadležnosti: ... 4) učestvuju, samostalno ili preko svojih asocijacija u pripremi zakona i drugih propisa čija je sadržina od posebnog značaja za ostvarivanje i razvoj lokalne samouprave“ (aut.pod). U ovako formulisanoj odredbi verovatno ne bi trebalo biti sporno to što jedinice lokalne samouprave učestvuju samo kada je sadržina zakona i drugog propisa „od posebnog značaja za ostvarivanje i razvoj lokalne samouprave“. Međutim, može biti sporan način i kriterijumi za utvrđivanje relevantnosti značaja nekog propisa za „ostvarivanje i razvoj lokalne samouprave“ posebno imajući u vidu postojeća pravila koja neposredno regulišu proceduru pripreme i usvajanja propisa.

Organi i službe jedinice lokalne samouprave, takođe, „1) daju organima Republike i teritorijalne autonomije inicijative za uređivanje odnosa od značaja za lokalnu samoupravu i za preduzimanje mera od značaja za rešavanje pitanja iz okvira prava i dužnosti jedinice lokalne samouprave; 2) podnose predstave i daju predloge u pogledu postupanja organa Republike i teritorijalne autonomije; 3) traže mišljenje od nadležnog organa Republike i teritorijalne autonomije u vezi sa primenom zakona i drugih propisa koji su od neposrednog uticaja na razvoj i ostvarivanje lokalne samouprave i za rad organa jedinice lokalne samouprave“ (aut. pod).

kasniji zakoni rezultat zakonodavnog procesa kojim se upravlja u celini i koji deluje na osnovu seta sveobuhvatnih, jedinstvenih i koherentnih pravila, ali koji takođe omogućava konsultacije sa onima na koje će propisi uticati ili sa onima koji su odgovorni za odgovarajuće sprovođenje propisa.“ Ibid, str. 88.

Pravila procedure pripreme, izrade i usvajanja propisa sadržana su u različitim izvorima prava. Osim Ustava Republike Srbije, koji propisuje opšta pravila uključujući i pitanje nadležnosti, primenjuje se nekoliko zakona i podzakonskih akata.

Osnovni značaj ima *Zakon o državnoj upravi* („Sl.gl. RS”, br. 79/05 i 101/07), *Poslovnik Vlade* („Sl.gl. RS”, br. 61/2006 - prečišćen tekst, 69/2008, 88/2009, 33/2010 i 69/2010), *Zakon o Narodnoj skupštini* („Sl.gl. RS”, br. 9/10), *Poslovnik Narodne skupštine RS*, *Jedinstvena metodološka pravila za izradu propisa* („Sl.gl. RS”, br. 21/10), itd.

U odnosu na propisanu proceduru i praksu koja se primenjuje uočeno je nekoliko pitanja koja zaslužuju da se na njih ovde ukaže. Prema konstatacijama Nacionalnog konventa o EU, naročitim problemom se smatra nedosledna praksa i pojava sužavanja mogućnosti da „javnost“ učestvuje u procedurama pripreme i donošenja propisa.¹⁷² Mada je ovo pitanje snažno i posebno naglašeno odredbama sadržanim u *Arhuskoj konvenciji* koju je Republika Srbija ratifikovala („Službeni glasnik RS – Međ. ug.”, br. 38/09) u Poslovniku Vlade učešće javnosti ostaje na nivou diskrecionih prava nadležnog organa, odnosno predlagača. O širini diskrecionog prava može se naslućivati na osnovu tumačenja postojeće obaveze predlagača da „sprovede javnu raspravu“ jedino u „pripremi zakona kojim se bitno menja uređenje nekog pitanja ili uređuje pitanje koje posebno zanima javnost“ (član 41. stav 1).¹⁷³ Spornim bi se mogla smatrati odred-

172 „Zakoni bi trebalo da se pre smatraju društvenim ugovorom, a ne naredbama koje dolaze iz više sfere; stoga bi sva pitanja trebalo da budu tretirana na onom nivou koji je najbliži zajednici koja je u delokurugu zakona: *ratione loci*, Srbija je započela proces prenošenja vlasti na lokalnu samoupravu (LSU). Pitanje je da li to uvek odgovarajući nivo, s obzirom na probleme kapaciteta sa kojima se suočavaju LSU: *ratione materiae*.“ *Analiza pravnih praznina (konačni nacrt)*, Tehnička pomoć za izradu nacionalne strategije za aproksimaciju u oblasti životne sredine (SA-OŽS) (EUROPEAID/127462/C/SER/RS), januar 2011. Dostupno na: http://www.easserbia.rs/Doc/Briefing_Note/Legal_Gap_Analysis_s.pdf, str. 14.

173 Slično kao i u članu 77. Zakona o državnoj upravi („Službeni glasnik RS”, br. 79/05, 101/07). Nema preciznog odgovora na pitanje ko i na osnovu čega utvrđuje i šta znači „bitno“, odnosno „posebno“ u ovoj formulaciji. Osnovni zaključak ne ublažuje ni sadržaj stava 2. člana 41. Poslovnika Vlade koji kaže da „nadležni odbor pri razmatranju nacrtu zakona sam određuje program javne rasprave i rok u kome se ona sprovedi“, ako predlagač ne sprovede javnu raspravu, a bio je obavezan, odnosno stava 3. koji kaže da „predlagača koji ne sprovede javnu raspravu prema programu koji mu je odredio, nadležni odbor obavezuje da javnu raspravu sprovede u potpunosti.“ Interesantno je da je izmenama i dopunama Poslovnika Vlade („Sl. gl. RS”, br. 88/2009) predviđena je „mogućnost“ sprovođenja javne rasprave „u pripremi strategije razvoja“ (član 13. Odluke o izmenama i dopunama Poslovnika Vlade).

ba člana 42. Poslovnika čiji je naslov „dostupnost materijala javnosti“ i koja kaže da „ako sprovođenje javne rasprave nije obavezno, materijal postaje dostupan javnosti najkasnije kad nadležni odbor donese zaključak kojim Vladi predlaže da donese akt ili da utvrdi predlog akta.“¹⁷⁴

Prema odredbama člana 2. *Memoranduma o saradnji u procesu evropskih integracija između Vlade Republike Srbije, koju predstavlja Kancelarija za pridruživanje Evropskoj uniji i Nevladinih organizacija* (2005), „Kancelarija će, prilikom organizovanja javnih rasprava o nacrtima zakona i drugih propisa u vezi sa procesom pristupanja Republike Srbije kao članice državne zajednice Srbija i Crna Gora Evropskoj uniji, preduzeti potrebne aktivnosti koje će obezbediti učešće predstavnika nevladinih organizacija”.

174 Dakle, javnost je uskraćena za mogućnost učešća u donošenju propisa sve dok nadležni odbor ne donese zaključak kojim Vladi predlaže da donese akt ili da utvrdi predlog akta. Imaju li se u vidu napomene o diskrecionim pravima organa uprave kao i odredbe Poslovnika koje se odnose na „poverljiv materijal“ izgleda da nisu beznačajne mogućnosti za uskraćivanje učešća javnosti u donošenju značajnog dela propisa skoro neogranične. Radna grupa Ekologija: Analize i preporuke, Evropski pokret u Srbiji, Nacionalni konvent o Evropskoj uniji, Beograd, 2010. <http://www.emins.org/sr/publikacije/knjige/11-radna-grupa-ekologija-analize-i-preporuke.pdf>, str. 26.

B. PROCENE KAPACITETA

GLAVA: I

PROCENE STANJA KAPACITETA, PRIORITETI I PROJEKCIJE RAZVOJA LOKALNE SAMOUPRAVE U OBLASTI ŽIVOTNE SREDINE (prema strateškim i drugim dokumentima)

Pitanje mogućnosti za ostvarivanje ciljeva povezanih sa demokratizacijom društva i unapređenjem neposrednog učešća građana u odlučivanju u postupcima koji se tiču rešavanja problema lokalne zajednice predstavlja osnovni okvir rasprave o proceni stanja kapaciteta, prioritetima i projekcijama razvoja lokalne samouprave u oblasti životne sredine. Prvo metodološko pitanje sa kojim se suočavamo je pitanje šta se pod pojmom „kapacitet lokalne samouprave“ uopšte podrazumeva ili može da podrazumeva. Tek na osnovu odgovora na ovo pitanje mogli bi zaključivati o odgovarajućim kriterijumima za procenu stanja kapaciteta lokalne samouprave u nekoj konkretnoj oblasti kao što je oblast životne sredine, uvažavajući (eventualne) specifičnosti u ovoj oblasti. Iako je moguće govoriti o različitim elementima pojma „kapacitet lokalne samouprave“ verovatno bi se bez velike sumnje osnovnim elementima mogli smatrati oni definisani u strateškim dokumentima Republike Srbije.¹⁷⁵ Ali, ostaje metodološko pitanje kako izmeriti (kvantitativno iskazati) kapacitet nekog organa lokalne samouprave za potrebe izvođenja zaključaka o neophodnosti (ne) preduzimanja određenih mera u ovoj oblasti. Verovatno bi se kombinacija ra-

175 Videti i napomene u uvodnom delu.

zličityh kriterijuma kao što su: veličina lokalne samouprave, broj stanovnika, nivo razvijenosti, karakteristike privredne strukture i stanja životne sredine, obim i karakter propisanih obaveza, tehnička opremljenost, vrsta i nivo kvalifikacija zaposlenih, vrsta i nivo stručne obučenosti za specifična pitanja, itd. mogli uzeti kao osnova u sveobuhvatnijoj i detaljnijoj analizi. Ovome bi, kao poseban kriterijum, mogli dodati i kvalitet propisa kojima se propisiju obaveze i prava lokalne samouprave budući da kvalitet propisa može značajno uticati na njihovo sprovođenje u praksi i obim posla lokalne samouprave. S druge strane je pitanje uporedivosti ovih podataka sa podacima o stanju nadležnosti lokalne samouprave i mogućnosti ustanovljavanja određenih korelacija.¹⁷⁶ Takođe, ostaje za razradu i pitanje metodologije prikupljanja ovih podataka.¹⁷⁷

Dakle, procena stanja, prioriteta i projekcija razvoja lokalne samouprave u oblasti životne sredine mogu biti posmatrane u različitom kontekstu od čisto tehničkih pitanja opšteg tipa,¹⁷⁸ preko potrebe uvažavanja širih okolnosti¹⁷⁹ do unapređenja položaja različitih subjekata¹⁸⁰ i zakonodavnih mehanizama. Na taj

176 Što znatno prevazilazi obim ovog istraživanja.

177 Jedan od korisnih izvora podataka su zvanični dokumenti kao što su informatori o radu lokalne samouprave, odnosno pojedinih organa onde gde su oni lako dostupni na internet sajtovima. Međutim, pregled sajtova nadležnih organa lokalne samouprave otkriva da u slučaju jednog broja lokalnih samouprava nije jednostavno doći do ovog dokumenta, a u nekim slučajevima se može postaviti i pitanje ažurnosti podataka. Pored informatora o radu, različiti drugi dokumenti bi mogli predstavljati osnov za prikupljanje određenih podataka o kapacitetima nadležnih organa (izveštaji o radu, izveštaji o stanju životne sredine, itd) ali uvek ostaje pitanje pouzdanosti podataka i pitanje potrebe za njihovom proverom.

178 Npr. „Važno je: podići kapacitete lokalnoj administraciji pri arhiviranju dokumentacije o neposrednom učešću građana i stavljanju iste na uvid javnosti; stiče se utisak da se u nekim lokalnim samoupravama ne daje dovoljno „ozbiljnosti“ inicijativama, jer je u pojedinim slučajevima bilo vrlo teško doći do dokumentacije, ona nije potpuna, usled smene vlasti dolazi do prekida kontinuiteta u radu i nepoznavanja šta se dešavalo u godinama pre smene vlasti. Postojanje kvalitetnih arhiva može da bude osnov da se svaka lokalna samouprava bavi sopstvenim analizama stanja neposrednog učešća građana nakon određenih vremenskih perioda, kao i da omogućava lokalnim nevladinim organizacijama da se bave tim procesom.“ Mojsilović, M., et.al. *Neposredno učešće građana u upravljanju lokalnom zajednicom, Problemi, izazovi i preporuke za unapređenje procesa*, Misija OEBS u Srbiji, Beograd, 2011. <http://www.osce.org/sr/serbia/82794?download=true>, str. 118-19.

179 Npr. procenjuje se da postoji „relativno visoko odsustvo solidarnosti među građanima u lokalnoj zajednici i osećaj za šire društvene probleme i probleme od opšteg značaja i interesa. Tako, čak 78% građana nikada nije učestvovalo ni u jednoj organizovanoj akciji koja je podrazumevala rešavanje nekog pitanja u okruženju u kome žive (na primer, volontersko angažovanje na akcijama zaštite životne sredine, organizovanja pomoći ugroženim grupama i slično).“ Ibid, str. 35.

180 „Glavni akteri, kada je reč o neposrednom učešću, su mesne zajednice i grupe građana. Kod inicijativa, nešto više od 60% podnetih inicijativa dolazi upravo od MZ, dok je trećina podneta od strane grupa građana. Ostatak inicijativa je raspodeljen između organizacija civilnog društva, političkih stranaka ili koalicija i drugih institucija.“ Ibid,

način se kapacitet lokalne zajednice (koja se „ne izjednačuje sa lokalnom samoupravom“) u oblasti zaštiti životne sredine može posmatrati kao „kompleks uslova, mogućnosti i postignuća u svim domenima odnosa prema prirodnom i socijalnom okruženju u cilju obezbeđivanja i unapređenja stanja životne sredine u lokalnoj zajednici. Istraživanje kapaciteta podrazumeva utvrđivanje indikatora (pojavnih oblika) preko kojih se posredno ili neposredno zaključuje o šansama realizacije određenih politika u zaštiti životne sredine.“¹⁸¹ Interesantno je da su „problemi institucionalnog okvira prostornog razvoja definisani na osnovu analize sledećih grupa problema: (1) zakonodavnog okvira, (2) planova i planiranja, (3) institucionalne i kadrovske opremljenosti, (4) finansiranja prostornog razvoja, (5) spoljnih uticaja na planiranje prostornog razvoja, (6) informacionog sistema, (7) participacije, (8) teritorijalne organizacije i sistema odlučivanja, i (9) prostorne integracije Srbije u šire okruženje.“¹⁸²

U okviru jednog o prioritentnih ciljeva u *Akcionom planu za sprovođenje Nacionalne strategije održivog razvoja od 2011. do 2017. godine*, koji je definisan kao „zaštita i korišćenje prirodnih resursa kojima gazduje jedinica lokalne samouprave u skladu s principima održivog razvoja, primenom ekonomskih instrumenata“ (t. 2.9.6.), predviđaju se mere i aktivnosti čiji se indikatori uzimaju „1. Broj inspektora zaštite životne sredine na lokalnom nivou i broj zaposlenih na poslovima zaštite životne sredine na lokalnom nivou i 2. Broj opština u kojima je uspostavljena komunalna policija“,¹⁸³ odnosno „1. Broj opština u kojima su uspostavljene institucije za zaštitu životne sredine u opštinskoj upravi (uprava, sekretarijat, grupa...), 2. Broj opština u kojima su osnovani fondovi za zaštitu životne sredine“.¹⁸⁴

str. 116.

181 Plavšić, P., *Pojmovno određenje i sintetički prikaz kapaciteta lokalne zajednice*, Evropski pokret u Srbiji - Projektni zadatak, Istraživanje o zaštiti životne sredine na lokalnom nivou, Beograd, 2012. str. 2.

182 *Strategija prostornog razvoja Republike Srbije 2009-2013-2020*. str. 33.

183 Odnosi se na sledeće mere i aktivnosti: „1. Jačanje administrativnih kapaciteta za efikasnije sprovođenje strategija i propisa u oblasti zaštite životne sredine i održivog korišćenja prirodnih resursa i dobara na lokalnom i regionalnom nivou.“

184 Odnosi se na sledeće mere i aktivnosti: „2. Institucionalno jačanje jedinica lokalne samouprave: -Osnivanjem uprava za zaštitu životne sredine ili uprava za održivi razvoj; -Osnivanjem ili podrškom radu opštinskih fondova za zaštitu životne sredine.“

Stanje kapaciteta lokalne samouprave u drugim državama sličnog nivoa razvijenosti i karakteristika, može biti jedan od pokazatelja u definisanju sadržaja i ciljeva istraživanja. Tako na primer, neke procene stanja kapaciteta u celom regionu jugoistočne Evrope ukazuju na postojanje zajedničkih karakteristika stanja u svim državama regiona. Iako se konstatuje da kapacitet regionalnih i lokalnih institucija u oblasti životne sredine postepeno jača, procenjuje se da je on i dalje nedovoljan da odgovori svim izazovima vezanim za sprovođenje novih propisa. Ove službe zapošljavaju mali broj članova osoblja koji, obično, nije na zadovoljavajući način opremljen.¹⁸⁵

1. PROCENE OPŠTIH KAPACITETA LOKALNE SAMOUPRAVE U STRATEŠKIM I DRUGIM DOKUMENTIMA OD ZNAČAJA ZA PROCENU KAPACITETA U OBLASTI ŽIVOTNE SREDINE

Sagledavanje kapaciteta lokalne samouprave za sprovođenje propisa u oblasti životne sredine nije moguće bez uvažavanja procena o stanju kapaciteta lokalne samouprave u celini. Različiti podaci koji se tiču procena kapaciteta lokalne samouprave (i državne uprave) dati su u različitim strateškim i drugim dokumentima.

a) Rezultati istraživanja prema dokumentu „*Pregled srednjoročnih prioriternih potreba jedinica lokalne samouprave u oblasti jačanja institucionalnih kapaciteta*“ su pokazali da su „najprioritetnije potrebe“ unapređenje kapaciteta zaposlenih kroz obuke, unapređenje radnih procesa koji se odnose na pružanje usluga građanima, unapređenje kapaciteta u vezi sa pripremom i sprovođenjem projekata, uspostavljanje ili unapređenje kvaliteta rada uslužnih centara u JLS. U ostalim delovima sistema identifikovane su „potrebe sa značajnim prioritetom“ (unapređenje primene savremenih informaciono-komunikacionih tehnolo-

¹⁸⁵ Za šire videti: *Environmental Policy in South and Eastern Europe*, Belgrade: UNDP, 2007. pp. 57-104.

gija, unapređenje komunikacije i procesa rukovođenja) i „potrebe sa manjim prioritetom“ (unapređenje obavljanja poslova koji se odnose na upravljanje ljudskim resursima i unapređenje organizacione strukture, tj. podizanje nivoa efikasnosti i efektivnosti rada).¹⁸⁶ Interesantno je da je oblast „zaštite životne sredine“ identifikovana kao jedna od oblasti za „dodatno unapređenje kapaciteta zaposlenih“, zajedno sa urbanizmom, imovinsko-pravnim poslovima, informatičkom obukom, sprovođenjem javnih nabavki i socijalnom zaštitom.¹⁸⁷

b) Za sprovođenje *ZLS* (zajedno sa *ZSPIJZ*, Zakonom o sprečavanju sukoba interesa, Zakonom o javnim nabavkama, Zakonom o Zaštitniku građana) u 18 odabranih lokalnih samouprava ocenjeno je da se stiče utisak (za ona preduzeća koja su prihvatila istraživanja) „da nemaju dovoljno ljudskih i profesionalnih resursa.“¹⁸⁸ Inače, „pritužbe na rad lokalne administracije, izgleda, velika su tajna, i u čak četiri lokalne samouprave nisu mogli da se dobiju ovi podaci, a u još pet lokalnih samouprava tokom posmatranog perioda od 18 meseci nije bilo ni jedne pritužbe na rad lokalne administracije, i tako se može zaključiti da se ovaj mehanizam kontrole rada lokalne administracije još uvek samo delimično koristi u lokalnim samoupravama u Srbiji.“¹⁸⁹ (aut.pod).

c) Prema *Strategiji razvoja elektronske uprave* računarske mreže na teritoriji određene opštine, grada ili pokrajine predstavljaju jedan od „nekoliko karakterističnih tipova računarskih mreža u okviru organa vlasti“. Pri tom se konstatuje postojanje „različitih rešenja računarskih mreža čijim se razvojem upravlja na nivou pokrajinske ili lokalne vlasti“.¹⁹⁰

¹⁸⁶ *Pregled srednjoročnih prioriternih potreba jedinica lokalne samouprave u oblasti jačanja institucionalnih kapaciteta*, Ministarstvo za državnu upravu i lokalnu samoupravu, novembar 2010 – januar 2011. Dostupno na: <http://www.drzavnauprava.gov.rs/files/dokumenta-5.pdf>. str. 18.

¹⁸⁷ Ibid, str. 12.

¹⁸⁸ *Analiza i statistički pregled rezultata monitoringa u 18 lokalnih samouprava u Srbiji*, Beograd: Evropski pokret Srbija, National Endowment for Democracy, Lawer for Democracy, 2010. <http://www.emins.org/sr/publikacije/knjige/10-monitoring-lokalnih-samouprava.pdf>, str. 143.

¹⁸⁹ Ibid, str. 142. Rezultati analize pokazuju da je zakon koji se najlošije primenjuje u lokalnim samoupravama Zakon o Zaštitniku građana i da definitivno, u najvećem broju lokalnih samouprava, najveći strah postoji od primene ovog zakona.

¹⁹⁰ *Strategija razvoja elektronske uprave u Republici Srbiji za period od 2009. do 2013. godine*. http://www.mtid.gov.rs/wp-content/uploads/Dokumenti/Strategije_akcioni_planovi/Strategija_i_akcioni_plan_za_razvoj_elektronske_uprave.pdf. str. 8-9.

d) *Istraživanje upoznatosti zaposlenih u gradskim i opštinskim upravama sa ulogom Ministarstva za ljudska i manjinska prava, državnu upravu i lokalnu samoupravu kao i tekućim planiranim inicijativama ministarstva*, sprovedeno tokom 2011. godine pokazuje, između ostalog, da „predlozi za poboljšanje informisanosti i upoznatosti o inicijativama i aktivnostima koje su zaposleni i rukovodioci u gradskim i opštinskim upravama sami ponudili”, ukazuju na potrebu kombinacije širenja informacija na klasične načine (seminari, mediji, formalni sastanci, posete nadležnih, dopisi itd.) i upotrebom modernih sredstava komunikacije (ažurnim veb sajtom, i-mejlom, internetom, i-biltenom).¹⁹¹

e) U *Izveštaju Evropske komisije za 2011. godinu* daje se procena da je „državna uprava ... slaba na lokalnom nivou”¹⁹² i da je „podizanje nivoa svesti o ljudskim pravima najpotrebnije ... na lokalnom nivou”.¹⁹³ Takođe, konstatuje se da su „centralne vlasti prenele nadležnosti na jedinice lokalne samouprave u oblastima kao što su građevinske dozvole, komunalne usluge, kultura, obrazovanje, zdravstvo, socijalna zaštita i briga o deci, zaštita životne sredine i poljoprivredno zemljište. Zakon o fiskalnoj decentralizaciji je usvojen u junu 2011. godine s ciljem da se opštinama obezbede dodatna finansijska sredstva preko alokacija od poreza na prihod. Međutim, ostaje da se ustanovi potpun pregled i popis funkcija koje su delegirane opštinama. Prenos nadležnosti je izvršen, a da se pri tom nisu obezbedili dovoljni kapaciteti i resursi na lokalnom nivou, delom zbog uticaja ekonomske krize na javne finansije, što je značilo da su se smanjili i sopstveni prihodi samih opština.”¹⁹⁴

191 *Istraživanje upoznatosti zaposlenih u gradskim i opštinskim upravama sa ulogom Ministarstva za ljudska i manjinska prava, državnu upravu i lokalnu samoupravu kao i tekućim planiranim inicijativama ministarstva*, Ministarstvo za ljudska i manjinska prava, državnu upravu i lokalnu samoupravu, jul 2011. <http://www.drzavnauprava.gov.rs/article.php?id=999>. str. 6.

192 AI, str. 20.

193 AI, str. 33.

194 AI, str. 16.

2. KAPACITETI LOKALNE SAMOUPRAVE U OBLASTI ŽIVOTNE SREDINE PREMA STRATEŠKIM DOKUMENTIMA U OBLASTI ŽIVOTNE SREDINE

a) U delu *Nacionalne Strategije za aproksimaciju u oblasti životne sredine za Republiku Srbiju*, koji se odnosi na „institucionalnu aproksimaciju“, „odnos sa lokalnom samoupravom“ se razmatra tek u „srednjoročnom planu za period od 2015. do 2019. godine“. „Prepoznato je da LSU imaju veliki broj nadležnosti u pitanjima životne sredine koje su njima dodeljene u skladu sa nacionalnim propisima. Radne grupe (uspostavljene u skladu sa sektorskim strategijama) će revidirati svaki slučaj koji se odnosi na predstavnike određenih odabranih LSU kako bi se osiguralo da su odgovarajući resursi dostupni za implementaciju relevantnih pravnih tekovina EU. U slučajevima gde su resursi neadekvatni, radna grupa će ili preporučiti da LSU treba obezbediti sredstva, ili da se ta odgovornost treba preusmeriti na nacionalni nivo. Radne grupe će isto tako ispitati adekvatnost obuke i uputstava za implementaciju pravnih tekovina EU za LSU.”¹⁹⁵ „Svaka LSU ima jedno ili više svojih JKP koja su nadležna za otpad, vodosnabdevanje i za sakupljanje otpadnih voda i njihov tretman”¹⁹⁶. Većina JKP, sa izuzetkom onih u tri najveća grada, jesu relativno mala u poređenju sa obimom posla koji je neophodan kako bi se postigli adekvatni nivoi specijalizacije.”¹⁹⁷ NSAŽSRS predviđeno je formiranje odgovarajućih radnih grupa pri čemu će predstavnici lokalne samouprave biti uključeni u radne grupe koje se odnose na horizontalno zakonodavstvo (str. 36), kvalitet vazduha i klimatske promene (str. 37), industrijsko zagađenje i buku (str. 38), zaštitu prirode (str. 38), upravljanje vodama (str. 40), upravljanje otpadom (str. 42).

195 NSAŽSRS, str. 34.

196 Ovi JKP su često nadležni za druge komunalne usluge, kao što su čišćenje ulica, održavanje groblja i sl.

197 NSAŽSRS, str. 34.

b) Pitanje nedovoljnih kapaciteta nadležnih institucija se, u *Nacionalnom programu zaštite životne sredine*, navodi kao jedan od sedam „opštih uzroka problema u životnoj sredini“. „Kapaciteti institucija nisu dovoljni da odgovore široj reformi politike, odnosno zakonodavstva u oblasti zaštite životne sredine. Usled nedovoljne institucionalne koordinacije, kako na horizontalnom, tako i na vertikalnom nivou, donošenje i sprovođenje strateških dokumenata, zakona i drugih propisa je otežano. Evidentno je da posebno kapaciteti na lokalnom nivou nisu dovoljno razvijeni ni za sprovođenje četiri zakona iz decembra 2004. godine. Novim zakonima iz oblasti zaštite životne sredine usvojenim u maju 2009. godine, nastavljeno je prenošenje nadležnosti na lokalni nivo tako da dalja podela nadležnosti u pravcu decentralizacije sprovođenja politike i propisa zahteva jačanje kapaciteta.“¹⁹⁸ (aut. pod). Sa ovim se povezuje i „nedovoljno efikasno sprovođenje propisa u oblasti životne sredine“, a problemi u vezi sa stanjem kapaciteta se spominju i na nekoliko drugih mesta u NPŽŽS (otpad, str. 46, 89, 90; hemikalije, str. 48, 90, 91; jonizujuća i nejonizujuća zračenja, str. 55, 57, 96; ribarstvo, str. 77; kvalitet vazduha i klimatske promene, str. 92; zaštita prirode, biodiverzitet i šume, str. 93; reforma regulatornih instrumenata, str. 105; monitoring i informacioni sistem, str. 115, 116; reforma ekonomskih instrumenata, str. 120; finansiranje u oblasti životne sredine, str. 130; udesi, str. 123; itd.

U skladu sa tim, jedan od sedam „opštih ciljeva politike zaštite životne sredine“ odnosi se na „*Jačanje institucionalnih kapaciteta* za kreiranje i implementaciju sektorskih politika i politike zaštite životne sredine u celini i uspostavljanje sistema za reagovanje u akcidentnim situacijama.“¹⁹⁹

Dakle, „institucionalni kapaciteti u oblasti zaštite životne sredine su generalno nedovoljni, posebno na lokalnom nivou, da bi se u potpunosti sprovele obaveze definisane institucionalnim nadležnostima. To je dodatno otežano neefikasnom strukturom institucija u oblasti životne sredine. Institucionalne slabosti u politici i upravljanju životnom sredinom obuhvataju: česte instituci-

198 NPŽŽS, str. 43.

199 NPŽŽS, str. 86.

onalne promene; nepotpuno sprovođenje zakona, odnosno vršenje nadzora nad sprovođenjem propisa od strane inspekcije za životnu sredinu, posebno na lokalnom nivou; nedostatak personalnih, finansijskih i drugih kapaciteta kao osnove za obezbeđivanje efikasnog i operativnog rada u oblasti zaštite životne sredine; nedovoljna primena mehanizma za institucionalno povezivanje stručnih organizacija koje vrše monitoring, odnosno, prikupljanje, obradu i dostavljanje podataka iz oblasti životne sredine sa Agencijom za zaštitu životne sredine; nedovoljan kapacitet većine postojećih institucija, posebno u odnosu na planiranje i evaluaciju politike, ekonomske instrumente, finansiranje u oblasti životne sredine, pripremu i upravljanje projektima; nedostatak specijalizovanih obrazovnih institucija, kao i posebnih programa iz oblasti zaštite životne sredine na svim nivoima obrazovanja.“²⁰⁰

Procenjuje se da je na „lokalnom nivou neophodno jačanje kapaciteta za sprovođenje poverenih nadležnosti (strateške procene uticaja, procene uticaja na životnu sredinu, izdavanje dozvola, vršenje monitoringa, inspekcijskog nadzora, finansiranja lokalne infrastrukture životne sredine). Na opštinskom nivou radi oko 400 zaposlenih na poslovima zaštite životne sredine, uglavnom sa nedovoljnom obukom i neadekvatnom opremom za potpuno izvršenje svojih obaveza i za pružanje bilo kakvog osiguranja efikasnog sprovođenja. Opštine takođe imaju nedovoljno finansiranje i nedostatak finansijske decentralizacije za pokriće zakonskih obaveza.“²⁰¹ Ipak, „ključni institucionalni prioritet na kratkoročnom planu je jačanje kapaciteta Ministarstva, uključujući jačanje kapaciteta Agencije za zaštitu životne sredine, Agencije za hemikalije, Agenciju za zaštitu od jonizujućih zračenja i nuklearnu sigurnost i Fonda.“²⁰²

c) Prema *Nacionalnoj strategiji održivog razvoja* „potrebno je dalje jačanje kapaciteta ministarstva nadležnog za zaštitu životne sredine, Agencije za zaštitu životne sredine i Fonda za zaštitu životne sredine, kao i ostalih institucija relevantnih

200 NPŽŽS, str. 131.

201 NPŽŽS, str. 133. Istovremeno, procenjuje se da će „veći deo tih reformi, naročito onih povezanih sa izgradnjom kapaciteta, horizontalnom integracijom i decentralizacijom donošenja odluka, trajati i posle 2014. godine“.

202 NPŽŽS, str. 134.

za zaštitu životne sredine i korišćenje prirodnih resursa”.²⁰³ Veoma je značajno unapređenje kapaciteta upravljača zaštićenih područja i podizanje efikasnosti merodavnih državnih organa na sprečavanju i kažnjavanju nepoželjnih i nepropisnih aktivnosti u zaštićenim i ekološki značajnim područjima.²⁰⁴ Problemi u vezi sa stanjem kapaciteta naglašeni su i kada se radi o: kapacitetima za istraživanje i razvoj, str. 13; kapaciteti ustanova zdravstvene zaštite, str. 64; kapacitet istraživačkih i akademskih institucija, str. 66; kapacitet laboratorija za ispitivanje kvaliteta vazduha, str. 76; institucionalni i drugi kapaciteti u sektoru voda, str. 79; kapaciteti upravljača zaštićenih područja, str. 84; kapaciteti Agencije za energetiku, str. 90, 103; kapaciteti za pružanje osnovnih usluga u sektoru upravljanja otpadom, str. 92; administrativni i drugi kapaciteti u oblasti upravljanja hemikalijama, str. 94; kapaciteti nevladinih organizacija, str. 95; kapaciteti nadležnih institucija u oblasti zaštite od jonizujućeg zračenja i nuklearnoj bezbednosti, str. 96; kapacitet sektora ribarstva, str. 107, 108; razvoj turizma, str. 112; itd.²⁰⁵ *Akcionni plan za sprovođenje Nacionalne strategije održivog razvoja za period od 2011. do 2017. godine* snažno naglašava značaj preduzimanja mera koje se odnose na jačanje kapaciteta lokalne samouprave.²⁰⁶ U delu koji se odnosi na „životnu sredinu i prirodne resurse” (3. deo) posebno se naglašava značaj mera unapređenja kapaciteta lokalne samouprave kada je reč o „unapređenju pristupa javnosti informacijama o kvalitetu vazduha i podizanje javne svesti o tome“ (3.1.1.4.), „obrazovanju javnosti i razvijanje javne svesti radi podsticanja na masovnije korišćenje obnovljivih izvora energije“ (3.1.7.3.), „donošenju regionalnih i lokalnih planova upravljanja otpadom“ (3.2.2.2.), obrazovanju javnosti i razvijanje javne svesti za rešavanje problema upravljanja otpadom“ (3.2.2.6.), „sprovođenju mera prevencije, pripravnosti i odgovora na udes na svim nivoima (od preduzeća do Republike Srbije)” (3.2.4.2.), „obrazovanju javnosti, razvijanje javne svesti i unapređenje pristupa javnosti informacijama o životnoj sredini u energetici“ (3.3.3.9.), itd.

203 NSOR, str. 74. U vezi sa ovim treba imati u vidu da se u Strategiji posebno naglašava potreba jačanja kapaciteta za primenu strateške procene uticaja na životnu sredinu politika, planova i programa.

204 NSOR, str. 84. Značajnu ulogu u ostvarivanju novog zakonskog okvira u oblasti energetike imaju Agencija za energetska efikasnost, kao i Agencija za energetiku, čije kapacitete treba dalje jačati. NSOR, str. 90.

205 Regionalnim i lokalnim aspektima održivog razvoja NSOR posvećuje posebnu pažnju. Videti str. 68-71.

206 Videti naročito deo koji se odnosi na regionalne i lokalne aspekte održivog razvoja (tačka 2.9), informisanje javnosti i njeno učešće u odlučivanju (tačka 2.10), itd.

d) Relativno najdetaljnije procene stanja kapaciteta lokalne samouprave dati su u oblasti upravljanja otpadom i to u *Strategiji upravljanja otpadom* (2010-2019). Procena stanja kapaciteta lokalne samouprave, koje se daju u ovom dokumentu, treba posmatrati u kontekstu ukupnog stanja u oblasti upravljanja otpadom, odnosno kapaciteta sistema upravljanja otpadom u celini i pojedinih kategorija otpada pojedinačno. Konstatuje se da je „decentralizacija vlasti ... praćena odgovarajućom distribucijom finansijskih i administrativnih odgovornosti i kapaciteta za planiranje, implementaciju i funkcionisanje sistema. Ovo zahteva bolju pripremu lokalnih budžeta za upravljanje komunalnim otpadom, zasnovanu na stvarnim troškovima“²⁰⁷ (aut. pod).

U tom smislu, kada je u pitanju komunalni otpad, „neophodno je jačanje institucija i organa zaduženih za planiranje i upravljanje projektima, izdavanje dozvola, kontrolu i praćenje, kao i administrativnih kapaciteta za efikasnije sprovođenje propisa u ovoj oblasti.“²⁰⁸

e) Kada je u pitanju oblast biodiverziteta procenjuje se da je „u institucijama na svim nivoima, potrebno unaprediti tehničke i upravljačke kapacitete za očuvanje biodiverziteta i korišćenje zemljišta.“²⁰⁹

207 SUO, str. 57.

208 SUO, str. 50.

209 „Neophodna je izgradnja kapaciteta u oblastima konzervacione biologije – osnovnih principa, metodologije istraživanja, pisanja i razvoja projekata, korišćenje GIS alata i upravljanje zaštićenim područjima, planiranje oporavka ugroženih vrsta, uključivanje lokalnih zajednica u planiranje i upravljanje ZP, kreiranje i sprovođenje projekata održivog razvoja i strategija upotrebe zemljišta uz očuvanje biodiverziteta, kreiranje i sprovođenje strategija za prilagođavanje klimatskim promenama, itd.“ SBR, str. 50

3. KAPACITETI LOKALNE SAMOUPRAVE U OBLASTI ŽIVOTNE SREDINE PREMA DRUGIM DOSTUPNIM DOKUMENTIMA

a) U *Mišljenju Komisije o zahtevu Srbije za članstvo u Evropskoj uniji* konstatuje se da „treba značajno povećati i administrativne kapacitete i tehničke i finansijske resurse kako bi Srbija bila u stanju da se uskladi sa svim zahtevima evropske politike i zakonodavstva u oblasti klimatskih promena i da ih sprovede. Potrebni su krupni naponi na svim nivoima zemlje da se unapredi saradnja i koordinacija rada različitih ministarstava i organa koji su uključeni u ove poslove.” (aut. pod).²¹⁰ „Bez obzira na sve, zemlja se suočava sa velikim izazovima kada se radi o sprovođenju i primeni evropskih zakona o životnoj sredini i klimatskim promenama. Biće naročito važno stvoriti uslove za izgradnju tehničkih i administrativnih kapaciteta i resursa neophodnih u ovoj oblasti, uključujući i one za podizanje svesti na svim nivoima u zemlji. U celini uzev, Srbija će morati da čini krupne i trajne napore da se zakonski uskladi i, naročito, da primeni i sprovodi evropske propise vezane za životnu sredinu i klimatske promene. Efektivna usklađenost sa zakonodavstvom EU, za šta je potreban postojano visok nivo investicija i značajan trud administracije, može da se postigne tek na duge staze.”²¹¹

Kada je u pitanju sprovođenje Zakona o integrisanom sprečavanju i kontroli zagađivanja životne sredine u Izveštaju Evropske komisije (za 2011. godinu) se konstatuje da je „prva ... integrisana dozvola za rad izdata cementari „Titan“ u julu. Međutim, dok će većinu dozvola izdati centralne i vlasti autonomne pokrajine, za dozvole za neke industrije nadležna je lokalna vlast koja ne raspolaze niti dovoljnim znanjem niti resursima za sprovođenje Zakona o integrisanom sprečavanju i kontroli zagađivanja životne sredine.” (aut. pod).²¹²

210 AI, str. 152. http://www.seio.gov.rs/upload/documents/eu_dokumenta/godisnji_izvestaji_ek_o_napretku_analiticki_izvestaj_2010.pdf

211 AI, str. 152-153.

212 AI, 2011, str. 150.

b) U *Odgovorima na upitnik Evropske komisije* procenjuje se (u kontekstu potrebe za jačanjem obuke službenika) da je „potrebno ... jačanje administrativnih kapaciteta na svim nivoima, posebno na lokalnom nivou”.²¹³

c) U analizi „*Nadležnosti institucija koje su zadužene za zaštitu životne sredine*“ konstatuje se da je saradnja i komunikacija između institucija na prilično niskom nivou i da je „sav oslonac u stvari na zakonima koji treba da osiguraju da određene institucije rade u skladu sa propisima.”²¹⁴

d) Prema podacima *Nacionalnog konventa o EU (Radna grupa za ekologiju)* „trenutan broj inspektora za zaštitu životne sredine na republičkom nivou iznosi oko 100, pokrajinskom oko 20 i lokalnom oko 200. Ovom broju treba dodati i oko 160 zaposlenih koji se na lokalnom nivou bave poslovima zaštite životne sredine, odnosno sprovođenjem procedura koje se odnose na procenu uticaja na životnu sredinu, poslovima izdavanja dozvola za otpad, monitoringom i drugim poslovima u skladu sa njihovim nadležnostima. Procenjuje se da u sprovođenju propisa u oblasti životne sredine i nadzoru nad sprovođenjem propisa i dalje ima jako puno problema na lokalnom nivou uslovljenih različitim razlozima. Očigledni su problemi osnovne tehničke opremljenosti i nedostatak zaposlenih koji imaju odgovarajuće kvalifikacije što je naročito karakteristično za male lokalne samouprave. Pored toga, ponekad postoji „jasan nedostatak političke volje za obavljanje ovih poslova“.

U proteklom periodu, posebno u poslednjih nekoliko godina, preduzete su različite mere čiji je cilj jačanje kapaciteta državne uprave i lokalne samoupra-

213 OUEK, str. 57.

214 „Jedan primer iz nekadašnjeg zakona se odnosi na Zakon o strateškoj proceni uticaja na životnu sredinu. Taj zakon je pripremio MTSP i primenjivao se na brojne prostorne planove. Ipak, Strategija za otpad iz 2009. godine nije bila predmet strateške procene uticaja na životnu sredinu, i kada je postavljeno pitanje Grupi za stratešku procenu uticaja na životnu sredinu u okviru MTSP zbog čega to nije bilo urađeno, odgovor je bio da u samom Zakonu o strateškoj proceni uticaja na životnu sredinu ne postoji kontrola primene Zakona koja bi trebalo da bude uređena samim Zakonom.“ *Nadležnosti institucija koje su zadužene za zaštitu životne sredine*, Tehnička pomoć za izradu Nacionalne strategije za aproksimaciju u oblasti životne sredine (SAOŽS), CRIS number 07SER01/29/11, (EUROPEAID/127462/C/SER/RS), Srbija, oktobar 2010. [http://www.easserbia.rs/Doc/Briefing_Note/Institucional%20Responsibilities%20report%20\(final%20draft\)_SR.pdf](http://www.easserbia.rs/Doc/Briefing_Note/Institucional%20Responsibilities%20report%20(final%20draft)_SR.pdf). str. 33-34.

ve u sprovođenju propisa u oblasti životne sredine. Organizovana je dodatna obuka za inspektore zaštite životne sredine, tužioce i sudije što je doprinelo povećanju nivoa obučenosti i spremnosti za sprovođenje propisa. U toku 2008. godine u saradnji sa OEBS-om organizovano je pet treninga pod nazivom „Podrška primeni zakona iz oblasti zaštite životne sredine“. Ukupno 150 sudija i javnih tužilaca je prošlo ovu obuku i, kao rezultat obuke, unapređena je komunikacija između inspektora zaštite životne sredine i javnih tužilaca. Kvalitet podnetih prijavi inspektora je povećan, a samim tim i kvalitet njihovog rada. Visine izrečenih kazni su povećane i zapaženo je znatno brže reagovanje pravosudnih organa na prijave inspektora. U aprilu 2010. godine nastavljena je saradnja Ministarstva životne sredine i prostornog planiranja sa Ministarstvom pravde i Udruženjem sudija za prekršaje. Uz podršku OEBS-a organizovan je treći ciklus obuke iz oblasti zaštite životne sredine. Jedan od rezultata ovih aktivnosti su i objavljene publikacije: Uputstvo za sudije za prekršaje i Uputstvo za pisanje zahteva za pokretanje prekršajnog postupka. Osim toga, pripremljen je i objavljen veći broj drugih publikacija (vodiča, brošura) koji treba da pomogne i unapredi aktivnosti na lokalnom nivou, od strane operatera, upravljača zaštićenih prirodnih dobara, korisnika ribarskih područja, u oblasti zaštite od nejonizujućih zračenja, itd. Uz podršku OEBS-a pripremljen je i Vodič za operatere II deo koji treba da bude objavljen do kraja godine. Pored toga, Stalna konferencija gradova i opština je organizovala dodatne treninge za predstavnike lokalnih samouprava. Objavljen je i priručnik za zaštitu životne sredine u lokalnoj samoupravi, namenjen nadležnima koji su zaduženi za poslove zaštite životne sredine na lokalnom nivou (pre svega načelnici opštinskih uprava) s ciljem da se pruže odgovarajuće informacije o tome kako da se na efikasan način organizuju poslovi zaštite životne sredine.

Ukupno posmatrano, kao rezultat preduzetih mera, uočen je izvestan napredak. Povećan je broj procesuiranih prijavi u sudovima u 2009. godini.²¹⁵ Imajući u vidu da je u isto vreme sprovedena i reforma pravosuđa može se očekivati dalje unapređenje stanja u ovoj oblasti.

²¹⁵ Od ukupnog broja podnetih prijavi u 2008. godini (911) procesuirano je 11% dok je u 2009. godini od ukupnog broja (885) procesuirano 27%.

Procenjuje se da potrebe za obukom u oblasti životne sredine na lokalnom nivou prevazilaze mogućnosti finansiranja od strane Ministarstva životne sredine i prostornog planiranja zbog čega su pripremljeni predlozi IPA projekata. Značajna podrška državnoj upravi i lokalnoj samoupravi realizovana je posredstvom međunarodne pomoći i učešća Republike Srbije u projektima finansiranim bilateralno od strane pojedinih zemalja ili u okviru IPA projekata. Procenjuje se da će i u narednom periodu ovaj deo aktivnosti predstavljati značajnu podršku jačanju institucionalnih kapaciteta nadležnih organa. Jedan od takvih projekata biće realizovan u 2011. godini i ima za cilj jačanje kapaciteta u sprovođenju zakona iz oblasti zaštite životne sredine na svim nivoima i treba da bude realizovan u saradnji sa „twinning partnerom“. Deo sredstava u okviru ovog projekta biće upotrebljen za opremanje inspektora na svim nivoima za šta je već raspisan tender. Takođe, postoje mogućnosti korišćenja „TAIEX-a“²¹⁶ i drugih projekata koji su u fazi realizacije u Ministarstvu.²¹⁷

e) „Na lokalnom nivou neophodno je jačanje kapaciteta za sprovođenje poverenih nadležnosti (strateške procene uticaja, procene uticaja na životnu sredinu, izdavanja integrisane dozvole, vršenje monitoringa, inspekcijskog nadzora, finansiranja lokalne infrastrukture životne sredine)“. U velikom broju opština pripremljeni su planovi za lokalni razvoj životne sredine. Inspekcijске službe za zaštitu životne sredine reorganizovane su, dodeljeno je više resursa i obezbeđene su posebne obuke. Međutim, institucionalni kapacitet, tehnički i ljudski resursi na lokalnom nivou još uvek su nedovoljni, kao i koordinacija sa centralnim nivoom. Na opštinskom nivou zaposleni inspektori u oblasti životne sredine uglavnom imaju nedovoljnu obuku i neadekvatnu opremu za potpuno izvršavanje svojih obaveza i za pružanje bilo

²¹⁶ Privredna komora Srbije, kroz saradnju sa TAIEX odeljenjem Evropske komisije, do sada je održala veći broj seminara namenjenih kompanijama, preduzetnicima, državnim i lokalnim službenicima (samo tokom 2010. god. održano je 10 seminara). Veliki broj TAIEX seminara bio je direktno ili posredno posvećen pitanjima zaštite životne sredine: IPPC direktiva, RECH Uredba i njena primena u industriji tekstila, kože i obuće, Direktiva o ambalažnom otpadu, Direktive novog pristupa (CE znak), zajednička politika ribarstva, Upravljanje otpadom iz klanične industrije, Društveno-odgovorno poslovanje i dr.).

²¹⁷ *Primena propisa u oblasti životne sredine: raskorak između normativnog i stvarnog*, Radna grupa Ekologija: analize i preporuke, Beograd: Evropski pokret u Srbiji, 2010. <http://www.eukonvent.org/downloads2/11-radna-grupa-ekologija-analize-i-preporuke.pdf>, str. 8-9.

kakvog osiguranja efikasnog sprovođenja. Opštine su takođe nedovoljno finansirane.²¹⁸

f) Prema istraživanju sprovedenom u okviru projekta „Evropske politike zaštite životne sredine na lokalnu“ sprovedenom od strane „Nepušačkog edukativnog centra - RP“ tokom 2010. godine „opšti zaključak sa održanih debata je: da je nizak nivo ekološke svesti građana, da postoji obilje ekoloških problema, *da su na niskom nivou tehnički, kadrovski i finansijski kapaciteti opština i JKP, da ne postoje ekološke OCD* (sa izuzetkom Kragujevca), da nedostaju obrazovni programi iz oblasti zaštite životne sredine na svim nivoima, da je slabo informisanje građana o stanju životne sredine na nivou lokalne zajednice, da je slabo razvijen privredni sektor u ovoj oblasti,”²¹⁹ (aut. pod).

g) „Kada imamo u vidu da je Srbija na dobrom putu da svoj strateško-pravni okvir, koji reguliše energetiku, energetske efikasnost i korišćenje obnovljivih izvora energije, u bliskoj budućnosti zaokruži i uskladi sa evropskim tekovinama, a da finansijski instrumenti za realizaciju lokalnih energetske politike ne bi trebalo da predstavljaju problem, jer aktivnosti i projekti iz ove oblasti po pravilu donose značajne uštede u potrošnji energije, pa tako i u budžetima, onda se može zaključiti da su glavne prepreke za masovnije uvođenje sistema energetske menadžmenta zapravo *kapaciteti jedinica lokalne samouprave i nivo svesti donosilaca odluka na lokalnom nivou.*“²²⁰ (aut. pod).

218 Jelinčić, J., Đurović, S., (ur) *Zaštita životne sredine – uslov za održivi razvoj*, Beograd : Fond za otvoreno društvo: Centar za primenjene evropske studije, 2009. Dostupno na: http://www.fosserbia.org/view_file.php?file_id=338, str. 33.

219 *Evropske politike zaštite životne sredine na lokalnu*, Nepušački edukativni centar – RP, Kragujevac, 2010. Dostupno na: http://www.gradjanske.org/admin/article/download/files/PUBLIKACIJA_EVROPSKE_POLITIKE_ZZS_NL.pdf?id=786, str. 10.

220 Gluščević, M., Uvod u energetske menadžment na lokalnom nivou, op. cit. Str. 18, slično i kod Grujić, M., Saradnja tri sektora u promociji i razvoju energetske menadžmenta, u Damjanović, D., Gluščević, M., Grujić, M., (ur), *Racionalno korišćenje energije u funkciji razvoja lokalnih zajednica*, Beograd: Palgo centar, 2010. Dostupno na: <http://www.palgo.org/files/knjige/racionalno%20koriscenje%20energije%20-%20E%20format.pdf>. „Utvrđeno je da postoje sledeće barijere potpunijem korišćenju lokalnih potencijala u sektoru RKE i OIE: - nedostatak svesti šire javnosti i lokalnih političara o potencijalima, ekonomskoj i društvenoj koristi od RKE i većem korišćenju OIE; -- nedostatak lokalnog koncepta kampanja podizanja svesti šire javnosti na temu promovisanje potencijala RKE i OIE; -- nedostatak informacija, znanja i iskustava u opštinama zainteresovanim za uvođenje mera RKE i OIE u specifičnim lokalnim uslovima; -- nedostatak tehničkih i finansijskih lokalnih kapaciteta neophodnih za korišćenje

h) U izveštaju o sprovođenju **Arhuske konvencije** procenjuje se da „postojeće stanje institucionalnih kapaciteta i određeni finansijski problemi mogu uticati na potpuno i dosledno sprovođenje” ovog međunarodnog ugovora.²²¹ Istovremeno, „nedovoljni kadrovski kapaciteti nadležnih organa” uočeni su u vezi sa primenom člana 4. AK²²², a u vezi sa primenom člana 6. konstatuje se da „postojeći institucionalni i drugi kapaciteti MŽSPP i nadležnih organa lokalne samouprave nisu na odgovarajućem nivou, zbog čega je potrebno preduzeti mere radi njihovog jačanja.”²²³

4. PROCENE FINANSIJSKIH KAPACITETA

Na pitanje finansijskih kapaciteta lokalne samouprave u oblasti životne sredine trebalo bi gledati u kontekstu celine problema finansiranja u sektoru životne sredine.²²⁴

Procene stanja finansijskih kapaciteta lokalnih samouprava daju se u nekoliko različitih dokumenata i to na relativno uopšten način.²²⁵ Prema *Strategiji*

postojećih potencijala na ekonomski isplativ i društveno prihvatljiv način; -- nedostatak iskustva u saradnji sa nacionalnim i fondovima međunarodnih donatora.” str. 33.

221 Izveštaj o sprovođenju AK, str. 4.

222 Izveštaj o sprovođenju AK, str. 16.

223 Šta više, „nedostatak kapaciteta, posebno na lokalnom nivou, prema reakcijama udruženja građana, često se koristi s ciljem da se nedovoljno argumentovane studije „provuku” i „dobije dozvola.” AK, 40.

224 Videti, na primer, *Izveštaj o stanju životne sredine u 2010. godini*, Ministarstvo životne sredine, rudarstva i prostornog planiranja, Agencija za zaštitu životne sredine, Beograd, 2011. str. 158-165. http://www.sepa.gov.rs/download/lzvestaj_o_stanju_zivotne_sredine_za_2010_godinu.pdf. ili *Izveštaj o stanju životne sredine u 2009. godini*, Ministarstvo životne sredine i prostornog planiranja, Agencija za zaštitu životne sredine, Beograd, 2010. str. 155-160. <http://www.sepa.gov.rs/download/lzvestaj%20o%20stanju%20zivotne%20sredine%20u%20Republici%20Srbiji%20za%202009%20godinu.pdf>.

225 Za procene stanja u ovoj oblasti (najznačajnije probleme i predloge daljih aktivnosti) videti i: Evropski pokret u Srbiji, Nacionalni konvent o Evropskoj uniji, Radna grupa Ekologija, *Finansiranje zaštite životne sredine na nacionalnom i lokalnom nivou – predlog praktične politike*, Beograd, Dom Narodne Skupštine, 26. jun 2012. godine.

prostornog razvoja „sadašnji nivo investicija u životnu sredinu u Srbiji je nizak (u periodu 2001–2005. godine je iznosio oko 0,3% BDP-a), a finansiranje od strane industrije i privatnog sektora je nedovoljno.”²²⁶ „Prioritet je ... obezbeđenje preduslova za ostvarivanje održivih sopstvenih izvora prihoda lokalne samouprave u Republici Srbiji kojima će se finansirati javni poslovi neophodni za zadovoljenje osnovnih zajedničkih potreba i interesa građana, osposobljavati lokalne samouprave da uz punu i suštinsku participaciju građana razvijaju svoje strateške planove održivog razvoja i uspešno ih sprovode.”²²⁷

U NPŽS se procenjuje da bi „kapacitete finansiranja u oblasti zaštite životne sredine na lokalnom nivou trebalo ojačati fiskalnom i finansijskom decentralizacijom i širokom primenom višegodišnjeg finansijskog planiranja. Decentralizacija treba da obuhvati prebacivanje odgovornosti administriranja i naplaćivanja poreza na imovinu na opštinski nivo, odgovornost za fakturisanje i naplatu taksu i naknada i utvrđivanje nivoa taksu koje se plaćaju. Uvođenje višegodišnjeg finansijskog planiranja će zahtevati utvrđivanje lokalnih i nacionalnih investicionih prioriteta. Trebalo bi znatno povećati mogućnost zaduživanja opštine i primeniti finansijske instrumente kao što su opštinske obveznice.”²²⁸

Da „nedostaju finansijska sredstva za podizanje kapaciteta lokalne zajednice u oblasti zaštite životne sredine, ali i da se postojeća netransparentno koriste” konstatuje se i u već spomenutom istraživanju *Nepušačkog edukativnog centra - RP*.²²⁹

Prema podacima iz *Odgovora na upitnik Evropske komisije*, „nema pouzdanih podataka o sredstvima kojima raspolažu lokalne samouprave“. Procenjuje se da se iz budžeta za finansiranje zaštite životne sredine, u poslednje tri godine izdvaja 0,3% bruto društvenog proizvoda (BDP). Ovaj podatak se odnosi na sve

izdatke budžeta Republike, AP Vojvodine i gradova i opština, koji su izvršeni sa funkcije Zaštita životne sredine.²³⁰ Istovremeno, prema podacima iz Nacionalne strategije za aproksimaciju u oblasti životne sredine „trenutno se 0,4% BDP izdvaja za resor životne sredine, u skladu sa procenama koje su date u NPŽS i u izveštaju „Potrebe Republike Srbije za međunarodnom pomoći u periodu od 2011. do 2013. godine”. Iako je stvarno izdvajanje iz BDP-a za životnu sredinu u Republici Srbiji verovatno mnogo veće, moguće do 0,9% BDP, upravo zbog nepostojećih doprinosa sa lokalnog nivoa, iz industrijskog i privatnog sektora koji nisu uzeti u obzir, ne postoje dostupni dokazi koji bi promenili sliku od 0,4%.”²³¹

„U okviru IPA III, IV i V realizovaće se znatno ulaganje u kapacitete lokalnih institucija. Ipak, treba primetiti da će očekivani iznosi ostati otprilike isti (200 miliona evra na godišnjem nivou, uz oko 40 miliona evra za životnu sredinu). Projekti će i dalje biti veliki, uz jasno uspostavljene prioritete i neće biti brojni. Tokom 2012. i 2013. godine, najveći akcenat će biti usmeren na proceduralne inovacije koje sa sobom nosi DIS, zahteve da se doprinese definisanju operativnih planova (OP) u životnoj sredini, kao i na potrebu da se obezbede adekvatni implementacioni planovi za posebne direktive za pregovore u vezi sa Poglavljem 27.”²³²

SBR definiše u okviru cilja 4.4 (Ojačati i proširiti finansiranje očuvanja biodiverziteta i dati podsticaj za očuvanje biodiverziteta u okviru svih sektora) da je potrebno „ojačati kapacitete ... lokalnih samouprava, ... (npr. obuka za pripremanje predloga i sprovođenje projekata koje finansiraju bilateralni i multilateralni donatori)”.²³³

226 *Strategija prostornog razvoja Republike Srbije 2009-2013-2020*. str. 96.

227 NSOR, str. 70-71. Za šire o finansiranju Strategije održivog razvoja RS, videti *SOR*, str. 118-125.

228 NPŽS, str. 130. Za šire o reformi ekonomskih instrumenata videti *NPŽS*, str. 117-131.

229 *Evropske politike zaštite životne sredine na lokalnu*, Nepušački edukativni centar – RP, Kragujevac, 2010. Dostupno na: http://www.gradjanske.org/admin/article/download/files/PUBLIKACIJA_EVROPSKE_POLITIKE_ZZS_NL.pdf?id=786, str. 10.

230 *Odgovori na upitnik Evropske komisije (poglavlje XXVII)*, Vlada Republike Srbije, Beograd, 2010. <http://www.seio.gov.rs/%D0%B4%D0%BE%D0%BA%D1%83%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%82%D0%B0/%D0%BD%D0%B0%D1%86%D0%B8%D0%BE%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D0%BD%D0%B0-%D0%B4%D0%BE%D0%BA%D1%83%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%82%D0%B0.166.html>. Str. 11.

231 NSAŽSRS, str. 26.

232 „Od momenta pristupanja EU pa nadalje, akcenat će, ipak, proizlaziti iz povećanih dostupnih fondova. Može se očekivati da će se finansiranje povećati sa 1,4 milijardi evra u proteklih 7 godina, na 1,4 milijardi evra godišnje.“ NSAŽSRS, str. 30.

233 Pored toga ovo se odnosi i na Ministarstvo životne sredine i prostornog planiranja, Pokrajinski sekretarijat za zaštitu životne sredine i održivi razvoj, zavode za zaštitu prirode, upravljače zaštićenim područjima, SBR, str. 57.

5. KAPACITETI KOMUNALNIH PREDUZEĆA

Sagledavanje kapaciteta javnih komunalnih preduzeća u kontekstu sprovođenja propisa u oblasti životne sredine na lokalnom nivou podrazumeva uvažavanje brojnih okolnosti opšteg tipa povezanih sa stanjem kapaciteta lokalne samouprave u celini, trenutnim karakteristikama stanja i perspektivama daljeg razvoja u ovoj oblasti, rezultatima procesa privatizacije, pitanjem efikasnosti obavljanja komunalnih delatnosti, itd.²³⁴

a) U delu *NPZZS* koji se odnosi na „srednjoročne mere sistema finansiranja zaštite životne sredine (2015 – 2019.)” konstatuje se da je „uloga i značaj javnih komunalnih preduzeća u sektoru zaštite životne sredine velika”. Zbog toga bi javna komunalna preduzeća trebalo prvo prestrukturirati, a zatim razmotriti: (1) mogućnost njihove delimične privatizacije, (2) mogućnost sklapanja kratkoročnih (3-5 godina) ugovora o pružanju usluga, i/ili (3) mogućnost sklapanja ugovora o dugoročnim (15-25 godina) koncesijama za pružanje usluga. U ovu kategoriju spadaju i BOT (BUILD-OPERATE-TRANSFER) aranžmani, koji su naročito povoljni kada su u pitanju postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda. Treba široko primeniti partnerstvo između javnog i privatnog sektora da bi se obezbedile početne kapitalne investicije, efikasno rukovođenje i obuka.²³⁵

b) U *Nacionalnoj strategiji održivog razvoja* (deo koji se odnosi na „društvene vrednosti, kvalitet života i društveno blagostanje”) konstatuje se da „i dalje postoji niz značajnih ekonomsko-socijalnih problema (...usporena privatizacija javnih i komunalnih preduzeća, ...).²³⁶ Funkcionisanje komunalnih

usluga se povezuje sa ljudskim pravima, siromaštvom i problemima socijalne uključenosti.²³⁷ Strateški ciljevi u oblasti regionalnog i lokalnog održivog razvoja obuhvataju, između ostalog, i „5) razvoj, kvalitetno i neprekidno unapređenje komunalne infrastrukture”²³⁸, a „komunalni problemi” se spominju na više drugih mesta u strategiji (optad,²³⁹ vode,²⁴⁰ klimatske promene, itd). U delu *Akcionog plana za sprovođenje NSOR od 2011. do 2017. godine* (koji se odnosi na „tranziciju i održivi razvoj privrede u Republici Srbiji”, t. 1. 3). „restrukturiranje lokalnih javnih komunalnih preduzeća – JKP; Izrada strategije; Javna rasprava i donošenje strategije restrukturiranja JKP” definisani su kao „aktivnosti/mere” koje je trebalo realizovati u 2011. godini.

c) Prema *SUO*, „Veoma je važno uneti elemente konkurencije i liberalizovati tržišta usluga, koje pružaju komunalna preduzeća. Promena svojinske strukture privrednih subjekata nije garancija da će se alokativna i produktivna efikasnost povećati. Ponekad, prerano urađena privatizacija, može otežati liberalizaciju sektora. Zato je bolje putem koncesionih ugovora prenositi prava na obavljanje određenih poslova, vezanih za upravljanje otpadom, na privatna, ili zajednička preduzeća (javno-privatno partnerstvo).”²⁴¹

d) „Svaka LSU ima jedno ili više svojih JKP koja su nadležna za otpad, vodosnabdevanje i za sakupljanje otpadnih voda i njihov tretman²⁴². Većina JKP, sa izuzetkom onih u tri najveća grada, jesu relativno mala u poređenju sa obimom posla koji je neophodan kako bi se postigli adekvatni nivoi specijalizacije. ... Ukratko, svako JKP mora imati kapacitet kako bi na ekonomski efikasan način ispunilo zahteve svih pravnih tekovina EU u oblasti životne sredine koji se odnose na čvrst otpad i usluge koje se odnose na vode”²⁴³. Prepoznato je da

234 Za neke naznake videti: Begović, B., *Ekonomski aspekti upravljanja lokalnom zajednicom*, u Hiber, D, (ur) *Upravljanje lokalnom zajednicom: putevi ka modernoj lokalnoj samoupravi*, Beograd: Centar za liberalno-demokratske studije, 2000, str. 64-77.

235 *NPZZS*, str. 131.

236 Pored inflacije, visoke stope i rasta nezaposlenosti, visokog spoljnog duga, visokog trgovinskog deficita i deficita tekućeg računa, precenjenog dinara, kontrole cena, odlaganja restitucije, odlaganja likvidacije firmi u stečaju u kojima je zaposleno oko pola miliona ljudi, tolerisanja monopola, visokog nivoa korupcije itd). *NSOR*, str. 47.

237 *NSOR*, str. 55-58.

238 Videti i Akcioni plan za sprovođenje *NSOR*, sa detaljnom razradom aktivnosti i mera, tačka 2.9.5.

239 Videti, npr. Akcioni plan za sprovođenje *NSOR*, tačka 3.2.2.5.

240 Videti, npr. Akcioni plan za sprovođenje *NSOR*, tačka 3.1.2.3.

241 *SUO*, str. 74.

242 Ovi JKP su često nadležni za druge komunalne usluge, kao što su čišćenje ulica, održavanje groblja i sl.

243 Pitanje finansijske održivosti usluga jeste ključni kriterijum koji primenjuju svi finansijski organi kada razmatraju

je „sjedinjavanje aktivnosti JKP vitalno za razvoj toka održivih projekata kako bi se osiguralo povlačenje finansijskih sredstava dostupnih od strane EU.“²⁴⁴

„... Situacija na lokalnom nivou zabrinjava ... Većina opština ima javna komunalna preduzeća koja obavljaju poslove upravljanja otpadom. Uz izuzetak velikih gradova, ova JKP su mala i nisu u mogućnosti da dostignu ekonomiju obima kritične mase ekspertize potrebne za savremeno upravljanje otpadom. Štaviše, manja JKP su često višefunkcionalna, imaju nadležnost za veliki broj drugih usluga, kao što je čišćenje ulica. JKP se takođe susreću i sa znatnim finansijskim poteškoćama, što je u mnogim opštinama rezultat sadašnjeg pristupa utvrđivanja cena. Tarife umnogome variraju od opštine do opštine; one su subvencionisane od industrijskog do sektora domaćinstava i nemaju direktnu vezu sa stepenima usluge, stvarnim troškovima ili pristupačnosti cena. Usled svega toga, u praktičnoj implementaciji je postignut daleko manji uspeh.“²⁴⁵

e) U *Izveštaju o stanju životne sredine za 2010. godinu* konstatuje se da se „nakon obrade podataka o proizvodima koji posle upotrebe postaju posebni tokovi otpada vidi da veliki broj pravnih lica nije ispunio obaveze i da veliki udeo proizvoda nije obuhvaćen sistemom plaćanja naknade i izveštavanja. Iako je primetan napredak u izveštavanju, neophodno je i dalje raditi na edukaciji i podizanju kapaciteta preduzeća koja imaju obavezu izveštavanja.“²⁴⁶

pružanje pomoći za kapitalne investicije. NSAŽSRS, str. 34.

244 NSAŽSRS, str. 34.

245 *Strategija aproksimacije za sektor upravljanja otpadom*, Ministarstvo životne sredine, rudarstva i prostornog planiranja, EES, Eptisa, PM Group, april 2012. str. 12.

246 *Izveštaj o stanju životne sredine u 2010. godini*, Ministarstvo životne sredine, rudarstva i prostornog planiranja, Agencija za zaštitu životne sredine, Beograd, 2011. http://www.sepa.gov.rs/download/Izvestaj_o_stanju_zivotne_sredine_za_2010_godinu.pdf. Str. 175.

GLAVA II:

PROCENE STANJA, PRIORITETI I PROJEKCIJE RAZVOJA OCD U OBLASTI ŽIVOTNE SREDINE (PREMA STRATEŠKIM I DRUGIM DOKUMENTIMA)

Izgleda da se stanje kapaciteta i osnovni uslovi delovanja OCD u RS mogu opisati na sličan način kao u drugim državama Jugoistočne Evrope. Procene iz publikacije UNDP (iako iz druge polovine 2007. godine) govore o tome da većina OCD u regionu nema zadovoljavajuću organizaciju i upravljanje uključujući opremljenost, osnovna sredstva, finansije i komunikacione veštine.²⁴⁷

1. STRATEŠKI DOKUMENTI RS

a) Procene stanja, prioriteti i projekcije razvoja OCD u RS mogu se tumačiti na osnovu konstatacija i stavova iz različitih dokumenata kako onih koji se odnose na OCD u celini tako i onih koji se na specifičan način odnose na oblast životne sredine. Tako, npr. iz sadržaja „strateških ciljeva“ Kancelarije za saradnju sa civilnim društvom (Vlada RS) može se izvesti i zaključak o aktuelnom stanju i perspektivama razvoja u ovom sektoru. Konstatuje se da je jedan od ciljeva „da se unaprede znanja i veštine OCD o ključnim procesima na nacionalnom nivou: o procesu evropskih integracija, procesu konsultova-

247 *Environmental Policy in South and Eastern Europe*, Belgrade: UNDP, 2007. p. 68.

nja i komentarisano predloga institucija, i dr. Ovaj prioritet će biti realizovan kroz pripremu publikacija od značaja za razvoj civilnog društva, organizovanje konferencija, treninga, i dr. Ova aktivnost bi se mogla realizovati ... kroz podršku „EU TACSO” projektne jedinice, kao i drugih projekata OCD, ili IPA projekata...“²⁴⁸

b) Opšte procene kapaciteta (i mesta i uloge) OCD sadržane se u nekoliko strateških dokumenata u oblasti životne sredine. Tako, na primer, u *Nacionalnoj strategiji održivog razvoja* se konstatuje da civilni sektor u Republici Srbiji uglavnom ima problema sa finansiranjem. Država nedovoljno stimuliše organizacije civilnog sektora i ne tretira ih kao ravnopravne aktere u političkom procesu. Sama udruženja u Republici Srbiji nedovoljno su aktivna, pa ima malo ekoloških inicijativa koje potiču od civilnog sektora. S druge strane, pojačano je interesovanje udruženja i uopšte civilnog sektora za pitanja zaštite i unapređivanja životne sredine, kao i interesovanje lokalne samouprave za povezivanje s nevladinim sektorom.²⁴⁹ Istovremeno se utvrđuje da je „jačanje kapaciteta van institucionalnih subjekata društvenog života (nevladinih organizacija, ekoloških pokreta, različitih građanskih inicijativa i samih građana) i neprekidnim angažovanjem medija“ jedan je od „prioriteta Republike Srbije u oblasti informisanja i učešća javnosti u odlučivanju“.²⁵⁰ Smatra se da je „potrebno ojačati kapacitete nevladinih organizacija, uključujući i udruženja za zaštitu potrošača da bi se građani informisali o rizicima koje hemikalije mogu izazvati.“²⁵¹

c) *Nacionalni program zaštite životne sredine* na nekoliko mesta govori o značaju udruženja građana, profesionalnih i drugih organizacija i nevladinih organizacija u sistemu zaštite životne sredine (kao element pojma „zainteresovana javnost“, str. 4; u okviru načela zaštite prava na zdravu životnu sredinu i pristup pravosuđu, str. 10; zajedničkom radu relevantnih subjekata, str. 28; upravljanju

zaštićenim područjima, str. 33²⁵²; finansijskoj podršci Ministarstva nevladinim organizacijama, str. 152; itd), ali ne daju procene stanja niti definišu prioritete razvoja.

d) Interesantno je da se u *Strategiji upravljanja otpadom* ne govori na poseban način o ulozi OCD i ne daju posebne procene njihovih kapaciteta. Čak i u delu koji se odnosi na „jačanje javne svesti“ OCD se ne spominju kao poseban akter iako se govori o „javnosti“. „Ustanovljavanje politike o razvijanju javne svesti radi uključenja problema životne sredine i otpada je obaveza ministarstva nadležnog za zaštitu životne sredine i lokalne samouprave na svim nivoima, sa podrškom postojećih stručnjaka. Ova politika zahteva da sve kompanije koje se bave otpadom u svoje ugovore uključe i kampanju za razvijanje javne svesti o kvalitetnom upravljanju otpadom.“ Redukcionističko shvatanje o ulozi „javnosti“ predstavlja polaznu osnovu autora Strategije i kada je u pitanju „sprovođenje zakonodavstva koje se odnosi na javnost“. Pri tom se kao primer „drugog mehanizma za razvijanje javne svesti koji mora biti razvijen“ navodi „zabrana izbacivanja otpada na ilegalna smetlišta“. Izvodi se zaključak da se „u većini slučajeva, na početku kampanje, javna svest više razvija striktnom primenom zakona, nego omogućavanjem opštih informacija. Tu je veoma značajna uloga inspektora uz kampanju sa čvrstom porukom koja se odnosi na kazne za prekršioce zakona.“²⁵³

e) Prema *Strategiji biološke raznovrsnosti RS za period od 2011. do 2018. godine* „kapaciteti NVO-a znatno se razlikuju u odnosu na njihovu lokaciju; značajnije kapacitete imaju organizacije locirane u gradovima u odnosu na one locirane u ruralnim područjima, uglavnom zbog koncentracije glavnih donatora u gradovima kao i sedišta univerziteta i drugih istraživačkih institucija.“²⁵⁴

248 *Strateški okvir Kancelarije za saradnju sa civilnim društvom za period 2011-2014. godina*, Kancelarija za saradnju sa civilnim društvom, Vlada Republike Srbije, Dostupno na: http://www.civilnodrustvo.gov.rs/?page_id=940&lang=sr, Str. 8.

249 NSOR, str. 72.

250 NSOR, str. 73.

251 NSOR, str. 95. Slično i na str. 36. u kontekstu „širenja znanja o održivom razvoju“.

252 „Posebna javna preduzeća, osnovana zakonom, upravljaju nacionalnim parkovima, a ostalim zaštićenim područjima javna preduzeća, društvene organizacije, lovačka udruženja, ekološke organizacije i dr. kojima je povereno upravljanje aktom o ustanovljenju zaštićenog područja, a u skladu sa zakonom, uredbama, prostornim planovima tog područja, planovima upravljanja zaštićenim područjem, planovima i programima korišćenja prirodnih resursa i dr.“ (aut. pod). NPZZS, str. 33.

253 SUO, str. 78.

254 SBR, str. 26.

2. PROCENA KAPACITETA OCD KANCELARIJE ZA SARADNJU SA CIVILNIM DRUŠTVOM

U postojećoj literaturi posvećenoj proceni kapaciteta OCD najinteresantnijom se može smatrati procena kapaciteta OCD koja je data na osnovu istraživanja sprovedenog za potrebe Kancelarije za saradnju sa civilnim društvom u drugoj polovini 2011. godine.²⁵⁵ Ovo kako zbog primenjene metodologije i referentnosti uzorka, tako i zbog činjenice da se radi o istraživanju sa najsvježijim i sveobuhvatnim podacima od značaja za izvlačenje zaključaka o stanju u sektoru OCD. Podaci koji se odnose na OCD u oblasti životne sredine nisu posebno iskazani već se daju u kontekstu analize dobijenih rezultata u celini i u poređenju sa OCD u drugim sektorima.

Životnom sredinom se bave najviše sasvim mlade organizacije koje su nastale od 2010. godine (24%), sa do petoro aktivnih ljudi (22%), bez budžeta (26%), iz istočne Srbije (30%). Zanimljiv je podatak da je svega 5% organizacija sa budžetom preko 100.000 evra imalo kao svoju primarnu oblast delovanja životnu sredinu.²⁵⁶ Najmanji broj aktivnih ljudi imaju OCD u oblasti zdravstva (45%) i životne sredine (41%).²⁵⁷ Akcije u lokalnoj zajednici najčešća su aktivnost organizacija koje se bave životnom sredinom (56%), dok se savetovanjem najviše bave one organizacije kojima je primarna oblast delovanja zdravstvo (65%).²⁵⁸

255 Velat, D., (pr) *Procena stanja u sektoru organizacija civilnog društva (OCD) u Srbiji*, Beograd: Građanske inicijative, 2012. <http://www.civilnodrustvo.gov.rs/wp-content/uploads/2012/02/Istrazivanje-OCD-Sektor-u-Srbiji-Građanske-inicijative-web.pdf>

256 Velat, str. 24. Razlozi za izbor primarne oblasti delovanja variraju između OCD, ali dominiraju tri glavna razloga: najveći broj OCD (46%) odgovorilo je da su im takva bila interesovanja, 23% da je izbor bio u skladu s kapacitetima, a 23% OCD je tu oblast prepoznalo kao prioritetan društveni problem, str. 24. Među onima koje su se izjasnile da su im primarni korisnici svi građani, najviše ih je iz oblasti životne sredine (78%). Velat, str. 25.

257 Velat, str. 46-7.

258 Velat, str. 27.

Stanje sa opremom je prilično loše, pa tako u proseku 30% OCD uopšte nema ni kompjuter ni laptop, a u većini slučajeva jedan kompjuter/laptop deli veći broj ljudi u organizaciji. Najlošija je situacija u OCD koje se bave kulturom, medijima i rekreacijom, gde čak 44% OCD nema nijedan kompjuter/laptop, kao i u OCD koje se bave životnom sredinom (43%). Najbolja situacija sa prosečno jednim ili više kompjutera/laptopova po čoveku vidi se u OCD koje se bave razvojem i stanovanjem (38%) i u OCD koje se bave zakonom, javnim zastupanjem i politikom (35%).²⁵⁹

Trećina OCD nema pristup internetu, što je u skladu s otkrićem da trećina OCD nema kompjuter/laptop u organizaciji. OCD u oblasti zakona, javnog zastupanja i politike u najvećoj meri imaju pristup internetu (87%), a u najmanjoj one koje se bave životnom sredinom (53%).²⁶⁰

U svakodnevnom korišćenju interneta prednjače OCD koje nigde nisu klasifikovane (93%), kao i one u oblasti zakona, javnog zastupanja i politike (85%), dok to najmanje rade OCD u oblasti životne sredine (66%).²⁶¹ Kada je u pitanju način promocije internet stranice udruženja i društvene mreže u najvećoj meri koriste OCD u oblasti zakona, javnog zastupanja i politike (57% odnosno 47%), a najmanje u oblasti životne sredine (27%, odnosno 19%).²⁶²

U više od polovine organizacija (51%), bar većina ljudi u organizaciji govori bar jedan strani jezik (ako ne i svi). Najbolja je situacija u OCD u oblasti

259 Velat, str. 16.

260 Velat, str. 17.

261 Velat, str. 18. Svakodnevno korišćenje interneta je u direktnoj vezi s godinom osnivanja, od 67% najstarijih OCD do 81% najnovijih; ostale karakteristike (veličina i budžet) ne utiču bitno na svakodnevno korišćenje interneta, izuzev regiona, pa tako u Vojvodini svega 67% OCD svakodnevno pristupa internetu za razliku od 85% OCD iz Beograda, ili 80% iz centralne Srbije. Ibid, str. 18. Nema većih odstupanja u odnosu na navedene primarne upotrebe interneta među različitim oblastima. Mađutim, određene razlike su prisutne u korišćenju novih tehnologija (društvene mreže, odnosno čitanje blogova), gde se uočava da OCD u oblasti kulture, medija i rekreacije prednjače u korišćenju ovih medija (45% uređuje naloge na društvenim mrežama i 36% čita blogove), kao i OCD u oblasti zakona, javnog zastupanja i politike (45%, odn. 38%), za razliku od OCD u oblasti socijalnih usluga (26%, odn. 20%) i životne sredine (25%, odn. 16%), koje društvene mreže i čitanje blogova koriste u manjoj meri nego druge OCD. Velat, str. 19.

262 Velat, str. 81.

obrazovanja i istraživanja, gde 77% ljudi (svi/većina) govori barem jedan strani jezik, zatim u OCD u oblasti zakona, javnog zastupanja i politike (63%) i u poslovnim/stručnim udruženjima/savezima (63%); najlošija je situacija u OCD koje pružaju socijalne usluge i koje se bave životnom sredinom, gde svega 35% odnosno 39% ljudi govori barem jedan strani jezik.²⁶³

Većina OCD (86%) ima napisanu misiju organizacije, ali u proseku manje od polovine (45%) ima strateški plan. Što se tiče primarne oblasti delovanja, najviše ih je profilisano u oblasti zdravstva (93%), a najmanje u oblasti životne sredine, među kojima 14% nema definisanu misiju.²⁶⁴ U većini OCD (59%) ne postoje, osim statuta, pisana pravila i procedure donošenja odluka i celokupnog rada organizacije. U najvećem broju, druga pravila i procedure imaju OCD koje nisu nigde klasifikovane (62%), kao i organizacije koje se bave socijalnim uslugama (51%). Najmanje to imaju OCD u oblasti životne sredine (31%).²⁶⁵

Sa OCD iz istog grada ili mesta najviše saraduju OCD u oblasti razvoja i stanovanja (83%), dok najmanje saraduju OCD u oblasti životne sredine (68%). Nema značajnih razlika među OCD, izuzev što organizacije iz istočne Srbije u mnogo manjoj meri nego druge saraduju sa OCD iz istog mesta/grada (59%).²⁶⁶ Kapacitet za saradnju, bez obzira na to da li se radi o gradu, regionu, široj teritoriji Srbije ili se širi van granica Srbije, u najvećoj meri imaju organizacije koje se bave zdravstvom, dok negativno o svom kapacitetu govore najviše OCD koje se bave životnom sredinom i poslovna/stručna udruženja i savezi, što je u skladu i s prethodnim nalazima o saradnji ovih OCD s drugim OCD.²⁶⁷

263 Velat, str. 20.

264 Velat, str. 21. Najveći procenat (31%) bavio se strateškim planiranjem do 2011. godine, a nešto manji (28%) do 2012, dok se na duži rok strateškim planiranjem bavilo manje od 10% OCD (7% do 2013. i do 2014; 9% do 2015. itd), pri čemu su u strateškom planiranju najviše otišle OCD koje se bave socijalnim uslugama (13%) – do 2014. godine, a organizacije koje se bave životnom sredinom (14%) u strateškom planiranju do 2015. Velat, str. 22.

265 Velat, str. 51.

266 Velat, str. 54.

267 Velat, str. 61.

„Polovina OCD (51%) daje visoke ocene saradnji s državnim institucijama na lokalnom nivou, a svaka peta (20%) daje loše ocene. Saradnju s lokalnom samoupravom najbolje su ocenile OCD u oblasti razvoja i stanovanja (64%), dok su najlošije ocene dala poslovna/stručna udruženja i savezi (30%). Nema znatnijih odstupanja po drugim parametrima, izuzev OCD iz Beograda (30%), koje su nezadovoljnije saradnjom s lokalnom samoupravom nego druge OCD. Kada objašnjavaju svoju procenu saradnje s lokalnom samoupravom, OCD daju raznovrsne odgovore: da je saradnja bila dobra, da su zadovoljni i da dobijaju punu podršku; da postoji nezainteresovanost, ignorisanje, potcenjivanje značaja OCD; da lokalne samouprave imaju volje i razumevanja, ali da ne shvataju značaj OCD.”²⁶⁸ OCD u oblasti životne sredine najčešće smatraju da ih država ometa kroz političke pritiske, ucene, korupciju, zloupotrebe, čak i krađu projekata (25%).²⁶⁹

OCD koje nisu nigde klasifikovane imaju najveća očekivanja u vezi s podsticanjem saradnje između lokalnih samouprava i OCD (58%), a slično misle i OCD u oblasti životne sredine (52%).²⁷⁰ Većina OCD (61%) saradivala je s poslovnim sektorom. U tome prednjače OCD u oblasti zdravstva, kao i poslovna/stručna udruženja i savezi (po 68%). OCD u oblasti životne sredine najmanje su saradivale s poslovnim sektorom (55%).²⁷¹ Većina OCD (71%) zadovoljna je saradnjom s medijima, a samo 8% nije zadovoljno. OCD koje se bave životnom sredinom najzadovoljnije su saradnjom s medijima (77%).²⁷²

Obuke za pisanje projekata najviše su imale one OCD koje nigde nisu klasifikovane (79%), a najmanje OCD u oblasti životne sredine (23%).²⁷³ I oblast obuka na višem nivou znatno varira u zavisnosti od primarne oblasti OCD, ali kao i u slučaju obuka na osnovnom nivou, u proseku se najčešće tiču pisanja

268 Velat, str. 64.

269 Velat, str. 66.

270 Velat, str. 69.

271 Velat, str. 70.

272 Velat, str. 80.

273 Velat, str. 121.

predloga projekata (22%). Organizacije za životnu sredinu najmanje su učestvovala na obukama za trenere (3%), na obukama o korišćenju interneta i društvenih mreža (2%), kao i medijskih i veština odnosa s javnošću (1%).²⁷⁴

OCD koje nigde nisu klasifikovane (71%) i poslovna/stručna udruženja i savezi (64%) u najvećem broju su zadovoljne stepenom edukovanosti članova za razliku od organizacija koje se bave životnom sredinom i socijalnim uslugama, zadovoljnih stepenom edukovanosti u 54%, odnosno 53% slučajeva.²⁷⁵

Edukacije u vezi s medijima i odnosima s javnošću najpotrebnije su organizacijama koje nisu nigde klasifikovane (23%), kao i organizacijama koje se bave kulturom, medijima i rekreacijom (20%), a najmanje onima koje se bave životnom sredinom i razvojem i stanovanjem (po 10%).²⁷⁶

Organizacije koje se bave zaštitom životne sredine (15%) u većoj meri u odnosu na prosek smatraju da je nerazvijenost samog sektora OCD problem koji treba rešavati.²⁷⁷

274 Velat, str. 122.

275 Velat, str. 123.

276 Velat, str. 123.

277 Velat, str. 129.

3. DRUGI RELEVANTNI IZVORI

U godišnjem *Izveštaju Evropske komisije* (za 2011. godinu) konstatuje se da su „organizacije civilnog društva dobro razvijene i igraju važnu ulogu u društvenom, ekonomskom i političkom životu Srbije. Do sada, postupak upisa u registar izvršilo je oko 8.500 udruženja“.²⁷⁸ Međutim, kada su u pitanju „svest javnosti o pitanjima životne sredine“ procenjuje se da ona „raste ali učešće javnosti u donošenju odluka o pitanjima životne sredine i pristup javnosti informacijama o životnoj sredini ostaju slabi. Neophodni su dalji naponi na izgradnji čvrstog partnerstva između države i civilnog društva“.²⁷⁹ Smatra se da su „nevladine organizacije, kao glavni pokretač građanskog aktivizma u lokalnoj zajednici, još uvek slabo prepoznate i nedovoljno uticajne da budu nosilac neposrednog učešća građana“.²⁸⁰

Potreba za jačanjem kapaciteta OCD i unapređenjem svesti javnosti o problemima u oblasti životne sredine konstatovana je i u *Izveštaju o procedurama sprovođenja obezbeđivanja poštovanja u sektoru životne sredine*.²⁸¹

„Nedovoljno poznavanje zakonskih procedura“ jedan je od razloga zašto je „civilno društvo retko učestvovalo u pokretanju građanskih inicijativa (u 20 slučajeva) ili referendumima, a često se dešavalo da i kada to urade, naprave propust“²⁸².

278 AI, str. 32. Slično i na str. 130.

279 Ibid, str. 147.

280 Mojsilović, M., et.al. *Neposredno učešće građana u upravljanju lokalnom zajednicom, problemi, izazovi i preporuke za unapređenje procesa*, Misija OEBS u Srbiji, Beograd, 2011. <http://www.osce.org/sr/serbia/82794?download=true>, str. 34. „Istraživanje iz 2009. godine, na primer, pokazuje da 35% građana nije znalo ništa o nevladinim organizacijama; poverenje u nevladine organizacije je iznosilo 10%, a broj onih koji su članovi (aktivni ili neaktivni) bilo koje nevladine organizacije ili udruženja građana iznosio je samo 4%.“ „Ovde se ne završava lista potencijalnih objašnjenja za nizak stepen građanskog aktivizma. Potrebno je analizirati još dva bitna faktora Jedan je značajna neinformisanost građana o dešavanjima u zajednici u kojoj žive, a drugi odsustvo društvene solidarnosti koja može biti značajan pokretač aktivizma građana.“ Ibid, str. 34.

281 Todić, D., *Review of Serbian Implementation and Enforcement Procedures in the Environment Sector*, RENA Assessment, 2011. http://www.renanetwork.org/index.php?view=wgroup&groups=wgroups&id_group=4. str. 76. Slično i na str. 77.

282 Mojsilović, M., et.al. *Neposredno učešće građana u upravljanju lokalnom zajednicom, Problemi, izazovi i preporuke za*

4. PROCENE STANJA U OBLASTI UČEŠĆA JAVNOSTI U ODLUČIVANJU I PRISTUPA INFORMACIJAMA

U pogledu procene stanja u oblasti učešća javnosti u odlučivanju i pristupu informacijama koje se tiču životne sredine verovatno se najcelovitijim procenama mogu smatrati one koje su sadržane u Izveštaju o sprovođenju Arhuske konvencije²⁸³ i Strategiji za primenu Konvencije o dostupnosti informacija, učešću javnosti u donošenju odluka i pravu na pravnu zaštitu u pitanjima životne sredine – Arhuska konvencija.²⁸⁴ Kako se oba dokumenta nalaze na internet adresama nadležnih organa, i na taj način su dostupna javnosti, to ovde neće biti posebno reći o njima.

5. PROCENE STANJA U OBLASTI FINANSIRANJA OCD

Kao što je već napomenuto kada je bilo reči o procenama finansijskih kapaciteta lokalne samouprave na pitanje finansiranja OCD trebalo bi gledati u širem kontekstu, imajući u vidu celinu problema finansiranja u sektoru životne sredine.

U nekoliko dokumenata se mogu pronaći izvesni podaci koji se odnose na finansiranje OCD. U *Izveštaju o sprovođenju Arhuske konvencije* se konstatuje da „organizacije civilnog društva u RS uglavnom imaju problema sa finansiranjem

unapređenje procesa, Misija OEBS u Srbiji, Beograd, 2011. <http://www.osce.org/sr/serbia/82794?download=true>, str. 116.

283 Videti: <http://www.ekoplan.gov.rs/sr/Vlada-Republike-Srbije-usvojila-Izvestaj-o-sprovođenju-Konvencije-o-dostupnosti-informacija-1133-c28-content.htm>; ili http://www.unece.org/fileadmin/DAM/env/pp/reporting/NIRs%202011/Serbia_NIR_2011_e.pdf.

284 Videti: http://www.srbija.gov.rs/vesti/dokumenti_sekcija.php?id=45678; ili <http://www.ekoplan.gov.rs/sr/Usvojena-Strategija-za-primenu-Arhuske-konvencije-1613-c35-content.htm>

budući da država nedovoljno stimuliše organizacije civilnog sektora i ne tretira ih kao ravnopravne aktere u političkom procesu“.²⁸⁵

U *Nacionalnom programu zaštite životne sredine* navode se podaci o tome kako je Ministarstvo „finansijski podržalo veliki broj obrazovnih programa, koje su pripremile nevladine organizacije“. Osim toga, navode se i podaci o podršci od strane Fonda za zaštitu životne sredine.²⁸⁶ Fond je sredinom juna 2009. godine takođe objavio Konkurs za sufinansiranje projekata edukativnog karaktera u oblasti zaštite životne sredine čiji su nosioci nevladine organizacije u ukupnom iznosu od 8.000.000,00 dinara.²⁸⁷ Odgovarajući podaci mogu se pronaći i u dokumentima Fonda²⁸⁸, odnosno nadležnog ministarstva.²⁸⁹

Jedan od ciljeva definisanih *Akcionim planom za sprovođenje Nacionalne strategije održivog razvoja za period od 2011. do 2017. godine* je „povezivanje proekoloških i drugih udruženja i građanskih inicijativa u jedinstvenu mrežu“, odnosno „povećanje finansiranja mreža udruženja aktivnih na polju zaštite životne sredine i organizovanje novih mreža“ (2.10.4).

Prema dokumentu „*Procena stanja u sektoru organizacija civilnog društva (OCD) u Srbiji*“ veličina budžeta kojima su OCD raspolagale u 2010. godini „više

285 *Izveštaj o sprovođenju Konvencije o dostupnosti informacija, učešću javnosti u donošenju odluka i pravu na pravnu zaštitu u pitanjima životne sredine – Arhuska konvencija*, Beograd, 2011. str. 11.

286 NPZZS, str. 152.

287 Ibid, str. 152.

288 Videti, npr. Odluku Upravnog odbora Fonda za zaštitu životne sredine o utvrđivanju rang liste po javnom konkursu za sufinansiranje projekata edukativnog karaktera u oblasti zaštite životne sredine čiji su nosioci nevladine organizacije (udruženja građana), broj: 401-00-793/2011-01/1 od 08.06.2011. godine; ili Srednjoročni program rada Fonda za zaštitu životne sredine za period od 2010. do 2012. godine. Interesantno je da na sajtu Fonda (<http://www.sepf.gov.rs/dokumenti.htm>) nema izveštaja o radu ove institucije.

289 Videti, npr. Konačnu listu odabranih projekata za sufinansiranje čiji su nosioci nevladine organizacije u okviru akcije „Veliko spremanje Srbije“: http://www.ekoplan.gov.rs/src/upload-centar/dokumenti/projekti-i-aktivnosti/konacna_lista_nvo_os.pdf; ili Predlog liste vrednovanja i rangiranja predloga projekata pristiglih na „Konkurs za sufinansiranje projekata nevladinih organizacija u oblasti zaštite životne sredine“: http://www.ekoplan.gov.rs/src/upload-centar/dokumenti/tenderi/preliminarna_lista_konkurs_za_nvo_22_maj_2012.pdf. ili Listu izabranih projekata za finansiranje u okviru teme „Kako štitimo ozonski omotač“, čiji su nosioci nevladine organizacije-udruženja: http://www.ekoplan.gov.rs/src/upload-centar/dokumenti/razno/ozon/rezultati_konkursa_kako_stitimo_ozonski_omotac.pdf.

varira među pojedinačnim OCD nego između osnovnih oblasti kojima se bave. Velika većina OCD u 2010. godini imala je budžet ispod 20.000 evra, a svega 5% preko 100.000 evra²⁹⁰. Interesantno je da se „pored samofinansiranja koje, u proseku, navodi 61% organizacija, među finansijerima se najčešće pojavljuje lokalna uprava (42%)²⁹¹. Inače, „u poslednjih nekoliko godina primetan je trend smanjenja **finansiranja OCD** iz fondova međunarodnih donatora i povećanja finansiranja iz budžeta EU, kao i budžeta nacionalnog, pokrajinskog ili lokalnog nivoa. Dodatno, promena u strategiji finansiranja OCD primetna je i u finansiranju od strane poslovnog sektora“²⁹². Visoka zavisnost OCD od donatora i neizvesnost „održivosti postojećeg nivoa angažovanja“ konstatovana je 2007. godine kao jedan od problema i od strane UNDP²⁹³.

Situacija s prihodima u poslednje tri godine različita je u sektoru OCD. Najčešće se navodi da je stanje isto (38%), svaka peta OCD (20%) navodi da su im godišnji prihodi porasli, a 26% da su se smanjili. Među onima kojima su prihodi ostali isti, najviše je OCD koje se bave životnom sredinom (45%)²⁹⁴.

Većina OCD smatra da bi najbolji način finansiranja bilo finansiranje iz države preko posebnih fondova (58%), zatim iz fondova Evropske unije (38%),

lokalne samouprave (36%) i od donatora iz inostranstva (31%). OCD koje nisu nigde klasifikovane najčešće (67%), a poslovna/stručna udruženja i savezi najređe (53%) smatraju da u budućnosti država treba da finansira sektor OCD u Srbiji kroz posebne fondove. Očekivanja od fondova Evropske unije najviše imaju OCD u oblasti zakona, javnog zastupanja i politike (54%), a najmanje OCD u oblasti socijalnih usluga (31%) i životne sredine (32%)²⁹⁵. Inače, na visoke i složene zahteve donatora najmanje se žale OCD koje se bave životnom sredinom odnosno poslovna/stručna udruženja/savezi (po 16%)²⁹⁶.

Blizu četvrtine OCD registrovalo je privrednu delatnost (24%). Među njima je najviše OCD koje se bave životnom sredinom (29%), a najmanje onih iz oblasti zdravstva (14%)²⁹⁷.

U delu koji se odnosi na biodiverzitet procenjuje se da „u situacijama kada se nevladina organizacija formira zbog određenog lokalnog problema, nestalni izvori finansiranja i zavisnost od stranih donatorskih sredstava često utiču na promenu fokusa delovanja organizacije. Podrška koja dolazi od strane zvaničnih institucija ili privatnog sektora je i dalje nedovoljna, iako se povećava iz godine u godinu.“²⁹⁸

290 U najvećoj meri su bez budžeta OCD u oblasti razvoja i stanovanja (25%), a najmanje one koje se bave socijalnim uslugama (5%); budžet do 1.000 evra najčešće imaju OCD u oblasti životne sredine (po 34%) (kao i u oblasti medija, kulture i rekreacije), a najređe OCD u oblasti zakona, javnog zastupanja i politike (19%); budžet od 1.001 do 5.000 evra najzastupljeniji je kod poslovnih/stručnih udruženja i saveza (35%), a najmanje kod OCD u oblasti obrazovanja i istraživanja (22%); budžet od 5.001 do 20.000 evra najčešće imaju OCD koje nisu nigde klasifikovane (29%), a najređe u oblasti životne sredine (12%); budžet od 20.000 do 100.000 evra najzastupljeniji je kod OCD u oblasti zakona, javnog zastupanja i politike i socijalnih usluga (po 16%), dok je najmanje zastupljen kod OCD koje se bave razvojem i stanovanjem (3%); budžet preko 100.000 evra u najvećoj meri imaju OCD koje se bave razvojem i stanovanjem i zakonom, javnim zastupanjem i politikom (po 9%), a u najmanjoj meri OCD u oblasti životne sredine (1%). Ibid, str. 102.

291 A zatim domaće donatorske organizacije i poslovni sektor (21% i 17%). Samofinansiranje je najzastupljenije među poslovnim/stručnim udruženjima i savezima (82%), dok je lokalna uprava najčešći finansijer OCD koje se bave socijalnim uslugama (61%). Međunarodne donatorske organizacije najviše finansiraju OCD koje se bave zakonom, javnim zastupanjem i politikom (45%), a ministarstva i građani najviše finansiraju OCD koje se bave socijalnim uslugama (27%, 16%). Ibid, str. 104.

292 *Strateški okvir Kancelarije za saradnju sa civilnim društvom za period 2011-2014. godina*, Kancelarija za saradnju sa civilnim društvom, Vlada Republike Srbije, str. 4. Dostupno na: http://www.civilnodrustvo.gov.rs/?page_id=940&lang=sr

293 *Environmental Policy in South and Eastern Europe*, Belgrade: UNDP, 2007. p. 77.

294 Velat, str. 111.

295 Velat, str. 114-115.

296 Velat, str. 37.

297 Velat, str. 108.

298 SBR, str. 26.

GLAVA III:

PROCENE STANJA U OBLASTI UČEŠĆA LOKALNE SAMOUPRAVE I OCD U PRIPREMI I SPROVOĐENJU PROPISA

a) Smatra se, prema *Nacionalnom programu zaštite životne sredine*, da je jedan od sedam „opštih uzroka problema u životnoj sredini” „nizak nivo svesti o životnoj sredini, nedovoljna edukacija o životnoj sredini i neadekvatno učešće javnosti u odlučivanju.” (aut. pod). Istovremeno se procenjuje da „ne postoje dovoljno razvijeni mehanizmi za učešće građana u odlučivanju o problemima zaštite životne sredine.”²⁹⁹ Interesantno je da se u ovom dokumentu „povećano učešće javnosti i zainteresovanih strana u donošenju odluka”, kao „mera za sprovođenje programa zaštite životne sredine” predviđa tek u srednjoročnom periodu od 2015. do 2019.³⁰⁰

b) U *Izveštaju Evropske komisije za 2011. godinu* konstatuje se da u postupku pripreme i usvajanja propisa kojima su prenesene nadležnosti na lokalnu samoupravu „nije bilo dovoljno konsultacija sa lokalnim vlastima u procesu odlučivanja vezanom za razvoj novog zakonodavstva i izmena i dopuna postojećih zakona koji imaju implikacije na lokalnom nivou.” (aut. pod).³⁰¹ Stoga je „potrebno da se uloži još napora u cilju efikasne upotrebe ocene regulatornog uticaja i poboljšanja javnih konsultacija u zakonodavnom procesu, posebno u

299 NPZŽS, str. 43-44.

300 NPZŽS, str. 101.

301 AI, str. 16-17.

pogledu civilnog društva i lokalne samouprave. Implementacija zakona treba da bude bolje pripremljena i praćena. Prenos nadležnosti na lokalni nivo treba da se podrži odgovarajućim resursima i odgovarajućom pažnjom posvećenom zdravom finansijskom upravljanju.”³⁰²

c) Konkretnije govoreći, procenjuje se da je „srpski zakonodavni proces horizontalan, a ne vertikaln. On započinje sa oformljenom grupom *ad hoc* na nivou ministarstva, u čijem radu mogu da učestvuju i zainteresovane strane. Ta grupa priprema nacrt zakona koji dostavlja Odeljenju za harmonizaciju propisa iz oblasti zaštite životne sredine, zatim Republičkom sekretarijatu za zakonodavstvo, a onda se nacrt dostavlja Vladi, i konačno, ukoliko je nacrt zakona usvojen, Narodnoj skupštini na usvajanje.”³⁰³ Dakle, smatra se da je „bitno da se naznači da praksa koja se odnosi na pisanje nacrta propisa ima pristup „odozgo na dole”. Ne postoji dovoljno razgovora između institucija koje će kasnije biti odgovorne za sprovođenje zakona niti se ulaže dovoljno napora kako bi se obezbedio dovoljan broj ljudi za pravilno sprovođenje.”³⁰⁴ (aut. pod).

d) U *Nacionalnoj strategiji za aproksimaciju u oblasti životne sredine za Republiku Srbiju* se konstatuje da bi „pravna praksa ... trebalo da se izmeni kako bi se razdvojilo kreiranje politike od pisanja nacrta pravnih dokumenata, kao i da bi se u te procese uključile sve zainteresovane strane, kao i civilno društvo, što bi dovelo do koherentnog seta zakona u oblasti životne sredine koji treba da obezbede potpunu transpoziciju pravnih tekovina EU, a koja je istovremeno, nedvosmislena,

302 AI, str. 17.

303 „Opšti je utisak da horizontalan zakonodavni proces nije zadovoljavajući, jer on podrazumeva usvajanje zakona kao polaznu tačku, sa mnogo praznina koje u međuvremenu treba popuniti, a ne kao odobrenje dogovora od strane višeg organa o tome ko je zadužen za šta, kojim sredstvima će se realizovati i kada. Ovaj proces prebacuje sav teret pomenutih pitanja na nivo ministarstva, koja se rešavaju kroz podzakonska akta, dok će biti potreban arbitražna na višem nivou.” *Analiza pravnih praznina (konačni nacrt)*, Tehnička pomoć za izradu nacionalne strategije za aproksimaciju u oblasti životne sredine (SAOŽS) (EUROPEAID/127462/C/SER/RS), januar 2011. Dostupno na: http://www.easserbja.rs/Doc/Briefing_Note/Legal_Gap_Analysis_s.pdf, str. 13.

304 *Nadležnosti institucija koje su zadužene za zaštitu životne sredine*, Tehnička pomoć za izradu Nacionalne Strategije za Aproksimaciju u Oblasti Životne Sredine (SAOŽS), CRIS number 07SER01/29/11, (EUROPEAID/127462/C/SER/RS), Srbija, Oktobar 2010. [http://www.easserbja.rs/Doc/Briefing_Note/Institutional%20Responsibilities%20report%20\(final%20draft\)_SR.pdf](http://www.easserbja.rs/Doc/Briefing_Note/Institutional%20Responsibilities%20report%20(final%20draft)_SR.pdf), str. 33.

ne previše detaljna i jasna.”³⁰⁵ Izgleda da se može, bez prevelikih dilema prihvatiti procena da „kada je reč o razvoju politike pre izrade odgovarajućeg propisa, čini se da ... nema dovoljno konsultacija sa civilnim društvom.”³⁰⁶ U tom smislu je i stav Kancelarije za saradnju sa civilnim društvom koja je kao svoj „Strateški pravac 5“ definisala „Osiguravanje efektivnog učešća OCD u kreiranju politika“ pod čime se podrazumeva „učešće OCD u konsultativnim procesima na nacionalnom nivou“³⁰⁷ i „promocija primera dobre prakse mehanizama saradnje na lokalnom nivou.“

e) Međutim, „uprkos iskazanom nezadovoljstvu postojećom pravnom regulativom, zanimljiv je podatak da većina OCD (67%) nije zainteresovana da učestvuje u inicijativi za promenu zakona i propisa koje se tiču OCD. U najvećem broju bi u takvoj inicijativi, očekivano, učestvovala OCD koje se bave zakonom, javnim zastupanjem i politikom (53%), dok su podjednako slabo zainteresovane OCD u oblasti kulture, medija i rekreacije, životne sredine i poslovna/ stručna udruženja/savezi (po 28%).“³⁰⁸

f) Najeksplicitniji zaključak o stanju u pogledu mogućnosti lokalne samouprave da učestvuje u donošenju propisa i drugih odluka sadržan je u dokumentu „*Horizontalna i vertikalna koordinacija u postupku donošenja odluka od značaja*

305 NSAŽSRS, str. 2.

306 *Izrada propisa i zakonodavni proces u Republici Srbiji - procena*, OSCE, Beograd, 2011. <http://www.osce.org/sr/odih/87871>, str. 43. Preporuke br. 7. i 8. koje se daju u okviru ovog dokumenta predstavljaju suštinu problema učešća javnosti u pripremi propisa. Ipak, trebalo bih ih preciznije odrediti tako da se obaveza konsultovanja sa civilnim društvom sprovodi u ranoj fazi postupka pripreme nacrt propisa (a ne predloga propisa) i ne samo zakona već i podzakonskih akata. Videti str. 71-72. U tom slučaju bi ove preporuke obuhvatile celinu problema učešća javnosti u pripremi i donošenju propisa. Osim toga, nije potpuno jasno zašto u ovoj analizi nisu izvedeni eksplicitniji zaključci u vezi sa mogućnostima učešća lokalne samouprave u ovim postupcima.

307 „Ovo podrazumeva procese izrade Plana rada Vlade, Izveštaja o radu Vlade, Budžeta, programiranje međunarodne pomoći Srbiji, učešće OCD u izradi standarda i kvaliteta usluga. Ovaj prioritet će biti realizovan kroz organizovanje rasprava o zakonskim predlozima i podzakonskim aktima od značaja za civilno društvo, analizu procesa sprovođenja javnih rasprava/konsultovanja o pojedinim Vladinim dokumentima (strategije, zakoni, podzakonski akti, izveštaji, program rada i dr), pripremu uputstva/kodeksa za upravu za učešće OCD u procesima, i dr.“ *Strateški okvir Kancelarije za saradnju sa civilnim društvom za period 2011-2014. godina*, Kancelarija za saradnju sa civilnim društvom, Vlada Republike Srbije, Dostupno na: http://www.civilnodrustvo.gov.rs/?page_id=940&lang=sr, Str. 9, 10. Ima se utisak da bi ovaj cilj mogao, najpre, biti jasnije usmeren ka preispitivanju postojećeg normativnog okvira i predlaganje odgovarajućih izmena i dopuna.

308 Velat, op. cit. str. 37.

za lokalnu samoupravu u Srbiji“. Procenjuje se da u RS „ne postoji institucionalizovani (odnosno, obavezni) način za učešće predstavnika lokalnih vlasti u donošenju propisa i odluka od značaja za lokalnu samoupravu na centralnom nivou. Učešće predstavnika lokalnih vlasti u donošenju odluka od značaja za lokalnu samoupravu je za sada zasnovano jedino na *ad hoc* praksi određenih ministarstava, odnosno angažovanju asocijacije lokalnih vlasti da se na neki način uključe u taj proces.“³⁰⁹

C) PROPISI EU U OBLASTI ŽIVOTNE SREDINE, LOKALNA SAMOUPRAVA I OCD

1. PROCENA PROCEDURE TRANSPOZICIJE PROPISA I KAPACITETA LOKALNE SAMOUPRAVE I DRŽAVNE UPRAVE

Odnos između obaveza RS koje proističu iz propisa EU u oblasti životne sredine i odgovarajuće uloge lokalne samouprave treba posmatrati u kontekstu ukupne procedure pridruživanja EU³¹⁰ i mestu i ulozi koju različite faze imaju u tom postupku. U uvodnom objašnjenju ciljeva politike EU u oblasti životne sredine u Odgovorima na Upitnik Evropske komisije konstatuje se da „jaka i dobro opremljena administracija na nacionalnom i lokalnom nivou je impera-

309 Damjanović, D., Jerinić, J., Pavlović Križanić, T., (ur), *Horizontalna i vertikalna koordinacija u postupku donošenja odluka od značaja za lokalnu samoupravu u Srbiji*, Beograd, Palgo centar, 2011. Dostupno na: http://www.coe.org.rs/REPOSITORY/2110_nova_knjiga1.pdf. str. 44. Za iskustva drugih država videti: Ibid, str. 33-43.

310 Prijava za pristupanje Republike Srbije EU je podneta 22. decembra 2009. godine. „Ovo označava početak zvaničnog procesa u okviru koga Republika Srbija ima za cilj da postane članica EU. Republika Srbija je podnela Upitnik o pristupanju 31. januara 2011. godine.“ NSAŽSRS, str. 8.

tiv za primenu i sprovođenje pravnih tekovina EU³¹¹ (aut. pod).“ Smatra se da je „u oblasti lokalnog održivog razvoja prioritet Republike Srbije ... uspostavljanje sistema prava na ostvarivanje lokalne samouprave koji pripada građaninu i koji je kompatibilan sa zakonodavstvom EU i sistemima lokalne samouprave u EU i zemljama u okruženju; vraćanje zakonskog prava na posjedovanje imovine lokalnim samoupravama.”³¹²

b) Formalne obaveze RS propisane i relevantnim odredbama SSP. Prema odredbama člana 111. SSP „strane će naročito uspostaviti saradnju u cilju jačanja administrativnih struktura i postupaka radi obezbeđenja strateškog planiranja u oblasti životne sredine, a saradnju između relevantnih aktera usredsređiće na usklađivanje propisa Republike Srbije sa pravnim tekovinama Zajednice.”

c) Pitanje kapaciteta lokalne samouprave za sprovođenje propisa u oblasti životne sredine naglašeno je na više mesta u *Izmenjenom i dopunjenom nacionalnom programu za integraciju Republike Srbije u Evropsku uniju (NPI)*. Bez obzira što se radi o dokumentu koji je usvojen krajem 2009. godine, procene i konstatacije iz ovog dokumenta ne bi se mogle ignorisati i trebalo bi ih uzeti kao neku vrstu polazne osnove za raspravu. Najpre se na opšti način konstatuje da je „neophodno ... jačanje i izgradnja institucionalnih i administrativnih kapaciteta, kroz obuku kadrova: na poslovima inspekcije, monitoringa (vazduh, voda, zemljište, nejonizujuće zračenje i istraživanja), izdavanja dozvola za vazduh, vode, upravljanje otpadom i hemikalijama; na poslovima procene uticaja i ude- sa, očuvanja i zaštite prirode, upravljanja projektima, kao i ostalim stručnim poslovima u oblasti zaštite životne sredine, a pogotovo na lokalnom nivou, gde trenutno ne postoji dovoljan broj službenika za vršenje poslova zaštite životne sredine“³¹³ (aut. pod). Potreba jačanja kapaciteta lokalne samouprave posebno je naglašena u kontekstu sprovođenja propisa u oblasti horizontalnog zakonodavstva (str. 573), zatim u kontekstu stanja u oblasti zaštite prirode (str. 588), u oblasti kontrole industrijskog zagađenja i upravljanja rizikom, a naročito u vezi

311 OUEK, str. 1.

312 NSOR, str. 70.

313 NPI, str. 571-572.

sa obukom inspektora, odnosno obukom i brojem zaposlenih (str. 590), kao i u oblasti hemikalija (str. 594).³¹⁴

d) U *Nacionalnom programu zaštite životne sredine* se polazi od stava da „uspostavljanje odgovarajućih administrativnih i institucionalnih kapaciteta na svim nivoima u cilju pravilnog prenošenja i primene propisa EU” predstavlja jedan od tri „ključna elementa” procesa evropskih integracija.³¹⁵ Slične procene se daju i u Izveštaju Evropske komisije gde se konstatuje da „obezbeđivanje usklađenosti zakonodavstva sa pravnim tekovinama EU zahteva značajne investicije ali i donosi velike koristi. Snažna i dobro obučena administracija na nacionalnom i lokalnim nivoima jeste imperativ za primenu i sprovođenje pravnih tekovina EU u domenu životne sredine.”³¹⁶

e) Procenjuje se da „i pored toga što je transpozicija pravnih tekovina EU iz oblasti životne sredine znatno unapredovala, pravni izazovi su i dalje znatni. Pravna praksa bi trebalo da se izmeni kako bi se razdvojilo kreiranje politike od pisanja nacrtu pravnih dokumenata, kao i da bi se u te procese uključile sve zainteresovane strane, kao i civilno društvo, što bi dovelo do koherentnog seta zakona u oblasti životne sredine koji treba da obezbede potpunu transpoziciju pravnih tekovina EU, a koja je istovremeno, nedvosmislena, ne previše detaljna i jasna”³¹⁷ (aut. pod).

314 Interesantno je da se u analizi *Izrada propisa i zakonodavni proces u Republici Srbiji – procena*, u delu koji se odnosi na „evropske dimenzije” zakonodavnog procesa nema posebnih naznaka o mestu i ulozi lokalne samouprave. *Izrada propisa i zakonodavni proces u Republici Srbiji - procena*, OSCE, Beograd, 2011. <http://www.osce.org/sr/odih/87871>, str. 75-76.

315 Pored, „prenošenja zakonodavstva EU u nacionalno zakonodavstvo i njegove efikasne primene” i „obezbeđivanja finansijskih sredstava i ekonomskih instrumenata.” NPZZS, str. 11.

316 AI, str. 145.

317 Osim toga, treba imati u vidu da „pravne tekovine EU predstavljaju cilj koji se stalno menja - nove direktive će se usvajati sve do datuma kada Republika Srbija pristupi EU, i njih će Republika Srbija takođe morati sukcesivno da transponuje.” *Nacionalna strategija za aproksimaciju u oblasti životne sredine za Republiku Srbiju*, Vlada Republike Srbije, Beograd, 2011. http://www.srbija.gov.rs/vesti/dokumenti_sekcija.php?id=45678; ili <http://www.ekoplan.gov.rs/src/Usvojena-Nacionalna-strategija-za-aproksimaciju-u-oblasti-zivotne-sredine-za-Republiku-Srbiju-1414-c35-content.htm> ili http://www.ekoplan.gov.rs/srl/upload-centar/dokumenti/projekti-i-aktivnosti/eas_final___final_memsp_version__sr.pdf, str. 2.

f) „Aproksimacija se uglavnom shvata kao nešto što istovremeno uključuje i transpoziciju i sprovođenje. Transpozicija znači usvajanje zakona kroz koje će se EU direktive integrisati u nacionalne zakone. ... Adekvatno sprovođenje, ipak, zahteva neke zakonodavne aktivnosti. Zemlje koje podnose prijave za članstvo u EU, moraju da usvoje propise, kao zamenu za mehanizam direktne primene. To nije transpozicija u onom uobičajenom smislu. Neko to ... naziva i „harmonizacija“.³¹⁸ Negde se faze ovog postupka drugačije označavaju pa se, pored transpozicije za koju se smatra da podrazumeva usvajanje odgovarajućih nacionalnih propisa kojima se preuzimaju obaveze iz propisa EU, označavaju kao dve odvojene faze „sprovođenje” i „primena”. Sprovođenjem (implementation) se naziva „obezbeđenje institucija, infrastrukture i budžetskih sredstava neophodnih za ostvarivanje ciljeva propisa EU preko zakona i podzakonskih akata”, dok je primena (enforcement) „obezbeđenje neophodnog nadzora i propisivanje i izricanje ... kazni, odnosno donošenje odgovarajućih pojedinačnih pravnih akata putem usaglašene procedure kako bi se obezbedilo puno i pravilno poštovanje zakonodavstva EU.”

Međutim, „trebalo bi da se naglasi da EU propisi ne preciziraju na koji način treba da se organizuju nadležnosti državnih organa koji su zaduženi za implementaciju pravnih tekovina EU, pod uslovom da su nadležnosti jasno odvojene i ne sprečavaju potpunu implementaciju.“³¹⁹ Pri tom bi trebalo imati u vidu da je „*Acquis communautaire* pravna tekovina EU koja sadrži (pored osnivačkih ugovora) više od 20.000 propisa iz sekundarnog zakonodavstva i 4.000 sudskih presuda.”³²⁰

g) Relevantni propisi EU u oblasti životne sredine propisuju odgovarajuće obaveze država članica, odnosno nadležnih organa država članica i drugih subjekata. Stoga pitanje administrativnog kapaciteta kao kriterijum za članstvo

u Evropskoj uniji obuhvata, u najširem smislu, nekoliko kategorija kapaciteta i to: primenu „*acquis communautaire*” – preuzimanje obaveza koje proističu iz članstva tj. kapacitet za pristupanje (horizontalni, vertikalni i kapacitet za sprovođenje obaveza na lokalnom i regionalnom nivou); koordinaciju poslova evropskih integracija i sprovođenje preuzetih obaveza.³²¹

h) „Osnovni razlog što Evropska unija insistira na izgradnji kapaciteta državne uprave potencijalnih kandidata za članstvom jeste činjenica da se Evropska unija u velikoj meri oslanja na administrativne kapacitete država članica u kreiranju i sprovođenju politike EU i primeni velikog broja njenih propisa. Iako EU poseduje svoju, relativno malu, centralnu upravnu strukturu, ona van Brisela nema sopstvene institucije, pa stoga implementacija propisa Unije u velikoj meri zavisi od sposobnosti nacionalnih (a takođe i regionalnih i lokalnih) upravnih nivoa da sprovedu njeno zakonodavstvo. Pored toga, države članice međusobno zavise u primeni brojnih propisa, jer bi neprimenjivanje propisa i neispunjavanje obaveza iz članstva u jednoj članici imalo negativne posledice po ostatak Unije.”³²²

i) ANEKS 1. dokumenta „*Nadležnosti institucija koje su zadužene za zaštitu životne sredine*“ sadrži spisak svih EU propisa i definiše institucije koje su nadležne za različite aspekte njihovog sprovođenja.³²³ Prema ovim podacima nadležnost za sprovođenje propisa EU još uvek „nije definisana“. U nekoliko slučajeva je naznačeno da se radi o nadležnosti JLS, i to u slučaju sledećih propisa EU: EIA Direktiva (85/337/EEZ), poslednju put izmenjena i dopunjena Direktivom 2003/35/EZ, Direktiva (91/271/EEZ) o tretiranju komunalnog vodenog

318 *Analiza pravnih praznina (konačni nacrt)*, Tehnička pomoć za izradu nacionalne strategije za aproksimaciju u oblasti životne sredine (SAOŽS) (EUROPEAID/127462/C/SER/RS), januar 2011. Dostupno na: http://www.easserbia.rs/Doc/Briefing_Note/Legal_Gap_Analysis_s.pdf, str. 11.

319 *Nacionalna strategija za aproksimaciju u oblasti životne sredine za Republiku Srbiju*, Vlada Republike Srbije, Beograd, 2011. http://www.srbija.gov.rs/vesti/dokumenti_sekcija.php?id=45678, str. 32.

320 NPZZS, str. 2.

321 Ateljević, V., Administrativni kapacitet za koordinaciju poslova evropskih integracija, u Trbović, A., S., (ur) *Reforme: politička volja i administrativni kapacitet*, Beograd: Fakultet za ekonomiju, finansije i administraciju Univerziteta Singidunum, 2011, str. 58.

322 Rabrenović, A., *Reforma državne uprave i integracija u EU*, Beograd: Ministarstvo za državnu upravu i lokalnu samoupravu, 2009. Dostupno na: <http://www.drzavnauprava.gov.rs/files/pub6.pdf>, str. 6.

323 *Nadležnosti institucija koje su zadužene za zaštitu životne sredine*, Tehnička pomoć za izradu Nacionalne Strategije za Aproksimaciju u Oblasti Životne Sredine (SAOŽS), CRIS number 07SER01/29/11, (EUROPEAID/127462/C/SER/RS), Srbija, Oktobar 2010. [http://www.easserbia.rs/Doc/Briefing_Note/Institutional%20Responsibilities%20report%20\(final%20draft\)_SR.pdf](http://www.easserbia.rs/Doc/Briefing_Note/Institutional%20Responsibilities%20report%20(final%20draft)_SR.pdf), str. 41-65. Ova lista je sačinjena uz pomoć Odeljenja za evropske integracije u okviru MTSPP, i uključuje i informacije koje su dobijene iz upitnika.

otpada, poslednju put izmenjena i dopunjena Uredbom (EZ) broj 1137/2008, Okvirna Direktiva (2000/60/EZ) o vodama, poslednji put izmenjena i dopunjena Direktivom 2009/31/EZ, Direktiva (2002/49/EZ) o proceni i upravljanju buke u životnoj sredini, poslednji put izmenjena i dopunjena Uredbom 1137/2008/EZ.

j) Prema ocenama *Nacionalnog konventa o EU (Radna grupa za ekologiju)* postoje problemi u proceduri pripreme propisa koji se tiču transponovanja propisa EU u pravni sistem RS. „U delu koji se odnosi na sam proces transponovanja propisa EU u nacionalni pravni sistem najznačajnijim bi se moglo smatrati pitanje sagledavanja realnih mogućnosti i interesa privrede i drugih subjekata za preuzimanje obaveza koje proističu iz propisa koji se donose, a koji istovremeno treba da budu usklađeni sa odgovarajućim propisima EU. U vezi sa tim je i pitanje načina obezbeđivanja doslednog transponovanja propisa EU. Primena analize efekata zakona i analize usklađenosti propisa (i tabele usklađenosti propisa) zaslužuje da bude znatno rigoroznije preispitana sa stanovišta svrhe kojoj služe i rezultata koji se ostvaruju. Osnovnim predmetom preispitivanja mogu se smatrati obavezan sadržaj ovih dokumenata i izgradnja mehanizma obezbeđivanja njihovog doslednog poštovanja. To prevashodno upućuje i na odredbe Poslovnika Vlade kojima se reguliše pripremanje materijala za razmatranje na sednici Vlade i to naročito odredbe članova 39-46.³²⁴ Iako je članom 40. stav 2. Poslovnika predviđeno da predlagač kao prilog uz nacrt zakona³²⁵ dostavlja i analizu efekata zakona ovakva obaveza je na izvestan način relativizovana činjenicom da se objašnjenja stavki, koje je predlagač obavezan da navede u praksi, ponekad svode na opšte formulacije bez konkretnog sagledavanja stvarnih efekata novih propisa, pogotovu ne u odnosu na privredu.³²⁶ Nije prihvatljivo

da se u delu obrazloženja, koji se odnosi na „sredstva potrebna za sprovođenje zakona“, navode opšte formulacije koje se odnose na „sredstva iz budžeta Republike Srbije,“ bez ozbiljnog sagledavanja ukupnih opterećenja koja proističu (ili mogu da proizađu) za različite subjekte privrede i društva u celini. Spornim se može smatrati i odredba stava 3. istog člana kojom je sama obaveza izrade i dostavljanja analize efekata relativizovana tako što je predviđena mogućnost da predlagač „oceni da uz nacrt zakona ne treba da priloži analizu efekata zakona“. Bez obzira što je, ako oceni da ne treba da priloži analizu efekata zakona, predlagač u obavezi da to „posebno obrazloži“, jasno je da se radi o odsustvu jasne i dosledne obaveze predlagača propisa da u postupku pripreme propisa sagleda sve ili samo najznačajnije implikacije donošenja takvog propisa. Može se postaviti pitanje kako to, na osnovu čega i prema kojim kriterijumima „predlagač“ može da oceni da uz nacrt zakona ne treba da priloži analizu efekata zakona bez obzira što je prema odredbama istog Poslovnika „dužan da to posebno obrazloži“ (član 40. stav 3). Ovome se može dodati i pitanje na osnovu čega i prema kojim kriterijumima se procenjuje valjanost takvog obrazloženja.“³²⁷

2. ULOGA OCD

Ulogu OCD u pripremi transpozicije i sprovođenju propisa EU treba posmatrati, najpre, kao deo opšte uloge koju OCD imaju (ili mogu da imaju) u proceduri pripreme i sprovođenja nacionalnih propisa u oblasti životne sredine. Izgleda da nacionalni propisi koji regulišu ova pitanja ne predviđaju posebna pravila postupanja kada su u pitanju propisi EU.³²⁸ Ovome bi trebalo dodati i okolnosti vezane za ulogu OCD u procesima evropskih integracija u celini.

324 Poslednjim izmenama Poslovnika Vlade izvršene su izmene kojima se propisuje obaveza da se uz nacrt zakona i predlog uredbe dostavljaju i Izjava o usklađenosti propisa sa propisima EU kao i Tabela usklađenosti propisa sa propisima EU (član 39a. Odluka o izmenama i dopunama Poslovnika Vlade, „Sl. gl. RS“, br. 33/2010).

325 Ovde nije bez osnova postaviti i pitanje šta je sa analizom efekata propisa koje donose drugi organi, osim Vlade, imajući u vidu da ponekad podzakonski akti koje donose ministarstva mogu da značajno utiču na stanje u nekoj oblasti.

326 Mišljenja Saveta za regulatornu reformu od 2005. do 2010. godine jasno upućuju na to. Za šire, kada su u pitanju neki propisi u oblasti životne sredine, videti: <http://www.ria.merr.gov.rs/index.php?id=30> (15. maj 2010). Videti sadržaj „analize efekata“ za neke od predloga zakona koji su usvajani 2009. godine na sajtu Vlade: http://www.srbija.gov.rs/vesti/dokumenti_pregled.php?id=101854.

327 Radna grupa Ekologija: Analize i preporuke, Evropski pokret u Srbiji, Nacionalni konvent o Evropskoj uniji, Beograd, 2010. <http://www.emins.org/sr/publikacije/knjige/11-radna-grupa-ekologija-analize-i-preporuke.pdf>. str. 21-23.

328 Za izvesne naznake o značaju saradnje OCD i državnih institucija videti: Bobić, M., Todić, D., Saradnja civilnog društva i državnih institucija u procesu evropskih integracija u sprovođenju koncepta održivog razvoja, u Radojević, D., (ur) *Održivi razvoj: naša zajednička budućnost: nacionalna strategija održivog razvoja*, Beograd: Ministarstvo za nauku i tehnološki razvoj, Kabinet potpredsednika Vlade za evropske integracije, 2009, str. 28-32.

Interesantno je da se *NPI*, u delu koji se odnosi na životnu sredinu, ne određuje prema pitanju uloge OCD u procesima evropskih integracija. Implementacija Nacionalnog programa zaštite životne sredine podrazumeva „posebne aranžmane” od kojih se jedan odnosi i na „aktivno učešće drugih ministarstava, industrije i nevladinih organizacija u operativnom sprovođenju Programa.”³²⁹

Kao što je to već naznačeno u *Nacionalnoj strategiji za aproksimaciju u oblasti životne sredine za Republiku Srbiju* konstatovano je da je uključivanje civilnog društva u kreiranje politike od pisanja nacrtu pravnih dokumenata izuzetno značajno i da bi to trebalo da dovede „do koherentnog seta zakona u oblasti životne sredine koji treba da obezbede potpunu transpoziciju pravnih tekovina EU, a koja je istovremeno, nedvosmislena, ne previše detaljna i jasna.”³³⁰

3. NAJZNAČAJNIJI PROPISI EU U OBLASTI ŽIVOTNE SREDINE

Imajući u vidu sve navedeno, praćenje i analiza propisa EU u oblasti životne sredine koji su od značaja za lokalnu samoupravu najdoslednije bi moglo da se sprovede kroz praćenje i analizu propisa EU čija je transpozicija u pravni poređak RS obavljena (odnosno trebalo bi da se sprovede), tamo i onda kada je nacionalnim propisima propisana nadležnost lokalne samouprave u sprovođenju ovih propisa. Ako ovo uzmemo za polazni kriterijum lista propisa EU koje bi za potrebe ove analize trebalo imati u vidu, načelno govoreći, obuhvata propise u skoro svim grupama koje se, prema klasifikaciji same organizacije, smatraju propisima u oblasti životne sredine i to: horizontalno zakonodavstvo, nuklearna bezbednost i radioaktivni otpad, zaštita i upravljanje vodama, monitoring atmosferskog zagađenja, sprečavanje zagađenja bukom, hemikalije, kontrola industrijskog zagađenja i industrijski rizici, genetički modifikovani organizmi

329 *NPI*, str. 165.

330 *NSAŽSRS*, str. 2.

(GMO), očuvanje divlje faune i flore, upravljanje otpadom i čiste tehnologije i civilna zaštita. Ukupna lista propisa EU obuhvata 762 propisa.³³¹

Izbor prioriteta podrazumeva znatno detaljniju i ciljanu analizu zasnovanu na unapred dogovorenim kriterijumima iako se njihova utemeljenost u strateškim dokumentima RS može uzeti kao polazno stanovište. Izvesne naznake o mogućim specifičnim prioritetima kada je u pitanju saradnja propisana već spominjanim SSP sadržane su u članu 111. ovog dokumenta. Pored saradnje u vezi sa usklađivanjem propisa RS, „saradnja bi se takođe mogla usredsrediti na razvoj strategija za značajno smanjenje lokalnog, regionalnog i prekograničnog zagađenja voda i vazduha, za uspostavljanje sistema za efikasnu, čistu, održivu i obnovljivu proizvodnju i upotrebu energije i za procenu uticaja i stratešku procenu uticaja na životnu sredinu. Posebna pažnja biće posvećena implementaciji Kjoto protokola.”

1) Najznačajniji izvori prava u grupi tzv. horizontalne legislative su:

- Direktiva 85/337/EEC, 97/11/EC o proceni uticaja na životnu sredinu³³²
- Direktiva 2001/42/EC o strateškoj proceni uticaja na životnu sredinu³³³
- Direktiva 2003/4/EC o pristupu javnosti informacijama iz oblasti životne sredine³³⁴
- Direktiva 2003/35/EC o učešću javnosti u odlučivanju o pitanjima koja se tiču životne sredine³³⁵

331 Zaključno sa 28. majem 2012. godine. Videti: <http://eur-lex.europa.eu/en/legis/latest/chap15.htm>.

332 Council Directive 85/337/EEC of 27 June 1985 on the assessment of the effects of certain public and private projects on the environment (*OJ L 175*, 5.7.1985, p. 40–48, *OJ L 73*, p.5, *OJ L 156*, p. 17). Za prevod na srpski videti: Bogdanović, S., (ur.). Direktive EU u fokusu. REC, Ministarstvo zaštite životne sredine i regulacije prostora Republike Crne Gore; Finnconsult Oy; Stockholm: Scandiaconsult Natura AB, Beograd, Podgorica, 2003.

333 *Directive 2001/42/EC of the European Parliament and of the Council of 27 June 2001 on the assessment of the effects of certain plans and programmes on the environment* (*OJ L 197*, 21.7.2001, p. 30–37).

334 *Directive 2003/4/EC of the European Parliament and of the Council of 28 January 2003 on public access to environmental information and repealing Council Directive 90/313/EEC* (*OJ L 41*, 14.2.2003, p. 26–32).

335 *Directive 2003/35/EC of the European Parliament and of the Council of 26 May 2003 providing for public participation in respect of the drawing up of certain plans and programmes relating to the environment and amending with regard to public participation and access to justice Council Directives 85/337/EEC and 96/61/EC - Statement by the Commission* (*OJ L 156*,

- Direktiva 2004/35/EC o odgovornosti za štete u životnoj sredini³³⁶
- Direktiva 2008/99/EC o zaštiti životne sredine putem krivičnog prava³³⁷
- Direktiva 2007/2/EC o ustanovljavanju Infrastrukture za prostorne informacije u Evropskoj zajednici (INSPIRE)³³⁸
- Direktiva Saveta 91/692/EEC od 23. decembra 1991. god. o ujednačavanju i racionalizaciji izveštaja o sprovođenju određenih direktiva koje se odnose na životnu sredinu³³⁹
- Uredba 166/2006 o ustanovljavanju Evropskog registra ispuštanja i prenošenja zagađujućih supstanci³⁴⁰
- Uredba No 401/2009 o Evropskoj agenciji za životnu sredinu (EEA) i Evropskoj mreži za informacije i posmatranje (EIONET)³⁴¹
- Uredba 614/2007 o LIFE + finansijski instrumenti u oblasti životne sredine³⁴²
- Preporuka 2001/331/EC o minimalnim kriterijumima za inspekciju u oblasti životne sredine.³⁴³

25.6.2003, p. 17–25)

336 *Directive 2004/35/CE of the European Parliament and of the Council of 21 April 2004 on environmental liability with regard to the prevention and remedying of environmental damage* (OJ L 143, 30.4.2004, p. 56–75).

337 *Directive 2008/99/EC of the European Parliament and of the Council of 19 November 2008 on the protection of the environment through criminal law (Text with EEA relevance)* (OJ L 328, 6.12.2008, p. 28–37)

338 *Directive 2007/2/EC of the European Parliament and of the Council of 14 March 2007 establishing an Infrastructure for Spatial Information in the European Community (INSPIRE)* (OJ L 108, 25.4.2007, p. 1–14).

339 *Council Directive 91/692/EEC of 23 December 1991 standardizing and rationalizing reports on the implementation of certain Directives relating to the environment* (OJ L 377, 31.12.1991, p. 48–54)

340 *Regulation (EC) No 166/2006 of the European Parliament and of the Council of 18 January 2006 concerning the establishment of a European Pollutant Release and Transfer Register and amending Council Directives 91/689/EEC and 96/61/EC* (OJ L 33, 4.2.2006, p. 1–17).

341 *Regulation (EC) No 401/2009 of the European Parliament and of the Council of 23 April 2009 on the European Environment Agency and the European Environment Information and Observation Network (Codified version)* (OJ L 126, 21.5.2009, p. 13–22).

342 *Regulation (EC) No 614/2007 of the European Parliament and of the Council of 23 May 2007 concerning the Financial Instrument for the Environment (LIFE+) - Commission statement* (OJ L 149, 9.6.2007, p. 1–17).

343 *Recommendation of the European Parliament and of the Council of 4 April 2001 providing for minimum criteria for environmental inspections in the Member States* (OJ L 118, 27.4.2001, p. 41–46).

2) Propisi u oblasti nuklearne bezbednosti i radioaktivnog otpada obuhvataju 60 akata različitog karaktera.³⁴⁴ Ukupna legislativa EU u oblasti nuklearne bezbednosti i radioaktivnog otpada mogla bi se grupisati u nekoliko kategorija³⁴⁵. To su:

a) međunarodne konvencije u oblasti nuklearne bezbednosti i upravljanja radioaktivnim otpadom i

b) uredbe, direktive i drugi izvori prava koji su doneti od strane organa EU, a kojima se uređuju pojedina konkretna pitanja kao što su: bezbednost nuklearnih instalacija, rizik od jonizujućeg zračenja, prekogranično kretanje, radiološki vanredne situacije, itd. Inače, upravljanje istrošenim gorivom i radioaktivnim otpadom se smatra jednim od pitanja koje nije u potpunosti regulisano relevantnim propisima zbog čega je Komisija pripremila predlog nove direktive.³⁴⁶

3) Listu važećih propisa EU koji se odnose na zaštitu i upravljanje vodama čine 62 različita akta.³⁴⁷ Prema osnovnom predmetu svoga regulisanja, odnosno, prema osnovnom predmetu zaštite sve najznačajnije izvore EU iz oblasti zaštite voda mogli bi grupisati u nekoliko grupa: propisi kojima se reguliše pitanje emisije opasnih supstanci u površinske vode, propisi kojima se utvrđuju ciljevi kvaliteta voda, propisi kojima se reguliše tretman urbanih otpadnih voda, propisi u oblasti zaštite reka, propisi koji se odnose na zaštitu podzemnih voda, propisi kojima se reguliše zaštita mora od zagađivanja.

344 Za kompletnu listu videti: <http://eur-lex.europa.eu/en/legis/latest/chap15102010.htm> (Datum pristupa: 28. maj 2012. godine).

345 Pri tom bi trebalo imati u vidu i odredbe Plana akcije Zajednice u oblasti radioaktivnog otpada (1980-1999), *Council Resolution of 18 February on the renewal of the Community plan of action in the field of radioactive waste* (OJ C 158 25.06.92.)

346 *Proposal for a Council Directive on the management of spent fuel and radioactive waste*, SEC(2010) 1290, SEC(2010) 1289, Brussels, 3.11.2010, COM(2010) 618 final, 2010/0306 (NLE). Procenjuje se da postojeći propisi ne obezbeđuju funkcionisanje sistema u celini, odnosno ne obuhvataju sve aspekte upravljanja istrošenim gorivom i radioaktivnim otpadom. Direktiva 2009/71/Euratom kojom se ustanovljava okvir Zajednice za nuklearnu bezbednost nuklearnih postrojenja obuhvata samo otpad koji se nalaza na lokaciji nuklearnog postrojenja. Istovremeno veći broj drugih propisa na različite načine obuhvata samo pojedine aspekte upravljanja istrošenim gorivom i radioaktivnim otpadom.

347 Videti: <http://eur-lex.europa.eu/en/legis/latest/chap15102020.htm>. (Datum pristupa: 28. maj 2012. godine).

4) Spisak propisa EU u oblasti atmosferskog zagađenja obuhvata ukupno 143 akta EU različitog karaktera. Najbrojnije su direktive (38), zatim slede odluke (28), uredbe (19), preporuke (9), akti koji se odnose na međunarodne ugovore (9) i rezolucije (5).³⁴⁸ Grupisanje svih propisa u ovoj oblasti, prema specifičnom predmetu regulisanja i ciljevima, moguće je na više načina. Ovdje se najpre ukazuje na najznačajnije međunarodne ugovore u kojima Evropska zajednica ima status člana.

5) Lista propisa EU u oblasti buke obuhvata 13 akata različite vrste.³⁴⁹ Opšti karakter ima Direktiva 2002/49/EC od 25 juna 2002. godine o proceni i upravljanju bukom u životnoj sredini³⁵⁰. Propisi EU u oblasti kontrole buke iz specifičnih izvora mogu biti podeljeni u četiri kategorije kojima su obuhvaćeni izvori buke iz motornih vozila, aviona, različitih uređaja i opreme u domaćinstvima.

6) Lista propisa u oblasti hemikalija (zajedno sa propisima u oblasti industrijskih rizika i biotehnologija) sadrži ukupno 113 akata različitog karaktera.³⁵¹ Pri tom treba imati u vidu da se jedan deo propisa u oblasti hemikalija, prema zvaničnoj EU klasifikaciji, nalazi i u drugim grupama propisa (industrijska politika i unutrašnje tržište³⁵², poljoprivreda).³⁵³ Najznačajniji propisi u ovoj oblasti su:

- Roterdamska konvencija o postupku davanja saglasnosti za uvoz na osnovu prethodnog obaveštenja za određene opasne hemikalije i pesticide u međunarodnoj trgovini, (1998)³⁵⁴

348 Videti: <http://eur-lex.europa.eu/en/legis/latest/chap15102030.htm> (Datum pristupa: 28. maj 2012. godine). Klasifikacija je data prema osnovnom nazivu dokumenta. Međutim, treba imati u vidu da postoje različita preplitanja među pojedinim od izvora prava. Npr. neke odluke se odnose na međunarodne ugovore, itd.

349 Videti: <http://eur-lex.europa.eu/en/legis/latest/chap15102040.htm>. (Datum pristupa: 28. maj 2012. godine).

350 *Directive 2002/49/EC of the European Parliament and of the Council of 25 June 2002 relating to the assessment and management of environmental noise - Declaration by the Commission in the Conciliation Committee on the Directive relating to the assessment and management of environmental noise (OJ L 189, 18.7.2002, p. 12–25)*

351 Videti: <http://eur-lex.europa.eu/en/legis/latest/chap151020.htm> (Datum pristupa: 28. maj 2011).

352 Videti: <http://eur-lex.europa.eu/en/legis/latest/chap133018.htm>.

353 Videti: <http://eur-lex.europa.eu/en/legis/latest/chap035020.htm>. Ovdje se na njih ukazuje, pre svega, zbog činjenice da se stanje u oblastima koje ovi propisi regulišu u Republici Srbiji jednim delom nalazi u nadležnosti MZSPP, odnosno Agencije za hemikalije.

354 *2003/106/EC: Council Decision of 19 December 2002 concerning the approval, on behalf of the European Community,*

- Stokholmska konvencija o dugotrajnim organskim zagađujućim supstancama (2001)³⁵⁵

- Protokol o dugotrajnim organskim zagađujućim materijama (1998) uz Konvenciju o prekograničnom zagađivanju vazduha na velikim udaljenostima (1979)³⁵⁶

- Uredba (EC) No. 304/2003 Evropskog parlamenta i Saveta o izvozu i uvozu opasnih hemikalija, izmenjena i dopunjena uredbama Komisije No. 1213/2003, (EC) No. 775/2004³⁵⁷

- Direktiva o klasifikaciji, pakovanju i označavanju opasnih supstanci (67/548/EEC)³⁵⁸

- Uredba 1272/2008 o klasifikaciji, obeležavanju i pakovanju hemikalija i preparata³⁵⁹

- Uredba 1907/2006 o ograničenju, proceni, odobravanju i ograničenju hemikalija (REACH)³⁶⁰

- Direktiva 2004/9/EC Evropskog parlamenta i Saveta o inspekciji i verifikaciji dobre laboratorijske prakse (GLP),³⁶¹

of the Rotterdam Convention on the Prior Informed Consent Procedure for certain hazardous chemicals and pesticides in international trade, OJ L 63, 6.3.2003, p. 27–28; 2006/730/EC: Council Decision of 25 September 2006 on the conclusion, on behalf of the European Community, of the Rotterdam Convention on the Prior Informed Consent Procedure for certain hazardous chemicals and pesticides in international trade, (OJ L 299, 28.10.2006, p. 23–25.)

355 *2006/507/EC: Council Decision of 14 October 2004 concerning the conclusion, on behalf of the European Community, of the Stockholm Convention on Persistent Organic Pollutant, (OJ L 2009, 31.7.2006, p. 1–2.)*

356 *2004/259/EC: Council Decision of 19 February 2004 concerning the conclusion, on behalf of the European Community, of the Protocol to the 1979 Convention on Long Range Transboundary Air Pollution on Persistent Organic Pollutant, (OJ L 81, 19.3.2004, p. 35–36.)*

357 *Regulation (EC) No 304/2003 of the European Parliament and of the Council of 28 January 2003 concerning the export and import of dangerous chemicals, (OJ L 63, 6.3.2003, p. 1)*

358 *Council Directive 67/548/EEC of 27 June 1967 on the approximation of laws, regulations and administrative provisions relating to the classification, packaging and labelling of dangerous substances (OJ 196, 16.8.1967, p. 1–98)*

359 *Regulation (EC) No 1272/2008 of the European Parliament and of the Council of 16 December 2008 on classification, labelling and packaging of substances and mixtures, amending and repealing Directives 67/548/EEC and 1999/45/EC, and amending Regulation (EC) No 1907/2006, (OJ L 353, 31.12.2008, p. 1–135)*

360 *Regulation (EC) No 1907/2006 of the European Parliament and of the Council of 18 December 2006 concerning the Registration, Evaluation, Authorisation and Restriction of Chemicals (REACH), establishing a European Chemicals Agency, amending Directive 1999/45/EC and repealing Council Regulation (EEC) No 793/93 and Commission Regulation (EC) No 1488/94 as well as Council Directive 76/769/EEC and Commission Directives 91/155/EEC, 93/67/EEC, 93/105/EC and 2000/21/EC, (OJ L 396, 30.12.2006, p. 1–851)*

361 *Directive 2004/9/EC of the European Parliament and of the Council of 11 February 2004 on the inspection and ve-*

- Direktiva 2004/10/EC Evropskog parlamenta i Saveta o harmonizaciji propisa o primeni principa dobre laboratorijske prakse i verifikaciji njihove primene za testove na hemijskim supstancama³⁶²
- Direktiva 98/8/EC Evropskog parlamenta i Saveta o stavljanju na tržište biocidnih proizvoda, izmenjena i dopunjena Uredbom (EC) 1882/2003 i direktivama 2006/50/EC, 2006/140/EC i direktivama Komisije 2007/20/EC, 2007/47/EC, 2007/69/EC i 2007/70/EC³⁶³

Pored navedenih propisi u oblasti hemikalija, obuhvataju i propise u oblasti zaštite od azbesta i zaštite ozonskog omotača, među kojima su najznačajniji:

- Direktiva Saveta 87/217/EEC o sprečavanju i smanjivanju zagađivanja životne sredine azbestom, koja je izmenjena i dopunjena Uredbom (EC) 87/2003³⁶⁴
- Odluka Saveta 88/540/EEC o zaključivanju Bečke konvencije o zaštiti ozonskog omotača i Montrealskog protokola o supstancama koje oštećuju ozonski omotač³⁶⁵
- Uredba (EC) No. 2037/2000 Evropskog parlamenta i Saveta o supstancama koje oštećuju ozonski omotač, izmenjena i dopunjena nekoliko puta³⁶⁶

rification of good laboratory practice (GLP) (Codified version) (Text with EEA relevance) (OJ L 50, 20.2.2004, p. 28–43) Amended by 32009R0219 Consolidated text 02004L0009-20090420

³⁶² *Directive 2004/10/EC of the European Parliament and of the Council of 11 February 2004 on the harmonisation of laws, regulations and administrative provisions relating to the application of the principles of good laboratory practice and the verification of their applications for tests on chemical substances (codified version) (Text with EEA relevance)* (OJ L 50, 20.2.2004, p. 44–59) Amended by 32009R0219 Consolidated text 02004L0010-20090420

³⁶³ *Directive 98/8/EC of the European Parliament and of the Council of 16 February 1998 concerning the placing of biocidal products on the market*, (OJ L 123, 24.4.1998, p. 1–63)

³⁶⁴ *Council Directive 87/217/EEC of 19 March 1987 on the prevention and reduction of environmental pollution by asbestos* (OJ L 85, 28.3.1987, p. 40–45) Amended by 31991L0692 Amended by 11994N Incorporated by 21994A0103(70) Derogation in 12003T

³⁶⁵ *88/540/EEC: Council Decision of 14 October 1988 concerning the conclusion of the Vienna Convention for the protection of the ozone layer and the Montreal Protocol on substances that deplete the ozone layer* (OJ L 297, 31.10.1988, p. 8–9)

³⁶⁶ *Regulation (EC) No. 2037/2000 of the European Parliament and of the Council on substances that deplete the ozone layer* (OJ L 244, 29.09.00), as amended by: - *Regulation (EC) No. 2038/2000 of the European Parliament and of the Council of 28 September 2000* (OJ L 244 25 29.9.2000) - *Regulation (EC) No. 2039/2000 of the European Parliament and of the Council of 28 September 2000* (OJ L 244 26 29.9.2000) - *Commission Decision 2003/160/EC of 7 March 2003* (OJ L 65 29 8.3.2003) - *Regulation (EC) No. 1804/2003 of the European Parliament and of the Council of 22 September 2003* (OJ L 265 1 16.10.2003); - *Commission Decision 2004/232/EC of 3 March 2004* (OJ L 71 28 10.3.2004) - *Commission Regulation (EC) No. 2077/2004 of 3 December 2004* (OJ L 359 28 4.12.2004) - *Commission Regulation (EC) No. 29/2006 of 10*

- Odluka Komisije 2002/612/EC u skladu sa Uredbom 2037/2000/EC o određivanju količina kontrolisanih supstanci dopuštenih za korišćenje u Zajednici ³⁶⁷

Ostali aspekti upravljanja hemikalijama obuhvataju propise koji se odnose na zaštitu laboratorijskih životinja kao što su:

- Direktiva Saveta 86/609/EEC o ujednačavanju propisa država članica o zaštiti životinja koje se koriste za eksperimentalne i druge naučne svrhe, izmenjena i dopunjena Direktivom 2003/6/EC,³⁶⁸
- Odluka Komisije 1999/575/EC o zaključivanju od strane Zajednice Evropske konvencije za zaštitu kičmenjaka koji se koriste u eksperimentalne i druge naučne svrhe.³⁶⁹

7) Osnovni cilj propisa u oblasti kontrole industrijskog zagađenja i upravljanja rizikom sastoji se u sprečavanju, minimiziranju ili regulisanju industrijskog zagađenja na izvoru nastajanja. Najznačajnijim bi se mogli smatrati sledeći:

- Direktiva 2008/1/EZ o integrisanom sprečavanju i kontroli zagađivanja³⁷⁰
- Direktiva 96/82/EC o kontroli opasnosti velikih akcidenata koji uključuju opasne supstance (Seveso II)³⁷¹

January 2006 (OJ L 6 27 11.1.2006) - *Regulation (EC) No. 1366/2006 of the European Parliament and of the Council of 6 September 2006* (OJ L 264 12 25.9.2006) - *Commission Regulation (EC) No. 1784/2006 of 4 December 2006* (OJ L 337 3 5.12.2006) - *Council Regulation (EC) No. 1791/2006 of 20 November 2006* (OJ L 363 1 20.12.2006) - *Commission Regulation (EC) No. 899/2007 of 27 July 2007* (OJ L 196 24 28.7.2007) - *Commission Decision 2007/540/EC of 30 July 2007*

³⁶⁷ *2002/612/EC: Commission Decision under Regulation (EC) No. 2037/2000 on the allocation of quantities of controlled substances allowed for essential uses in the Community*, (OJ L 196, 25.07.02)

³⁶⁸ *Council Directive 86/609/EEC of 24 November 1986 on the approximation of laws, regulations and administrative provisions of the Member States regarding the protection of animals used for experimental and other scientific purposes* (OJ L 358, 18.12.1986, p. 1–28) Incorporated by 21994A0103(52) Amended by 32003L0065

³⁶⁹ *1999/575/EC: Council Decision of 23 March 1998 concerning the conclusion by the Community of the European Convention for the protection of vertebrate animals used for experimental and other scientific purpose*, (OJ L 222, 24.8.1999, p. 29–30.)

³⁷⁰ *Directive 2008/1/EC of the European Parliament and of the Council of 15 January 2008 concerning integrated pollution prevention and control (Codified version) (Text with EEA relevance)*, (OJ L 24, 29.1.2008, p. 8–29).

³⁷¹ *Council Directive 96/82/EC of 9 December 1996 on the control of major-accident hazards involving dangerous substances*, (OJ L 10, 14.1.1997, p. 13–33)

- Direktiva Saveta 2001/80/EEZ o ograničenju emisija određenih zagađujućih materija u vazduh iz velikih ložišta³⁷²
- Uredba (EZ) No. 1221/2009 Evropskog parlamenta i Saveta od 25. novembra 2009. godine o dobrovoljnom učešću organizacija u upravljanju zaštitom životne sredine Zajednice i šemi ocenjivanja (S)³⁷³
- Uredba (EZ) No. 1980/2000 o revidiranoj šemi „eko-označavanja” Zajednice³⁷⁴

8) Prema EU klasifikaciji propisa, propisi koji regulišu pojedina pitanja iz oblasti GMO su samo jednim delom svrstani u oblast životne sredine (deo koji je naslovljen sa „hemikalije, industrijski rizici, biotehnologije“) dok je jedan deo propisa iz ove oblasti u nekim drugim grupama propisa kao što su industrijska politika i unutrašnje tržište,³⁷⁵ poljoprivreda,³⁷⁶ bezbednost hrane³⁷⁷, zaštita potrošača i javno zdravlje,³⁷⁸ genetički modifikovane životinje,³⁷⁹ itd. Ovde se ukazuju na sledeće propise EU:

- Direktivu 2001/18/EC o namernom ispuštanju u životnu sredinu GMO,³⁸⁰

- Direktivu o ograničenom korišćenju GMMO (2009/41/EC),³⁸¹
- Uredbu 1946/2003 o prekograničnom kretanju GMO,³⁸²
- Uredbu 1829/2003/EC Evropskog parlamenta i Saveta o genetički modifikovanoj hrani i stočnoj hrani,³⁸³
- Uredbu 1830/2003/EC Evropskog parlamenta i Saveta u vezi sa sledivošću i označavanjem GMO, kao i u vezi sa sledivošću prehrambenih proizvoda i stočne hrane od GMO, a koja dopunjuje Direktivu 2001/18/EC,³⁸⁴
- Odluku Komisije 2004/204/EZ kojom se određuje detaljno rešenje funkcionisanja registra za upis podataka o genetičkim promenama u GMO, u skladu s Direktivom 2001/18/EZ,³⁸⁵
- Odluku Komisije 2003/701/EZ kojom se u skladu s Direktivom 2001/18/EZ određuje obrazac za dostavljanje rezultata namernog ispuštanja u životnu sredinu genetički modifikovanih viših biljaka u druge svrhe osim plasiranja na tržište,³⁸⁶
- Odluku Komisije 2002/811/EZ kojom se određuju pomoćne napomene koje dopunjuju Prilog VII. Direktive 2001/18/EZ o namernom ispuštanju GMO u životnu sredinu i kojom se ukida Direktiva Saveta 90/220/EEZ,³⁸⁷
- Odluku Saveta 2002/812/EZ kojom se u skladu s Direktivom 2001/18/EZ

372 *Directive 2001/80/EC of the European Parliament and of the Council of 23 October 2001 on the limitation of emissions of certain pollutants into the air from large combustion plants (OJ L 309, 27.11.2001, p. 1–21)*. O ovoj direktivi se više govori u delu koji se odnosi na politiku i propise u oblasti zaštite vazduha.

373 Ovo je prevod dokumenta čiji je naziv: *Regulation (EC) No 1221/2009 of the European Parliament and of the Council of 25 November 2009 on the voluntary participation by organisations in a Community eco-management and audit scheme (EMAS), repealing Regulation (EC) No 761/2001 and Commission Decisions 2001/681/EC and 2006/193/EC (OJ L 342, 22.12.2009, p. 1–45)*. Videti: Vlada Republike Srbije. (2008b). Nacionalni program za integraciju Srbije u Evropsku uniju, Beograd. str. 720.

374 *Regulation (EC) No 1980/2000 of the European Parliament and of the Council of 17 July 2000 on a revised Community eco-label award scheme*, (OJ L 237, 21.9.2000, p. 1–12).

375 Za šire videti: <http://eur-lex.europa.eu/en/legis/latest/chap133014.htm> .

376 Za šire videti: <http://eur-lex.europa.eu/en/legis/latest/chap035010.htm> .

377 Za šire videti: http://ec.europa.eu/food/food/biotechnology/index_en.htm .

378 Za šire videti: <http://eur-lex.europa.eu/en/legis/latest/chap152030.htm>. Videti i: http://www.who.int/foodsafety/publications/biotech/en/20questions_en.pdf.

379 Za šire videti: <http://www.efsa.europa.eu/en/gmotopics/topic/gmanimals.htm?wtrl=01>.

380 *Directive 2001/18/EC of the European Parliament and of the Council of 12 March 2001 on the deliberate release into the environment of genetically modified organisms and repealing Council Directive 90/220/EEC - Commission Declaration*, (OJ L 106, 17.4.2001, p. 1–39).

381 *Directive 2009/41/EC of the European Parliament and of the Council of 6 May 2009 on the contained use of genetically modified micro-organisms (Recast) (Text with EEA relevance)* (OJ L 125, 21.5.2009, p. 75–97).

382 *Regulation (EC) No 1946/2003 of the European Parliament and of the Council of 15 July 2003 on transboundary movements of genetically modified organisms (Text with EEA relevance)*, (OJ L 287, 5.11.2003, p. 1–10)

383 *Regulation (EC) No 1829/2003 of the European Parliament and of the Council of 22 September 2003 on genetically modified food and feed (Text with EEA relevance)*, (OJ L 268, 18.10.2003, p. 1–23)

384 *Regulation (EC) No 1830/2003 of the European Parliament and of the Council of 22 September 2003 concerning the traceability and labelling of genetically modified organisms and the traceability of food and feed products produced from genetically modified organisms and amending Directive 2001/18/EC*, (OJ L 268, 18.10.2003, p. 24–28)

385 *Commission Decision of 23 February 2004 laying down detailed arrangements for the operation of the registers for recording information on genetic modifications in GMOs, provided for in Directive 2001/18/EC of the European Parliament and of the Council (notified under document number C(2004) 540)*, (OJ L 65, 3.3.2004, p. 20–22).

386 *2003/701/EC: Commission Decision of 29 September 2003 establishing pursuant to Directive 2001/18/EC of the European Parliament and of the Council a format for presenting the results of the deliberate release into the environment of genetically modified higher plants for purposes other than placing on the market (Text with EEA relevance) (notified under document number C(2003) 3405)* (OJ L 254, 8.10.2003, p. 21–28)

387 *Directive 2001/18/EC of the European Parliament and of the Council of 12 March 2001 on the deliberate release into the environment of genetically modified organisms and repealing Council Directive 90/220/EEC - Commission Declaration*, (OJ L 106, 17.4.2001, p. 1–39)

određuje Obrazac sažetka podataka u vezi s plasiranjem na tržište GMO kao proizvoda ili kao delova proizvoda,³⁸⁸

- Odluku Saveta 2002/813/EZ kojom se u skladu s Direktivom 2001/18/EZ određuje obrazac sažetka podataka iz obaveštenja o namernom ispuštanju u životnu sredinu GMO u druge svrhe osim stavljanja na tržište,³⁸⁹
- Odluku Komisije 2002/623/EZ kojom se utvrđuju pomoćne napomene koje nadopunjuju Prilog II Direktive 2001/18/EZ o namernom ispuštanju GMO u životnu sredinu i kojom se ukida Direktiva Saveta 90/220/EEZ,³⁹⁰
- Odluku Saveta 2002/628/EC o zaključivanju, u ime Evropske zajednice, Kartagena protokola o biološkoj sigurnosti.³⁹¹

9) Propisi EU u oblasti očuvanja divlje faune i flore obuhvataju ukupno 59 akata različitog karaktera.³⁹² Najznačajnijim se mogu smatrati nekoliko međunarodnih ugovora i nekoliko sekundarnih propisa.

Od međunarodnih ugovora u oblasti zaštite divlje flore i faune naročito su značajni sledeći:

- Konvencija o očuvanju migratornih vrsta divljih životinja³⁹³
- Konvencija o zaštiti evropske divljači i prirodnih staništa³⁹⁴

388 2002/812/EC: Council Decision of 3 October 2002 establishing pursuant to Directive 2001/18/EC of the European Parliament and of the Council the summary information format relating to the placing on the market of genetically modified organisms as or in products, (OJ L 280, 18.10.2002, p. 37–61)

389 2002/813/EC: Council Decision of 3 October 2002 establishing, pursuant to Directive 2001/18/EC of the European Parliament and of the Council, the summary notification information format for notifications concerning the deliberate release into the environment of genetically modified organisms for purposes other than for placing on the market, (OJ L 280, 18.10.2002, p. 62–83)

390 2002/623/EC: Commission Decision of 24 July 2002 establishing guidance notes supplementing Annex II to Directive 2001/18/EC of the European Parliament and of the Council on the deliberate release into the environment of genetically modified organisms and repealing Council Directive 90/220/EEC (Text with EEA relevance) (notified under document number C(2002) 2715, (OJ L 200, 30.7.2002, p. 22–33)

391 2002/628/EC: Council Decision of 25 June 2002 concerning the conclusion, on behalf of the European Community, of the Cartagena Protocol on Biosafety, (OJ L 201, 31/07/2002 P. 0048 – 0049).

392 Videti: <http://eur-lex.europa.eu/en/legis/latest/chap15103020.htm>. (Datum pristupa: 28. maj 2012).

393 82/461/EEC: Council Decision of 24 June 1982 on the conclusion of the Convention on the conservation of migratory species of wild animals, (OJ L 210, 19/07/1982 P. 0010 – 0022.)

394 82/72/EEC: Council Decision of 3 December 1981 concerning the conclusion of the Convention on the conservation of

- Konvencija o očuvanju biodiverziteta³⁹⁵

- Konvencija o sprečavanju širenja pustinja³⁹⁶

- Konvencija o međunarodnoj trgovini ugroženim vrstama divlje faune i flore (CITES)³⁹⁷

- Konvencija o zaštiti Alpa,³⁹⁸ itd.

Od sekundarnih izvora prava najznačajnija su dve direktive: Direktiva 92/43/EEC³⁹⁹ o očuvanju prirodnih staništa divlje faune i flore i Direktiva 2009/147/EZ o očuvanju divljih ptica⁴⁰⁰ (kojom je zamenjena prethodna Direktiva 79/409/EEZ o pticama) i uredbе: Uredba Saveta (EC) No. 338/97 od 09. decembra 1996. godine o zaštiti vrsta divlje faune i flore regulisanjem njihove trgovine⁴⁰¹ i Uredba Komisije (EZ) br. 865/2006 od 4. maja 2006. kojom se utvrđuju detaljna pravila sprovođenja Uredbe Saveta (EZ) br. 338/97 o zaštiti vrsta divlje faune i flore regulisanjem trgovine tim vrstama.⁴⁰² Pored njih, u detaljnijoj analizi bi još nekoliko drugih izvora prava zasluživalo posebnu pažnju. Ovde ukazujemo na neke od njih:

European wildlife and natural habitats, (OJ L 038, 10/02/1982 P. 0001 – 0002.)

395 93/626/EEC: Council Decision of 25 October 1993 concerning the conclusion of the Convention on Biological Diversity, (OJ L 309, 13/12/1993 P. 0001 – 0020.)

396 98/216/EC: Council Decision of 9 March 1998 on the conclusion, on behalf of the European Community, of the United Nations Convention to combat desertification in countries seriously affected by drought and/or desertification, particularly in Africa, (OJ L 083, 19/03/1998 P. 0001 – 0002.)

397 Treba imati u vidu da EZ nije članica CITES konvencije, budući da je Konvencija otvorena za članstvo jedino državama. Ipak, odredbe Konvencije transponovane su u komunitarno pravo preko Uredbe 338/97/EZ o zaštiti vrsta divlje faune i flore regulisanjem njihove trgovine.

398 96/191/EC: Council Decision of 26 February 1996 concerning the conclusion of the Convention on the protection of the Alps (Alpine Convention), (OJ L 061, 12/03/1996 P. 0031 – 0031.)

399 Council Directive 92/43/EEC of 21 May 1992 on the conservation of natural habitats and of wild fauna and flora, (OJ L 206, 22.7.1992, p. 7–50)

400 Directive 2009/147/EC of the European Parliament and of the Council of 30 November 2009 on the conservation of wild birds, (OJ L 20, 26.1.2010, p. 7–25)

401 Council Regulation (EC) No 338/97 of 9 December 1996 on the protection of species of wild fauna and flora by regulating trade therein, (OJ L 61, 3.3.1997, p. 1–69)

402 Commission Regulation (EC) No 865/2006 of 4 May 2006 laying down detailed rules concerning the implementation of Council Regulation (EC) No 338/97 on the protection of species of wild fauna and flora by regulating trade therein, (OJ L 166, 19.6.2006, p. 1–69)

- Direktiva Saveta 1999/22/EZ od 29. marta 1999. godine koja se odnosi na držanje divljih životinja u zoološkim vrtovima⁴⁰³
- Direktiva Saveta 83/129/EEZ od 28. aprila 1983. o uvozu koža nekih mladunaca tuljana i proizvoda od njih u države članice⁴⁰⁴
- Uredba Saveta (EEZ-a) br. 348/81 od 20. januara 1981. o opštim pravilima za uvoz kitova ili drugih proizvoda od kitova
- Uredba (EZ-a) br. 2494/2000 od 7. decembra 2000. o merama očuvanja i održivog razvoja tropskih šuma i drugih šuma u zemljama u razvoju
- Uredba Saveta (EEC) No. 3528/86 od 17. novembra 1986. godine o zaštiti šuma Zajednice od atmosferskog zagađenja
- Direktiva Saveta 86/609/EEC od 24. novembra 1986. godine o približavanju zakona, pravila i administrativnih odredaba država članica u pogledu zaštite životinja koje se koriste u eksperimentalne i druge naučne svrhe
- Uredba Saveta (EEC) No. 2158/92 od 23. jula 1992. godine o zaštiti šuma Zajednice od požara
- Uredba Saveta (EC) No. 3062/95 od 20. decembra 1995. godine o postupcima za unapređenje tropskih šuma
- Direktiva 2006/44/EC o kvalitetu sveže vode potrebne za zaštitu i unapređivanje ribljih staništa, itd.

10) Od ukupno 678 pravnih akata koji ulaze u korpus izvora prava životne sredine EU, u grupi koja je označena kao „upravljanje otpadom i čiste tehnologije“ nalazi se ukupno 74.⁴⁰⁵ Daleko najčešći izvor prava su „odluke“ (preko 40), zatim slede „direktive“ (19) dok je broj „uredbi“ 7. Sve ove propise je moguće klasifikovati na različite načine. Imajući u vidu prevashodni karakter predmeta regulisanja, ovde ih grupišemo na sledeći način: opšti propisi u oblasti otpada; propisi koji se odnose na otpad koji nastaje kao rezultat potrošačkih aktivnosti, odnosno propisi koji se odnose na posebne tokove otpada; propisi koji se odnose na opasan otpad

403 Council Directive 1999/22/EC of 29 March 1999 relating to the keeping of wild animals in zoos, (OJ L 94, 9.4.1999, p. 24–26)

404 Council Directive 83/129/EEC of 28 March 1983 concerning the importation into Member States of skins of certain seal pups and products derived therefrom, (OJ L 91, 9.4.1983, p. 30–31)

405 Videti: <http://eur-lex.europa.eu/en/legis/latest/chap15103030.htm>. (Datum pristupa: 28. maj 2012).

i ostale propise. Pri tom se mora imati u vidu da se radi o uslovnoj klasifikaciji čija je svrha obezbeđivanje lakše preglednosti propisa budući da postoji višestruka povezanost i međusobno preplitanje značaja pojedinih propisa iz različitih grupa.

a) Spisak najznačajnijih opštih propisa EU u oblasti upravljanja otpadom obuhvata, između ostalog, sledeće: Direktivu Saveta 2008/98/EC o otpadu⁴⁰⁶ koja zamenjuje i dopunjuje Okvirnu direktivu 75/442/EEC, 2006/12/EC,⁴⁰⁷ Direktivu Saveta 2000/76/EC o spaljivanju otpada,⁴⁰⁸ Direktivu Saveta 99/31/EC o deponijama,⁴⁰⁹ Uredbu 1013/2006 o kretanju otpada,⁴¹⁰ Uredbu Komisije (EC) br. 1418/2007 o izvozu nekih vrsta otpada (navedenih u Prilogu III ili IIIA Uredbe (EZ-a) br. 1013/2006) na reciklažu u neke zemlje na koje se ne primenjuje Odluka OECD-a o kontroli prekograničnog kretanja otpada,⁴¹¹ Uredbu 2150/2002 o statistici u oblasti otpada⁴¹², itd.

b) U kategoriji propisa kojima se reguliše upravljanje otpadom iz potrošnje, odnosno propisa kojima se regulišu tzv. posebni tokovi otpada sledeći propisi imaju poseban značaj: Direktiva Saveta 94/62/EC o ambalaži i ambalažnom otpadu⁴¹³ dopunjena Direktivom 2005/20/EC, 2004/12/EC, 1882/2003/EC, Direktiva Saveta 96/59/EC o odlaganju PCB i PCT,⁴¹⁴ Direktiva Saveta 2006/66/

406 Directive 2008/98/EC of the European Parliament and of the Council of 19 November 2008 on waste and repealing certain Directives (Text with EEA relevance), (OJ L 312, 22.11.2008, p. 3–30). (Datum pristupa: 1.7.2010)

407 Ukidanje važenja relevantnih odredbi ovih direktiva počinje da važi od 12. decembra 2010. godine.

408 Directive 2000/76/EC of the European Parliament and of the Council of 4 December 2000 on the incineration of waste, (OJ L 332, 28.12.2000, p. 91–111).

409 Council Directive 1999/31/EC of 26 April 1999 on the landfill of waste, (OJ L 182, 16.7.1999, p. 1–19)

410 Regulation (EC) No 1013/2006 of the European Parliament and of the Council of 14 June 2006 on shipments of waste (OJ L 190, 12.7.2006, p. 1–98).

411 Commission Regulation (EC) No 1418/2007 of 29 November 2007 concerning the export for recovery of certain waste listed in Annex III or IIIA to Regulation (EC) No 1013/2006 of the European Parliament and of the Council to certain countries to which the OECD Decision on the control of transboundary movements of wastes does not apply (Text with EEA relevance), (OJ L 316, 4.12.2007, p. 6–52)

412 Regulation (EC) No 2150/2002 of the European Parliament and of the Council of 25 November 2002 on waste statistics (Text with EEA relevance) (OJ L 332, 9.12.2002, p. 1–36).

413 European Parliament and Council Directive 94/62/EC of 20 December 1994 on packaging and packaging waste (OJ L 365, 31.12.1994, p. 10–23).

414 Council Directive 96/59/EC of 16 September 1996 on the disposal of polychlorinated biphenyls and polychlorinated

EC koja zamenjuje i dopunjuje Direktivu 91/157/EEC o baterijama i akumulatorima i otpadnim baterijama i akumulatorima,⁴¹⁵ Odluka Komisije 2009/851/EC kojom se ustanovljava upitnika za izveštaje država članica o sprovođenju Direktive 2006/66/EC,⁴¹⁶ Odluka Komisije 2009/603/EC kojom se ustanovljavaju zahtevi za registraciju proizvođača baterija i akumulatora u skladu sa Direktivom 2006/66/EC,⁴¹⁷ Direktiva Saveta 75/439/EEC o odlaganju otpadnih ulja dopunjena direktivama 1987/101/EEC, 91/692/EEC, 2000/76/EC,⁴¹⁸ Direktiva Saveta 2000/53/EC o istrošenim vozilima,⁴¹⁹ Direktiva 2002/95/ES o ograničavanju korišćenja nekih opasnih supstanci u električnoj i elektronskoj opremi,⁴²⁰ Direktiva 2002/96/EC o otpadu od električne i elektronske opreme.⁴²¹

c) Kada je u pitanju opasan otpad osnovni izvori prava su Odluka Save-
ta 93/98/EEC od 1. februara 1993. godine o zaključivanju, u ime Zajednice,
Konvencije o kontroli prekograničnog kretanja opasnih otpada i njihovom
odlaganju (Bazelska konvencija),⁴²² Odluka Saveta 97/640/EC od 22. septem-

terphenyls (PCB/PCT) (OJ L 243, 24.9.1996, p. 31–35).

415 *Directive 2006/66/EC of the European Parliament and of the Council of 6 September 2006 on batteries and accumulators and waste batteries and accumulators and repealing Directive 91/157/EEC (Text with EEA relevance)* (OJ L 266, 26.9.2006, p. 1–14).

416 *2009/851/EC: Commission Decision of 25 November 2009 establishing a questionnaire for Member States reports on the implementation of Directive 2006/66/EC of the European Parliament and of the Council on batteries and accumulators and waste batteries and accumulators (notified under document C(2009) 9105) (Text with EEA relevance)*, (OJ L 312, 27.11.2009, p. 56–58)

417 *2009/603/EC: Commission Decision of 5 August 2009 establishing requirements for registration of producers of batteries and accumulators in accordance with Directive 2006/66/EC of the European Parliament and of the Council (Notified under document C(2009) 6054) (Text with EEA relevance)* (OJ L 206, 8.8.2009, p. 13–15)

418 *Council Directive 75/439/EEC of 16 June 1975 on the disposal of waste oils*, (OJ L 194, 25.7.1975, p. 23–25).

419 *Directive 2000/53/EC of the European Parliament and of the Council of 18 September 2000 on end-of life vehicles - Commission Statements*, (OJ L 269, 21.10.2000, p. 34–43).

420 *Directive 2002/95/EC of the European Parliament and of the Council of 27 January 2003 on the restriction of the use of certain hazardous substances in electrical and electronic equipment*, (OJ L 37, 13.2.2003, p. 19–23)

421 *Directive 2002/96/EC of the European Parliament and of the Council of 27 January 2003 on waste electrical and electronic equipment (WEEE) - Joint declaration of the European Parliament, the Council and the Commission relating to Article 9* (OJ L 37, 13.2.2003, p. 24–39).

422 *93/98/EEC: Council Decision of 1 February 1993 on the conclusion, on behalf of the Community, of the Convention on the control of transboundary movements of hazardous wastes and their disposal (Basel Convention)*, (OJ L 039, 16/02/1993 P. 0001 – 0002).

bra 1997. godine o odobravanju, u ime Zajednice, amandmana na Konvenciju o prekograničnom kretanju opasnih otpada i njihovom odlaganju (Bazelska konvencija)⁴²³ i Direktiva Saveta 91/689/EEC o opasnom otpadu dopunjena Direktivom 94/31/EC i 166/2006/EC.⁴²⁴

d) U kategoriji otpada koji nastaje usled specifičnih aktivnosti, poseban značaj imaju sledeći propisi: Direktiva 2006/21/EC o upravljanju otpadom iz ekstraktivne industrije,⁴²⁵ Odluka Komisije 2009/360/EC o tehničkim zahtevima ustanovljenim Direktivom 2006/21/EC o upravljanju otpadom iz ekstraktivne industrije,⁴²⁶ Odluka Komisije 2009/359/EC o definisanju inertnog otpada u sprovođenju člana 22(1)f Direktive 2006/21/EC o upravljanju otpadom iz ekstraktivne industrije,⁴²⁷ Odluka Komisije 2009/358/EC o usklađivanju, redovnom prenosu informacija i upitniku na koji upućuju članovi 22(1)(a) i 18. Direktive 2006/21/EC o upravljanju otpadom iz ekstraktivne industrije,⁴²⁸ Odluka Komisije 2009/337/EC o definisanju kriterijuma za klasifikaciju postrojenja za otpad u skladu sa Aneksom III Direktive 2006/21/EC o upravljanju otpadom iz ekstraktivne industrije,⁴²⁹ Odluka Komisije 2009/335/EC o tehnič-

423 *97/640/EC: Council Decision of 22 September 1997 on the approval, on behalf of the Community, of the amendment to the Convention on the control of transboundary movements of hazardous wastes and their disposal (Basle Convention), as laid down in Decision III/1 of the Conference of the Parties* (OJ L 272, 4.10.1997, p. 45–46).

424 *Council Directive 91/689/EEC of 12 December 1991 on hazardous waste*, (OJ L 377, 31.12.1991, p. 20–27).

425 *Directive 2006/21/EC of the European Parliament and of the Council of 15 March 2006 on the management of waste from extractive industries and amending Directive 2004/35/EC - Statement by the European Parliament, the Council and the Commission*, (OJ L 102, 11.4.2006, p. 15–34).

426 *2009/360/EC: Commission Decision of 30 April 2009 completing the technical requirements for waste characterisation laid down by Directive 2006/21/EC of the European Parliament and of the Council on the management of waste from extractive industries (notified under document number C(2009) 3013)* (OJ L 110, 1.5.2009, p. 48–51)

427 *2009/359/EC: Commission Decision of 30 April 2009 completing the definition of inert waste in implementation of Article 22(1)(f) of Directive 2006/21/EC of the European Parliament and the Council concerning the management of waste from extractive industries (notified under document number C(2009) 3012)*, (OJ L 110, 1.5.2009, p. 46–47)

428 *2009/358/EC: Commission Decision of 29 April 2009 on the harmonisation, the regular transmission of the information and the questionnaire referred to in Articles 22(1)(a) and 18 of Directive 2006/21/EC of the European Parliament and of the Council on the management of waste from extractive industries (notified under document number C(2009) 3011)*, (OJ L 110, 1.5.2009, p. 39–45)

429 *2009/337/EC: Commission Decision of 20 April 2009 on the definition of the criteria for the classification of waste facilities in accordance with Annex III of Directive 2006/21/EC of the European Parliament and of the Council concerning the management of waste from extractive industries (notified under document number C(2009) 2856)*, (OJ L 102, 22.4.2009, p. 7–11)

kim uputstvima za ustanovljavanje finansijske garancije u skladu sa Direktivom 2006/21/EC o upravljanju otpadom iz ekstraktivne industrije,⁴³⁰ Direktiva Saveta 86/278/EEC o zaštiti životne sredine, a posebno zemljišta, pri korišćenju otpadnog mulja u poljoprivredi,⁴³¹ Direktiva 2000/59/EC o postrojenjima za prijem broskog otpada i ostataka tereta,⁴³² Direktiva 78/176/EEC o otpadu iz industrije u kojoj se koristi titanijum-dioksid,⁴³³ Direktiva 82/883/EEC o procedurama za nadgledanje i monitoring životne sredine usled ugroženosti otpadom iz industrije titanijum-dioksida,⁴³⁴ Direktiva 92/112/EEC o procedurama za usklađivanje programa za smanjivanje i uklanjanje zagađenja uzrokovanog otpadom iz industrije titanijum-dioksida.⁴³⁵

e) Pored navedenih, usvojeno je i više drugih propisa koji su značajni za oblast upravljanja otpadom, među kojima: Direktiva 86/278/EEC o zaštiti životne sredine i posebno zemljišta u slučaju korišćenja sekundarnih đubriva u poljoprivredi,⁴³⁶ Uredba 166/2006 koja se odnosi na osnivanje Evropskog registra ispuštanja i prenosa zagađujućih supstanci,⁴³⁷ Odluka Komisije 2010/205/ koja se odnosi na upitnike u vezi sa Uredbom 166/2006 o osnivanju Evropskog registra ispuštanja i prenosa zagađujućih supstanci,⁴³⁸ Uredba 1418/2007 koja se

430 2009/335/EC: Commission Decision of 20 April 2009 on technical guidelines for the establishment of the financial guarantee in accordance with Directive 2006/21/EC of the European Parliament and of the Council concerning the management of waste from extractive industries (notified under document number C(2009)2798), (OJ L 101, 21.4.2009, p. 25–25)

431 Council Directive 86/278/EEC of 12 June 1986 on the protection of the environment, and in particular of the soil, when sewage sludge is used in agriculture, (OJ L 181, 4.7.1986, p. 6–12).

432 Directive 2000/59/EC of the European Parliament and of the Council of 27 November 2000 on port reception facilities for ship-generated waste and cargo residues - Commission declaration (OJ L 332, 28.12.2000, p. 81–90).

433 Council Directive 78/176/EEC of 20 February 1978 on waste from the titanium dioxide industry (OJ L 54, 25.2.1978, p. 19–24).

434 Council Directive 82/883/EEC of 3 December 1982 on procedures for the surveillance and monitoring of environments concerned by waste from the titanium dioxide industry (OJ L 378, 31.12.1982, p. 1–14).

435 Council Directive 92/112/EEC of 15 December 1992 on procedures for harmonizing the programmes for the reduction and eventual elimination of pollution caused by waste from the titanium dioxide industry, (OJ L 409, 31.12.1992, p. 11–16).

436 Council Directive 86/278/EEC of 12 June 1986 on the protection of the environment, and in particular of the soil, when sewage sludge is used in agriculture, (OJ L 181, 4.7.1986, p. 6–12)

437 Regulation (EC) No 166/2006 of the European Parliament and of the Council of 18 January 2006 concerning the establishment of a European Pollutant Release and Transfer Register and amending Council Directives 91/689/EEC and 96/61/EC (Text with EEA relevance), (OJ L 33, 4.2.2006, p. 1–17)

438 2010/205/: Commission Decision of 31 March 2010 concerning the reporting questionnaire relating to Regulation (EC)

odnosi na izvoz otpada za ponovno korišćenje definisanog Aneksom III ili IIIA Uredbe 1013/2006,⁴³⁹ Odluka Komisije 2001/524/EC o objavljenim referencama standarda EN 13428:2000, EN 13429:2000, EN 13430:2000, EN 13431:2000 i EN 13432:2000 u Službenom glasniku Evropske zajednice u vezi sa Direktivom Evropskog Parlamenta i Saveta 94/62/EC o ambalaži i ambalažnom otpadu,⁴⁴⁰ Odluka Komisije 2001/171/EC od 19. februara 2001. godine o uslovima za smanjenje koncentracije teških metala u staklenoj ambalaži utvrđenih Direktivom Evropskog Parlamenta i Saveta 94/62/EC o ambalaži i ambalažnom otpadu,⁴⁴¹ Odluka Komisije 2005/270/EC od 22. marta 2005. godine o uspostavljanju obrazaca koji se odnose na baze podataka iz Direktive Evropskog Parlamenta i Saveta 94/62/ES o ambalaži i ambalažnom otpadu,⁴⁴² Odluka Komisije 2000/532/EC o ustanovljavanju liste otpada u skladu sa članom 1(a) Direktive 75/442/EEC o otpadu i članom 1(4) Direktive 91/689/EEC,⁴⁴³ Odluka Komisije 2000/738/EC koja se odnosi na upitnik za izveštaje država članica o sprovođenju Direktive 1999/31/EC o deponijama,⁴⁴⁴ Odluka Komisije 2001/68/EC

No 166/2006 of the European Parliament and of the Council concerning the establishment of a European Pollutant Release and Transfer Register and amending Council Directives 91/689/EEC and 96/61/EC (notified under document C(2010) 1955) (Text with EEA relevance), (OJ L 88, 8.4.2010, p. 18–20)

439 Commission Regulation (EC) No 1418/2007 of 29 November 2007 concerning the export for recovery of certain waste listed in Annex III or IIIA to Regulation (EC) No 1013/2006 of the European Parliament and of the Council to certain countries to which the OECD Decision on the control of transboundary movements of wastes does not apply (Text with EEA relevance), (OJ L 316, 4.12.2007, p. 6–52)

440 2001/524/EC: Commission Decision of 28 June 2001 relating to the publication of references for standards EN 13428:2000, EN 13429:2000, EN 13430:2000, EN 13431:2000 and EN 13432:2000 in the Official Journal of the European Communities in connection with Directive 94/62/EC on packaging and packaging waste (Text with EEA relevance) (notified under document number C(2001) 1681), (OJ L 190, 12.7.2001, p. 21–23)

441 2001/171/EC: Commission Decision of 19 February 2001 establishing the conditions for a derogation for glass packaging in relation to the heavy metal concentration levels established in Directive 94/62/EC on packaging and packaging waste (Text with EEA relevance) (notified under document number C(2001) 398) (OJ L 62, 2.3.2001, p. 20–21)

442 2005/270/EC: Commission Decision of 22 March 2005 establishing the formats relating to the database system pursuant to Directive 94/62/EC of the European Parliament and of the Council on packaging and packaging waste (notified under document number C(2005) 854) (Text with EEA relevance) (OJ L 86, 5.4.2005, p. 6–12)

443 2000/532/EC: Commission Decision of 3 May 2000 replacing Decision 94/3/EC establishing a list of wastes pursuant to Article 1(a) of Council Directive 75/442/EEC on waste and Council Decision 94/904/EC establishing a list of hazardous waste pursuant to Article 1(4) of Council Directive 91/689/EEC on hazardous waste (notified under document number C(2000) 1147) (Text with EEA relevance) (OJ L 226, 6.9.2000, p. 3–24)

444 2000/738/EC: Commission Decision of 17 November 2000 concerning a questionnaire for Member States reports on the implementation of Directive 1999/31/EC on the landfill of waste (notified under document number C(2000) 3318), (OJ L 298, 25.11.2000, p. 24–26)

o ustanovljavanju dva referenta metoda za merenje PCBs u skladu sa članom 10(a) Direktive 96/59/EC o odlaganju PCBs/PCTs,⁴⁴⁵ Odluka Saveta 2003/33/EC o ustanovljavanju kriterija i procedura za prihvatanje otpada na deponije u skladu sa članom 16 i Aneksom II Direktive 1999/31/EC,⁴⁴⁶ Odluka Komisije 2006/329/EC kojom se ustanovljava upitnik koji se koristi za izveštavanje o sprovođenju Direktive 2000/76/EC o spaljivanju otpada,⁴⁴⁷ Odluka 2009/292/EC kojom se utvrđuju uslovi za izuzimanje plastičnih sanduka i paleta u vezi sa nivoom koncentracije teških metala ustanovljenih Direktivom 94/62/EC.⁴⁴⁸

11) Osnovni propisi EU koji se odnose na oblast civilne zaštite su:

- Odluka saveta 2007/779/EC, Euratom, kojom se ustanovljava Mehanizam Zajednice za civilnu zaštitu⁴⁴⁹
- Odluka Saveta 2007/162/EC, Euratom, kojom se ustanovljava finansijski instrument za civilnu zaštitu⁴⁵⁰
- Odluka Komisije 2004/277/EC, Euratom o ustanovljavanju pravila za sprovođenje Odluke Saveta 2001/792/EC, Euratom kojom se ustanovljava mehanizam Zajednice za olakšavanje saradnje u intervencijama pomoći u civilnoj zaštiti⁴⁵¹

445 2001/68/EC: Commission Decision of 16 January 2001 establishing two reference methods of measurement for PCBs pursuant to Article 10(a) of Council Directive 96/59/EC on the disposal of polychlorinated biphenyls and polychlorinated terphenyls (PCBs/PCTs) (notified under document number C(2001) 107), (OJ L 23, 25.1.2001, p. 31–31)

446 2003/33/EC: Council Decision of 19 December 2002 establishing criteria and procedures for the acceptance of waste at landfills pursuant to Article 16 of and Annex II to Directive 1999/31/EC (OJ L 11, 16.1.2003, p. 27–49)

447 2006/329/EC: Commission Decision of 20 February 2006 laying down a questionnaire to be used for reporting on the implementation of Directive 2000/76/EC on the incineration of waste (notified under document number C(2006) 438) (Text with EEA relevance), (OJ L 121, 6.5.2006, p. 38–42)

448 2009/292/EC: Commission Decision of 24 March 2009 establishing the conditions for a derogation for plastic crates and plastic pallets in relation to the heavy metal concentration levels established in Directive 94/62/EC of the European Parliament and of the Council on packaging and packaging waste (notified under document number C(2009) 1959) (Text with EEA relevance), (OJ L 79, 25.3.2009, p. 44–46)

449 2007/779/EC, Euratom: Council Decision of 8 November 2007 establishing a Community Civil Protection Mechanism (recast) (OJ L 314, 1.12.2007, p. 9–19)

450 2007/162/EC, Euratom: Council Decision of 5 March 2007 establishing a Civil Protection Financial Instrument (OJ L 71, 10.3.2007, p. 9–17)

451 2004/277/EC, Euratom: Commission Decision of 29 December 2003 laying down rules for the implementation of Council Decision 2001/792/EC, Euratom establishing a Community mechanism to facilitate reinforced cooperation in civil

- Rezolucija Saveta (2003) o istraživanju u oblasti civilne zaštite⁴⁵²
- Rezolucija Saveta (2002) o pomoći u oblasti civilne zaštite posebnim regionima⁴⁵³
- Rezolucija Saveta (2002) o jačanju saradnje u obuci u oblasti civilne zaštite⁴⁵⁴
- Direktiva Saveta 96/82/EC o kontroli opasnosti od velikih akcidenata u kojima su uključene opasne supstance izmenjena i dopunjena Direktivom 2003/105 i Uredbom 1882/2003⁴⁵⁵
- Odluka Saveta o prihvatanju Konvencije o prekograničnim efektima industrijskih udesa⁴⁵⁶
- Direktiva 2007/60/EC o proceni i upravljanju rizicima od poplava⁴⁵⁷, itd.

4. PROCENA NIVOVA USAGLAŠENOSTI NACIONALNIH PROPISA SA PROPISIMA EU

Strateški ciljevi RS u oblasti usaglašavanja nacionalnih propisa sa propisima EU definisani su u više zvaničnih dokumenata. Iako se podaci navedeni u nekim od njih već mogu smatrati zastarelim iz sadržaja ovih dokumenata mogu se izvoditi zaključci o ogromnom obimu posla i opštim namerama nad-

protection assistance interventions (Text with EEA relevance) (notified under document number C(2003) 5185) (OJ L 87, 25.3.2004, p. 20–30)

452 Council Resolution of 22 December 2003 on strengthening Community cooperation in the field of civil protection research (OJ C 008, 13/01/2004 P. 0002 – 0002)

453 Council Resolution of 19 December 2002 on special civil protection assistance to outermost and isolated regions, to insular regions, to regions which are not easily accessible, and to sparsely populated regions, in the European Union (OJ C 024, 31/01/2003 P. 0010 – 0011)

454 Council Resolution of 28 January 2002 on reinforcing cooperation in the field of civil protection training, (OJ C 43, 16.2.2002, p. 1–2).

455 Council Directive 96/82/EC of 9 December 1996 on the control of major-accident hazards involving dangerous substances, OJ L 10, 14.1.1997, p. 13–33

456 98/685/EC: Council Decision of 23 March 1998 concerning the conclusion of the Convention on the Transboundary Effects of Industrial Accidents, OJ L 326, 3.12.1998, p. 1–4

457 Directive 2007/60/EC of the European Parliament and of the Council of 23 October 2007 on the assessment and management of flood risks (Text with EEA relevance), OJ L 288, 6.11.2007, p. 27–34

ležnih organa. Tako, npr. većina prvih prioriteta definisanih u *Akcionom planu za sprovođenje strategije održivog razvoja za period od 2011. do 2017. godine* (u delu koji je posvećen životnoj sredini i prirodnim resursima) odnosi se upravo na usklađivanje nacionalnih propisa sa propisima EU.⁴⁵⁸

Za raspravu o pitanjima kao što su nadležnost lokalne samouprave i uloga OCD u oblasti životne sredine, a naročito za pokušaj anticipiranja mogućih aktivnosti na planu jačanja kapaciteta ovih subjekata sistema zaštite životne sredine, može biti značajno i pitanje procene aktuelnog nivoa usaglašenosti nacionalnih propisa sa propisima EU. Ovo kako zbog boljeg razumevanja stanja nacionalnih propisa i perspektiva daljih aktivnosti tako i zbog proceduralnih aspekata mogućih aktivnosti i potrebe za učešćem različitih subjekata u njima, naročito sa stanovišta stvaranja pretpostavki za što kvalitetnije sprovođenje propisa u praksi. Uloga lokalne samouprave i OCD može biti od ključnog značaja i za proces daljeg usaglašavanja i za proces sprovođenja propisa.

a) Iako treba uvažavati činjenicu da su svi propisi u oblasti životne sredine koji su usvajani u RS od 2004. godine do danas imali za jedan od svojih ciljeva njihovo usaglašavanje sa relevantnim propisima EU, trenutno se može govoriti o različitom nivou usaglašenosti. U osnovnoj grupi nacionalnih propisa gde je ostvarena potpuna usaglašenost (odnosno gde se tako procenjuje) su neki od najznačajnijih propisa u oblasti horizontalnog zakonodavstva (procena uticaja na životnu sredinu, strateška procena uticaja na životnu sredinu, integrisano sprečavanje i kontrola zagađivanja životne sredine, učešće javnosti u donošenju odluka). Relativno visok nivo usaglašenosti je ostvaren i kod propisa kojima se reguliše pristup informacijama, zaštita životne sredine putem krivičnog prava). Visok nivo usaglašenosti ostvaren je i nekim propisima u drugim oblastima.

Na drugoj strani su propisi gde su nivoi usaglašenosti nacionalnih propisa sa propisima EU i dalje na nivou koji podrazumeva dalje izmene i usaglašavanje nacionalnih propisa.⁴⁵⁹

458 Videti i *NPI*.

459 Za ocene stanja u pojedinim oblastima videti izveštaje Evropske komisije: *Analitički izveštaj koji prati saop-*

Metodološki posmatrano, usaglašavanje nacionalnih propisa sa propisima EU ostvaruje se putem donošenja odgovarajućih zakona i podzakonskih akata. Pored problema na koje smo već ukazali, u vezi sa procedurom pripreme i donošenja propisa, ovde posebno ukazujemo i na činjenicu česte prakse da se regulisanje vrlo značajnih pitanja vrši brojnim podzakonskim propisima, a time i usaglašavanje nacionalnih propisa sa propisima EU prepušta podzakonskim aktima. Ovo može predstavljati problem zbog toga što je učešće lokalne samouprave i OCD u pripremi i donošenju ove vrste propisa u osnovi još više suženo, u odnosu na pripremu i donošenje zakona. Tome bi trebalo dodati i to što poznavanje propisa EU na nivou lokalne samouprave i OCD u dosadašnjim analizama nije posebno potvrđeno, te ostaju sumnje u njihovu realnu mogućnost uključivanja u ove procese čak i kada bi se stvorile odgovarajuće formalne pretpostavke za to.

b) Međutim, za razliku od nivoa usaglašenosti nacionalnih propisa sa propisima EU, nivo i kvalitet sprovođenja propisa u oblasti životne sredine (pa čak i propisa koji su već usaglašeni ili u značajnom obimu usaglašeni sa propisima EU) većim delom se može smatrati i dalje otvorenim. Različiti su razlozi za to a preciznija analiza bi podrazumevala detaljnu analizu stanja sprovođenja svakog pojedinačnog propisa. Preliminarne procene sadržane u strateškim i drugim dokumentima pokazuju da je stanje kapaciteta subjekata sistema jedan od opštih razloga za ovo.

štenje Komisije upućeno Evropskom parlamentu i Savetu, Mišljenje komisije o zahtevu Srbije za članstvo u Evropskoj uniji, Evropska komisija, SEC (2011) 1208, Brisel, 12.10.2011. str. 145-153; Izveštaj o napretku Srbije za 2010. godinu koji prati Saopštenje Komisije upućeno Evropskom parlamentu i Savetu, Strategija proširenja i ključni izazovi za 2010-2011. COM(2010) 660, str. 39-40; Izveštaj o napretku Srbije za 2009. godinu koji prati saopštenje Komisije Evropskom parlamentu i Savetu, Strategija proširenja i glavni izazovi u periodu 2009-2010. godine, COM(2009) 533, str. 41-43.

ZAKLJUČCI I PREPORUKE

1. Ustavom RS i propisima u oblasti lokalne samouprave i državne uprave načelno je definisana nadležnost JLS za obavljanje poslova u oblasti životne sredine i drugim oblastima od značaja za oblast životne sredine.

2. Zakonima u oblasti životne sredine koji su usvojeni od 2004. godine do danas (u kontekstu usaglašavanja nacionalnih propisa sa propisima EU) lokalnoj samoupravi su povereni značajni poslovi. U skladu sa tim, JLS su nadležne za obavljanje određenih aktivnosti po osnovu sledećih zakona:

1) Zakon o zaštiti životne sredine („*Službeni glasnik RS*“, br. 135/04, izmene 36/09, 72/2009)

- 2) Zakon o proceni uticaja na životnu sredinu („Službeni glasnik RS“, br. 135/04, izmene 36/09)
- 3) Zakon o strateškoj proceni uticaja na životnu sredinu („Službeni glasnik RS“, br. 135/04, 88/10)
- 4) Zakon o integrisanom sprečavanju i kontroli zagađivanja životne sredine („Službeni glasnik RS“, br. 135/04)
- 5) Zakon o zaštiti od nejonizujućih zračenja („Službeni glasnik RS“, br. 36/09)
- 6) Zakon o zaštiti vazduha („Službeni glasnik RS“, br. 36/09)
- 7) Zakon o zaštiti prirode („Službeni glasnik RS“, br. 36/09, 88/10)
- 8) Zakon o zaštiti od buke u životnoj sredini („Službeni glasnik RS“, br. 36/09, 88/10)
- 9) Zakon o hemikalijama („Službeni glasnik RS“, br. 36/09, 88/10)
- 10) Zakon o upravljanju otpadom („Službeni glasnik RS“, br. 36/09, 88/10)
- 11) Zakon o ambalaži i ambalažnom otpadu („Službeni glasnik RS“, br. 36/09)
- 12) Zakon o vodama („Službeni glasnik RS“, br. 30/2010).

3. Obaveza procene kapaciteta lokalne samouprave nije posebno određena u propisima u oblasti životne sredine, kao i propisima kojima se reguliše postupak pripreme i usvajanja propisa.

Predlaže se:

- promena procedure pripreme i donošenja propisa kako bi se kapaciteti lokalne samouprave za sprovođenje propisa jasnije sagledavali, s krajnjim ciljem stvaranja uslova za uvažavanje realnih okolnosti i kvalitetnije sprovođenje propisa;
- ustanovljavanje mehanizma periodične procene sprovođenja propisa u oblasti životne sredine sa stanovišta kapaciteta lokalne samouprave i vertikalne i horizontalne koordinacije;
- uključivanje predstavnika lokalne samouprave u pregovarački proces u svim radnim grupama za vođenje pregovora o pristupanju EU;
- preispitivanje kapaciteta lokalne samouprave za međunarodnu saradnju u oblasti živote sredine ili u vezi sa životnom sredinom.

4. Finansiranje lokalne samouprave regulisano je odgovarajućim propisima uključujući i propise u oblasti životne sredine. Uloga Fonda za zaštitu životne sredine smatra se najznačajnijom, pored fondova JLS. Međutim, na ulogu ovih subjekata treba posmatrati u kontekstu uloge i funkcionisanja sistema ekonomskih instrumenata u celini. Predlaže se redefinisane postojećeg sistema finansiranja kako bi on bio neposrednije u funkciji sistemskog jačanja kapaciteta lokalne samouprave u ključnim oblastima od značaja za ostvarivanje ciljeva politike životne sredine.

5. Važećim propisima RS regulisan je položaj i uloga OCD. Propisi u oblasti životne sredine sadrže odredbe kojima se reguliše uloga OCD u sistemu zaštite životne sredine. Najznačajniji deo uloge OCD je definisan posredstvom propisane uloge „javnosti“ u procedurama donošenja odluka koje se tiču životne sredine i pravu na pristup informacijama koje se tiču životne sredine. Procedure učešća javnosti u odlučivanju o pitanjima koja se odnose na životnu sredinu, ustanovljene nacionalnim propisima u oblasti životne sredine, uglavnom prate standarde propisane odgovarajućim propisima EU u oblasti horizontalnog zakonodavstva iako se može postaviti pitanje preciznosti odredbi nekih zakona. Kada je u pitanju pristup informacijama postoje određene nedoumice u vezi sa usaglašenosti nacionalnih propisa sa Arhuskom konvencijom, odnosno između propisa u oblasti životne sredine i Zakona o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja.

6. Finansiranje OCD regulisano je odredbama Zakona o udruženjima, Zakona o Fondu za zaštitu životne sredine, Uredbe o sredstvima za podsticanje programa ili nedostajućeg dela sredstava za finansiranje programa od javnog interesa koja realizuju udruženja i drugim propisima. Može se postaviti pitanje transparentnosti procedura ustanovljenih Zakonom o Fondu za zaštitu životne sredine kao i potrebe dalje dogradnje sistema naročito sa stanovišta ostvarivanja ciljeva povezanih sa evropskim integracijama u celini.

7. Priprema i donošenje propisa regulisano je grupom propisa u oblasti državne uprave na taj način da nije propisano obavezno učešće lokalne samouprave. Iako ovo pitanje zadire u čitav set propisa u oblasti državne uprave njegov značaj ima izvesne specifične karakteristike kada se radi o pripremi i sprovođenju propisa u oblasti životne sredine. Takođe, nije propisano obave-

zno učešće javnosti u pripremi zakonskih predloga, odnosno nije propisano obavezno učešće javnosti u pripremi i donošenju podzakonskih propisa na način koji obavezuje predlagače zakona i podzakonskih propisa da sprovode proceduru učešća javnosti.

Priprema i usvajanje propisa u oblasti životne sredine nije posebno regulisano nacionalnim propisima u ovoj oblasti. Predlaže se izmena postojećih propisa kojim se reguliše učešće lokalne samouprave i OCD u procedurama pripreme i usvajanja propisa u oblasti životne sredine.

8. Preliminarno istraživanje raspoloživosti dokumenata sa podacima o mestu, ulozi i stanju kapaciteta lokalne samouprave i OCD u oblasti životne sredine pokazuje da postoji solidan broj referenci na osnovu kojih se mogu izvlačiti određeni zaključci opšteg tipa. Ipak, preciznije informacije samo su delimično dostupne u nekim segmentima (npr. energetska efikasnost ili u kontekstu poređenja OCD u oblasti životne sredine sa OCD u drugim sektorima). Iako postoje naslovi koji upućuju na to, postojeće analize ne obuhvataju detaljnija istraživanja povezana sa primenom važećih propisa RS u oblasti životne sredine, i politike i propisa EU u oblasti životne sredine. Zbog toga je izvlačenje zaključaka o kapacitetima lokalne samouprave i OCD moguće samo na opšti način i posredno, odnosno na nivou interpretacije stavova i procena koji su sadržani u postojećim strateškim dokumentima, analizama, izveštajima, itd.

9. U pogledu kapaciteta lokalne samouprave postojeće analize i konstatacije iz strateških dokumenata i relevantnih izveštaja nedvosmisleno upućuju na zaključak da postojeći kapaciteti lokalne samouprave nisu zadovoljavajući i da ih je potrebno jačati. Iako postoje neki podaci o tome, u ovim dokumentima nema preciznijih podataka o stanju kapaciteta JLS kada je u pitanju sprovođenje pojedinačnih propisa u oblasti životne sredine. Predlaže se sprovođenje detaljnog istraživanja kapaciteta lokalne samouprave za sprovođenje svih pojedinačnih propisa u oblasti životne sredine donetih od 2004. godine, u kontekstu usaglašavanja nacionalnih propisa sa propisima EU.

10. U izveštajima nadležnih subjekata i procenama sadržanim u strateškim dokumentima dominira opšta konstatacija da kapaciteti OCD nisu zadovolja-

vajući i da bi trebalo preduzeti odgovarajuće mere na planu njihovog jačanja. Procena stanja u civilnom sektoru (uključujući i oblast životne sredine) u odnosu na definisane kriterijume daje se u analizi koja je rađena za potrebe Kancelarije za saradnju sa civilnim društvom Vlade RS. Međutim, u ovoj analizi nisu obuhvaćeni propisi u oblasti životne sredine.

11. Ulogu lokalne samouprave i OCD u sprovođenju aktivnosti koje se odnose na usklađivanje nacionalne politike i propisa sa politikom i propisima EU trebalo bi posmatrati u dvostrukom svetlu: na ulogu u pripremi i usaglašavanju nacionalnih propisa sa propisima EU i na ulogu u sprovođenju propisa i politike EU u oblasti životne sredine putem sprovođenja nacionalnih propisa koji su usklađeni sa propisima EU. Jedno od pitanja koje bi trebalo imati u vidu je raširena praksa da se usaglašavanje nacionalnih propisa sa propisima EU ostvaruje i putem donošenja podzakonskih propisa gde mogućnost učešća lokalne samouprave i OCD u pripremi ovih propisa nije jasno regulisana. Predlaže se izmena postojećih pravila donošenja podzakonskih propisa kojima se transponuju propisi EU, tako da se obezbedi doslednije konsultovanje JLS i OCD u ranoj fazi njihove pripreme.

12. Iako postojeći podaci pokazuju da se sprovode određene aktivnosti na planu jačanja kapaciteta lokalne samouprave i OCD u vezi sa propisima EU u oblasti životne sredine, postojeći strateški dokumenti i analize se ne bave na poseban i detaljan način procenom kapaciteta lokalne samouprave i OCD u ovoj oblasti. Predlaže se preduzimanje potrebnih mera radi neposrednijeg upoznavanja predstavnika lokalne samouprave i OCD sa politikom i propisima EU u oblasti životne sredine, naročito pojedinih grupa propisa gde su JLS povereni poslovi na njihovom sprovođenju.

DRUGI DEO:

REZULTATI
ISTRAŽIVANJA:
KAPACITETI I
POTREBE LOKALNE
SAMOUPRAVE I OCD
U OBLASTI ŽIVOTNE
SREDINE

ANALIZA REZULTATA ISTRAŽIVANJA

ZAKLJUČCI⁴⁶⁰

Kao što je već napomenuto u metodološkim napomenama, istraživanjem su bile obuhvaćene tri grupe ispitanika: zaposleni u jedinicama lokalne samouprave (JLS), predstavnici privrednog sektora (PS) i predstavnici organizacija civilnog društva (OCD). Osnovni opšti cilj istraživanja je utvrđivanje kapaciteta JLS, PS i OCD za sprovođenje propisa u oblasti životne sredine u kontekstu evropskih integracija Republike Srbije (RS). Zbog toga jedan deo pitanja ima zajedničku osnovu a jedan deo pitanja je specifičan za svaku od grupa ispitanika⁴⁶¹. U tekstu koji sledi daje se rezime nalaza do kojih se došlo kroz odgovore ispitanika na svako pojedinačno pitanje, a zbirni rezime zaključaka daje se na kraju Analize. Pri izvođenju konačnih zaključaka potrebno je imati u vidu da se radi o ispitivanju stavova ispitanika (predstavnik JLS, PS i OCD) o određenim pitanjima, tj. njihovoj proceni stanja u odnosu na neko pitanje, a ne ispitivanju faktičnog stanja u odnosu na to pitanje.⁴⁶²

I LOKALNA SAMOUPRAVA

Grupa pitanja za predstavnike JLS obuhvata ukupno 28 pitanja koja se odnose na poznavanje odgovarajućih dokumenata, propisa, itd; procenu kapaciteta, broj predmeta, probleme, prioritete, itd. i koje je moguće grupisati, prema osnovnom predmetu interesovanja, na sledeći način: stanje u vezi sa strateškim dokumentima 1, 3, 4, 5, 6; pravne tekovine EU 2; organizaciona forma 7; i kapaciteti za sprovođenje 21, 22, 26; finansiranje 8, 9; dostupnost informacija (monitoring 10, izveštaj o stanju 18, registar zagađenja 19, broj predmeta koji se odnosi na pristup informacijama 14, 15); broj predmeta koji se odnosi na: EIA 11, SEA 12, IPPC 16, druge propise 17; učesće u donošenju propisa 13, 23; dodatnu obuku 24; proces pregovaranja sa EU 25.

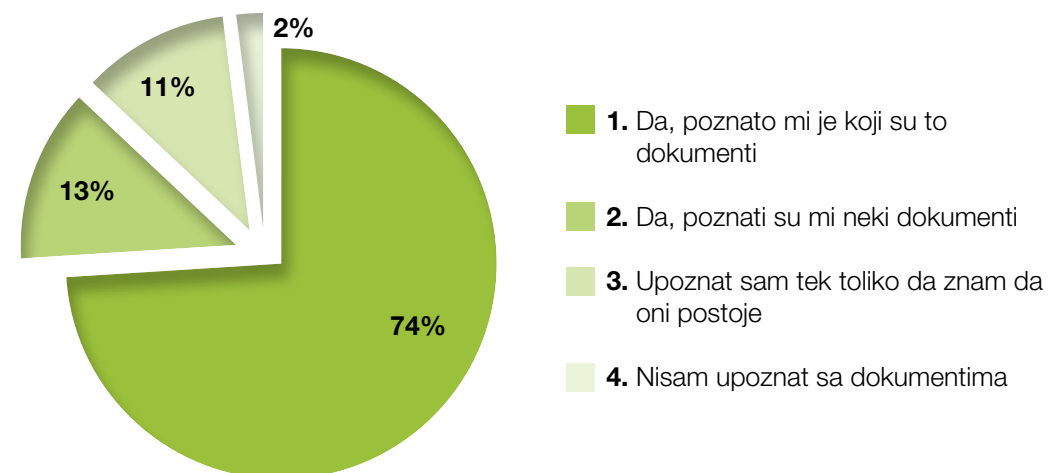
⁴⁶⁰ Inicijalnu verziju je sačinio Dragoljub Todić na osnovu priloga koje su sačinili učesnici u projektu: Miloš Katić, Mladenka Ignjatić, Prvoslav Plavšić i Relja Božić. Pomoć u tehničkoj obradi prikupljenih upitnika pružio je i Saša Mešter.

⁴⁶¹ Za spisak pitanja videti Aneks uz Analizu rezultata istraživanja.

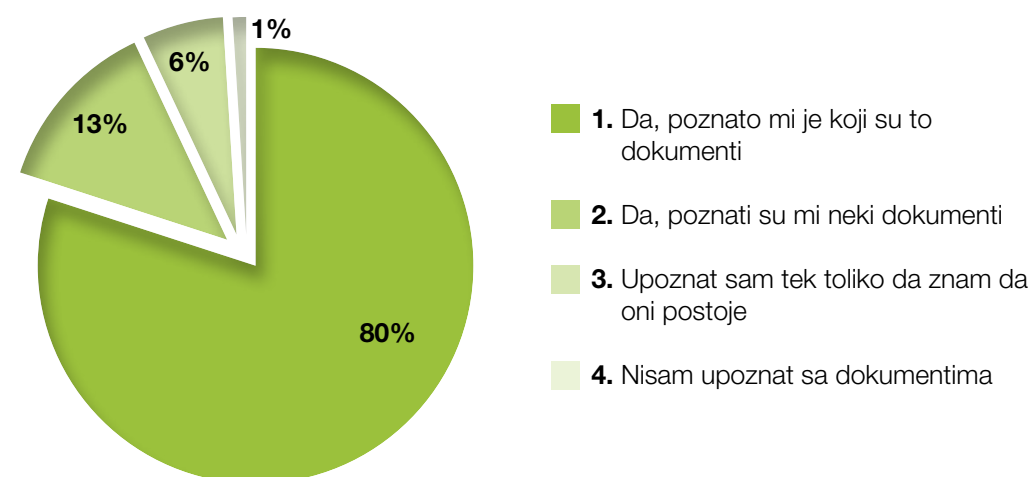
⁴⁶² Npr. nije ispitivan nivo poznavanja pravnih tekovina EU u oblasti životne sredine, već kako predstavnici JLS procenjuju nivo svog poznavanja pravnih tekovina EU.

1. Poznavanje republičkih strateških dokumenata, programa i planova u oblasti zaštite životne sredine:

UZORAK 1. Da li Vam je poznato koje strateške dokumente, programe i planove u oblasti zaštite životne sredine je Republika Srbija (Skupština, Vlada ili resorno ministarstvo) usvojila u poslednjih 5 godina?

OSTALO 1. Da li Vam je poznato koje strateške dokumente, programe i planove u oblasti zaštite životne sredine je Republika Srbija (Skupština, Vlada ili resorno ministarstvo) usvojila u poslednjih 5 godina?

Odgovori	Uzorak	Ostalo	Ukupno	%Uzorak	%Ostalo	%Ukupno
1. Da, poznato mi je koji su to dokumenti	35	56	91	74.47	80.00	77.78
2. Da, poznati su mi neki dokumenti	6	9	15	12.77	12.86	12.82
3. Upoznat sam tek toliko da znam da oni postoje	5	4	9	10.64	5.71	7.69
4. Nisam upoznat sa tim dokumentima	1	1	2	2.13	1.43	1.71
5. Ukupno	47	70	117	100.00	100.00	100.00

Na pitanje koje se odnosi na upoznatost sa strateškim dokumentima i planovima u oblasti životne sredine, koje je RS donela u poslednjih pet godina, skoro 78% od ukupno 91 anketirane JLS je odgovorilo da je upoznato sa strateškim dokumentima.⁴⁶³

Istovremeno, 13% je odgovorilo da je upoznato sa nekim od strateških dokumenata, 8% da je „upoznato tek toliko da znaju da oni postoje“, dok je oko 2% odgovorilo da nije upoznato.

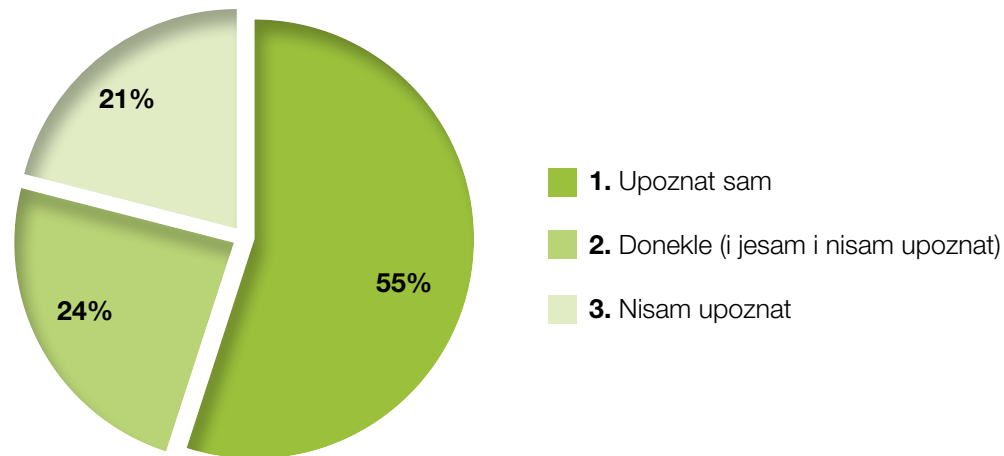
Kao primeri strateških dokumenata za koje su predstavnici JLS izjavili da su upoznati navode se Nacionalna strategija održivog razvoja, Nacionalni program zaštite životne sredine, Strategija upravljanja otpadom, Vodoprivredna osnova, Nacionalni program za uključivanje RS u mehanizam čistog razvoja, Nacionalna strategija za aproksimaciju u oblasti životne sredine, Strategija biološke raznovrsnosti, itd.

Ovakvi podaci bi se mogli tumačiti na različite načine. Imajući u vidu da se radi o strateškim dokumentima RS koji su istovremeno i okvir za aktivnosti ostalih subjekata sistema zaštite životne sredine uključujući i JLS, očekuje se da svi subjekti sistema budu na izvestan način i do izvesne mere upoznati sa sadržajem ovih dokumenata, ciljevima nacionalne politike, itd. Način kako je pitanje postavljeno jasno upućuje na to da se nije išlo u detaljnije istraživanje stvarnog poznavanja elemenata sadržanih u ovim dokumentima koji mogu biti od značaja za aktivnosti JLS već se očekuje bar elementarna „upoznatost“. Zbog toga bi se teško mogao smatrati prihvatljivim podatak da postoji jedan deo predstavnika JLS (koji obavljaju poslove u oblasti životne sredine), koji je upoznat samo sa nekim dokumentima ili je upoznat „tek toliko da zna da oni postoje“.

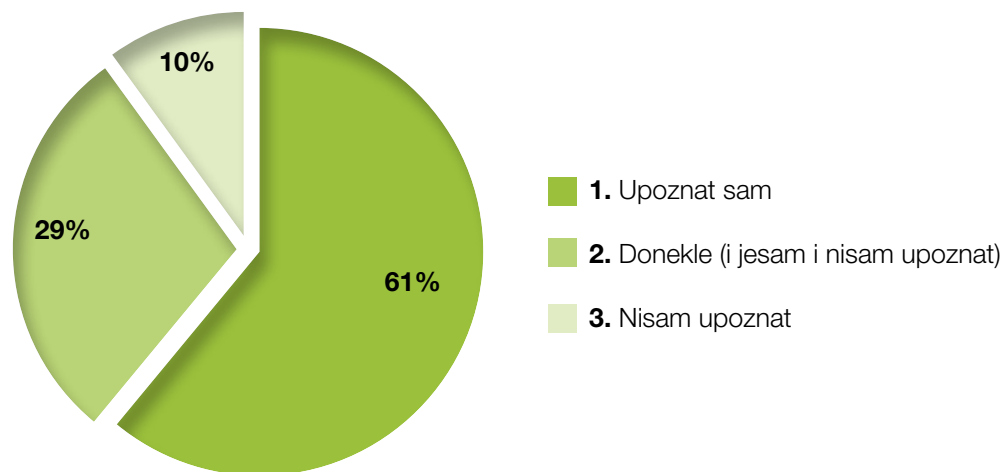
463 Ovde je razlika između uzorka i „ostalih“ oko 5%. U uzorku je to oko 75% a kod „ostalih“ je oko 80%.

2. Upoznatost sa obavezama u oblasti zaštite životne sredine koje proizilaze iz pravnih tekovina EU:

UZORAK 2. Da li ste upoznati sa obavezama u oblasti zaštite životne sredine koje proizilaze iz pravnih tekovina EU?

OSTALO 2. Da li ste upoznati sa obavezama u oblasti zaštite životne sredine koje proizilaze iz pravnih tekovina EU?

Odgovori	Uzorak	Ostalo	Ukupno	%Uzorak	%Ostalo	%Ukupno
1. Upoznat sam	26	43	69	55.32	61.43	58.97
2. Donekle (i jesam i nisam upoznat)	11	20	31	23.40	28.57	26.50
3. Nisam upoznat	10	7	17	21.28	10	14.53
4. Ukupno	47	70	117	100.00	100	100.00

Na pitanje koje se odnosi na „upoznatost sa obavezama u oblasti zaštite životne sredine koje proizilaze iz pravnih tekovina EU” 59% JLS je odgovorilo pozitivno, 27% da su donekle upoznate, dok 15% JLS nije upoznato sa obavezama koje proizilaze iz pravnih tekovina EU.⁴⁶⁴

Kao oblast sa kojom su predstavnici JLS upoznati najčešće je navedeno, upravljanje otpadom, EIA, SEA, Arhuska konvencija, vazduh, hemikalije, međunarodni ugovori (Kjoto protokol, Bečka konvencija o zaštiti ozonskog omotača), itd. Jedan deo ispitanika nije navodio koji su to propisi EU sa kojima su upoznati.

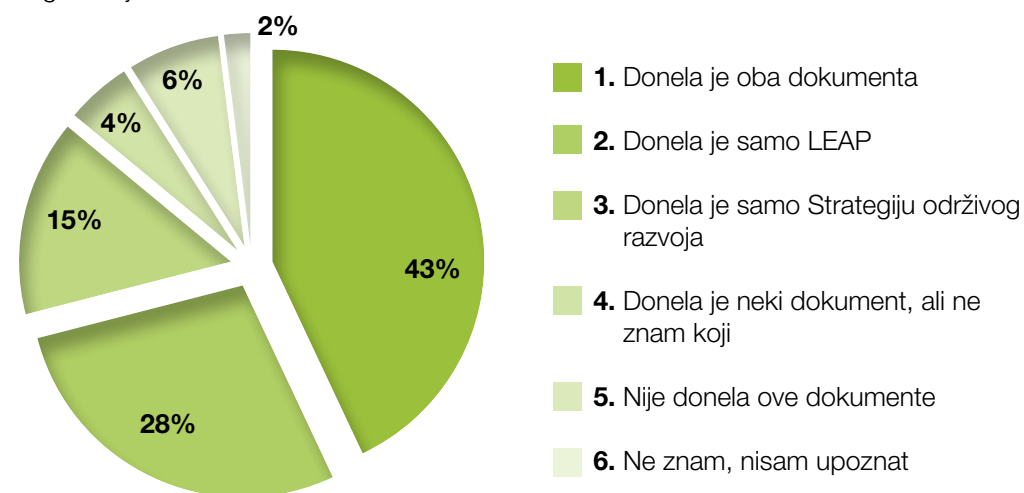
Vrlo malo anketiranih je navelo sa kojim to propisima EU nije upoznato. Neki od odgovora su: priroda (manje), „sve ostalo” (osim EIA, SEA i otpada), jonizujuće i nejonizujuće zračenje, „veliki broj propisa”, itd.

⁴⁶⁴ Ovde postoji izvesna razlika između odgovora koje su dali predstavnici JLS iz uzorka i odgovora „ostalih”. „Ostale” JLS su za oko 5% više upoznate ili „donekle upoznate”. „Nije upoznato” 21% anketiranih predstavnika JLS iz „uzorka”. Kod „ostalih” je taj procenat 10%.

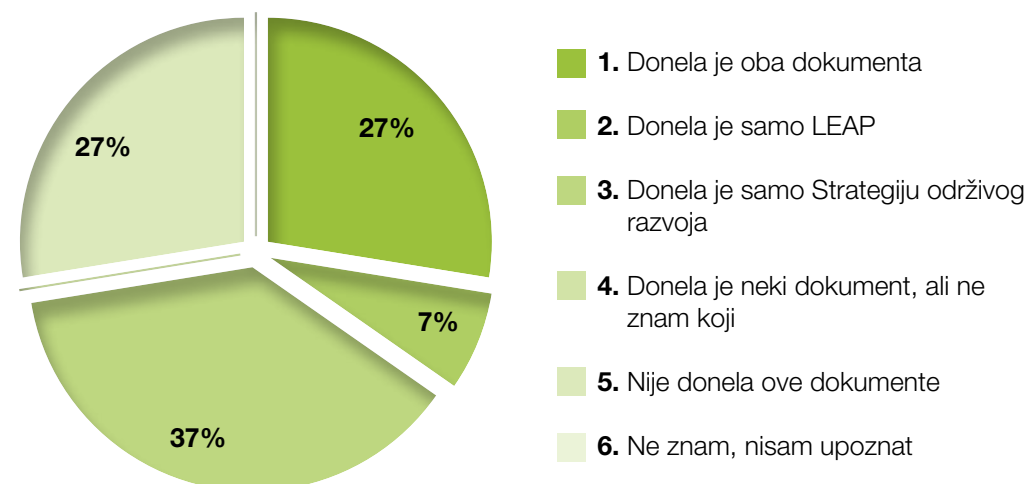
Propisi EU u oblasti životne sredine predstavljaju opšti okvir svih aktivnosti koje se sprovode u RS u poslednjih desetak godina. Otuda bi poznavanje bar osnovnih elemenata politike EU u ovoj oblasti olakšalo razumevanje ciljeva nacionalnih propisa i instrumenata koji se uvode u sistem donošenjem nacionalnih propisa. Podaci koji su dobijeni istraživanjem ne pružaju mogućnost za izvođenje nekih opštijih zaključaka, osim zaključka da bi trebalo učiniti napore ka boljem upoznavanju zaposlenih u JLS sa politikom i propisima EU u oblasti životne sredine kao pretpostavci za usvajanje kvalitetnijih nacionalnih propisa (primerenih specifičnim okolnostima u RS) i stvaranju uslova za njihovo bolje sprovođenje.

3. Postojanje Lokalnog ekološkog akcionog plana (LEAP) ili Strategije održivog razvoja:

UZORAK 3. Da li je Vaša opština/grad donela lokalni ekološki plan (LEAP) ili Strategiju održivog razvoja?

OSTALO 3. Da li je Vaša opština/grad donela lokalni ekološki plan (LEAP) ili Strategiju održivog razvoja?

	Uzorak	Ostalo	Ukupno	%Uzorak	%Ostalo	%Ukupno
1. Donela je oba dokumenta	20	19	39	42.55	27.14	33.33
2. Donela je samo LEAP	13	5	18	27.66	7.14	15.38
3. Donela je samo Strategija održivog razvoja	7	26	33	14.89	37.14	28.21
4. Donela je neki dokument, ali ne znam koji	2	0	2	4.26	0	1.71
5. Nije donela ove dokumente	3	19	22	6.38	27.14	18.80
6. Ne znam, nisam upoznat	1	0	1	2.13	0	0.85
7. Ukupno	46	69	115	97.87	98.56	98.29

Kada je u pitanju stanje u pogledu broja usvojenih LEAP-a ili Strategija održivog razvoja, od ukupnog broja anketiranih JLS, 33% je donelo oba dokumenta, 28% Strategiju održivog razvoja, a 15% LEAP.⁴⁶⁵ Nijedan od navedenih dokumenata nije donelo oko 19% JLS, dok ostale JLS imaju neki dokument ali ne znaju koji (2%).⁴⁶⁶ Da ne znaju da li je neki dokument donet izjasnilo se oko 1% s tim što kod uzorka taj procenat iznosi 2%.⁴⁶⁷

Imajući u vidu veliki broj projekata koji su u poslednjih desetak godina bili usmereni na podršku JLS u izradi LEAP-a ili Strategije, podatak da je samo 1/3 anketiranih usvojila oba dokumenta ne može biti zadovoljavajući. Procenat JLS koji nije doneo nijedan od navedenih dokumenata se može oceniti kao visok pa se u vezi sa ovim može postaviti više pitanja. Jedno od njih je na osnovu čega ove JLS planiraju i sprovode politiku u oblasti životne sredine.

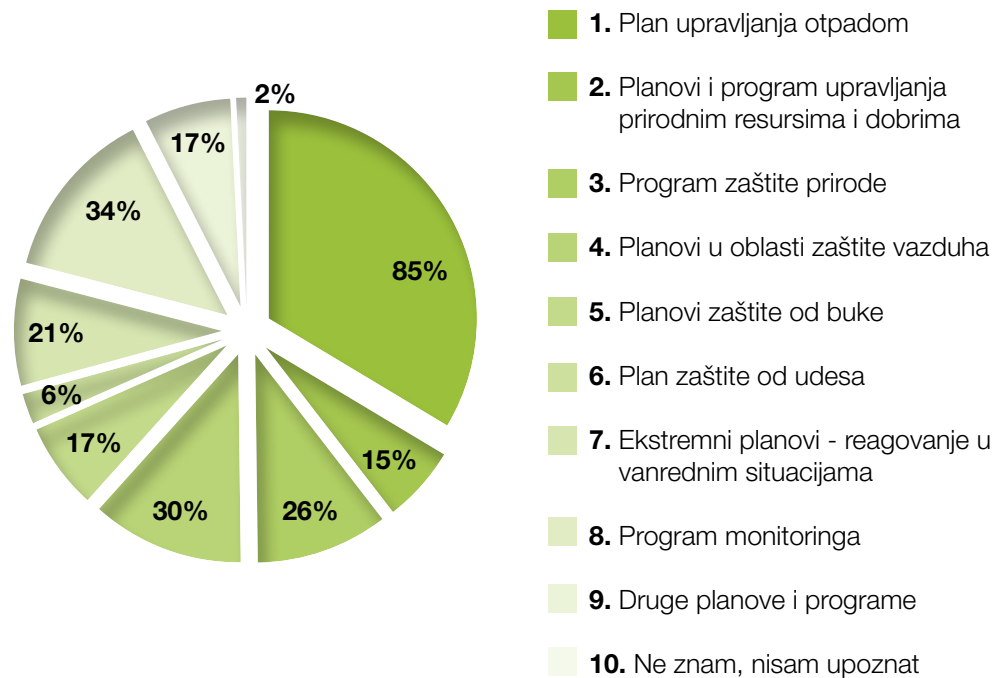
⁴⁶⁵ Ovde su značajne razlike između uzorka i „ostalih“. 43% JLS iz uzorka je donelo oba dokumenta, 28% samo LEAP a 15% strategiju. Procenat „ostalih“ JLS koje su donele oba dokumenta je 27, samo LEAP 7, a samo Strategiju 37.

⁴⁶⁶ Ovde je interesantno da je u uzorku oko 4% onih koji ne znaju koji je dokument u pitanju.

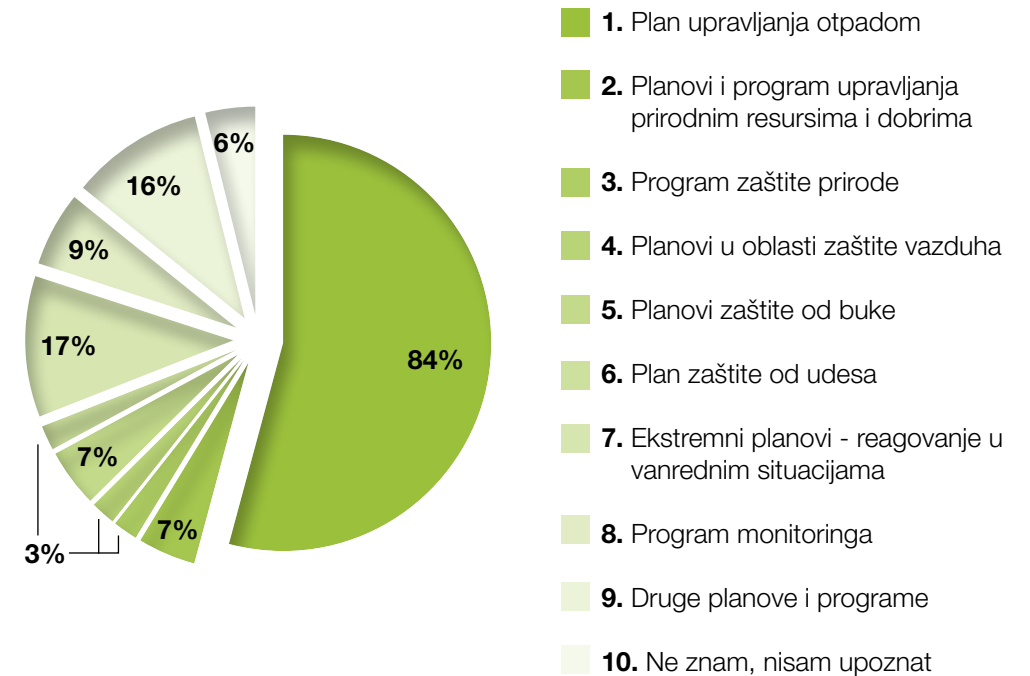
⁴⁶⁷ Isti ovaj procenat u uzorku se izjasnio i u odgovoru na prvo pitanje (upoznatost sa republičkim strateškim dokumentima).

4. Postojanje sektorskih planskih dokumenata u oblasti zaštite životne sredine:

UZORAK 4. Da li je i kada Vaša opština/grad donela sledeće planske dokumente u oblasti zaštite životne sredine?

OSTALO 4. Da li je i kada Vaša opština/grad donela sledeće planske dokumente u oblasti zaštite životne sredine?

Odgovori	Uzorak	Ostalo	Ukupno	%Uzorak	%Ostalo	%Ukupno
1. Plan upravljanja otpadom	40	59	99	85.11	84.29	84.62
2. Planovi i program pravljanja prirodnim resursima i dobrima	7	5	12	14.89	7.14	10.26
3. Program zaštite prirode	12	2	14	25.53	2.86	11.97
4. Planovi u oblasti zaštite vazduha	14	2	16	29.79	2.86	13.68
5. Planovi zaštite od buke	8	5	13	17.02	7.14	11.11
6. Plan zaštite od udesa	3	2	5	6.38	2.86	4.27
7. Eksterni planovi – reagovanje u vanrednim situacijama	10	12	22	21.28	17.14	18.80
8. Program monitoringa	16	6	22	34.04	8.57	18.80
9. Druge planove i programe	8	11	19	17.02	15.71	16.24
10. Ne znam, nisam upoznat	1	4	5	2.13	5.71	4.27
11. Ukupno	119	108	227	253.19	154.28	194.02

Najbrojnije su JLS koje su usvojile Plan upravljanja otpadom. Skoro 85% JLS je usvojilo ovaj dokument.

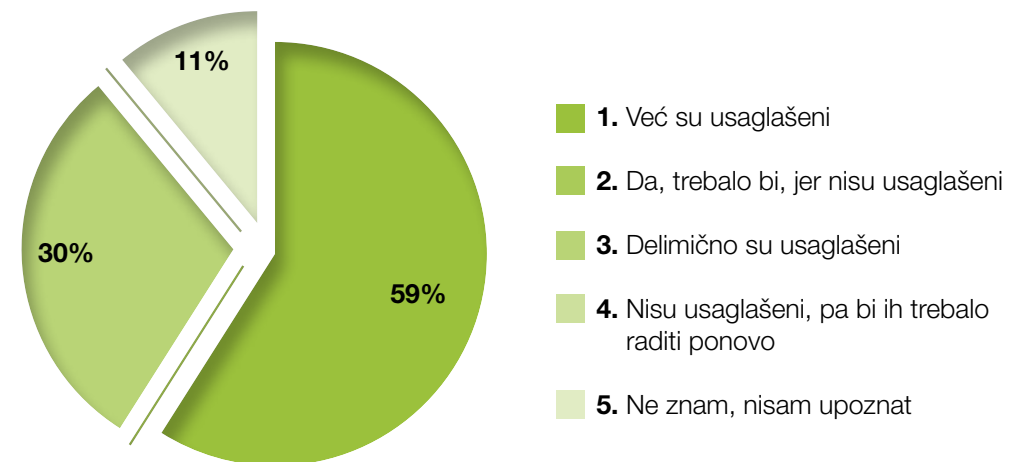
Sva druga strateška dokumenta, koja su takođe definisana propisima ili proizilaze kao obaveza JLS iz strateških dokumenta donetih na nacionalnom nivou su doneta u mnogo manjoj meri.⁴⁶⁸

Zbog ovakvog stanja bi se moglo predložiti preduzimanje mera radi podsticanja JLS u pravcu donošenja odgovarajućih dokumenata iz svoje nadležnosti.

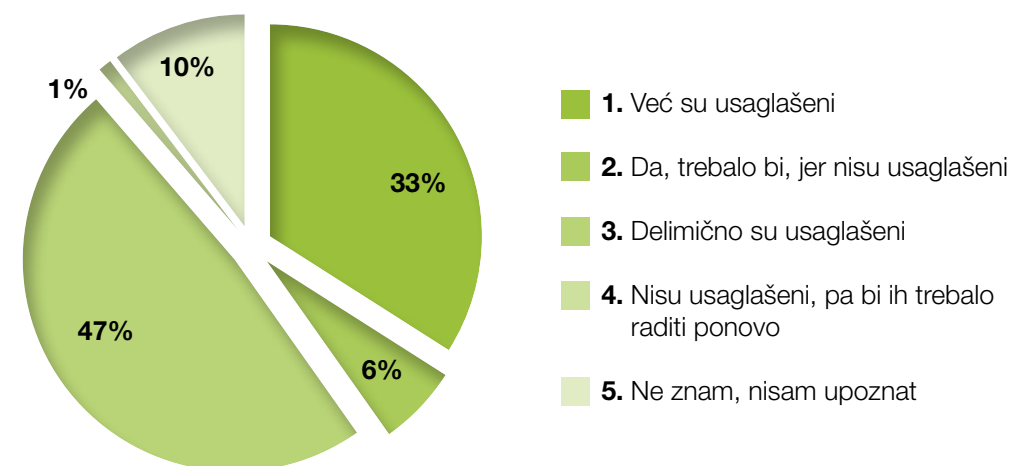
468 Procenat JLS iz uzorka i „ostalih” JLS skoro isti kada je u pitanju Plan upravljanja otpadom. Kod preostalih planskih dokumenata se može videti značajna razlika u procentima, tj. da su JLS iz uzorka usvojile više dokumenata. Ovo verovatno ima veze sa razlikom u kapacitetima većih i manjih JLS.

5. Potreba za revizijom strateških, odnosno sektorskih planskih dokumenata, radi usaglašavanja sa relevantnim nacionalnim dokumentima:

UZORAK 5. Da li bi, po Vašem mišljenju, trebalo izvršiti reviziju Vaših strateških, odnosno sektorskih planskih dokumenata, kako bi se oni usaglasili sa relevantnim dokumentima?

OSTALO 5. Da li bi, po Vašem mišljenju, trebalo izvršiti reviziju Vaših strateških, odnosno sektorskih planskih dokumenata, kako bi se oni usaglasili sa relevantnim dokumentima?

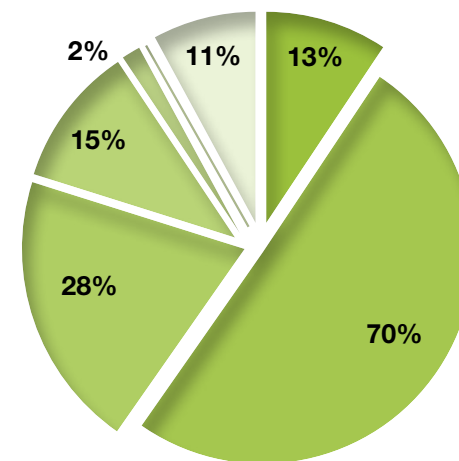
Odgovori	Uzorak	Ostalo	Ukupno	%Uzorak	%Ostalo	%Ukupno
1. Već su usaglašeni	28	23	51	59.57	32.86	43.59
2. Da, trebalo bi, jer nisu usaglašeni	0	4	4	0.00	5.71	3.42
3. Delimično su usaglašeni	14	33	47	29.79	47.14	40.17
4. Nisu usaglašeni, pa bi ih trebalo raditi ponovo	0	1	1	0.00	1.43	0.85
5. Ne znam, nisam upoznat	5	7	12	10.64	10	10.26
6. Ukupno	47	68	115	100.00	97.14	98.29

Nešto više od 40% anketiranih JLS smatra da su njihovi planski dokumenti „već usaglašeni” a nešto manje od 40% da su „delimično usaglašeni” sa relevantnim nacionalnim dokumentima.⁴⁶⁹

469 JLS iz uzorka u većoj meri (60%) smatraju da su njihovi planski dokumenti usaglašeni, dok tako misli samo 33% „ostalih” JLS.

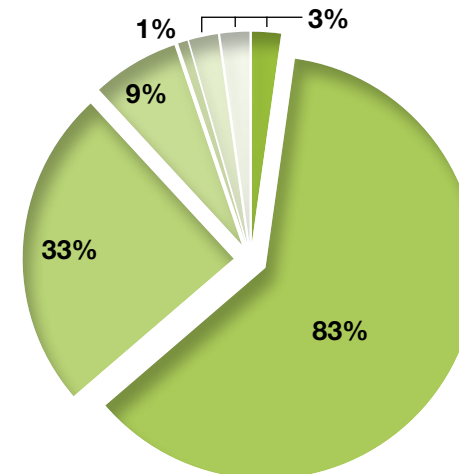
6. Najvažnije prepreke za sprovođenje strateških, odnosno sektorskih planskih dokumenata:⁴⁷⁰

UZORAK 6. Navedite najvažnije prepreke za sprovođenje strateških, odnosno sektorskih planskih dokumenata?

1. Nema prepreka, sprovode se
2. Nedostatak finansijskih sredstava
3. Nedostatak kapaciteta
4. Odsustvo političke volje
5. Neusaglašenost ovih dokumenata sa strateškim dokumentima na nacionalnom nivou
6. Ostali razlozi
7. Ne znam, nisam upoznat

OSTALO 6. Navedite najvažnije prepreke za sprovođenje strateških, odnosno sektorskih planskih dokumenata?

1. Nema prepreka, sprovode se
2. Nedostatak finansijskih sredstava
3. Nedostatak kapaciteta
4. Odsustvo političke volje
5. Neusaglašenost ovih dokumenata sa strateškim dokumentima na nacionalnom nivou
6. Ostali razlozi
7. Ne znam, nisam upoznat

470 Pri tumačenju rezultata odgovora na ovo pitanje trebalo bi imati u vidu i rezultate odgovora na pitanje br. 22, 21. ovog upitnika, kao i rezultate odgovora na slično pitanje koje je upućeno predstavnicima privrednog sektora, odnosno OCD.

Odgovori	Uzorak	Ostalo	Ukupno	%Uzorak	%Ostalo	%Ukupno
1. Nema prepreka, sprovode se	6	2	8	12.77	2.86	6.84
2. Nedostatak finansijskih sredstava	33	58	91	70.21	82.86	77.78
3. Nedostatak kapaciteta	13	23	36	27.66	32.86	30.77
4. Odsustvo političke volje	7	6	13	14.89	8.57	11.11
5. Neusaglašenost ovih dokumenata sa strateškim dokumentima na nacionalnom nivou	0	1	1	0.00	1.43	0.85
6. Ostali razlozi	1	2	3	2.13	2.86	2.56
7. Ne znam, nisam upoznat	5	2	7	10.64	2.86	5.98
8. Ukupno	65	94	159	138.30	134.3	135.90

Većina JLS smatra da je nedostatak finansijskih sredstava najveći problem JLS u sprovođenju strateških odnosno planskih dokumenata (78%).

„Nedostatak kapaciteta” (31%) i „odsustvo političke volje” (11%) su sledeće najvažnije prepreke.⁴⁷¹

Interesantno je da „neusaglašenost ovih dokumenata sa strateškim dokumentima na nacionalnom nivou“ vidi kao prepreku za sprovođenje strateških dokumenata oko 1%, s tim što se iz uzorka niko nije izjasnio da je ovo prepreka.⁴⁷² Na „ostale razloge“ otpada negde oko 2%.

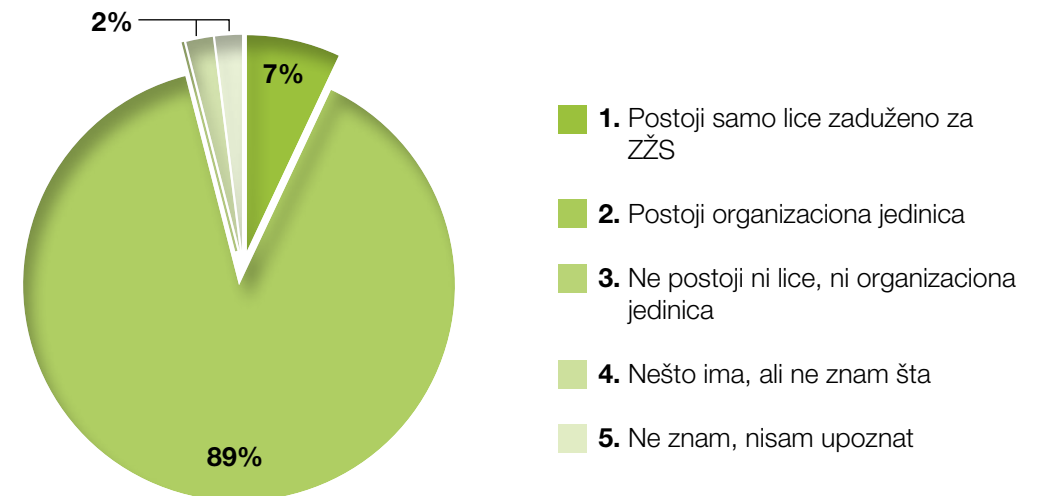
Interesantno je i to da se oko 6% JLS izjasnilo da „ne zna, odnosno nije poznato“ pri čemu ovaj procenat kod uzorka iznosi 11%. Ovo bi moglo biti povod za preispitivanje mogućih razloga za ovako visok procenat predstavnika JLS koje se ovako izjašnjavaju.

471 Odgovori JLS iz uzorka i „ostalih” JLS se poklapaju kod navođenja najznačajnijih prepreka. I kod jednih i kod drugih su to finansijska sredstva i nedostatak kapaciteta, ali je procenat „ostalih” JLS kod nedostatka sredstava nešto veći u odnosu na one iz uzorka, dok je nedostatak političke volje kod JLS iz uzorka veći.

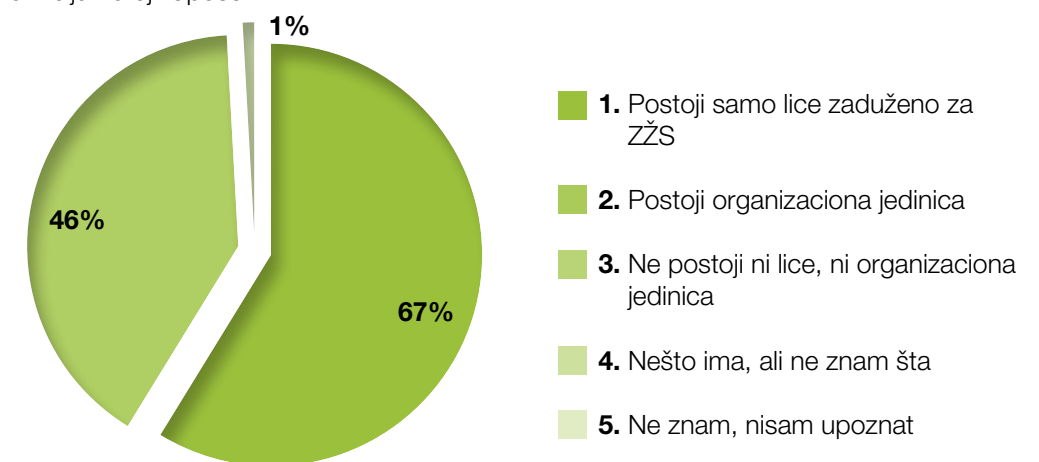
472 Ostaje otvoreno pitanje da li bi ovo moglo da znači da nema neusaglašenosti, ili da one nisu relevantne, ili da nisu relevantne u odnosu na ostale prepreke, ili bi se ovakav rezultat mogao tumačiti na neki sasvim četvrti način.

7. Postojanje organizacionih jedinica, organa ili samo lica zaduženih za pitanja zaštite životne sredine:

UZORAK 7. Da li u Vašoj opštini/gradu postoji organizaciona jedinica, organ ili samo lice zaduženo za pitanja zaštite životne sredine? Ako postoji, navesti njegov naziv, odnosno funkciju i broj zaposenih:

OSTALO 7. Da li u Vašoj opštini/gradu postoji organizaciona jedinica, organ ili samo lice zaduženo za pitanja zaštite životne sredine? Ako postoji, navesti njegov naziv, odnosno funkciju i broj zaposenih:

Odgovori	Uzorak	Ostalo	Ukupno	%Uzorak	%Ostalo	%Ukupno
1. Postoji samo lice zaduženo za ZŽS	3	47	50	6.38	67.14	42.74
2. Postoji organizaciona jedinica	42	32	74	89.36	45.71	63.25
3. Ne postoji ni lice, ni organizaciona jedinica	0	0	0	0.00	0	0.00
4. Nešto ima, ali ne znam šta	1	1	2	2.13	1.43	1.71
5. Ne znam, nisam upoznat	1	0	1	2.13	0	0.85
6. Ukupno	47	80	127	100.00	114.28	108.55

U 63% anketiranih JLS postoje organizacione jedinice, a u 43% JLS postoji osoba zadužena za zaštitu životne sredine. Od ukupnog broja anketiranih 3% JLS su odgovorile da ne znaju ili nisu upoznati sa postojanjem takve jedinice odnosno organa ili lica.⁴⁷³

Kada je reč o organizacionim jedinicama, one se veoma razlikuju po nazivu (npr. inspektorat za zaštitu životne sredine, odeljenje za urbanizam i stambeno komunalne poslove, odeljenje za urbanizam i građevinarstvo, odeljenje za zaštitu životne sredine i prostorno planiranje i sl.), dok su tamo gde postoje samo lica zadužena za zaštitu životne sredine to najčešće inspektori za zaštitu životne sredine, odnosno stručni saradnici za ove poslove (samostalni, viši i sl.). Očigledno je da JLS formiraju organizacione jedinice, odnosno imenuju lica za zaštitu životne sredine prema svojim mogućnostima i potrebama; ne postoji neki opšti model.

473 Organizacione jedinice u značajno većoj meri imaju JLS iz uzorka, 89%, što bi se moglo dovesti u vezi i sa kriterijumima za izbor JLS za uzorak.

Način organizovanja JLS za obavljanje poslova u oblasti životne sredine može predstavljati posebno značajno pitanje u sistemu zaštite životne sredine. Način organizovanja može biti od uticaja na uspešnost sprovođenja propisa i samim tim ostvarivanje ciljeva u oblasti životne sredine imajući u vidu ukupnu tendenciju daljeg prenošenja (ili poveravanja) poslova u oblasti životne sredine na JLS.

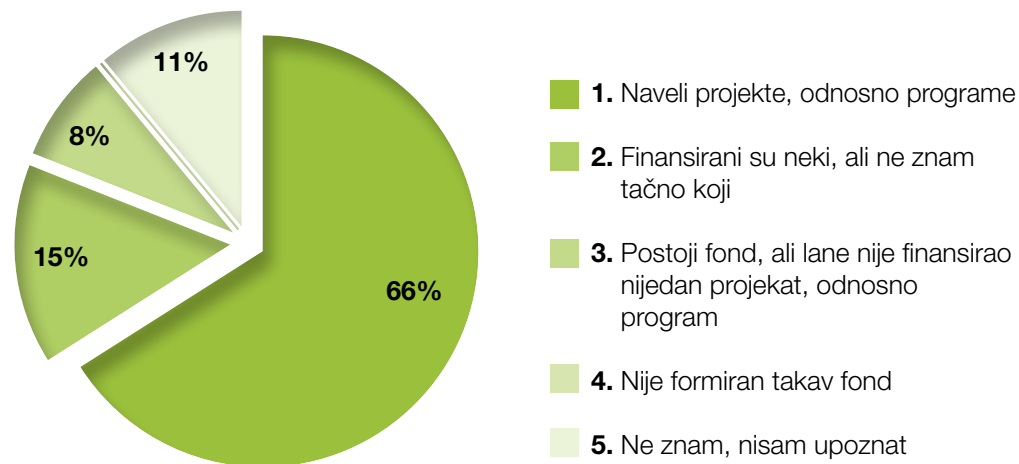
Moglo bi se zaključiti da, bar u formalnom smislu, JLS imaju telo (ili pojedinca), koje je nadležno za obavljanje poslova u oblasti životne sredine. Pitanje na koje bi u detaljnijim istraživanjima trebalo tražiti odgovor je da li je ta institucionalna forma odgovarajuća i koja bi bila najbolja imajući u vidu razlike između JLS i obaveze koje su propisima definisane.

Predlaže se razmatranje mogućnosti pripreme i izrade posebne studije koja bi odgovorila na pitanje koji je optimalan model organizacije poslova u oblasti životne sredine na lokalnom nivou, odnosno koja bi ponudila kriterijume za definisanje modela organizacije poslova u ovoj oblasti na lokalnom nivou.⁴⁷⁴

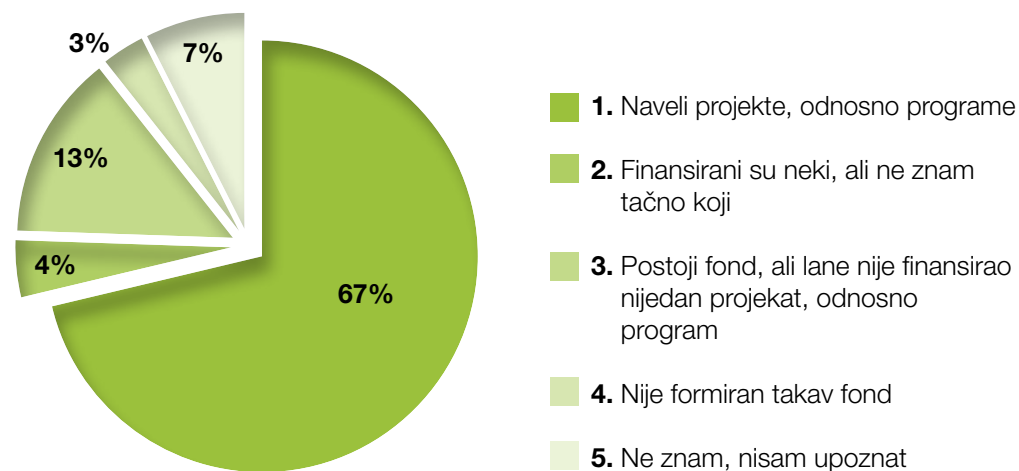
474 Ovakvu inicijativu su pre nekoliko godina pokrenuli SKGO i republička inspekcija za zaštitu životne sredine, ali nije poznato kakvi su konačni rezultati te inicijative.

8. Projekti, odnosno programi JLS koji su financirani iz lokalnog budžetskog fonda:

UZORAK 8. Koji najznačajniji projekti, odnosno programi, lokalne samouprave su financirani iz lokalnog budžetskog fonda u 2011. godini?

OSTALO 8. Koji najznačajniji projekti, odnosno programi, lokalne samouprave su financirani iz lokalnog budžetskog fonda u 2011. godini?

Odgovori	Uzorak	Ostalo	Ukupno	%Uzorak	%Ostalo	%Ukupno
1. Naveli projekte, odnosno programe	31	47	78	65.96	67.14	66.67
2. Finansirani su neki, ali ne znam tačno koji	7	3	10	14.89	4.29	8.55
3. Postoji fond, ali lane nije financirao nijedan projekat, odnosno program	4	9	13	8.51	12.86	11.11
4. Nije formiran takav fond	0	2	2	0.00	2.86	1.71
5. Ne znam, nisam upoznat	5	5	10	10.64	7.14	8.55
6. Ukupno	47	66	113	100.00	94.29	96.58

Od ukupno oko 96% JLS koje su dale odgovor na pitanje koje se odnosi na najznačajnije projekte, odnosno programe koji su financirani iz lokalnog budžetskog fonda u 2011. godini, 67% je navelo konkretne projekte odnosno programe, 11% da postoji fond ali da nije financirao nijedan projekat, po 8% JLS je navelo da su financirani neki projekti ali ne znaju koji, odnosno da nisu poznati, dok je oko 2% JLS navelo da takav fond nije ni formiran.⁴⁷⁵

Kod JLS koje su navele projekte dominiraju oni vezani za upravljanje otpadom, bilo da je reč o izradi dokumentacije, nabavci opreme ili uklanjanju „divljih deponija”, mada su dosta zastupljeni i održavanje javnih površina, različite vrste monitoringa i sl.

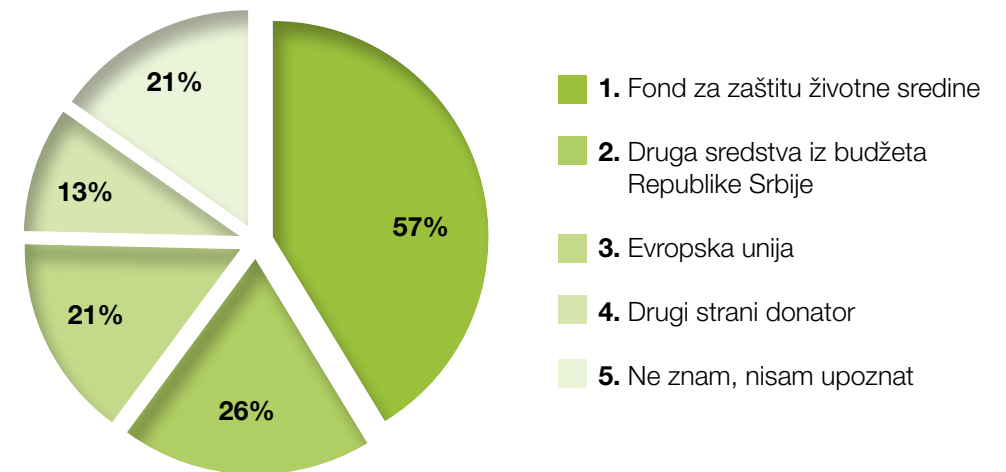
⁴⁷⁵ Procenti su veoma slični kod obe grupe ispitanih JLS (uzorak i „ostali”).

Moglo bi se reći da finansirani projekti za većinu JLS u Srbiji predstavljaju prioritetne projekte. Međutim, u vezi sa podatkom da u 11% anketiranih opština postoji fond, ali da nije finansirao nijedan projekat, mogu se postaviti pitanja načina utroška sredstava fonda.

Takođe, može biti interesantan i podatak da u oko 9% JLS anketirana lica (ona koja su zadužena za oblast zaštite životne sredine) ne znaju ili nisu upoznata sa tim koji su projekti finansirani iz budžetskog fonda za zaštitu životne sredine. Ovo bi, verovatno, moglo da uputi na potrebu preispitivanja dosadašnjih načina koordinacije poslova između različitih subjekata na lokalnom nivou.

9. Način obezbeđivanja sredstava za realizaciju projekata:

UZORAK 9. Da li je i od koga Vaša opština/grad u poslednjih pet godina dobila sredstva za realizaciju nekog projekta u oblasti zaštite životne sredine?

OSTALO 9. Da li je i od koga Vaša opština/grad u poslednjih pet godina dobila sredstva za realizaciju nekog projekta u oblasti zaštite životne sredine?

Odgovori	Uzorak	Ostalo	Ukupno	%Uzorak	%Ostalo	%Ukupno
1. Fond za zaštitu životne sredine	27	47	74	57.45	67.14	63.25
2. Druga sredstva iz budžeta Republike Srbije	12	28	40	25.53	40	34.19
3. Evropska unija	10	12	22	21.28	17.14	18.80
4. Drugi strani donator	6	14	20	12.77	20	17.09
5. Ne znam, nisam upoznat	10	7	17	21.28	10	14.53
6. Ukupno	65	108	173	138.30	154.28	147.86

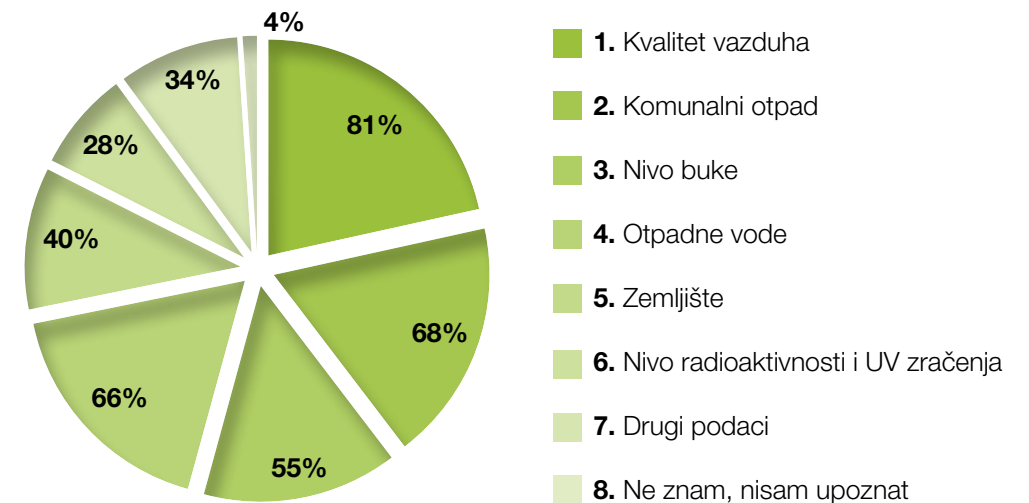
Od ukupnog broja anketiranih opština, 63% je dobilo sredstva od Fonda za zaštitu životne sredine RS, 34% iz drugih budžetskih sredstava, 19% od EU, 17% drugih stranih donatora, dok ostale JLS ne znaju ili nisu upoznate sa tim pitanjem.⁴⁷⁶

Kada se pogledaju procenti, očigledno je da su pojedine JLS dobijale sredstva i od Fonda za zaštitu životne sredine RS i od EU ili nekog drugog donatora, što ukazuje na spremnost i kapacitet tih lokalnih samouprava. Sa druge strane, činjenica da više od 36% anketiranih nije dobilo sredstva od Fonda za zaštitu životne sredine RS u poslednjih 5 godina može biti predmet posebnog istraživanja budući da je u tom periodu Fond imao veliki broj konkursa za JLS. Očigledno je da postoji velika razlika u kapacitetima JLS u Srbiji, da je jedan broj spreman i osposobljen da obezbeđuje sredstva za finansiranje zaštite životne sredine iz različitih izvora, dok jedan broj to ne uspeva čak ni preko namenskih konkursa.

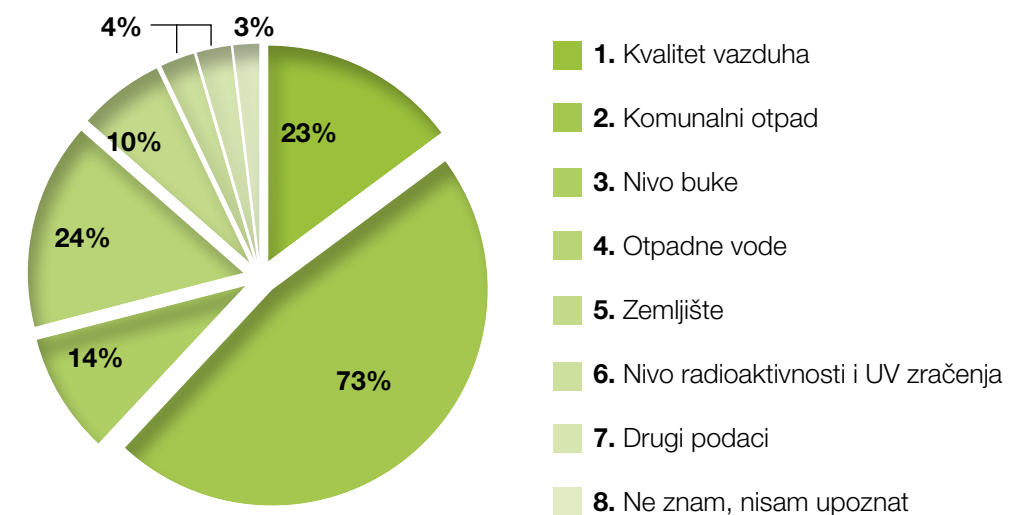
476 Procentualno gledano, „ostale“ JLS su više dobijale pomoć od Fonda i iz drugih budžetskih sredstava, dok su JLS iz uzorka dobijale nešto više sredstava od Evropske unije. Kod JLS iz uzorka je mnogo veći procenat onih koji „ne znaju“.

10. Redovno prikupljanje podataka o stanju životne sredine:

UZORAK 10. Da li se u Vašoj opštini/gradu redovno prikupljaju sledeći podaci o stanju životne sredine?

OSTALO 10. Da li se u Vašoj opštini/gradu redovno prikupljaju sledeći podaci o stanju životne sredine?

Odgovori	Uzorak	Ostalo	Ukupno	%Uzorak	%Ostalo	%Ukupno
1. Kvalitet vazduha	38	16	54	80.85	22.86	46.15
2. Komunalni otpad	32	51	83	68.09	72.86	70.94
3. Nivo buke	26	10	36	55.32	14.29	30.77
4. Otpadne vode	31	17	48	65.96	24.29	41.03
5. Zemljište	19	7	26	40.43	10	22.22
6. Nivo radioaktivnosti i UV zračenja	13	3	16	27.66	4.29	13.68
7. Drugi podaci	16	3	19	34.04	4.29	16.24
8. Ne znam, nisam upoznat	2	2	4	4.26	2.86	3.42
9. Ukupno	177	109	286	376.60	155.74	244.44

Kada je u pitanju obaveza prikupljanja podataka o stanju životne sredine istraživanje je pokazalo da više od 50% JLS u Srbiji redovno ne prikuplja podatke o stanju životne sredine, izuzev po pitanju otpada.⁴⁷⁷

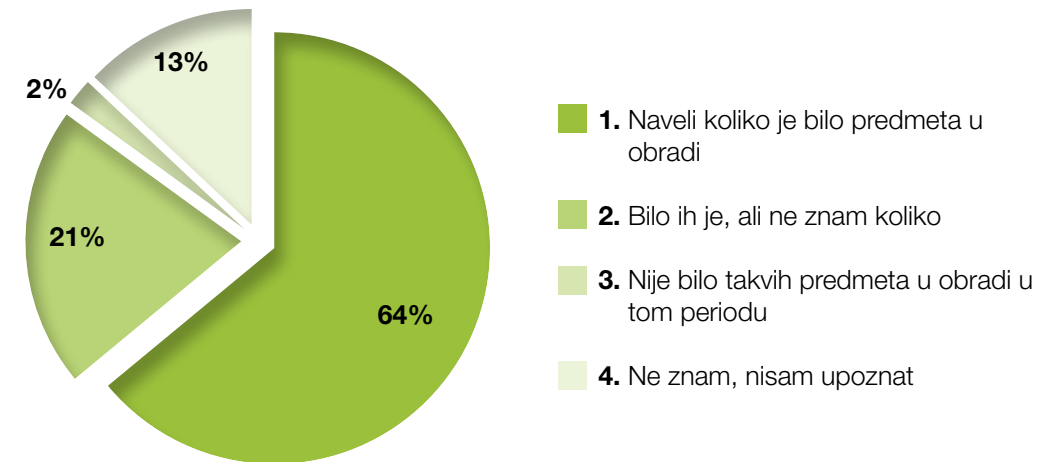
Odgovori na ovo pitanje su jedan od primera nepoštovanja propisa i, verovatno, nedostatka kapaciteta. Pri tom treba imati u vidu da su merenje zagađenja, prikupljanje i podataka i izveštavanje zakonske obaveze JLS čije sprovođenje predstavlja element sistema upravljanja zaštitom životne sredine od neposrednog značaja za različite subjekte.⁴⁷⁸

477 Ovo bi se moglo uzeti sa izvesnom rezervom budući da se u većini planskih dokumenata vezanih za upravljanje otpadom u Srbiji (na republičkom, regionalnom i lokalnom nivou) barata pretpostavkama i procenjenim količinama upravo zbog nedostatka preciznih podataka.

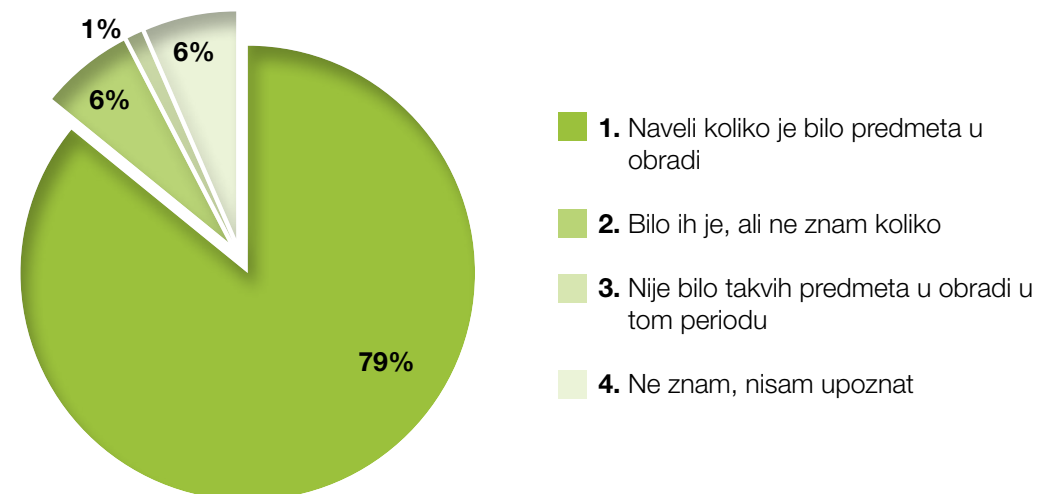
478 Procentualno gledano, podaci se mnogo više prikupljaju u JLS iz uzorka, osim podataka o komunalnom otpadu gde „ostale” JLS u nešto većem procentu prikupljaju podatke.

11. Broj predmeta u vezi sa EIA tokom 2010, odnosno 2011. godine:

UZORAK 11. Koliko je predmeta u vezi sa procenom uticaja na životnu sredinu bilo u obradi tokom 2010, odnosno 2011. godine?

OSTALO 11. Koliko je predmeta u vezi sa procenom uticaja na životnu sredinu bilo u obradi tokom 2010, odnosno 2011. godine?

Odgovori	Uzorak	Ostalo	Ukupno	%Uzorak	%Ostalo	%Ukupno
1. Naveli koliko je bilo predmeta u obradi	30	55	85	63.83	78.57	72.65
2. Bilo ih je, ali ne znam koliko	10	4	14	21.2	5.71	11.97
3. Nije bilo takvih predmeta u obradi u tom periodu	1	1	2	2.13	1.43	1.71
4. Ne znam, nisam upoznat	6	4	10	12.77	5.71	8.55
5. Ukupno	47	64	111	100.00	91.42	94.87

U vezi sa brojem predmeta koji se odnose na procenu uticaja na životnu sredinu (73%), od ukupnog broja anketiranih JLS je navelo broj predmeta, 12% je odgovorilo da ih je bilo ali ne znaju koliko.

Oko 2% je navelo da ih uopšte nije bilo, dok ostale JLS ne znaju ili nisu upoznate sa tim (9%).⁴⁷⁹ Interesantno je da skoro 13% ispitanih iz uzorka ne zna broj predmeta, iako su zaduženi za zaštitu životne sredine u svojoj JLS. Osim toga, ovi podaci bi, po svojoj prirodi, trebalo da budu javno dostupni.⁴⁸⁰

Broj predmeta se kreće od 2 do 17, što uglavnom zavisi od privrednih aktivnosti na teritoriji JLS čija realizacija podrazumeva i procenu uticaja na životnu sredinu.

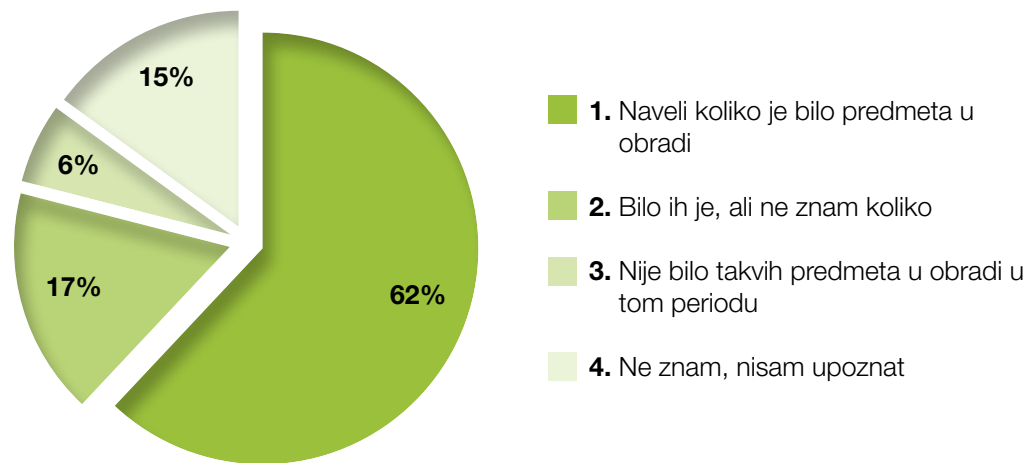
Podaci o broju predmeta u vezi sa EIA, SEA, IPPC i drugim propisima u oblasti životne sredine, kao i predmeta koji se odnose na pristup informacijama o životnoj sredini, mogu predstavljati osnovu za zaključivanje o različitim pitanjima u vezi sa ulogama koju imaju pojedini subjekti u ovim procedurama. Ovde su zatraženi samo osnovni podaci radi njihovog stavljanja u kontekst rasprave o opterećenosti JLS i PS, kapacitetima JLS, odnosno radi sticanja opšte predstave o sprovođenju propisa u oblasti životne sredine na lokalnom nivou, mogućnostima JLS da upravljaju procedurama u oblastima koje regulišu propisi koji su osnova za postupanje, mogućnostima OCD da učestvuju u donošenju odluka, itd.

479 Ovde postoje razlike između uzorka i „ostalih“. JLS iz uzorka u duplo većem procentu su odgovorile da „ne znaju, nisu upoznate“ (skoro 13%).

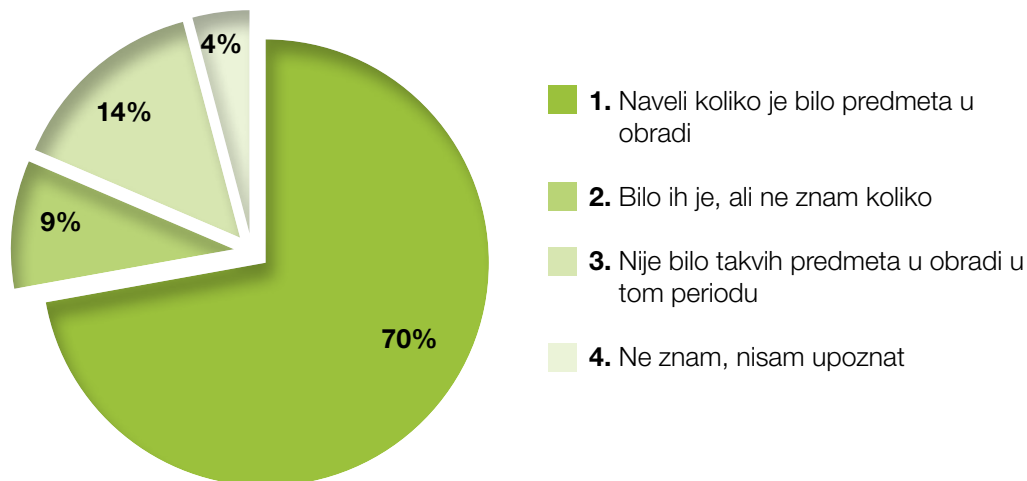
480 Ovo bi moglo upućivati, između ostalog, i na izvesnu rezervu u pogledu verodostojnosti odgovora na pitanja.

12. Broj predmeta u vezi sa SEA tokom 2010, odnosno 2011. godine:

UZORAK 12. Koliko je predmeta u vezi sa strateškom procenom uticaja na životnu sredinu bilo u obradi tokom 2010, odnosno 2011. godine?

OSTALO 12. Koliko je predmeta u vezi sa strateškom procenom uticaja na životnu sredinu bilo u obradi tokom 2010, odnosno 2011. godine?

Odgovori	Uzorak	Ostalo	Ukupno	%Uzorak	%Ostalo	%Ukupno
1. Naveli koliko je bilo predmeta u obradi	29	49	78	61.70	70	66.67
2. Bilo ih je, ali ne znam koliko	8	6	14	17.02	8.57	11.97
3. Nije bilo takvih predmeta u obradi u tom periodu	3	10	13	6.38	14.29	11.11
4. Ne znam, nisam upoznat	7	3	10	14.89	4.29	8.55
5. Ukupno	47	68	115	100.00	97.15	98.29

Od ukupnog broja anketiranih JLS oko 67% je navelo broj predmeta u vezi sa SEA tokom 2010, odnosno 2011. godine. Skoro 12% je odgovorilo da ih je bilo, ali ne znaju koliko.

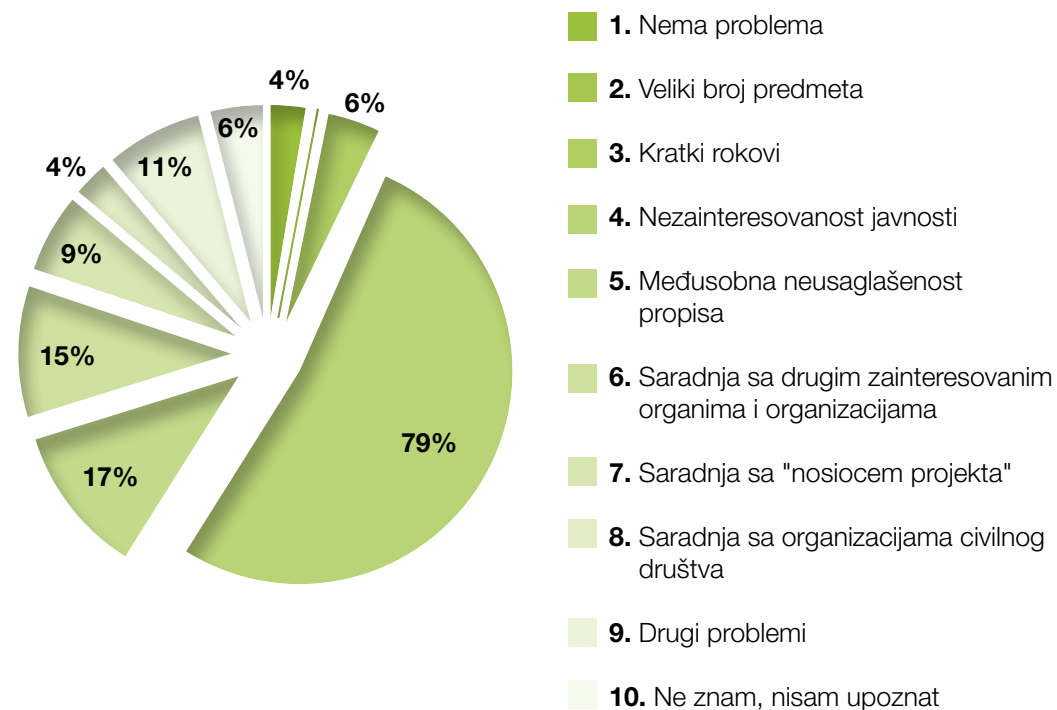
Oko 11% je odgovorilo da ih uopšte nije bilo. Ostale JLS (9%) ne znaju ili nisu upoznate sa tim.⁴⁸¹

U najvećem broju slučajeva, kod onih koju su naveli broj predmeta, radi se o broju do pet predmeta s tim što je u nekim slučajevima taj broj veći.

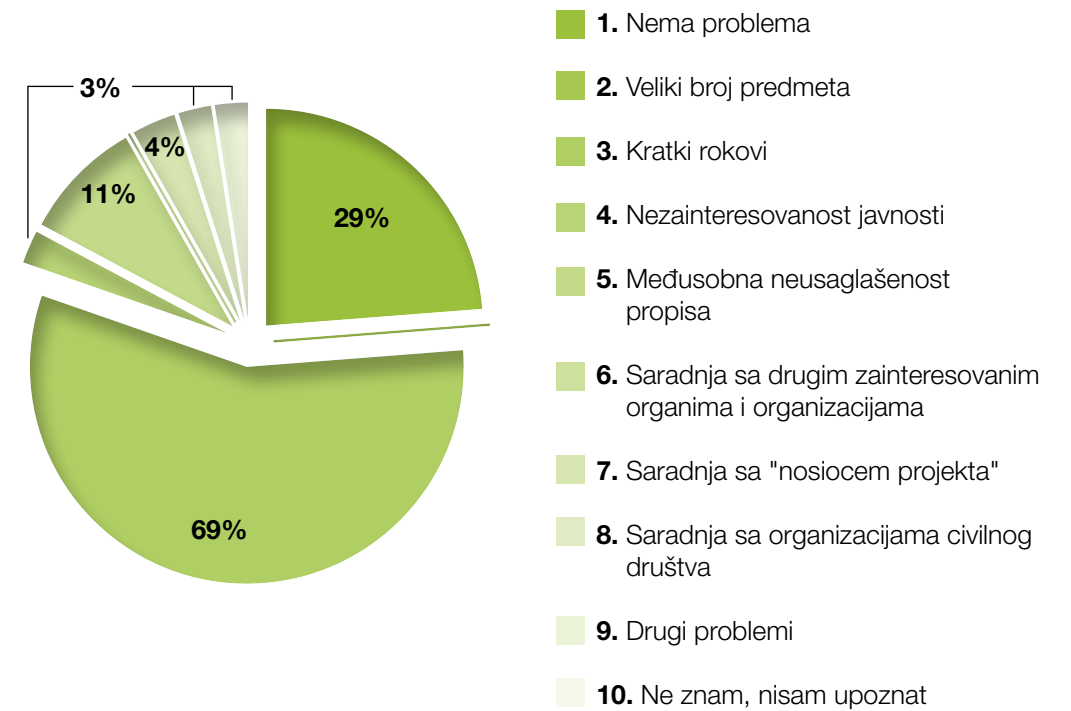
481 Ovdje (slično kao i kod broja predmeta koji se odnose na procenu uticaja na životnu sredinu) procenat JLS iz uzorka, kod kojih je odgovor „ne znam, nisam upoznat“, je značajno veći (skoro 15% u odnosu na 4%).

13. Učešće javnosti u donošenju odluka koje se tiču životne sredine:

UZORAK 13. Navedite probleme sa kojima se suočavate u postupcima učešća javnosti u donošenju odluka koje se tiču životne sredine (koje nadležni organi sprovode u skladu sa propisima u oblasti životne sredine)?

OSTALO 13. Navedite probleme sa kojima se suočavate u postupcima učešća javnosti u donošenju odluka koje se tiču životne sredine (koje nadležni organi sprovode u skladu sa propisima u oblasti životne sredine)?

Odgovori	Uzorak	Ostalo	Ukupno	%Uzorak	%Ostalo	%Ukupno
1. Nema problema	2	20	22	4.26	28.57	18.80
2. Veliki broj predmeta	0	0	0	0.00	0	0.00
3. Kratki rokovi	3	0	3	6.38	0	2.56
4. Nezainteresovanost javnosti	37	48	85	78.72	68.57	72.65
5. Međusobna neusaglašenost propisa	8	2	10	17.02	2.86	8.55
6. Saradnja sa drugim zainteresovanim organima i organizacijama	7	8	15	14.89	11.43	12.82
7. Saradnja sa „nosiocem projekta“	4	0	4	8.51	0	3.42
8. Saradnja sa organizacijama civilnog društva	2	3	5	4.26	4.29	4.27
9. Drugi problemi	5	2	7	10.64	2.86	5.98
10. Ne znam, nisam upoznat	3	2	5	6.38	2.86	4.27
11. Ukupno	71	85	156	151.06	121.44	133.33

a) Među problemima sa kojima se suočavaju JLS u postupcima učešća javnosti u donošenju odluka koje se tiču životne sredine (koje nadležni organi sprovode u skladu sa propisima u oblasti životne sredine) ubedljivo najveći procenat otpada na „nezainteresovanu javnost” (oko 73% ukupno).⁴⁸²

b) Na drugom mestu je istaknut problem saradnje sa drugim organima i organizacijama (oko 13%), dok su svi ostali odgovori zastupljeni u mnogo manjem procentu.⁴⁸³

c) Kada je u pitanju međusobna neusaglašenost propisa oko 9% ispitanika smatra da je to problem pri čemu je u uzorku (17%) značajno veći procenat onih koji tako misle u odnosu na „ostale” (oko 3%).⁴⁸⁴ Samo u dva slučaja je i

482 Razlika između uzorka i „ostalog” je negde oko 10%. U uzorku je taj procenat oko 79% a kod „ostalih” 69%.

483 Problem saradnje nadležnih organa i organizacija u oblasti zaštite životne sredine često se ističe na tematskim sastancima i diskusijama i tiče se funkcionisanja organa uprave, odnosno JLS u celini.

484 Ovu razliku nije lako objasniti. Imajući u vidu činjenicu da su već uočeni značajni problemi kao posledica

navedeno na koje propise se misli, kada se govori o „neusaglašenosti propisa”. To su, na primer, neusaglašenost između Zakona o zaštiti životne sredine i Zakona o planiranju i izgradnji, odnosno između Zakona o proceni uticaja na životnu sredinu i Zakona o planiranju i izgradnji.

d) Interesantan je i podatak da oko 19% smatra da „nema problema”, a podatak da postoji značajna razlika između „uzorka” i „ostalih”⁴⁸⁵ verovatno zaslužuje posebno objašnjenje.

e) Još interesantniji može biti rezultat koji pokazuje da „veliki broj predmeta” uopšte nije evidentiran kao problem ni u „uzorku” ni kod „ostalih”. Dakle, moglo bi se zaključiti da JLS nisu „zatrpane” predmetima koji su rezultat povećanih obaveza po osnovu propisa usvojenih u poslednjih nekoliko godina, kako se to inače ponekad stiče utisak kada je uprava u celini u pitanju.

f) „Kratki rokovi” su problem u ukupnom procentu oko 3% s tim što postoji značajna razlika između „uzorka” (6%) i „ostalih” (0).⁴⁸⁶

g) Saradnja sa organizacijama civilnog društva se vidi kao problem u 4% od ukupnog broja anketiranih pri čemu nema značajnijih razlika između „uzorka” i „ostalih”.⁴⁸⁷

međusobne neusaglašenosti nekih propisa u oblasti životne sredine (i nekim srodnim oblastima) mali procenat onih koji su to uočili iz grupe „ostalih” trebalo bi prihvatiti sa rezervom, odnosno moglo bi se možda objasniti i pozicijom predstavnika JLS koji su anketirani.

485 Izgleda pomalo neverovatno, ali kod „ostalih” oko 29% JLS smatra da nema nikakvih problema, dok tako misli samo 4 JLS iz uzorka.

486 Ova razlika bi mogla da ide u prilog našoj pretpostavci da je uzrok razlika u činjenici da predstavnici (ili većina predstavnika) JLS u grupi „ostalih” nisu zaposleni na poslovima neposredne primene propisa, gde su „rokovi” ponekad vrlo bitan činilac za uspešno sprovođenje procedura.

487 Ovde nije potpuno jasno da li bi ovaj podatak trebalo razumeti kao kompliment ili kao problem. S druge strane, za mišljenje OCD o njihovoj saradnji sa JLS videti komentar odgovora na pitanja Problem saradnje nadležnih organa i organizacija u oblasti zaštite životne sredine često se ističe na tematskim sastancima i diskusijama i tiče se funkcionisanja organa uprave, odnosno JLS u celini. br. 35, 40, 41.

h) „Saradnju sa nosiocem projekta“ je oko 9% iz „uzorka“ uočilo kao problem dok u grupi „ostali“ ovo uopšte nije uočeno kao problem.⁴⁸⁸

i) „Drugi problemi“ su prisutni kod oko 6% anketiranih, s tim što postoji razlika između „uzorka“ (11%) i „ostalih“ (3%). U uzorku se kao „drugi problemi“ navode: „nepotpuna dokumentacija“, „ne pita se javnost“, „Zakon o proceni uticaja i propisi koji regulišu nejonizujuće zračenje“ i „Ustavni sud nije dovoljno upoznat sa Zakonom o proceni uticaja, kad je u pitanju interes zainteresovane javnosti“.

Kod ostalih se navode sledeći „drugi problemi“: „učešće javnosti je uglavnom individualno i najčešće motivisano pojedinačnim – ličnim interesima a ne tiču se mnogo z.ž.s.“ „prikupljanje dokumentacije od strane nosioca projekta“ i „usklađenost urbanističkih planova i problemi oko lokacijske dozvole“.

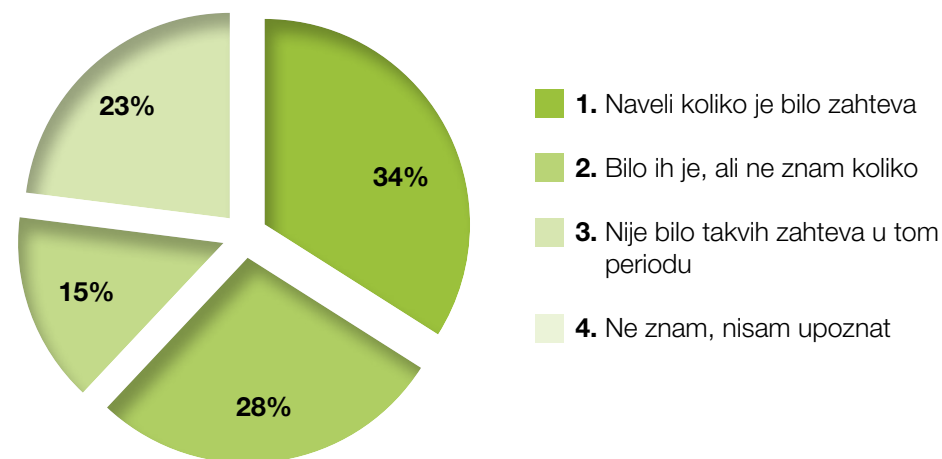
Učešće javnosti predstavlja centralni deo rasprave o kapacitetima JLS posmatrano sa stanovišta OCD i javnosti uopšte. Podatak da tri četvrtine anketiranih predstavnika JLS smatra da je na vrhu liste problema u postupcima koji vode JLS, a koji uključuju učešće javnosti, u stvari „nezainteresovana javnost“ zaslužuje da se detaljnije istraži naročito sa stanovišta položaja OCD.⁴⁸⁹ Ovo bi se moglo tumačiti na različite načine. U svakom slučaju zaslužuje da se na ovaj podatak obrati posebna pažnja u pogledu planiranja daljih aktivnosti u oblasti životne sredine, odnosno radi iznalaženja načina za podizanje nivoa zainteresovanosti javnosti.

488 I ovo ukazuje na izvesnost mogućeg zaključka na koji smo već ukazali, ali i na to da bi se (na izvestan način) moglo postaviti pitanje pouzdanosti podataka koje se odnose na „ostale“, bar u odnosu na odgovore na neka specifična pitanja.

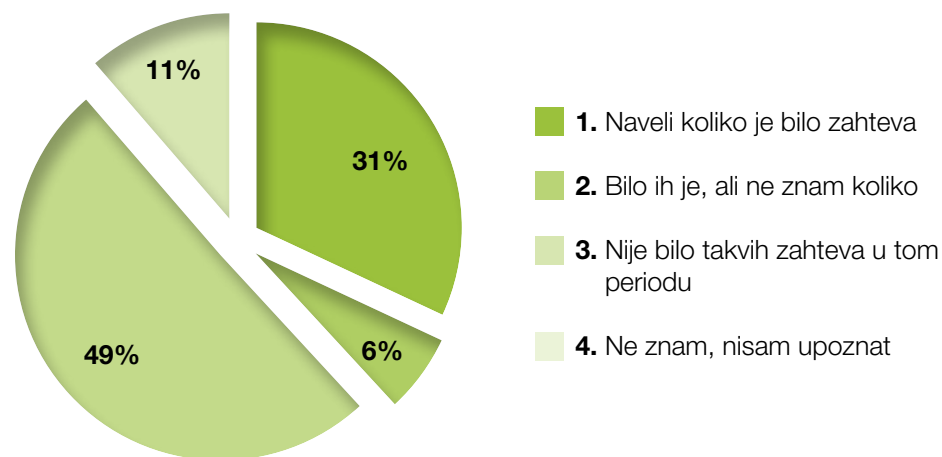
489 Videti i odgovore na pitanja koja su postavljena OCD a koja se odnose na učešće javnosti: 26, 25, 27, 28-32. Takođe, kada su u pitanju PS videti, npr. odgovor na pitanje br. 21. u delu koji se odnosi na podršku javnosti, odnosno saradnju sa civilnim sektorom.

14. Broj zahteva za pristup informacijama u oblasti životne sredine:

UZORAK 14. Koliko je zahteva za pristup informacijama u oblasti životne sredine bilo u 2009, 2010. odnosno 2011. godini?

OSTALO 14. Koliko je zahteva za pristup informacijama u oblasti životne sredine bilo u 2009, 2010. odnosno 2011. godini?

Odgovori	Uzorak	Ostalo	Ukupno	%Uzorak	%Ostalo	%Ukupno
1. Naveli koliko je bilo zahteva	16	22	38	34.04	31.43	32.48
2. Bilo ih je, ali ne znam koliko	13	4	17	27.66	5.71	14.53
3. Nije bilo takvih zahteva u tom periodu	7	34	41	14.89	48.57	35.04
4. Ne znam, nisam upoznat	11	8	19	23.40	11.43	16.24
5. Ukupno	47	68	115	100.00	97.14	98.29

Kada su u pitanju zahtevi za pristup informacijama u oblasti životne sredine (2009, 2010 odnosno 2011. godine) 32% od anketiranih JLS je navelo koliko je bilo zahteva, 35% da ih nije bilo.

Oko 15% se izjasnilo da ih je bilo ali ne znaju koliko, dok ostale (16%) ne znaju da li ih je bilo ili nisu upoznate sa brojem zahteva.⁴⁹⁰

Broj zahteva varira: od nekoliko godišnje do 51.

490 Procenat onih koji su dali konkretan odgovor je sličan kod obe grupe ispitanika. Međutim, značajne su razlike kod ostalih odgovora. Npr. kada je u pitanju procenat onih koji su odgovorili da „nije bilo takvih zahteva“: kod oko 49% „ostalih“ JLS nije bilo takvih zahteva, a kod JLS iz uzorka 15%; kada je u pitanju odgovor „bilo ih je na znam koliko“ u „uzorku“ je ovakav odgovor dalo 28% a kod „ostalih“ oko 6%; kod odgovora „ne znam, nisam upoznat“ u „uzorku“ je taj procenat 23% a kod „ostalih“ oko 11%.

Pristup informacijama je jedan od osnovnih uslova za učešće javnosti u odlučivanju i može biti indikator stanja u drugim segmentima sistema upravljanja zaštitom životne sredine.⁴⁹¹ Podaci dobijeni kroz odgovor na ovo pitanje, i pitanja koja su sa njim povezana, mogu se koristiti za izvođenje određenih posrednih zaključaka od značaja za kapacitet JLS ali i kapacitet OCD.⁴⁹² Pored pitanja koje se odnosi na poštovanje propisima definisanih procedura, poseban značaj ima pitanje vrste i kvaliteta informacija koje se traže i dobijaju (ili mogu da se dobijaju) od nadležnih organa JLS.

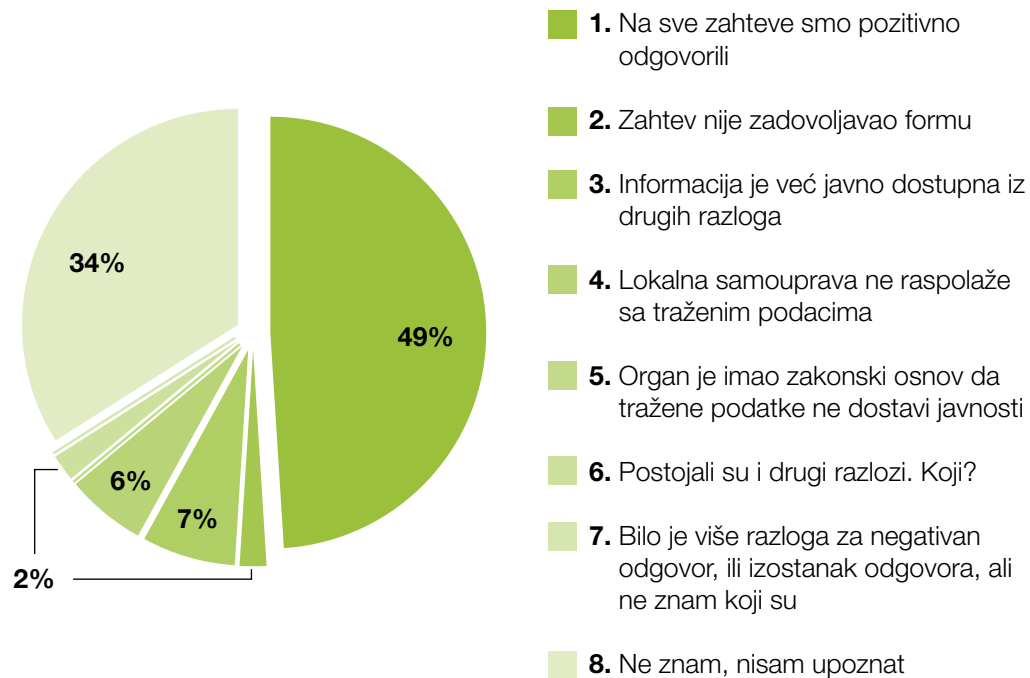
Zbog toga bi ovo pitanje moglo biti znatno detaljnije istraženo u nekom drugom sličnom istraživanju.

491 Jedan specifičan komentar otkriva i drugu svrhu prava na pristup informacijama i zaslužuje da se ovde navede: „uglavnom se radi o zahtevima studenata kada rade svoje diplomske radove, a zahtevi građana su retki možda 1 na 3 do 4 godine“.

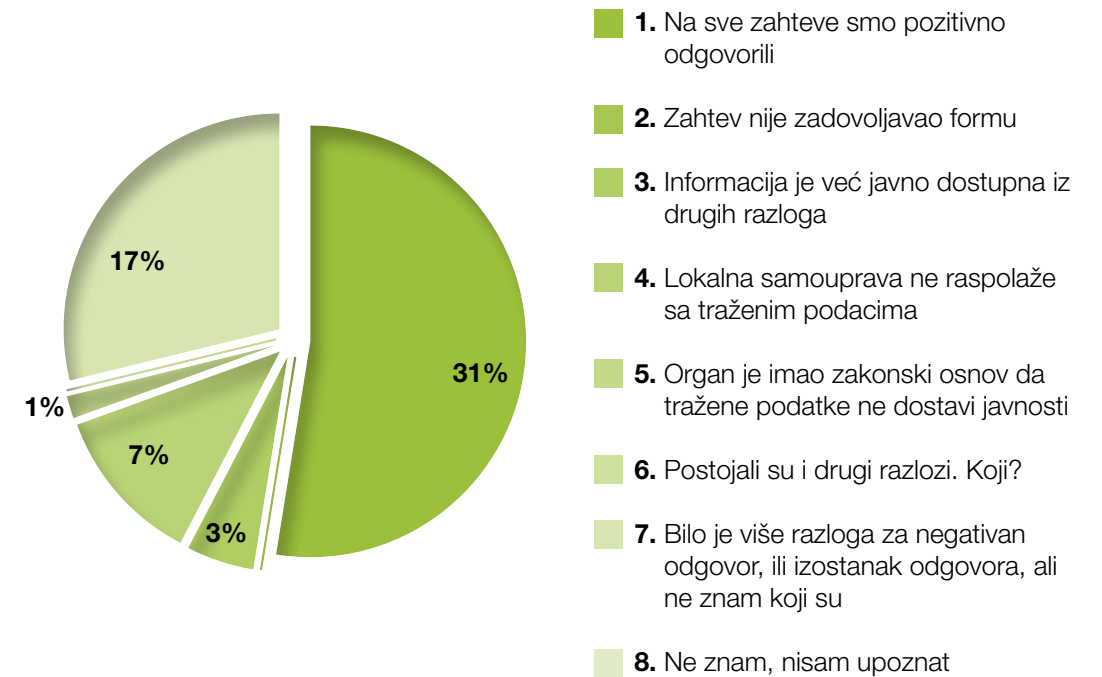
492 Videti odgovor na pitanje br. 7, kod OCD.

15. Zahtevi na koje je pozitivno odgovoreno, odnosno razlozi za negativne odgovore.⁴⁹³

UZORAK 15. Da li ste na sve zahteve pozitivno odgovorili? Ukoliko niste, molimo Vas da objasnite razlog.

OSTALO 15. Da li ste na sve zahteve pozitivno odgovorili? Ukoliko niste, molimo Vas da objasnite razlog.

493 Za odgovore OCD na isto ovo pitanje videti pitanje br. 24 – pitanja za OCD.

Odgovori	Uzorak	Ostalo	Ukupno	%Uzorak	%Ostalo	%Ukupno
1. Na sve zahteve smo pozitivno odgovorili	23	22	45	48.94	31.43	38.46
2. Zahtev nije zadovoljavao formu	1	0	1	2.13	0	0.85
3. Informacija je već javno dostupna iz drugih izvora	3	2	5	6.38	2.86	4.27
4. Lokalna samouprava ne raspolaže traženim podacima	3	5	8	6.38	7.14	6.84
5. Organ je imao zakonski osnov da tražene podatke ne dostavi javnosti	0	0	0	0.00	0	0.00
6. Postojali su i drugi razlozi. Koji?	1	0	1	2.13	0	0.85
7. Bilo je više razloga za negativan odgovor, ili izostanak odgovora, ali ne znam koji su	0	1	1	0.00	1.43	0.85
8. Ne znam, nisam upoznat	16	12	28	34.04	17.14	23.93
9. Ukupno	47	42	89	100.00	60	76.07

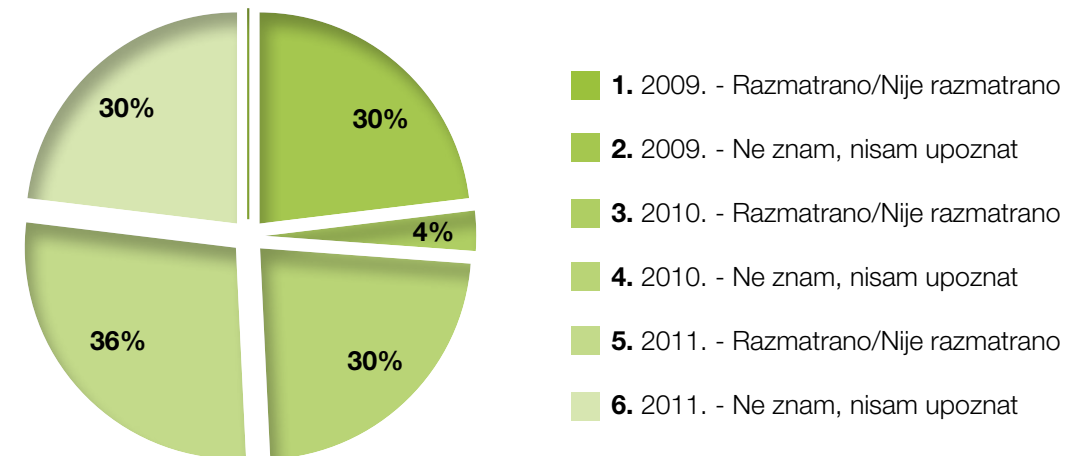
Procentualno, 5% JLS iz uzorka je pozitivno odgovorilo na sve zahteve koji se odnose na pristup informacijama u oblasti životne sredine, dok je to uradilo 31% ostalih JLS. Kod ostalih pitanja odgovori su, procentualno, veoma slični.

Kao razloge zbog čega je davan negativan odgovor na zahtev za informacijama navedeni su sledeći: lokalna samouprava ne raspolaže traženim podacima u oko 7%; informacija je već javno dostupna iz drugih izvora u oko 4% (6% u slučaju „uzorka“ i 3% kada su u pitanju „ostali“); zahtev nije zadovoljavao formu u oko 1%.

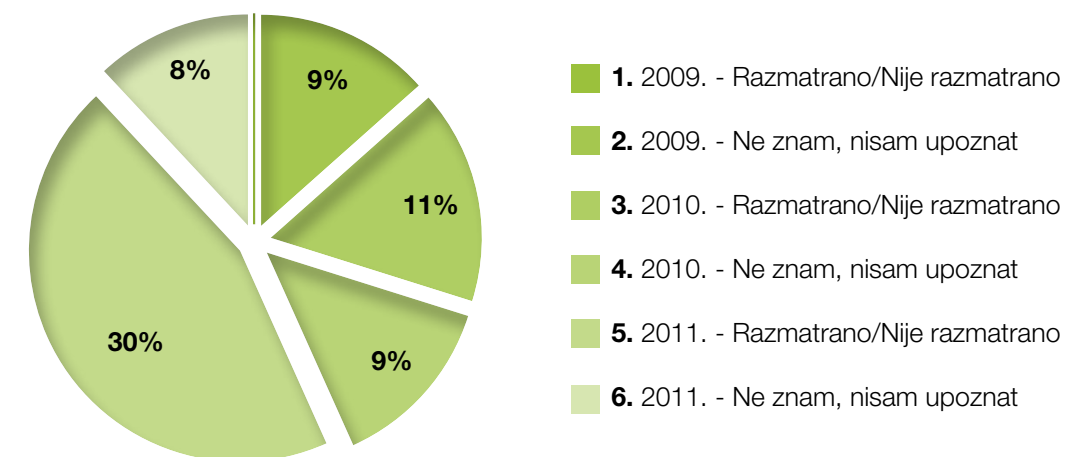
Istovremeno, interesantno je da je visok procenat anketiranih koji su izjavili da „ne znaju, nisu upoznati“, oko 24% („uzorak“ 34% a „ostalo“ 17%).

16. Broj predmeta u vezi sa integrisanom dozvolom:

UZORAK 16. Koliko je predmeta u vezi sa integrisanom dozvolom razmatrano u Vašoj lokalnoj samoupravi tokom 2009, 2010. odnosno 2011. godine (izbrojani su oni koji su naveli broj predmeta koji su razmatrani, a ne i sami broj predmeta)?

OSTALO 16. Koliko je predmeta u vezi sa integrisanom dozvolom razmatrano u Vašoj lokalnoj samoupravi tokom 2009, 2010. odnosno 2011. godine (izbrojani su oni koji su naveli broj predmeta koji su razmatrani, a ne i sami broj predmeta)?

Odgovori	Uzorak	Ostalo	Ukupno	%Uzorak	%Ostalo	%Ukupno
1. 2009 - Razmatrano/Nije razmatrano	0	0	0	0.00	0	0.00
2. 2009 - Ne znam, nisam upoznat	14	6	20	29.79	8.57	17.09
3. 2010 - Razmatrano/Nije razmatrano	2	8	10	4.26	11.43	8.55
4. 2010 - Ne znam, nisam upoznat	14	6	20	29.79	8.57	17.09
5. 2011 - Razmatrano/Nije razmatrano	17	21	38	36.17	30	32.48
6. 2011 - Ne znam, nisam upoznat	14	6	20	29.79	8.57	17.09
7. Ukupno	61	47	108	129.79	67.14	92.31

Kada je u pitanju broj predmeta u vezi sa integrisanom dozvolom tokom 2009, 2010. odnosno 2011. godine evidentno je da je broj predmeta rastao iz godine u godinu tako da ih je najviše bilo u 2011. godini. U 2010. godini broj JLS koje su razmatrale zahteve u vezi sa integrisanom dozvolom je oko 9% od anketiranih, a u 2011. godini taj procenat je oko 32%.

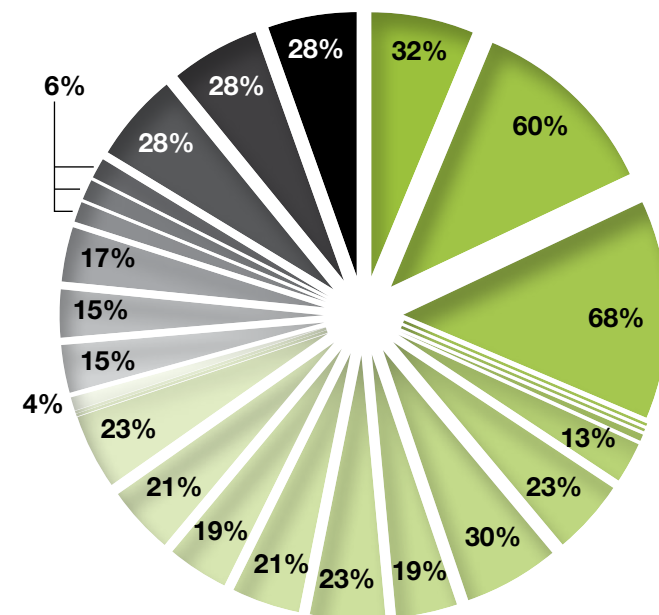
Broj predmeta u svim JLS koje su obuhvaćene istraživanjem i koje su navele broj predmeta je bio 34, odnosno u 2010. godini 3 predmeta.

Procenat onih koji „ne znaju, nisu upoznati“ je sličan za sve tri godine i iznosi oko 17%.⁴⁹⁴

494 Razlike između „uzorka“ i „ostalog“ su takođe slične za sve tri ispitivane godine: kod uzorka su oko 30% a kod „ostalih“ oko 9%. Ovo verovatno ukazuje na razlike u vrsti posla kojima se bave anketirani predstavnici JLS.

17. Broj predmeta tokom 2009, 2010. odnosno 2011. godine u vezi sa primenom drugih propisa u oblasti životne sredine:

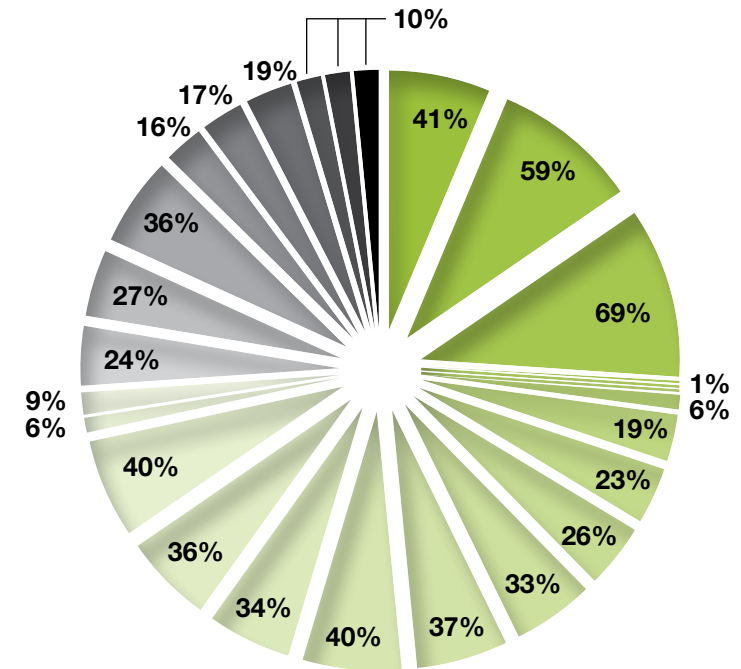
UZORAK 17. Koliko je predmeta bilo u obradi tokom 2009, 2010. odnosno 2011. godine u vezi sa primenom drugih propisa u oblasti životne sredine i kojih? (U tabelama je broj onih koji su naveli da je bilo predmeta u obradi)

- 1.a 2009 - Zakon o upravljanju otpadom
- 1.b 2010 - Zakon o upravljanju otpadom
- 1.c 2011 - Zakon o upravljanju otpadom
- 2.a 2009 - Zakon o ambalaži i ambalažnom otpadu
- 2.b 2010 - Zakon o ambalaži i ambalažnom otpadu
- 2.c 2011 - Zakon o ambalaži i ambalažnom otpadu
- 3.a 2009 - Zakon o zaštiti prirode
- 3.b 2010 - Zakon o zaštiti prirode
- 3.c 2011 - Zakon o zaštiti prirode
- 4.a 2009 - Zakon o zaštiti od buke životnoj sredini
- 4.b 2010 - Zakon o zaštiti od buke životnoj sredini
- 4.c 2011 - Zakon o zaštiti od buke životnoj sredini

- 5.a 2009 - Zakon o zaštiti vazduha
- 5.b 2010 - Zakon o zaštiti vazduha
- 5.c 2011 - Zakon o zaštiti vazduha
- 6.a 2009 - Zakon o hemikalijama
- 6.b 2010 - Zakon o hemikalijama
- 6.c 2011 - Zakon o hemikalijama
- 7.a 2009 - Zakon o zaštiti od nejonizujućih zračenja
- 7.b 2010 - Zakon o zaštiti od nejonizujućih zračenja
- 7.c 2011 - Zakon o zaštiti od nejonizujućih zračenja
- 8.a 2009 - Drugi propisi od značaja za oblast zaštite životne sredine
- 8.b 2010 - Drugi propisi od značaja za oblast zaštite životne sredine
- 8.c 2011 - Drugi propisi od značaja za oblast zaštite životne sredine
- 9.a 2009 - Ne znam, nisam upoznat
- 9.b 2010 - Ne znam, nisam upoznat
- 9.c 2011 - Ne znam, nisam upoznat

OSTALO 17. Koliko je predmeta bilo u obradi tokom 2009, 2010. odnosno 2011. godine u vezi sa primenom drugih propisa u oblasti životne sredine i kojih? (U tabelama je broj onih koji su naveli da je bilo predmeta u obradi)

- 1.a 2009 - Zakon o upravljanju otpadom
- 1.b 2010 - Zakon o upravljanju otpadom
- 1.c 2011 - Zakon o upravljanju otpadom
- 2.a 2009 - Zakon o ambalaži i ambalažnom otpadu
- 2.b 2010 - Zakon o ambalaži i ambalažnom otpadu
- 2.c 2011 - Zakon o ambalaži i ambalažnom otpadu
- 3.a 2009 - Zakon o zaštiti prirode
- 3.b 2010 - Zakon o zaštiti prirode
- 3.c 2011 - Zakon o zaštiti prirode
- 4.a 2009 - Zakon o zaštiti od buke životnoj sredini
- 4.b 2010 - Zakon o zaštiti od buke životnoj sredini
- 4.c 2011 - Zakon o zaštiti od buke životnoj sredini

- **5.a** 2009 - Zakon o zaštiti vazduha
- **5.b** 2010 - Zakon o zaštiti vazduha
- **5.c** 2011 - Zakon o zaštiti vazduha
- **6.a** 2009 - Zakon o hemikalijama
- **6.b** 2010 - Zakon o hemikalijama
- **6.c** 2011 - Zakon o hemikalijama
- **7.a** 2009 - Zakon o zaštiti od nejonizujućih zračenja
- **7.b** 2010 - Zakon o zaštiti od nejonizujućih zračenja
- **7.c** 2011 - Zakon o zaštiti od nejonizujućih zračenja

- **8.a** 2009 - Drugi propisi od značaja za oblast zaštite životne sredine
- **8.b** 2010 - Drugi propisi od značaja za oblast zaštite životne sredine
- **8.c** 2011 - Drugi propisi od značaja za oblast zaštite životne sredine
- **9.a** 2009 - Ne znam, nisam upoznat
- **9.b** 2010 - Ne znam, nisam upoznat
- **9.c** 2011 - Ne znam, nisam upoznat

Odgovori	Uzorak	Ostalo	Ukupno	%Uzorak	%Ostalo	%Ukupno
1.a 2009 - Zakon o upravljanju otpadom	15	29	44	31.91	41.43	37.61
1.b 2010 - Zakon o upravljanju otpadom	28	41	69	59.57	58.57	58.97
1.c 2011 - Zakon o upravljanju otpadom	32	48	80	68.09	68.57	68.38
2.a 2009 - Zakon o ambalaži i ambalažnom otpadu	0	1	1	0.00	1.43	0.85
2.b 2010 - Zakon o ambalaži i ambalažnom otpadu	0	4	4	0.00	5.71	3.42
2.c 2011 - Zakon o ambalaži i ambalažnom otpadu	1	4	5	2.13	5.71	4.27
3.a 2009 - Zakon o zaštiti prirode	6	13	19	12.77	18.57	16.24
3.b 2010 - Zakon o zaštiti prirode	11	16	27	23.40	22.86	23.08

Odgovori	Uzorak	Ostalo	Ukupno	%Uzorak	%Ostalo	%Ukupno
3.c 2011 - Zakon o zaštiti prirode	14	18	32	29.79	25.71	27.35
4.a 2009 - Zakon o zaštiti od buke u životnoj sredini	9	23	32	19.15	32.86	27.35
4.b 2010 - Zakon o zaštiti od buke u životnoj sredini	11	26	37	23.40	37.14	31.62
4.c 2011 - Zakon o zaštiti od buke u životnoj sredini	10	28	38	21.28	40	32.48
5.a 2009 - Zakon o zaštiti vazduha	9	24	33	19.15	34.29	28.21
5.b 2010 - Zakon o zaštiti vazduha	10	25	35	21.28	35.71	29.91
5.c 2011 - Zakon o zaštiti vazduha	11	28	39	23.40	40.00	33.33
6.a 2009 - Zakon o hemikalijama	0	2	2	0.00	2.86	1.71
6.b 2010 - Zakon o hemikalijama	0	4	4	0.00	5.71	3.42
6.c 2011 - Zakon o hemikalijama	2	6	8	4.26	8.57	6.84
7.a 2009 - Zakon o zaštiti od nejonizujućih zračenja	7	17	24	14.89	24.29	20.51
7.b 2010 - Zakon o zaštiti od nejonizujućih zračenja	7	19	26	14.89	27.14	22.22
7.c 2011 - Zakon o zaštiti od nejonizujućih zračenja	8	25	33	17.02	35.71	28.21
8.a 2009 - Drugi propisi od značaja za oblast zaštite životne sredine	3	11	14	6.38	15.71	11.97
8.b 2010 - Drugi propisi od značaja za oblast zaštite životne sredine	3	12	15	6.38	17.14	12.82
8.c 2011 - Drugi propisi od značaja za oblast zaštite životne sredine	3	13	16	6.38	18.57	13.68
9.a 2009 - Ne znam, nisam upoznat	13	7	20	27.66	10.00	17.09
9.b 2010 - Ne znam, nisam upoznat	13	7	20	27.66	10.00	17.09
9.c 2011 - Ne znam, nisam upoznat	13	7	20	27.66	10.00	17.09
10. Ukupno	239	458	697	508.51	654.29	595.73

a) Kada su u pitanju predmeti u vezi sa primenom drugih propisa u oblasti životne sredine (tokom 2009-2011. godine najveći broj predmeta bio je iz oblasti upravljanja otpadom, zatim slede zaštita prirode, vazduha, predmeti iz oblasti zaštite od buke, nejonizujuća zračenja itd. Kao i kod prethodnog pitanja, broj predmeta raste iz godine u godinu, tako da ih je najviše bilo 2011.⁴⁹⁵

b) Da su imali predmete iz različitih oblasti izjavio je sledeći broj predstavnika JLS:

- Zakon o upravljanju otpadom: 38%, 59%, 68%
- Zakon o ambalaži i ambalažnom otpadu: 1%, 3%, 4%
- Zakon o zaštiti prirode: 16%, 23%, 27%
- Zakon o zaštiti od buke u životnoj sredini: 27%, 31%, 32%
- Zakon o zaštiti vazduha: 28%, 30%, 33%
- Zakon o hemikalijama: 2%, 3%, 7%
- Zakon o zaštiti od nejonizujućih zračenja: 21%, 22%, 28%
- Drugi propisi od značaja za oblast zaštite životne sredine: 12%, 12%, 13%.

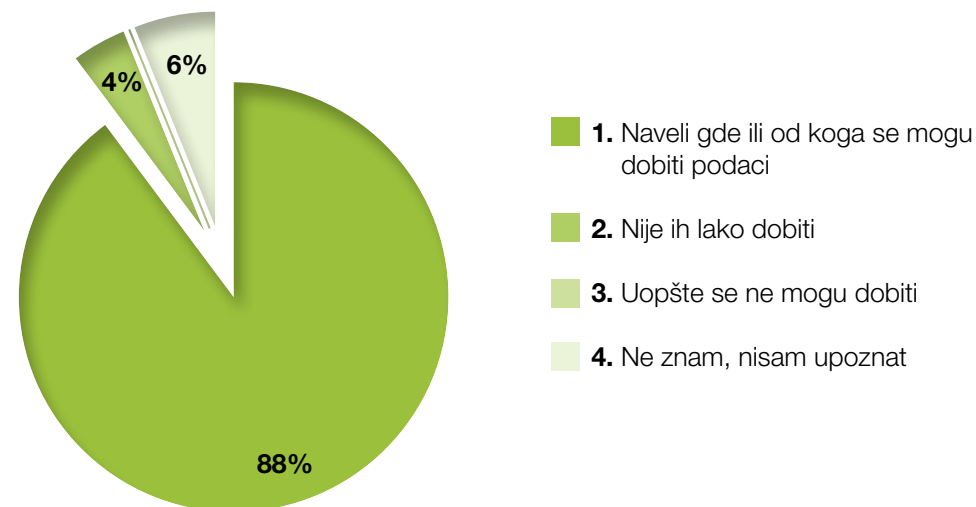
c) Procenat onih koji su izjavili da „ne znaju, nisu upoznati“ isti je kod „uzorka“ i „ostalih“ i on iznosi oko 17%.

d) Kada je u pitanju ukupan broj predmeta u pojedinim JLS može se konstatovati da postoje značajne razlike između JLS. Od onih bez i jednog predmeta u nekoj oblasti do onih JLS koje imaju i po nekoliko desetina pa sve preko 200 predmeta po osnovu nekog propisa (Zakon o zaštiti prirode, Zakon o upravljanju otpadom).

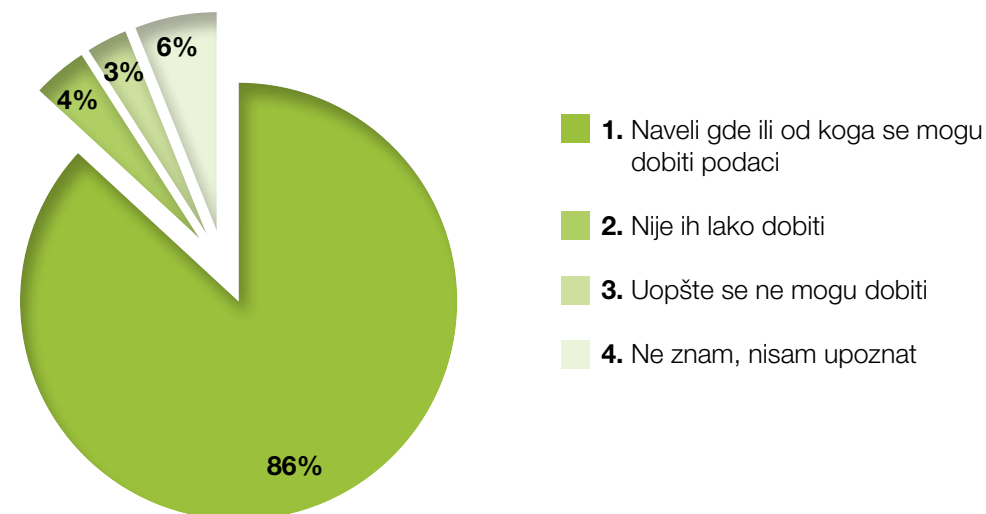
495 Kod ovog pitanja razlike u odgovorima dve grupe ispitanika („uzorak“ i „ostali“) nisu relevantne.

18. Dostupnost podataka:

UZORAK 18. U skladu sa zakonom podaci o stanju životne sredine su javni i dostupni. Gde se ili od koga oni mogu dobiti u Vašoj opštini/gradu?

OSTALO 18. U skladu sa zakonom podaci o stanju životne sredine su javni i dostupni. Gde se ili od koga oni mogu dobiti u Vašoj opštini/gradu?

Odgovori	Uzorak	Ostalo	Ukupno	%Uzorak	%Ostalo	%Ukupno
1. Naveli gde ili od koga se mogu dobiti podaci	41	60	101	87.23	85.71	86.32
2. Nije ih lako dobiti	2	3	5	4.26	4.29	4.27
3. Uopšte se ne mogu dobiti	0	2	2	0.00	2.86	1.71
4. Ne znam, nisam upoznat	3	4	7	6.38	5.71	5.98
5. Ukupno	46	69	115	97.87	98.57	98.29

U pogledu pitanja gde se ili od koga mogu dobiti podaci o stanju životne sredine: na postavljeno pitanje 86% JLS je odgovorilo gde se i od koga mogu dobiti, 4% da ih nije lako dobiti, 6% da ne znaju ili nisu upoznati, dok su ostali naveli da se takvi podaci uopšte ne mogu dobiti (2%).⁴⁹⁶

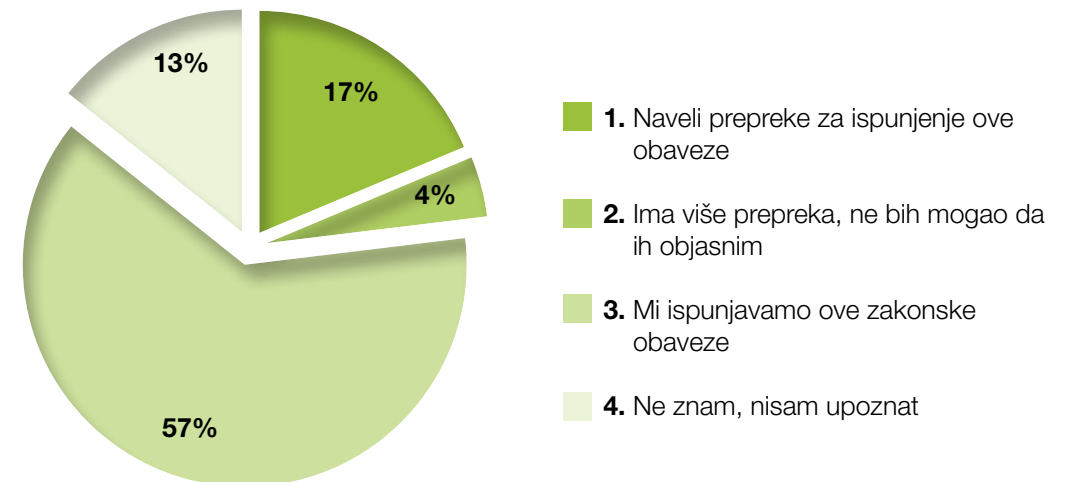
U većini slučajeva podaci se mogu dobiti od nadležnog organa (odeljenja, odseka, inspektora i sl.), dok se u nekim JLS ti podaci objavljuju i na sajtu lokalne samouprave.

Ovde bi se moglo zaključiti da postoji značajan deo JLS gde je pitanje dostupnosti podataka o stanju životne sredine relativno uređeno u smislu da se zna gde se nalaze podaci i gde bi ih trebalo tražiti.

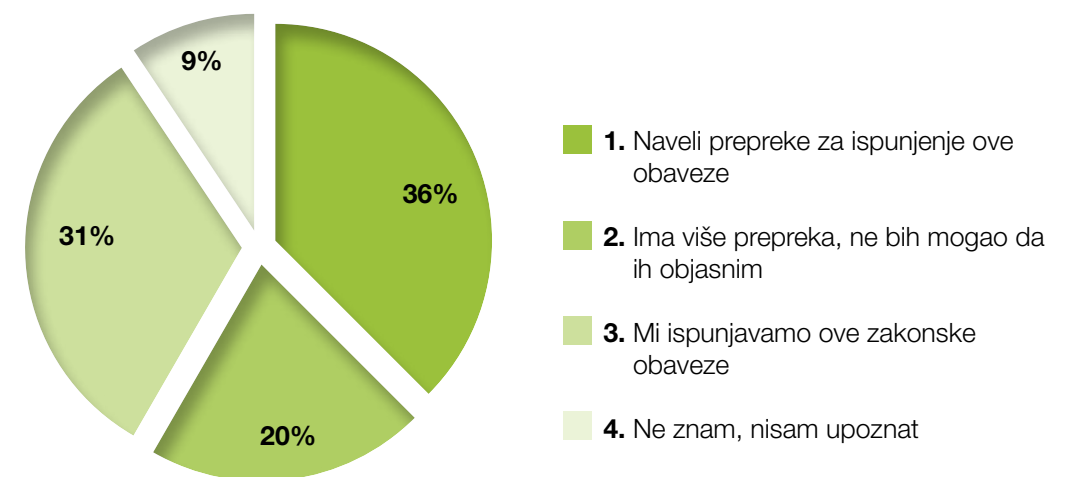
496 Odgovori, odnosno procenti, su skoro identični kod obe grupe ispitanika (uzorak i „ostali“).

19. Podnošenje izveštaja o stanju životne sredine

UZORAK 19. Da li Vašoj lokalnoj skupštini redovno podnosite izveštaje o stanju životne sredine u skladu sa članom 76. Zakona o zaštiti životne sredine? Ukoliko to ne činite, navedite koje su prepreke za ispunjenje ove obaveze.

OSTALO 19. Da li Vašoj lokalnoj skupštini redovno podnosite izveštaje o stanju životne sredine u skladu sa članom 76. Zakona o zaštiti životne sredine? Ukoliko to ne činite, navedite koje su prepreke za ispunjenje ove obaveze.

Odgovori	Uzorak	Ostalo	Ukupno	%Uzorak	%Ostalo	%Ukupno
1. Naveli prepreke za ispunjenje ove obaveze	8	25	33	17.02	35.71	28.21
2. Ima više prepreka, ne bih mogao da ih objasnim	2	14	16	4.26	20.00	13.68
3. Mi ispunjavamo ove zakonske obaveze	27	22	49	57.45	31.43	41.88
4. Ne znam, nisam upoznat	6	6	12	12.77	8.57	10.26
5. Ukupno	43	67	110	91.49	95.71	94.02

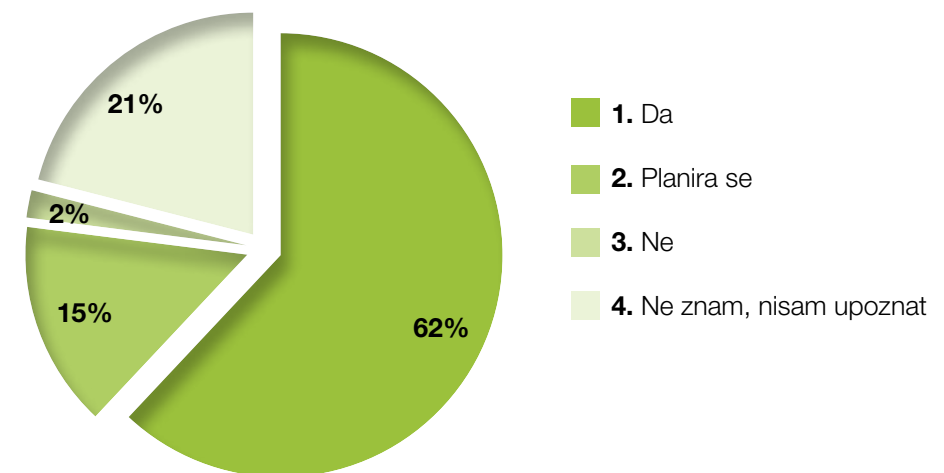
Na pitanje koje se odnosi na obavezu JLS da redovno podnose izveštaje o stanju životne sredine 42% JLS je odgovorilo da ispunjava sve zakonske obaveze. Od preostalih JLS 28% je navelo prepreke za ispunjavanje ove obaveze, 14% da ima više prepreka ali ih nisu navodili, dok su se ostale, nešto više od 10% izjasnile da ne znaju, odnosno da nisu upoznate.⁴⁹⁷

Odgovori na ovo pitanje su veoma indikativni i ukazuju da nešto više od 40% JLS ispunjava jednu od zakonskih obaveza. JLS navode veoma različite prepreke, ali najčešće su to nedostatak podataka, nedostatak parametara na osnovu kojih bi se pripremao izveštaj, nedostatak kadrova i finansijskih sredstava za vršenje svih potrebnih merenja i analiza.

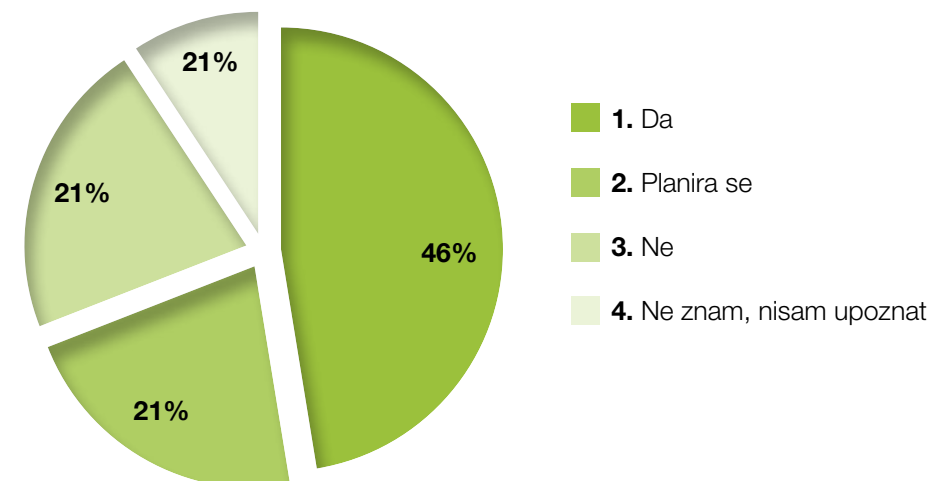
497 Od ispitanih JLS iz uzorka, 57% je navelo da ispunjava sve zakonske obaveze, dok je taj procenat kod „ostalih“ JLS manji i iznosi 31%.

20. Vođenje lokalnog registra zagađivača životne sredine:

UZORAK 20. Da li se u Vašoj opštini/gradu vodi lokalni registar zagađivača životne sredine?

OSTALO 20. Da li se u Vašoj opštini/gradu vodi lokalni registar zagađivača životne sredine?

Odgovori	Uzorak	Ostalo	Ukupno	%Uzorak	%Ostalo	%Ukupno
1. Da	29	32	61	61.70	45.71	52.14
2. Planira se	7	15	22	14.89	21.43	18.80
3. Ne	1	15	16	2.13	21.43	13.68
4. Ne znam, nisam upoznat	10	6	16	21.28	8.57	13.68
5. Ukupno	47	68	115	100.00	97.14	98.29

Kada je u pitanju obaveza JLS da vode lokalni registar zagađivača životne sredine, na postavljeno pitanje 52% JLS je odgovorilo potvrdno, 19% da se planira. To znači da bi se u ukupno više od 70% anketiranih JLS moglo očekivati skoro postojanje lokalnog registra zagađivača životne sredine.

S druge strane, u 14% JLS ne postoji registar, i isti takav procenat predstavnika JLS je izjavio „ne znam, nisam upoznat“.⁴⁹⁸

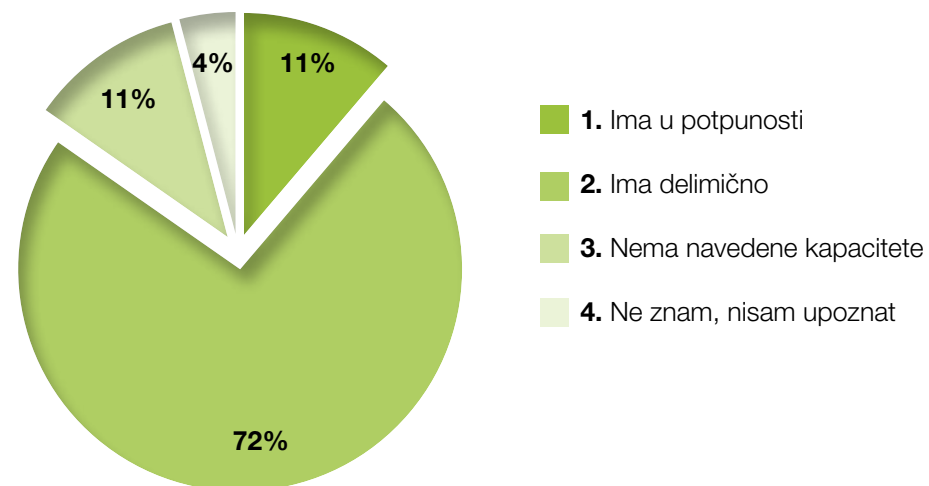
Vodjenje registra ispuštanja zagađujućih materija predstavlja zakonsku obavezu, a procenat opština koji tu obavezu trenutno ispunjava je tek nešto veći od 50%. Interesantno je da je ovaj procenat veći od procenta JLS koje redovno podnose izveštaje, pa se postavlja pitanje zašto JLS koje imaju registar, a samim tim i bar neke podatke, ne ispunjavaju obaveze u pogledu pisanja izveštaja.

Iz odgovora na ovo pitanje se teško može izvući neki zaključak o razlici u kapacitetima između dve grupe JLS. Međutim, interesantan je podatak da je čak 21% JLS iz uzorka odgovorilo da „ne zna, nije poznato“. Ovo bi trebalo dodatno pojasniti.

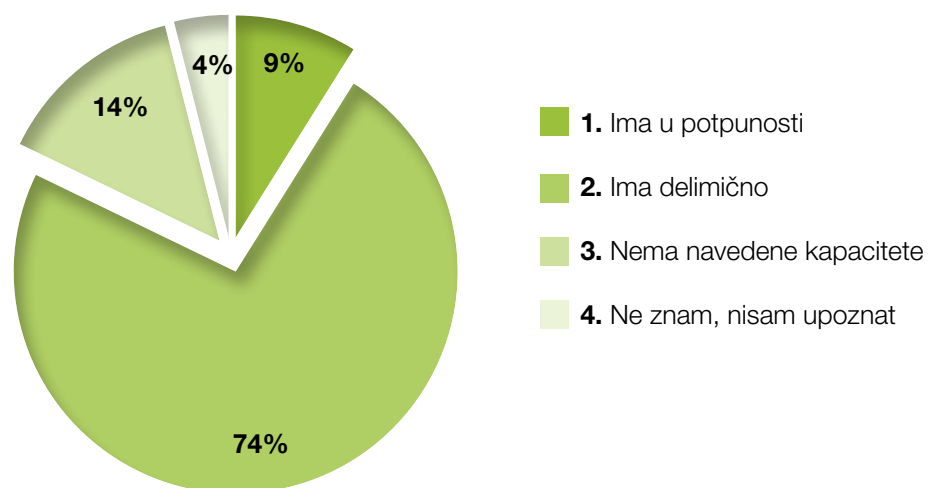
498 Ovde postoje značajne razlike između uzorka i „ostalih“ u svim segmentima odgovora. Najpre, da postoji lokalni registar u uzorku je odgovorilo 62%, dok je kod ostalih to 46%. To bi mogla biti posledica kriterijuma za izbor uzorka. Da se planira u uzorku je 15% a kod „ostalih“ 21%. Da ne postoji kod uzorka je svega 2% dok je kod „ostalih“ taj procenat 21%. Ipak, najinteresantnija razlika je kod onih koji su izjavili da „ne znaju, nisu poznati“. U slučaju uzorka to je 21%, a kod „ostalih“ 9%.

21. Procena kapaciteta (kadrovskih, tehničkih, finansijskih) da se sprovede zakonske obaveze i politika životne sredine RS:

UZORAK 21. Da li smatrate da Vaša opština/grad ima kapacitete (kadrovske, tehničke, finansijske) da sprovodi zakonske obaveze i politiku životne sredine RS?

OSTALO 21. Da li smatrate da Vaša opština/grad ima kapacitete (kadrovske, tehničke, finansijske) da sprovodi zakonske obaveze i politiku životne sredine RS?

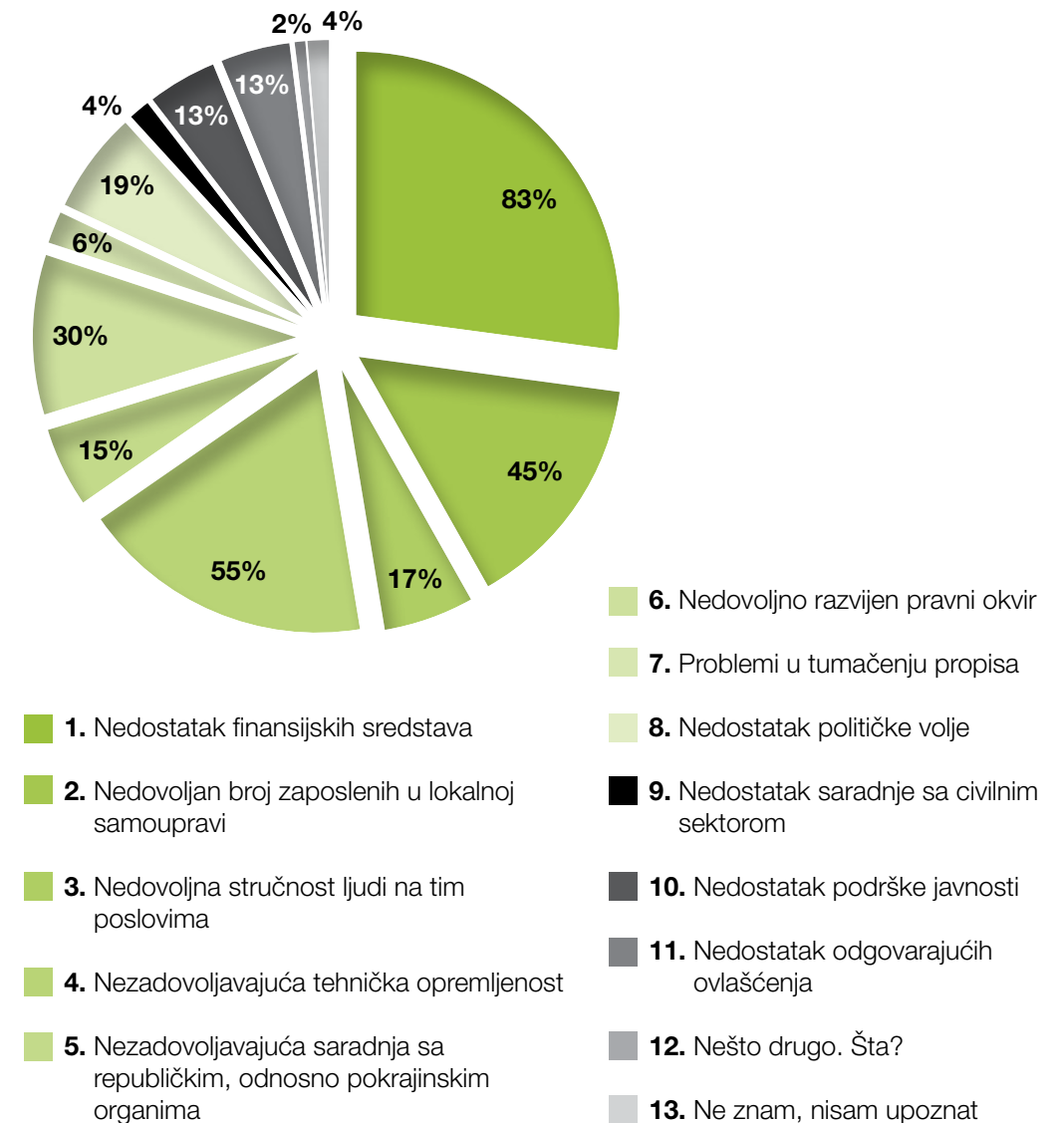
Odgovori	Uzorak	Ostalo	Ukupno	%Uzorak	%Ostalo	%Ukupno
1. Ima u potpunosti	5	6	11	10.64	8.57	9.40
2. Ima delimično	34	52	86	72.34	74.29	73.50
3. Nema navedene kapacitete	5	10	15	10.64	14.29	12.82
4. Ne znam, nisam upoznat	2	3	5	4.26	4.29	4.27
5. Ukupno	46	71	117	97.87	101.43	100.00

Na odgovor na pitanje da li opština/grad ima kapacitete (kadrovske, tehničke, finansijske) da sprovodi zakonske obaveze i politiku životne sredine RS nešto manje od 10% JLS je odgovorilo da ima kapacitete, a nešto više od 12% da ih uopšte nema.⁴⁹⁹ Najveći procenat JLS (73%) smatra da delimično ima kapacitete.

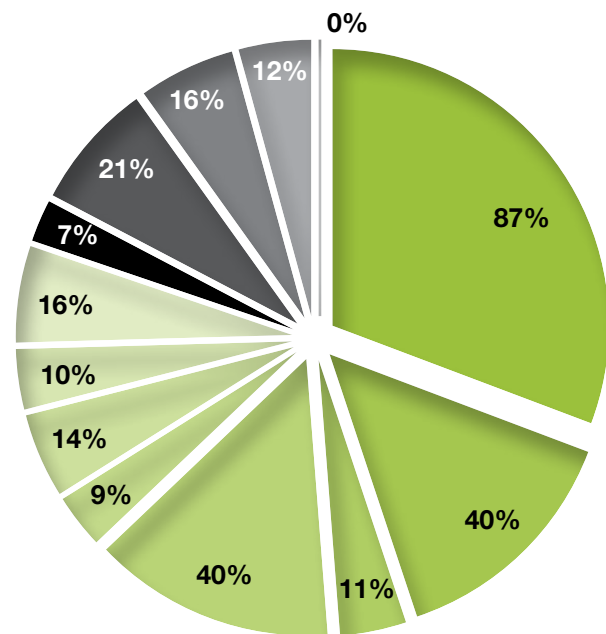
499 Razlike u odgovorima između dve grupe JLS (uzorak i „ostalo“) nisu značajne.

22. Najveći problemi u sprovođenju propisa i politike u oblasti zaštite životne sredine:

UZORAK 22. Koji su, po Vašem mišljenju, najveći problemi u sprovođenju propisa i politike u oblasti zaštite životne sredine u Vašoj opštini/gradu?

OSTALO 22. Koji su, po Vašem mišljenju, najveći problemi u sprovođenju propisa i politike u oblasti zaštite životne sredine u Vašoj opštini/gradu?

- 1. Nedostatak finansijskih sredstava
- 2. Nedovoljan broj zaposlenih u lokalnoj samoupravi
- 3. Nedovoljna stručnost ljudi na tim poslovima
- 4. Nezadovoljavajuća tehnička opremljenost
- 5. Nezadovoljavajuća saradnja sa republičkim, odnosno pokrajinskim organima
- 6. Nedovoljno razvijen pravni okvir
- 7. Problemi u tumačenju propisa
- 8. Nedostatak političke volje
- 9. Nedostatak saradnje sa civilnim sektorom
- 10. Nedostatak podrške javnosti
- 11. Nedostatak odgovarajućih ovlašćenja
- 12. Nešto drugo. Šta?
- 13. Ne znam, nisam upoznat

Odgovori	Uzorak	Ostalo	Ukupno	%Uzorak	%Ostalo	%Ukupno
1. Nedostatak finansijskih sredstava	39	61	100	82.98	87.14	85.47
2. Nedovoljan broj zaposlenih u lokalnoj samoupravi	21	28	49	44.68	40.00	41.88
3. Nedovoljna stručnost ljudi na tim poslovima	8	8	16	17.02	11.43	13.68
4. Nezadovoljavajuća tehnička opremljenost	26	28	54	55.32	40.00	46.15
5. Nezadovoljavajuća saradnja sa republičkim, odnosno pokrajinskim organima	7	6	13	14.89	8.57	11.11
6. Nedovoljno razvijen pravni okvir	14	10	24	29.79	14.29	20.51
7. Problemi u tumačenju propisa	3	7	10	6.38	10.00	8.55
8. Nedostatak političke volje	9	11	20	19.15	15.71	17.09
9. Nedostatak saradnje sa civilnim sektorom	2	5	7	4.26	7.14	5.98
10. Nedostatak podrške javnosti	6	15	21	12.77	21.43	17.95
11. Nedostatak odgovarajućih ovlašćenja	6	11	17	12.77	15.71	14.53
12. Nešto drugo. Šta?	1	8	9	2.13	11.43	7.69
13. Ne znam, nisam upoznat	2	0	2	4.26	0.00	1.71
14. Ukupno	144	198	342	306.38	282.86	292.31

U pogledu problema u sprovođenju propisa i politike u oblasti zaštite životne sredine najveći broj JLS smatra da su to:

- nedostatak sredstava (85%),
- broj zaposlenih na poslovima zaštite životne sredine (42%) i
- nedovoljna tehnička opremljenost (46%).

Osim mišljenja da pravni okvir nije dovoljno razvijen (21%), veći broj JLS smatra da je nedostatak podrške javnosti značajan problem (21%), dok svega nešto manje od 6% JLS vidi nedostatak saradnje sa civilnim sektorom kao problem.⁵⁰⁰

Nedostatak političke volje (17%) i odgovarajućih ovlašćenja (15%) su takođe istaknuti kao problemi, s tim što bi ovaj drugi problem mogao da bude obuhvaćen i kao deo razloga koji se odnosi na stanje pravne regulative. Nezadovoljavajuća saradnja sa republičkim, odnosno pokrajinskim organima uzrok je problema u sprovođenju propisa prema mišljenju 11% JLS.⁵⁰¹

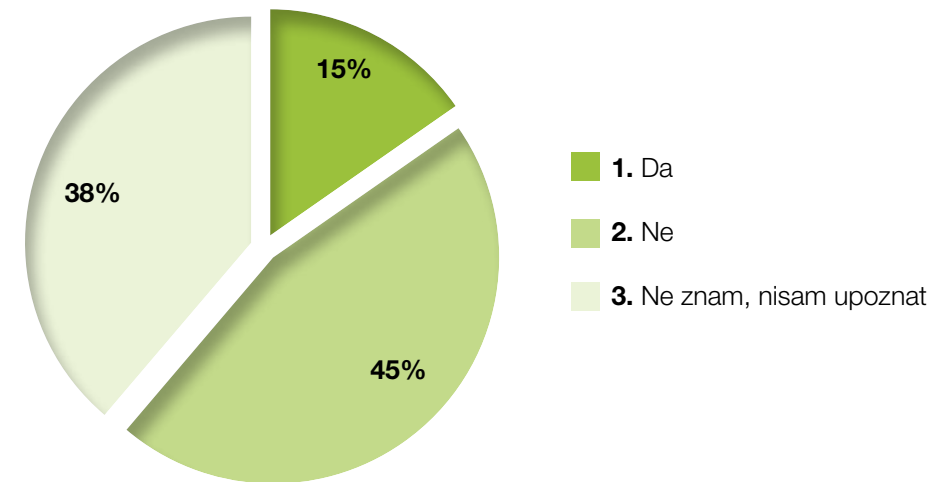
JLS koje su rekly da je problem „nešto drugo” uglavnom su navele loša institucionalna, odnosno organizaciona rešenja kao problem.

500 Ovde bi se izgleda moglo zaključiti da JLS pod pojmom „javnost” ne podrazumevaju OCD, inače, ovaj stav prema OCD bilo bi dobro proveriti kako bi se znalo da li je to zato što smatraju da im je saradnja sa civilnim sektorom dobra ili zato što misle da im civilni sektor nije bitan.

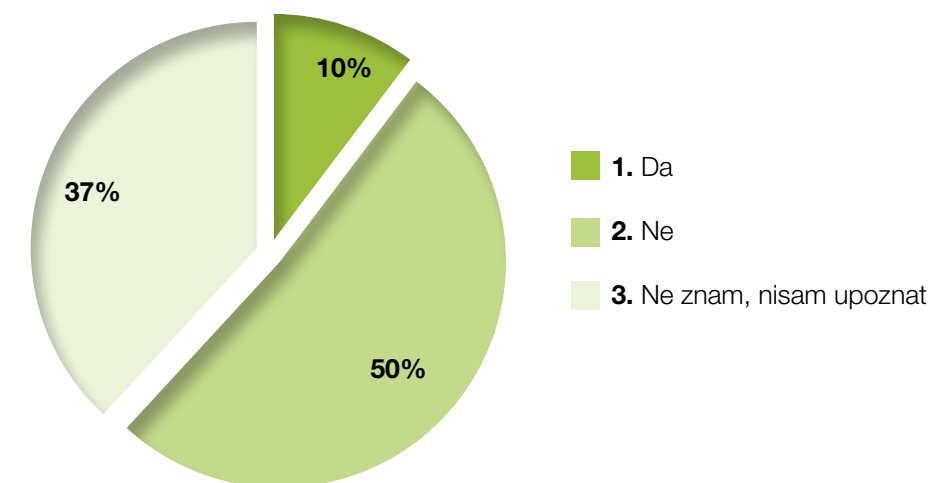
501 Nema značajne razlike između ove dve grupe JLS, s tim da treba pomenuti da one iz uzorka nešto više ističu nedovoljno razvijen pravni okvir i saradnju sa republičkim organima, dok je „ostalim” JLS problem u tumačenju propisa i nedostatku podrške javnosti nešto istaknutiji problem.

23. Učešće opštine/grada u pripremi nekog republičkog ili pokrajinskog propisa u oblasti životne sredine:

UZORAK 23. Da li je Vaša opština/grad učestvovala u pripremi nekog republičkog ili pokrajinskog propisa u oblasti životne sredine?

OSTALO 23. Da li je Vaša opština/grad učestvovala u pripremi nekog republičkog ili pokrajinskog propisa u oblasti životne sredine?

Odgovori	Uzorak	Ostalo	Ukupno	%Uzorak	%Ostalo	%Ukupno
1. Da	7	7	14	14.89	10.00	11.97
2. Ne	21	35	56	44.68	50.00	47.86
3. Ne znam, nisam upoznat	18	26	44	38.30	37.14	37.61
Ukupno	46	68	114	97.87	97.14	97.44

Na pitanje koje se odnosi na učešće opštine/grada u pripremi nekog republičkog ili pokrajinskog propisa u oblasti životne sredine JLS koje su učestvovala u pripremi propisa (12%)⁵⁰² su to uglavnom radile na sastancima i javnim raspravama koje su organizovali resorno ministarstvo ili PK Srbije. One koje nisu učestvovala (48%)⁵⁰³ navode da nisu ni pozivane da učestvuju, niti su dobijale nacрте zakona na uvid.

Interesantno je da više od jedne trećine JLS odgovara da nije poznato ili ne zna da li su bili uključeni (38%), iz čega proizilazi da nemaju informacije o tome iako su nadležni za poslove zaštite životne sredine.

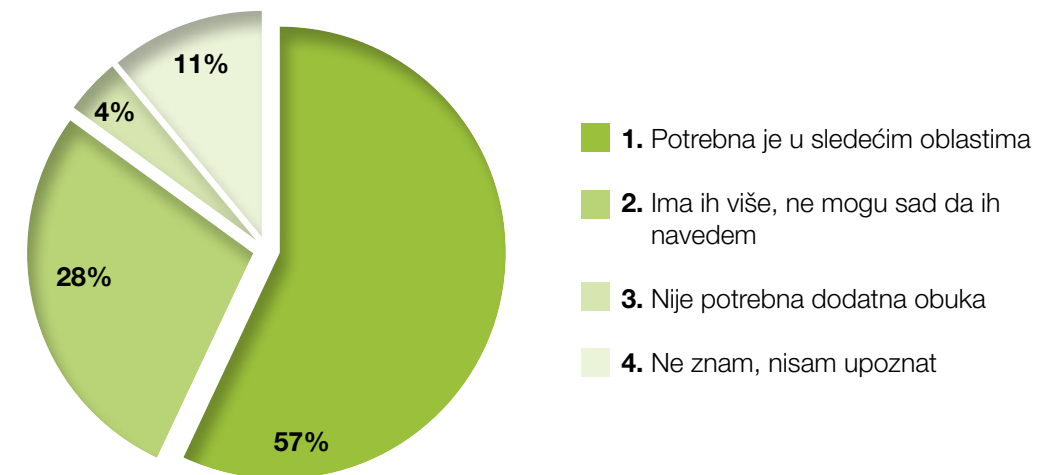
Ovo bi trebalo da nedvosmisleno jasno upućuje na zaključak da su JLS izuzetno skromno učestvovala u procedurama pripreme i usvajanja republičkih, odnosno pokrajinskih propisa u oblasti životne sredine. To se uklapa u razumevanje drugih problema koje JLS imaju u sprovođenju propisa u oblasti životne sredine i pokazuje da su republički, odnosno pokrajinski propisi donošeni bez odgovarajućeg konsultovanja JLS i bez uvažavanja njihovih realnih mogućnosti i interesa.

502 Kod uzorka 15%, a kod „ostalih“ 10%.

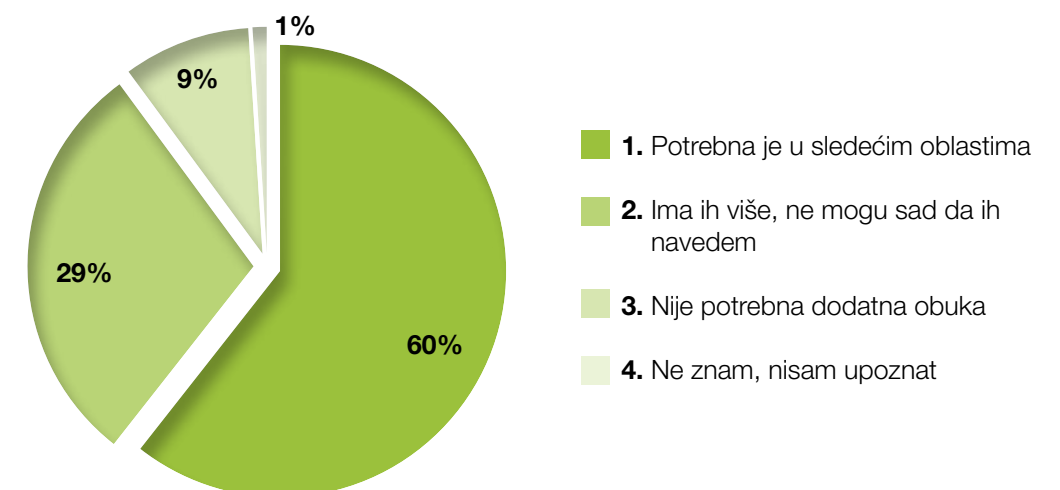
503 Kod uzorka 45%, kod „ostalih“ 50%.

24. Potrebe za dodatnom obukom za sprovođenje propisa u oblasti zaštite životne sredine:

UZORAK 24. Da li je i u kojim oblastima, po Vašem mišljenju, potrebna dodatna obuka ljudi iz lokalne samouprave za sprovođenje propisa u oblasti zaštite životne sredine?

OSTALO 24. Da li je i u kojim oblastima, po Vašem mišljenju, potrebna dodatna obuka ljudi iz lokalne samouprave za sprovođenje propisa u oblasti zaštite životne sredine?

Odgovori	Uzorak	Ostalo	Ukupno	%Uzorak	%Ostalo	%Ukupno
1. Potrebna je u sledećim oblastima	27	42	69	57.45	60.00	58.97
2. Ima ih više, ne mogu sada da navedem	13	20	33	27.66	28.57	28.21
3. Nije potrebna dodatna obuka	2	6	8	4.26	8.57	6.84
4. Ne znam, nisam upoznat	5	1	6	10.64	1.43	5.13
5. Ukupno	47	69	116	100.00	98.57	99.15

Što se tiče potrebe za dodatnom obukom zaposlenih u JLS, najveći broj JLS (59%)⁵⁰⁴ smatra da je potrebna dodatna obuka, a posebno se ističu oblasti upravljanja otpadom i otpadnim vodama, primena zakona, upravljanje hemikalijama i sl.

Značajan broj JLS je odgovorio da je potrebna u svim ili skoro svim oblastima. Samo jedna JLS je navela da je potrebna obuka u pripremi projekata za EU fondove, ali se može pretpostaviti da je većina JLS razumela da se pitanje odnosi samo na sprovođenje zakona i politike.⁵⁰⁵

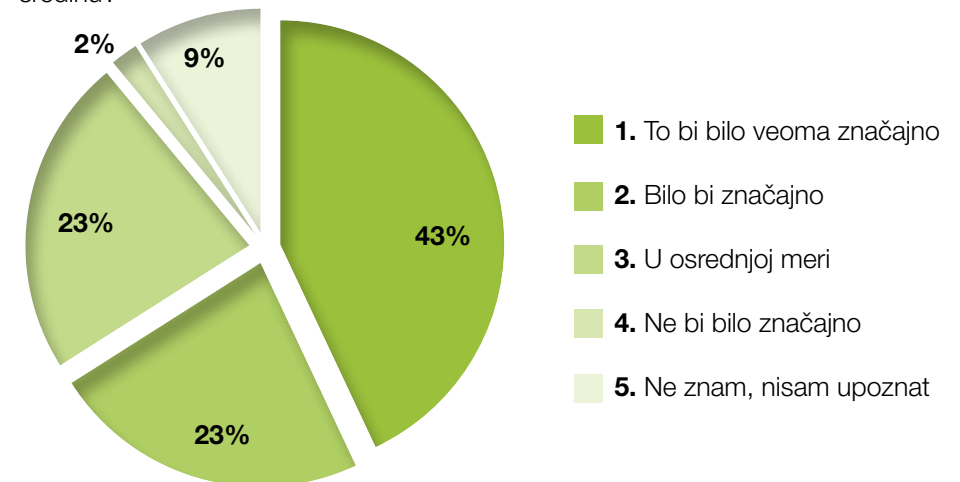
Moglo bi se zaključiti da nema nikakve dileme oko toga da je potrebno organizovati obuku kadrova JLS u različitim oblastima zaštite životne sredine.

504 Nema značajnije razlike između uzorka i „ostalih“.

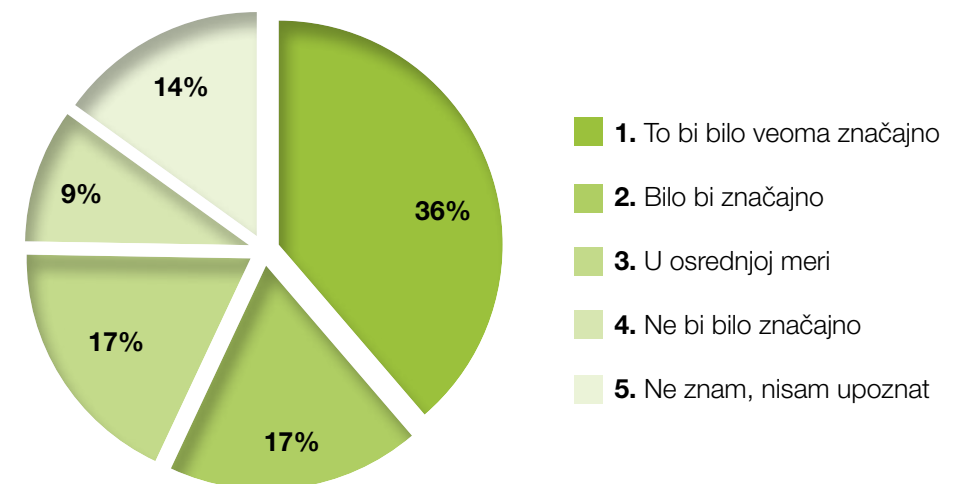
505 Inače, u celini posmatrano, kod ovog odgovora skoro i da nema razlika između dve grupe JLS, s tim da se nešto više od 10% JLS iz uzorka izjašnjava da ne zna ili nije upoznato, dok nešto više od 1% „ostalih“ daje takav odgovor.

25. Učešće predstavnika lokalne samouprave u procesu pregovaranja o pristupanju Srbije EU:

UZORAK 25. Šta mislite koliko bi bilo značajno da predstavnici lokalne samouprave učestvuju u procesu pregovaranja o pristupanju Srbije EU, u delu koji se odnosi na životnu sredinu?

OSTALO 25. Šta mislite koliko bi bilo značajno da predstavnici lokalne samouprave učestvuju u procesu pregovaranja o pristupanju Srbije EU, u delu koji se odnosi na životnu sredinu?

Odgovori	Uzorak	Ostalo	Ukupno	%Uzorak	%Ostalo	%Ukupno
1. To bi bilo veoma značajno	20	25	45	42.55	35.71	38.46
2. Bilo bi značajno	11	12	23	23.40	17.14	19.66
3. U osrednjoj meri	11	12	23	23.40	17.14	19.66
4. Ne bi bilo značajno	1	6	7	2.13	8.57	5.98
5. Ne znam, nisam upoznat	4	10	14	8.51	14.29	11.97
6. Ukupno	47	65	112	100.00	92.86	95.73

Kada je u pitanju učešće predstavnika lokalne samouprave u procesu pregovaranja o pristupanju Srbije EU, u delu koji se odnosi na životnu sredinu: više od 58% JLS smatra da bi bilo „veoma značajno“ ili „značajno“ da JLS učestvuju u pregovorima. „U osrednjoj meri“ bi bilo značajno, smatra oko 20% JLS, što sve ukupno čini oko 78%.⁵⁰⁶

Kao osnovni razlozi se navode da JLS imaju odgovornost u pogledu sprovođenja značajnog dela obaveza koje će Srbija preuzeti tokom procesa pridruživanja i nakon toga, kao i zbog potrebe unapređenja stanja životne sredine u JLS.

Mora se primetiti da je mnogo JLS koje smatraju da je važno da JLS učestvuju u pregovorima navelo razloge koji nisu u direktnoj vezi sa pitanjem, pa se može naslutiti da nemaju jasnu ideju šta je, i kako izgleda proces pregovaranja.

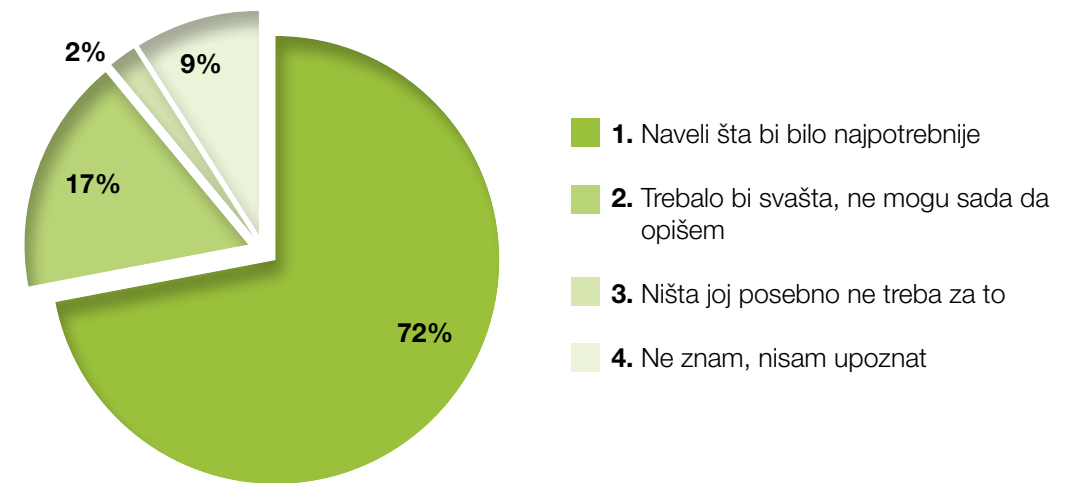
One JLS koje smatraju da to ne bi bilo značajno (6%) ističu da JLS nemaju dovoljno stručnog znanja i ne poznaju problematiku pregovaranja. Ovome treba dodati i oko 12% JLS koji su se izjasnili da „ne znaju, nisu upoznati“ što ukupno čini oko 18%.⁵⁰⁷

506 Kod ove tri vrste odgovora uočljivo je da je nešto veći broj JLS iz uzorka u odnosu na one „ostale“.

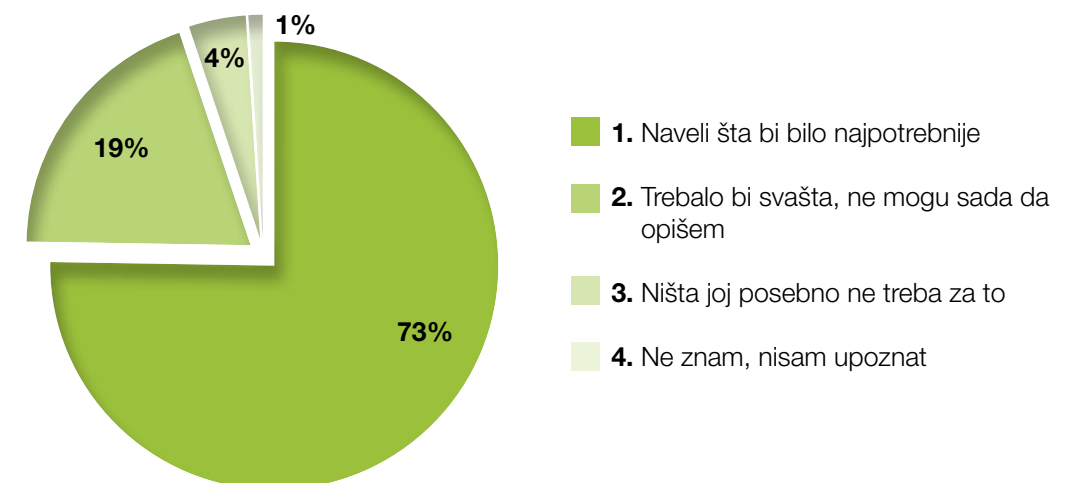
507 Kod ove dve vrste odgovora uočljivo je da je nešto veći broj JLS iz grupe „ostali“.

26. Potrebe opštine/grada za unapređenje kapaciteta za upravljanje zaštitom životne sredine:

UZORAK 26. Šta bi, po Vašem mišljenju, bilo najpotrebnije Vašoj opštini/gradu za unapređenje kapaciteta za upravljanje zaštitom životne sredine?

OSTALO 26. Šta bi, po Vašem mišljenju, bilo najpotrebnije Vašoj opštini/gradu za unapređenje kapaciteta za upravljanje zaštitom životne sredine?

Odgovori	Uzorak	Ostalo	Ukupno	%Uzorak	%Ostalo	%Ukupno
1. Naveli šta bi bilo najpotrebnije	34	51	85	72.34	72.86	72.65
2. Trebalo bi svašta, ne mogu sada da opišem	8	13	21	17.02	18.57	17.95
3. Ništa joj posebno ne treba za to	1	3	4	2.13	4.29	3.42
4. Ne znam, nisam upoznat	4	1	5	8.51	1.43	4.27
5. Ukupno	47	68	115	100.00	97.14	98.29

a) Među odgovorima na pitanje šta bi bilo najpotrebnije Vašoj opštini/gradu za unapređenje kapaciteta za upravljanje zaštitom životne sredine u grupi od skoro tri četvrtine JLS (73%)⁵⁰⁸, koje su navele šta bi im bilo potrebno, navode se različite stvari. Neke od njih su:

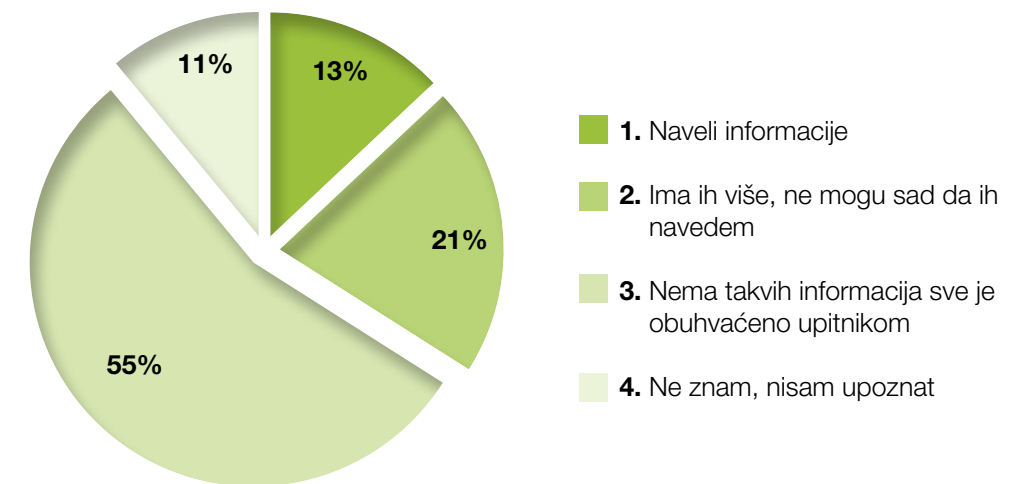
- posebne organizacione jedinice za zaštitu životne sredine (odeljenja ili odseci),
- veći broj zaposlenih na ovim poslovima,
- veća finansijska sredstva,
- više sluha nadležnih funkcionera i više autonomije u radu stručnih ljudi,
- edukacija zaposlenih i edukacija stanovništva,
- tehničko opremanje,
- reforma ekonomskih instrumenata,
- bolje upravljanje ljudskim resursima,
- opredeljenost politike za zaštitu životne sredine i na državnom i na lokalnom nivou,
- bolja informisanost o ovoj problematici donosioca odluka na lokalnom nivou,
- politička volja,
- povećati pokrivenost kompjuterskom opremom u selima, proširiti zonu primarne selekcije, izgradnja kanalizacione mreže u seoskim naseljima,
- transfer stanica za komunalni otpad i deponija građevinskog i biorazgradivog otpada, itd.

b) Da ništa nije potrebno navelo je oko 3% JLS, a oko 4% predstavnika JLS „ne zna, nije poznato“.

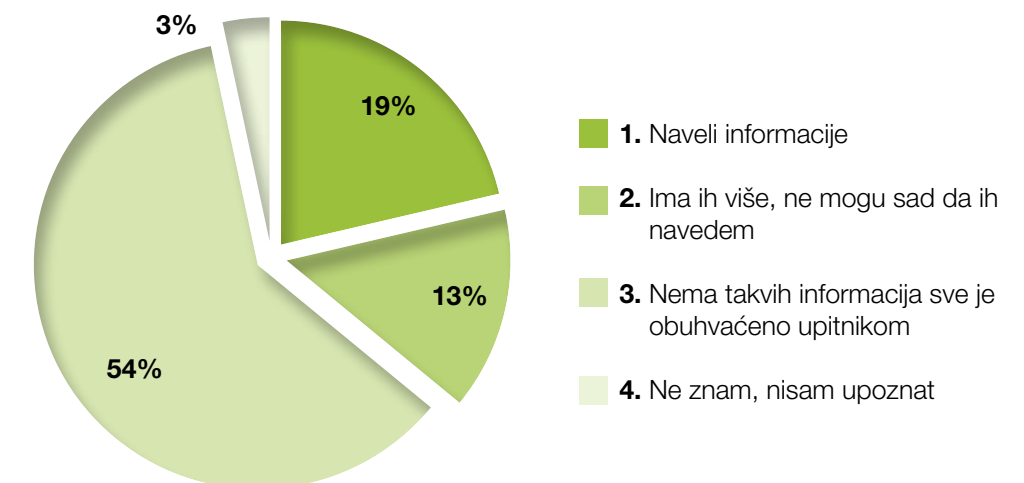
508 Nema značajnih razlika između uzorka i „ostalnih“ ispitanih JLS.

27. Dodatne informacije koje nisu obuhvaćene upitnikom:

UZORAK 27. Koje biste dodatne informacije iz Vaše opštine/građa još mogli da navedete, ako smatrate da su značajne za životnu sredinu, a nisu obuhvaćene ovim upitnikom?

OSTALO 27. Koje biste dodatne informacije iz Vaše opštine/građa još mogli da navedete, ako smatrate da su značajne za životnu sredinu, a nisu obuhvaćene ovim upitnikom?

Odgovori	Uzorak	Ostalo	Ukupno	%Uzorak	%Ostalo	%Ukupno
1. Naveli informacije	6	13	19	12.77	18.57	16.24
2. Ima ih više, ne mogu sada da navedem	10	9	19	21.28	12.86	16.24
3. Nema takvih informacija, sve je obuhvaćeno upitnikom	26	38	64	55.32	54.29	54.70
4. Ne znam, nisam upoznat	5	2	7	10.64	2.86	5.98
5. Ukupno	47	62	109	100.00	88.57	93.16

Skoro 55% JLS smatra da je sve obuhvaćeno upitnikom.⁵⁰⁹

„Ima ih više, ne mogu sada da navedem“ izjavilo je 16% (21% iz uzorka i 13% „ostalih“).⁵¹⁰

509 Nema značajnih razlika između uzorka i „ostalih“ ispitanih JLS.

510 Informacije koje su navedene kao značajne, a nisu obuhvaćene upitnikom su: „Ministarstvo treba da ima veći uticaj kroz proveru ispunjenosti zakonskih obaveza od strane lokalne samouprave“, „Razvoj mreže gasovoda kako bi se smanjilo aerozagađenje“, „Jedan od velikih ekoloških problema na teritoriji grada Vranja je jalovište Rudnika olova i cinka „Grot“, „potrebna ... je pomoć stručnog kadra kako bi se napisao projekat i konkurisali kod raznih fondova“, „Degradirana područja eksploatacijom mineralnih sirovina i degradirani prostor pod piritnom jalovinom na površini od oko 700 HA“, „Iz oblasti turizma, kvaliteta namirnica koje se stavljaju u promet“.

28. Zanimanje/obrazovanje, odnosno posao ili nadležnost anketiranih u vezi sa zaštitom životne sredine

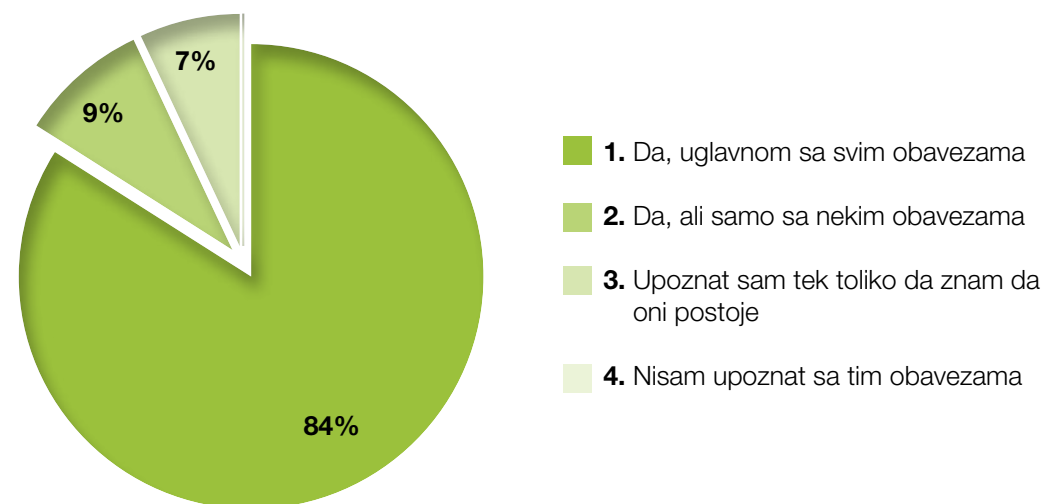
U vezi sa odgovorima na ovo pitanje, jedino što bi moglo da se konstatuje to su različita obrazovanja i zvanja učesnika ankete (diplomirani inženjeri mašinstva, poljoprivrede, agroekonomije, tehnologije, metalurgije, geologije, diplomirani prostorni planer, diplomirani biolozi, filozof, profesor sporta i fizičke kulture, diplomirani geograf, inženjer zaštite životne sredine, strukovni analitičar zaštite životne sredine, diplomirani ekonomista, diplomirani hemičar, inženjer hemijske tehnologije, inženjer zaštite na radu, diplomirani inženjer industrijskog inženjerstva, diplomirani građevinski inženjer, diplomirani ekolog, doktor veterinarske medicine, diplomirani sanitarni inženjer, itd), kao i zaduženja, tj. zvanja u organu JLS (inspektori zaštite životne sredine, komunalni inspektor, samostalni stručni saradnik, viši saradnik, šef odseka zaštite životne sredine i prostornog planiranja, direktor JKP, šef odeljenja za zaštitu životne sredine, šef odeljenja za privredu i lokalni ekonomski razvoj, šef odeljenja za urbanizam, građevinarstvo i stambeno-komunalne poslove, direktor Zavoda, komunalni i saobraćajni inspektor u opštinskoj upravi, viši saradnik na upravnim poslovima iz oblasti zaštite životne sredine, načelnik za privredni i ekonomski razvoj i dijasporu, pomoćnik predsednika opštine za ekologiju, društvene delatnosti i drugo, itd).

II PRIVREDNI SEKTOR

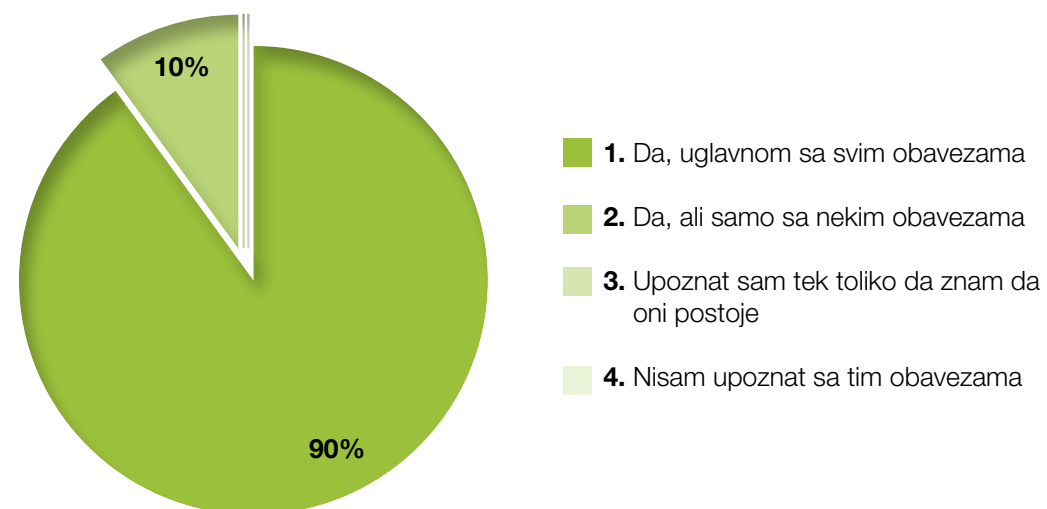
U okviru istraživanja koje se odnosilo na privredni sektor postavljeno je 30 pitanja. S obzirom na osnovni predmet interesovanja, sva ona bi mogla da se grupišu u nekoliko grupa: ona pitanja koja se neposredno odnose na privredne subjekte, probleme u sprovođenju propisa, njihove obaveze u oblasti životne sredine, odnosi sa JLS i OCD, itd.

1. Upoznatost sa obavezama koje proizilaze iz propisa o zaštiti životne sredine:

UZORAK 1. Da li ste upoznati sa obavezama privrednih subjekata koje proizilaze iz propisa o zaštiti životne sredine?

OSTALO 1. Da li ste upoznati sa obavezama privrednih subjekata koje proizilaze iz propisa o zaštiti životne sredine?

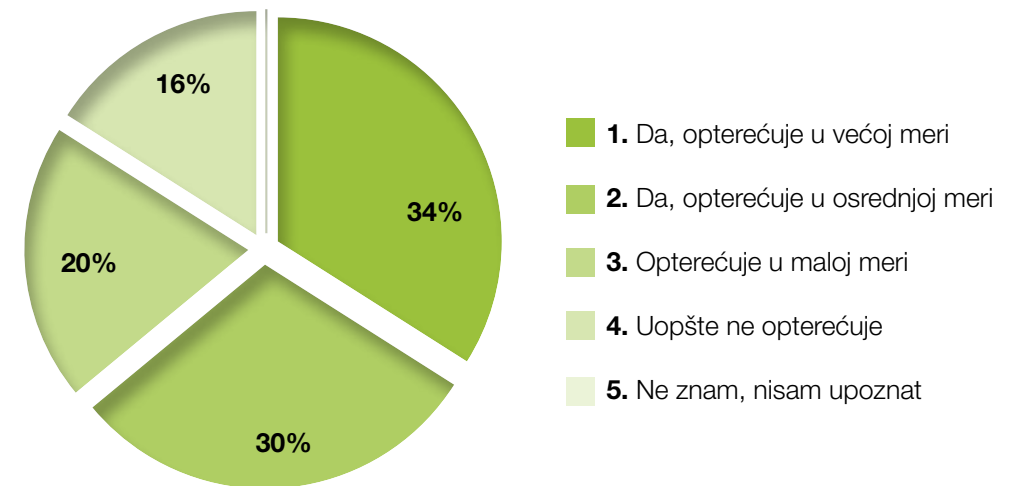

Odgovori	Uzorak	Ostalo	Ukupno	%Uzorak	%Ostalo	%Ukupno
1. Da, uglavnom sa svim obavezama	36	19	55	83.72	90.48	85.94
2. Da, ali samo sa nekim obavezama	4	2	6	9.30	9.52	9.38
3. Upoznat sam tek toliko da znam da one postoje	3	0	3	6.98	0.00	4.69
4. Nisam upoznat sa tim obavezama	0	0	0	0.00	0.00	0
5. Ukupno	43	21	64	100.00	100.00	100.00

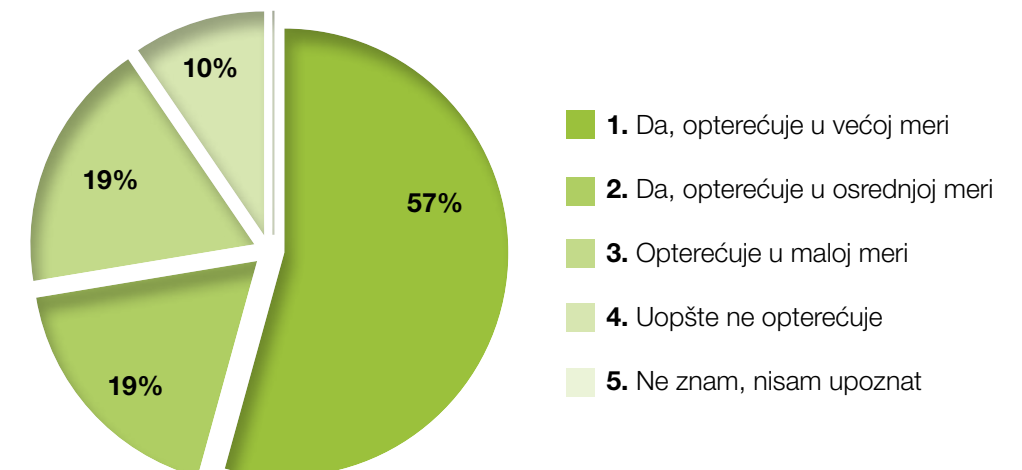
Na pitanje da li ste upoznati sa obavezama privrednih subjekata koje proizilaze iz propisa o zaštiti životne sredine: najveći broj anketiranih PS (86%) smatra da je upoznat sa svim obavezama koje proističu iz propisa o zaštiti životne sredine, nešto manje od 10% je upoznato sa nekim obavezama dok nešto manje od 5% zna da one postoje. Odgovori su na nivou očekivanih i ukazuju da je privredni sektor svestan obaveza po pitanju zaštite životne sredine.

2. Primena propisa i obaveza u vezi sa zaštitom životne sredine kao opterećenje za preduzeće:

UZORAK 2. Da li smatrate da primena ovih propisa i obaveza u vezi sa zaštitom životne sredine značajnije opterećuje rad Vašeg preduzeća?

OSTALO 2. Da li smatrate da primena ovih propisa i obaveza u vezi sa zaštitom životne sredine značajnije opterećuje rad Vašeg preduzeća?

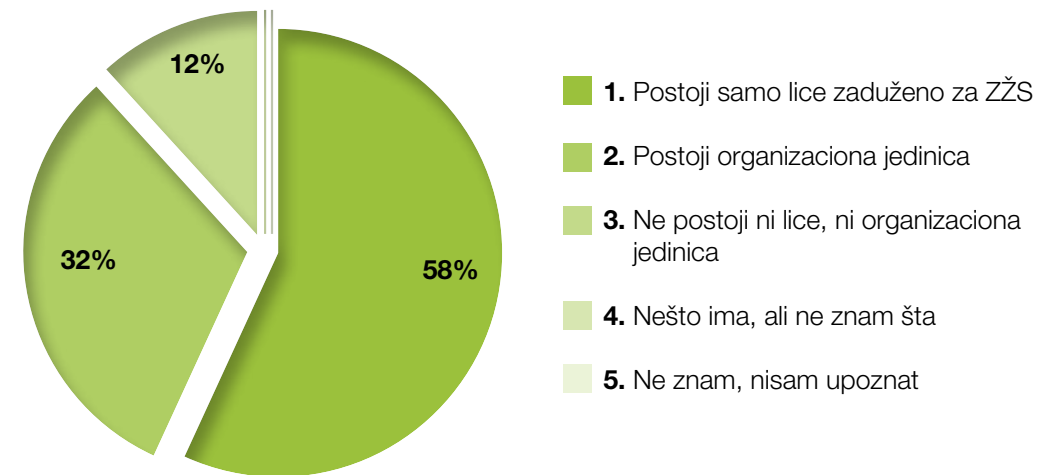

Odgovor	Uzorak	Ostalo	Ukupno	% Uzorak	% Ostalo	% Ukupno
1. Da, opterećuje u većoj meri	14	12	26	32.56	57.14	40.63
2. Da, opterećuje u osrednjoj meri	13	4	17	30.23	19.05	26.56
3. Opterećuje u maloj meri	9	4	13	20.93	19.05	20.31
4. Uopšte ne opterećuje	7	2	9	16.28	9.52	14.06
5. Ne znam, nisam upoznat	0	0	0	0.00	0.00	0.00
6. Ukupno	43	22	65	100.00	104.76	101.56

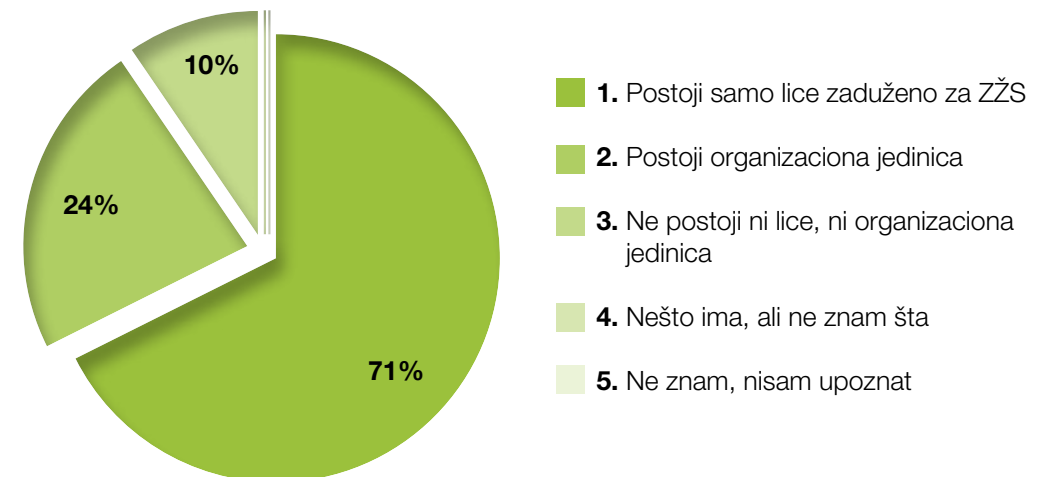
Dve trećine anketiranih PS smatra da primena propisa opterećuje privredni sektor u većoj ili osrednjoj meri, a 20% da opterećuje u maloj meri. Samo 13,85% smatra da ih primena propisa uopšte ne opterećuje, ali kod analize odgovora na ovo pitanje se mora imati u vidu da se anketirana preduzeća bave različitim poslovima.

3. Postojanje posebne organizacione jedinice, odnosno lica zaduženog za zaštitu životne sredine:

UZORAK 3. Da li u Vašem preduzeću postoji sektor ili lice zaduženo za ZŽS? Ako postoji, navesti njegov naziv odnosno funkciju i broj zaposlenih.

OSTALO 3. Da li u Vašem preduzeću postoji sektor ili lice zaduženo za ZŽS? Ako postoji, navesti njegov naziv odnosno funkciju i broj zaposlenih.

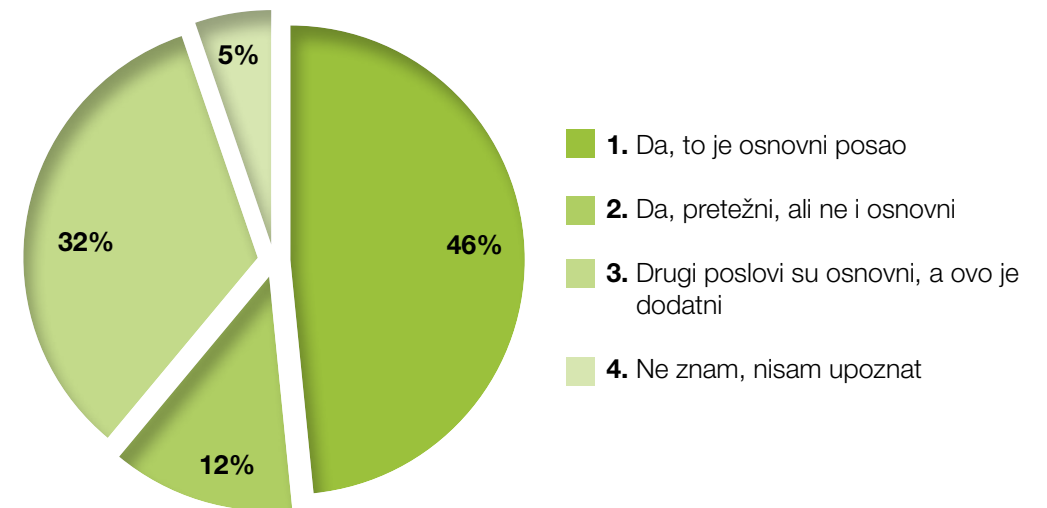
Odgovor	Uzorak	Ostalo	Ukupno	% Uzorak	% Ostalo	% Ukupno
1. Postoji samo lice zaduženo za ZŽS	25	15	40	58.14	71.43	62.50
2. Postoji organizaciona jedinica	14	5	19	32.56	23.81	29.69
3. Ne postoji ni lice, ni organizaciona jedinica	5	2	7	11.63	9.52	10.94
4. Nešto ima, ali ne znam šta	0	0	0	0.00	0.00	0.00
5. Ne znam, nisam upoznat	0	0	0	0.00	0.00	0.00
6. Ukupno	44	22	66	102.33	104.76	103.13

U pogledu postojanja posebne organizacione jedinice, odnosno lica zaduženog za zaštitu životne sredine, većina (62%) anketiranih je odgovorila da postoji samo lice zaduženo za oblast životne sredine, a 30% da postoji organizaciona jedinica.

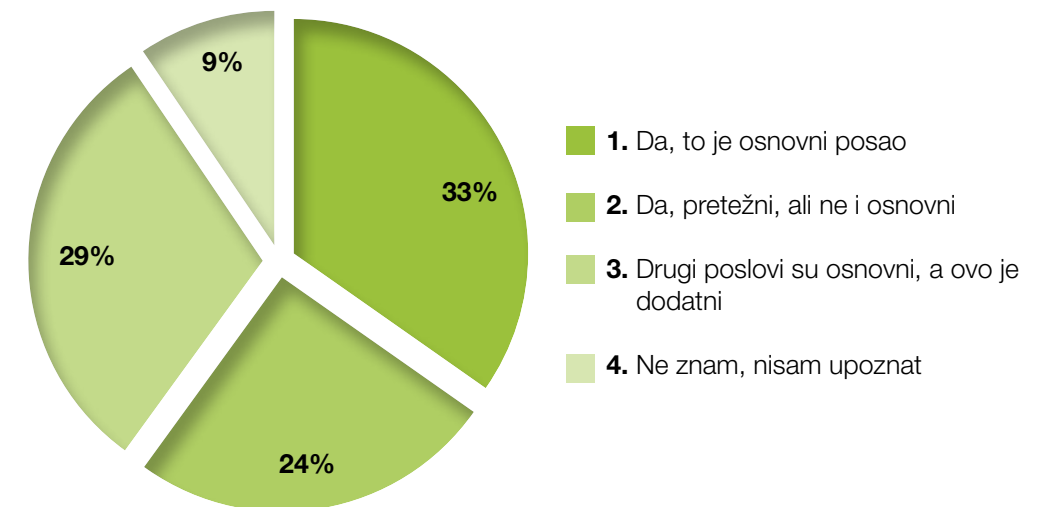
Lica zadužena za zaštitu životne sredine imaju različita zvanja i uglavnom pokrivaju zdravlje i zaštitu na radu, zaštitu životne sredine i neretko protivpožarnu zaštitu. Organizacione jedinice su uglavnom sektori ili službe za zaštitu životne sredine (ovde je reč o većim PS).

4. Zaštita životne sredine kao osnovni posao sektora, odnosno lica:

UZORAK 4. Da li je tom sektoru, odnosno licu, zaštita životne sredine osnovni posao?

OSTALO 4. Da li je tom sektoru, odnosno licu, zaštita životne sredine osnovni posao?

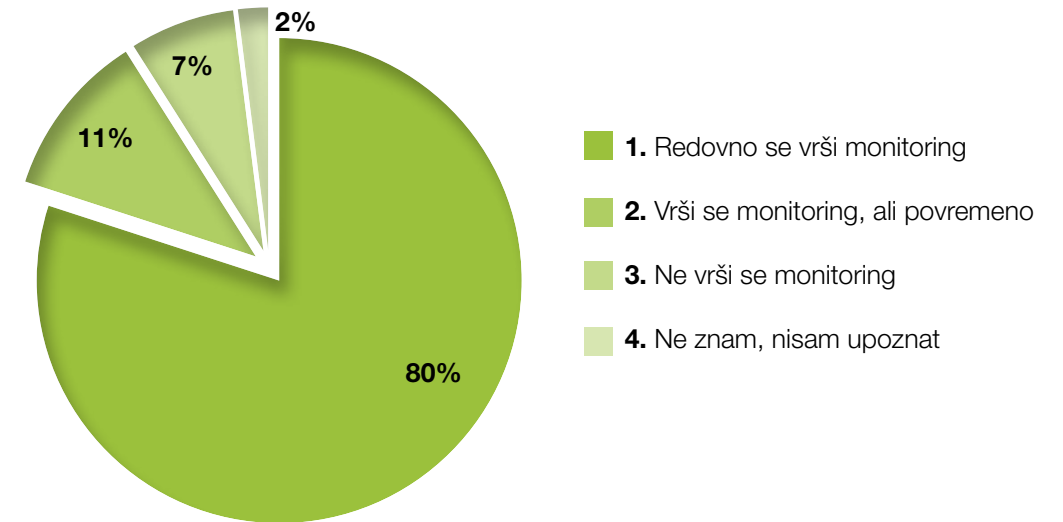

Odgovor	Uzorak	Ostalo	Ukupno	% Uzorak	% Ostalo	% Ukupno
1. Da, to je osnovni posao	20	7	27	46.51	33.33	42.19
2. Da, pretežni, ali ne i osnovni	5	5	10	11.63	23.81	15.63
3. Drugi poslovi su osnovni, a ovo je dodatni	14	6	20	32.56	28.57	31.25
4. Ne znam, nisam upoznat	2	2	4	4.65	9.52	6.25
5. Ukupno	41	20	61	95.35	95.24	95.31

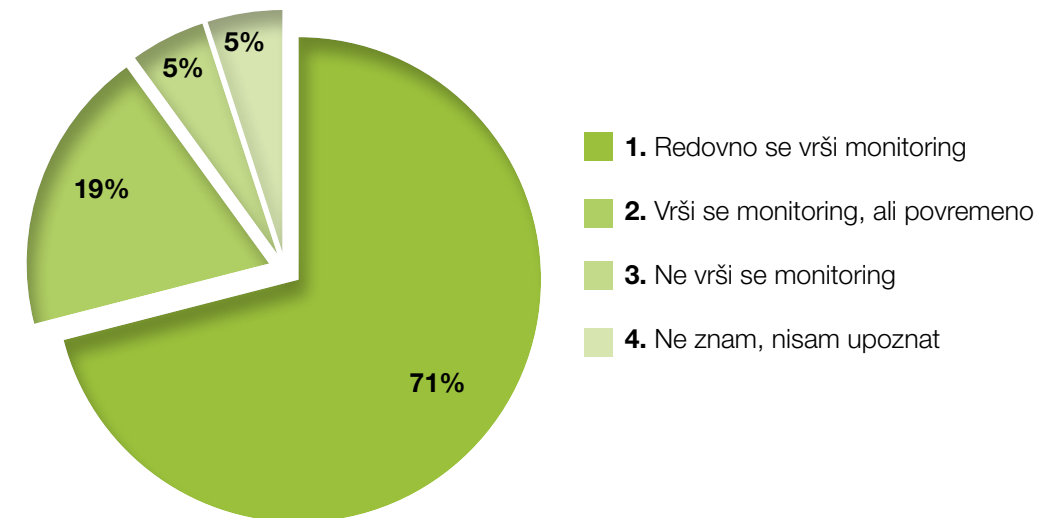
Zaštita životne sredine je osnovni, odnosno pretežni posao nadležnih lica odnosno sektora u skoro 60% anketiranih PS, dok je kod nešto manje od jedne trećine to dodatni posao.

5. Obaveza sprovođenja monitoringa životne sredine:

UZORAK 5. Da li se u Vašem preduzeću redovno vrši monitoring životne sredine, u skladu sa članom 72. Zakona o zaštiti životne sredine (Sl. gl. RS 36/09)?

OSTALO 5. Da li se u Vašem preduzeću redovno vrši monitoring životne sredine, u skladu sa članom 72. Zakona o zaštiti životne sredine (Sl. gl. RS 36/09)?

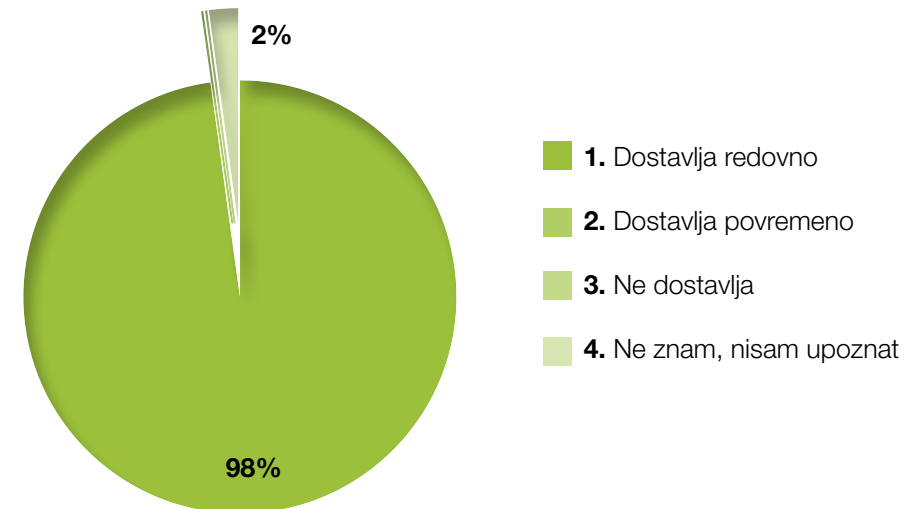

Odgovor	Uzorak	Ostalo	Ukupno	% Uzorak	% Ostalo	% Ukupno
1. Redovno se vrši monitoring	34	15	49	79.07	71.43	76.56
2. Vršiti se monitoring, ali povremeno	5	4	9	11.63	19.05	14.06
3. Ne vrši se monitoring	3	1	4	6.98	4.76	6.25
4. Ne znam, nisam upoznat	1	1	2	2.33	4.76	3.13
5. Ukupno	43	21	64	100.00	100.00	100.00

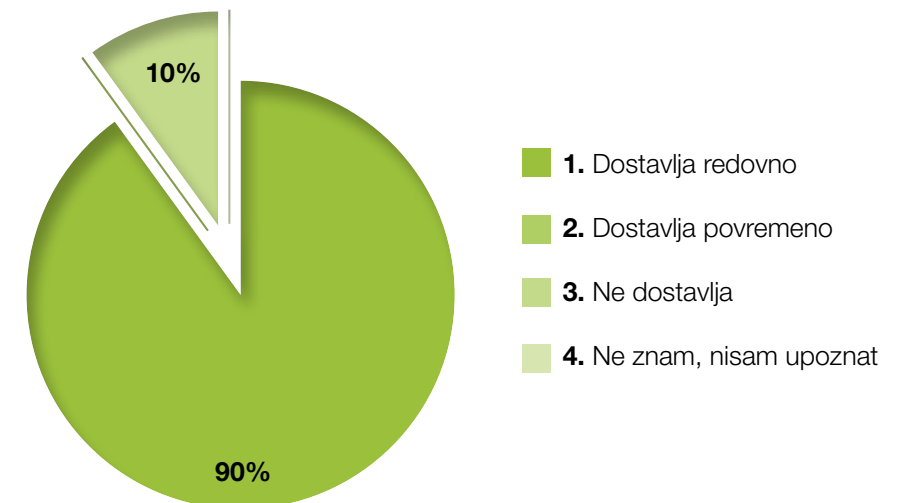
Kada je u pitanju obaveza sprovođenja monitoringa životne sredine od strane PS, više od 90% njih vrši monitoring životne sredine, od čega 77% redovno. Onih 6% PS koje ne vrše monitoring, kao razlog za to navode da PS nije u obavezi da vrši monitoring.

6. Obaveza dostavljanja podataka Agenciji za zaštitu životne sredine:

UZORAK 6. Da li Vaše preduzeće Agenciji za zaštitu životne sredine redovno dostavlja podatke u skladu sa članom 75. Zakona o zaštiti životne sredine?

OSTALO 6. Da li Vaše preduzeće Agenciji za zaštitu životne sredine redovno dostavlja podatke u skladu sa članom 75. Zakona o zaštiti životne sredine?

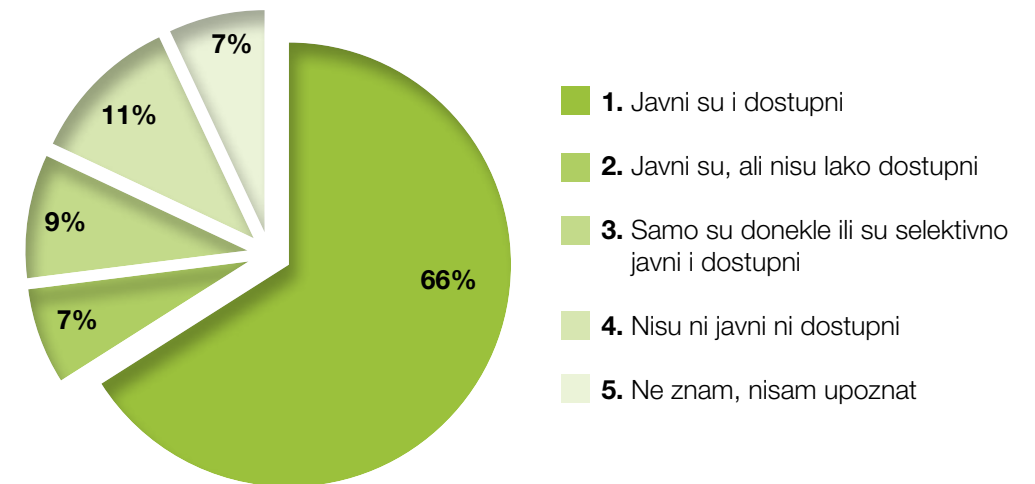
Odgovor	Uzorak	Ostalo	Ukupno	% Uzorak	% Ostalo	% Ukupno
1. Dostavlja redovno	42	19	61	97.67	90.48	95.31
2. Dostavlja povremeno	0	0	0	0.00	0.00	0.00
3. Ne dostavlja	0	2	2	0.00	9.52	3.13
4. Ne znam, nisam upoznat	1	0	1	2.33	0.00	1.56
5. Ukupno	43	21	64	100.00	100.00	100.00

Što se tiče obaveze privrednih subjekata da Agenciji za zaštitu životne sredine redovno dostavljaju podatke u skladu sa članom 75. Zakona o zaštiti životne sredine, istraživanje je pokazalo da skoro svi (95% anketiranih PS je izjavilo da dostavlja) dostavljaju podatke Agenciji za zaštitu životne sredine.⁵¹¹

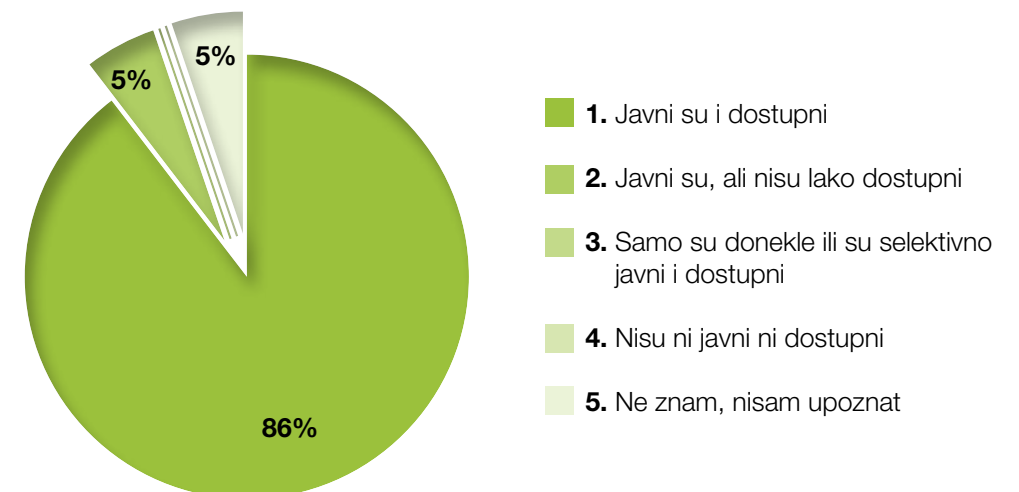
⁵¹¹ Anketirani PS su uglavnom oni koji se vode u list PRTR preduzeća kod Agencije za zaštitu životne sredine RS, pa stoga podatak da čak 95,38 njih redovno dostavlja podatke u skladu sa članom 75. nije primenjiv na ceo poslovni sektor u Srbiji. To se posebno odnosi na manja ili srednja preduzeća koja svojom delatnošću vrše određena zagađenja životne sredine. PS koji ne dostavljaju podatke kao razlog za to navode upravo da ne spadaju u grupu većih zagađivača, odnosno da nemaju sektor koji bi se bavio tim poslovima.

7. Dostupnost podataka:

UZORAK 7. Da li su podaci od značaja za zaštitu životne sredine u Vašem preduzeću javno dostupni? Ako jesu - gde se ili od koga mogu pronaći i dobiti?

OSTALO 7. Da li su podaci od značaja za zaštitu životne sredine u Vašem preduzeću javno dostupni? Ako jesu - gde se ili od koga mogu pronaći i dobiti?

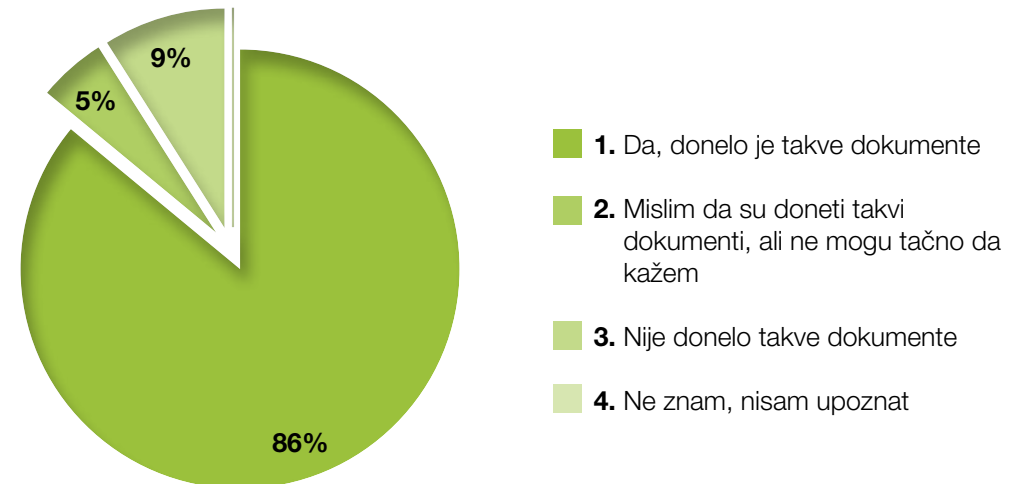

Odgovor	Uzorak	Ostalo	Ukupno	% Uzorak	% Ostalo	% Ukupno
1. Javni su i dostupni	28	18	46	65.12	85.71	71.88
2. Javni su, ali nisu lako dostupni	3	1	4	6.98	4.76	6.25
3. Samo su donekle ili selektivno javni i dostupni	4	0	4	9.30	0.00	6.25
4. Nisu ni javni ni dostupni	5	0	5	11.63	0.00	7.81
5. Ne znam, nisam upoznat	3	1	4	6.98	4.76	6.25
6. Ukupno	43	20	63	100	95.24	98.44

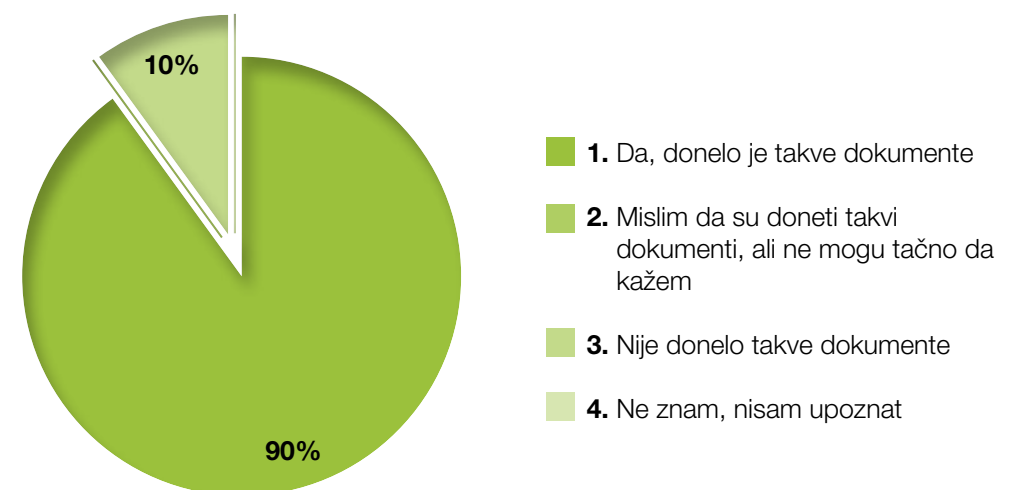
U pogledu obaveze da se obezbedi dostupnost podataka, skoro tri četvrtine anketiranih predstavnika PS je izjavilo da su podaci javni i dostupni i mogu se dobiti od nadležne službe ili lica, odnosno od generalnog direktora. Nekoliko PS te podatke objavljuje na **veb stranici** preduzeća. PS koji su dali odgovore pod 3, 4 i 5 nisu naveli zašto podaci nisu javno dostupni, odnosno zašto su selektivno dostupni.

8. Poštovanje obaveze donošenja neophodnih akata iz oblasti životne sredine:

UZORAK 8. Da li je je Vaše preduzeće donelo sva neophodna akta iz oblasti zaštite životne sredine - plan upravljanja otpadom u postrojenju, plan zaštite od udesa, izveštaj o bezbednosti, itd? Ako jeste – koje i kada?

OSTALO 8. Da li je je Vaše preduzeće donelo sva neophodna akta iz oblasti zaštite životne sredine - plan upravljanja otpadom u postrojenju, plan zaštite od udesa, izveštaj o bezbednosti, itd? Ako jeste – koje i kada?

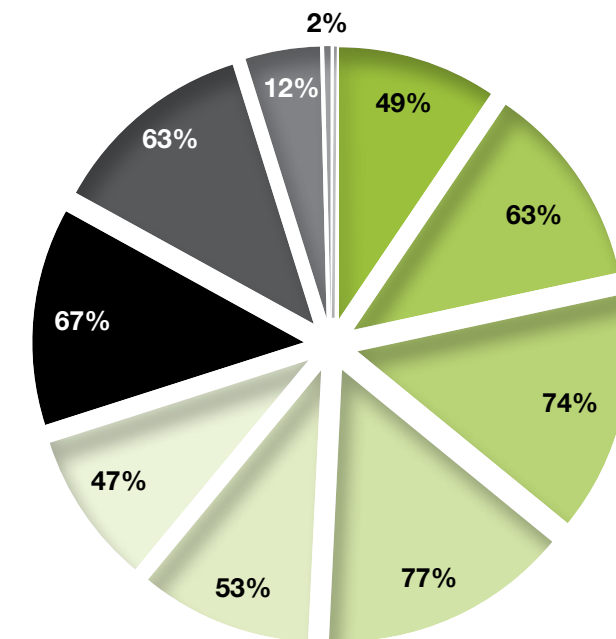

Odgovor	Uzorak	Ostalo	Ukupno	% Uzorak	% Ostalo	% Ukupno
1. Da, donelo je takve dokumente	37	19	56	86.05	90.48	87.50
2. Mislim da su doneti takvi dokumenti, ali ne mogu tačno da kažem	2	0	2	4.65	0.00	3.13
3. Nije donelo takve dokumente	4	2	6	9.30	9.52	9.38
4. Ne znam, nisam upoznat	0	0	0	0.00	0.00	0.00
5. Ukupno	43	21	64	100.00	100.00	100.00

Istraživanje je pokazalo da je više od 87% ispitanih predstavnika PS izjavilo da su PS doneli sva neophodna akta iz oblasti zaštite životne sredine - plan upravljanja otpadom u postrojenju, plan zaštite od udesa, izveštaj o bezbednosti, itd. Većina je odgovorila da je donela plan upravljanja otpadom, plan zaštite od udesa, studije uticaja u sklopu ishodovanja upotrebnih dozvola i sl. S obzirom da od delatnosti preduzeća zavisi i koju vrstu akta je ono dužno da donese, u ovom slučaju nije toliko bitno koja su to akta, ali je bitna činjenica da su ona doneta. Akta su uglavnom doneta u periodu od 2008 – 2011. godine i nije bilo značajnih problema prilikom njihovog donošenja, ali je nekoliko PS navelo sporost nadležnih organa kao otežavajuću okolnost. Očigledno je da, bar po ovom pitanju, PS postupaju u skladu sa važećim propisima i ispunjavaju svoje obaveze. Nešto manje od 10% PS nije donelo takva akta, ali nije naveden razlog za to.

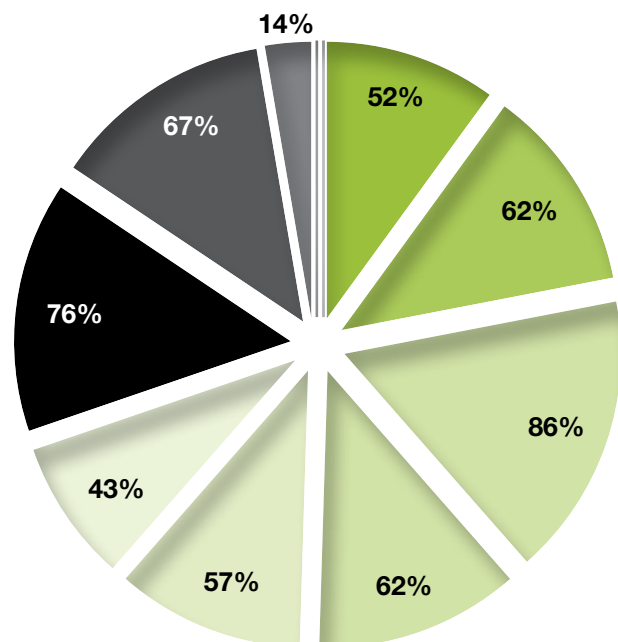
9. Potrebe za lakše i efikasnije sprovođenje obaveza iz propisa u oblasti životne sredine:

UZORAK 9. Šta bi, po Vašem mišljenju, bilo najpotrebnije Vašem preduzeću da bi lakše i efikasnije ispunjavalo sve obaveze koje proizlaze iz propisa o zaštiti životne sredine?

- 1. Potreban je veći broj zaposlenih u sektoru zaštite životne sredine u preduzeću
- 2. Bolja komunikacija sa centralnom i lokalnom upravom
- 3. Potrebna su veća ulaganja u zaštitu životne sredine
- 4. Potrebna je stručna podrška Ministarstva u tumačenju propisa
- 5. Jačanje kapaciteta organa lokalne samouprave
- 6. Bolja saradnja sa organizacijama civilnog društva
- 7. Bolje učešće predstavnika preduzeća u pripremi propisa u oblasti zaštite životne sredine
- 8. Dodatna obuka zaposlenih
- 9. Naveli nešto drugo
- 10. Ništa posebno ne treba
- 11. Ne znam, nisam upoznat

OSTALO 9. Šta bi, po Vašem mišljenju, bilo najpotrebnije Vašem preduzeću da bi lakše i efikasnije ispunjavalo sve obaveze koje proizlaze iz propisa o zaštiti životne sredine?

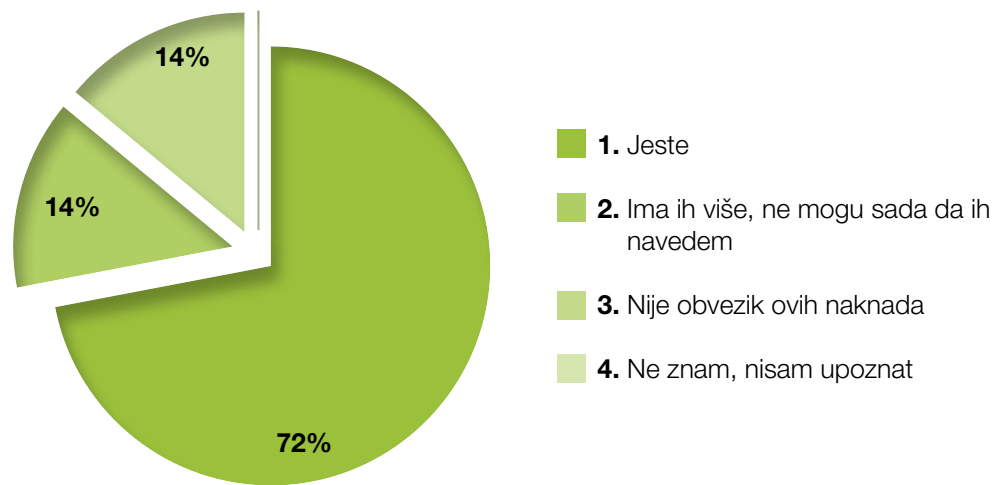
- 1.** Potreban je veći broj zaposlenih u sektoru zaštite životne sredine u preduzeću
- 2.** Bolja komunikacija sa centralnom i lokalnom upravom
- 3.** Potrebna su veća ulaganja u zaštitu životne sredine
- 4.** Potrebna je stručna podrška Ministarstva u tumačenju propisa
- 5.** Jačanje kapaciteta organa lokalne samouprave
- 6.** Bolja saradnja sa organizacijama civilnog društva
- 7.** Bolje učešće predstavnika preduzeća u pripremi propisa u oblasti zaštite životne sredine
- 8.** Dodatna obuka zaposlenih
- 9.** Naveli nešto drugo
- 10.** Ništa posebno ne treba
- 11.** Ne znam, nisam upoznat

Odgovor	Uzorak	Ostalo	Ukupno	% Uzorak	% Ostalo	% Ukupno
1. Potreban je veći broj zaposlenih u sektoru zaštite životne sredine u preduzeću	21	11	32	48.84	52.38	50.00
2. Bolja komunikacija sa centralnom i lokalnom upravom	27	13	40	62.79	61.90	62.50
3. Potrebna su veća ulaganja u zaštitu životne sredine	32	18	50	74.42	85.71	78.13
4. Potrebna je stručna podrška Ministarstva u tumačenju propisa	33	13	46	76.74	61.90	71.88
5. Jačanje kapaciteta organa lokalne samouprave	23	12	35	53.49	57.14	54.69
6. Bolja saradnja sa organizacijama civilnog društva	20	9	29	46.51	42.86	45.31
7. Bolje učešće predstavnika preduzeća u pripremi propisa u oblasti zaštite životne sredine	29	16	45	67.44	76.19	70.31
8. Dodatna obuka zaposlenih	27	14	41	62.79	66.67	64.06
9. Naveli nešto drugo	10	3	13	23.26	14.29	20.31
10. Ništa posebno ne treba	1	0	1	2.33	0.00	1.56
11. Ne znam, nisam upoznat	0	0	0	0.00	0.00	0.00
12. Ukupno	223	109	332	518.60	519.05	518.75

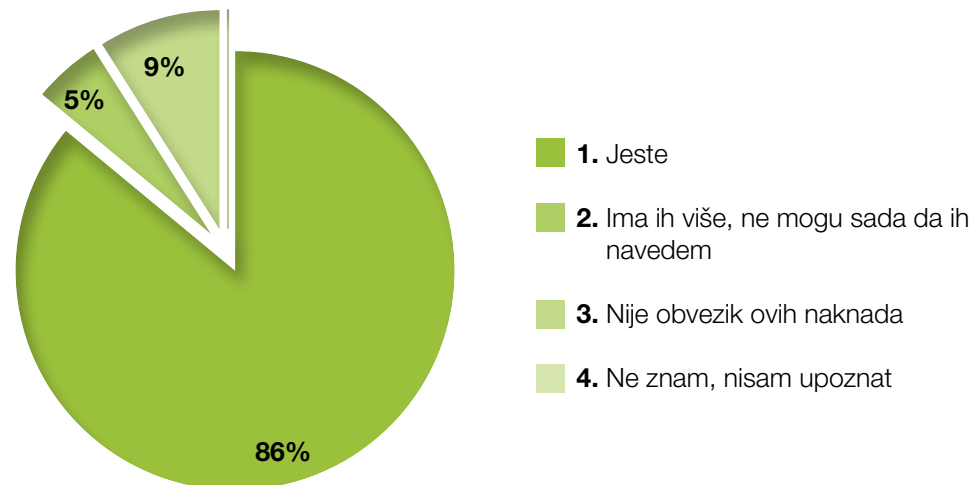
U odgovoru na pitanje šta bi bilo najpotrebnije vašem preduzeću da bi lakše i efikasnije ispunjavalo sve obaveze koje proizlaze iz propisa o zaštiti životne sredine na vrhu liste prioriteta (77%) su veća ulaganja u zaštitu životne sredine, zatim bolje učešće predstavnika preduzeća u pripremi propisa u oblasti zaštite životne sredine (71%), dodatna obuka zaposlenih (65%) i bolja komunikacija sa centralnom i lokalnom vlašću (62%).

10. Privredni subjekti kao obveznici plaćanja naknada:

UZORAK 10. Da li je Vaše preduzeće obveznik neke od naknada za zagađenje životne sredine ili korišćenje prirodnih resursa?

OSTALO 10. Da li je Vaše preduzeće obveznik neke od naknada za zagađenje životne sredine ili korišćenje prirodnih resursa?

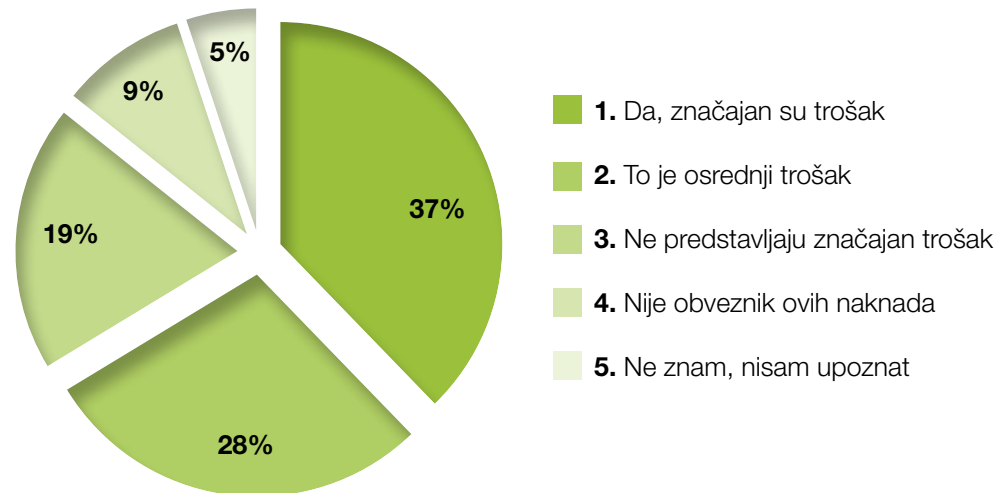

Odgovor	Uzorak	Ostalo	Ukupno	% Uzorak	% Ostalo	% Ukupno
1. Jeste	31	18	49	72.09	85.71	76.56
2. Ima ih više, ne mogu sada da navedem	6	1	7	13.95	4.76	10.94
3. Nije obveznik ovih naknada	6	2	8	13.95	9.52	12.5
4. Ne znam, nisam upoznat	0	0	0	0	0	0
5. Ukupno	43	21	64	100.00	100.00	100.00

Najveći broj anketiranih preduzeća (76%) je obveznik različitih naknada za zaštitu životne sredine, korišćenje prirodnih resursa, registraciju hemikalija i sl. Vrsta takse zavisi od delatnosti koju PS obavlja odnosno od vrste zagađenja ili vršenja drugih negativnih uticaja na životnu sredinu. Manji broj, opet, manjih preduzeća, nije obveznik naknada.

11. Plaćanje naknada kao značajan trošak za preduzeće:

UZORAK 11. Da li smatrate da ove naknade predstavljaju značajan trošak za Vaše preduzeće?

OSTALO 11. Da li smatrate da ove naknade predstavljaju značajan trošak za Vaše preduzeće?

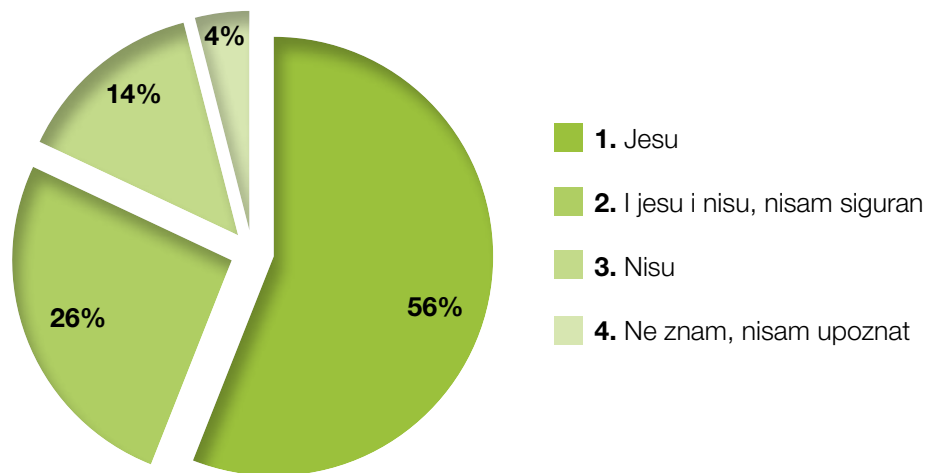

Odgovor	Uzorak	Ostalo	Ukupno	% Uzorak	% Ostalo	% Ukupno
1. Da, značajan su trošak	16	14	30	37.21	66.67	46.88
2. To je osrednji trošak	12	3	15	27.91	14.29	23.44
3. Ne predstavljaju značajan trošak	8	2	10	18.6	9.52	15.63
4. Nije obveznik ovih naknada	4	2	6	9.3	9.52	9.38
5. Ne znam, nisam upoznat	2	0	2	4.65	0	3.13
6. Ukupno	42	21	63	97.67	100.00	98.44

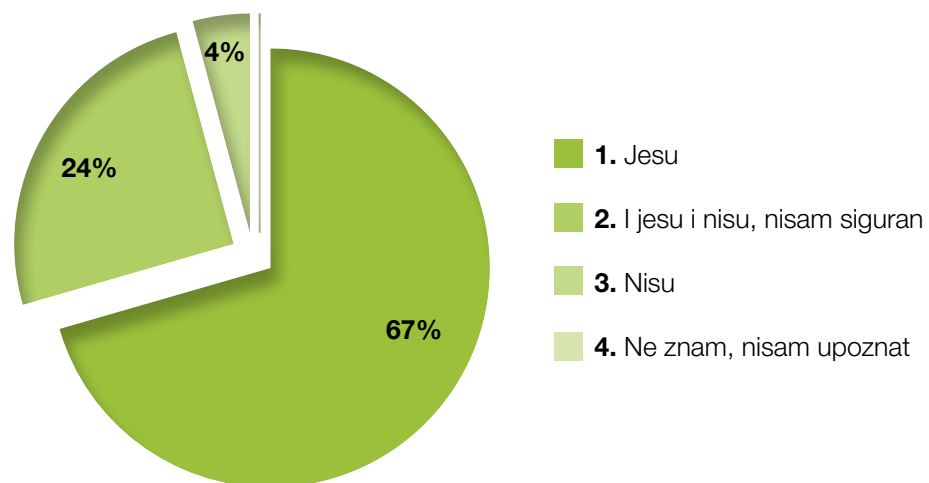
Skoro 50% anketiranih PS smatra da naknade predstavljaju značajan trošak, 23% da je osrednji, a 15% da ne predstavljaju značajan trošak. Manje od 10% nije obveznik naknada. Kao i kod prethodnog pitanja, visina naknade i mišljenje da li je ona značajan trošak zavise od samog preduzeća, pa se iz ovih odgovora ne može izvući neki poseban zaključak osim da postoji mnogo naknada iz oblasti zaštite životne sredine.

12. Opravdanost i potreba za merama finansijskog opterećenja za zaštitu životne sredine:

UZORAK 12. Da li smatrate da su mere finansijskih opterećenja za zaštitu životne sredine za privredni sektor potrebne i opravdane?

OSTALO 12. Da li smatrate da su mere finansijskih opterećenja za zaštitu životne sredine za privredni sektor potrebne i opravdane?

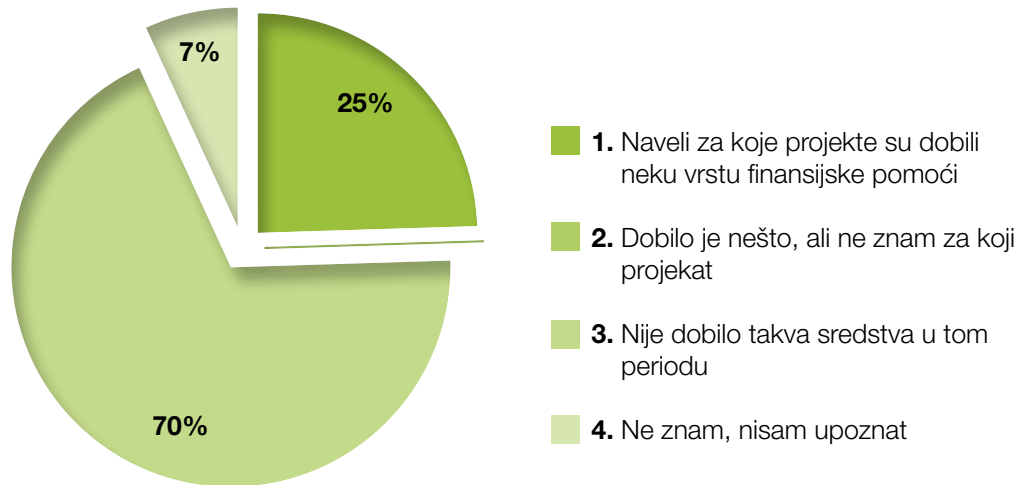

Odgovor	Uzorak	Ostalo	Ukupno	% Uzorak	% Ostalo	% Ukupno
1. Jesu	24	14	38	55.81	66.67	59.38
2. I jesu i nisu, nisam siguran	11	5	16	25.58	23.81	25
3. Nisu	6	1	7	13.95	4.76	10.94
4. Ne znam, nisam upoznat	2	0	2	4.65	0	3.13
5. Ukupno	43	20	63	100.00	95.24	98.44

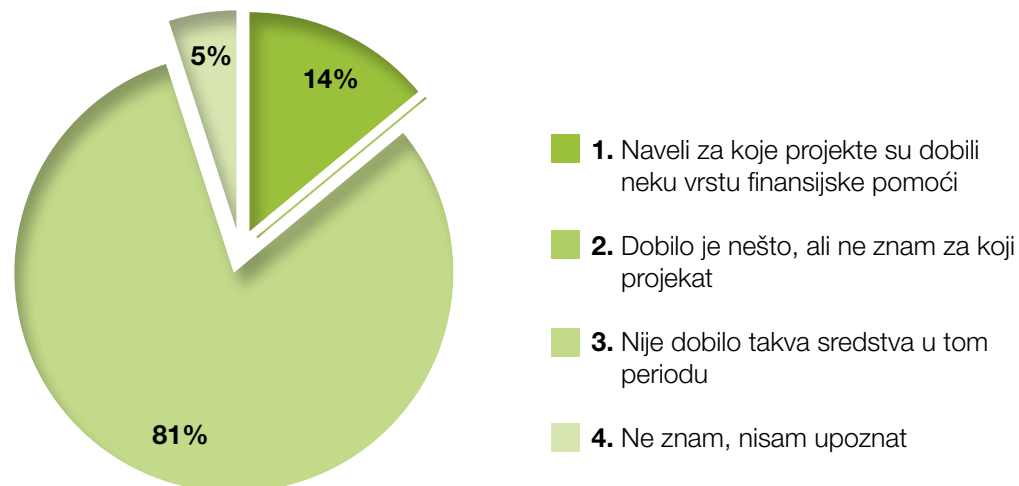
Kada je u pitanju opravdanost i potreba za merama finansijskih opterećenja za zaštitu životne sredine za privredni sektor, većina PS (59%) smatra da su mere finansijskih opterećenja potrebne i opravdane, iako većina njih smatra da su značajan trošak. Svega 10,94% ispitanih smatra da nisu opravdane. Međutim, većina anketiranih ističe da se novac od naknada ne usmerava kako treba i zamera da nema nikakvih subvencija za preduzeća koja poštuju sve obaveze i redovno plaćaju takse.

13. Finansijska pomoć preduzeću za poslednjih pet godina:

UZORAK 13. Da li je Vaše preduzeće u poslednjih 5 godina dobilo neku vrstu finansijske pomoći (dotacije, subvencije) za projekte u oblasti zaštite životne sredine iz lokalnog ili budžeta Republike Srbije? Ako jeste - za koji projekat?

OSTALO 13. Da li je Vaše preduzeće u poslednjih 5 godina dobilo neku vrstu finansijske pomoći (dotacije, subvencije) za projekte u oblasti zaštite životne sredine iz lokalnog ili budžeta Republike Srbije? Ako jeste - za koji projekat?

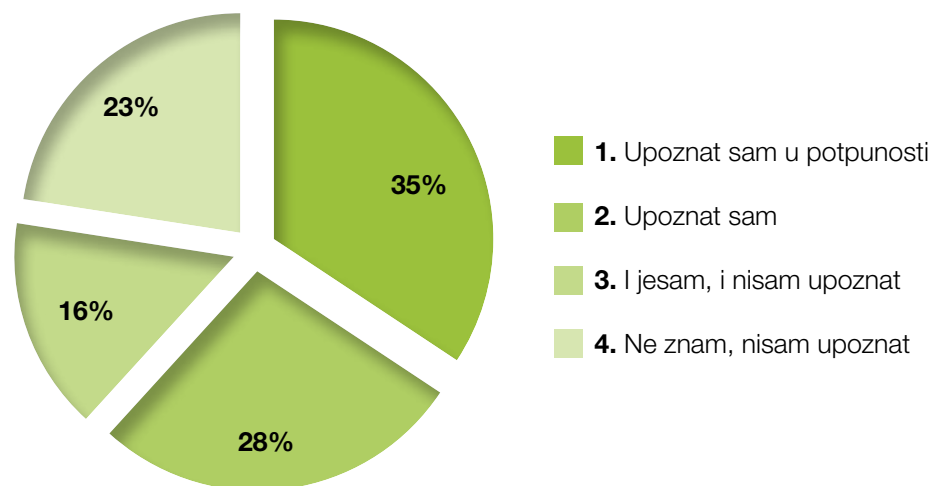
Odgovor	Uzorak	Ostalo	Ukupno	% Uzorak	% Ostalo	% Ukupno
1. Naveli za koje projekte su dobili neku vrstu finansijske pomoći	11	3	14	25.58	14.29	21.88
2. Dobilo je nešto, ali ne znam za koji projekat	0	0	0	0	0	0
3. Nije dobilo takva sredstva u tom periodu	30	17	47	69.77	80.95	73.44
4. Ne znam, nisam upoznat	3	1	4	6.98	4.76	6.25
5. Ukupno	44	21	65	102.33	100.00	101.56

Skoro tri četvrtine anketiranih PS nije dobilo nikakvu vrstu finansijske pomoći u poslednjih 5 godina, pa je primedba data u odgovorima na prethodno pitanje razumljiva. Onih 23% PS koji su dobili neku vrstu pomoći, uglavnom su je dobili za izradu studija, projektne dokumentacije ili za aktivnosti u vezi sa obnovljivim izvorima energije.

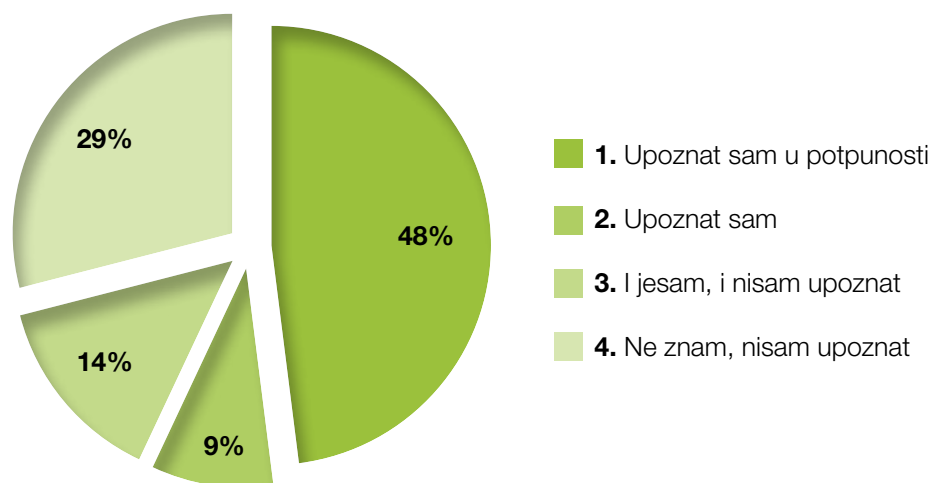
Na osnovu toga se može reći da, osim što je mali procenat PS dobio pomoć, verovatno je reč i o manjim sredstvima.

14. Upoznatost sa pravnim tekovinama EU u oblasti životne sredine:

UZORAK 14. Da li ste upoznati sa pravnim tekovinama EU u oblasti životne sredine?

OSTALO 14. Da li ste upoznati sa pravnim tekovinama EU u oblasti životne sredine?

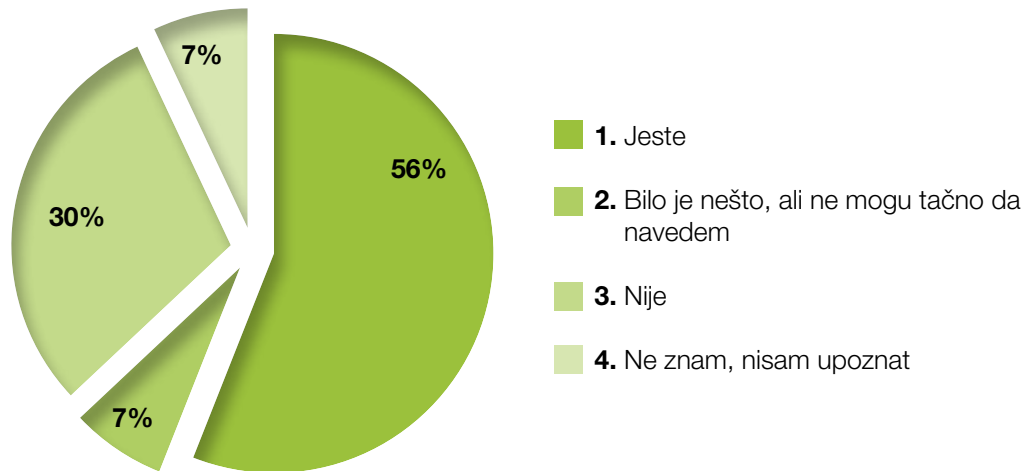

Odgovor	Uzorak	Ostalo	Ukupno	% Uzorak	% Ostalo	% Ukupno
1. Upoznat sam u potpunosti	15	10	25	34.88	47.62	39.06
2. Upoznat sam.	12	2	14	27.91	9.52	21.88
3. I jesam, i nisam upoznat	7	3	10	16.28	14.29	15.63
4. Nisam upoznat sa tim	10	6	16	23.26	28.57	25.00
5. Ukupno	44	21	65	102.33	100.00	101.56

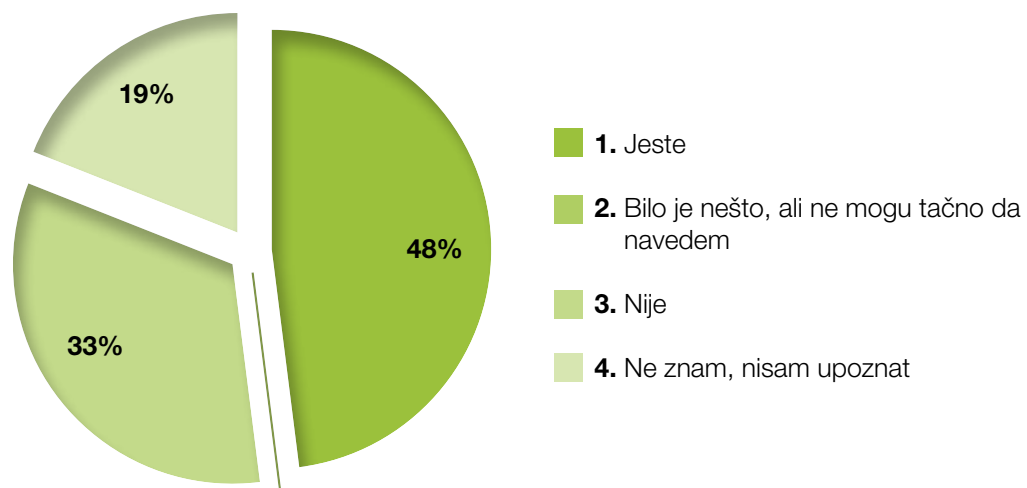
Oko 39% ispitanih predstavnika PS navodi je „u potpunosti upoznato” sa pravnim tekovinama EU u oblasti životne sredine dok je 22% PS koji se izjašnjavaju da su „upoznati”. Delimično je upoznato oko 15% ispitanih. Skoro jedna četvrtina PS nije upoznata sa pravnim tekovinama EU u oblasti zaštite životne sredine.

15. Učešće ili podrška aktivnostima JLS ili OCD u oblasti životne sredine:

UZORAK 15. Da li je Vaše preduzeće do sada učestvovalo ili podržavalo neke aktivnosti u oblasti životne sredine koje su inicirali lokalna samouprava ili organizacije civilnog društva?

OSTALO 15. Da li je Vaše preduzeće do sada učestvovalo ili podržavalo neke aktivnosti u oblasti životne sredine koje su inicirali lokalna samouprava ili organizacije civilnog društva?

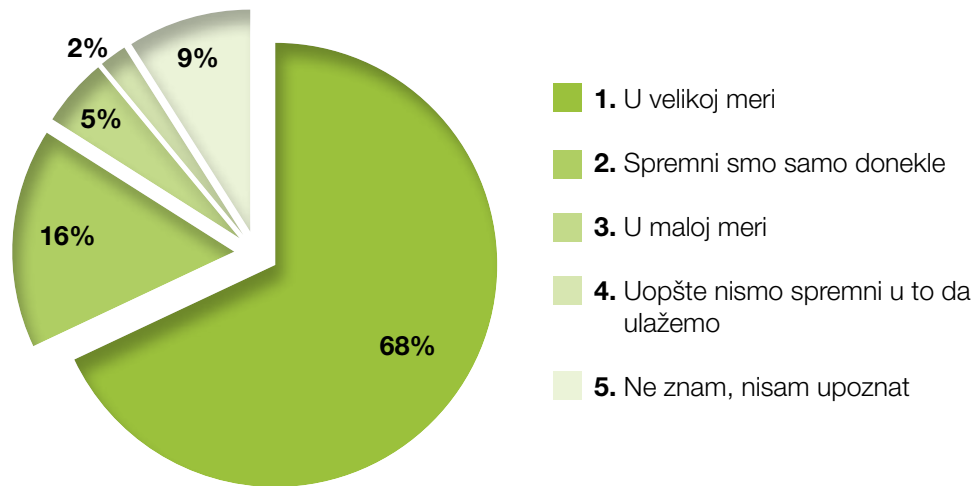

Odgovor	Uzorak	Ostalo	Ukupno	% Uzorak	% Ostalo	% Ukupno
1. Jeste	24	10	34	55.81	47.62	53.13
2. Bilo je nešto, ali ne mogu tačno da navedem	3	0	3	6.98	0	4.69
3. Nije	13	7	20	30.23	33.33	31.25
4. Ne znam, nisam upoznat	3	4	7	6.98	19.05	10.94
5. Ukupno	43	21	64	100.00	100.00	100.00

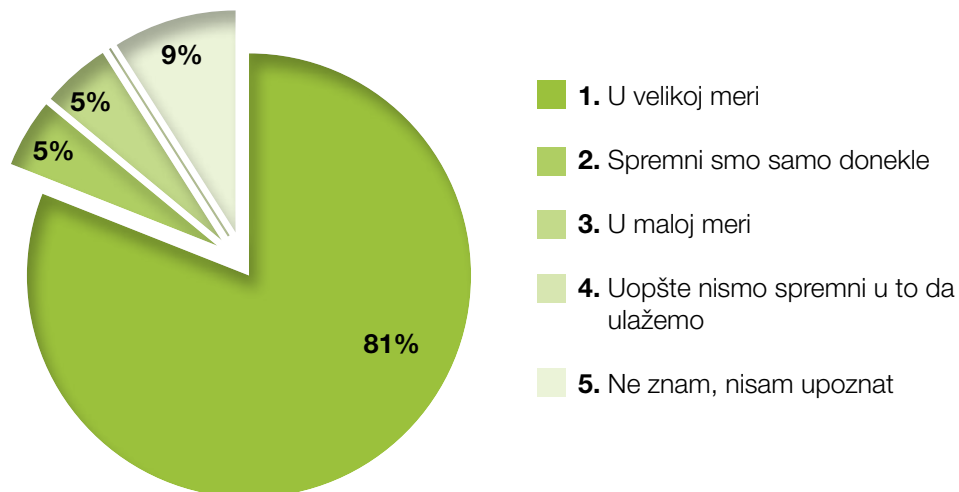
U pogledu učešća ili podrške nekim aktivnostima u oblasti životne sredine, koje su inicirali lokalna samouprava ili organizacije civilnog društva, odgovori predstavnika PS pokazuju da je više od 55% podržavalo projekte u oblasti zaštite životne sredine ili neke slične projekte kroz finansijsku, kadrovsku i logističku podršku. U nekim slučajevima PS su svojim kapacitetima sprovodili aktivnosti koje su od javnog (opšteg) interesa. Na osnovu ovoga bi se moglo zaključiti da je većina anketiranih PS u većoj ili manjoj meri društveno odgovorna i spremna na saradnju.

16. Spremnost na ulaganje u oblasti životne sredine:

UZORAK 16. U kojoj meri ste spremni da ulažete u zaštitu životne sredine (nove tehnologije, kadrove, uvođenje ISO standarda) radi unapređenja životne sredine?

OSTALO 16. U kojoj meri ste spremni da ulažete u zaštitu životne sredine (nove tehnologije, kadrove, uvođenje ISO standarda) radi unapređenja životne sredine?

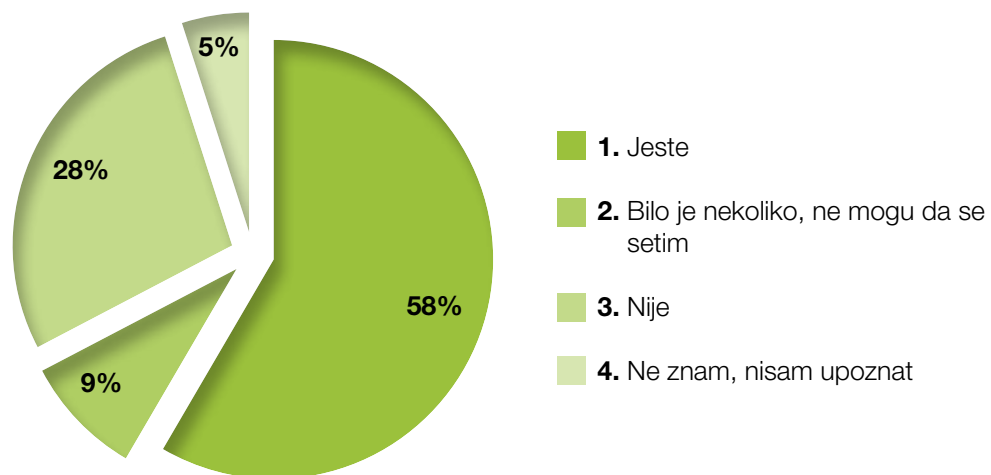

Odgovor	Uzorak	Ostalo	Ukupno	% Uzorak	% Ostalo	% Ukupno
1. U velikoj meri	29	17	46	67.44	80.95	71.88
2. Spremni smo samo donekle	7	1	8	16.28	4.76	12.5
3. U maloj meri	2	1	3	4.65	4.76	4.69
4. Uopšte nismo spremni u to da ulažemo	1	0	1	2.33	0	1.56
5. Ne znam, nisam upoznat	4	2	6	9.3	9.52	9.38
6. Ukupno	43	21	64	100.00	100.00	100.00

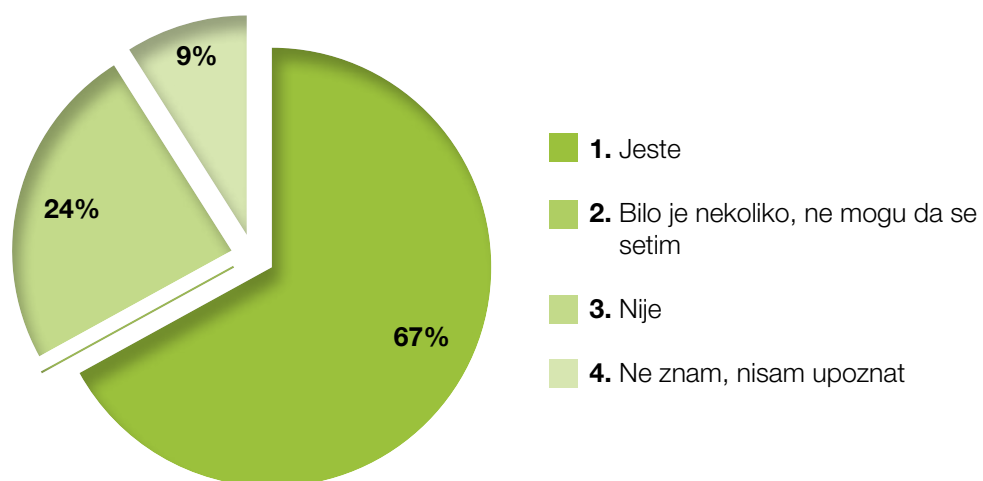
Najveći broj preduzeća je spreman da ulaže u zaštitu životne sredine (nove tehnologije, kadrove, uvođenje ISO standarda). Ako se izuzme nešto više od 9% onih koji su se izjasnili da ne znaju ili nisu upoznati, procenat onih koji nisu spremni da ulažu je zanemarljiv - kod odgovora na ovo pitanje mora se imati u vidu da spremnost PS da ulažu u zaštitu životne sredine i nove tehnologije zavisi i od njihovih potreba, odnosno trenutne opremljenosti. Oblasti u koje bi preduzeća ulagala takođe zavise od toga čime se ona bave, a razlozi za ulaganje se mogu podeliti u dve kategorije: društvena odgovornost i poslovni interes (npr. plasman proizvoda na tržište EU).

17. Učešće u postupcima pred organima JLS (EIA, SEA, IPPC):

UZORAK 17. Da li je Vaše preduzeće u poslednje 3 godine podnosilo zahteve i da li je učestvovalo u postupcima pred organima lokalne samouprave u vezi sa procenom uticaja na životnu sredinu, strateškom procenom uticaja na životnu sredinu ili integrisanom dozvolom?

OSTALO 17. Da li je Vaše preduzeće u poslednje 3 godine podnosilo zahteve i da li je učestvovalo u postupcima pred organima lokalne samouprave u vezi sa procenom uticaja na životnu sredinu, strateškom procenom uticaja na životnu sredinu ili integrisanom dozvolom?

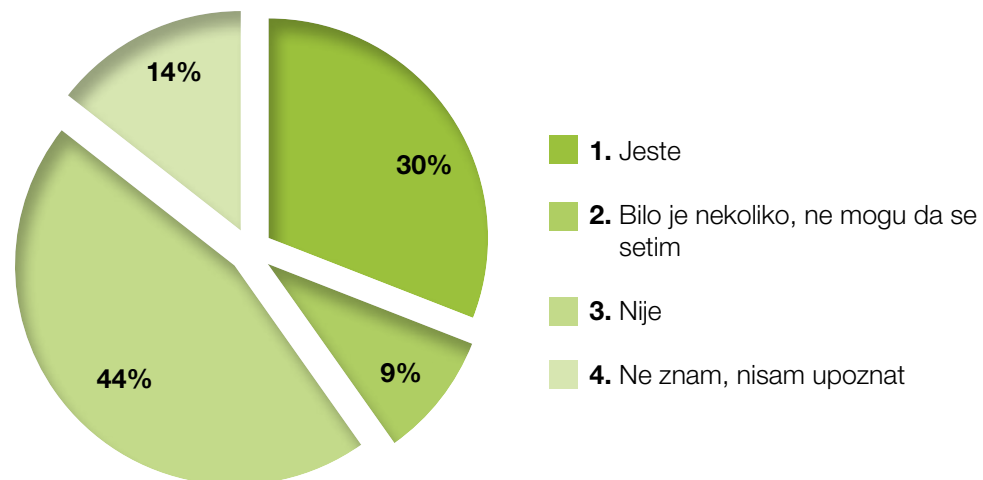

Odgovor	Uzorak	Ostalo	Ukupno	% Uzorak	% Ostalo	% Ukupno
1. Jeste	25	14	39	58.14	66.67	60.94
2. Bilo je nekoliko, ne mogu da se setim	4	0	4	9.3	0	6.25
3. Nije	12	5	17	27.91	23.81	26.56
4. Ne znam, nisam upoznat	2	2	4	4.65	9.52	6.25
6. Ukupno	43	21	64	100.00	100.00	100.00

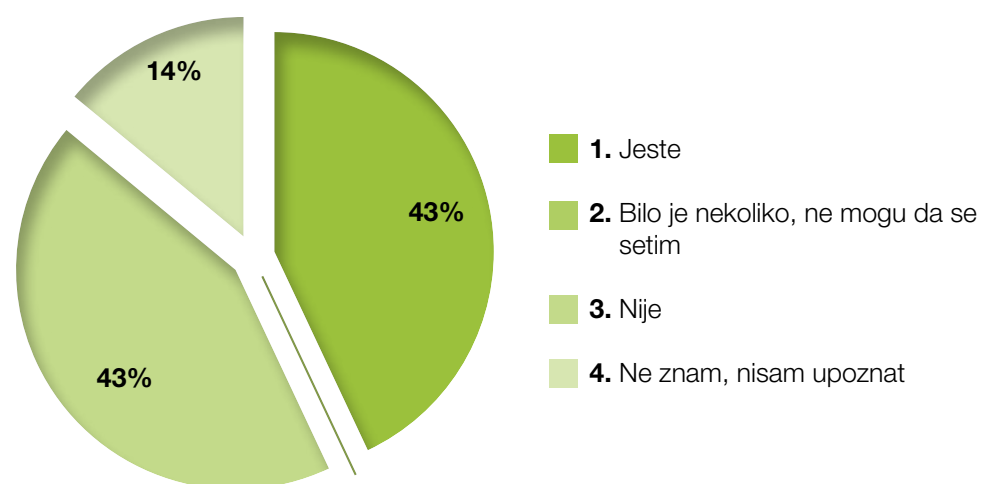
Više od dve trećine PS je podnosilo zahteve i učestvovalo u postupcima pred organima JLS, a broj postupaka se kreće od 1 do 10 u prethodne tri godine (misli se pre svega na procenu uticaja na životnu sredinu, stratešku procenu uticaja na životnu sredinu ili integrisanu dozvolu). Ovo opet zavisi od veličine preduzeća i njegove delatnosti. Uglavnom se radi o postupcima procene uticaja na životnu sredinu.

18. Učešće u postupcima pred organima JLS po osnovu obaveza iz drugih propisa:

UZORAK 18. Da li je Vaše preduzeće u poslednje 3 godine podnosilo zahteve i da li je učestvovalo u postupcima pred organima lokalne samouprave u vezi sa obavezama koje proističu iz drugih zakona ili drugih propisa u oblasti zaštite životne sredine?

OSTALO 18. Da li je Vaše preduzeće u poslednje 3 godine podnosilo zahteve i da li je učestvovalo u postupcima pred organima lokalne samouprave u vezi sa obavezama koje proističu iz drugih zakona ili drugih propisa u oblasti zaštite životne sredine?

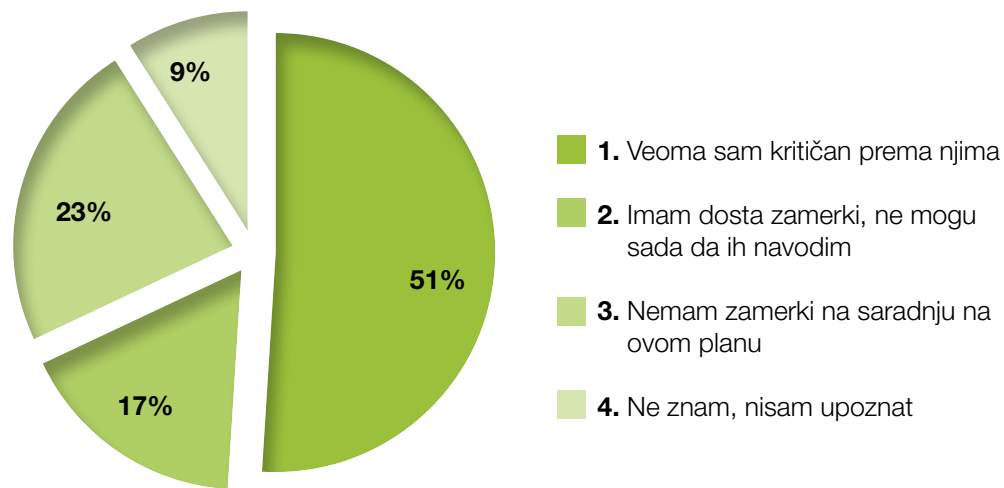

Odgovor	Uzorak	Ostalo	Ukupno	% Uzorak	% Ostalo	% Ukupno
1. Jeste	13	9	22	30.23	42.86	34.38
2. Bilo je nekoliko, ne mogu da se setim	4	0	4	9.3	0	6.25
3. Nije	19	9	28	44.19	42.86	43.75
4. Ne znam, nisam upoznat	6	3	9	13.95	14.29	14.06
5. Ukupno	42	21	63	97.67	100.00	98.44

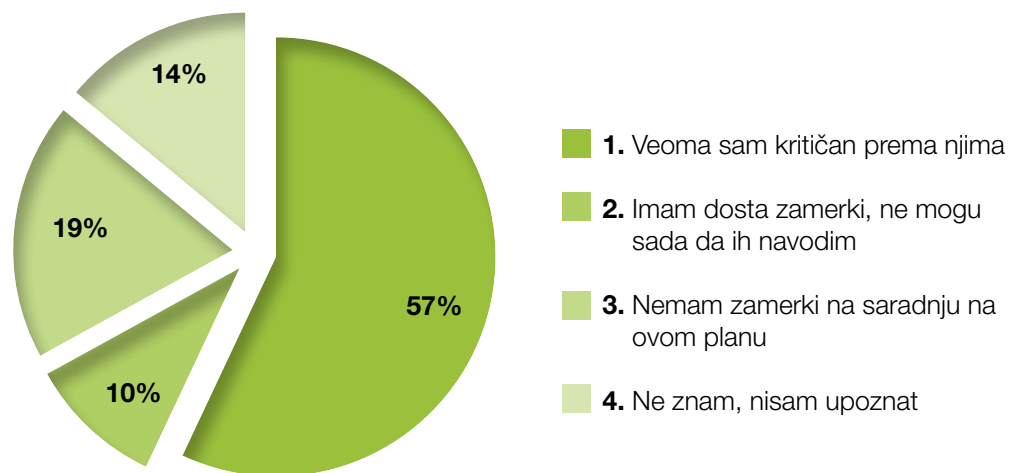
Kada se radi o učešću u postupcima pred organima JLS, po osnovu obaveza koje proističu iz drugih propisa u oblasti životne sredine, više od trećine anketiranih PS je podnosilo zahteve i učestvovalo u postupcima, dok skoro 45% nije. Broj postupaka se kreće od 1 do „nekoliko”, a radi se o dobijanju saglasnosti vezanim za postupanje sa otpadom, aktivnostima koje su regulisane zakonom o vodama i sl.

19. Procena administrativnih procedura za dobijanje saglasnosti vezanih za zaštitu životne sredine (procena uticaja, strateška procena uticaja, integrisana dozvola):

UZORAK 19. Kako biste ocenili administrativne procedure za dobijanje saglasnosti vezanih za zaštitu životne sredine (procena uticaja, strateška procena uticaja, integrisana dozvola)?

UZORAK 18. Kako biste ocenili administrativne procedure za dobijanje saglasnosti vezanih za zaštitu životne sredine (procena uticaja, strateška procena uticaja, integrisana dozvola)?

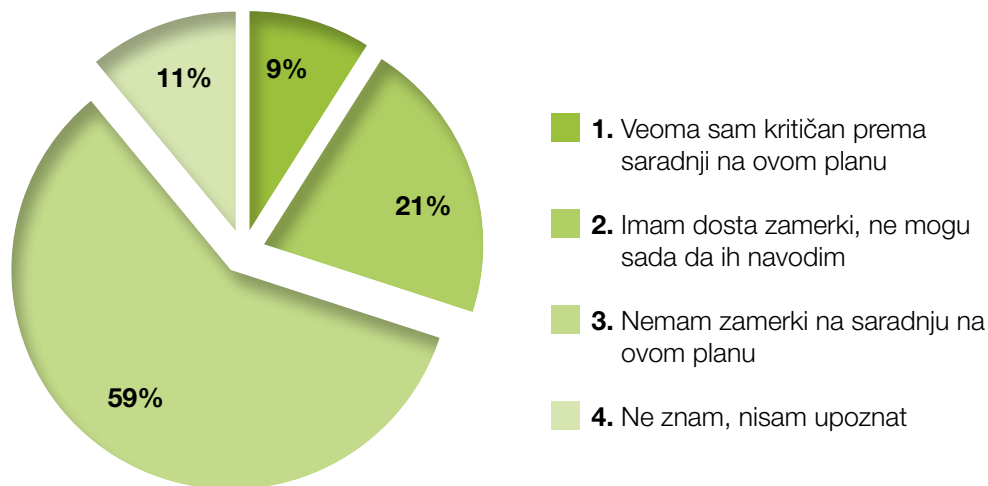

Odgovor	Uzorak	Ostalo	Ukupno	% Uzorak	% Ostalo	% Ukupno
1. Veoma sam kritičan prema njima	22	12	34	51.16	57.14	53.13
2. Imam dosta zamerki, ne mogu sada da ih navodim	7	2	9	16.28	9.52	14.06
3. Nemam zamerki na saradnju na ovom planu	10	4	14	23.26	19.05	21.88
4. Ne znam, nisam upoznat	4	3	7	9.3	14.29	10.94
6. Ukupno	43	21	64	100.00	100.00	100.00

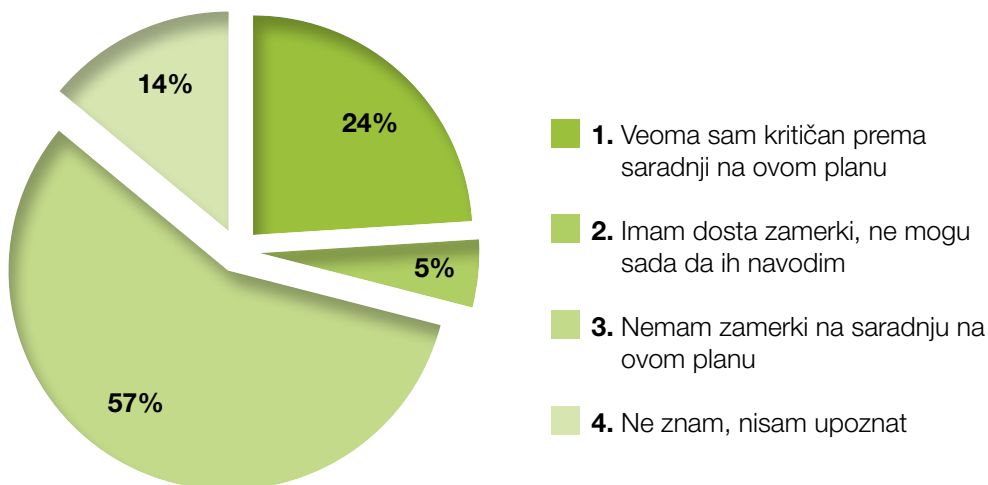
U ispitivanju stavova predstavnika PS o administrativnim procedurama za dobijanje saglasnosti vezanih za zaštitu životne sredine (procena uticaja, strateška procena uticaja, integrisana dozvola) konstatuje se da je više od 65% PS veoma kritično prema navedenim procedurama ili imaju dosta zamerki, dok ih 23% nema. Interesantno je da više od 10% ne zna ili nije upoznato sa ovim pitanjem iako se radi o licima čiji bi posao trebalo da bude sprovođenje tih procedura ispred svog PS. ***Najčešća zamerka je da su procedure komplikovane i da je potrebno mnogo vremena za njihovo sprovođenje.*** Ovo je očigledno jedan od važnijih problema u saradnji PS i organa uprave odnosno lokalne samouprave.

20. Saradnja sa lokalnom samoupravom (EIA, SEA, IPPC):

UZORAK 20. Kako biste ocenili Vašu dosadašnju saradnju sa lokalnom samoupravom na poslovima oko dobijanja saglasnosti vezanih za zaštitu?

OSTALO 20. Kako biste ocenili Vašu dosadašnju saradnju sa lokalnom samoupravom na poslovima oko dobijanja saglasnosti vezanih za zaštitu?

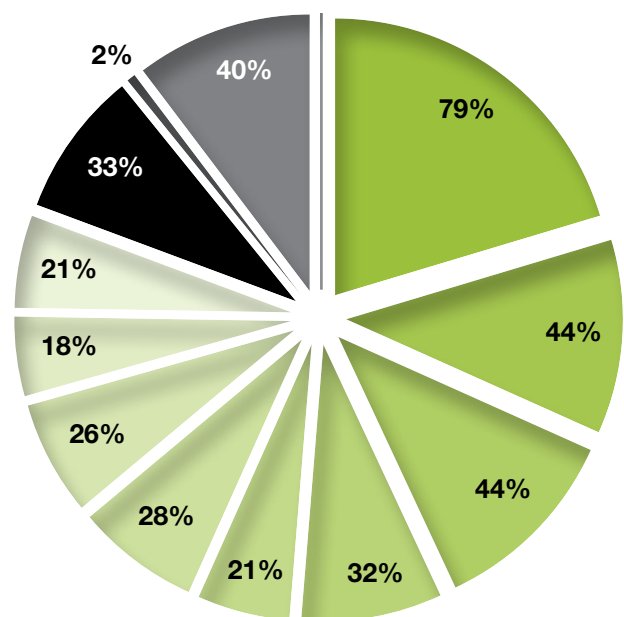

Odgovor	Uzorak	Ostalo	Ukupno	% Uzorak	% Ostalo	% Ukupno
1. Veoma sam kritičan prema saradnji na ovom planu	4	5	9	9.30	23.81	14.06
2. Imam dosta zamerki, ne mogu sada da ih navodim	9	1	10	20.93	4.76	15.63
3. Nemam zamerki na saradnju na ovom planu	25	12	37	58.14	57.14	57.81
4. Ne znam, nisam upoznat	5	3	8	11.63	14.29	12.50
5. Ukupno	43	21	64	100.00	100.00	100.00

Procenjujući dosadašnju saradnju sa lokalnom samoupravom na poslovima oko dobijanja saglasnosti u vezi sa zaštitom životne sredine (procena uticaja, strateška procena uticaja, integrisana dozvola) manje od 30% PS se izjasnilo da ima zamerke. One se najčešće odnose na nestručnost, neinformisanost i neažurnost nadležnih službenika i nesposobnost da rešavaju probleme. S obzirom da više od 58% PS nema zamerke, možda bi se moglo zaključiti da su procedure same po sebi veći problem nego saradnja sa lokalnom samoupravom, odnosno da je veći problem u propisima nego u kadrovima.

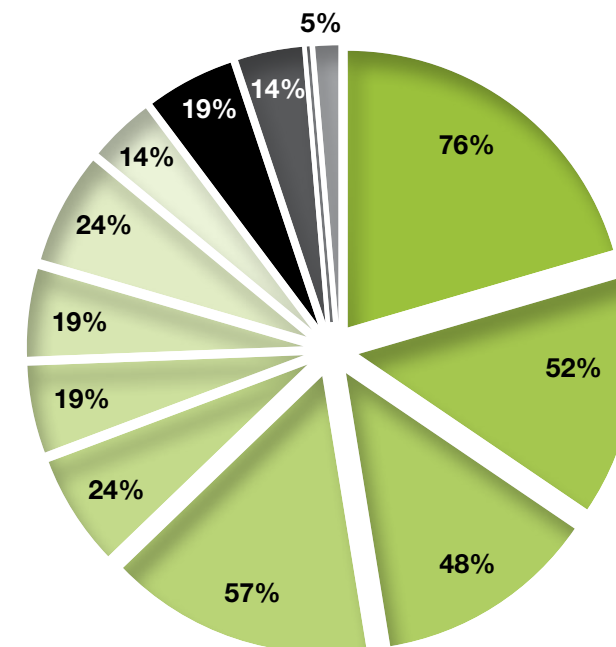
21. Najveći problemi u sprovođenju propisa:

UZORAK 21. Koji su, po Vašem mišljenju, najveći problemi u sprovođenju propisa i politike u oblasti zaštite životne sredine u Vašoj opštini/gradu?

- 1. Nedostatak finansijskih sredstava
- 2. Nedovoljan broj zaposlenih na poslovima ZŠS
- 3. Nedovoljna stručnost ljudi na tim poslovima
- 4. Nezadovoljavajuća tehnička opremljenost
- 5. Nezadovoljavajuća saradnja sa republičkim, odnosno pokrajinskim organima
- 6. Nedovoljno razvijen pravni okvir
- 7. Problemi u tumačenju propisa
- 8. Nedostatak političke volje
- 9. Nedostatak saradnje sa civilnim sektorom
- 10. Nedostatak podrške javnosti
- 11. Nedostatak odgovarajućih ovlašćenja
- 12. Naveli nešto drugo
- 13. Ne znam, nisam upoznat

OSTALO 21. Koji su, po Vašem mišljenju, najveći problemi u sprovođenju propisa i politike u oblasti zaštite životne sredine u Vašoj opštini/gradu?

- 1. Nedostatak finansijskih sredstava
- 2. Nedovoljan broj zaposlenih na poslovima ZŠS
- 3. Nedovoljna stručnost ljudi na tim poslovima
- 4. Nezadovoljavajuća tehnička opremljenost
- 5. Nezadovoljavajuća saradnja sa republičkim, odnosno pokrajinskim organima
- 6. Nedovoljno razvijen pravni okvir
- 7. Problemi u tumačenju propisa
- 8. Nedostatak političke volje
- 9. Nedostatak saradnje sa civilnim sektorom
- 10. Nedostatak podrške javnosti
- 11. Nedostatak odgovarajućih ovlašćenja
- 12. Naveli nešto drugo
- 13. Ne znam, nisam upoznat

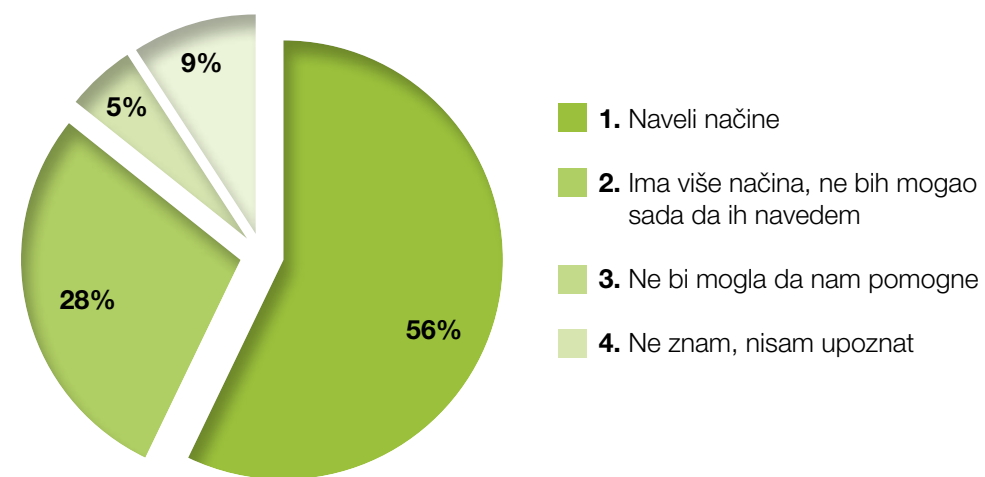
Odgovor	Uzorak	Ostalo	Ukupno	% Uzorak	% Ostalo	% Ukupno
1. Nedostatak finansijskih sredstava	34	16	50	79.07	76.19	78.13
2. Nedovoljan broj zaposlenih na poslovima ZŠS	19	11	30	44.19	52.38	46.88
3. Nedovoljna stručnost ljudi na tim poslovima	19	10	29	44.19	47.62	45.31
4. Nezadovoljavajuća tehnička opremljenost	14	12	26	32.56	57.14	40.63
5. Nezadovoljavajuća saradnja sa republičkim, odnosno pokrajinskim organima	9	5	14	20.93	23.81	21.88
6. Nedovoljno razvijen pravni okvir	12	4	16	27.91	19.05	25
7. Problemi u tumačenju propisa	11	4	15	25.58	19.05	23.44
8. Nedostatak političke volje	8	5	13	18.6	23.81	20.31
9. Nedostatak saradnje sa civilnim sektorom	9	3	12	20.93	14.29	18.75
10. Nedostatak podrške javnosti	14	4	18	32.56	19.05	28.13
11. Nedostatak odgovarajućih ovlašćenja	1	3	4	2.33	14.29	6.25
12. Naveli nešto drugo	17	0	17	39.53	0	26.56
13. Ne znam, nisam upoznat	0	1	1	0	4.76	1.56
14. Ukupno	167	78	245	388.37	371.43	382.81

Kao najveće probleme u sprovođenju propisa u oblasti zaštite životne sredine, najveći procenat PS navodi nedostatak finansijskih sredstava. Slede nedovoljan broj zaposlenih, nedovoljna stručnost i problem tehničke opremljenosti.

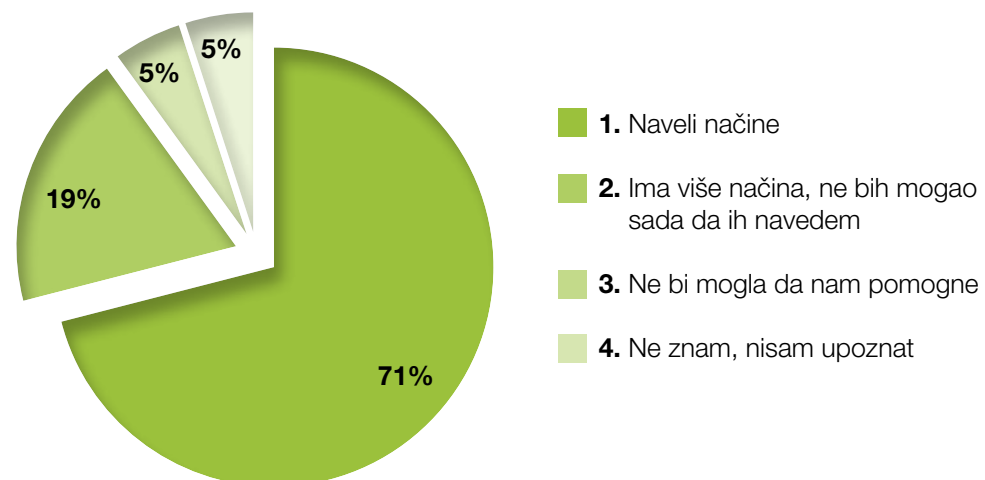
Treba istaći da više od 27% PS smatra nedostatak podrške javnosti za značajan problem.

22. Uloga Privredne komore Srbije (PKS):

UZORAK 22. Na koji način bi, po Vašem mišljenju, Privredna komora Srbije mogla više da Vam pomaže u rešavanju problema životne sredine?

OSTALO 22. Na koji način bi, po Vašem mišljenju, Privredna komora Srbije mogla više da Vam pomaže u rešavanju problema životne sredine?

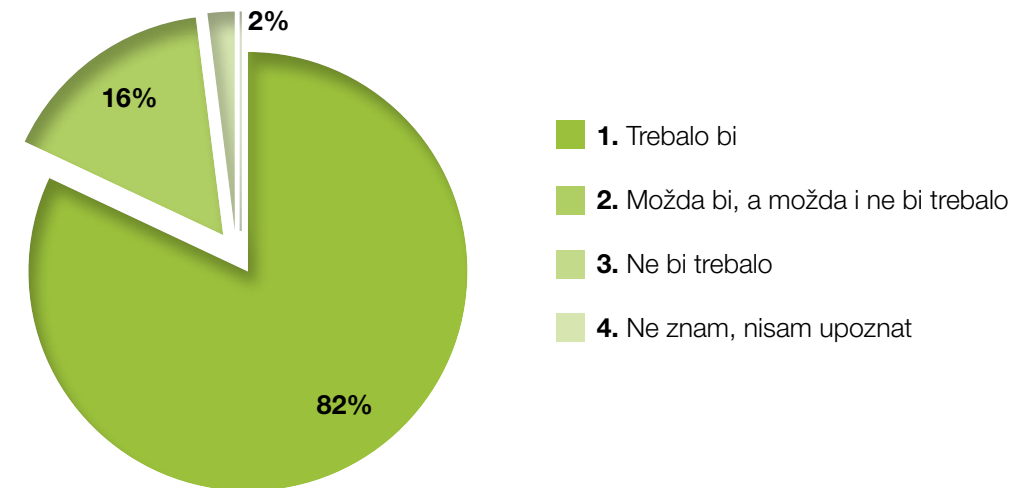

Odgovor	Uzorak	Ostalo	Ukupno	% Uzorak	% Ostalo	% Ukupno
1. Naveli načine	24	15	39	55.81	71.43	60.94
2. Ima više načina, ne bih mogao sada da ih navedem	12	4	16	27.91	19.05	25
3. Ne bi mogla da nam pomogne	2	1	3	4.65	4.76	4.69
4. Ne znam, nisam upoznat	4	1	5	9.3	4.76	7.81
5. Ukupno	42	21	63	97.67	100.00	98.44

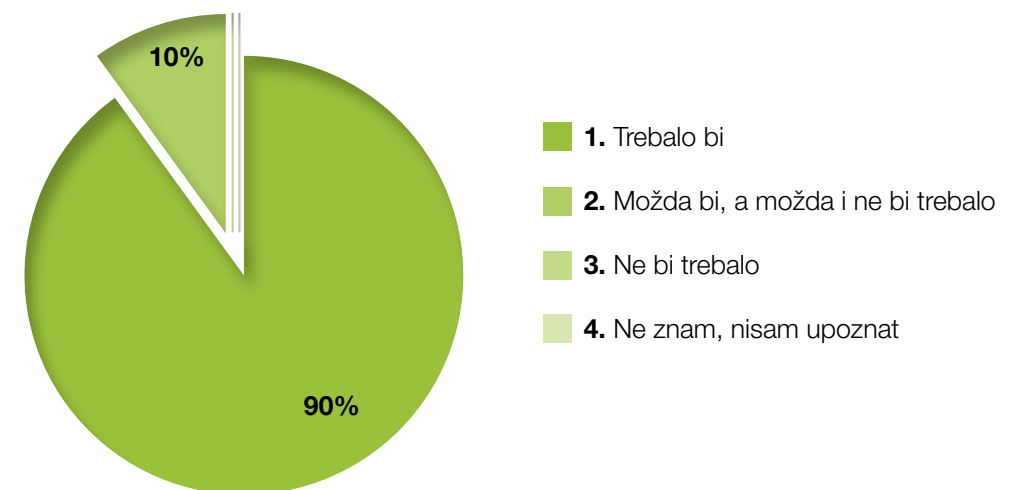
U pogledu uloge PKS, po mišljenju 60% anketiranih privrednih subjekata, PKS bi trebalo da obezbedi manje takse i namete na privredu, da omogući olakšice društveno odgovornim preduzećima, da pospešuje razmenu iskustava i informacija, da se bavi edukacijom privrede i bude most u saradnji sa državnim organima. Očigledno je da privredni subjekti imaju velika očekivanja od PKS kao zastupnika njenih interesa. Još 25% smatra da ima više načina za pomoć privrednim subjektima, ali ih nisu navodili. Iz odgovora se međutim može videti da se daju predlozi da komora organizuje sektor za zaštitu životne sredine, a isti već dugo postoji, što ukazuje da neki predstavnici privrednih subjekata nisu dovoljno informisani o radu PKS.

23. Veće uključivanje privrednog sektora u proces pripreme propisa iz oblasti zaštite životne sredine:

UZORAK 23. Da li smatrate da bi privredni sektor trebalo da bude više uključen u proces pripreme propisa iz oblasti zaštite životne sredine?

OSTALO 23. Da li smatrate da bi privredni sektor trebalo da bude više uključen u proces pripreme propisa iz oblasti zaštite životne sredine?

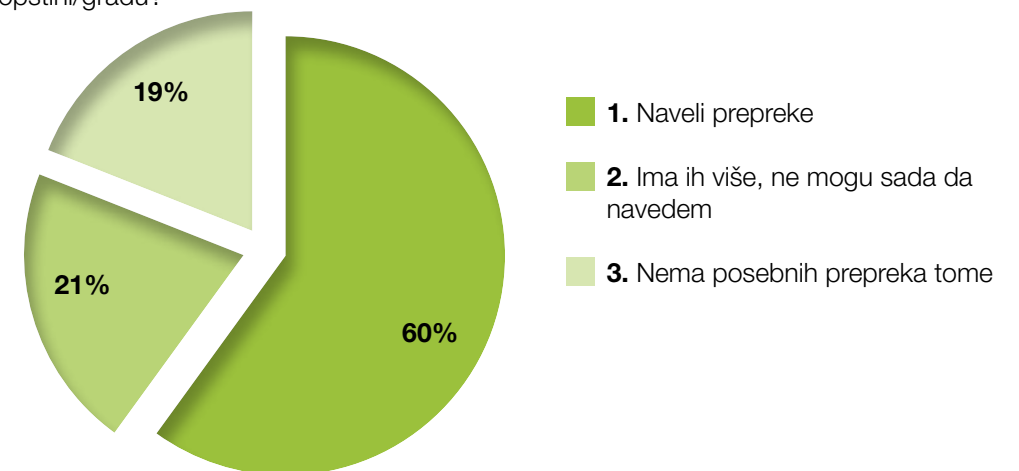

Odgovor	Uzorak	Ostalo	Ukupno	% Uzorak	% Ostalo	% Ukupno
1. Trebalo bi	35	19	54	81.40	90.48	84.38
2. Možda bi, a možda i ne bi trebalo	7	2	9	16.28	9.52	14.06
3. Ne bi trebalo	1	0	1	2.33	0.00	1.56
4. Ne znam, nisam upoznat	0	0	0	0.00	0.00	0.00
5. Ukupno	43	21	64	100.00	100.00	100.00

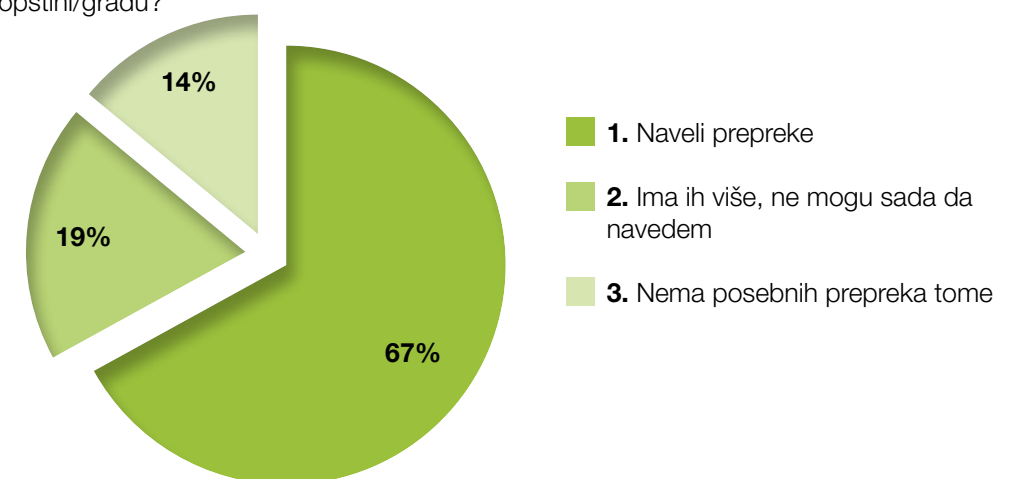
Velika većina privrednih subjekata smatra da bi privredni sektor trebalo da bude uključen u pripremu propisa. Načini na koji bi to trebalo sprovesti su sledeći: predstavnici najvećih preduzeća moraju biti uključeni u rad tela koja pripremaju propise i dokumenata i moraju biti donosioci odluka, privreda treba da delegira stručnjake u odgovarajuće komisije, davanjem sugestija i mišljenja na nacрте propisa i sl. Privredni subjekti smatraju da značajan deo ovih aktivnosti može da se realizuje preko PKS.

24. Najznačajnije prepreke većem uključivanju privrednog sektora u pripremi i sprovođenju propisa u oblasti zaštite životne sredine:

UZORAK 24. Koje su, po Vašem mišljenju, najznačajnije prepreke većem uključivanju privrednog sektora u pripremi i sprovođenju propisa u oblasti zaštite životne sredine u Vašoj opštini/gradu?

OSTALO 24. Koje su, po Vašem mišljenju, najznačajnije prepreke većem uključivanju privrednog sektora u pripremi i sprovođenju propisa u oblasti zaštite životne sredine u Vašoj opštini/gradu?

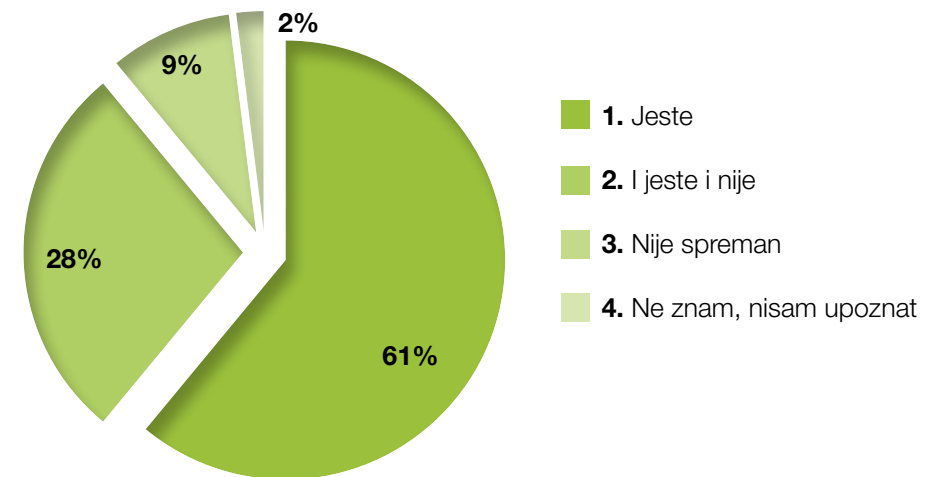
Odgovor	Uzorak	Ostalo	Ukupno	% Uzorak	% Ostalo	% Ukupno
1. Naveli prepreke	26	14	40	60.47	66.67	62.50
2. Ima ih više, ne mogu sada da navedem	9	4	13	20.93	19.05	20.31
3. Nema posebnih prepreka tome	8	3	11	18.60	14.29	17.19
4. Ukupno	43	21	64	100.00	100.00	100.00

Najznačajnije prepreke većem uključivanju privrednog sektora u pripremi i sprovođenju propisa u oblasti životne sredine su, po mišljenju 62% anketiranih PS, politika, nedovoljna angažovanost i nezainteresovanost nadležnih u lokalnim samoupravama.

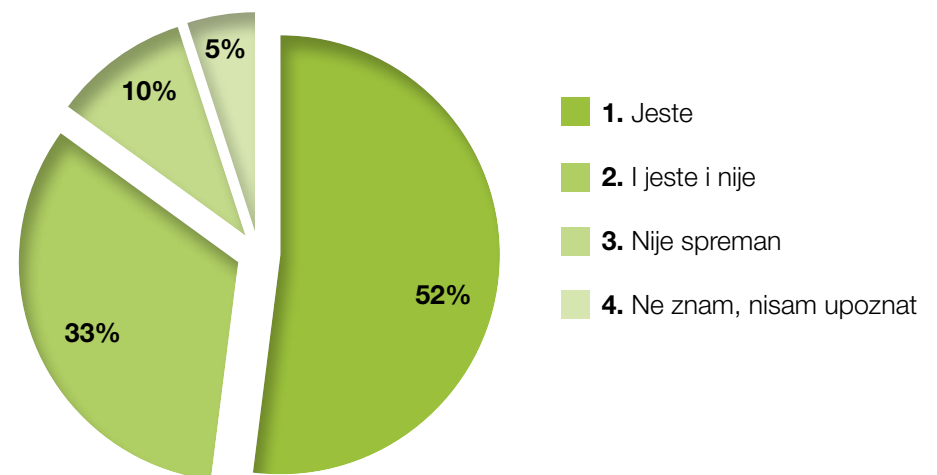
Manje od 20% privrednih subjekata misli da u tome nema posebnih prepreka. Odgovori na ovo pitanje svakako zavise i od same opštine/grada, odnosno njihovih kapaciteta.

25. Spremnost privrednog sektora da učestvuje u procesu pripreme i donošenja propisa i odluka u oblasti zaštite životne sredine:

UZORAK 25. Da li je privredni sektor spreman da učestvuje u procesu pripreme i donošenja propisa i odluka u oblasti zaštite životne sredine?

OSTALO 25. Da li je privredni sektor spreman da učestvuje u procesu pripreme i donošenja propisa i odluka u oblasti zaštite životne sredine?

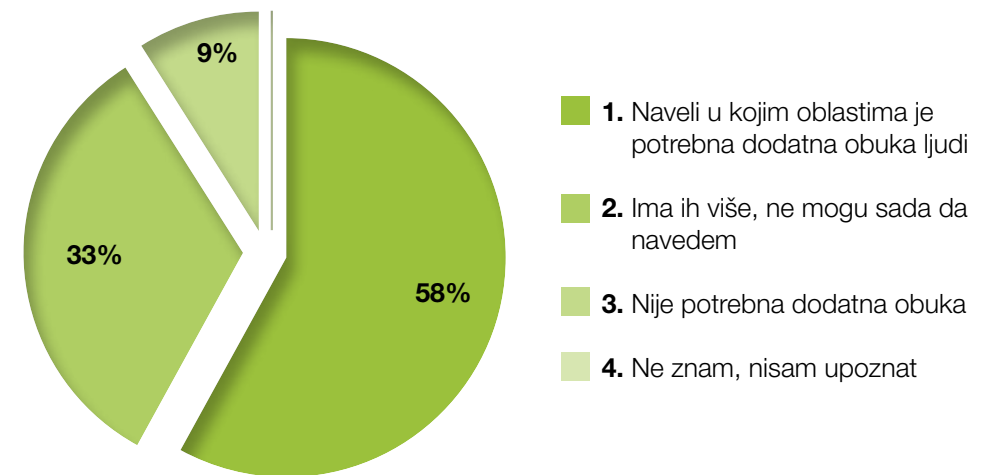
Odgovor	Uzorak	Ostalo	Ukupno	% Uzorak	% Ostalo	% Ukupno
1. Jeste	26	11	37	60.47	52.38	57.81
2. I jeste i nije	12	7	19	27.91	33.33	29.69
3. Nije spreman	4	2	6	9.30	9.52	9.38
4. Ne znam, nisam upoznat	1	1	2	2.33	4.76	3.13
5. Ukupno	43	21	64	100.00	100.00	100.00

Što se tiče spremnosti privrednog sektora da učestvuje u procesu pripreme i donošenja propisa i odluka u oblasti zaštite životne sredine iz odgovora se jasno vidi da većina ispitanih (58%) smatra da je privredni sektor spreman, dok manje od 10% misli da nije.

Interesantno je da je skoro jedna trećina neopredeljenih, i misle „i da jesu i da nisu“ spremni.

26. Potreba za dodatnom obukom:

UZORAK 26. Da li je i u kojim oblastima, po Vašem mišljenju, potrebna dodatna obuka ljudi iz privrednog sektora za veće uključivanje u zaštitu životne sredine?

OSTALO 26. Da li je i u kojim oblastima, po Vašem mišljenju, potrebna dodatna obuka ljudi iz privrednog sektora za veće uključivanje u zaštitu životne sredine?

Odgovor	Uzorak	Ostalo	Ukupno	% Uzorak	% Ostalo	% Ukupno
1. Naveli u kojim oblastima je potrebna dodatna obuka ljudi	25	10	35	58.14	47.62	54.69
2. Ima ih više, ne mogu sada da navedem	14	8	22	32.56	38.10	34.38
3. Nije potrebna dodatna obuka	4	3	7	9.30	14.29	10.94
4. Ne znam, nisam upoznat	0	0	0	0.00	0.00	0.00
5. Ukupno	43	21	64	100.00	100.00	100.00

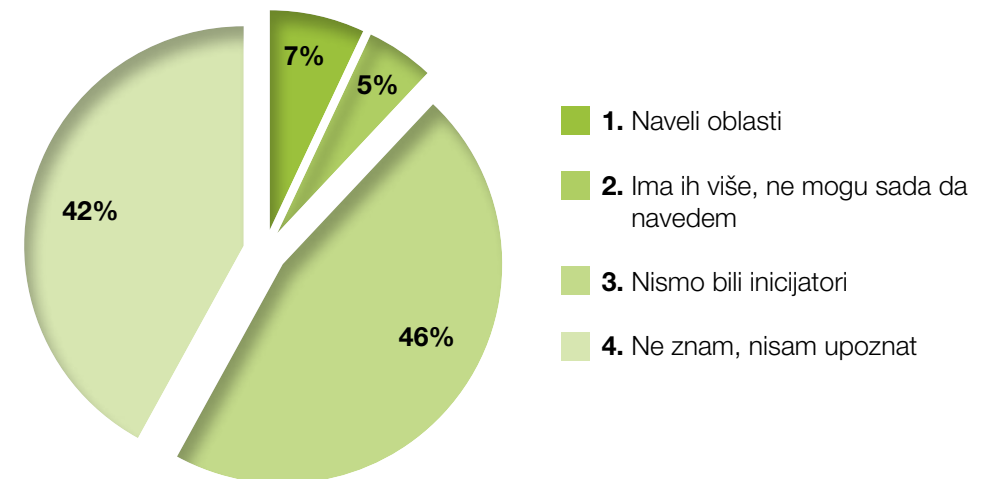
Dodatna obuka ljudi iz privrednog sektora za veće uključivanje u zaštitu životne sredine je potrebna po mišljenju više od 87% privrednih subjekata. Samo nešto više od 12% smatra da nije.

Oni koji su naveli oblasti u kojima je obuka potrebna, najviše navode sledeće: priprema izveštaja za Agenciju za životnu sredinu, upravljanje otpadom, čistija proizvodnja i zaštita vazduha.

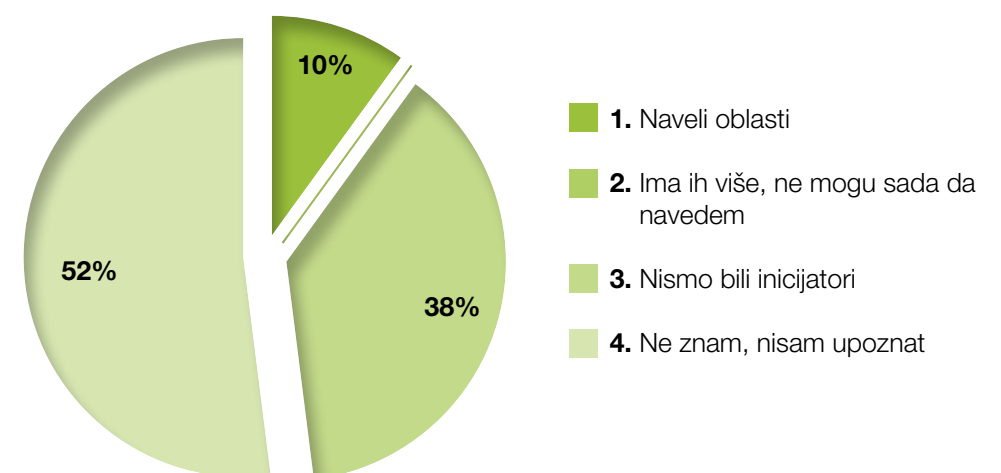
Značajan deo anketiranih ističe da je obuka potrebna u svim ili skoro svim oblastima.

27. Inicijativa privrednog sektora za donošenje nekih odluka u zaštiti životne sredine:

UZORAK 27. Da li je i u kojim oblastima privredni sektor inicirao donošenje nekih odluka u zaštiti životne sredine u Vašoj opštini/gradu?

OSTALO 27. Da li je i u kojim oblastima privredni sektor inicirao donošenje nekih odluka u zaštiti životne sredine u Vašoj opštini/gradu?

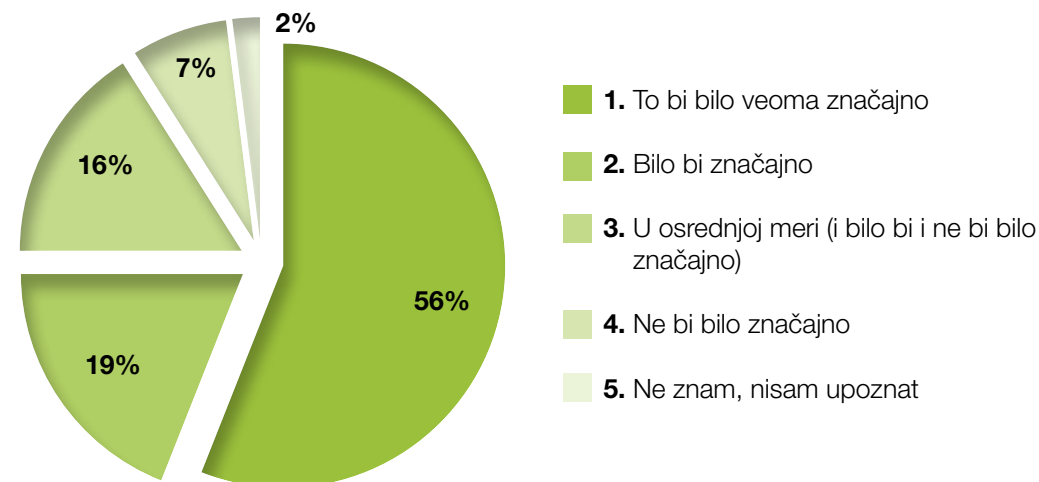
Odgovor	Uzorak	Ostalo	Ukupno	% Uzorak	% Ostalo	% Ukupno
1. Naveli oblasti	3	2	5	6.98	9.52	7.81
2. Ima ih više, ne mogu sada da navedem	2	0	2	4.65	0.00	3.13
3. Nismo bili inicijatori	20	8	28	46.51	38.10	43.75
4. Ne znam, nisam upoznat	18	11	29	41.86	52.38	45.31
5. Ukupno	43	21	64	100.00	100.00	100.00

Svega nešto više od 12% privrednih subjekata iniciralo je donošenje nekih odluka u oblasti životne sredine u opštini i/ili gradu. Ostali nisu pokretali inicijative. Ovako mali procenat može biti tumačen na različite načine (ne postoje kapaciteti, ne postoji navika, praksa, svest, itd).

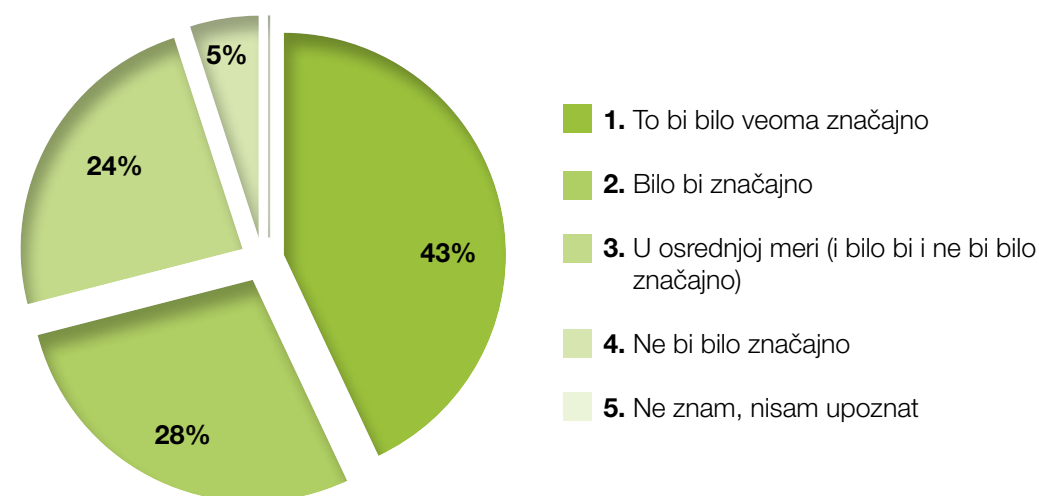
Oni koji su ih pokretali nisu naveli koje su to inicijative niti u kojim oblastima.

28. Relevantnost učešća predstavnika privrednog sektora u procesu pregovaranja o pristupanju Srbije EU, u delu koji se odnosi na životnu sredinu:

UZORAK 28. Šta mislite, koliko bi bilo značajno da predstavnici privrednog sektora učestvuju u procesu pregovaranja o pristupanju Srbije EU, u delu koji se odnosi na životnu sredinu?

OSTALO 28. Šta mislite, koliko bi bilo značajno da predstavnici privrednog sektora učestvuju u procesu pregovaranja o pristupanju Srbije EU, u delu koji se odnosi na životnu sredinu?

Odgovor	Uzorak	Ostalo	Ukupno	% Uzorak	% Ostalo	% Ukupno
1. To bi bilo veoma značajno	24	9	33	55.81	42.86	51.56
2. Bilo bi značajno	8	6	14	18.6	28.57	21.88
3. U osrednjoj meri (i bilo bi i ne bi bilo značajno)	7	5	12	16.28	23.81	18.75
4. Ne bi bilo značajno	3	1	4	6.98	4.76	6.25
5. Ne znam, nisam upoznat	1	0	1	2.33	0	1.56
6. Ukupno	43	21	64	100.00	100.00	100.00

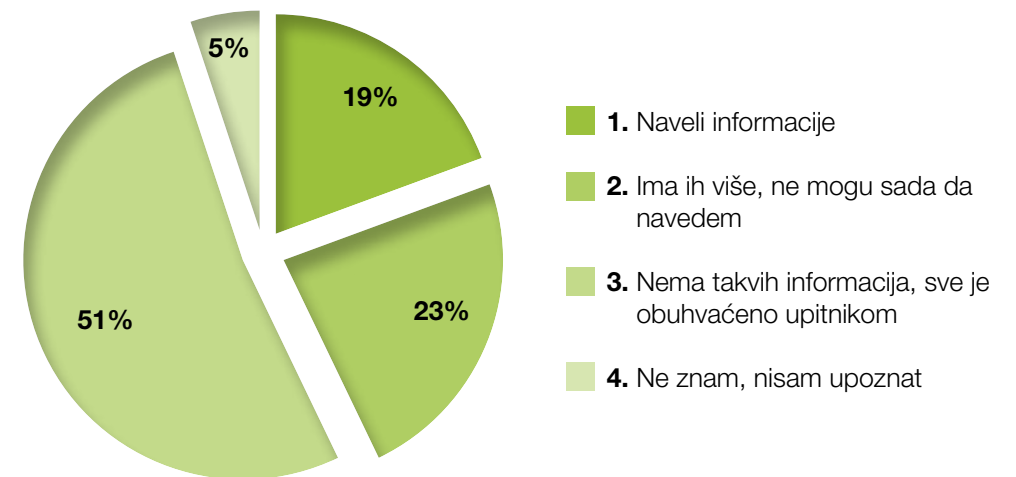
Učešće predstavnika privrednog sektora u procesu pregovaranja o pristupanju Srbije EU, u delu koji se odnosi na životnu sredinu, skoro tri četvrtine ispitanih smatra „značajnim” ili „veoma značajnim”. Istovremeno, 18% da bi i bilo i ne bi bilo značajno, dok je procenat onih koji smatraju da ne bi bilo značajno mali, tačnije 6%. Prva grupa smatra da bi bilo značajno zbog bolje primene EU regulative, mogućnosti da se rokovi za sprovođenje određenih obaveza, a posebno poštovanja nekih graničnih emisija donekle pomere, zbog realnije procene mogućnosti sprovođenja EU propisa, mogućnosti lobiranja, pripreme privrednog sektora za sprovođenje obaveza itd.

Oni koji smatraju da to ne bi bilo značajno su mišljenja da bi državni službenici koji će učestvovati u pregovorima morali pre toga da se upoznaju sa problemima privrednog sektora i da oni treba da ih zastupaju.

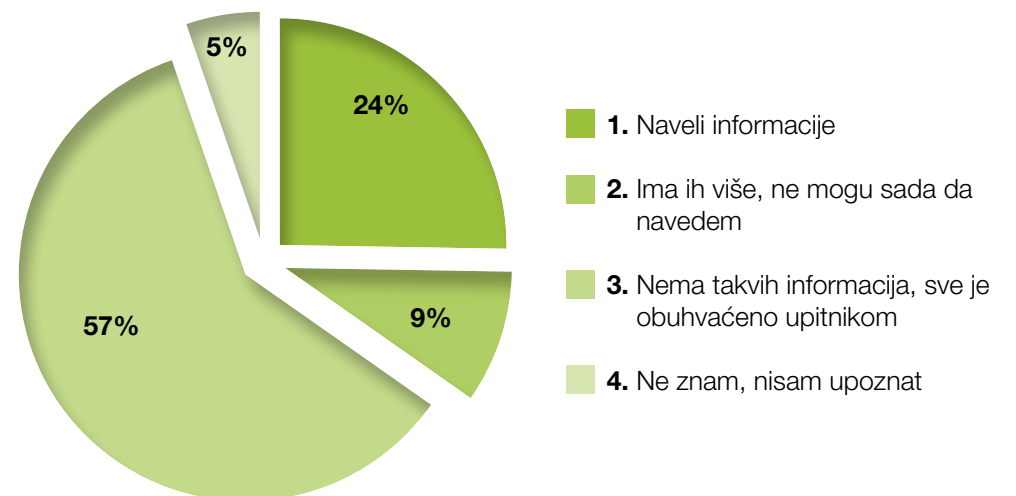
Iz odgovora na ovo pitanje se može videti da su privredni subjekti svesni da će ulaskom u EU njihove obaveze u vezi sa zaštitom životne sredine biti veće i da žele da se pripreme za to.

29. Dodatne informacije koje nisu obuhvaćene upitnikom:

UZORAK 29. Koje biste dodatne informacije iz Vaše privredne organizacije još mogli da navedete, ako smatrate da su značajne za životnu sredinu, a nisu obuhvaćene ovim upitnikom?

OSTALO 29. Koje biste dodatne informacije iz Vaše privredne organizacije još mogli da navedete, ako smatrate da su značajne za životnu sredinu, a nisu obuhvaćene ovim upitnikom?

Odgovor	Uzorak	Ostalo	Ukupno	% Uzorak	% Ostalo	% Ukupno
1. Naveli informacije	8	5	13	18.6	23.81	20.31
2. Ima ih više, ne mogu sada da navedem	10	2	12	23.26	9.52	18.75
3. Nema takvih informacija, sve je obuhvaćeno upitnikom	22	12	34	51.16	57.14	53.13
4. Ne znam, nisam upoznat	2	1	3	4.65	4.76	4.69
5. Ukupno	42	20	62	97.67	95.24	96.88

Većina ispitanih (53%) smatra da je sve važno obuhvaćeno upitnikom. Jedna petina ispitanih je navela da ima i drugih informacija. Od dodatnih informacija anketirani ističu da se zakoni selektivno primenjuju i da je potrebna bolja saradnja između privrednog i civilnog sektora, itd.

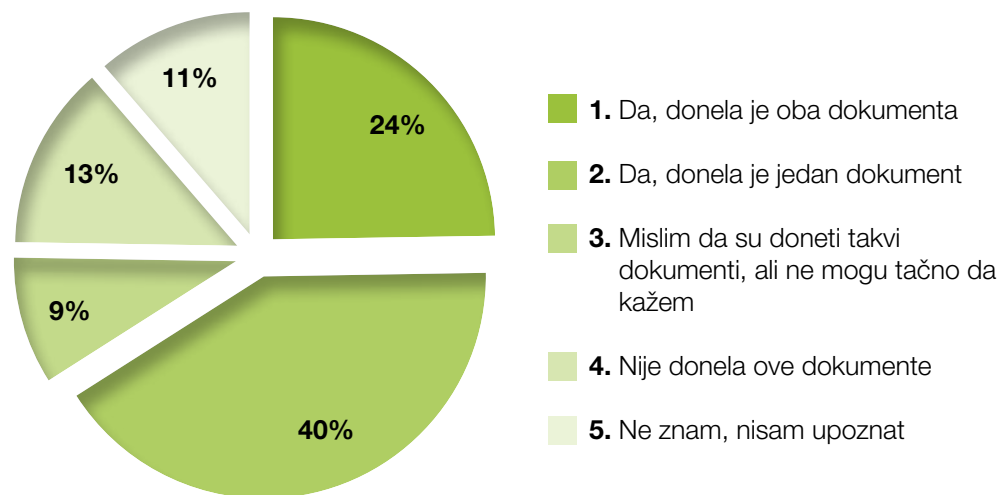
III ORGANIZACIJE CIVILNOG DRUŠTVA

Ispitivanje stavova predstavnika organizacija civilnog društva (OCD) sprovedeno je kroz dve grupe pitanja (ukupno 46 pitanja). U prvoj grupi (16 pitanja) očekivalo se, najvećim delom, da OCD daju procenu stanja u JLS (onako kako to izgleda iz ugla OCD). U drugoj grupi (30 pitanja) predmet istraživanja je bilo pitanje kapaciteta OCD. U tom smislu, u prvoj grupi pitanja istraživani su stavovi OCD u pogledu pitanja koja se odnose na rad JLS (a mogla bi biti od značaja za rad OCD i prepoznavanje i razumevanje problema JLS), odnosno stavovi OCD o njihovim sopstvenim kapacitetima.

A. STAVOVI OCD O KAPACITETIMA JLS

1. Upoznatost sa postojanjem lokalnih strateških dokumenata:

Da li je Vaša opština/grad donela Strategiju održivog razvoja ili Lokalni ekološki akcioni plan? Ako jeste – koji i kada?

Odgovori	Ostalo	%Ostalo
1. Da, donela je oba dokumenta	13	23.64
2. Da, donela je jedan dokument	22	40.00
3. Mislim da su doneti takvi dokumenti, ali ne mogu tačno da kažem	5	9.09
4. Nije donela ove dokumente	7	12.73
5. Ne znam, nisam upoznat	6	10.91
6. Ukupno	53	96.36

Ukupno 40% ispitanika je odgovorilo da je njihova opština donela samo jedan dokument (Strategiju održivog razvoja ili LEAP). Na potpitanje koji doku-

ment je donesen, od 22 ispitanika (ili 40%), koliko ih je ukupno dalo odgovor na ovo pitanje, 15 je odgovorilo da je donesen LEAP, a 7 je odgovorilo da su donele Strategiju lokalnog održivog razvoja.

Od ukupnog broja anketiranih predstavnika OCD 24% je odgovorilo da je njihova opština donela i Strategiju održivog razvoja i LEAP.

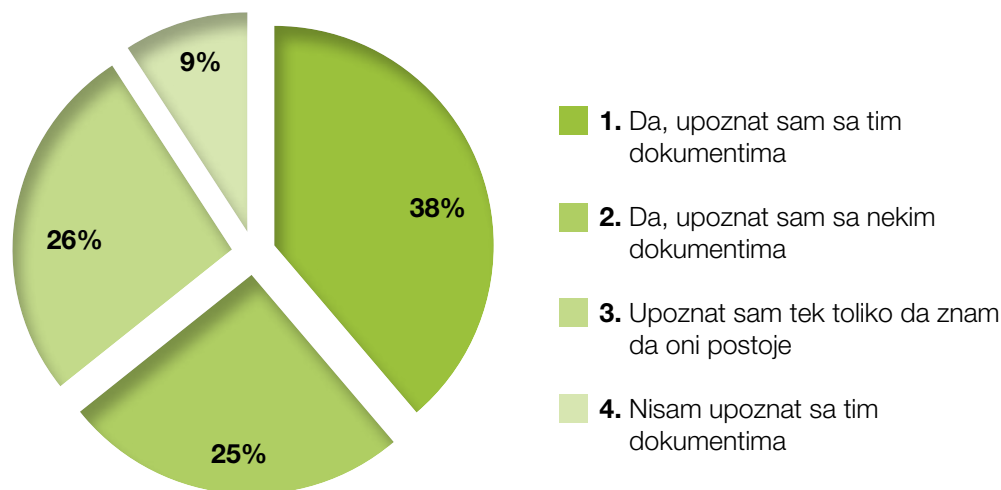
Na potpitanje kada su dokumenta donesena, ukupno je odgovorilo 18 predstavnika OCD (ili 22%) od ukupno 55 koliki je bio uzorak. Do donošenja prvog Zakona o zaštiti životne sredine iz 2004. god, samo je jedna opština donela jedan od ova dva strateška dokumenta, i to LEAP, 2003. god. Ova dva dokumenta su najviše usvajana tokom 2010. god. (ukupno je usvojeno šest dokumenata).

Ukupno 13% predstavnika OCD-a je odgovorilo da njihova opština nije donela ni jedan od ova dva dokumenta.

Indikativno je to što je 11% izjavilo da ne zna, odnosno da nije poznato da li je njihova opština donela neki od ova dva dokumenta. Ako se tome doda i ukupno 9% predstavnika OCD koje je odgovorilo da misli da su takva dokumenta doneta, ali nisu bili sigurni, onda se može zaključiti da skoro petina ispitanih predstavnika OCD ne zna za postojanje strateških dokumenata njihovih JLS.

2. Upoznatost sa republičkim strateškim dokumentima:

Da li Vam je poznato koje strateške dokumente, programe i planove u oblasti zaštite životne sredine je Republika Srbija (Skupština, Vlada ili resorno ministarstvo) usvojila u poslednjih 5 godina?

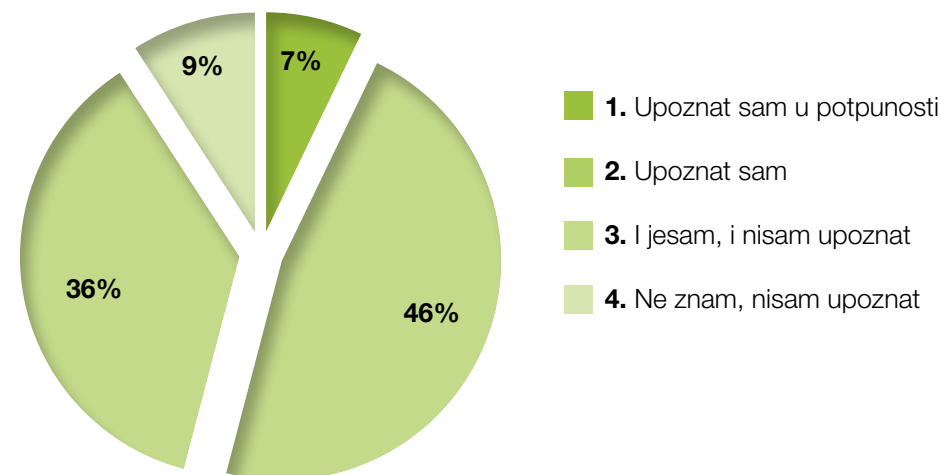
Odgovori	Ostalo	%Ostalo
1. Da, upoznat sam sa tim dokumentima	21	38.18
2. Da, upoznat sam sa nekim dokumentima	14	25.45
3. Upoznat sam tek toliko da znam da oni postoje	14	25.45
4. Nisam upoznat sa tim dokumentima	5	9.09
5. Ukupno	54	98.18

Na pitanje da li vam je poznato koje strateške dokumente, programe i planove u oblasti zaštite životne sredine je Republika Srbija (Skupština, Vlada ili resorno ministarstvo) usvojila u poslednjih 5 godina 38%, ispitanika je odgovorilo da im je poznato koje strateške dokumente, programe i planove u oblasti zaštite životne sredine je R. Srbija usvojila u poslednjih 5 godina.

Jednak procenat (25%) ispitanika je odgovorio da je upoznat sa nekim od dokumenata, kao i da je upoznat tek toliko da zna da oni postoje, a 9% da nije upoznat sa tim dokumentima.

3. Upoznatost sa pravnim tekovinama EU:

Da li ste upoznati sa pravnim tekovinama EU u oblasti životne sredine i sa strateškim dokumentima?

Odgovori	Ostalo	%Ostalo
1. Upoznat sam u potpunosti	4	7.27
2. Upoznat sam	25	45.45
3. I jesam, i nisam upoznat	20	36.36
4. Ne znam, nisam upoznat	5	9.09
5. Ukupno	54	98.18

U pogledu upoznatosti sa pravnim tekovinama EU u oblasti životne sredine, pozitivno je odgovorilo 45% OCD. Delimično poznavanje, odnosno da „i jesu i nisu poznati“ odgovorilo je 36% OCD.

Odgovor da su „u potpunosti upoznati“ dalo je svega 7% ispitanika, a da nisu upoznati 9% ispitanika.

4. Obaveštenost o tome da li je opština/grad donela određene planske dokumente u oblasti zaštite životne sredine:

Da li je Vaša opština/grad donela sledeće planske dokumente u oblasti zaštite životne sredine?

Odgovori	Ostalo	%Ostalo
1. Plan upravljanja otpadom	25	45.45
2. Plan zaštite prirodnih dobara	11	20.00
3. Planovi koji regulišu zaštitu vazduha	10	18.18
4. Planovi zaštite od buke	7	12.73
5. Eksterni planovi – reagovanje u vanrednim situacijama	7	12.73
6. Ne znam, nisam upoznat	13	23.64
7. Ukupno	73	132.73

Najviše ispitanika, nešto više od jedne trećine, je odgovorilo da je njihova opština donela Plan upravljanja otpadom. Odgovor na potpitanje koje godine je donet Plan upravljanja otpadom dalo je ukupno 21 ispitanika (38%), od čega je u čak 11 opština Plan usvojen tokom 2011. god. U 4 opštine Plan upravljanja otpadom je usvojen 2010. god, u 3 opštine tokom tekuće 2012. god, a po jedan plan je usvajan 2005, 2007. i 2009. g.

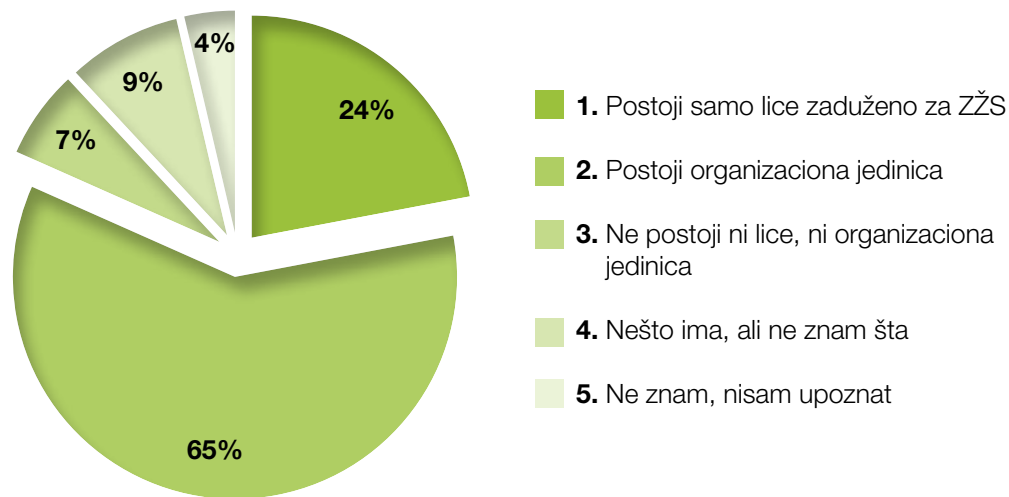
Nešto više od jedne šestine ispitanika odgovorilo je da ne zna, odnosno da nisu upoznati da li je njihova opština/grad donela navedena dokumenta iz oblasti zaštite životne sredine.

Odgovor da je opština donela Plan zaštite prirodnih dobara dalo je nešto više od jedne sedmine ispitanika, a nešto manje od jedne sedmine ispitanika je odgovorilo da je donet Plan koji reguliše zaštitu vazduha.

Odgovor na pitanja da je donesen Plan zaštite od buke i Eksterni planovi u vezi sa reagovanjem u vanrednim situacijama dao je jednak procenat predstavnika OCD, nešto manje od jedne desetine.

5. Obaveštenost o postojanju organizacione jedinice, organa ili lica zaduženog za pitanja zaštite životne sredine:

Da li u Vašoj opštini/gradu postoji organizaciona jedinica, organ ili samo lice zaduženo za pitanja zaštite životne sredine? Ako postoji, navesti njegov naziv, odnosno funkciju i broj zaposlenih:

Odgovori	Ostalo	%Ostalo
1. Postoji samo lice zaduženo za ZŽS	13	23.64
2. Postoji organizaciona jedinica	36	65.45
3. Ne postoji ni lice, ni organizaciona jedinica	4	7.27
4. Nešto ima, ali ne znam šta	5	9.09
5. Ne znam, nisam upoznat	2	3.64
6. Ukupno	60	109.09

Što se tiče postojanja organizacione jedinice, organa ili lica zaduženog za pitanja životne sredine u ispitanim opštinama/gradovima tri petine ispitanika je dalo pozitivan odgovor. Prosečan broj zaposlenih u ovim organizacionim jedinicama je svega 5.

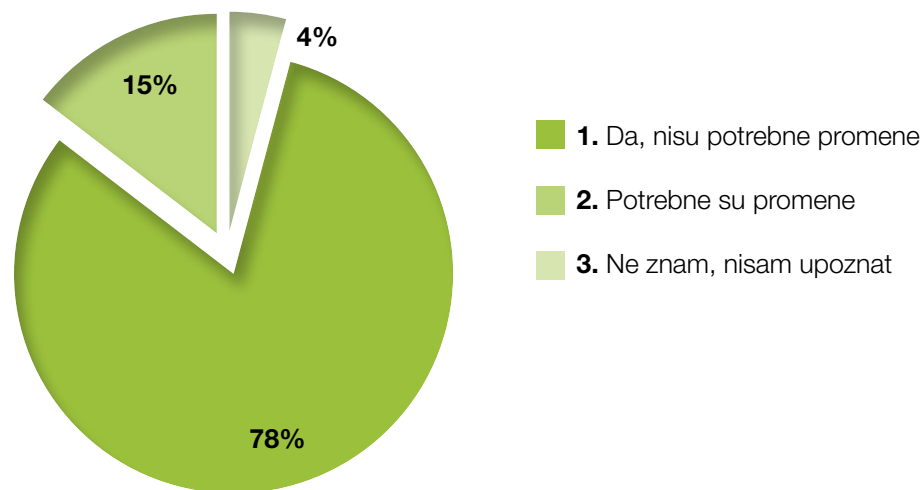
Da postoji samo lice zaduženo za zaštitu životne sredine odgovorilo je nešto više od jedne petine predstavnika OCD, dok su ostali dobijeni procenti skromni.

Da nešto ima, ali da ne zna šta, odgovorila je jedna dvanaestina ispitanika.

Odgovor da ne postoji ni lice, ni organizaciona jedinica dala je jedna petnaestina ispitanika, a jedna tridesetina ispitanika je odgovorila da ne zna, odnosno da nisu upoznati.

6. Procena postojeće organizacije i sistematizacije poslova u JLS:

Da li smatrate da je postojeća organizacija i sistematizacija dobra, odnosno dovoljna za uspešno sprovođenje politike i propisa u oblasti zaštite životne sredine na lokalnom nivou?

Odgovori	Ostalo	%Ostalo
1. Da, nisu potrebne promene	2	3.64
2. Potrebne su promene	43	78.18
3. Ne znam, nisam upoznat	8	14.55
4. Ukupno	53	96.36

Najveći broj ispitanika (78%) je izjavilo da postojeća organizacija i sistematizacija nije dobra, odnosno da nije dovoljna za uspešno sprovođenje politike životne sredine na lokalnom nivou, odnosno da su potrebne promene.

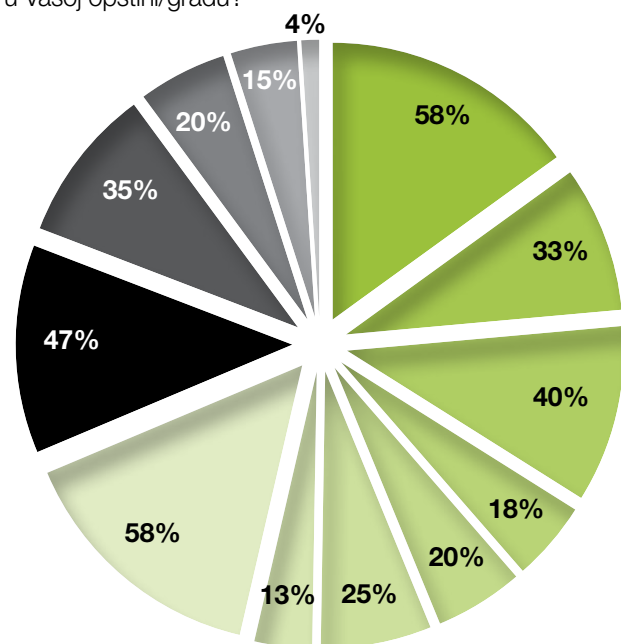
Neki od odgovora koji su dati na potpitanje koje i kakve promene su potrebne su sledeći: Obezbediti i osnažiti uticaj građana i OCD na javnu politiku; Osnažiti saradnju i umrežavanje OCD-a; Jačanje kapaciteta lokalnih samouprava i OCD-a; Organizovanje javnih kampanja; U realizaciji pitanja zaštite ži-

votne sredine raditi monitoring i evaluaciju; Povećati broj stručnjaka iz oblasti zaštite životne sredine i ekološkog menadžmenta; Formirati ekološku policiju i ekološki tim itd.

Odgovor da ne zna, odnosno da nije upoznat, dalo je 15% ispitanika. Da nisu potrebne promene izjasnilo se 4% ispitanika.

7. Najveći problemi u sprovođenju propisa u oblasti zaštite životne sredine u opštini/gradu:

Koji su, po Vašem mišljenju, najveći problemi u sprovođenju propisa i politike u oblasti zaštite životne sredine u Vašoj opštini/gradu?

- 1. Nedostatak finansijskih sredstava
- 2. Nedovoljan broj zaposlenih na poslovima ZŠS
- 3. Nedovoljna stručnost ljudi na tim poslovima
- 4. Nezadovoljavajuća tehnička opremljenost
- 5. Nezadovoljavajuća saradnja sa republičkim, odnosno pokrajinskim organima
- 6. Nedovoljno razvijen pravni okvir
- 7. Problemi u tumačenju propisa
- 8. Nedostatak političke volje
- 9. Nedostatak saradnje sa civilnim sektorom
- 10. Nedostatak podrške javnosti
- 11. Nedostatak odgovarajućih ovlašćenja
- 12. Naveli nešto drugo
- 13. Ne znam, nisam upoznat

Odgovori	Ostalo	%Ostalo
1. Nedostatak finansijskih sredstava	32	58.18
2. Nedovoljan broj zaposlenih na poslovima ZŠS	18	32.73
3. Nedovoljna stručnost ljudi na tim poslovima	22	40.00
4. Nezadovoljavajuća tehnička opremljenost	10	18.18
5. Nezadovoljavajuća saradnja sa republičkim, odnosno pokrajinskim organima	11	20.00
6. Nedovoljno razvijen pravni okvir	14	25.45
7. Problemi u tumačenju propisa	7	12.73
8. Nedostatak političke volje	32	58.18
9. Nedostatak saradnje sa civilnim sektorom	26	47.27
10. Nedostatak podrške javnosti	19	34.55
11. Nedostatak odgovarajućih ovlašćenja	11	20.00
12. Naveli nešto drugo	8	14.55
13. Ne znam, nisam upoznat	2	3.64
14. Ukupno	212	385.45

Odgovarajući na pitanje koji su najveći problemi u sprovođenju propisa u oblasti zaštite životne sredine u vašoj opštini/gradu, jednak, a ujedno i najveći broj ispitanika, nešto više od jedne sedmine, odgovorio je da je to nedostatak finansijskih sredstava i nedostatak političke volje.

Nešto manje od jedne osmine ispitanika je navelo nedostatak saradnje sa civilnim sektorom, dok je nešto više od jedne desetine navelo nedovoljnu stručnost kao najveći problem u sprovođenju propisa u oblasti zaštite životne sredine u njihovoj opštini/gradu. Da je nedostatak podrške javnosti najveći problem u sprovođenju propisa u oblasti zaštite životne sredine u njihovoj opštini/gradu navela je jedna jedanaestina ispitanika.

Ostali problemi u sprovođenju propisa u oblasti zaštite životne sredine su sledeći: nedovoljno razvijen pravni okvir (jedna petnaestina); jednak procenat (jedna devetnaestina) ispitanika kao najveće probleme naveo je nedostatak odgovarajućih ovlašćenja i nezadovoljavajuću saradnju sa republičkim, odnosno pokrajinskim organima; nezadovoljavajuća tehnička opremljenost (jedna dvadesetjednina); problemi u tumačenju propisa (jedna tridesetina); nešto

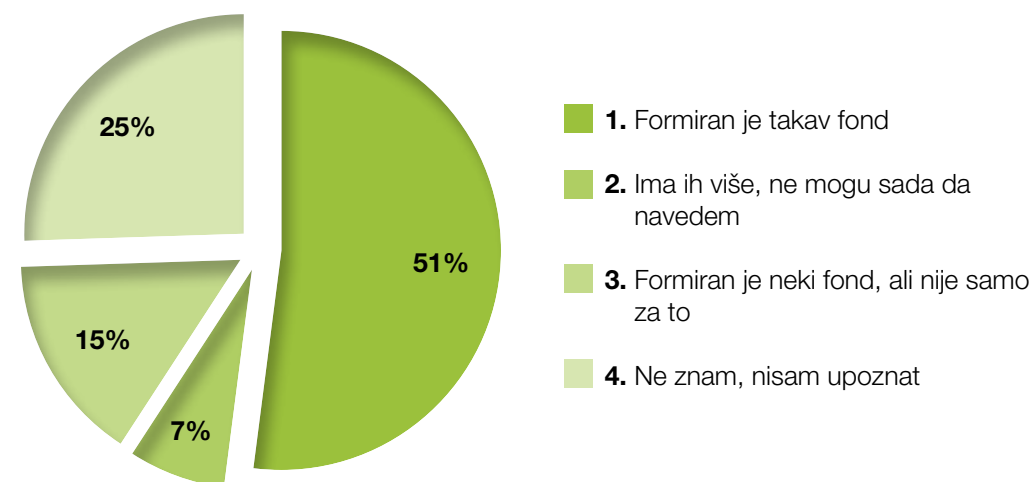
drugo (jedna dvadesetšestina) i „ne znam, nisam upoznat“ (manje od jedne desetine).

Interesantno je napomenuti da, iako se jedna tridesetina ispitanika izjasnila da ima problema u tumačenju propisa, na potpitanje sa kojim odredbama imaju probleme u tumačenju, samo 4 ispitanika su dala odgovor, od kojih je svega 1 bio eksplicitan. Naveden je član 56. Zakona o zaštiti vazduha, kao i Zakon o zaštiti od nejonizujućeg zračenja. Ostala 3 odgovora mogla bi se podvesti pod komentar nekih zakonskih normi i predloge za unapređenje sistema.

Za OCD koje su navele da je nešto drugo ono sa čime imaju probleme u tumačenju, odnosno da navedu šta je to drugo, svega 8 OCD je odgovorilo. Neki od odgovora su sledeći: Nepoštovanje donetih zakona od strane same države; Korupcija; Nedostatak kompetentnosti i odgovornosti; Neadekvatan rad inspektora; Partijski/politički interesi; Decentralizacija nadzora i prenos vlasništva javnih dobara sa republike na lokalnu upravu; Dosledna primena Arhuske konvencije i drugih međunarodnih konvencija.

8. Obaveštenost o postojanju budžetskog fonda za zaštitu životne sredine:

Da li je u Vašoj opštini/gradu formiran budžetski fond za zaštitu životne sredine? Ako jeste – kada?

Odgovori	Ostalo	%Ostalo
1. Formiran je takav fond	28	50.91
2. Formiran je neki fond, ali nije samo za to	4	7.27
3. Nije formiran takav fond	8	14.55
4. Ne znam, nisam upoznat	14	25.45
5. Ukupno	54	98.18

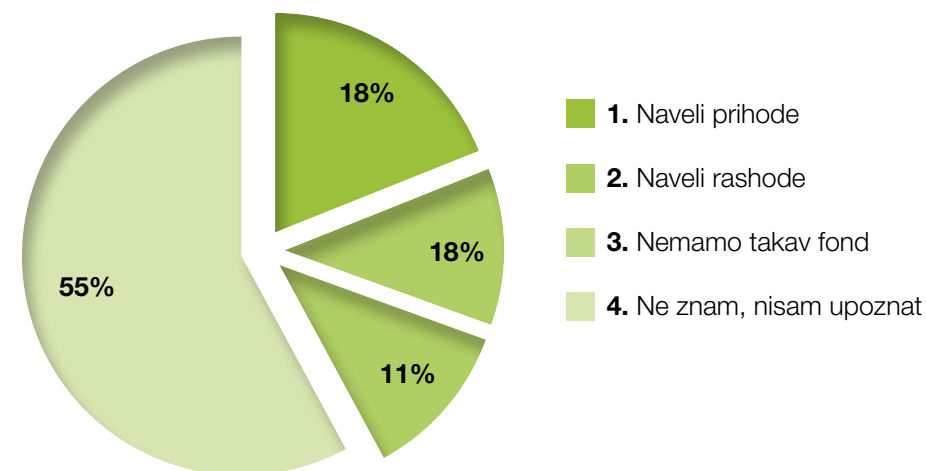
U pogledu postojanja budžetskog fonda za zaštitu životne sredine, tj. da ima u svojoj opštini formiran budžetski fond za zaštitu životne sredine, izjavilo je 51% ispitanika.

Da ne zna, odnosno da nije upoznat, izjasnilo se 25% ispitanika, dok je odgovor da takav fond nije formiran dalo 15% ispitanika, a 7% ispitanika je izjavilo da je formiran neki fond, ali da ne služi samo za to.

Činjenica da je 25% ispitanika, predstavnika OCD izjavilo da ne zna, odnosno da nije upoznato da li je formiran Fond na teritoriji njihove opštine/grada može se zapravo smatrati kao da su dali odgovor da takav Fond u njihovoj opštini ne postoji.

9. Obaveštenost o prihodima i rashodima fonda:

Koliki su bili prihodi, a koliki rashodi tog fonda u 2011. godini?

Odgovori	Ostalo	%Ostalo
1. Naveli prihode	10	18.00
2. Naveli rashode	10	18.18
3. Nemamo takav fond	6	10.91
4. Ne znam, nisam upoznat	30	54.55
5. Ukupno	56	101.82

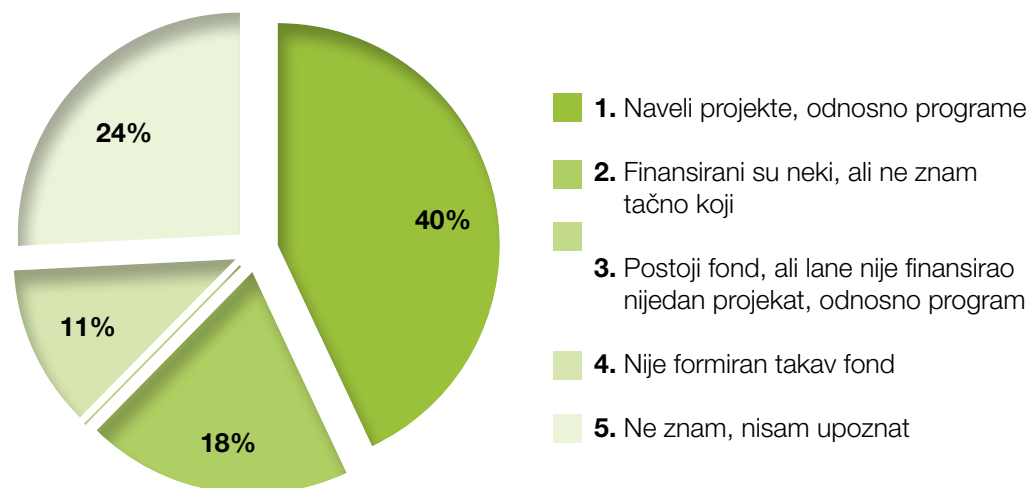
Da ne zna, odnosno da nisu upoznati koliki su bili prihodi, odnosno rashodi budžetskog fonda u 2011. godini, izjavilo je 55% ispitanika-predstavnika OCD.

Jednak procenat ispitanika (18%) je naveo prihode/rashode lokalnog Fonda za zaštitu životne sredine u 2011. godini. Prosečan iznos prihoda koje su naveli je 2.900.000,00 RSD, a prosečan iznos rashoda ovih opština u 2011. god. je bio 1.233.549,69 RSD.

Da nemaju formiran lokalni Fond za zaštitu životne sredine izjavilo je 10,91% ispitanika.

10. Obaveštenost o najznačajnijim projektima, odnosno programima koji su finansirani iz lokalnog eko-fonda:

Koji najznačajniji projekti, odnosno programi, lokalne samouprave su finansirani iz lokalnog budžetskog fonda u 2011. godini?

Odgovori	Ostalo	%Ostalo
1. Naveli projekte, odnosno programe	22	40.00
2. Finansirani su neki, ali ne znam tačno koji	10	18.18
3. Postoji fond, ali lane nije finansirao nijedan projekat, odnosno program	0	0.00
4. Nije formiran takav fond	6	10.91
5. Ne znam, nisam upoznat	13	23.64
6. Ukupno	51	92.73

Najznačajnije projekte, odnosno programe koji su finansirani iz lokalnog eko-fonda u 2011. god. navelo je 40% ispitanika.

Većina ispitanika je odgovorila da su u okviru njihove opštine najznačajniji projekti/programi koji su finansirani u 2011. godini iz oblasti: upravljanje otpadom, čišćenje deponija, monitoring vazduha, vode, buke, izrada lokalnih strateških dokumenata (LEAP-a, Strategije lokalnog održivog razvoja, Plan upravljanja otpadom), programi lokalnih ekoloških NVO, sprovođenje akcije „Očistimo Srbiju”, itd.

U opštini Subotica se na inicijativu Udruženja „TERRA’S“ od 2010. godine raspisuje posebni konkursi za sufinansiranje projekata nevladinih organizacija.

U opštini Vrnjačka Banja je od sredstava Fonda finansirani infrastrukturni projekat izgradnje atmosferske kanalizacije. U jednoj od opština, sva sredstva iz lokalnog ekološkog Fonda iz 2011. godini su potrošena u JKP, dok su u još jednoj opštini izjavili da su u najvećoj meri sredstva potrošena na pomoć javno komunalnom preduzeću.

Pored navedenih primera ispitanici su, takođe, naveli više primera gde postoje sumnje da su poštovani propisi. Tako na primer:

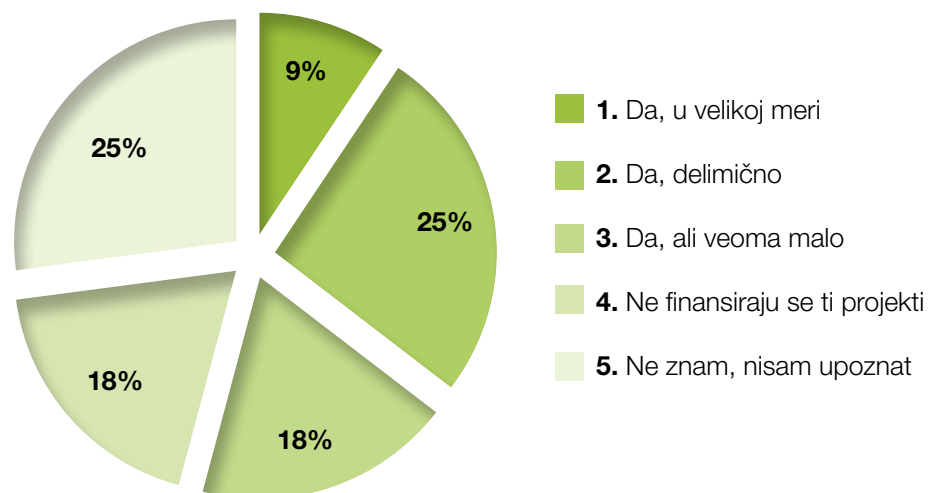
-„Koliko nam se čini, dobar deo se zloupotrebljava za finansiranje stranaka i partija „izvođenjem“ fiktivnih radova, uglavnom preko JKP „Usluge“ iz Odžaka.”

-„Nigde nema informacija o doprinosima sprovedenih projekata/programa zaštiti životne sredine u Beogradu, a nakon njihove realizacije nemoguće je u praksi evidentirati i primetiti promene nabolje.”

Da ne zna, odnosno da nije upoznat, odgovorilo je 24% ispitanika. Finansirani su neki, ali ne znaju tačno koji, izjavilo je 18% ispitanika. Da nije formiran takav fond izjavilo je 11% ispitanika.

11. Obaveštenost o korišćenju sredstava lokalnog fonda:

Da li se iz sredstava tog fonda finansiraju projekti civilnog sektora?

Odgovori	Ostalo	%Ostalo
1. Da, u velikoj meri	5	9.09
2. Da, delimično	14	25.45
3. Da, ali veoma malo	10	18.18
4. Ne finansiraju se ti projekti	10	18.18
5. Ne znam, nisam upoznat	14	25.45
6. Ukupno	53	96.36

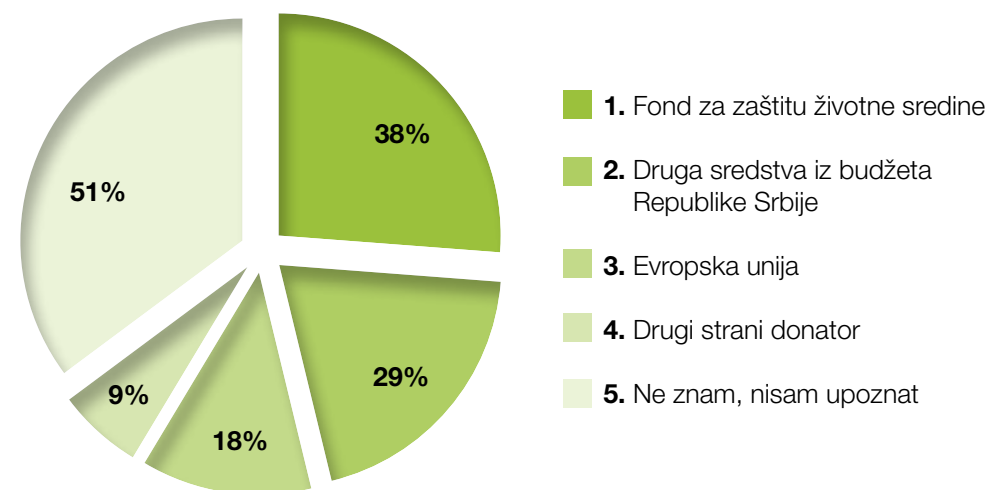
Jednak procenat od 25% ispitanika je dalo odgovor da se delimično iz sredstava fonda finansiraju projekti civilnog sektora, a isto toliko je izjavilo da ne zna, odnosno da nisu upoznati.

Takođe, jednak broj ispitanika (18%) je izjavio da se finansiraju, ali veoma malo, a drugih 18% je izjavilo da se takvi projekti ne finansiraju.

Najmanji procenat, svega 9% je izjavio da se u velikoj meri iz sredstava lokalnog fonda za zaštitu životne sredine finansiraju projekti CS-a.

12. Obaveštenost o realizaciji projekata u oblasti zaštite životne sredine:

Da li je i od koga Vaša opština/grad u poslednjih 5 godina dobila sredstva za realizaciju nekog projekta u oblasti zaštite životne sredine iz sledećih izvora?

Odgovori	Ostalo	%Ostalo
1. Fond za zaštitu životne sredine	21	38.18
2. Druga sredstva iz budžeta Republike Srbije	16	29.09
3. Evropska unija	10	18.18
4. Drugi strani donator	5	9.09
5. Ne znam, nisam upoznat	28	50.91
6. Ukupno	80	145.45

Najviše ispitanika (nešto više od jedne trećine) je odgovorilo da ne zna, tj. da nije upoznato da je njihova opština/grad u poslednjih 5 godina dobila sredstva za realizaciju nekog projekta u oblasti zaštite životne sredine.

Nešto više od jedne četvrtine ispitanika je izjavilo da je, u proteklih 5 godina, njihova opština/grad dobila sredstva za realizaciju nekog projekta u oblasti

zaštite životne sredine, čiji je donator Fond za zaštitu životne sredine. Na potpitanje koliko je primljeno sredstava od Fonda za zaštitu životne sredine, prema podacima dobijenim od 6 ispitanika koji su dali odgovor na ovo pitanje, Fond je u proteklih 5 godina u proseku uložio 25.625.000,00 RSD po opštini.

Odmah posle Fonda, najviše sredstava (oko jednu petinu) je izdvojeno za realizaciju projekata iz oblasti zaštite životne sredine iz drugih sredstava budžeta R. Srbije. Prema podacima dobijenim od 4 ispitanika koji su dali odgovor na potpitanje koliko je drugih sredstava iz budžeta R. Srbije u proteklih 5 godina dobila njihova opština/grad, iz odgovora se vidi da je u proseku primljeno 4.673.333,00 RSD po opštini.

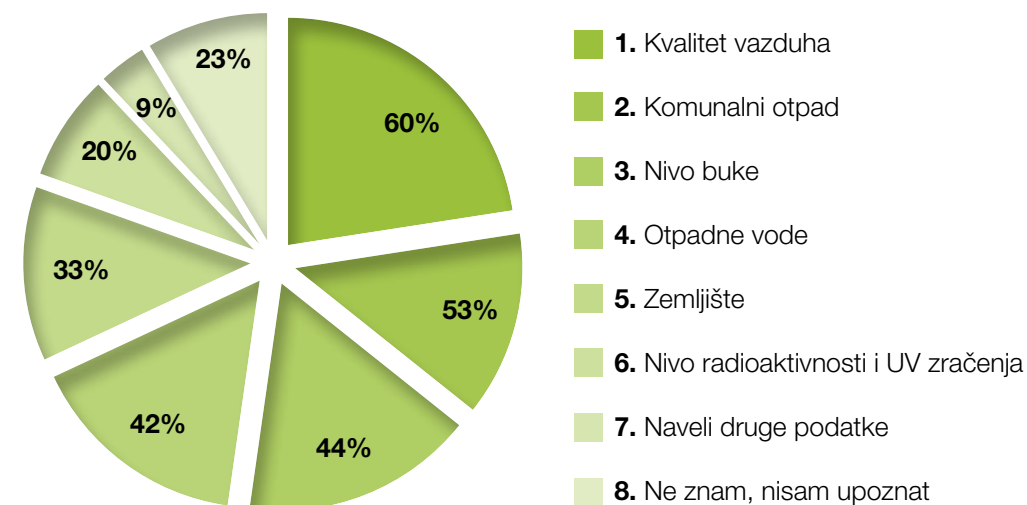
Sredstva Evropske unije, koje je opština/grad primila u proteklih 5 godina za realizaciju nekih projekata iz oblasti zaštite životne sredine su na četvrtom mestu, sa učešćem od jedne osmine. Prema podacima dobijenim od 3 ispitanika koji su dali odgovor na potpitanje koliko je sredstava EU uloženo u njihove opštine, u jednoj opštini primljeno je 13.000.000,00 EUR, dok je u dve opštine primljeno 70.000,00 EUR.

Drugi strani donatori su učestvovali sa malim iznosom od svega jedne šesnaestine sredstava u finansiranju projekata iz oblasti zaštite životne sredine u srpskim opštinama u proteklih 5 godina. Prema podacima dobijenim od 3 ispitanika koji su dali odgovor na potpitanje koliko je sredstava drugih stranih donatora u proteklih 5 godina izdvojeno, po svakoj od ove 3 opštine uloženo je po 50.000,00 EUR.

Od drugih stranih donatora, navedeno je da su sredstva ulagali: SEDA, SIDA, UNDP, holandska, norveška i češka vlada.

13. Redovno prikupljanje podataka o stanju životne sredine:

Da li se u Vašoj opštini/gradu redovno prikupljaju sledeći podaci o stanju životne sredine?

Odgovori	Ostalo	%Ostalo
1. Kvalitet vazduha	33	60.00
2. Komunalni otpad	29	52.73
3. Nivo buke	24	43.64
4. Otpadne vode	23	41.82
5. Zemljište	18	32.73
6. Nivo radioaktivnosti i UV zračenja	11	20.00
7. Naveli druge podatke	5	9.09
8. Ne znam, nisam upoznat	13	23.64
9. Ukupno	156	283.64

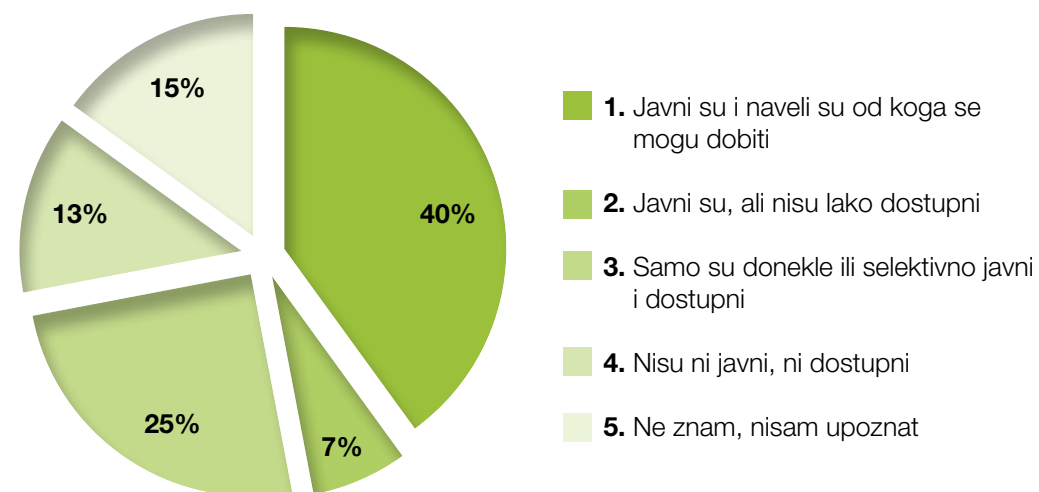
Što se tiče redovnog prikupljanja podataka o stanju životne sredine najveći broj ispitanika (više od jedne petine) je dao odgovor da se u njihovoj opštini/gradu redovno prikupljaju podaci o kvalitetu vazduha.

Podaci o komunalnom otpadu se redovno prikupljaju u manje od jedne petine opština, dok se u skoro jednakom procentu prikupljaju podaci o nivou buke i otpadnim vodama (oko jedne sedmine). Nešto više od jedne devetine opština redovno prikuplja podatke o zemljištu, dok se podaci o nivoima radioaktivnosti i UV zračenju redovno prikupljaju u nešto manje od jednoj četvrtini opština. Jedna dvanaestina ispitanika je izjavila da ne znaju, tj. da nisu upoznati da li se na teritoriji njihove opštine redovno prikupljaju podaci o stanju životne sredine. Jedna tridesetjednina ispitanika je izjavila da se redovno prikupljaju neki drugi podaci.

Iz ovih podataka se može zaključiti da se na teritoriji opština/gradova koji su bili deo uzorka najviše podataka redovno prikuplja o kvalitetu vazduha i o komunalnom otpadu, a zatim slede nivo buke i otpadne vode sa skoro istim procentom, potom zemljište, dok je na pretposlednjem mestu nivo radioaktivnosti i UV zračenja, a na poslednjem mestu su neki drugi podaci koje su ispitanici naveli.

14. Dostupnost podataka o stanju životne sredine:

Da li su podaci o stanju životne sredine javni i lako dostupni? Ako jesu - gde se ili od koga mogu pronaći i dobiti?

Odgovori	Ostalo	%Ostalo
1. Javni su i naveli su od koga se mogu dobiti	22	40.00
2. Javni su, ali nisu lako dostupni	4	7.27
3. Samo su donekle ili selektivno javni i dostupni	14	25.45
4. Nisu ni javni, ni dostupni	7	12.73
5. Ne znam, nisam upoznat	8	14.55
6. Ukupno	55	100.00

Najviše ispitanika (40%) je odgovorilo da su podaci o stanju životne sredine javni i dostupni i da se mogu dobiti od/da se mogu naći na: sajtu grada, u prostorijama gradske uprave (Služba/odsek za zaštitu životne sredine, Gradski sekretarijat za zaštitu životne sredine) i u raznim lokalnim institucijama za zaštitu životne sredine (Gradski sekretarijat za zaštitu životne sredine, Arhus centar, Institut za bakar-Bor, Agenciji za zaštitu životne sredine, Institutu za javno zdravlje), kao i iz medija.

Ukupno 25% ispitanika je izjavilo da su podaci o stanju životne sredine samo donekle ili selektivno javni i dostupni.

Na potpitanje zašto su podaci samo donekle ili selektivno javni i dostupni dobijeni su sledeći odgovori: Odsustvo volje lokalnih vlasti, kao i političke volje i odgovornosti; Zbog zloupotrebe sredstava; Zbog nedovoljne informisanosti javnosti; Zbog nepostupanja lokalnih samouprava u vezi sa nalazima i zaključcima projekata iz oblasti zaštite životne sredine; Ne vrši se redovni monitoring većine segmenata životne sredine, podaci nisu uređeni i pripremljeni za javno prezentovanje itd.

Naročito se ističu sledeća dva odgovora na navedeno potpitanje:

– „Gradski zavod za javno zdravlje ima na svom sajtu objavljene podatke za 2010. god. u okviru Kvaliteta životne sredine. Zbog nedavnog zataškavanja havarije u Vinči i redovnog zataškavanja zagađenja u Pančevu, Obrenovcu, Lazarevcu... postavlja se pitanje verodostojnosti iznetih podataka, odnosno havarija koje su se dogodile a nisu dostupne javnosti. Ostale informacije se provlače kroz medije u fragmentima ili pompezno, kada se želi skrenuti pažnja na neki problem da bi se opravdala sredstva koja se izdvajaju za sanaciju ili rekonstrukciju. Da bi se nešto uradilo potrebno je da prođe nerazumno mnogo vremena i kad nekom centru moći odgovara da se uradi ili ne.“

– „Opštinska vlast nerado daje podatke. Daju ih samo kada moraju – kada im zvanično tražimo informaciju od javnog značaja pozivajući se na član 15. Zakona o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja. Obično na zahtev ne odgovore i zato se žalimo Povereniku, ali odgovor dobijemo sa kašnjenjem i po godinu i po dana. Davanje informacije im ne odgovara jer ako niko ništa ne pita, onda mogu novac iz Fonda za zaštitu životne sredine da troše ili zloupotrebljavaju kako odgovara pojedincima ili partijama. Vlast strogo pazi da organizacije civilnog društva nemaju bilo kakav pristup telima koje „vode“ politiku zaštite životne sredine. Zalažemo se da svi podaci budu objavljeni na sajtu opštine Odžaci.“

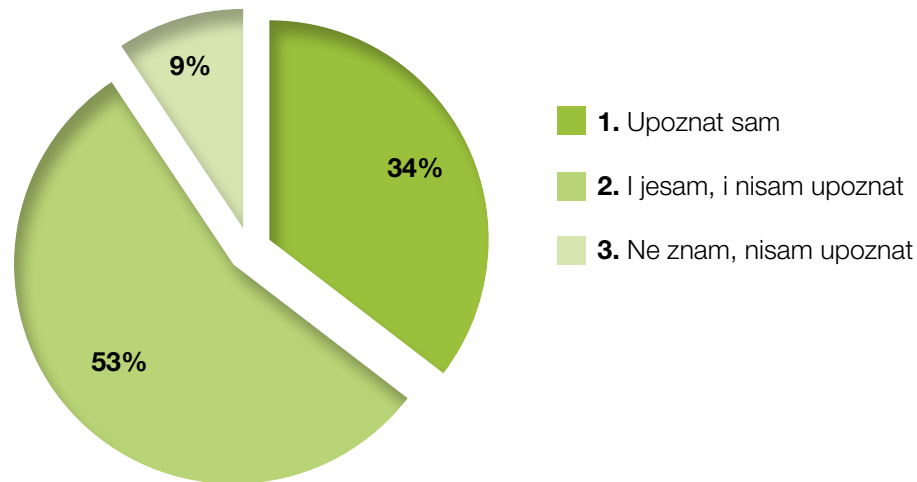
Odgovor da ne zna, da nije upoznat da li su podaci o stanju životne sredine javni/dostupni, dalo je 15% ispitanika.

Odgovor da podaci o stanju životne sredine nisu ni javni, ni dostupni, dalo je ukupno 12,73% ispitanika, a na potpitanje zašto nisu ni javni, ni dostupni neki od dobijenih odgovora su sledeći: Jer se podaci ne prikupljaju i da nema centralizovane baze podataka koja bi bila dostupna javnosti i da se tražene informacije ne mogu dobiti iako se tražilac poziva na Arhusku konvenciju i Zakon o dostupnosti informacija od javnog značaja.

Najmanji broj ispitanika (7%) je izjavio da su podaci o stanju životne sredine javni, ali nisu lako dostupni. Na pitanje zašto podaci nisu lako dostupni, iako su javni, jedan od dobijenih odgovora je da je razlog birokratske prirode i da se podaci ne objavljuju na internetu, već se mora lično otići u opštinu.

15. Upoznatost sa obavezama u oblasti zaštite životne sredine koje nastaju u procesu pristupanja Evropskoj uniji:

Da li ste upoznati sa obavezama u oblasti zaštite životne sredine koje nastaju u procesu pristupanja Evropskoj uniji?

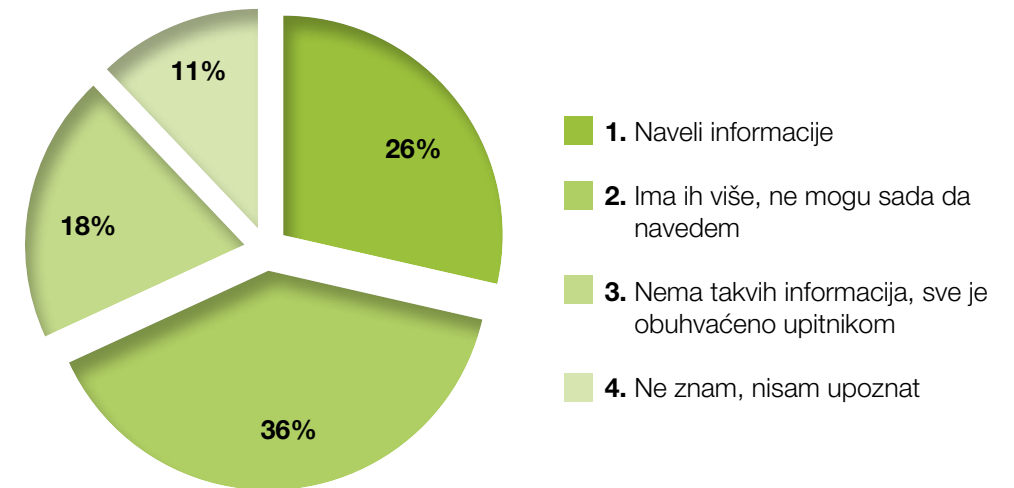

Odgovori	Ostalo	%Ostalo
1. Upoznat sam	19	34.55
2. I jesam, i nisam upoznat	29	52.73
3. Ne znam, nisam upoznat	5	9.09
4. Ukupno	53	96.36

Najviše ispitanika (53%) je odgovorilo da „i jeste i nije“ upoznato sa obavezama u oblasti zaštite životne sredine koje nastaju u procesu pristupanja EU. Da je upoznato sa obavezama odgovorilo je 35% ispitanika, dok je odgovor da ne zna, tj. da nije upoznato, dalo 9% ispitanika.

16. Dodatne informacije koje nisu obuhvaćene ovim upitnikom:

Koje biste dodatne informacije iz Vaše opštine/grada još mogli da navedete, ako smatrate da su značajne za životnu sredinu, a nisu obuhvaćene ovim upitnikom?

Odgovori	Ostalo	%Ostalo
1. Naveli informacije:	14	25.45
2. Ima ih više, ne mogu sada da navedem	20	36.36
3. Nema takvih informacija, sve je obuhvaćeno upitnikom	10	18.18
4. Ne znam, nisam upoznat	6	10.91
5. Ukupno	50	90.91

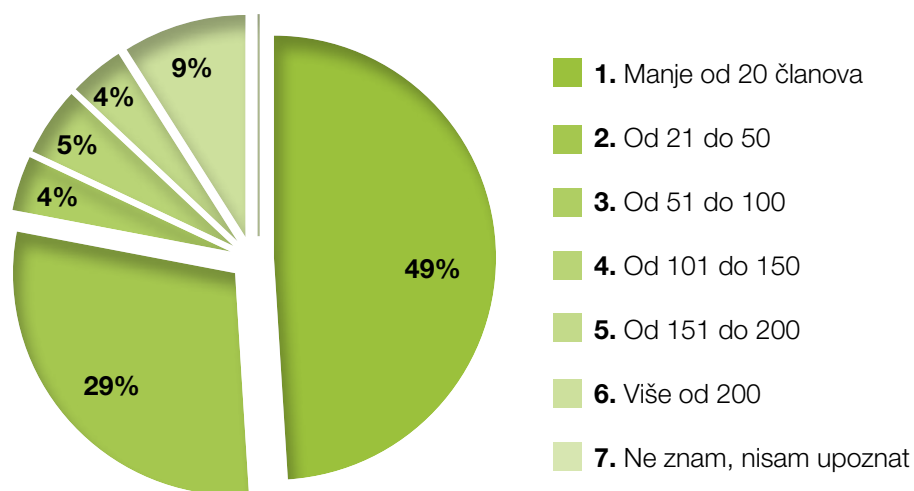
Najviše ispitanika (36%) je odgovorilo da ima više informacija iz opštine/ grada koje nisu obuhvaćene ovim upitnikom, a koje bi mogle biti značajne za životnu sredinu, ali da ih sada ne mogu navesti.

Nešto manji broj ispitanika, odnosno 25%, je naveo informacije iz grada/ opštine koje su značajne za životnu sredinu. Da nema takvih informacija i da je sve obuhvaćeno upitnikom, ukupno je izjavilo 18,18% predstavnika OCD-a, a da ne znaju, odnosno da nisu upoznati, izjavilo je 11%.

B. STAVOVI OCD O KAPACITETIMA OCD

17. Broj članova OCD:

Koliko članova ima (sada) Vaša organizacija?

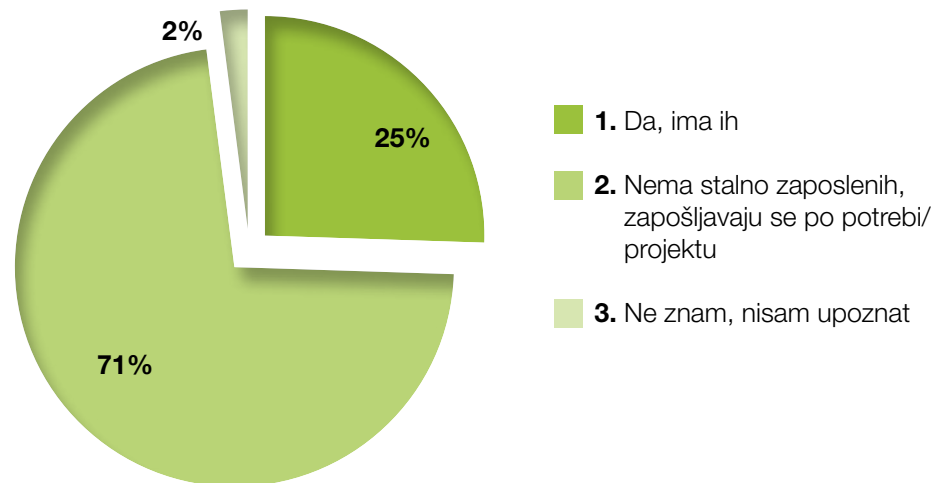
Odgovori	Ostalo	%Ostalo
1. Manje od 20 članova	27	49.09
2. Od 21 do 50	16	29.09
3. Od 51 do 100	2	3.64
4. Od 101 do 150	3	5.45
5. Od 151 do 200	2	3.64
6. Više od 200	5	9.09
7. Ne znam, nisam upoznat	0	0.00
8. Ukupno	55	100.00

Najviše ispitanika, tj. predstavnika OCD-a (49%) je odgovorilo da njihova organizacija ima manje od 20 članova.

Ukupno 29% ispitanika je odgovorilo da njihova organizacija ima od 21-50 članova. Ostala četiri odgovora su „malobrojni“, pa je 5% ispitanika odgovorilo da organizacija ima od 101-150 članova, a jednak broj ispitanika (4%) je odgovorio da njihova organizacija ima od 51-100 i da ima od 151-200 članova. Najmanje ispitanika (9%) se izjasnilo da njihova organizacija ima više od 200 članova.

18. Stalno zaposleni u OCD:

Da li u Vašoj organizaciji ima stalno zaposlenih ljudi?

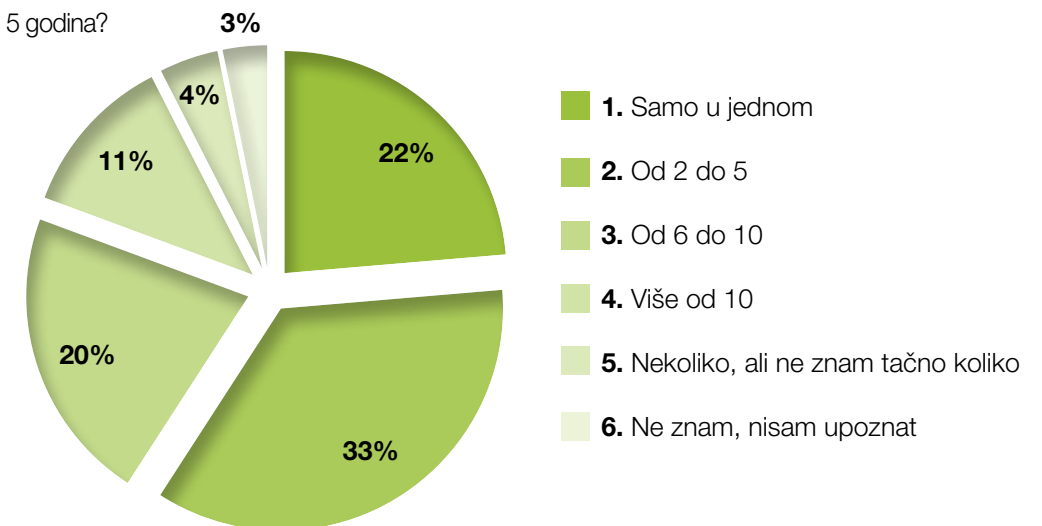

Odgovori	Ostalo	Ukupno
1. Da, ima ih	14	25.45
2. Nema stalno zaposlenih, zapošljavaju se po potrebi/projektu	39	70.91
3. Ne znam, nisam upoznat	1	1.82
4. Ukupno	54	98.18

Ukupno 71% ispitanika je izjavio da nema stalno zaposlenih, da se zapošljavaju po potrebi, odnosno po projektu. Istovremeno, 25% predstavnika OCD-a je izjavilo da ima stalno zaposlene.

19. Broj projekata iz oblasti zaštite životne sredine u kojima je organizacija bila nosilac projekta u poslednjih 5 godina:

U koliko projekata iz oblasti zaštite životne sredine je Vaša organizacija bila nosilac projekta u poslednjih 5 godina?

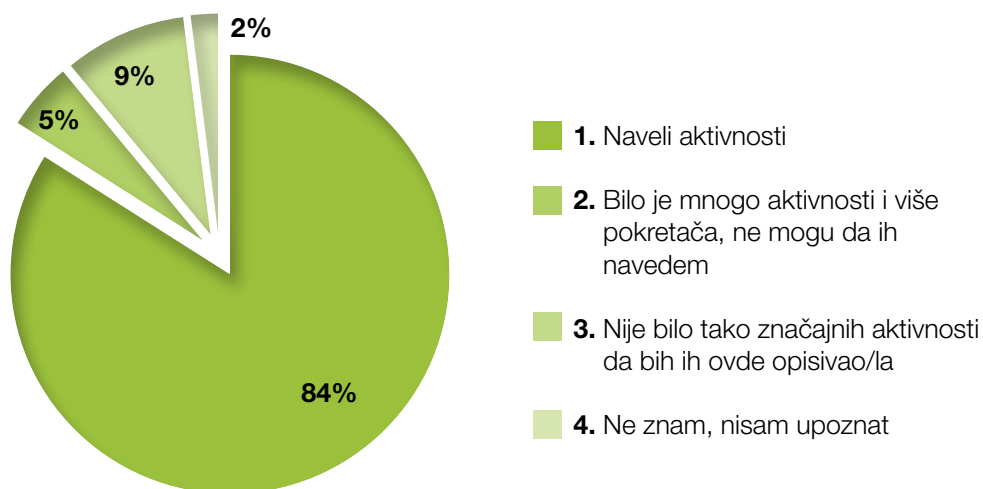
Odgovori	Ostalo	Ukupno
1. Samo u jednom	12	21.82
2. Od 2 do 5	18	32.73
3. Od 6 do 10	11	20.00
4. Više od 10	6	10.91
5. Nekoliko, ali ne znam tačno koliko	2	3.64
6. Ne znam, nisam upoznat	2	3.64
7. Ukupno	51	92.73

Najviše ispitanika je odgovorilo da je njihova organizacija bila nosilac od 2-5 projekata iz oblasti zaštite životne sredine u poslednjih 5 godina.

Odgovor da je njihova organizacija implementirala samo jedan projekat iz oblasti zaštite životne sredine u poslednjih 5 godina, dalo je 22% ispitanika, a sličan procenat, tj. 20% ispitanika je odgovorilo da je njihova organizacija bila nosilac od 6-10 projekata. Odgovor da je organizacija bila nosilac više od 10 projekata iz oblasti zaštite životne sredine dalo je svega 11% ispitanika.

20. Najznačajnije aktivnosti u oblasti životne sredine u kojima je OCD bila učesnik u poslednje 3 godine - na lokalnom, regionalnom, pokrajinskom i republičkom nivou:

Navedite nekoliko najznačajnijih aktivnosti u oblasti životne sredine u kojima je Vaša organizacija bila učesnik u poslednje 3 godine - na lokalnom, regionalnom, pokrajinskom i republičkom nivou?

Odgovori	Ostalo	Ukupno
1. Naveli aktivnosti	46	83.64
2. Bilo je mnogo aktivnosti i više pokretača, ne mogu da ih navedem	3	5.45
3. Nije bilo tako značajnih aktivnosti da bih ih ovde opisivao/la	5	9.09
4. Ne znam, nisam upoznat	1	1.82
5. Ukupno	55	100.00

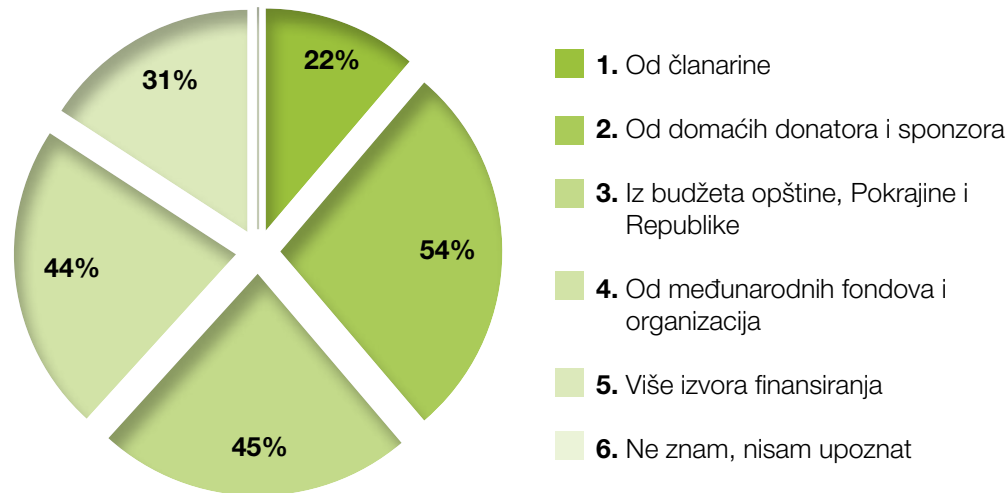
Ukupno 84% ispitanika je navelo najznačajnije aktivnosti iz oblasti životne sredine u kojima je njihova organizacija bila učesnik u poslednje 3 godine, bilo na lokalnom, regionalnom, pokrajinskom ili na republičkom nivou, dok je 9% ispitanika izjavilo da nije bilo tako značajnih aktivnosti da bi ovde opisivale.

Aktivnosti koje su navedene uglavnom su iz oblasti čišćenja okoline, edukacije, organizovanja seminara, konferencija, radionica, kampanja, zastupanja građana itd.

Da je bilo mnogo aktivnosti i više pokretača iz oblasti zaštite životne sredine u kojima je njihova organizacija bila učesnik u poslednje 3 godine - na lokalnom, regionalnom, pokrajinskom i republičkom nivou, ali da ne može da ih navede, izjavilo je 5,45% ispitanika, a da ne zna, odnosno da nije upoznat, izjavilo je 2% ispitanika.

21. Način finansiranja OCD:

Na koji način se finansira Vaša organizacija?

Odgovori	Ostalo	Ukupno
1. Od članarine	12	21.82
2. Od domaćih donatora i sponzora	30	54.55
3. Iz budžeta opštine, Pokrajine i Republike	25	45.45
4. Od međunarodnih fondova i organizacija	24	43.64
5. Više izvora finansiranja	17	30.91
6. Ne znam, nisam upoznat	0	0.00
7. Ukupno	108	196.36

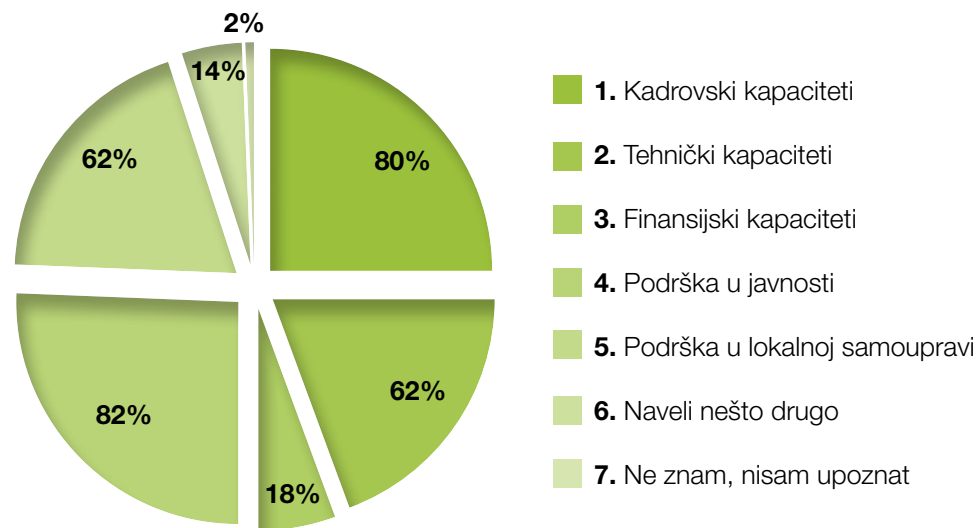
Kao najbrojniji izvor finansiranja svoje organizacije, nešto više od jedne četvrtine predstavnika OCD-a je navelo domaće donatore i sponzore.

Nešto manje od jedne četvrtine ispitanika izjavilo je da su budžet opštine, Pokrajine i Republike njihov izvor finansiranja, a slično njima nešto više od jedne petine je kao izvor finansiranja navelo međunarodne fondove i organizacije. Više izvora finansiranja je prijavilo nešto manje od jedne šestine ispitanika, dok je jedna devetina izjavila da su članarine izvori finansiranja njihove organizacije.

Odgovore dobijene na ovo pitanje možemo povezati sa pitanjem u kome je trebalo da predstavnici OCD navedu nekoliko najznačajnijih aktivnosti u oblasti životne sredine u kojima je njihova organizacija bila učesnik u poslednje 3 godine na lokalnom, regionalnom, pokrajinskom i republičkom nivou i zaključiti da su za više od 50% domaćih NVO glavni finansijeri domaći donatori i sponzori, odnosno da se finansiraju iz budžeta opštine, Pokrajine i Republike i da je najveći broj njih, tj. 33% u poslednjih pet godina bilo nosilac svega od 2-5 projekata.

22. Procena kapaciteta (kadrovskih, tehničkih, finansijskih) OCD da bude aktivan učesnik u sprovođenju politike životne sredine na lokalnom nivou:

Da li smatrate da Vaša organizacija ima kapacitete (kadrovske, tehničke, finansijske) da bude aktivan učesnik u sprovođenju politike životne sredine na lokalnom nivou?

Odgovori	Ostalo	Ukupno
1. Kadrovski kapaciteti	44	80.00
2. Tehnički kapaciteti	34	61.82
3. Finansijski kapaciteti	10	18.18
4. Podrška u javnosti	45	81.82
5. Podrška u lokalnoj samoupravi	34	61.82
6. Naveli nešto drugo	8	14.55
7. Ne znam, nisam upoznat	1	1.82
8. Ukupno	176	320.00

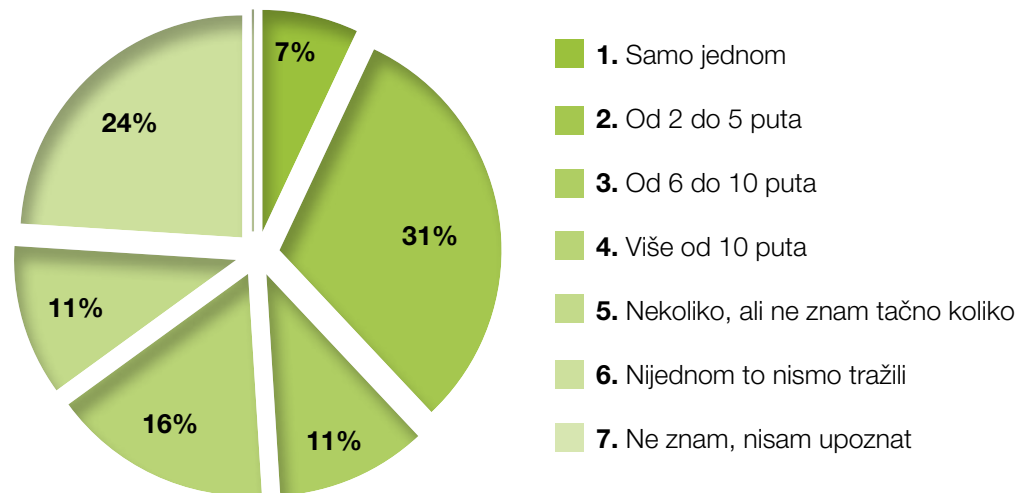
Jednak broj ispitanika, jedna četvrtina, izjavilo je da njihova organizacija ima kadrovske kapacitete (članovi, zaposleni, itd.), kao i da uživa podršku javnosti da bude aktivan učesnik u sprovođenju politike životne sredine na lokalnom nivou.

Takođe jednak broj, odnosno nešto manje od jedne petine ispitanika je dalo odgovor da ima tehničke kapacitete (prostor, opremu itd.) i da ima podršku lokalne samouprave za aktivno učešće u sprovođenju politike u oblasti životne sredine na lokalnom nivou.

Svega nešto više od jedne osamnaestine organizacija je izjavilo da ima finansijske kapacitete da bude aktivni učesnik u sprovođenju politike životne sredine na lokalnom nivou. Odgovor da ne zna, odnosno da nije upoznat, dao je veoma mali broj ispitanika.

23. Broj zahteva OCD za informacije o životnoj sredini u poslednjih pet godina:

Koliko ste puta u poslednjih pet godina tražili informacije o životnoj sredini od nadležnih organa - lokalnih, pokrajinskih ili republičkih?

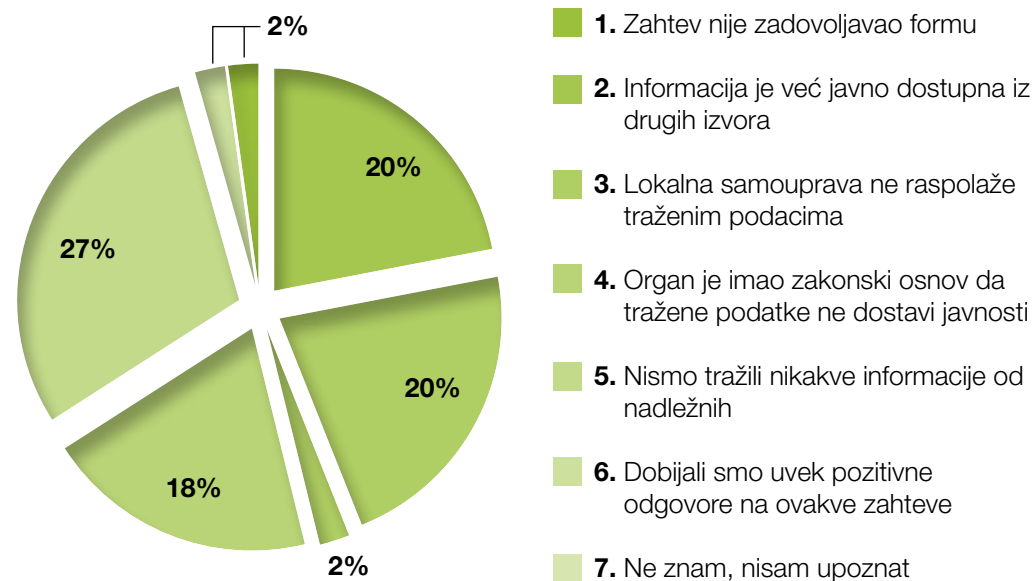
Odgovori	Ostalo	Ukupno
1. Samo jednom	4	7.27
2. Od 2 do 5 puta	17	30.91
3. Od 6 do 10 puta	6	10.91
4. Više od 10 puta	9	16.36
5. Nekoliko, ali ne znam tačno koliko	6	10.91
6. Nijednom to nismo tražili	13	23.64
7. Ne znam, nisam upoznat	0	0.00
8. Ukupno	55	100.00

Najveći broj ispitanika (31%) je izjavio da je u proteklih pet godina od 2-5 puta tražio informacije o životnoj sredini od nadležnih organa: lokalnih, pokrajinskih ili republičkih, a da nijednom nije tražio informacije, izjavilo je 24% ispitanika.

Da je tražilo više od 10 puta informacije o životnoj sredini od nadležnih organa: lokalnih, pokrajinskih ili republičkih, izjavilo je 16% ispitanika. Jednak procenat od 11% ispitanika je tražilo od 6-10 puta, a isto toliko ispitanika je izjavilo da je informacije tražilo nekoliko puta, ali da ne zna tačno koliko. Samo jednom je informacije tražilo 7% ispitanika.

24. Pozitivni odgovori na zahteve za informacijama, odnosno razlozi odbijanja zahteva:

Da li ste dobijali pozitivne odgovore, odnosno zbog čega je odbijen Vaš zahtev ili više njih?

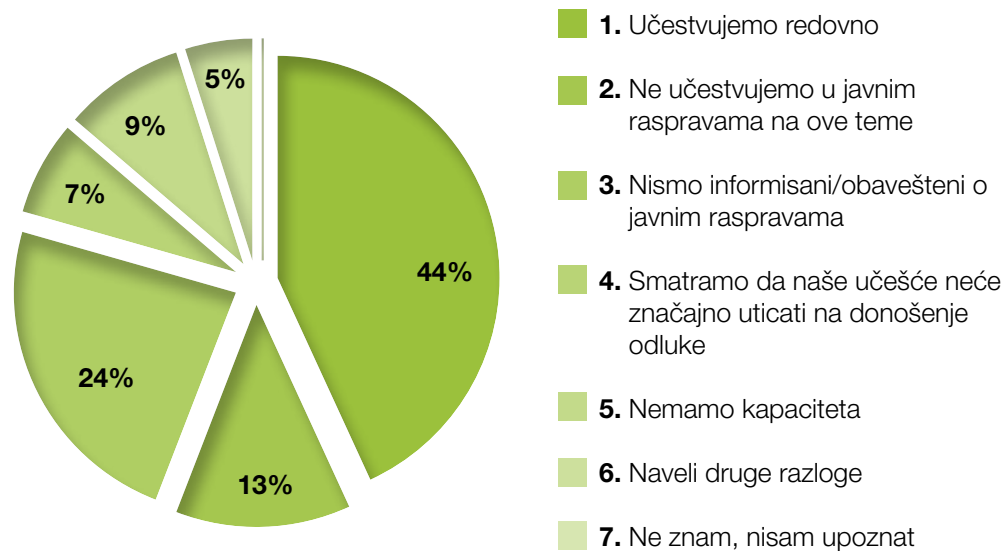
Najveći broj ispitanika (27%) je izjavio da je uvek dobijao pozitivne odgovore od nadležnih organa: lokalnih, pokrajinskih ili republičkih, na zahteve za informacije o životnoj sredini.

Jednak broj ispitanika, i to 20% je izjavio da je njihov zahtev za informacijama o životnoj sredini odbijen jer su već bile dostupne iz drugih izvora, kao i iz razloga što lokalna samouprava ne raspolaže traženim podacima. Nešto manji procenat ispitanika (18%) je izjavio da nije tražio nikakve informacije od nadležnih, a svega 2% ispitanika je izjavilo da je organ odbio da dostavi tražene informacije jer je imao zakonski osnov za to.

Odgovori	Ostalo	Ukupno
1. Zahtev nije zadovoljavao formu	1	1.82
2. Informacija je već javno dostupna iz drugih izvora	11	20.00
3. Lokalna samouprava ne raspolaže traženim podacima	11	20.00
4. Organ je imao zakonski osnov da tražene podatke ne dostavi javnosti	1	1.82
5. Nismo tražili nikakve informacije od nadležnih	10	18.18
6. Dobijali smo uvek pozitivne odgovore na ovakve zahteve	15	27.27
7. Ne znam, nisam upoznat	1	1.82
8. Ukupno	50	90.91

25. Učešće na javnim raspravama kod donošenja propisa, planova, programa ili studija iz oblasti zaštite životne sredine:

Da li redovno učestvujete na javnim raspravama kod donošenja propisa, planova, programa ili studija iz oblasti zaštite životne sredine?

Odgovori	Ostalo	Ukupno
1. Učestvujemo redovno	24	43.64
2. Ne učestvujemo u javnim raspravama na ove teme	7	12.73
3. Nismo informisani/obavešteni o javnim raspravama	13	23.64
4. Smatramo da naše učešće neće značajno uticati na donošenje odluke	4	7.27
5. Nemamo kapaciteta	5	9.09
6. Naveli druge razloge	3	5.45
7. Ne znam, nisam upoznat	0	0.00
8. Ukupno	56	101.82

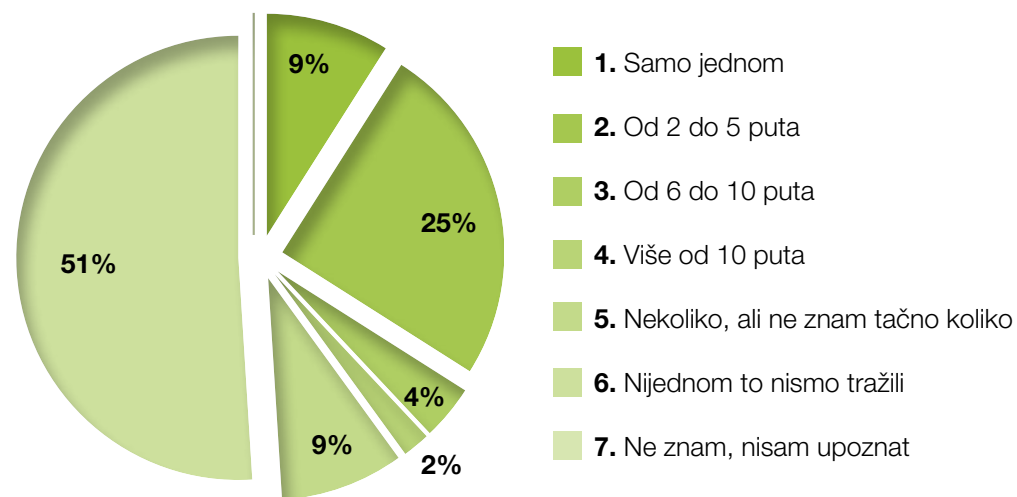
Redovno učešće na javnim raspravama kod donošenja propisa, planova, programa ili studija iz oblasti životne sredine potvrdilo je 44% ispitanika. Da nije informisano/obavešteno o javnim raspravama, izjavilo je 24% predstavnika

OCD-a, a da ne učestvuje na javnim raspravama na ove teme izjasnilo se 13% ispitanika. Kao prepreku za aktivno učestvovanje na javnim raspravama 9% ispitanika je navelo nedostatak kapaciteta (kadrovskih, stručnih). Kao razlog za neučestvovanje, 7% ispitanika je navelo da smatra da njihovo učestvovanje neće značajno uticati na donošenje odluke, a 5% je navelo neke druge razloge.

Iako se najviše ispitanika izjasnilo da redovno učestvuje na javnim raspravama, mora se primetiti da je njihov procenat ispod 50% od uzorka, a da ne učestvuje na javnim raspravama na ove teme izjavilo je 13% ispitanika.

26. Broj predmeta (u poslednje 3 godine) u kojima je OCD učestvovala u donošenju odluka koje se tiču životne sredine (EIA, SEA, IPPC):

U koliko ste slučajeva u poslednje 3 godine učestvovali u donošenju odluka koje se tiču zaštite životne sredine u vezi sa procenom uticaja na životnu sredinu, strateškom procenom uticaja na životnu sredinu ili integrisanom dozvolom?

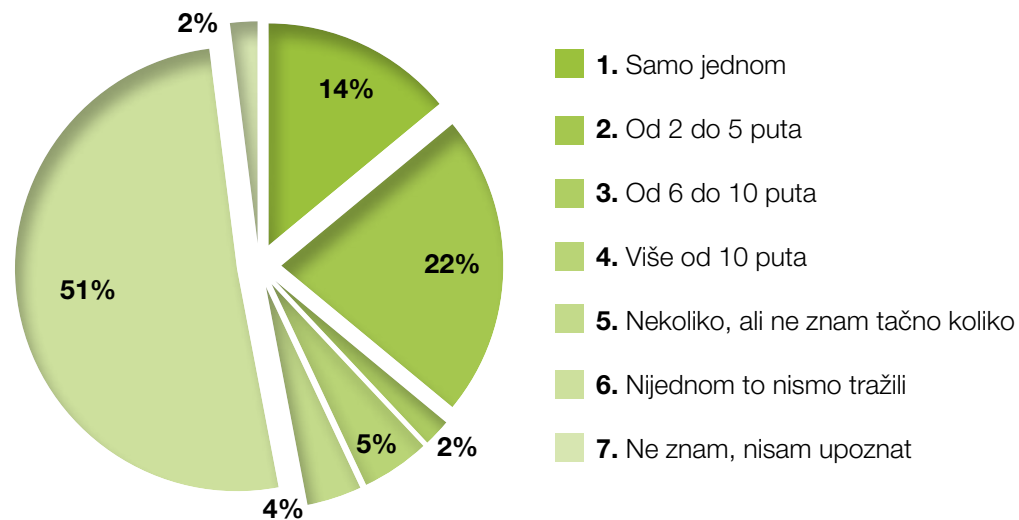
Odgovori	Ostalo	Ukupno
1. Samo jednom	5	9.09
2. Od 2 do 5 puta	14	25.45
3. Od 6 do 10 puta	2	3.64
4. Više od 10 puta	1	1.82
5. Nekoliko, ali ne znam tačno koliko	5	9.09
6. Nijednom nismo učestvovali u tome	28	50.91
7. Ne znam, nisam upoznat	0	0.00
8. Ukupno	55	100.00

Najviše ispitanika (51%) je izjavilo da, u poslednje 3 godine, nijednom nije učestvovalo u procesu donošenja odluka koje se tiču životne sredine, u vezi sa procenom uticaja na životnu sredinu (EIA), strateškom procenom uticaja na životnu sredinu (SEA) ili u vezi sa integrisanom dozvolom (IPPC).

Ukupno 25% ispitanika je izjavilo da je učestvovalo od 2 do 5 puta u procesu donošenja odluka koje se tiču životne sredine, u vezi sa procenom uticaja na životnu sredinu, strateškom procenom uticaja na životnu sredinu ili u vezi sa integrisanom dozvolom. Jednak broj ispitanika (9%) je izjavio da je učestvovao samo jednom, odnosno da je učestvovao nekoliko puta, ali ne zna tačno koliko, a 4% ispitanika je učestvovalo od 6-10 puta. Samo 2% ispitanika je izjavilo da je učestvovalo više od 10 puta.

27. Broj predmeta (u poslednje 3 godine) u kojima je OCD učestvovala u raspravi o nacrtu nekog propisa u oblasti životne sredine:

U koliko ste slučajeva u poslednje 3 godine učestvovali u raspravi (davali svoje mišljenje) o nacrtu nekog propisa u oblasti zaštite životne sredine, koji je bio u procesu pripreme i usvajanja - lokalni, pokrajinski ili republički propis?

Odgovori	Ostalo	Ukupno
1. Samo jednom	8	14.55
2. Od 2 do 5 puta	12	21.82
3. Od 6 do 10 puta	1	1.82
4. Više od 10 puta	3	5.45
5. Nekoliko, ali ne znam tačno koliko	2	3.64
6. Nijednom nismo učestvovali u tome	28	50.91
7. Ne znam, nisam upoznat	1	1.82
8. Ukupno	55	100.00

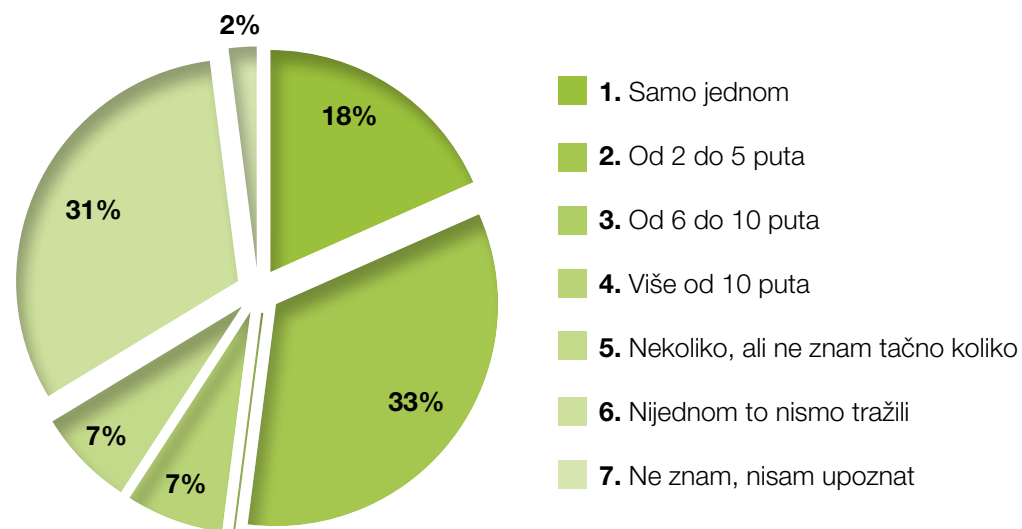
Najveći broj ispitanika, tj. 51% je izjavio da u poslednje 3 godine nijednom nije učestvovao u raspravi (davao svoje mišljenje) o nacrtu nekog propisa u oblasti životne sredine, koji je bio u procesu pripreme i usvajanja, bilo da je u pitanju lokalni, pokrajinski ili republički propis.

Od 2 do 5 puta u raspravi o nacrtu nekog propisa u oblasti životne sredine, koji je bio u procesu pripreme i usvajanja, bilo da je u pitanju lokalni, pokrajinski ili republički propis je učestvovalo 22% ispitanika, dok je samo jednom učestvovalo 15% predstavnika OCD-a. Više od 10 puta u raspravi je učestvovalo svega 5% ispitanika, a 4% ispitanika je izjavilo da je učestvovalo nekoliko puta, ali da ne zna tačno koliko.

Jednak broj ispitanika (2%) je izjavio da je u poslednje 3 godine učestvovao u raspravi o nacrtu nekog propisa u oblasti životne sredine, koji je bio u procesu pripreme i usvajanja, bilo da je u pitanju lokalni, pokrajinski ili republički propis od 6 do 10 puta, kao i ispitanika koji su izjavili da ne znaju, odnosno da nisu upoznati.

28. Broj predmeta (u poslednje 3 godine) u kojima je OCD učestvovala u raspravi o nacrtu nekog strateškog dokumenta ili plana:

U koliko ste slučajeva u poslednje 3 godine učestvovali u raspravi (davali svoje mišljenje) o nacrtu neke strategije, programa ili plana u oblasti zaštite životne sredine - na lokalnom, regionalnom, pokrajinskom ili republičkom nivou?

Odgovori	Ostalo	Ukupno
1. Samo jednom	10	18.18
2. Od 2 do 5 puta	18	32.73
3. Od 6 do 10 puta	0	0.00
4. Više od 10 puta	4	7.27
5. Nekoliko, ali ne znam tačno koliko	4	7.27
6. Nijednom nismo učestvovali u tome	17	30.91
7. Ne znam, nisam upoznat	1	1.82
8. Ukupno	54	98.18

Odgovor da je učestvovalo od 2 do 5 puta u raspravi (davalo svoje mišljenje) o nacrtu neke strategije, programa ili plana u oblasti zaštite životne sredine - na lokalnom, regionalnom, pokrajinskom ili republičkom nivou dalo je 33% ispitanika, a nešto manji procenat (31%) je izjavio da nijednom nije učestvovao u raspravi (davao svoje mišljenje) o nacrtu neke strategije, programa ili plana u oblasti zaštite životne sredine - na lokalnom, pokrajinskom, republičkom ili regionalnom nivou u poslednje 3 godine.

Samo jednom u raspravama o nacrtu neke strategije, programa ili plana u oblasti zaštite životne sredine - na lokalnom, regionalnom, pokrajinskom ili republičkom nivou je učestvovalo 18% ispitanika. Jednak procenat (7%) ispitanika je učestvovao više od 10 puta i onih koji su u poslednje 3 godine učestvovali nekoliko puta, ali ne znaju tačno koliko. Odgovor da ne zna, odnosno da nije upoznat, dalo je 2% ispitanika.

Interesantno bi bilo povezati i uporediti odgovore date na nekoliko pitanja (25, 26, 27. i 28).

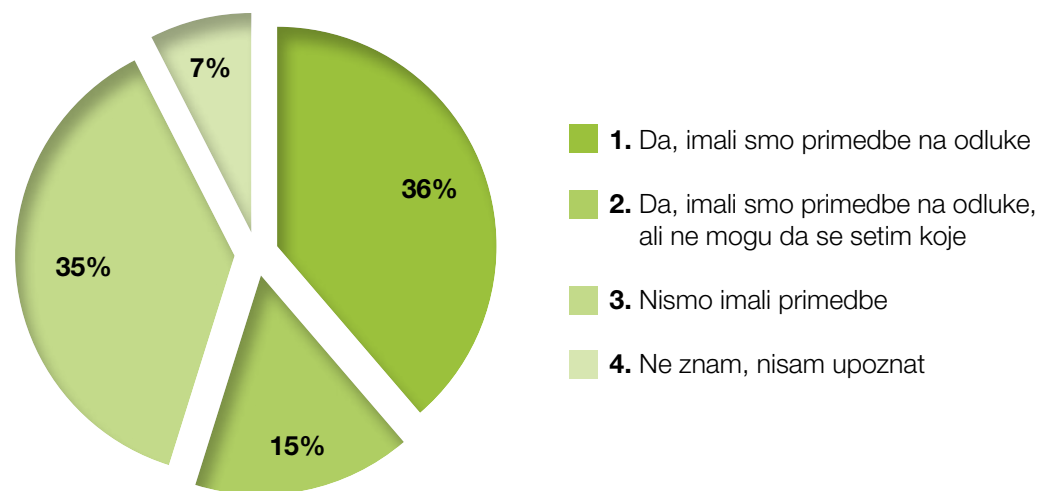
Na pitanje 25, najviše ispitanika (43,64%) je dalo odgovor da redovno učestvuje na javnim raspravama kod donošenja propisa, planova, programa ili studija iz oblasti zaštite životne sredine, dok je svega 13% ispitanika izjavilo da ne učestvuje u javnim raspravama na ove teme.

Međutim, u sledeća tri pitanja dobili smo dijametralno različite odgovore u poređenju sa navedenim odgovorima iz pitanja br. 25. Naime, u pitanjima 26. i 27, jednak broj ispitanika (51%) je odgovorio da nijednom nije učestvovao u donošenju odluka ili u raspravama iz oblasti zaštite životne sredine. U pitanju br. 28, odgovor da nijednom nije učestvovao u donošenju odluka ili u raspravama dalo je 31% ispitanika.

Činjenica da su ispitanici u gore analiziranim odgovorima na tri pitanja (26, 27 i 28) izneli skoro iste ili bar slične podatke, upućuje nas na potrebu da se odgovori dati na pitanje br. 25, dodatno objasne.

29. Primedbe na odluke koje su donosili nadležni organi lokalne samouprave u oblasti životne sredine (u poslednje tri godine):

Da li ste u poslednje 3 godine imali primedbe na odluke koje su donosili nadležni organi lokalne samouprave u oblasti zaštite životne sredine?

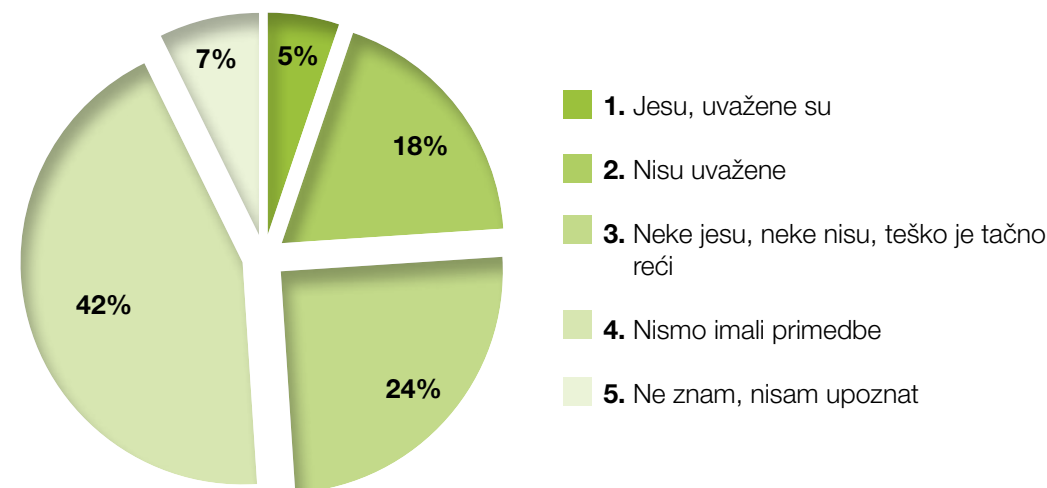
Odgovori	Ostalo	Ukupno
1. Da, imali smo primedbe na odluke	20	36.36
2. Da, imali smo primedbe na odluke, ali ne mogu da se setim koje	8	14.55
3. Nismo imali primedbe	19	34.55
4. Ne znam, nisam upoznat	4	7.27
5. Ukupno	51	92.73

Skoro jednak broj ispitanika (36%) je dao odgovor da je imao primedbe na odluke koje su donosili nadležni organi lokalne samouprave u oblasti životne sredine i da nije imao primedbe (35%).

Odgovor da je imalo primedbe na neke odluke koje su donosili nadležni organi lokalne samouprave u oblasti životne sredine, ali da se ne mogu setiti na koje, dalo je 15% ispitanika. Odgovor da ne zna, odnosno da nije upoznat, dalo je 7% ispitanika.

30. Uvažavanje primedbi (OCD) na propise, koje su doneli nadležni organi lokalne samouprave:

Da li su Vaše primedbe na propise, koje su doneli nadležni organi lokalne samouprave, uvažene?

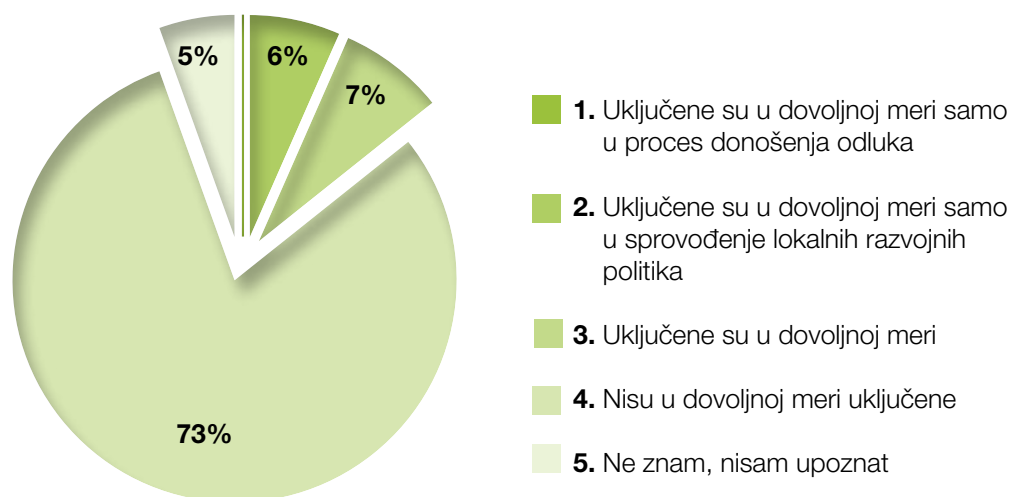
Odgovori	Ostalo	Ukupno
1. Jesu, uvažene su	3	5.45
2. Nisu uvažene	10	18.18
3. Neke jesu, neke nisu, teško je tačno reći	13	23.64
4. Nismo imali primedbe	23	41.82
5. Ne znam, nisam upoznat	4	7.27
6. Ukupno	53	96.36

Najviše ispitanika (42%) je odgovorilo da nije imalo primedbi na propise koje su doneli nadležni organi lokalne samouprave.

Da neke primedbe na propise, koje su doneli nadležni organi lokalne samouprave jesu uvažene, a neke nisu, i da je teško reći, izjavilo je 24% ispitanika. Odgovor da primedbe na propise lokalni organi nisu uvažili dalo je 18% ispitanika, a odgovor „ne znam, odnosno nisam upoznat“ dalo je 7% ispitanika. Da su primedbe uvažene odgovorilo je 5% ispitanika.

31. Uključenost OCD („u dovoljnoj meri“) u proces donošenja odluka, na osnovu propisa u oblasti životne sredine, odnosno u sprovođenje lokalnih razvojnih politika u opštini/gradu:

Da li smatrate da su organizacije civilnog društva u dovoljnoj meri uključene u proces donošenja odluka, na osnovu propisa u oblasti zaštite životne sredine, odnosno u sprovođenje lokalnih razvojnih politika u Vašoj opštini/gradu?

Odgovori	Ostalo	Ukupno
1. Uključene su u dovoljnoj meri samo u proces donošenja odluka	0	0.00
2. Uključene su u dovoljnoj meri samo u sprovođenje lokalnih razvojnih politika	3	5.45
3. Uključene su u dovoljnoj meri	4	7.27
4. Nisu u dovoljnoj meri uključene	40	72.73
5. Ne znam, nisam upoznat	3	5.45
6. Ukupno	50	90.91

Najviše ispitanika (73%) je odgovorilo da OCD „nisu u dovoljnoj meri uključene“ u proces donošenja odluka i kreiranja lokalnih politika u svojoj opštini/gradu a 7% da su „uključeni u dovoljnoj meri“.

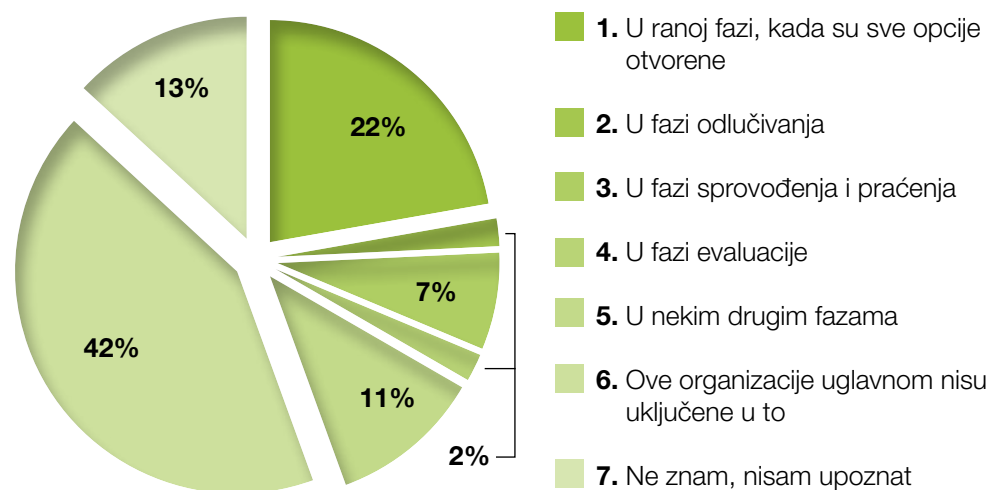
„Uključeni su u dovoljnoj meri samo u sprovođenje lokalnih razvojnih politika“ smatra 5%.

Jedan deo OCD je naveo razloge zbog čega, prema njihovim procenama, OCD nisu dovoljno uključene.⁵¹²

512 -Ne postoje adekvatni mehanizmi; -Zato što smo u tranziciji kojoj nema kraja, jer „sila boga ne moli!“ Ali „ko se mača lati taj od njega pogine!“; -Sve zavisi od rukovodstva opštine; -Nemaju dovoljno kapaciteta, nisu dovoljno umrežene; -Birokratski razlozi; nemaju dovoljno snage, većina OCD se ponaša pomalo elitistički pa ne učestvuje aktivno ako tu nema interesa, Neorganizovanost, Slaba saradnja sa drugim institucijama i organizacijama; -Zbog osionosti i bahatosti političke i poslovne elite, kao i formalističkog pristupa shvatanja učešća javnosti u procesu donošenja odluka i aktivnog učestvovanja u javnim raspravama, komentarisanoj nacrtu propisa, strateških i planskih dokumenata. Takva praksa mora hitno da se uredi zakonskim okvirom i uspostavi dugoročna saradnja između ova dva sektora. Često je ceo proces donošenja odluka namešten i unapred određen a javne rasprave se svode na ispravljanje sitnih izmena zapostavljajući suštinske probleme. Odgovorni ljudi bahato nastupaju i odbacuju važne primedbe koje su u skladu sa održivim razvojem, i stiče se utisak da oni o tome namerno ili slučajno ništa ne znaju. Izrada dokumenta je skupa jer se troškovi uglavnom svode na angažovanje stručnih lica, ali ukoliko se ne uvažavaju bitne primedbe na vreme, prilikom implementacije tih planova će mnogo više koštati kroz posledice po životnu sredinu. Često se krši i ustavno pravo pojedinaca i posebno zainteresovane javnosti. Uglavnom su dokumenta rađena po staroj metodologiji pa čak i starom zakonodavstvu kao i prema nasleđenim planovima i propisima (uredbama, pravilnicima...) iz sedamdesetih/osamdesetih godina što takođe predstavlja problem! Sve to utiče na siromaštvo a odražava se i na međunarodne odnose. Ovde je zatajila i profesionalna javnost koja se često ogreši o kodeks struke, koja bi morala da poštuje etičke principe. Potrebna je izgradnja profesionalne svesti o potrebi održavanja ekološke ravnoteže; -Predstavnici lokalne samouprave nisu spremni za saradnju; -Usled neobaveštenosti, nedovoljnog autoriteta i uticaja na donosiocima odluka, neargumentovanost i nestručnost prilikom uticaja na donošenje odluka smatram da nisu dovoljno motivisani i malo je ekološki svesnih građana koji se uključuju u akcije. Čini mi se, da se malo novčanih sredstava izdvaja za ovu oblast; -Vlast ih ne smatra relevantnim; -Niko ih ne poziva na rasprave ne učestvuju; -Nedostupne su mi informacije o tome; -Zato što ne postoji zelena stolica u skupštini Grada; -Zato što postoje privilegovane OCD a koje u praksi ništa ne rade što odgovara aktuelnoj politici; -Zato što ne postoje mehanizmi za uključivanje OCD u proces odlučivanja od rane faze; -Zbog neinformisanosti; -Pitajte lokalnu samoupravu; -Podzakonski propisi; -Zato što je opštinska vlast „zadužena“ da pomaže mimo zakona da sprovede određene projekte, a ako ih u tome sprečavate onda nas oni ignorišu; nema obostranog protoka informacija od lokalne samouprave ka nama i obrnuto; -Nepriznavanje civilnog sektora kao nezavisan tim eksperata; -Partijski/politički interesi; -Zato što su slabog kapaciteta, sa malo stručnog kadra i trošenja energije na pronalaženje finansijskih sredstava za opstanak; -Uključivanje je najčešće *pro forme*, jer su i vlast i OCD dosta inertne; -Neorganizovanost; -Malo ih je i neaktivne su; -OCD nisu dovoljno ozbiljno shvaćene od strane nadležnih, pa oni nemaju potrebu da saraduju sa njima. S druge strane, same OCD se ne zalažu dovoljno da se nametnu nadležnima pri donošenju odluka; -Nedostatak političke volje, nestrpljivost i konfliktnost nekih NGO, skrivanje propusta, javašluka i lopovluka u javnom sektoru; -Zbog toga što se naše društvo još uvek ne može nazvati demokračnim; -Nedostatak političke volje; -Uključivanje je najčešće *pro forme*, jer su i vlast i OCD dosta inertne; -Mislimo da opštine i nemaju potpune podatke o OCD koje se bave ovom oblasti, a nedostaje i pol. volja da to čine jer imaju i odbojan stav prema OCD jer ne znaju suštinu ko i zašto ih je osnovao; -Nema ih u potrebnoj meri.

32. Faze procesa donošenja odluka i kreiranja lokalnih politika u kojima su uključene OCD:

U kojoj su fazi procesa donošenja odluka i kreiranja lokalnih politika uključene organizacije civilnog društva u Vašoj opštini/gradu?

Odgovori	Ostalo	Ukupno
1. U ranoj fazi, kada su sve opcije otvorene	12	21.82
2. U fazi odlučivanja	1	1.82
3. U fazi sprovođenja i praćenja	4	7.27
4. U fazi evaluacije	1	1.82
5. U nekim drugim fazama	6	10.91
6. Ove organizacije uglavnom nisu uključene u to	23	41.82
7. Ne znam, nisam upoznat	7	12.73
8. Ukupno	54	98.18

Najviše ispitanika (42%) je odgovorilo da OCD uglavnom nisu uključene u proces donošenja odluka i kreiranja lokalnih politika u svojoj opštini/gradu.

Da su organizacije civilnog društva uključene u proces donošenja odluka i kreiranja lokalnih politika u ranoj fazi, kada su sve opcije otvorene, odgovorilo je 22% ispitanika.

Uključene su u proces donošenja odluka i kreiranje lokalnih politika u nekim drugim fazama odgovorilo je 11% ispitanika, a ukupno 6 OCD je navelo u kojim.⁵¹³

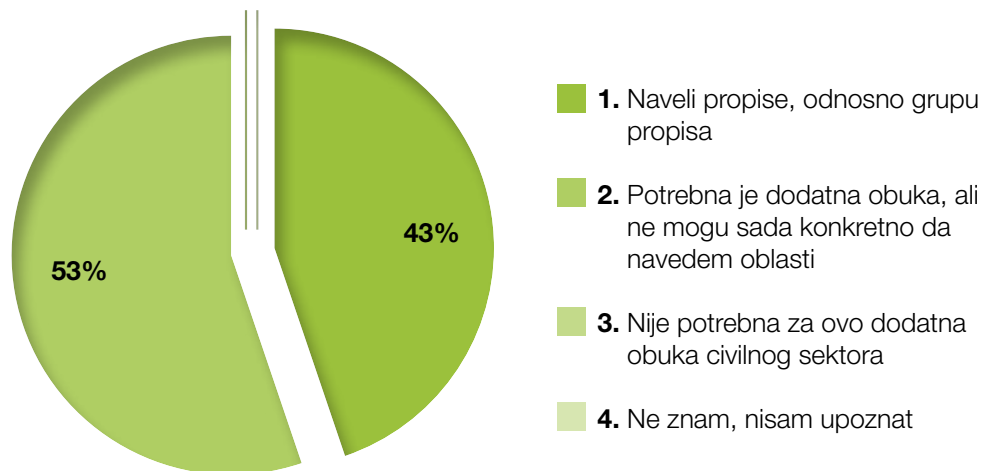
Odgovor da ne zna, odnosno da nisu upoznati, dalo je ukupno 13% ispitanika.

Podatak da je samo 22% ispitanika odgovorilo da su uključene „u ranoj fazi, kada su sve opcije otvorene“, odnosno da 42% smatra da OCD „uglavnom nisu uključene“ upućuje na potrebu preispitivanja postojeće prakse učešća javnosti s ciljem povećanja učešća OCD u ranoj fazi procedura.

⁵¹³ Dominiraju odgovori koji upućuju na zaključak da se radi o uključivanju javnosti u fazi kada nema efektivnog uticaja na konačnu odluku.

33. Dodatna obuka za OCD o propisima EU u oblasti životne sredine:

Za koje propise ili grupu propisa EU u oblasti zaštite životne sredine smatrate da je potrebno organizovati dodatnu obuku za civilni sektor?

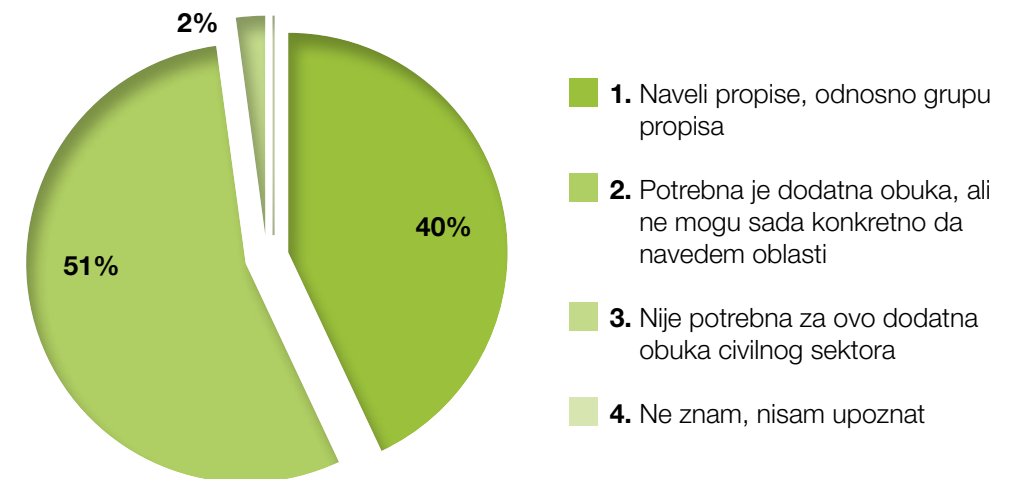
Odgovori	Ostalo	Ukupno
1. Naveli propise, odnosno grupu propisa	24	43.64
2. Potrebna je dodatna obuka, ali ne mogu sada konkretno da navedem oblasti	29	52.73
3. Nije potrebna za ovo dodatna obuka civilnog sektora	0	0.00
4. Ne znam, nisam upoznat	0	0.00
5. Ukupno	53	96.36

Svi ispitanici su se usaglasili da je potrebno sprovesti dodatnu obuku iz propisa ili grupe propisa EU iz oblasti životne sredine, od čega je 44% navelo propise, odnosno grupu propisa za koje je potrebna dodatna obuka, dok 53% ispitanika nije moglo konkretno da navede oblast iz koje je potrebna obuka.

Među navedenim propisima EU za koje je potrebna dodatna obuka navode se propisi u oblasti zaštite prirode, vode, upravljanje otpadom, Arhuska konvencija, planski dokumenti, sve oblasti, itd.

34. Dodatna obuka za upoznavanje i učestvovanje u primeni i praćenju sprovođenja propisa:

U kojoj oblasti politike zaštite životne sredine je potrebno organizovati dodatnu obuku za upoznavanje i učestvovanje u primeni i praćenju sprovođenja propisa?

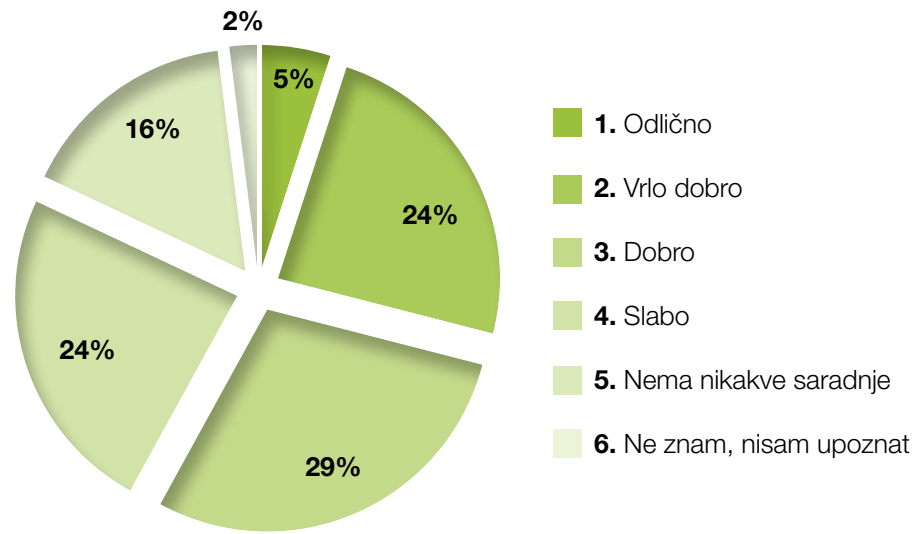
Odgovori	Ostalo	Ukupno
1. Naveli propise, odnosno grupe propisa	22	40.00
2. Potrebna je dodatna obuka, ali ne mogu sada konkretno da navedem oblasti	28	50.91
3. Nije potrebna za ovo dodatna obuka civilnog sektora	1	1.82
4. Ne znam, nisam upoznat	0	0.00
5. Ukupno	51	92.73

Najveći broj ispitanika (51%) je izjavio da je potrebna dodatna obuka za upoznavanje i učestvovanje u primeni i praćenju sprovođenja propisa, ali nije mogao konkretno navesti oblast, dok je 40% ispitanika navelo propise, odnosno grupu propisa za koje je potrebna dodatna obuka (svi propisi, Arhuska konvencija, upravljanje otpadom, zaštita prirode, donošenje urbanističkih planova, pisanje projekata, izrada LEAP, itd).

Da nije potrebna dodatna obuka izjavilo je oko 2% ispitanika.

35. Saradnja OCD sa lokalnom samoupravom:

Kako biste ocenili saradnju Vaše organizacije sa lokalnom samoupravom?

Odgovori	Ostalo	Ukupno
1. Odlično	3	5.45
2. Vrlo dobro	13	23.64
3. Dobro	16	29.09
4. Slabo	13	23.64
5. Nema nikakve saradnje	9	16.36
6. Ne znam, nisam upoznat	1	1.82
7. Ukupno	55	100.00

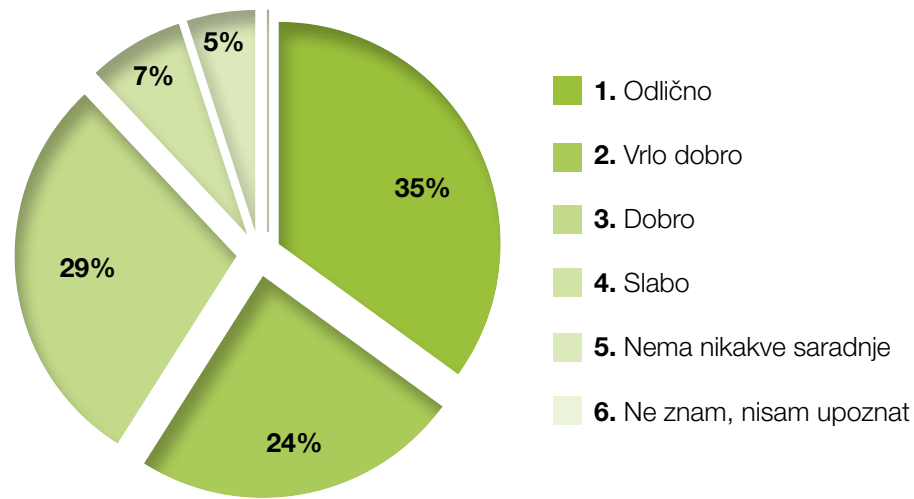
Najviše ispitanika (predstavnika OCD-a, 29%) je saradnju sa lokalnom samoupravom ocenilo kao *dobru*, dok je 24% ispitanika ocenilo kao *vrlo dobru*, a isti toliki procenat kao *slabu*.

Da nema nikakve saradnje sa lokalnom samoupravom izjavilo je 16% predstavnika OCD. Sa ocenom odlično ukupno je 5% ispitanika ocenilo saradnju svoje organizacije sa lokalnom samoupravom, a da ne zna, odnosno da nije poznato, izjavilo je oko 2% ispitanika.

Da je saradnja uspešna, odnosno da je dobra, vrlo dobra i odlična, ukupno je izjavilo 58% ispitanika, dok je saradnju okarakterisalo slabom 24% ispitanika.

36. Saradnja OCD sa obrazovnim i stručnim institucijama - predškolskim ustanovama, školama, univerzitetima, centrima za neformalno obrazovanje ili institutima:

Kako biste ocenili saradnju Vaše organizacije sa obrazovnim i stručnim institucijama - predškolskim ustanovama, školama, univerzitetima, centrima za neformalno obrazovanje ili institutima?

Odgovori	Ostalo	Ukupno
1. Odlično	19	34.55
2. Vrlo dobro	13	23.64
3. Dobro	16	29.09
4. Slabo	4	7.27
5. Nema nikakve saradnje	3	5.45
6. Ne znam, nisam upoznat	0	0.00
7. Ukupno	55	100.00

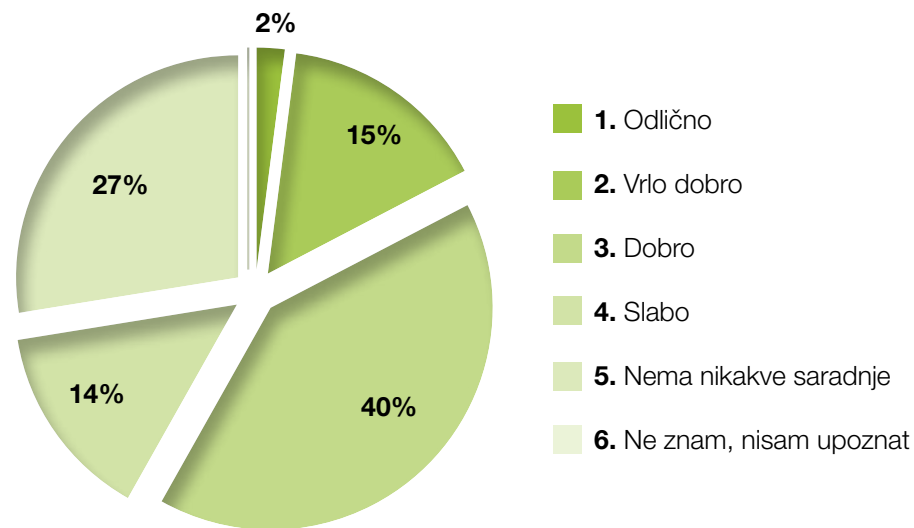
Najviše ispitanika (35%) je ocenilo kao *odličnu* saradnju sa obrazovnim i stručnim institucijama - predškolskim ustanovama, školama, univerzitetima, centrima za neformalno obrazovanje ili institutima. Kao *vrlo dobru* 24% ispitanika. Kao *dobru* saradnju je ocenilo 29% ispitanika,

Kao *slabu* saradnju je ocenilo 7% ispitanika, a da nema nikakve saradnje ocenilo je 5% ispitanika.

Moglo bi se zaključiti da postoji veoma dobra saradnja OCD sa obrazovnim i stručnim institucijama - predškolskim ustanovama, školama, univerzitetima, centrima za neformalno obrazovanje ili institutima, iako postoji prostor za unapređenje saradnje.

37. Saradnja OCD sa privrednim sektorom u opštini/gradu:

Kako biste ocenili saradnju Vaše organizacije sa privrednim sektorom u Vašoj opštini/gradu?

Odgovori	Ostalo	Ukupno
1. Odlično	1	1.82
2. Vrlo dobro	8	14.55
3. Dobro	22	40.00
4. Slabo	8	14.55
5. Nema nikakve saradnje	15	27.27
6. Ne znam, nisam upoznat	0	0.00
7. Ukupno	54	98.18

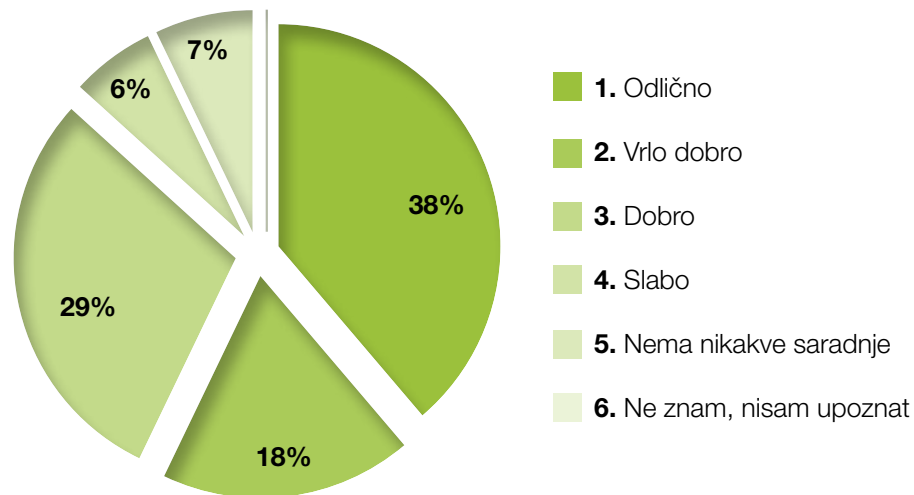
Odličnom je saradnju ocenilo oko 2%, vrlo dobrom oko 15% a dobrom 40%, što ukupno čini 57% OCD koje su zadovoljne saradnjom.

Međutim, da nema nikakve saradnje ocenilo je 27% ispitanika, čemu bi trebalo dodati i one koji su saradnju ocenili slabom (15%).

Iz dobijenih podataka bi se moglo zaključiti da je većina OCD zadovoljna saradnjom sa privrednim sektorom, ali da značajan procenat nije.

38. Saradnja OCD sa lokalnim medijima:

Kako biste ocenili saradnju Vaše organizacije sa lokalnim medijima?

Odgovori	Ostalo	Ukupno
1. Odlično	21	38.18
2. Vrlo dobro	10	18.18
3. Dobro	16	29.09
4. Slabo	3	5.45
5. Nema nikakve saradnje	4	7.27
6. Ne znam, nisam upoznat	0	0.00
7. Ukupno	54	98.18

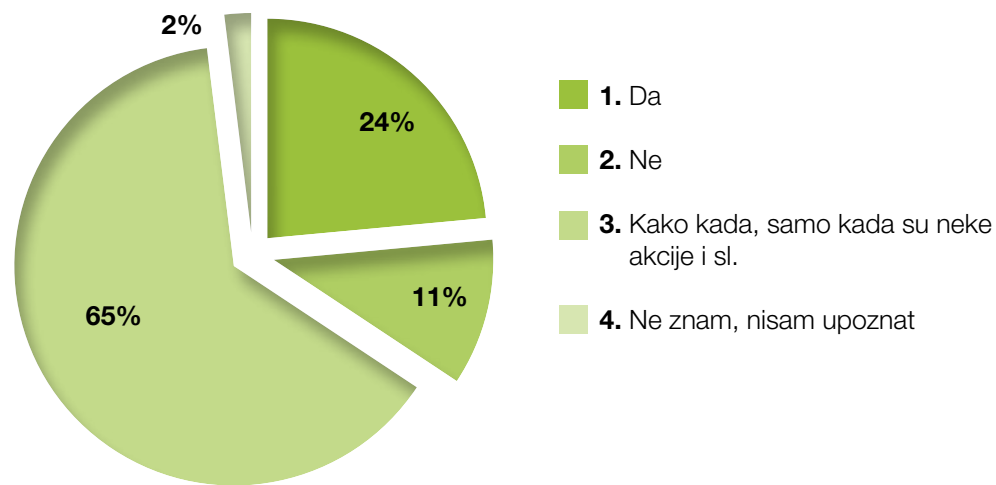
Najviše ispitanika (38%) je kao *odličnu* ocenilo saradnju OCD sa lokalnim medijima, kao *dobru* 29% ispitanika, a kao *vrlo dobru* 18% ispitanika, što čini ukupno 85%.

Da ne postoji nikakva saradnja između OCD i lokalnih medija izjavilo je 7% ispitanika, a da je saradnja *slaba* ocenilo je 5% ispitanika.

Dobijeni rezultati govore da bi se saradnja OCD i lokalnih medija mogla oceniti dobrom.

39. Lokalni mediji i životna sredina:

Da li mislite da lokalni mediji posvećuju dovoljno prostora pitanjima koja se tiču zaštite životne sredine?

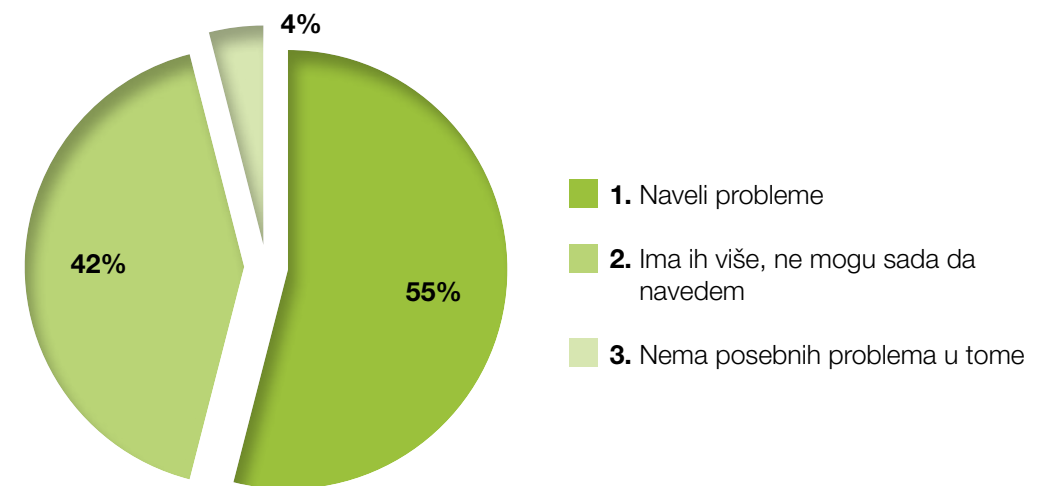
Odgovori	Ostalo	Ukupno
1. Da	13	23.64
2. Ne	6	10.91
3. Kako kada, samo kada su neke akcije i sl.	36	65.45
4. Ne znam, nisam upoznat	1	1.82
5. Ukupno	56	101.82

Najviše ispitanika (65%) je izjavilo da lokalni mediji najviše posvećuju prostora pitanjima koja se tiču životne sredine ponekad, samo kada su neke akcije, dok je 24% ispitanika izjavilo da mediji posvećuju dovoljno prostora pitanjima koja se tiču životne sredine.

Odgovor da lokalni mediji ne posvećuju dovoljno prostora pitanjima koja se tiču životne sredine dalo je 11% ispitanika, a odgovor da ne zna, odnosno da nije upoznato dalo je oko 2% ispitanika.

40. Najveći problemi u sprovođenju propisa u oblasti zaštite životne sredine u opštini/gradu:

Koji su, po Vašem mišljenju, najveći problemi u sprovođenju propisa u oblasti zaštite životne sredine u Vašoj opštini/gradu?

Odgovori	Ostalo	Ukupno
1. Naveli probleme	30	54.55
2. Ima ih više, ne mogu sada da navedem	23	41.82
3. Nema posebnih problema u tome	2	3.64
4. Ukupno	55	100.00

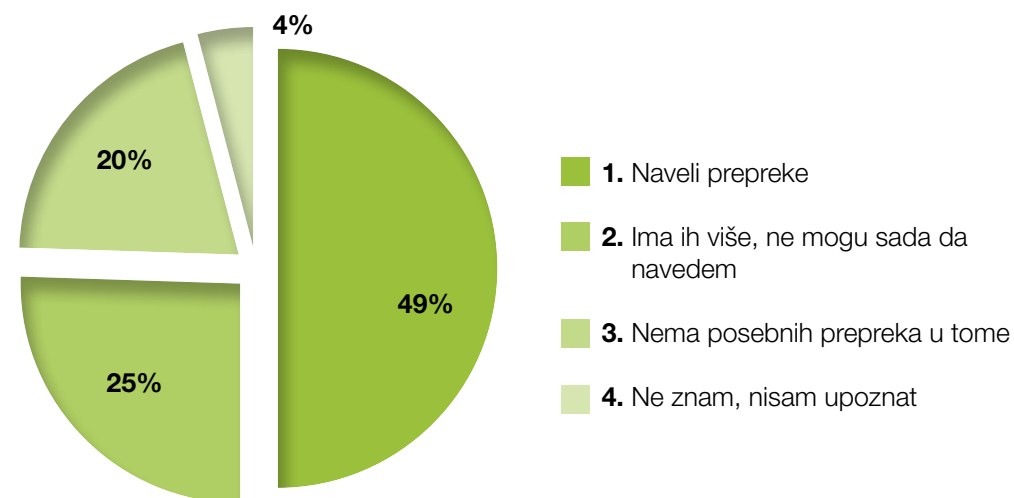
Najveći broj ispitanika (55%) je naveo probleme u sprovođenju propisa u oblasti zaštite životne sredine koje imaju u svojoj opštini/gradu.

Neki od njih su sledeći: Nedostaci u propisima; Neusklađene opštinske odluke; Nepoznavanje propisa iz oblasti životne sredine; Neprimenjivanje zakonske regulative; Korupcija; Politički/stranački interesi; Nedovoljni ljudski, finansijski i tehnički kapaciteti i nestručnost državnog sektora; Nedovoljno razvijena ekološka svest donosioca odluka i nezainteresovanost javnosti i lokalne samouprave; Nedostatak prevencija; Nedostatak kontrole i sankcija itd.

Da ima više problema u sprovođenju propisa iz oblasti zaštite životne sredine, ali da ih ne mogu trenutno navesti izjavilo je 42% ispitanika, a najmanji broj ispitanika (4%) se izjasnio da nema posebnih problema u sprovođenju propisa.

41. Najznačajnije prepreke većem uključivanju OCD u pripremi i sprovođenju propisa u oblasti zaštite životne sredine u opštini/gradu:

Koje su, po Vašem mišljenju, najznačajnije prepreke većem uključivanju Vaše organizacije u pripremi i sprovođenju propisa u oblasti zaštite životne sredine u Vašoj opštini/gradu?

Odgovori	Ostalo	Ukupno
1. Naveli prepreke	27	49.09
2. Ima ih više, ne mogu sada da navedem	14	25.45
3. Nema posebnih prepreka u tome	11	20.00
4. Ne znam, nisam upoznat	2	3.64
5. Ukupno	54	98.18

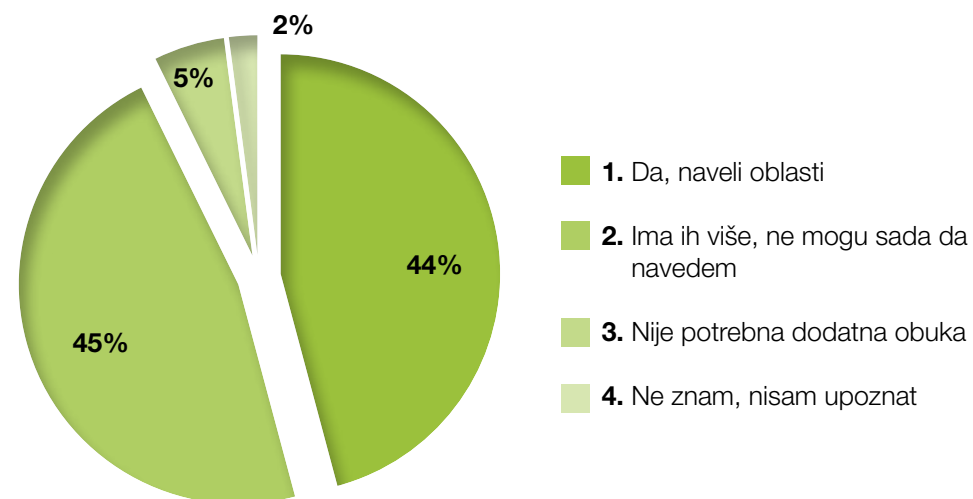
Ukupno 49% ispitanika je navelo prepreke koje ih sprečavaju u većem uključivanju njihove organizacije u pripremu i sprovođenje propisa u oblasti životne sredine u njihovoj opštini/gradu, a neki od njih su sledeći:

- Nedostatak podrške i nezainteresovanost od strane gradske vlasti;
- Politička volja,
- Interes centara moći;
- Neravnopravan položaj NVO i vladinog sektora;
- Korumpiranost;
- Nedostatak kadrova i nekompetencija;
- Nedovoljan broj eksperata za konkretne oblasti;
- Finansijska sredstva;
- Nedostatak nekog ko će koordinirati sa NVO sektorom i predstavnicima opština/gradova;
- Neuvažavanje stavova udruženja građana; Tehnička priroda itd.

Da ima više prepreka koje stoje na putu većem uključivanju njihove organizacije u pripremu i sprovođenje propisa u oblasti zaštite životne sredine u njihovoj opštini/gradu, ali da ih ne mogu navesti izjasnilo se 25% ispitanika, dok je 20% ispitanika izjavilo da nema posebnih prepreka u tome. Izjavu da ne zna, odnosno da nije upoznato dalo je 4% ispitanika.

42. Dodatna obuka OCD za veće uključivanje u aktivnosti u oblasti životne sredine:

Da li je i u kojim oblastima, po Vašem mišljenju, potrebna dodatna obuka ljudi iz civilnog sektora za veće uključivanje u zaštitu životne sredine?

Odgovori	Ostalo	Ukupno
1. Da, naveli oblasti	24	43.64
2. Ima ih više, ne mogu sada da navedem	25	45.45
3. Nije potrebna dodatna obuka	3	5.45
4. Ne znam, nisam upoznat	1	1.82
5. Ukupno	53	96.36

Najviše ispitanika (45%) se izjasnilo da ima više oblasti iz kojih je potrebna dodatna obuka ljudi iz civilnog sektora za veće uključivanje u zaštitu životne sredine, ali da ne mogu trenutno da ih navedu.

Procenat ispitanika-predstavnika OCD koji su naveli oblast iz kojih im je potrebna dodatna obuka je 44%.

Neke od tih oblasti su sledeće:

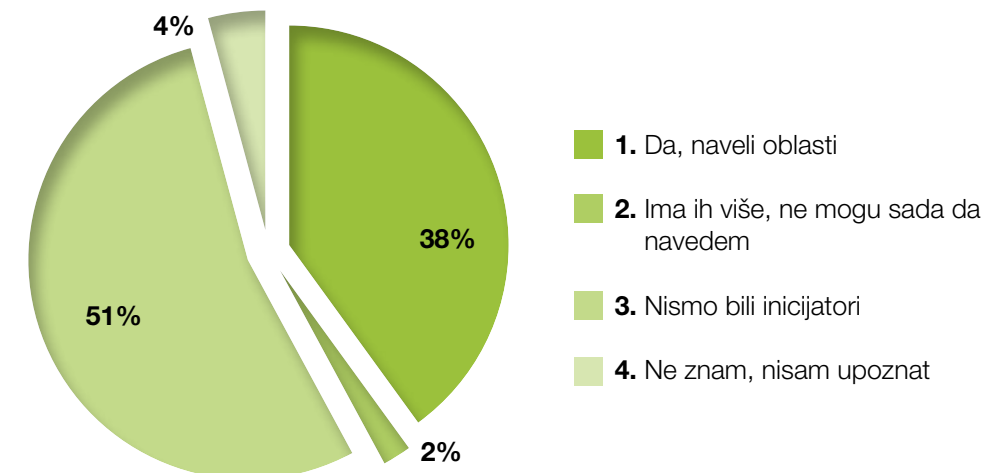
Obuke za zaposlene u NVO: Pisanje projekata; Javno zagovaranje i lobiranje; Umrežavanje i partnersko delovanje civilnog sektora; Medijsko delovanje, posebno upotreba IKT; Strateško akciono planiranje i donošenje planova za upravljanje; Obuka u oblasti sticanja znanja o značaju informisanja, kontakta sa medijima, šta je učesće javnosti i sl; Identifikovanje problema u zaštiti životne sredine; Obuke kojima bi se kod lokalnih vlasti razvila svest o potrebi postojanja civilnog sektora.

Obuke u vezi zaštite životne sredine: Obuka o republičkom, evropskom zakonodavstvu i obavezama međusobne saradnje kod sva tri sektora društva; Upoznavanje sa ključnim dokumentima zaštite ž/s; Primena Arhuske konvencije, zaštita bio i geodiverziteta; Pravna zaštita životne sredine; Praktične primene novih tehnologija u zaštiti životne sredine i smanjenju hemizacija u poljoprivredi; Implementacija međunarodnih konvencija; Upravljanje zaštićenim prirodnim dobrima, zaštita ugroženih i zaštićenih vrsta, zelena ekonomija, upravljanje vodama i šumskim gazdinstvima, upravljanje otpadom, ruralni razvoj.

Odgovor da nije potrebna dodatna obuka ljudi iz CS-a za veće uključivanje u zaštitu životne sredine dalo je 5% ispitanika, dok je odgovor da ne zna, odnosno da nije upoznato dalo oko 2% ispitanika.

43. Iniciranje donošenja odluka u oblasti zaštite životne sredine od strane OCD:

Da li je i u kojim oblastima Vaša organizacija inicirala donošenje nekih odluka u zaštiti životne sredine u Vašoj opštini/gradu?

Odgovori	Ostalo	Ukupno
1. Da, naveli oblasti	21	38.18
2. Ima ih više, ne mogu sada da navedem	1	1.82
3. Nismo bili inicijatori	28	50.91
4. Ne znam, nisam upoznat	2	3.64
5. Ukupno	52	94.55

Najveći broj ispitanika (51%) je dao odgovor da njihova organizacija nije inicirala donošenje odluka u oblasti zaštite životne sredine u svojoj opštini/gradu.

Istovremeno 38% ispitanika izjavilo je da su bili inicijatori i naveli su oblasti za koje su inicirali donošenje odluka, a to su: Izrada i donošenje LEAP-a, Strategije održivog razvoja, Lokalnog plana upravljanja otpadom; U primeni

BT tehnologija za rešavanje problema čvrstog komunalnog otpada; Formiranje Eko fonda; Razvoj ekološke edukacije na svim nivoima obrazovanja u opštini; Upravljanje otpadom; Primarna selekcija i upravljanje otpadom; Predlog praktičnih ekoloških politika; Edukacija za razne ciljne grupe; Zaštita i upravljanje prirodnim dobrima; Zelena ekološka patrola, Izdavanje edukativnih priručnika, itd.

Odgovor da ne zna, odnosno da nije poznato da li je i u kojoj oblasti njihova organizacija inicirala donošenje nekih odluka o životnoj sredini u njihovoj opštini/gradu izjavilo je oko 4% ispitanika, dok je oko 2% ispitanika odgovorilo da ih ima više, ali da ne mogu trenutno da ih navedu.

Moglo bi se zaključiti da OCD (u većem procentu) nemaju ulogu inicijatora aktivnosti u oblasti životne sredine. Ovo, zajedno sa podacima koji govore o učešću OCD u odlučivanju u procedurama koje su zakonom propisane kao mogućnost kao i nekim drugim podacima, ukazuje na potrebu preduzimanja mera radi jačanja aktivizma OCD.

44. Relevantnost učešća predstavnika OCD u procesu pregovaranja o pristupanju Srbije EU, u delu koji se odnosi na životnu sredinu:

Šta mislite, koliko bi bilo značajno da predstavnici civilnog sektora (OCD) učestvuju u procesu pregovaranja o pristupanju Srbije EU, u delu koji se odnosi na životnu sredinu?

Odgovori	Ostalo	Ukupno
1. To bi bilo značajno	31	56.36
2. Bilo bi značajno	9	16.36
3. U osrednjoj meri (i bilo bi i ne bi bilo značajno)	10	18.18
4. Ne bi bilo značajno	2	3.64
5. Ne znam, nisam upoznat	2	3.64
6. Ukupno	54	98.18

Najveći broj ispitanika (56%) je izjavio da bi bilo veoma značajno da predstavnici OCD učestvuju u procesu pregovaranja o pristupanju Srbije EU, u delu koji se odnosi na životnu sredinu.

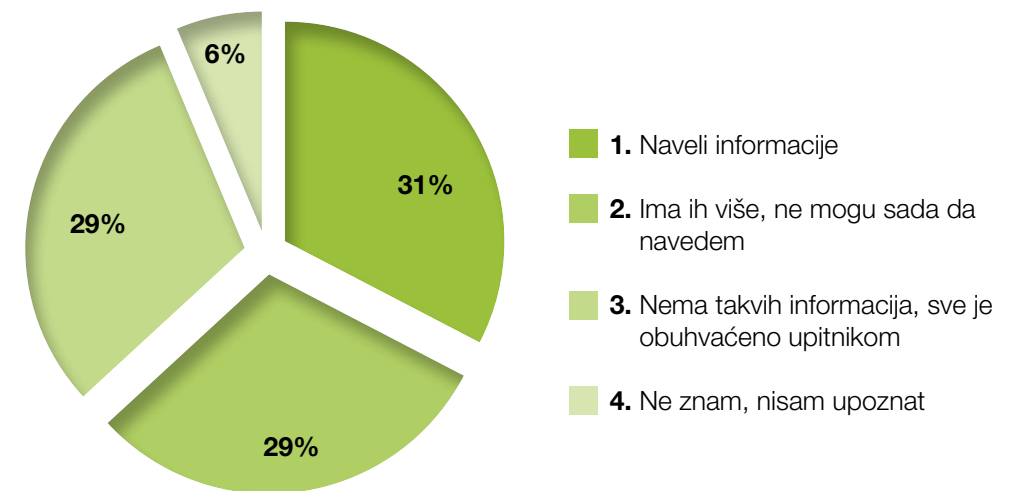
Prema mišljenju 16% OCD, učešće predstavnika OCD bi bilo „značajno“, što, zajedno sa onim kojima je to „veoma značajno“ predstavlja 72% OCD za koje se može reći da smatraju da je za njih učešće u pregovorima sa EU važno pitanje.

Stav da bi u osrednjoj meri bilo značajno da predstavnici OCD sektora učestvuju u pregovaranjima o pristupanju Srbije EU dalo je 18% ispitanika.

Da ne bi bilo značajno izjavilo je 4% ispitanika, isto kao i onih koji ne znaju odgovor na ovo pitanje.

45. Dodatne informacije koje nisu obuhvaćene ovim upitnikom:

Koje biste dodatne informacije iz Vaše organizacije još mogli da navedete, ako smatrate da su značajne za Vaše angažovanje oko zaštite životne sredine, a nisu obuhvaćene ovim upitnikom?

Odgovori	Ostalo	Ukupno
1. Naveli informacije	17	30.91
2. Ima ih više, ne mogu sada da navedem	16	29.09
3. Nema takvih informacija, sve je obuhvaćeno upitnikom	16	29.09
4. Ne znam, nisam upoznat	3	5.45
5. Ukupno	52	94.55

Ukupno 31% ispitanika je navelo informacije iz njihove organizacije, a u vezi sa zaštitom životne sredine koje nisu obuhvaćene ovim upitnikom, a za koje smatra da su značajne za njihovo angažovanje u oblasti životne sredine.

Neke od njih su sledeće:

Partnerski pristup sa najširim krugom subjekata u opštini, umreženost na lokalnom i širem planu, maksimalno korišćenje IKT; Imamo novih predloga u oblasti pravne regulacije zaštite životne sredine i uključivanje civilnog sektora u pravnu zaštitu ž.s; Imamo osim projekata i tehnologije svetski priznate u rešavanju čvrstog komunalnog otpada i otpadne bio mase; Već 10 godina redovno održavamo ekološku radionicu i aktivizam u oblasti životne sredine; Stručni smo i kompetentni za edukaciju dece, omladine i odraslih, članovi smo nekoliko mreža OCD na nacionalnom i regionalnom nivou kao što su NATURA 2000 Resursni centar, Forum NVO „ŽIVOTNA SREDINA I ENERGETIKA“; Smatramo da smo u mogućnosti da kroz različite medijske formate aktiviramo i podignemo svest o zaštiti životne sredine; Raspoložemo velikim potencijalom mladih ljudi dobrog obrazovanja iz različitih oblasti; Trogodišnje aktivnosti u Koordinacionom odboru za očuvanje i zaštitu reke Lima; Udruženje nastavnika „Opstanak“, okupljamo diplomirane biologe. Naglasak dajemo socijalno-ekološkoj problematici, animiranju stanovništva da učestvuje u donošenju odluka i izgradnji demokratičnijeg i humanijeg društva; Korupcija u sudstvu i inspeksijskim službama, centrima i JLS, prekogranična saradnja na ekološkim problemima itd.

Jednak broj ispitanika (29%) je izjavio da ima više informacija iz njihove organizacije, a u vezi sa zaštitom životne sredine, koje nisu obuhvaćene ovim upitnikom, a za koje smatra da su značajne za njihovo angažovanje oko životne sredine, ali da ne može trenutno da ih navede, dok je druga grupa ispitanika izjavila da nema takvih informacija, odnosno da je sve obuhvaćeno upitnikom.

Odgovor da ne zna, odnosno da nije upoznato, dalo je 5% ispitanika.

REZIME ZAKLJUČAKA ISTRAŽIVANJA

Istraživanje stavova predstavnika jedinica lokalne samouprave (JLS), privrednog sektora (PS) i organizacija civilnog društva (OCD) imalo je za cilj da se procene kapaciteti svakog od spomenutih subjekata sistema upravljanja zaštitom životne sredine, imajući u vidu, pre svega, trenutno stanje obaveza koje proističu iz propisa u oblasti životne sredine. Sprovedeno je istraživanje stavova predstavnika sve tri kategorije ispitanika o njihovim kapacitetima za sprovođenje politike i propisa u oblasti životne sredine. Postavljeno je ukupno 103 pitanja (28 za JLS, 30 za PS i 45 za OCD). U analizi rezultata istraživanja moguće je identifikovati neke stavove koji su zajednički za sve tri kategorije ispitanika (ili za dve od tri), pored stavova koji su specifični za pojedine kategorije ispitanika. Pri tom bi trebalo imati u vidu da je ukrštanje rezultata odgovora na pojedina pitanja iz različitih grupa i izvlačenje odgovarajućih zaključaka moguće na više načina. Ovde se ukazuje na najznačajnije zaključke koji bi mogli biti interesantni imajući u vidu primarni cilj ovog istraživanja.

I ZAKLJUČCI

KOJI SU ZAJEDNIČKI ZA JLS, PS I OCD

1) Na opšti način se može konstatovati da je istraživanje jasno pokazalo da postojeći kapaciteti JLS, OCD i PS u najvećem broju slučajeva nisu zadovoljavajući i da je potrebno preduzeti odgovarajuće mere radi njihovog jačanja. Iako nije potpuno jasno utvrđeno (nije ni bilo predmet istraživanja) da li je ovo stalna karakteristika ili se može vezivati za određene periode razvoja, nedostatak kapaciteta ukazuje između ostalog i na to da bi proces poveravanja poslova u oblasti životne sredine trebalo da prati i odgovarajuća procena stanja kapaciteta JLS i PS za obavljanje ovih poslova, odnosno sprovođenje propisa. Donošenje propisa kojima se propisuju obaveze za subjekte sistema zaštite životne sredine

moralo bi biti sprovedeno pažljivo i uz detaljniju procenu mogućnosti JLS i PS za sprovođenje ovih propisa kao i mogućnosti uticaja na OCD.

2) Problemi u primeni propisa u oblasti životne sredine i ostvarivanju ciljeva u oblasti politike životne sredine, koje imaju JLS i OCD, najvećim delom se povezuju sa nedostatkom finansijskih sredstava, uticajem „političkih činilaca“, kao i stanjem kapaciteta u tehničkom smislu (tehnička podrška), brojem zaposlenih, obučenošću, itd.

3) Nedvosmisleno jasno je pokazano da je potrebna dodatna obuka sve tri kategorije ispitanika: predstavnika JLS, PS i OCD. Iako se razlikuju procene značaja pojedinih oblasti u kojima je obuka najpotrebnija (videti dole za svaku od ispitivanih grupa) izgleda da pitanje upravljanja otpadom zaslužuje najveću pažnju.

4) Pitanje međusobne saradnje sva tri od navedenih subjekata sistema zaštite životne sredine predstavlja jedno od pitanja koje posebno zaslužuju da se na njega ukaže i može predstavljati predmet daljih istraživanja. Ovo naročito kada su u pitanju sadržaji saradnje kao kvalitativni indikatori odnosa. (Međutim, u ovom istraživanju nije se detaljnije ulazilo u ova pitanja. Za preovlađujuće stavove pojedinih kategorija ispitanika o opštoj proceni odnosa sa drugim subjektima videti naznake dole u tekstu).

5) Nezainteresovanost javnosti za učešće u odlučivanju u procedurama koje predviđaju propisi u oblasti životne sredine (EIA, SEA, IPPC, i planski dokumenti) predstavlja problem sistema zaštite životne sredine koji je naglašen u odgovorima predstavnika JLS. Istovremeno, u odgovorima OCD jasno je naglašen stav da OCD „nisu u dovoljnoj meri uključene“ u proces donošenja odluka, na osnovu propisa u oblasti zaštite životne sredine, odnosno u sprovođenje lokalnih razvojnih politika u vašoj opštini/gradu.⁵¹⁴ U sličnom kontek-

514 Iako se u oba slučaja radi o ubedljivoj većini (tri četvrtine odgovora u slučaju JLS kao i OCD), ovde bi trebalo biti oprezan kod izvođenja konačnog zaključka budući da odgovori koji su dobijeni (zbog metodološke nepreciznosti) nemaju isti sadržaj. Ovo se dešava iz najmanje dva razloga. Prvo, odgovori predstavnika JLS impliciraju da se radi o „nezainteresovanosti javnosti“, a ne o nezainteresovanim OCD (iako postoje stavovi prema kojima se pod

stu bi se mogli tumačiti i odgovori na pitanje koje se odnosi na probleme u sprovođenju propisa od strane PS gde je uočen problem „nedostatka podrške javnosti“, odnosno saradnje sa civilnim društvom. Osim toga, trebalo bi imati u vidu da su najznačajnije prepreke većem uključivanju PS u pripremu i sprovođenje propisa u oblasti životne sredine, po mišljenju 62% anketiranih PS, politika, nedovoljna angažovanost i nezainteresovanost nadležnih u lokalnim samoupravama.

6) Dostupnost podataka predstavlja jedno od pitanja na koje bi takođe trebalo ukazati kao pitanje koje je značajno za sve tri kategorije ispitanika. Velika većina JLS smatra da se podaci o stanju životne sredine mogu „lako“ pronaći. Slično i kada su u pitanju stavovi PS o dostupnosti podataka kojima oni raspolazu. Međutim, manje od polovine OCD se slaže sa stavovima JLS.⁵¹⁵

7) Većina u sve tri grupe ispitanika smatra da postoji potreba za učešćem u procesu pregovaranja sa EU u delu koji se odnosi na životnu sredinu. Međutim, postoje izvesne razlike u većini koja ovo smatra (u različitim grupama ispitanika) i argumenti koji se navode u prilog tome su na izvestan način različiti.

II ZAKLJUČCI KOJI SE ODNOSI NA JLS

Grupa pitanja za predstavnike JLS obuhvata ukupno 28 pitanja koja se odnose na poznavanje odgovarajućih dokumenata, propisa, itd; procenu kapaciteta, broj predmeta, probleme, prioritete, itd i koje je moguće grupisati, prema osnovnom predmetu interesovanja, na sledeći način: stanje u vezi sa strateškim dokumentima; organizaciona forma i kapaciteti za sprovođenje propisa; finansiranje zaštite životne sredine; dostupnost informacija: (moni-

javnosti najčešće ili isključivo podrazumevaju OCD) . Drugo, kod odgovora OCD govori se o tome da OCD „nisu u dovoljnoj meri uključene“, što ne mora da znači da su i „nezainteresovane“, iako se to, naravno, i ne isključuje.

515 Naravno, kada se sumiraju rezultati koji se odnose na dostupnost podataka treba videti i podatke koji se odnose na postupanje sa zahtevima za informacijama od javnog značaja, vođenje lokalnog registra zagađivača, izradu i dostavljanje izveštaja o stanju životne sredine, itd, na šta će kasnije biti detaljnije ukazano.

toring, izveštaj o stanju, registar, pristup informacijama); broj predmeta koji se odnosi na: EIA, SEA, IPPC, druge propise; učešće u donošenju propisa; dodatnu obuku; poznavanje politike i propisa EU i proces pregovaranja sa EU.⁵¹⁶

1) Postoje značajne razlike u opterećenosti, potrebama, kapacitetima, načinu i formama organizovanja vršenja poslova u oblasti životne sredine, kvalifikacijama zaposlenih, itd.

2) Za nešto više od 10% JLS se može reći da skoro uopšte nemaju kapaciteta, kako kadrovskih i tehničkih, tako ni finansijskih. Za oko 80% JLS se može reći da imaju određene kapacitete za sprovođenje propisa u oblasti životne sredine, ali nedovoljne. Preostalih 10% JLS ima kapacitete za sprovođenje politike zaštite životne sredine i odgovarajućih zakona RS.⁵¹⁷

3) Može se reći da jedna četvrtina JLS nema nikakve strateške dokumente što u sistemskom smislu predstavlja problem budući da se može postaviti i pitanje na osnovu čega se planira i sprovodi politika u oblasti životne sredine. Kod JLS koje imaju ovakve dokumente može se postaviti pitanje njihove usaglašenosti sa odgovarajućim dokumentima nacionalnog karaktera. Kada je reč o programima i planovima, najveći broj JLS je usvojio ona za koje postoje jasne obaveze i instrukcije (npr. planovi upravljanja otpadom), dok je broj drugih sličnih planova značajno manji.

4) U pogledu načina organizacije poslova u oblasti životne sredine može se konstatovati da u gradovima i većim opštinama postoje prepoznatljive organizacione jedinice (odseci ili odeljenja), dok je u manjim JLS to uglavnom jedna osoba zadužena za poslove iz ove oblasti. JLS formiraju organizacione jedinice, odnosno imenuju lica koja su zadužena za poslove zaštite životne sredine prema svojim mogućnostima i potrebama. Ne postoji neki opšti model.

516 U Analizi rezultata istraživanja, u delu koji se odnosi na JLS, detaljno je ukazano i na razlike između rezultata koji se odnose na uzorak i rezultata koji se odnose na „ostale“ koji su bili obuhvaćeni istraživanjem. U jednom delu odgovora na pitanja iz upitnika nema značajnijih razlika, ali u nekim odgovorima postoje razlike na koje je ukazano.

517 Reč je uglavnom o gradovima, koji imaju oformljene jasno prepoznatljive organe/službe odgovarajući broj zaposlenih na poslovima zaštite životne sredine i tehničku podršku.

5) Najveći problemi u sprovođenju propisa i politike u oblasti životne sredine su nedostatak sredstava (85%), broj zaposlenih na poslovima zaštite životne sredine (42%), nedovoljna tehnička opremljenost (46%), postojeći pravni okvir (21%), nedostatak podrške javnosti (21%).

Nešto manje od 6% JLS vidi nedostatak saradnje sa civilnim sektorom kao problem.

Uočljiv je problem u komunikaciji i koordinaciji stručnih službi ili lica zaduženih za zaštitu životne sredine i rukovodstva JLS (unutrašnja koordinacija).

Postoji problem saradnje organa nadležnih za zaštitu životne sredine sa drugim organima i organizacijama (spoljna koordinacija).

6) Istraživanje pokazuje i to da postoji relativno raširena praksa nepoštovanja propisa u oblasti životne sredine (nedonošenje planskih dokumenata, neosnivanje budžetskih fondova JLS, neosnivanje lokalnih katastarsa zagađivanja životne sredine, izveštavanje o stanju životne sredine, itd) kao i problema u njihovoj primeni.⁵¹⁸

7) Najznačajniji izvor za finansiranje/sufinansiranje projekata JLS u Srbiji u prethodnih nekoliko godina je bio Fond za zaštitu životne sredine. Imajući u vidu broj programa i projekata koje je finansirala EU i aktivnosti stranih donatora u Srbiji u prethodnih 5 godina, procenjuje se da je broj JLS koje su obezbedile sredstva iz ovih izvora i dalje relativno skroman.

8) Više od 50% JLS u Srbiji ne prikuplja redovno podatke o stanju životne sredine. Ovo je jedan od primera nedostatka kapaciteta, s obzirom da su merenje zagađenja, prikupljanje i podataka i izveštavanje zakonske obaveze JLS.

518 Više od polovine JLS u Srbiji je svesno da ne ispunjava sve zakonske obaveze iz oblasti zaštite životne sredine, a kao razloge navode nedostatak sredstava, kadrova, podataka na osnovu kojih bi mogli da podnose izveštaje, nedostatak jasnih parametara i instrukcija po kojima bi se takvi izveštaji pripremali, itd.

9) Većina JLS u Srbiji smatra da javnost nije dovoljno zainteresovana, ali ni dovoljno informisana o mogućnostima i značaju učešća javnosti u donošenju odluka o zaštiti životne sredine.

10) Velika većina JLS smatra da su podaci o zaštiti životne sredine javni i da su lako dostupni.

11) JLS u Srbiji u velikoj većini smatraju da nisu u dovoljnoj meri uključene u pripremu republičkih/pokrajinskih propisa, posebno onih za čije sprovođenje su nadležne ili delimično nadležne same JLS, ili se na drugi način tiču JLS.

12) Većina smatra da je obuka zaposlenih na poslovima zaštite životne sredine u JLS potrebna u svim oblastima, ali se posebno ističu upravljanje otpadom, otpadnim vodama, hemikalijama, kao i primena zakona.

13) Skoro 60% JLS smatra da bi bilo značajno da predstavnici gradova i opština budu uključeni u proces pregovaranja sa EU. Kao razloge najviše navode da JLS imaju odgovornost u pogledu sprovođenja značajnog dela obaveza koje Srbija preuzima ili će preuzeti tokom procesa pridruživanja i nakon toga, kao i potrebu unapređenja stanja životne sredine u JLS. One JLS koje smatraju da to ne bi bilo značajno ističu da JLS nemaju dovoljno stručnog znanja i ne poznaju problematiku pregovaranja.

14) Kao što je već napomenuto, najveći broj JLS ne smatra problem saradnje sa OCD značajnim.

III ZAKLJUČCI KOJI SE ODOSE NA PS

Grupu pitanja koja se odnosi na PS sačinjava ukupno 30 pitanja koja se odnose na različite aspekte aktivnosti PS u oblasti životne sredine, ili u vezi sa životnom sredinom (organizovanje poslova, naknade i finansiranje, monitoring, primena propisa, učešće u procedurama, saradnja sa JLS i OCD, uloga PKS, potrebe za obukom, učešće u pregovaračkom procesu sa EU, itd).

1) Privredni sektor u Srbiji procenjuje da je upoznat sa obavezama koje proističu iz propisa o zaštiti životne sredine.

2) Oko dve trećine privrednih subjekata smatra da primena propisa u oblasti životne sredine „značajno“ ili „u osrednjoj meri“ opterećuje njihov rad.

3) Privredni subjekti u Srbiji uglavnom imaju organizovane jedinice ili lica zadužena za zaštitu životne sredine sa različitim zvanjima i ulogom u procesu rada. Zaštita životne sredine je osnovni, odnosno pretežni posao nadležnih lica, odnosno sektora u skoro 60% PS, dok je kod nešto manje od jedne trećine to dodatni posao.

4) Velika većina PS smatra da redovno sprovodi monitoring životne sredine i u skladu sa zakonom podnosi izveštaje o tome Agenciji za zaštitu životne sredine. Istovremeno, velika većina smatra da su podaci o tome javni i lako dostupni.

5) Skoro 90% PS smatra da je donelo sva neophodna akta iz oblasti zaštite životne sredine, i da po ovom pitanju postupaju u skladu sa važećim propisima i ispunjavaju svoje obaveze.

6) Najveći broj PS je obveznik bar neke od naknada za zaštitu životne sredine, a više od polovine njih smatra da te naknade predstavljaju značajan trošak za preduzeće. Sa druge strane, PS u većini smatraju da su mere finansijskih opterećenja potrebne i opravdane.

- Većina anketiranih PS ističe da se novac od naknada ne usmerava kako treba i zamera da nema nikakvih subvencija za preduzeća koja poštuju sve obaveze i redovno plaćaju takse.

7) PS retko dobijaju finansijsku pomoć iz budžetskih sredstava sa lokalnog ili nacionalnog nivoa, a i kada ih dobiju to su uglavnom manji iznosi namenjeni, najčešće, za izradu projektne dokumentacije.

8) Dve trećine PS u Srbiji je podržavalo ili je spremno da podrži projekte u oblasti zaštite životne sredine koje iniciraju lokalna samouprava ili civilni

sektor, a skoro tri četvrtine njih je spremno da ulaže u nove tehnologije ili uvođenje standarda radi unapređenja životne sredine.

9) Više od dve trećine PS ima zamerke na administrativne procedure u vezi sa pribavljanjem saglasnosti u oblasti zaštite životne sredine. Najviše se zamera „obim“ procedura i dug vremenski rok za njihovo sprovođenje.

10) Dve trećine PS nema zamerke na saradnju sa JLS. Jedna trećina PS ima zamerke na saradnju sa lokalnom samoupravom i a one se najčešće odnose na „nestručnost, „neinformisanost“, „nežurnost nadležnih službenika“ i „nesposobnost da rešavaju probleme“.

11) Najveći procenat PS smatra da je nedostatak finansijskih sredstava najveći problem u sprovođenju propisa u oblasti zaštite životne sredine, zatim nedovoljan broj zaposlenih, nedovoljna stručnost i problem tehničke opremljenosti. Treba istaći da skoro jedna trećina PS smatra nedostatak podrške javnosti za značajan problem.⁵¹⁹

12) Očekuje se (po mišljenju većine PS) da Privredna komora Srbije (PKS) više doprinese rešavanju problema koje privredni sektor ima u oblasti zaštite životne sredine. PKS bi trebalo da obezbedi manje takse i namete na privredu, omogući olakšice društveno odgovornim preduzećima, pospešuje razmenu iskustava i informacija, kao i da se bavi edukacijom privrede i bude most u saradnji sa državnim organima.

13) Velika većina PS smatra da bi privredni sektor trebalo da bude uključen u pripremu propisa iz oblasti zaštite životne sredine, i to tako da predstavnici najvećih preduzeća budu uključeni u rad tela koja pripremaju propise i dokumenata. PS smatraju da značajan deo ovih aktivnosti može da se realizuje pre-

519 U vezi sa ovim su i odgovori na pitanje koje se odnosi na najznačajnije potrebe PS. Velika većina smatra da je potrebno još mnogo ulaganja u zaštitu životne sredine i to skoro po svim osnovama. Najviše se navodi neophodnost većeg ulaganja (finansijskog) u zaštitu životne sredine, stručna podrška u tumačenju propisa, veće učešće predstavnika PS u pripremi propisa, dodatna obuka za veći broj zaposlenih i bolja saradnja sa organima uprave, ali i sa civilnim sektorom.

ko PKS. Najznačajnije prepreke za to su „politika“ i „nedovoljna angažovanost i nezainteresovanost nadležnih organa“.

14) Najveći broj PS smatra da je dodatna obuka za predstavnike privrednog sektora potrebna (npr. u pripremi izveštaja za Agenciju za zaštitu životne sredine, u oblasti upravljanja otpadom, čistijoj proizvodnji i zaštiti vazduha). Značajan deo PS ističe da je obuka potrebna u svim ili skoro svim oblastima.

15) Pokretanje inicijativa nije učestala praksa PS. Procenat PS koji su pokrenuli neku inicijativu u vezi sa zaštitom životne sredine je skroman.

16) Skoro tri četvrtine PS smatra da bi bilo značajno ili veoma značajno da PS učestvuju u procesu pregovaranja sa EU. Ovo pre svega zbog bolje primene EU regulative, mogućnosti da se bolje uvažavaju interesi privrede a posebno rokovi za sprovođenje određenih obaveza, odnosno poštovanje nekih graničnih emisija u skladu sa realnim mogućnostima.⁵²⁰ Ovome se dodaju i razlozi koji se tiču mogućnosti lobiranja, bolje pripreme privrednog sektora za sprovođenje obaveza, itd.

IV ZAKLJUČCI KOJI SE ODNOSU NA OCD

Pitanja koja se odnose na stavove OCD (ukupno 45) grupisana su u dve grupe: pitanja koja se, najvećim delom, odnose na procenu kapaciteta JLS od strane OCD (16 pitanja) i pitanja koja se odnose na procenu kapaciteta samih OCD (29 pitanja).

A.

U prvoj grupi su zaključci o stavovima OCD koji se odnose na kapacitete JLS. Procene OCD o kapacitetima JLS sagledive su kroz odgovore na značajan

520 Može biti interesantno i to što oko dve trećine PS smatra da je poznato sa pravnim tekovinama EU u oblasti zaštite životne sredine.

deo pitanja iz prve grupe pitanja (1, 4-14), iako bi se određeni zaključci (u detaljnijoj analizi) mogli izvući i iz odgovora na druga pitanja.

1) Predstavnicima OCD su većinom (oko 90%) obavješteni o postojanju organizacionih jedinica i/ili lica u JLS koji se bave poslovima životne sredine. Istovremeno, više od tri četvrtine OCD smatraju da postojeća organizacija poslova u JLS nije zadovoljavajuća i da bi je trebalo menjati.

3) Raspoloživost (dostupnost) podataka o stanju životne sredine u JLS ocenjuje se od strane OCD relativno skromno. Oko 40% ispitanika smatra da su podaci javni i zna se od koga se mogu dobiti. Oko 35% ispitanika ima, više ili manje, suprotno mišljenje. Ipak, procenjeno je da OCD uglavnom raspolažu informacijama o tome koje vrste podataka se prikupljaju na nivou JLS.

4) Većina predstavnika OCD je na neki način i do nekog nivoa upoznata sa postojanjem strateških dokumenata republičkog i lokalnog karaktera. Sličan je procenat onih (oko 10%) koji su odgovorili da nisu upoznati ni sa republičkim⁵²¹ ni sa lokalnim strateškim/planskim dokumentima.

5) Oko tri četvrtine anketiranih predstavnika OCD zna za postojanje lokalnog budžetskog fonda, odnosno zna da on ne postoji. Više od polovine ne zna prihode i rashode fonda, iako je 40% njih navelo projekte odnosno programe koji su finansirani. Oko 25% nije upoznato da se iz ovog fonda finansiraju projekti OCD. Podatak da više od trećine OCD ne zna da je njihova opština/grad dobila sredstva za realizaciju nekog projekta (u poslednjih pet godina) mogao bi se tumačiti na nekoliko načina.

B.

U ovoj grupi su zaključci koji se odnose na stavove OCD o njihovim kapacitetima.

⁵²¹ Međutim, u slučaju strateških dokumenata donetih na republičkom nivou verovatno bi trebalo imati u vidu i 9% onih koji su izjavili da „misle“ da su ova dokumenta doneta, ali nisu sigurni.

1) Najveći deo OCD koje su bile obuhvaćene istraživanjem su organizacije do 50 članova (70%), uglavnom bez stalno zaposlenih (preko 70%), koje su bile nosilac do pet projekata u poslednjih pet godina (preko 50%) i koje su učestvovala u različitim aktivnostima na lokalnom nivou (u skoro 90%) u poslednje tri godine.

2) Svoje kapacitete OCD procenjuju tako što jedna četvrtina smatra da ima kadrovske, a manje od jedne petine da ima i tehničke kapacitete. Nešto više od jedne osamnaestine smatra da ima finansijske kapacitete. U celini, procenjuje se da kapaciteti OCD nisu zadovoljavajući.

3) OCD smatraju da postoje različiti problemi u sprovođenju propisa u oblasti životne sredine, odnosno prepreke većem uključivanju OCD u pripremu i sprovođenje propisa u oblasti životne sredine na lokalnom nivou: od nedovoljnih kapaciteta, nedostatka finansijskih sredstava, nedostatka sankcija za nepoštovanje propisa, preko slabe koordinacije, slabog preventivnog delovanja, niske svesti donosilaca odluka, do nedostataka u propisima, odsustva političke volje, položaja OCD, korupcije, itd.⁵²²

4) Centralni deo interesovanja u istraživanju kapaciteta OCD izražen je kroz pitanja koja se odnose na učesće OCD, odnosno javnosti u donošenju odluka, u skladu sa odgovarajućim procedurama propisanim propisima u oblasti životne sredine.

- Značajan deo OCD (51%) u poslednje tri godine nijednom nije učestvovalo u donošenju odluka koje se tiču zaštite životne sredine u vezi sa EIA, SEA ili IPPC.⁵²³ Isti je procenat OCD koje nikad nisu učestvovala u raspravi (davale svoje mišljenje) o nacrtu nekog propisa u oblasti zaštite životne sredine, koji je

⁵²² Metodološki središnjim odgovorima na ovo pitanje mogu se smatrati odgovori koji su dati na isto ranije postavljeno pitanje (ali u kontekstu kapaciteta JLS). Prema ovim odgovorima OCD smatraju da su najveći problemi u sprovođenju propisa i politike u oblasti zaštite životne sredine u njihovoj JLS nedostatak finansijskih sredstava i „nedostatak političke volje“. Potom slede: nedostatak saradnje sa civilnim sektorom, nedovoljna stručnost ljudi na tim poslovima i nedostatak podrške javnosti. Najređe su spominjani kao problemi (od 12 ponuđenih mogućnosti) sledeći: problemi u tumačenju propisa, nezadovoljavajuća tehnička opremljenost i nedostatak odgovarajućih ovlašćenja.

⁵²³ Da to nije učestalija praksa svedoči i broj onih koji su, u poslednje tri godine, učestvovali više od 6 puta (oko 5% OCD).

bio u procesu pripreme i usvajanja - lokalni, pokrajinski ili republički propis. Kada su u pitanju rasprave o nacrtu neke strategije, programa ili plana u oblasti zaštite životne sredine - na lokalnom, regionalnom, pokrajinskom ili republičkom nivou, procenat onih koji nisu nijednom učestvovali u poslednje tri godine je 31%. Najčešći razlog zbog čega ne učestvuju je to što nisu informisani o tome. S druge strane, oko 43% OCD redovno učestvuje na javnim raspravama kod donošenja propisa, planova, programa ili studija iz oblasti zaštite životne sredine.

- Ipak, u poslednje tri godine oko 50% OCD je imalo neke primedbe na odluke koje su donosili nadležni organi lokalne samouprave u oblasti zaštite životne sredine, a u 6% primedbi su i uvažene.

- Najveći broj OCD (51%) nije iniciralo donošenje nekih odluka u oblasti zaštite životne sredine u svojoj opštini/gradu.

- Oko 24% nije tražilo informacije u vezi sa životnom sredinom ni jednom u poslednjih pet godina, a negde oko 28%, od onih koji su tražili, su dobijali pozitivne odgovore.

- U celini, oko tri četvrtine OCD procenjuje da nisu u dovoljnoj meri uključene u proces donošenja odluka. Onda, kada su uključene u ovaj proces onda je to bilo u ranoj fazi po proceni tek jedne petine što predstavlja ozbiljan problem. U odgovorima onih OCD koje su navele razloge zbog čega smatraju da nisu uključeni „u dovoljnoj meri“ skoro da je teško pronaći eksplicitne zajedničke imenitelje. Ipak, u širem smislu reči moglo bi se reći da se jedan deo razloga može pripisati postojećim kapacitetima OCD (različiti aspekti). Jedan deo bi se mogao pripisati određenim problemima u saradnji sa nadležnim organima uključujući i probleme koji su povezani sa „politikom“ ili proističu iz ovog korpusa pitanja. Jedan deo razloga zbog čega OCD nisu uključene u proces donošenja odluka „u dovoljnoj meri“ leži u nekim eksternim faktorima, itd.

5) Ukupan procenat ispitanika (100%) je izjavilo da je potrebna dodatna obuka o propisima EU u oblasti životne sredine. Pri tom se navode različiti izvori prava EU i međunarodni ugovori koji bi trebali biti obuhvaćeni obukom. Sličan procenat OCD se izjasnio i u prilog dodatne obuke za upoznavanje i uče-

stvovanje u primeni i praćenju sprovođenja propisa. Slično i kada je u pitanju dodatna obuka ljudi iz civilnog sektora za veće uključivanje u zaštitu životne sredine.

6) Kada je u pitanju saradnja sa drugim subjektima sistema zaštite životne sredine više od polovine OCD ocenjuje svoju saradnju sa JLS dobrom, vrlo dobrom ili odličnom (najčešće dobrom i vrlo dobrom). Nasuprot njima, oko 40% ocenjuje slabom ili da nema nikakve saradnje. Slično i kada je u pitanju saradnja sa privrednim sektorom.

- Istovremeno, oko 90% OCD svoju saradnju sa obrazovnim i stručnim institucijama - predškolskim ustanovama, školama, univerzitetima, centrima za neformalno obrazovanje ili institutima ocenjuje odličnom, vrlo dobrom ili dobrom. Slično i u slučaju saradnje sa lokalnim medijima. Međutim, OCD imaju kritičan stav prema posvećenosti lokalnih medija pitanjima životne sredine. U preko 65% lokalni mediji se bave životnom sredinom od slučaja do slučaja („kako kada, samo kada su neke akcije“).

7) Kada je u pitanju upoznatost sa pravnim tekovinama EU u oblasti životne sredine oko 10% smatra da nije upoznato, slično kao i kada je u pitanju odgovor na pitanje koje se odnosi na obaveze koje proističu u procesu pristupanja EU. Skoro 90% smatra da su na neki način upoznati ali je „u potpunosti“ upoznato sa pravnim tekovinama EU tek oko 8%.

8) Učešće u procesu pregovaranja o pristupanju Srbije EU, u delu koji se odnosi na životnu sredinu, bilo bi značajno za preko 70% OCD.

9) Dodatne informacije koje su OCD smatrale značajnim, a nisu obuhvaćene upitnikom, navedene su od strane više od 30% OCD. Radi o krajnje različitim informacijama u kojima se, često, ukazuje na pojedine probleme životne sredine specifične za lokalnu zajednicu.

ANEKSI

ANEKS 1.

PROJEKAT TERENSKOG ISTRAŽIVANJA SA METODOLOGIJOM ISTRAŽIVANJA

1. Predmet

Terensko istraživanje je drugi deo šireg projekta pod nazivom „Strengthened and Competent Civil Society Organisations For Improved Environmental Policy in Serbia (KnowHow2Act)”, koji počinje izradom osnovne analize obaveza lokalne samouprave u oblasti životne sredine, nastavlja procenom stanja i potreba lokalne samouprave, a završava prikupljanjem informacija i analizom podataka u vezi sa ovim.

Predmet samog istraživanja su činjenice i stavovi o situaciji u lokalnim samoupravama u Srbiji o planovima i aktivnostima zaštite životne sredine u domenu njihove nadležnosti, uključujući i one aktere koji su zainteresovani ili obavezni da nešto čine.

2. Cilj

Istraživanje je sprovedeno sa ciljem da se omogući kompletiranje slike o zaštiti životne sredine na lokalnom nivou, saobrazno zakonskim obavezama, potrebama i mogućnostima tih zajednica, da bi se mogle konstituisati javne politike u toj sferi.

3. Sadržaj

U globalnom projektu od istraživanja je traženo da odgovori na sledeća pitanja:

- „Kako se procenjuju kapaciteti lokalne samouprave sa stanovišta mogućnosti sprovođenja
- Koje su potrebe lokalne samouprave kako bi se obezbedilo potpuno sprovođenje obaveza propisanih propisima u oblasti životne sredine
- Da li je učešće lokalne samouprave u pripremi propisa kojima se definišu neposredne obaveze za lokalnu samoupravu zadovoljavajuće
- Šta bi trebalo učiniti kako bi se učešće lokalne samouprave u izradi propisa kojima se određuju njena prava i obaveze unapredilo
- Da li bi postojeće načine organizacije poslova u oblasti životne sredine na lokalnom nivou trebalo menjati, i
- Kako se procenjuje nivo poznavanja i relevantnosti propisa EU u oblasti životne sredine i koje su potrebe i mogućnosti za unapređenje poznavanja propisa EU.

4. Metodologija

Empirijskim pristupom prikupljanja podataka i beleženjem ocena i stavova, traženi su odgovori na ova pitanja u pojedinim opštinama i organizacijama.

Dominantno je primenjena tehnika intervjuja na osnovu upitnika polustandardizovanog tipa, što znači da su pitanja otvorena za slobodne formulacije, uz nekoliko ponuđenih alternativa za izbor opredeljenja.

Intervjue su obavili saradnici iz lokalnih veća EPuS-a, partnera na projektu Beogradske otvorene škole, PROTECTA-e i UNEKOOOP-a na terenu, prema posebnim pisanim instrukcijama.

Upitnici su dostavljani poštom, lično ili elektronskim putem.

5. Upitnik

Pripremljena su tri upitnika za svaku od ciljnih grupa, ali neka pitanja su ista po smislu ili temi na koju se odnose.

Ukupan broj pitanja je 106 (Lokalna samouprava: 27, Civilni sektor: 48, Poslovni sektor: 31)

Prihvaćen je složen i zahtevan upitnik, zametan za obradu, ali sadržajan i inovativan.

6. Uzorak

Osnovni skup istraživanja trebalo bi da čine lokalne institucije i organizacije koje su nadležne ili imaju interes (stejkholderi), odnosno zakonsku obavezu da se angažuju na zaštiti životne sredine.

Uzorak istraživanja takođe je uslovno određen po svojim osnovnim dimenzijama (veličina, zahvat, struktura), nije konstituisan na osnovu zakona verovatnoće, ali je relativno precizno određen tzv. okvir za izbor uzorka, preko pregleda (spiskova): 1. Nadležnih ljudi u lokalnoj samoupravi, 2. Organizacija civilnog društva, i 3. Privrednih preduzeća.

Primenjeno je višestapno uzorkovanje: prvi nivo su opštine, drugi nivo su organizacije, treći nivo su pojedini ispitanici.

Glavni oslonac pri uzorkovanju i realizaciji istraživanja su baze podataka Stalne konferencije gradova i opština Srbije (SKGO).

U prvoj fazi istraživanje je obuhvatilo opštine koje su u sedištu okruga ili regiona. Pri obradi, analizi i interpretaciji nalaza u tabelama je označeno dvema kolonama podataka: „Uzorak”, odnosno „Ostalo”. U ostale su svrstani upitnici dobijeni od opština koje su kontaktirane preko SKGO poverenika u lokalnim samoupravama. Izbor službi u lokalnoj samoupravi koje su odgovorne za probleme životne sredine mnogo je manji i uži, i tu je primenjeno načelo kompletnog zahvata (popisa, cenzusa).

U drugoj etapi birane su: 1. organizacije civilnog društva, koje se bave ovim aktivnostima na lokalnom nivou, i 2. privredni subjekti

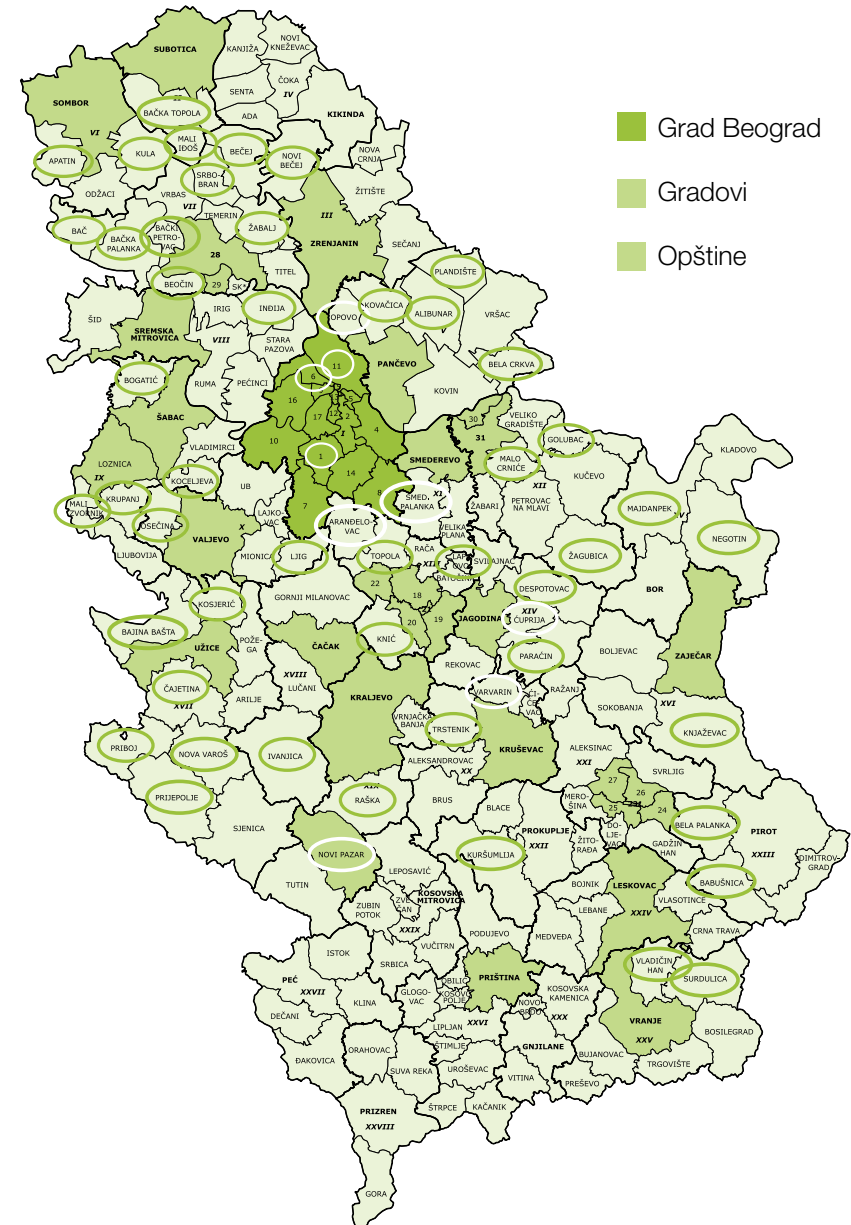
U trećoj etapi birani su u svim slučajevima pojedinci kojima se moglo obratiti i koji bi trebalo da popune upitnike. To je izvedeno na dva načina: 1. Unapred su određeni oni koji bi trebalo to da učine, što je izbor po odgovornosti

ili funkciji (recimo: a. načelnici, šefovi službi, b. predsednici organizacija ili njihovih izvršnih organa, i c. vlasnici i direktori preduzeća ili šefovi službi kojima pripada briga o sredini i održivom razvoju), odnosno 2. izbor je nekad vršen u konsultaciji sa organizacijom kojoj su se ispitivači obratili.

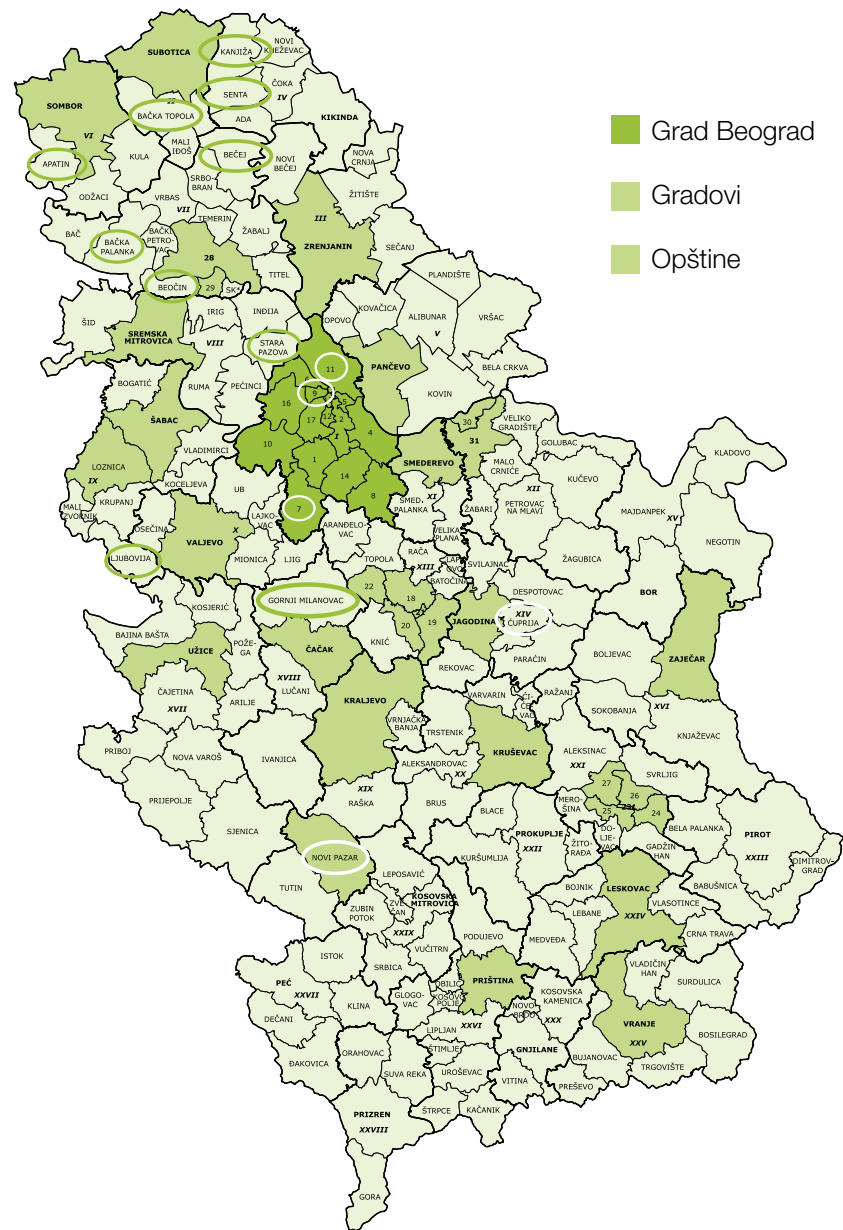
Treba imati na umu da je ovo istraživanje kvalitativne prirode, gde broj ispitanika nije u prvom planu, i da su odgovori mahom otvorenog tipa, što je za obradu i analizu nalaza veoma sporo.

Da rezimiramo, u Stručnom timu je usvojena varijanta uzorkovanja 24 okruga (bez KiM), anketa u opštinama koje su sedišta svojih okruga, obraćanje na po dve adrese u a. lokalnoj samoupravi, i po 2 u c. organizacijama civilnog društva, i b. privredi. To znači 6 ispitanika u svakoj opštini.

GRADOVI – uzorak + ostalo

PRIVREDA – uзорak + opšte

7. Obrada

Obrada informacija prikupljenih sa terena bila je kvalitativne prirode, sa minimumom numeričkih (statističkih) podataka, tamo gde je to neophodno. Kada se uzmu u obzir broj pitanja i broj ispitanika vidi se da je prikupljeno više od 8.000 odgovora, čime se došlo do kvantuma podataka kome se može pokloniti puno poverenje.

8. Analiza i interpretacija

Shodno problemu i vrsti istraživanja, analiza nastoji da utvrdi konvergentne ili raznolike situacije u pojedinim opštinama, odnosno organizacijama. U tom smislu ona je i komparativna, kao što će to biti i kod onih pitanja koja su zajednička, ili slična, za dve ili tri ciljne grupe. Hijerarhijski, na prvom mestu je posmatranje odgovora po opštinama. S jedne strane se utvrđuje aktuelno stanje, a s druge planirano i projektovano.

Tabele sa nalazima obuhvataju prve dve grupe opština, dok se za treću grupu ne raspolaže podacima, što znači da se interpretacija rezultata odnosi na mnoge, ali ne na sve opštine u Srbiji (videti mapu teritorijalne organizacije i realizacije). Drugim rečima, o tzv. kategoriji „neodgovora” ne možemo govoriti ovoga puta, mada se može pretpostaviti da su na tim područjima aktivnosti zaštite životne sredine na nešto nižem nivou od proseka Srbije.

Kako je istraživanje kvalitativnog tipa, prednost se daje toj vrsti prikupljenih informacija i njihovoj neposrednoj interpretaciji na osnovu priloženih datoteka i ispisa tzv. otvorenih odgovora. Kvantifikacija se svodi na prost zbir odgovora po alternativama pojedinih pitanja, ali se uglavnom koriste apsolutni iznosi jer relativni brojevi (%) bi se u ovom slučaju izračunavali od zbira koji je u svim grupama manji od 100, kako je već navedeno.

9. Vremenski okvir istraživanja

Projekat se pripremao nekoliko meseci, a prvi sastanak Stručnog tima oko istraživanja održan je 15. marta 2012. godine u prostorijama Evropskog pokreta u Srbiji.

Bilo je planirano da se projekat i upitnik usvoje do kraja aprila, da bi se anketa tokom maja mogla uputiti na teren, prema spisku izabranih opština, organizacija civilnog društva i privrednih subjekata.

Trebalo je da se upitnici prikupljaju do 30. juna, a obrada i analiza izvedu u toku jula i avgusta, da bi se posle toga pripremili izveštaj i prezentacija.

Odstupanja od plana nisu bila velika, ali je prikupljanje podataka sa terena završeno tek 25. jula 2012. godine, odnosno tada je, posle dva meseca, prekinuto insistiranje na slanju upitnika i unošenju podataka u datoteku obrade. Obrada je završena ubrzo posle toga i početkom avgusta autori su počeli rad na izveštaju.

10. Stručni tim

Stručni tim su činili prof. dr Dragoljub Todić, Miloš Katić, Mladenka Ignjatić i Prvoslav S. Plavšić, odnosno članovi projektnog tima projekta „PROTECTA“, „UNEKOOP“.

* * *

ANEKS 2.

KORIŠĆENI UPITNICI ZA JLS, OCD I PS

I: JLS

1. Da li vam je poznato koje strateške dokumente, programe i planove u oblasti zaštite životne sredine je Republika Srbija (Skupština, Vlada ili resorno ministarstvo) usvojila poslednjih 5 godina?

1. Da, poznato mi je koji su to dokumenti. **Navedite neke od njih:**

2. Da, poznati su mi neki dokumenti. **Koji?**

3. Upoznat sam tek toliko da znam da oni postoje

4. Nisam upoznat sa tim dokumentima

2. Da li ste poznati sa obavezama u oblasti zaštite životne sredine koje proizilaze iz pravnih tekovina EU?

1. Upoznat sam

2. Donekle (i jesam, i nisam upoznat). **Molimo vas da navedete sa kojom grupom propisa ste upoznati, a sa kojom niste:**

3. Nisam upoznat

3. Da li je vaša opština/grad donela Lokalni ekološki akcioni plan (LEAP) ili Strategiju održivog razvoja)?

1. Donela je oba dokumenta. **Kada su doneti ovi dokumenti?**

.....

2. Donela je samo LEAP
3. Doneta je samo Strategija održivog razvoja
4. Donela je neki dokument, ali ne znam koji
5. Nije donela ove dokumente
6. Ne znam, nisam upoznat

4. Da li je i kada vaša opština/grad donela sledeće sektorske planske dokumente u oblasti zaštite životne sredine?

	Da Koje godine je donet?	Ne
1. Plan upravljanja otpadom		
2. Planovi i program upravljanja prirodnim resursima i dobrima		
3. Program zaštite prirode		
4. Planovi u oblasti zaštite vazduha		
5. Planovi zaštite od buke		
6. Plan zaštite od udesa		
7. Eksterni planovi – reagovanje u vanrednim situacijama		
8. Program monitoringa		
9. Druge planove i programe (navesti koje)		
10. Ne znam, nisam upoznat		

5. Da li bi, po Vašem mišljenju, trebalo izvršiti reviziju vaših strateških, odnosno sektorskih planskih dokumenata, kako bi se oni usaglasili sa relevantnim nacionalnim dokumentima?

1. Već su usaglašeni
2. Da, trebalo bi, jer nisu usaglašeni
3. Delimično su usaglašeni
4. Nisu usaglašeni, pa bi ih trebalo raditi ponovo
5. Ne znam, nisam upoznat

6. Navedite najvažnije prepreke za sprovođenje strateških, odnosno sektorskih planskih dokumenata:

1. Nema prepreka, sprovode se
 2. Nedostatak finansijskih sredstava
 3. Nedostatak kapaciteta
 4. Odsustvo političke volje
 5. Neusaglašenost ovih dokumenata sa strateškim dokumentima na nacionalnom nivou
 6. Ostali razlozi. **Koji?**
-
7. Ne znam, nisam upoznat

7. Da li u vašoj opštini/gradu postoji organizaciona jedinica, organ ili samo lice zaduženo za pitanja zaštite životne sredine. Ako postoji, navesti njegov naziv, odnosno funkciju i broj zaposlenih?

1. Postoji samo lice zaduženo za ZŽS. **Njegova funkcija je:**
-
2. Postoji organizaciona jedinica
 3. **Koliko ljudi na poslovima zaštite životne sredine je zaposleno u njoj?**
-
4. **Navedite naziv organizacione jedinice:**
-
5. Ne postoji ni lice, ni organizaciona jedinica
 6. Nešto ima, ali ne znam šta
 7. Ne znam, nisam upoznat

8. Koji najznačajniji projekti, odnosno programi, lokalne samouprave su finansirani iz lokalnog budžetskog fonda u 2011. godini?

1. To su sledeći projekti, odnosno programi:
-
-

2. Finansirani su neki, ali ne znam tačno koji
3. Postoji fond, ali lane nije finansirao nijedan projekat, odnosno program
4. Nije formiran takav fond
5. Ne znam, nisam upoznat

9. Da li je i od koga vaša opština/grad u poslednjih 5 godina dobila sredstva za realizaciju nekog projekta u oblasti zaštite životne sredine?

	Da. Koliko?	Ne
1. Fond za zaštitu životne sredine		
2. Druga sredstva iz budžeta Republike Srbije		
3. Evropska unija		
4. Drugi strani donator. Koji?		
5. Ne znam, nisam upoznat		

10. Da li se u vašoj opštini/gradu redovno prikupljaju sledeći podaci o stanju životne sredine?

	Da	Ne
1. Kvalitet vazduha		
2. Komunalni otpad		
3. Nivo buke		
4. Otpadne vode		
5. Zemljište		
6. Nivo radioaktivnosti i UV zračenja		
7. Drugi podaci. Koji?		
8. Ne znam, nisam upoznat		

11. Koliko je predmeta u vezi sa procenom uticaja na životnu sredinu bilo u obradi tokom 2010, odnosno 2011. godine?

1. Bilo ih je. **Koliko?**

2. Bilo ih je, ali ne znam koliko
3. Nije bilo takvih predmeta u obradi u tom periodu
4. Ne znam, nisam upoznat

12. Koliko je predmeta u vezi sa strateškom procenom uticaja na životnu sredinu bilo u obradi tokom 2010, odnosno 2011. godine?

1. Bilo ih je. **Koliko?**

2. Bilo ih je, ali ne znam koliko
3. Nije bilo takvih predmeta u obradi u tom periodu
4. Ne znam, nisam upoznat

13. Navedite probleme sa kojima se suočavate u postupcima učešća javnosti u donošenju odluka koje se tiču životne sredine (koje nadležni organi sprovode u skladu sa propisima u oblasti životne sredine):

(Moguće je dati više odgovora)

1. Nema problema
2. Veliki broj predmeta
3. Kratki rokovi
4. Nezainteresovanost javnosti
5. Međusobna neusaglašenost propisa. **Kojih?**

6. Saradnja sa drugim zainteresovanim organima i organizacijama
7. Saradnja sa „nosiocem projekta“
8. Saradnja sa organizacijama civilnog društva

9/ Drugi problemi. **Koji?**

10. Ne znam, nisam upoznat

14. Koliko je zahteva za pristup informacijama u oblasti životne sredine bilo u 2009, 2010. odnosno 2011. godini?

1. Bilo ih je. **Koliko?**

2. Bilo ih je, ali ne znam koliko

3. Nije bilo takvih zahteva u tom periodu

4. Ne znam, nisam upoznat

15. Da li ste na sve zahteve pozitivno odgovorili. Ukoliko niste, molimo vas da objasnite razlog?

1. Na sve zahteve smo pozitivno odgovorili

2. **Na neke nismo pozitivno odgovorili iz sledećih razloga:**

3. Zahtev nije zadovoljavao formu

4. Informacija je već javno dostupna iz drugih izvora

5. Lokalna samouprava ne raspolaže traženim podacima

6. Organ je imao zakonski osnov da tražene podatke ne dostavi javnosti

7. Postojali su i drugi razlozi **Koji?**

8. Bilo je više razloga za negativan odgovor, ili izostanak odgovora, ali ne znam koji su

9. Ne znam, nisam upoznat

16. Koliko je predmeta u vezi sa integrisanom dozvolom razmatrano u vašoj lokalnoj samoupravi tokom 2009, 2010. odnosno 2011. godine?

	2009.		2010.		2011.	
	Broj	Nije bilo	Broj	Nije bilo	Broj	Nije bilo
1. Razmatrano/nije razmatrano						
2. Ne znam, nisam upoznat						

17. Koliko je predmeta bilo u obradi tokom 2009, 2010. odnosno 2011. godine u vezi sa primenom drugih propisa u oblasti životne sredine i kojih?

	2009.		2010.		2011.	
	Broj	Nije bilo	Broj	Nije bilo	Broj	Nije bilo
1. Zakon o upravljanju otpadom						
2. Zakon o ambalaži i ambalažnom otpadu						
3. Zakon o zaštiti prirode						
4. Zakon o zaštiti od buke u životnoj sredini						
5. Zakon o zaštiti vazduha						
6. Zakon o hemikalijama						
7. Zakon o zaštiti od nejonizujućih zračenja						
8. Drugi propisi od značaja za oblast životne sredine. Koji?						
5. Ne znam, nisam upoznat						

18. U skladu sa zakonom podaci o stanju životne sredine su javni i dostupni. Gde se ili od koga oni mogu dobiti u Vašoj opštini/gradu?

1. Mogu se lako dobiti od:

2. Nije ih lako dobiti. **Zašto?**

3. Uopšte se ne mogu dobiti. **Zašto?**

Ne znam, nisam upoznat

19. Da li vašoj lokalnoj skupštini redovno podnosite izveštaje o stanju životne sredine u skladu sa članom 76. Zakona o zaštiti životne sredine. Ukoliko to ne činite, navedite koje su prepreke za ispunjenje ove obaveze:

1. Reč je o sledećim preprekama za ispunjenje ove obaveze:

-
.....
2. Ima više prepreka, ne bih mogao da ih objasnim
 3. Mi ispunjavamo ove zakonske obaveze
 4. Ne znam, nisam upoznat

20. Da li se u vašoj opštini/gradu vodi lokalni registar zagađivača životne sredine?

1. Da. **Koji su problemi?**

.....

2. Planira se. **Od kada?**

.....

3. Ne. **Zašto?**

.....

4. Ne znam, nisam upoznat

21. Da li smatrate da vaša opština/grad ima kapacitete (kadrovske, tehničke, finansijske) da sprovodi zakonske obaveze i politiku životne sredine RS?

1. Ima u potpunosti
2. Ima delimično
3. Nema navedene kapacitete.
4. Ne znam, nisam upoznat

22. Koji su, po vašem mišljenju, najveći problemi u sprovođenju propisa i politike u oblasti zaštite životne sredine u vašoj opštini/gradu:?

(Moguće je dati više odgovora)

1. Nedostatak finansijskih sredstava
2. Nedovoljan broj zaposlenih u lokalnoj samoupravi
3. Nedovoljna stručnost ljudi na tim poslovima
4. Nezadovoljavajuća tehnička opremljenost
5. Nezadovoljavajuća saradnja sa republičkim, odnosno pokrajinskim organima
6. Nedovoljno razvijen pravni okvir (nema adekvatnih podzakonskih akata)
7. Problemi u tumačenju propisa. **Kojih odredbi?**

-
8. Nedostatak političke volje
 9. Nedostatak saradnje sa civilnim sektorom
 10. Nedostatak podrške javnosti
 11. Nedostatak odgovarajućih ovlašćenja
 12. Nešto drugo. **Šta?**

.....

13. Ne znam, nisam upoznat

23. Da li je vaša opština/grad učestvovala u pripremi nekog republičkog ili pokrajinskog propisa u oblasti životne sredine?

1. Da. **Kojeg?**

.....

2. **Kada?**

.....

3. **Kako?**

4. Ne. **Zašto nije?**

.....
.....
5. Ne znam, nisam upoznat

24. Da li je i u kojim oblastima, po vašem mišljenju, potrebna dodatna obuka ljudi iz lokalne samouprave za sprovođenje propisa u oblasti zaštite životne sredine?

1. Potrebna je u sledećim oblastima:

-
.....
2. Ima ih više, ne mogu sada da navedem
3. Nije potrebna dodatna obuka
4. Ne znam, nisam upoznat

25. Šta mislite koliko bi bilo značajno da predstavnici lokalne samouprave učestvuju u procesu pregovaranja o pristupanju Srbije EU, u delu koji se odnosi na životnu sredinu?

1. To bi bilo veoma značajno. **Zašto?**

.....
2. Bilo bi značajno. **Zašto?**

-
3. U osrednjoj meri (i bi i ne bi bilo značajno)
4. Ne bi bilo značajno. **Zašto?**

.....
5. Ne znam, nisam upoznat

26. Šta bi, po vašem mišljenju, bilo najpotrebnije vašoj opštini/gradu za unapređenje kapaciteta za upravljanje zaštitom životne sredine?

1. To bi bilo sledeće:

-
.....
2. Trebalo bi svašta, ne mogu sada da opišem
3. Ništa joj posebno ne treba za to
4. Ne znam, nisam upoznat

27. Koje biste dodatne informacije iz vaše opštine/grada još mogli da navedete, ako smatrate da su značajne za životnu sredinu, a nisu obuhvaćene ovim upitnikom?

1. To su sledeće informacije:

-
.....
2. Ima ih više, ne mogu sada da ih navedem
3. Nema takvih informacija, sve je obuhvaćeno upitnikom
4. Ne znam, nisam upoznat

II: OCD

I GRUPA PITANJA – KAPACITETI LOKALNE SAMOUPRAVE SA ASPEKTA OCD

1. Da li je vaša opština/grad donela Strategiju održivog razvoja ili Lokalni ekološki akcioni plan? Ako jeste – koji i kada?

1. Da, donela je oba dokumenta. **Kada?**

2. Da, donela je jedan dokument. **Koji?**

3. **Kada?**

4. Mislim da su doneti takvi dokumenti, ali ne mogu tačno da kažem

5. Nije donela takve dokumente

6. Ne znam, nisam upoznat

2. Da li vam je poznato koje strateške dokumente, programe i planove u oblasti zaštite životne sredine je Republika Srbija (Skupština, Vlada ili resorno ministarstvo) usvojila poslednjih 5 godina?

1. Da, upoznat sam sa tim dokumentima

2. Da, upoznat sam sa nekim dokumentima

3. Upoznat sam tek toliko da znam da oni postoje

4. Nisam upoznat sa tim dokumentima

3. Da li ste upoznati sa pravnim tekovinama EU u oblasti životne sredine i sa strateškim dokumentima?

1. Upoznat sam u potpunosti

2. Upoznat sam

3. I jesam, i nisam upoznat

4. Ne znam, nisam upoznat

4. Da li je vaša opština/grad donela sledeće planske dokumente u oblasti zaštite životne sredine?

	Da. Koje godine je donet:	Ne
1. Plan upravljanja otpadom		
2. Plan zaštite prirodnih dobara		
3. Planovi koji regulišu zaštitu vazduha		
4. Planovi zaštite od buke		
5. Eksterni planovi reagovanja u vanrednim situacijama		
6. Ne znam, nisam upoznat		

5. Da li u vašoj opštini/gradu postoji organizaciona jedinica, organ ili lice zaduženo za pitanja zaštite životne sredine? Ako postoji, navesti njegov naziv, odnosno funkciju i broj zaposlenih:

1. Postoji samo lice zaduženo za ZŽS. **Njegova funkcija je?**

2. Postoji organizaciona jedinica.

Kako se zove organizaciona jedinica?

Koliko ljudi je zaposleno na poslovima zaštite životne sredine u njoj?

3. Ne postoji ni lice, ni organizaciona jedinica

4. Nešto ima, ali ne znam šta

5. Ne znam, nisam upoznat

6. Da li smatrate da je postojeća organizacija i sistematizacija dobra, odnosno dovoljna za uspešno sprovođenje politike i propisa u oblasti zaštite životne sredine na lokalnom nivou?

1. Da, nisu potrebne promene
2. Potrebne su promene. **Koje, kakve?**
.....
3. Ne znam, nisam upoznat

7. Koji su, po vašem mišljenju, najveći problemi u sprovođenju propisa i politike u oblasti zaštite životne sredine u vašoj opštini/gradu?

(Moguće je dati više odgovora)

1. Nedostatak finansijskih sredstava
2. Nedovoljan broj zaposlenih na poslovima zaštite životne sredine
3. Nedovoljna stručnost ljudi na tim poslovima
4. Nezadovoljavajuća tehnička opremljenost
5. Nezadovoljavajuća saradnja sa Republičkim, odnosno pokrajinskim organima
6. Nedovoljno razvijen pravni okvir (nema adekvatnih podzakonskih akata)
7. Problemi u tumačenju propisa. **Kojih odredbi?**
.....
8. Nedostatak političke volje
9. Nedostatak saradnje sa civilnim sektorom
10. Nedostatak podrške javnosti
11. Nedostatak odgovarajućih ovlašćenja
12. Nešto drugo. **Šta?**
.....
13. Ne znam, nisam upoznat

8. Da li je u vašoj opštini/gradu formiran budžetski fond za zaštitu životne sredine. Ako jeste – kada?

1. Formiran je takav fond. **Kada?**
.....
2. Formiran je neki fond, ali nije samo za to
3. Nije formiran takav fond
4. Ne znam, nisam upoznat

9. Koliki su bili prihodi, a koliki rashodi tog fonda u 2011. godini?

	Prihodi	Rashodi
1. Iznos je bio...	1:	1:
2. Nemamo takav fond	2	2
3. Ne znam, nisam upoznat	3	3

10. Koji najznačajniji projekti, odnosno programi, su finansirani iz lokalnog eko-fonda u 2011. godini:?

1. To su sledeći projekti, odnosno programi:
.....
2. Finansirani su neki, ali ne znam tačno koji
3. Postoji fond, ali lane nije finansirao nijedan projekat, odnosno program
4. Nije formiran takav fond
5. Ne znam, nisam upoznat

11. Da li se iz sredstava tog fonda finansiraju projekti civilnog sektora?

1. Da, u velikoj meri
2. Da, delimično
3. Da, ali veoma malo
4. Ne finansiraju se ti projekti
5. Ne znam, nisam upoznat

12. Da li je vaša opština/grad u poslednjih 5 godina dobila sredstva za realizaciju nekog projekta u oblasti zaštite životne sredine iz sledećih izvora?

	Da. Koliko:	Ne
1. Fond za zaštitu životne sredine		
2. Druga sredstva iz budžeta Republike Srbije		
3. Evropska unija		
4. Drugi strani donator. Koji?		
5. Ne znam, nisam upoznat		

13. Da li se u vašoj opštini/gradu redovno prikupljaju sledeći podaci o stanju životne sredine?

	Da	Ne
1. Kvalitet vazduha		
2. Komunalni otpad		
3. Nivo buke		
4. Otpadne vode		
5. Zemljište		
6. Nivo radioaktivnosti i UV zračenja		
7. Drugi podaci. Koji?		
5. Ne znam, nisam upoznat		

14. Da li su podaci o stanju životne sredine javni i lako dostupni? Ako jesu - gde se ili od koga mogu pronaći i dobiti?

1. Javni su dostupni, a mogu se dobiti od:

2. Javni su, ali nisu lako dostupni. **Zašto?**

3. Samo su donekle ili selektivno javni i dostupni. **Zašto?**

4. Nisu ni javni, ni dostupni. **Zašto?**

5. Ne znam, nisam upoznat

15. Da li ste upoznati sa obavezama u oblasti zaštite životne sredine koje nastaju u procesu pristupanja Evropskoj uniji?

1. Upoznat sam
2. I jesam, i nisam upoznat
3. Ne znam, nisam upoznat

16. Koje biste dodatne informacije iz vaše opštine/grada još mogli da navedete, ako smatrate da su značajne za životnu sredinu, a nisu obuhvaćene ovim upitnikom?

To su sledeće informacije:

.....
 Ima ih više, ne mogu sada da ih navedem

Nema takvih informacija, sve je obuhvaćeno upitnikom

Ne znam, nisam upoznat

II GRUPA PITANJA – KAPACITETI OCD-a

17. Koliko članova ima (sada) vaša organizacija:

1. Manje od 20 članova
2. Od 21 do 50 članova
3. Od 51 do 100 članova
4. Od 101 do 150 članova
5. Od 151 do 200 članova
6. Više od 200 članova
7. Ne znam, nisam upoznat

18. Da li u vašoj organizaciji ima stalno zaposlenih ljudi?

1. Da, ima ih. **Koliko ih je sada?**

-
2. Nema stalno zaposlenih, zapošljavaju se po potrebi ili po projektu
 3. Ne znam, nisam upoznat

19. U koliko projekata iz oblasti zaštite životne sredine je vaša organizacija bila nosilac projekta u poslednjih 5 godina?

1. Samo u jednom. **Navedite ga:**

.....

2. Od 2 do 5 projekata. **Navedite ih:**

.....

3. Od 6 do 10 projekata. **Navedite ih:**

.....

4. Više od 10 projekata. **Navedite ih:**

5. Nekoliko, ali ne znam tačno koliko

6. Ne znam, nisam upoznat

20. Navedite nekoliko najznačajnijih aktivnosti u oblasti životne sredine u kojima je vaša organizacija bila učesnik u poslednje 3 godine - na lokalnom, regionalnom, pokrajinskom i republičkom nivou:

1. To su bile sledeće aktivnosti:

.....

2. **Ko je bio nosilac ili pokretač?**

-
3. Bilo je mnogo aktivnosti i više pokretača, ne mogu da ih navedem
 4. Nije bilo tako značajnih aktivnosti da bi ih ovde opisivao
 5. Ne znam, nisam upoznat

21. Na koji način se finansira vaša organizacija?

(Moguće je dati do 3 odgovora)

1. Od članarine
2. Od domaćih donatora i sponzora
3. Iz budžeta opštine, Pokrajine i Republike
4. Od međunarodnih fondova i organizacija
5. Više izvora finansiranja
6. Ne znam, nisam upoznat

22. Da li smatrate da vaša organizacija ima kapacitete (kadrovske, tehničke, finansijske) da bude aktivan učesnik u sprovođenju politike životne sredine na lokalnom nivou?

	Ima	Nema
1. Kadrovski kapaciteti (članovi, zaposleni, itd.)		
2. Tehnički kapaciteti (prostor, oprema, itd.)		
3. Finansijski kapaciteti		
4. Podrška u javnosti		
5. Podrška u lokalnoj samoupravi		
6. Nešto drugo. Šta?		
7. Ne znam, nisam upoznat		

23. Koliko ste puta u poslednjih pet godina tražili informacije o životnoj sredini od nadležnih organa - lokalnih, pokrajinskih ili republičkih?

1. Samo jednom
2. Od 2 do 5 puta
3. Od 6 do 10 puta
4. Više od 10 puta
5. Nekoliko, ali ne znam tačno koliko
6. Nijednom to nismo tražili
7. Ne znam, nisam upoznat

24. Da li ste dobijali pozitivne odgovore, odnosno zbog čega je odbijen vaš zahtev ili više njih?

(Moguće je dati do 3 odgovora)

1. Zahtev nije zadovoljavao formu
2. Informacija je već javno dostupna iz drugih izvora
3. Lokalna samouprava ne raspolaže traženim podacima
4. Organ je imao zakonski osnov da tražene podatke ne dostavi javnosti

5. Iz nekih drugih razloga. **Kojih?**

6. Nismo tražili nikakve informacije od nadležnih
7. Dobijali smo uvek pozitivne odgovore na ovakve zahteve
8. Ne znam, nisam upoznat

25. Da li redovno učestvujete na javnim raspravama kod donošenja propisa, planova, programa ili studija iz oblasti zaštite životne sredine?

1. Učestvujemo redovno
2. Ne učestvujemo u javnim raspravama na ove teme. **Zašto?**
3. Nismo informisani/obavešteni o javnim raspravama
4. Smatramo da naše učešće neće značajno uticati na donošenje odluke
5. Nemamo kapaciteta (kadrovskih, stručnih) za aktivno učestvovanje
6. Neki drugi razlog za neučestvovanje. **Koji?**

7. Ne znam, nisam upoznat

26. U koliko ste slučajeva u poslednje 3 godine učestvovali u donošenju odluka koje se tiču zaštite životne sredine u vezi sa procenom uticaja na životnu sredinu, strateškom procenom uticaja na životnu sredinu ili integrisanom dozvolom?

1. Samo jednom
2. Od 2 do 5 puta
3. Od 6 do 10 puta
4. Više od 10 puta
5. Nekoliko, ali ne znam tačno koliko
6. Nijednom nismo učestvovali u tome
7. Ne znam, nisam upoznat

27. U koliko ste slučajeva u poslednje 3 godine učestvovali u raspravi (davali svoje mišljenje) o nacrtu nekog propisa u oblasti zaštite životne sredine, koji je bio u procesu pripreme i usvajanja - lokalni, pokrajinski ili republički propis?

1. Samo jednom	O kojim propisima je reč?
2. Od 2 do 5 puta	
3. Od 6 do 10 puta	
4. Više od 10 puta	
5. Nekoliko, ali ne znam tačno koliko	
6. Nijednom nismo učestvovali u tome	
7. Ne znam, nisam upoznat	

28. U koliko ste slučajeva u poslednje 3 godine učestvovali u raspravi (davali svoje mišljenje) o nacrtu neke strategije, programa ili plana u oblasti zaštite životne sredine - na lokalnom, regionalnom, pokrajinskom ili republičkom nivou?

1. Samo jednom
2. Od 2 do 5 puta
3. Od 6 do 10 puta
4. Više od 10 puta
5. Nekoliko, ali ne znam tačno koliko
6. Nijednom nismo učestvovali u tome: **Zašto?**
.....
7. Ne znam, nisam upoznat

29. Da li ste u poslednje 3 godine imali primedbe na odluke koje su donosili nadležni organi lokalne samouprave u oblasti zaštite životne sredine?

1. Da, imali smo primedbe na odluke

O kojim odlukama je reč?
.....

2. Da, imali smo primedbe na neke odluke, ali ne mogu da se setim na koje
3. Nismo imali primedbi
4. Ne znam, nisam upoznat

30. Da li su vaše primedbe na propise, koje su doneli nadležni organi lokalne samouprave, uvažene?

1. Jesu, uvažene su. **O kojim dokumentima je reč?**
.....

2. Nisu uvažene. **O kojim dokumentima je reč?**
.....

3. Neke jesu, neke nisu, teško je tačno reći
4. Nismo imali primedbi
5. Ne znam, nisam upoznat

31. Da li smatrate da su organizacije civilnog društva u dovoljnoj meri uključene u proces donošenja odluka, na osnovu propisa u oblasti zaštite životne sredine, odnosno u sprovođenje lokalnih razvojnih politika u vašoj opštini/gradu?

1. Uključene su u dovoljnoj meri samo u proces donošenja odluka
2. Uključene su u dovoljnoj meri samo u sprovođenje lokalnih razvojnih politika
3. Uključene su u dovoljnoj meri
4. Nisu u dovoljnoj meri uključene. **Zašto?**
.....

5. Ne znam, nisam upoznat

32. U kojoj su fazi procesa donošenja odluka i kreiranja lokalnih politika uključene organizacije civilnog društva u vašoj opštini/gradu?

1. U ranoj fazi, kada su sve opcije otvorene
2. U fazi odlučivanja
3. U fazi sprovođenja i praćenja
4. U fazi evaluacije
5. U nekim drugim fazama. **Kojim?**

-
6. Ove organizacije uglavnom nisu uključene u to
 7. Ne znam, nisam upoznat

33. Za koje propise ili grupu propisa EU u oblasti zaštite životne sredine smatrate da je potrebno organizovati dodatnu obuku za civilni sektor?

1. To su sledeći propisi, odnosno grupa propisa:
-
2. Potrebna je dodatna obuka, ali ne mogu sada konkretno da navedem oblasti
 3. Nije potrebna za ovo dodatna obuka civilnog sektora
 4. Ne znam, nisam upoznat

34. U kojoj oblasti politike zaštite životne sredine je potrebno organizovati dodatnu obuku za upoznavanje i učestvovanje u primeni i praćenju sprovođenja propisa?

1. To je sledeća oblast:
-
2. Potrebna je dodatna obuka, ali ne mogu sada konkretno da navedem oblasti
 3. Nije potrebna za ovo dodatna obuka
 4. Ne znam, nisam upoznat

35. Kako biste ocenili saradnju vaše organizacije sa lokalnom samoupravom?

1. Odlično
2. Vrlo dobro
3. Dobro
4. Slabo. **Koje su prepreke bolje saradnje?**

-
5. Nema nikakve saradnje
 6. Ne znam, nisam upoznat

36. Kako biste ocenili saradnju vaše organizacije sa obrazovnim i stručnim institucijama - predškolskim ustanovama, školama, univerzitetima, centrima za neformalno obrazovanje ili institutima?

1. Odlično
2. Vrlo dobro
3. Dobro
4. Slabo. **Zašto?**

-
5. Nema nikakve saradnje
 6. Ne znam, nisam upoznat

37. Kako biste ocenili saradnju vaše organizacije sa privrednim sektorom u vašoj opštini/gradu?

1. Odlično
2. Vrlo dobro
3. Dobro
4. Slabo. **Zašto?**

-
5. Nema nikakve saradnje
 6. Ne znam, nisam upoznat

38. Kako biste ocenili saradnju vaše organizacije sa lokalnim medijima?

1. Odlično
2. Vrlo dobro
3. Dobro
4. Slabo. **Zašto?**
.....
5. Nema nikakve saradnje
6. Ne znam, nisam upoznat

39. Da li mislite da lokalni mediji posvećuju dovoljno prostora pitanjima koja se tiču zaštite životne sredine?

1. Da. **Kojim pitanjima posvećuju najviše pažnje (koji propis je u pitanju)?**
.....
2. Ne. **Kojim pitanjima ne posvećuju pažnju?**
.....
3. Kako kada, samo kada su neke akcije i sl.
4. Ne znam, nisam upoznat

40. Koji su, po vašem mišljenju, najveći problemi u sprovođenju propisa u oblasti zaštite životne sredine u vašoj opštini/gradu?

1. To su sledeći problemi:
.....
2. Ima ih više, ne mogu sada da navedem
3. Nema posebnih problema u tome

41. Koje su, po vašem mišljenju, najznačajnije prepreke većem uključivanju vaše organizacije u pripremi i sprovođenju propisa u oblasti zaštite životne sredine u vašoj opštini/gradu?

1. To su sledeće prepreke:
.....
2. Ima ih više, ne mogu sada da navedem
3. Nema posebnih prepreka tome
4. Ne znam, nisam upoznat

42. Da li je i u kojim oblastima, po vašem mišljenju, potrebna dodatna obuka ljudi iz civilnog sektora za veće uključivanje u zaštitu životne sredine?

1. Potrebna je u sledećim oblastima:
.....
2. Ima ih više, ne mogu sada da navedem
3. Nije potrebna dodatna obuka
4. Ne znam, nisam upoznat

43. Da li je i u kojim oblastima vaša organizacija inicirala donošenje nekih odluka u zaštiti životne sredine u vašoj opštini/gradu?

1. Da, to je bilo u sledećim oblastima:
.....
2. Ima ih više, ne mogu sada da navedem
3. Nismo bili inicijatori
4. Ne znam, nisam upoznat

44. Šta mislite, koliko bi bilo značajno da predstavnici civilnog sektora (OCD) učestvuju u procesu pregovaranja o pristupanju Srbije EU, u delu koji se odnosi na životnu sredinu?

To bi bilo veoma značajno. **Zašto?**

.....

Bilo bi značajno. **Zašto?**

.....

U osrednjoj meri (i bi i ne bi bilo značajno)

Ne bi bilo značajno. **Zašto?**

.....

Ne znam, nisam upoznat

45. Koje biste dodatne informacije iz vaše organizacije još mogli da navedete, ako smatrate da su značajne za vaše angažovanje oko zaštite životne sredine, a nisu obuhvaćene ovim upitnikom?

1. To su sledeće informacije:

.....

2. Ima ih više, ne mogu sada da ih navedem

3. Nema takvih informacija, sve je obuhvaćeno upitnikom

4. Ne znam, nisam upoznat

III: POSLOVNI SEKTOR

1. Da li ste upoznati sa obavezama privrednih subjekata koje proizlaze iz propisa o zaštiti životne sredine?

1. Da, uglavnom sa svim obavezama. **Kojim (navesti propis koji je u pitanju)?**

.....

2. Da, ali samo sa nekim obavezama. **Kojim?**

.....

3. Upoznat sam tek toliko da znam da one postoje

4. Nisam upoznat sa tim obavezama

2. Da li smatrate da primena ovih propisa i obaveza u vezi sa zaštitom životne sredine značajnije opterećuje rad vašeg preduzeća?

1. Da, opterećuje u većoj meri. **Zašto ili Kako?**

.....

2. Da, opterećuje u osrednjoj meri

3. Opterećuje u maloj meri

4. Uopšte ne opterećuje

5. Ne znam, nisam upoznat

3. Da li u vašem preduzeću postoji sektor ili lice zaduženo za zaštitu životne sredine? Ako postoji, navesti njegov naziv, odnosno funkciju i broj zaposlenih?

Postoji samo lice zaduženo za ZŽS. **Njegova funkcija je:**

.....

Postoji organizaciona jedinica.

Navedite naziv jedinice:

.....

Koliko ljudi je zaposleno u njoj?

.....
Ne postoji ni lice, ni organizaciona jedinica
Nešto ima, ali ne znam šta
Ne znam, nisam upoznat

4. Da li je tom sektoru, odnosno licu, zaštita životne sredine osnovni posao?

1. Da, to je osnovni posao
2. Da, pretežni ali ne i osnovni posao
3. Drugi poslovi su osnovni, a ovo je dodatni
4. Ne znam, nisam upoznat

5. Da li se u vašem preduzeću redovno vrši monitoring životne sredine, u skladu sa članom 72 Zakona o zaštiti životne sredine (Sl. gl. RS 36/09)?

1. Redovno se vrši monitoring
2. Vršiti se monitoring, ali povremeno
3. Ne vrši se monitoring. **Zašto?**

.....
4. Ne znam, nisam upoznat

6. Da li vaše preduzeće Agenciji za zaštitu životne sredine redovno dostavlja podatke u skladu sa članom 75 Zakona o zaštiti životne sredine?

1. Dostavlja redovno
2. Dostavlja povremeno
3. Ne dostavlja. **Zašto?**

.....
4. Ne znam, nisam upoznat

7. Da li su podaci od značaja za zaštitu životne sredine u vašem preduzeću javno dostupni? Ako jesu - gde se ili od koga mogu pronaći i dobiti?

1. Javni su i dostupni, a mogu se dobiti od:

.....
2. Javni su, ali nisu lako dostupni. **Zašto?**

.....
3. Samo su donekle ili selektivno javni i dostupni. **Zašto?**

.....
4. Nisu ni javni, ni dostupni. **Zašto?**

.....
5. Ne znam, nisam upoznat

8. Da li je vaše preduzeće donelo sva neophodna akta iz oblasti zaštite životne sredine - plan upravljanja otpadom u postrojenju, plan zaštite od udesa, izveštaj o bezbednosti, itd? Ako jeste – koje i kada?

1. Da, donelo je takve dokumente. **Koje?**

.....
Kada?

.....
Koji su problemi bili u postupku pripreme?

2. Mislim da su doneti takvi dokumenti, ali ne mogu tačno da kažem
3. Nije donelo takve dokumente
4. Ne znam, nisam upoznat

9. Šta bi, po vašem mišljenju, bilo najpotrebnije vašem preduzeću da bi lakše i efikasnije ispunjavalo sve obaveze koje proizlaze iz propisa o zaštiti životne sredine?

	Da	Ne	Ne znam
1. Potreban je veći broj zaposlenih u sektoru zaštite životne sredine u preduzeću			
2. Bolja komunikacija sa centralnom i lokalnom upravom			
3. Potrebna su veća ulaganja u zaštitu životne sredine			
4. Potrebna je stručna podrška Ministarstva u tumačenju propisa			
5. Jačanje kapaciteta organa lokalne samouprave			
6. Bolja saradnja sa organizacijama civilnog društva			
7. Bolje učešće predstavnika preduzeća u pripremi propisa u oblasti zaštite životne sredine			
8. Dodatna obuka zaposlenih			
9. Nešto drugo. Šta?			
10. Ništa posebno ne treba			
11. Ne znam, nisam upoznat			

10. Da li je vaše preduzeće obveznik neke od naknada za zagađenje životne sredine ili korišćenje prirodnih resursa?

1. Jeste. **Koje?**

-
2. Ima ih više, ne mogu sada sve da navedem
 3. Nije obveznik ovih naknada
 4. Ne znam, nisam upoznat

11. Da li smatrate da ove naknade predstavljaju značajan trošak za vaše preduzeće?

1. Da, značajan su trošak
2. To je osrednji trošak
3. Ne predstavljaju značajan trošak
4. Nije obveznik ovih naknada
5. Ne znam, nisam upoznat

12. Da li smatrate da su mere finansijskih opterećenja za zaštitu životne sredine za privredni sektor potrebne i opravdane?

1. Jesu. **Objasnite zašto:**

-
2. I jesu, i nisu, nisam siguran
 3. Nisu
 4. Ne znam, nisam upoznat

13. Da li je vaše preduzeće u poslednjih 5 godina dobilo neku vrstu finansijske pomoći (donacije, subvencije) za projekte u oblasti zaštite životne sredine iz lokalnog ili budžeta Republike Srbije? Ako jeste - za koji projekat?

1. Dobilo je za sledeći projekat

-
2. Dobilo je nešto, ali ne znam za koji projekat
 3. Nije dobilo takva sredstva u tom periodu
 4. Ne znam, nisam upoznat

14. Da li ste upoznati sa pravnim tekovinama EU u oblasti životne sredine?

1. Upoznat sam u potpunosti
2. Upoznat sam. **Na koju oblast se odnose propisi sa kojima ste upoznati?**
3. I jesam, i nisam upoznat. **Sa kojim delom propisa niste upoznati?**
4. Nisam upoznat sa tim

15. Da li je Vaše preduzeće do sada učestvovalo ili podržavalo neke aktivnosti u oblasti životne sredine koje su inicirali lokalna samouprava ili organizacije civilnog društva?

1. Jeste. **Na koji način?**

-
2. Bilo je nešto, ali ne mogu tačno da navedem
3. Nije
4. Ne znam, nisam upoznat

16. U kojoj meri ste spremni da ulažete u zaštitu životne sredine (nove tehnologije, kadrove, uvođenje ISO standarda) radi unapređenja životne sredine?

1. U velikoj meri. **U koje oblasti?**

.....

Zašto?

.....

2. Spremni smo samo donekle. **U koje oblasti?**

.....

3. U maloj meri. **Zašto?**

.....

4. Uopšte nismo spremni u to da ulažemo. **Zašto?**

.....

5. Ne znam, nisam upoznat

17. Da li je vaše preduzeće u poslednje 3 godine podnosilo zahteve i da li je učestvovalo u postupcima pred organima lokalne samouprave u vezi sa procenom uticaja na životnu sredinu, strateškom procenom uticaja na životnu sredinu ili integrisanom dozvolom?

1. Jeste. **Koliko puta?**

.....

U kojim postupcima?

-
2. Bilo je nekoliko, ne mogu da se setim
3. Nije
4. Ne znam, nisam upoznat

18. Da li je vaše preduzeće u poslednje 3 godine podnosilo zahteve i da li je učestvovalo u postupcima pred organima lokalne samouprave u vezi sa obavezama koje proističu iz drugih zakona ili drugih propisa u oblasti zaštite životne sredine?

1. Jeste. **Koliko puta?**

.....

Na šta su se odnosili ti zahtevi?

-
2. Bilo je nekoliko, ne mogu da se setim
3. Nije
4. Ne znam, nisam upoznat

19. Kako biste ocenili administrativne procedure za dobijanje saglasnosti vezanih za zaštitu životne sredine (procena uticaja, strateška procena uticaja, integrisana dozvola)?

1. Veoma sam kritičan prema njima.
Zašto (komplikovane procedure, dugi rokovi, nejasna nadležnost, neažurnost službenika, itd)?
2. Imam dosta zamerki, ne mogu sada da ih navodim
3. Nemam zamerki na te procedure
4. Ne znam, nisam upoznat

20. Kako biste ocenili vašu dosadašnju saradnju sa lokalnom samoupravom na poslovima oko dobijanja saglasnosti vezanih za zaštitu životne sredine (procena uticaja, strateška procena uticaja, integrisana dozvola)?

1. Veoma sam kritičan prema saradnji na tom planu. **Zašto?**
2. Imam dosta zamerki, ne mogu sada da ih navodim
3. Nemam zamerki na saradnju na tom planu
4. Ne znam, nisam upoznat

21. Koji su, po vašem mišljenju, najveći problemi u sprovođenju propisa u oblasti zaštite životne sredine u vašoj opštini/gradu?

(Moguće je dati više odgovora)

1. Nedostatak finansijskih sredstava
2. Nedovoljan broj zaposlenih na poslovima zaštite životne sredine
3. Nedovoljna stručnost ljudi na tim poslovima
4. Nezadovoljavajuća tehnička opremljenost
5. Nezadovoljavajuća saradnja sa Republičkim, odnosno pokrajinskim organima

6. Nedovoljno razvijen pravni okvir (nema adekvatnih podzakonskih akata)

7. Problemi u tumačenju propisa. **Kojih odredbi?**

8. Nedostatak političke volje
9. Nedostatak saradnje sa civilnim sektorom
10. Nedostatak podrške javnosti
11. Nedostatak odgovarajućih ovlašćenja
12. Nešto drugo. **Šta?**

13. Ne znam, nisam upoznat

22. Na koji način bi, po Vašem mišljenju, Privredna komora Srbije mogla više da vam pomaže u rešavanju problema životne sredine?

1. Tako što bi preduzela sledeće:
2. Ima više načina, ne bih mogao sada da navedem
3. Ne bi mogla da nam pomogne. **Zašto?**
4. Ne znam, nisam upoznat

23. Da li smatrate da bi privredni sektor trebalo da bude više uključen u proces pripreme propisa iz oblasti zaštite životne sredine?

1. Trebalo bi. **Kako?**
2. Možda bi, a možda i ne bi trebalo
3. Ne bi trebalo
4. Ne znam, nisam upoznat

24. Koje su, po vašem mišljenju, najznačajnije prepreke većem uključivanju privrednog sektora u pripremi i sprovođenju propisa u oblasti zaštite životne sredine u vašoj opštini/gradu?

1. To su sledeće prepreke:

-
- 2. Ima ih više, ne mogu sada da navedem
- 3. Nema posebnih prepreka tome

25. Da li je privredni sektor spreman da učestvuje u procesu pripreme i donošenja propisa i odluka u oblasti zaštite životne sredine?

- 1. Jeste
- 2. I jeste i nije
- 3. Nije spreman. **Zašto?**

.....

4. Ne znam, nisam upoznat

26. Da li je i u kojim oblastima, po vašem mišljenju, potrebna dodatna obuka ljudi iz privrednog sektora za veće uključivanje u zaštitu životne sredine?

1. Potrebna je u sledećim oblastima:

-
- 2. Ima ih više, ne mogu sada da navedem
- 3. Nije potrebna dodatna obuka
- 4. Ne znam, nisam upoznat

27. Da li je i u kojim oblastima privredni sektor inicirao donošenje nekih odluka u zaštiti životne sredine u vašoj opštini/gradu?

1. Da, to je bilo u sledećim oblastima:

-
- 2. Ima ih više, ne mogu sada da navedem
- 3. Nismo bili inicijatori
- 4. Ne znam, nisam upoznat

28. Šta mislite, koliko bi bilo značajno da predstavnici privrednog sektora učestvuju u procesu pregovaranja o pristupanju Srbije EU, u delu koji se odnosi na životnu sredinu?

1. To bi bilo veoma značajno. **Zašto?**

.....

2. Bilo bi značajno. **Zašto?**

.....

3. U osrednjoj meri (i bi i ne bi bilo značajno)

4. Ne bi bilo značajno. **Zašto?**

.....

5. Ne znam, nisam upoznat

29. Koje biste dodatne informacije iz vaše privredne organizacije još mogli da navedete, ako smatrate da su značajne za životnu sredinu, a nisu obuhvaćene ovim upitnikom?

1. To su sledeće informacije:

-
- 2. Ima ih više, ne mogu sada da ih navedem
- 3. Nema takvih informacija, sve je obuhvaćeno upitnikom
- 4. Ne znam, nisam upoznat

ANEKS 3.

NADLEŽNOST LOKALNE SAMOUPRAVE PREMA PROPISIMA U OBLASTI ŽIVOTNE SREDINE

Zakon o zaštiti životne sredine („Službeni glasnik RS“, br. 135/04, 36/09, 72/09)		
Čl.	Opis	Drugi subjekti
5. st. 1.	<p>Obaveze subjekata</p> <p>U ostvarivanju sistema zaštite životne sredine odgovorni su za svaku aktivnost kojom menjaju ili mogu promeniti stanje i uslove u životnoj sredini, odnosno za nepreduzimanje mera zaštite životne sredine, u skladu sa zakonom.</p>	Republika, autonomna pokrajina, pravna i fizička lica
9	<p>Načelo integralnosti</p> <p>Obezbeđuju integraciju zaštite i unapređivanja životne sredine u sve sektorske politike sprovođenjem međusobno usaglašenih planova i programa i primenom propisa kroz sistem dozvola, tehničkih i drugih standarda i normativa, finansiranjem, podsticajnim i drugim merama zaštite životne sredine.</p>	Državni organi, organi autonomne pokrajine
	<p>Načelo primene podsticajnih mera</p> <p>Preduzimaju mere očuvanja i održivog upravljanja kapacitetom životne sredine, posebno smanjenjem korišćenja sirovina i energije i sprečavanjem ili smanjenjem zagađivanja životne sredine, primenom ekonomskih instrumenata i drugih mera, izborom najboljih dostupnih tehnika, postrojenja i opreme koja ne zahteva prekomerne troškove i izborom proizvoda i usluga.</p>	Državni organi, odnosno organi autonomne pokrajine
13	<p>Planovi i programi autonomne pokrajine i jedinice lokalne samouprave</p> <p>U okviru nadležnosti utvrđenih ovim i posebnim zakonom, donose svoje planove i programe upravljanja prirodnim resursima i dobrima, u skladu sa strateškim dokumentima iz člana 12. ovog zakona i svojim specifičnostima.</p> <p>Dve ili više jedinica lokalne samouprave mogu doneti zajedničke programe iz stava 1. ovog člana.</p>	AP

14	<p>Kontrola korišćenja i zaštita</p> <p>Kontrolu korišćenja i zaštitu prirodnih resursa i dobara obezbeđuju, u skladu sa ovim i posebnim zakonima, a naročito:</p> <p>sprovođenjem Nacionalne strategije, planova, programa i osnova;</p> <p>primenom standarda, normativa i propisa o korišćenju i zaštiti prirodnih resursa i dobara;</p> <p>strateškom procenom uticaja na životnu sredinu planova, programa, osnova i drugih akata kojima se uređuje korišćenje prirodnih vrednosti i zaštita životne sredine;</p> <p>procenom uticaja projekata na životnu sredinu na svim nivoima istraživanja i eksploatacije;</p> <p>integrisanim sprečavanjem i kontrolom zagađivanja životne sredine;</p> <p>usklađenim sistemom dozvola, odobrenja i saglasnosti;</p> <p>vođenjem katastra korišćenja prirodnih bogatstava i dobara;</p> <p>organizovanjem monitoringa korišćenja prirodnih resursa i dobara, stanja životne sredine prikupljanjem, objedinjavanjem i analizom podataka i kvantifikovanjem trendova.</p>	Organi i organizacije Republike, autonomne pokrajine
20 st. 2.	<p>Javne zelene površine</p> <p>Ako se zbog izgradnje objekta unište javne zelene površine, one se moraju nadoknaditi pod uslovima i na način koji određuje jedinica lokalne samouprave.</p>	
33	<p>Planiranje i izgradnja</p> <p>Učestvuje u postupku pripreme i donošenja planova (prostorni i urbanistički planovi i drugi planovi, planovi uređenja i osnove korišćenja poljoprivrednog zemljišta, šumske, vodoprivredne, lovoprivredne osnove i programi unapređenja ribarstva na ribarskim područjima i drugi planovi), na način određen zakonom.</p>	Ministarstvo, organ autonomne pokrajine
34	<p>Prostorno i urbanističko planiranje</p> <p>Daje uslove za obezbeđenje mera (u prostornim i urbanističkim planovima), na zahtev organa nadležnog za pripremu i donošenje plana, a na osnovu uslova i mišljenja nadležnih stručnih organizacija.</p>	Ministarstvo, organ autonomne pokrajine
35	<p>Strateška procena uticaja na životnu sredinu u okviru svojih prava i dužnosti, određuje vrste planova i programa za koje se izrađuje strateška procena uticaja.</p>	AP
42	<p>Upozorenje javnosti</p> <p>Donosi akt o uvođenju posebnih mera u slučaju (u slučajevima neposredne opasnosti ili prekoračenja propisanih graničnih vrednosti zagađenja) ako je zagađenje ograničeno na teritoriji jedinice lokalne samouprave i nema uticaja na šire područje.</p>	

43	<p>Status ugrožene životne sredine</p> <p>Određuje status ugrožene životne sredine i prioritete za sanaciju i remedijaciju za područje od lokalnog značaja.⁵²⁶</p>	Ministarstvo (za područje od značaja za RS)
60	<p>Sadržina Izveštaja o bezbednosti i Plana zaštite od udesa</p> <p>Donosi Plana zaštite od udesa</p>	Operater, AP, RS
60d	<p>Dokazi u Planu zaštite od udesa</p> <p>Obaveza operatera da dokaže da je obradio dovoljno podataka za izradu planova zaštite od hemijskog udesa - Eksterni planovi</p>	Operater, AP, RS
60j	<p>Obaveštavanje o udesu</p> <p>Obaveza operatera da obaveštava</p>	Ministarstvo, organi nadležni za postupanje u vanrednim situacijama
61	<p>Obaveze nadležnih organa</p> <p>Donošenje eksternih planova, koji su sastavni deo planova za reagovanje u vanrednim situacijama</p>	Državni organi, organi autonomne pokrajine
62 st. 2.	<p>Proglašavanje stanja ugroženosti</p> <p>Proglašavanje stanja ugroženosti životne sredine</p>	Ministarstvo, odnosno organ autonomne pokrajine
68	<p>Programi i planovi autonomne pokrajine i jedinice lokalne samouprave</p> <p>Donosi program zaštite životne sredine na svojoj teritoriji, odnosno lokalni akcioni i sanacioni plan, u skladu sa Nacionalnim programom i planovima iz čl. 65. i 66. ovog zakona i svojim interesima i specifičnostima.⁵²⁷</p>	AP
69 st. 1.	<p>Obezbeđenje monitoringa</p> <p>Obezbeđuje kontinualnu kontrolu i praćenje stanja životne sredine (monitoring), u okviru svoje nadležnosti utvrđene zakonom i u skladu sa ovim i posebnim zakonima.</p>	Republika, AP
69 st. 4.	<p>Donosi program monitoringa na svojoj teritoriji koji mora biti u skladu sa programom koji donosi Vlada</p>	AP

⁵²⁶ Jedinica lokalne samouprave je dužna da pribavi prethodnu saglasnost Ministarstva na predlog akta kojim se određuje status ugrožene životne sredine i prioritete za sanaciju i remedijaciju za područja od lokalnog značaja, a za područja od lokalnog značaja na teritoriji autonomne pokrajine, saglasnost nadležnog organa autonomne pokrajine (član 43. st.3).

⁵²⁷ Dve ili više jedinica lokalne samouprave donose zajednički program zaštite životne sredine radi smanjenja negativnih uticaja na životnu sredinu ili iz razloga ekonomičnosti (zajedničko upravljanje otpadom, otpadnim vodama i sl).

69 st. 5.	Obezbeđuje finansijska sredstva za obavljanje monitoringa	Republika, AP
73	Dostavljanje podataka Dužnost da podatke iz monitoringa iz čl. 70. i 72. ovog zakona dostavljaju Agenciji za zaštitu životne sredine na propisan način.	Državni organi, odnosno organizacije, organi AP, ovlašćene organizacije i zagađivači
75 st. 3.	Registri izvora zagađivanja životne sredine Vodi lokalni registar izvora zagađivanja životne sredine.	AZŽS, Zagađivač, Ministar, ministar nadležan za poslove vodoprivrede i rudarstva i energetike
76. st. 3.	Izveštaj o stanju životne sredine Dužnost da se Agenciji za zaštitu životne sredine tromesečno dostavljaju podaci za izradu izveštaja iz stava 1. ovog člana (Izveštaj o stanju životne sredine u Republici) i to za prvo, drugo i treće tromesečje najkasnije u roku od dva meseca po isteku tromesečja, a za poslednje tromesečje do 31. januara.	Nadležni organ AP
76. st. 4.	Izveštaj o stanju životne sredine Objavljuje Izveštaj o stanju životne sredine u službenim glasilima jedinice lokalne samouprave.	Republika, AP
78	Pristup informacijama Dužnost da se redovno, blagovremeno, potpuno i objektivno, obaveštava javnost o stanju životne sredine, odnosno o pojavama koje se prate u okviru monitoringa nivoa zagađujućih materija i emisije, kao i merama upozorenja ili razvoju zagađenja koja mogu predstavljati opasnost za život i zdravlje ljudi, u skladu sa ovim zakonom i drugim propisima	Državni organi, organi AP, ovlašćene i druge organizacije
83	Finansiranje zaštite životne sredine Obezbeđuje finansiranje i ostvarivanje ciljeva zaštite životne sredine, u skladu sa ovim zakonom i u okviru svojih ovlašćenja	Republika, odnosno AP
84	Naknada za korišćenje prirodnih vrednosti Sredstva ostvarena od naknade prihod su budžeta Republike i budžeta autonomne pokrajine, odnosno jedinice lokalne samouprave, u skladu sa posebnim zakonom	Budžet RS, AP

85	Naknada za zagađivanje životne sredine Sredstva ostvarena od naknade u visini od 60% prihod su budžeta Republike Srbije, a u visini od 40% prihod su budžeta jedinice lokalne samouprave.	Budžet RS
85a	Područje od posebnog interesa Sredstva ostvarena od naknade za zagađivanje životne sredine u područjima od posebnog interesa u visini 80% prihod su budžeta Republike Srbije, a u visini 20% prihod su jedinice lokalne samouprave i koriste se namenski za zaštitu i unapređivanje životne sredine u skladu sa programima, odnosno akcionim i sanacionim planovima koji se donose u skladu sa ovim zakonom i posebnim zakonima.	Budžet RS
87	Naknada za zaštitu i unapređenje životne sredine Može, iz okvira svojih prava i dužnosti, propisati naknadu za zaštitu i unapređivanje životne sredine.	Ministarstvo, Obveznici plaćanja, budžetski fond
96. st. 3.	Organi Fonda za zaštitu životne sredine Članstvo u Upravnom odboru Fonda	Predstavnici Vlade, NBS, AP i Fonda
96. st. 4.	Organi Fonda za zaštitu životne sredine Članstvo u Nadzornom odboru	Predstavnici Vlade, AP i Fonda
100	Fondovi pokrajine i lokalne samouprave -Obaveza da se otvori budžetski fond u skladu sa zakonom kojim se uređuje budžetski sistem. ⁵²⁸ -Obaveza namenskog korišćenja sredstava budžetskog fonda -Obaveza donošenja programa korišćenja sredstava budžetskog fonda -Obaveza pribavljanja saglasnosti Ministarstva na predlog programa korišćenja sredstava budžetskog fonda -Obaveza dostavljanja Izveštaja o korišćenju sredstava ostvarenih po osnovu naknade iz čl. 85, 85a i 87. ovog zakona, Ministarstvu najkasnije do 31. marta tekuće godine za prethodnu godinu, odnosno na zahtev Ministarstva.	AP, Ministarstvo
109. st. 4.	Inspeksijski nadzor Vrši inspeksijski nadzor nad izvršavanjem poslova poverenih ovim zakonom i propisa donetih na osnovu ovog zakona.	Ministarstvo, AP
109a	Nadzor nad radom Ministarstvo vrši nadzor nad radom, u vršenju poverenih poslova.	AZŽS, AP, ovlašćena pravna lica

528 Jedinice lokalne samouprave bile su dužne da: 1) otvore budžetski fond u skladu sa zakonom kojim se uređuje budžetski sistem do 31. decembra 2009. godine; 2) usklade važeće propise o naknadi za zaštitu i unapređivanje životne sredine do 31. decembra 2009. godine.

120	Prekršaji Novčanom kaznom od 25.000 do 50.000 dinara kazniće se za prekršaj odgovorno lice ⁵²⁹	Odgovorno lice u organu uprave, odnosno organizaciji koja vrši javna ovlašćenja
Zakon o proceni uticaja na životnu sredinu („Službeni glasnik RS“, br. 135/04, 36/09)		
2. t. 2.	Značenje izraza 2) nadležni organ jeste organ odgovoran za sprovođenje postupka procene uticaja u okviru ovlašćenja utvrđenih ovim zakonom, i to: - organ jedinice lokalne samouprave nadležan za poslove zaštite životne sredine - za projekte za koje odobrenje za izvođenje izdaje organ lokalne samouprave;	Ministarstvo, Organ AP
2. t. 8	8) zainteresovani organi i organizacije su organi i organizacije ... lokalne samouprave i preduzeća, koji su ovlašćeni za utvrđivanje uslova i izdavanje dozvola, odobrenja i saglasnosti za izgradnju objekata, planiranje i uređenje prostora, praćenje stanja životne sredine, obavljanje delatnosti i zaštitu i korišćenje prirodnih i radom stvorenih vrednosti.	Organi i organizacije Republike, odnosno AP, preduzeća
3-36	Procena uticaja na životnu sredinu (kompletna procedura za određene vrste projekata)	RS, AP
37	Poveravanje inspekcijskog nadzora Jedinici lokalne samouprave poveravaju se poslovi inspekcijskog nadzora nad primenom odredbi ovog zakona za projekte za koje je organ autonomne pokrajine, odnosno lokalne samouprave nadležan za vođenje postupka procene uticaja.	AP

529 Za prekršaje iz stava 1. ovog člana odgovornom licu može se, uz izrečenu kaznu, izreći i zaštitna mera zabrane vršenja određenih poslova u trajanju do jedne godine.

Zakon o strateškoj proceni uticaja na životnu sredinu („Službeni glasnik RS“, br. 135/04, 88/10)		
3. t. 4.	Značenje izraza 4) zainteresovani organi i organizacije jesu ... jedinice lokalne samouprave koji, u skladu sa svojim nadležnostima, imaju interes u donošenju odluka koje se odnose na zaštitu životne sredine;	Organi i organizacije Republike, AP
5.	Predmet strateške procene Strateška procena vrši se za planove, programe, osnove i strategije (u daljem tekstu: planovi i programi) u oblasti prostornog i urbanističkog planiranja ili korišćenja zemljišta, poljoprivrede, šumarstva, ribarstva, lova, energetike, industrije, saobraćaja, upravljanja otpadom, upravljanja vodama, telekomunikacija, turizma, očuvanja prirodnih staništa i divlje flore i faune, kojima se uspostavlja okvir za odobravanje budućih razvojnih projekata određenih propisima kojima se uređuje procena uticaja na životnu sredinu. Za planove i programe iz stava 1. ovog člana kojima je predviđeno korišćenje manjih površina na lokalnom nivou ili u slučaju manjih izmena planova i programa koje ne zahtevaju propisani postupak usvajanja, kao i za planove i programe koji nisu navedeni u stavu 1. ovog člana, odluku o strateškoj proceni donosi organ nadležan za pripremu plana i programa ako, prema kriterijumima propisanim ovim zakonom, utvrdi da postoji mogućnost značajnih uticaja na životnu sredinu. ⁵³⁰	
3. t. 1.	Značenje izraza 1) planovi i programi jesu svi razvojni ili drugi planovi i programi, osnove, strategije, uključujući i njihove izmene, koje priprema i/ili usvaja organ na republičkom, pokrajinskom ili lokalnom nivou, ili koje nadležni organ priprema za odgovarajući postupak usvajanja u Narodnoj skupštini ili Vladi Republike Srbije, odnosno skupštini ili izvršnom organu autonomne pokrajine, odnosno jedinice lokalne samouprave, kao i planovi i programi koji se donose na osnovu propisa;	
5-27	Strateška procena uticaja (kompletna procedura za određene vrste planova i programa)	

530 Ministar nadležan za poslove zaštite životne sredine, bliže utvrđuje liste planova i programa za koje je obavezna strateška procena uticaja na životnu sredinu i liste planova i programa za koje se može zahtevati strateška procena uticaja na životnu sredinu (član 5. stav 3).

Zakon o integrisanom sprečavanju i kontroli zagađivanja životne sredine („Službeni glasnik RS“, br. 135/04)		
2. t. 8	Značenje izraza 8) nadležni organ jeste organ odgovoran za sprovođenje obaveza u okviru ovlašćenja utvrđenih ovim zakonom, i to: - organ jedinice lokalne samouprave nadležan za poslove zaštite životne sredine;	- Ministarstvo nadležno za poslove zaštite životne sredine; - pokrajinski organ nadležan za poslove zaštite životne sredine;
5	Nadležni organ Organ jedinice lokalne samouprave nadležan za poslove zaštite životne sredine izdaje dozvolu u skladu sa ovim zakonom za postrojenja i aktivnosti za koja dozvolu ili odobrenje za izgradnju i početak rada, odnosno izvođenje ili obavljanje aktivnosti, izdaje drugi nadležni organ jedinice lokalne samouprave.	- Ministarstvo nadležno za poslove zaštite životne sredine; - Pokrajinski organ nadležan za poslove zaštite životne sredine;
11	Obaveštavanje organa i organizacija i javnosti Nadležni organ obaveštavaorgane lokalne samouprave na čijoj teritoriji se planira aktivnost, odnosno nalazi postrojenje (u daljem tekstu: drugi organi i organizacije) u roku od pet dana od dana prijema urednog zahteva za izdavanje dozvole.	Organi i organizacije u oblasti: poljoprivrede, vodoprivrede, šumarstva, planiranja, izgradnje, saobraćaja, energetike, rudarstva, zaštite kulturnih dobara, zaštite prirode i dr. kao izinteresovana javnost
26. st. 4.	Poverava se jedinici lokalne samouprave vršenje inspekcijskog nadzora nad postrojenjima i aktivnostima za koje dozvolu u skladu sa ovim zakonom izdaje nadležni organ lokalne samouprave.	Ministarstvo, AP
	Izdavanje dozvole Kompletna procedura, tj. sve odredbe Zakona za određene vrste postrojenja	

Zakon o upravljanju otpadom („Službeni glasnik RS“, br. 36/09, 88/10)		
6	Načela Upravljanje otpadom zasniva se na sledećim načelima: 2) Načelo blizine i regionalnog pristupa upravljanju otpadom	
9	„Radi planiranja upravljanja otpadom u Republici Srbiji donose sledeći planski dokumenti: 1) strategija upravljanja otpadom (u daljem tekstu: Strategija); 2) nacionalni planovi za pojedinačne tokove otpada; 3) regionalni plan upravljanja otpadom; 4) lokalni plan upravljanja otpadom; 5) plan upravljanja otpadom u postrojenju za koje se izdaje integrisana dozvola; 6) radni plan postrojenja za upravljanje otpadom.“	
12	Regionalni plan upravljanja otpadom Donose regionalni plan upravljanja otpadom Skupštine dve ili više jedinica lokalne samouprave na čijim teritorijama ukupno živi najmanje 200.000 stanovnika donose, po pribavljenoj saglasnosti ministarstva, a za teritoriju autonomne pokrajine nadležnog organa autonomne pokrajine regionalni plan upravljanja otpadom, kojim se definišu zajednički ciljevi u upravljanju otpadom u skladu sa Strategijom. Regionalni plan upravljanja otpadom može se doneti i za teritorije opština na kojima živi manje od 200.000 stanovnika po prethodno izrađenoj studiji opravdanosti za donošenje regionalnog plana na koju saglasnost daje ministarstvo, odnosno nadležni organ autonomne pokrajine. ⁵³¹	

531 Postupak izrade i donošenja regionalnog plana uređuje se sporazumom skupština jedinica lokalne samouprave, u skladu sa zakonom. Upravljanje otpadom na teritoriji dve ili više jedinica lokalne samouprave vrši se u skladu sa regionalnim i lokalnim planom upravljanja otpadom.

13	Lokalni plan upravljanja otpadom Donosi (skupština jedinice lokalne samouprave) lokalni plan upravljanja otpadom kojim definiše ciljeve upravljanja otpadom na svojoj teritoriji u skladu sa Strategijom. ⁵³²	
17. t.3.	Vrste subjekata (upravljanja otpadom) jedinica lokalne samouprave;	1) Republika Srbija 2) AP 4) AZŽS 5) stručne organizacije za ispitivanje otpada; 6) nevladine organizacije, uključujući i organizacije potrošača; 7) drugi organi i organizacije, u skladu sa zakonom.
20	Jedinica lokalne samouprave 1) donosi lokalni plan upravljanja otpadom, obezbeđuje uslove i stara se o njegovom sprovođenju; 2) uređuje, obezbeđuje, organizuje i sprovodi upravljanje komunalnim, odnosno inertnim i neopasnim otpadom na svojoj teritoriji, u skladu sa zakonom; 3) uređuje postupak naplate usluga u oblasti upravljanja komunalnim, odnosno inertnim i neopasnim otpadom, u skladu sa zakonom; 4) izdaje dozvole, odobrenja i druge akte u skladu sa ovim zakonom, vodi evidenciju i podatke dostavlja ministarstvu; 5) na zahtev ministarstva ili nadležnog organa autonomne pokrajine daje mišljenje u postupku izdavanja dozvola u skladu sa ovim zakonom; 6) vrši nadzor i kontrolu mera postupanja sa otpadom u skladu sa ovim zakonom; ⁵³³ 7) vrši i druge poslove utvrđene zakonom. Određuje (svojim aktom) organe i službe nadležne za obavljanje poslova iz stava 1. ovog člana.	

532 Lokalni plan upravljanja otpadom priprema služba jedinice lokalne samouprave nadležna za poslove upravljanja otpadom u saradnji sa drugim organima nadležnim za poslove privrede, finansija, zaštite životne sredine, urbanizma, kao i sa predstavnicima privrednih društava, odnosno preduzeća, udruženja, stručnih institucija, nevladinih i drugih organizacija koje se bave zaštitom životne sredine, uključujući i organizacije potrošača.

533 Poslovi iz stava 1. ovog člana koji se odnose na inertni i neopasni otpad, kao i poslovi iz tač. 4) i 6) obavljaju se kao povereni poslovi.

21	Zajedničko upravljanje otpadom jedinica lokalne samouprave Dve ili više jedinica lokalne samouprave zajednički obezbeđuju i sprovode upravljanje otpadom, pod uslovima i na način utvrđenim zakonom, Strategijom i sporazumom skupština jedinica lokalne samouprave. ⁵³⁴ Napomena: Dve ili više jedinica lokalne samouprave dužne su da u roku od devet meseci od dana stupanja na snagu ovog zakona zaključe sporazum o zajedničkom obezbeđivanju i sprovođenju upravljanja otpadom iz člana 21. stav 1. Zakona. (član 23. Zakona o izmenama i dopunama Zakona o upravljanju otpadom („Sl. glasnik RS”, br. 88/2010)	
33	Postrojenje za upravljanje otpadom Zaključuje ugovor o obavljanju delatnosti od lokalnog značaja (za skladištenje, tretman ili odlaganje otpada) sa pravnim licem ili preduzetnikom, u skladu sa zakonom.	
34 st. 1.	Lokacija za izgradnju i rad postrojenja Određuju (jedna ili više jedinica lokalne samouprave) lokaciju za izgradnju i rad postrojenja za skladištenje, tretman ili odlaganje otpada na svojoj teritoriji, pod uslovima utvrđenim zakonom, kao i sporazumom iz člana 21. stav 2. ovog zakona ako više skupština jedinica lokalne samouprave zajedno odlučuju o lokaciji postrojenja za upravljanje otpadom. ⁵³⁵	
34. st. 2.	Prostorno i urbanističko planiranje Daje mišljenje u vezi sa sa izgradnjom postrojenja za tretman ili odlaganje opasnog otpada. ⁵³⁶	Ministarstvo, AP.
35. st. 2.	Sakupljanje i transport otpada Određuje lokaciju za transfer stanicu. ⁵³⁷	

534 U slučaju da dve ili više jedinica lokalne samouprave ne obezbede i ne sprovode upravljanje otpadom pod uslovima i na način utvrđen u stavu 1. ovog člana, odluku o zajedničkom obezbeđivanju i sprovođenju upravljanja otpadom na teritoriji tih jedinica lokalnih samouprava, na predlog ministarstva, odnosno nadležnog organa autonomne pokrajine, donosi Vlada (član 21. st.3).

535 U slučaju nesaglasnosti jedinica lokalne samouprave u pogledu određivanja lokacije postrojenja za upravljanje otpadom, odluku o lokaciji, na predlog ministarstva, odnosno nadležnog organa autonomne pokrajine, donosi Vlada (član 34. stav 2).

536 Inače, Ministarstvo donosi odluku o lokaciji, u skladu sa zakonom i po prethodno pribavljenom mišljenju jedinice lokalne samouprave, odnosno i autonomne pokrajine za postrojenja koja se grade na nenoj teritoriji.

537 Transfer stanica jeste mesto do kojeg se otpad doprema i privremeno skladišti radi razdvajanja ili pretovara pre transporta na tretman ili odlaganje (član 5. t.33).

37. st. 4.	Tretman otpada ⁵³⁸ Izdaje odobrenje za lokaciju za tretman otpada u mobilnom postrojenju. ⁵³⁹	
43. st. 4.	Upravljanje komunalnim otpadom Obezbeđuje kontejnere (ili druge načine) za otpad koji odlažu domaćinstva.	
43. st. 5.	Obezbeđuje i oprema centre za sakupljanje komunalnog otpada koji nije moguće odložiti u kontejnere za komunalni otpad (kabasti i drugi otpad).	
43. st.7.	Uređuje organizovanje i način selekcije i sakupljanja otpada radi reciklaže, lokalnim planom upravljanja otpadom iz člana 13. ovog zakona, a koji mora da bude u skladu sa posebnim programom koji, na predlog ministarstva, utvrđuje Vlada.	
55. st. 5	Upravljanje otpadnim vozilima Dužnost da se obezbedi sakupljanje i predaja vozila licu koje ima dozvolu za tretman (ako je vlasnik otpadnog vozila nepoznat)	
55. st. 6.	Uređuje postupak sakupljanja i predaje vozila (iz stava 5. ovog člana) i ima pravo na naplatu troškova ako se naknadno utvrdi vlasnik otpadnog vozila.	
60 st. 4. i 5.	Nadležnost za izdavanje dozvola Gradu, odnosno gradu Beogradu poverava se izdavanje dozvole za sakupljanje, transport, skladištenje, tretman i odlaganje inertnog i neopasnog otpada na teritoriji grada, odnosno grada Beograda. Opštini se poverava izdavanje dozvole za sakupljanje, transport, skladištenje, tretman i odlaganje inertnog i neopasnog otpada na njenoj teritoriji. ⁵⁴⁰	
63. st. 4.	Postupak izdavanja dozvole Jedinica lokalne samouprave u roku od 30 dana od dana prijema zahteva iz stava 3. ovog člana, dužna je da razmotri zahtev i da ministarstvu, odnosno nadležnom organu autonomne pokrajine dostavi svoje mišljenje sa obrazloženim predlogom za prihvatanje ili odbijanje zahteva.	
63. st. 5.	Jedinica lokalne samouprave, pre davanja mišljenja iz stava 3. ovog člana, pribavlja mišljenja drugih zainteresovanih organa i organizacija (urbanizma, zaštite prirode, komunalnih delatnosti, unutrašnjih poslova, zaštite potrošača, i dr.).	

538 Tretman otpada obuhvata fizičke, termičke, hemijske ili biološke procese uključujući i razvrstavanje otpada pre tretmana, koji menjaju karakteristike otpada sa ciljem smanjenja zapremine ili opasnih karakteristika, olakšanja rukovanja sa otpadom ili podsticanja reciklaže i uključuje ponovno iskorišćenje i reciklažu otpada (član 5. t. 35).

539 Ministar propisuje vrste mobilnih postrojenja za koje se izdaje dozvola za tretman otpada (član 37. st. 5).

540 Dozvole za skladištenje, tretman i odlaganje inertnog i neopasnog otpada na teritoriji više jedinica lokalne samouprave izdaje ministarstvo, a na teritoriji autonomne pokrajine nadležni organ autonomne pokrajine (član 60. st. 2).

63. st. 4. i 6	Razmatra podneti zahtev, priloženu dokumentaciju i pribavljena mišljenja i izdaje dozvolu podnosiocu zahteva u roku od 15 dana od dana isteka roka iz stava 4. ovog člana ili donosi rešenje kojim odbija zahtev, uz obrazloženje o razlozima odbijanja. ⁵⁴¹	
68. st. 3.	Izmena dozvole Ako izmenu dozvole vrši ministarstvo, odnosno nadležni organ autonomne pokrajine, o izvršenoj reviziji dozvole obaveštava jedinicu lokalne samouprave.	Ministarstvo, AP
69.	Obaveštavanje javnosti Obaveštava javnost o prijemu zahteva za izdavanje dozvole, dokumentaciji koja je podneta uz zahtev i izdatoj dozvoli putem sredstava javnog informisanja ili interneta, odnosno na uobičajen lokalni način.	
74. st. 2, 3 i 4.	Izveštaji o upravljanju otpadom Skupština autonomne pokrajine jedanput u dve godine razmatra izveštaj o realizaciji regionalnih i lokalnih planova na svojoj teritoriji. Dve ili više jedinica lokalne samouprave koje su donele regionalni plan upravljanja otpadom razmatraju izveštaj o realizaciji plana jedanput u dve godine i izveštaj dostavljaju ministarstvu, Agenciji i nadležnom organu autonomne pokrajine. Jedinica lokalne samouprave razmatra izveštaj o realizaciji lokalnog plana upravljanja otpadom jedanput u dve godine i izveštaj dostavlja ministarstvu, Agenciji i nadležnom organu autonomne pokrajine. ⁵⁴²	
75. st. 5.	Izveštavanje Vodi i čuva evidenciju o prikupljenom komunalnom otpadu, kao i popis neuređenih deponija i podatke o tome dostavlja Agenciji.	
78	Odgovornost proizvođača i vlasnika otpada Snosi troškove uklanjanja otpada odloženog izvan deponije, čije poreklo ne može da se utvrdi, odnosno ustanovi njegova veza sa proizvođačem, odnosno licem koje ga je odložilo.	
80	Finansiranje upravljanja otpadom Sprovođenje regionalnih i lokalnih planova upravljanja otpadom, kao i izgradnja postrojenja za skladištenje, tretman i odlaganje otpada iz nadležnosti jedinica lokalne samouprave finansira se iz namenskih sredstava budžeta jedinica lokalne samouprave, kredita, donacija i sredstava pravnih i fizičkih lica koja upravljaju otpadom, naknada i drugih izvora finansiranja, u skladu sa zakonom.	

541 Nadležni organ za izdavanje dozvole donosi rešenje kojim se odbija zahtev za izdavanje dozvole, ako: 1) zahtev nije u skladu sa regionalnim i lokalnim planom upravljanja otpadom; 2) nisu ispunjeni uslovi u pogledu metoda upravljanja otpadom; 3) podnosilac zahteva nema kvalifikovanih lica odgovornih za stručni rad u postrojenju (član 65).

542 Ministar propisuje sadržinu i obrazac izveštaja o realizaciji pokrajinskog, regionalnog i lokalnog plana upravljanja otpadom (član 74. st. 5).

	Namensko korišćenje sredstava	
81	Republika Srbija, autonomna pokrajina, odnosno jedinica lokalne samouprave koristi namenska sredstva iz člana 80. ovog zakona preko Fonda za zaštitu životne sredine, odnosno preko posebnih računa, u skladu sa odlukom skupštine autonomne pokrajine, odnosno jedinice lokalne samouprave.	
	Nadzor nad radom	
83	Ministarstvo vrši nadzor nad radom Agencije, autonomne pokrajine, jedinice lokalne samouprave, kao i ovlašćenih pravnih lica, u vršenju poverenih poslova.	
	Inspeksijski nadzor	
84	Gradu, odnosno gradu Beogradu poverava se vršenje inspeksijskog nadzora nad aktivnostima sakupljanja i transporta inertnog i neopasnog otpada, odnosno nad radom postrojenja za skladištenje, tretman i odlaganje inertnog i neopasnog otpada za koje nadležni organ izdaje dozvolu na osnovu ovog zakona. Opštini se poverava vršenje inspeksijskog nadzora nad aktivnostima sakupljanja, transporta, skladištenja, tretmana i odlaganja inertnog i neopasnog otpada, za koje nadležni organ izdaje dozvolu na osnovu ovog zakona.	
	Nadležnost za rešavanje o žalbi	
67	O žalbi na prvostepeno rešenje nadležnog organa opštine, odnosno grada, odnosno grada Beograda, koje je doneto u vršenju poverenih poslova, rešava ministar.	
	Ovlašćenja inspektora	
86	U vršenju poslova iz člana 85. ovog zakona inspektor je ovlašćen da: 1) naredi sprovođenje plana upravljanja otpadom i njegovo ažuriranje; 1a) naredi zajedničko obezbeđivanje i sprovođenje upravljanja otpadom na teritoriji jedinica lokalne samouprave;	
	1. Privredni prestupi	
88	Novčanom kaznom od 1.500.000 do 3.000.000 dinara kazniće se za privredni prestup privredno društvo, preduzeće ili drugo pravno lice, ako: 8) tretman otpada obavlja suprotno odredbama ovog zakona ili za mobilno postrojenje za tretman otpada ne pribavi dozvolu, odnosno odobrenje za lokaciju koju izdaje jedinica lokalne samouprave (član 37. st. 1, 3. i 4); ...	
	Prekršaj odgovornog lica u organu državne uprave, imaocu javnih ovlašćenja, odnosno ovlašćenom pravnom licu	
92	Novčanom kaznom od 25.000 do 50.000 dinara kazniće se za prekršaj odgovorno lice u organu državne uprave, odgovorno lice u jedinici lokalne samouprave, imaocu javnih ovlašćenja, odnosno ovlašćenom pravnom licu, ako: 1) ne donese plan upravljanja otpadom (član 20. stav 1. tačka 1); 1a) ne obezbedi i ne sprovodi upravljanje otpadom na teritoriji jedinica lokalne samouprave pod uslovima i na način utvrđenim zakonom, Strategijom i sporazumom skupština jedinica lokalne samouprave (član 21. stav 1); 2) vrši ispitivanje otpada bez propisanog ovlašćenja (član 23. stav 2); ...	

	Jedinica lokalne samouprave dužna je da:	
97	1) u roku od godinu dana od dana stupanja na snagu ovog zakona izradi popis neuređenih deponija na svom području koje ne ispunjavaju uslove iz ovog zakona; 2) u roku od dve godine od dana stupanja na snagu ovog zakona izradi projekte sanacije i rekultivacije neuređenih deponija, na koje saglasnost daje ministarstvo, odnosno autonomna pokrajina; 3) u roku od godinu dana od dana stupanja na snagu ovog zakona, u sporazumu sa jednom ili više jedinica lokalne samouprave iz člana 34. stav 1. ovog zakona, odredi lokaciju za izgradnju i rad postrojenja za skladištenje, tretman ili odlaganje otpada na svojoj teritoriji.	

ZAKON O AMBALAŽI I AMBALAŽNOM OTPADU („Službeni glasnik RS“, br. 36/09)		
6.	Primena propisa Ambalažni otpad nastao u Republici Srbiji se sakuplja, transportuje, skladišti, tretira i odlaže pod uslovima i na način, propisan zakonom kojim se uređuje upravljanje otpadom, zakonom kojim se uređuje komunalna delatnost i ovim zakonom. Na izdavanje dozvola za upravljanje ambalažnim otpadom primenjuju se odredbe zakona kojim se uređuje upravljanje otpadom, ako ovim zakonom nije drukčije propisano. Na ambalažu i ambalažni otpad primenjuju se i posebni propisi kojima se uređuje bezbednost i zdravlje ljudi, zdravstvena ispravnost upakovanog proizvoda, promet opasnih materija, kao i uslovi za transport proizvoda.	
46	Nadzor nad radom Član 46. Ministarstvo vrši nadzor nad radom jedinice lokalne samouprave, u vršenju poverenih poslova, u skladu sa zakonom o upravljanju otpadom i ovim zakonom.	AZŽS, AP, ovlašćena pravna lica

ZAKON O ZAŠTITI VAZDUHA („Službeni glasnik RS“, br. 36/09)		
4.	Ovlašćenja i dužnosti u zaštiti i poboljšanju kvaliteta vazduha Zaštitu i poboljšanje kvaliteta vazduha obezbeđuju, u okviru svojih ovlašćenja, Republika Srbija, autonomna pokrajina, jedinica lokalne samouprave, privredna društva, preduzetnici, kao i druga pravna i fizička lica.	RS, AP, priv. društva, preduzetnici, pravna i fiz. lica
9.	1. Monitoring kvaliteta vazduha Uslovi za vršenje monitoringa kvaliteta vazduha Republika Srbija, autonomna pokrajina i jedinica lokalne samouprave, u okviru svoje nadležnosti utvrđene zakonom, obezbeđuju monitoring kvaliteta vazduha.	
10.	Sistem monitoringa kvaliteta vazduha Sistemom monitoringa kvaliteta vazduha uspostavlja se državna i lokalne mreže mernih stanica i/ili mernih mesta za fiksna merenja.	
13.	Nadležnost nad državnom mrežom Ministarstvo obavlja koordinaciju aktivnosti državne mreže i saraduje sa drugim organima državne uprave koji na osnovu posebnih propisa učestvuju u praćenju kvaliteta vazduha, posebno sa organima nadležnim za zaštitu zdravlja ljudi, zaštitu prirode, praćenje meteoroloških uslova i drugo, kao i sa organima autonomne pokrajine i jedinicama lokalne samouprave.	

	Lokalna mreža	
15.	<p>Lokalna mreža mernih stanica i/ili mernih mesta (u daljem tekstu: lokalna mreža) uspostavlja se za praćenje kvaliteta vazduha na nivou autonomne pokrajine i jedinice lokalne samouprave.</p> <p>Lokalnu mrežu čine dopunske merne stanice i/ili merna mesta koje nadležni organ autonomne pokrajine i nadležni organ jedinice lokalne samouprave određuju na osnovu merenja ili postupaka procene za zone i aglomeracije za koje nema podataka o nivou zagađujućih materija, u skladu sa svojim potrebama i mogućnostima.</p> <p>Monitoring kvaliteta vazduha u lokalnoj mreži obavlja se prema programu koji za svoju teritoriju donosi nadležni organ autonomne pokrajine i nadležni organ jedinice lokalne samouprave a koji mora biti usklađen sa programom iz člana 11. stav 3. ovog zakona.</p> <p>Ministarstvo daje saglasnost na program kojim se uspostavlja lokalna mreža iz stava 3. ovog člana.</p> <p>Sredstva za realizaciju programa kontrole kvaliteta vazduha u lokalnoj mreži obezbeđuju se iz budžeta autonomne pokrajine i budžeta jedinice lokalne samouprave.</p> <p>Nadležni organ autonomne pokrajine i nadležni organ jedinice lokalne samouprave obavlja koordinaciju svih aktivnosti lokalne mreže.</p> <p>Nadležni organ autonomne pokrajine i nadležni organ jedinice lokalne samouprave obavlja poslove praćenja kvaliteta vazduha iz stava 1. ovog člana preko ovlašćenog pravnog lica.</p> <p>Nadležni organ autonomne pokrajine i nadležni organ jedinice lokalne samouprave može da osnuje pravno lice koje upravlja automatskim monitoringom kvaliteta vazduha, prati rad automatskih stanica, prikuplja i obrađuje podatke dobijene kontrolom kvaliteta vazduha u lokalnoj mreži pod uslovima koji su propisani aktom iz člana 60. ovog zakona.</p> <p>Nadležni organ autonomne pokrajine i nadležni organ jedinice lokalne samouprave dužni su da podatke o rezultatima monitoringa kvaliteta vazduha javno objave i dostave Agenciji.</p>	
16.	Merenja posebne namene	
	<p>Ministarstvo, odnosno nadležni organ autonomne pokrajine i nadležni organ jedinice lokalne samouprave utvrđuje opravdanost osnovane sumnje iz stava 1. ovog člana i donosi odluku o merenjima posebne namene koja sadrži način i rokove merenja, kao i vrstu zagađujućih materija koje je potrebno meriti.</p> <p>Merenja posebne namene Ministarstvo, odnosno nadležni organ autonomne pokrajine i nadležni organ jedinice lokalne samouprave obavlja preko nadležnih organa državne uprave ili ovlašćenog pravnog lica.</p>	

	Podaci o kvalitetu vazduha	
17.	<p>Nadležni organ autonomne pokrajine, nadležni organ jedinice lokalne samouprave, republička organizacija nadležna za hidrološke i meteorološke poslove i ovlašćena pravna lica dužni su da podatke o kvalitetu vazduha dobijene kontrolom kvaliteta vazduha iz državne i lokalne mreže, kao i rezultate merenja posebne namene, dostavljaju Agenciji, do 15. u mesecu za prethodni mesec, a godišnji izveštaj, najkasnije 60 dana od dana isteka kalendarske godine za prethodnu godinu.</p> <p>Agencija, nadležni organ autonomne pokrajine i nadležni organ jedinice lokalne samouprave dužni su da podatke iz stava 1. ovog člana učine dostupnim javnosti i objave u sredstvima javnog informisanja, elektronskim medijima, kao i na svojim veb-stranicama.</p>	
23.	Obaveštavanje javnosti u slučaju prekoračenja koncentracija	
	<p>Kad se prekorači koncentracija o kojoj se izveštava javnost utvrđena aktom iz člana 18. stav 1. ovog zakona ili koncentracija pojedine zagađujuće materije opasne po zdravlje ljudi, Ministarstvo, nadležni organ autonomne pokrajine i nadležni organ jedinice lokalne samouprave, dužan je da obavesti javnost putem radija, televizije, dnevnih novina, interneta i/ili na drugi pogodan način.</p>	
	2. Planovi kvaliteta vazduha	
31.	<p>Donošenje planova kvaliteta vazduha</p> <p>U zonama i aglomeracijama u kojima je vazduh treće kategorije, odnosno kada zagađenje vazduha prevazilazi efekte mera koje se preduzimaju, odnosno kada je ugrožen kapacitet životne sredine ili postoji stalno zagađenje vazduha na određenom prostoru, nadležni organ autonomne pokrajine i nadležni organ jedinice lokalne samouprave dužan je da donese Plan kvaliteta vazduha sa ciljem da se postignu odgovarajuće granične vrednosti ili ciljne vrednosti utvrđene aktom iz člana 18. stav 1. ovog zakona.</p> <p>Izuzetno od stava 1. ovog člana, nadležni organ autonomne pokrajine i nadležni organ jedinice lokalne samouprave, nije u obavezi da donese Plan kvaliteta vazduha u slučaju prekoračenja iz člana 24. stav 2. ovog zakona, kao i člana 25. stav 2. ovog zakona, osim u slučaju da se prekoračenja mogu pripisati i drugim izvorima suspendovanih čestica RM10, a ne samo posipanju puteva peskom i solju u zimskom periodu.</p>	
	3. Kratkoročni akcioni planovi	
33.	<p>Donošenje kratkoročnih akcionih planova</p> <p>Nadležni organ autonomne pokrajine, odnosno nadležni organ jedinice lokalne samouprave je dužan da donese kratkoročne akcione planove u zoni ili aglomeraciji koja se nalazi na njihovoj teritoriji u slučaju da:</p> <p>1) postoji opasnost da nivoi zagađujućih materija u vazduhu prekorače jednu ili više koncentracija opasnih po zdravlje ljudi utvrđenih aktom iz člana 18. stav 1. ovog zakona.</p> <p>2) postoji opasnost da se prekorači koncentracija prizemnog ozona opasna po zdravlje ljudi, utvrđena aktom iz člana 18. stav 1. ovog zakona, ako nadležni organ proceni, uzimajući u obzir geografske, meteorološke i ekonomske uslove, da postoji značajan potencijal da se smanji rizik, trajanje i ozbiljnost takvog prekoračenja.</p>	

36.	<p>Planovi u slučaju prekograničnog aerozagađenja</p> <p>Nadležni organ jedinice lokalne samouprave je dužan da, u slučaju kada se bilo koja granična vrednost, kritični nivo, granica tolerancije, ciljna vrednost i dugoročni cilj, koncentracija opasna po zdravlje ljudi ili koncentracija o kojoj se izveštava javnost prekorači zbog značajnog prekograničnog prenosa vazduhom zagađujućih materija ili njihovih prekursora o tome obavesti Ministarstvo, i po potrebi, nadležni organ autonomne pokrajine.</p>	
56.	<p>Dozvola za rad</p> <p>Na prvostepeno rešenje nadležnog organa autonomne pokrajine i nadležnog organa jedinice lokalne samouprave iz stava 2. ovog člana može se izjaviti žalba.</p>	
58.	<p>Obaveze operatera</p> <p>Operater je dužan da:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) podatke o stacionarnom izvoru zagađivanja i svakoj njegovoj promeni (rekonstrukciji) dostavi Ministarstvu, odnosno Agenciji, nadležnom organu autonomne pokrajine i nadležnom organu jedinice lokalne samouprave; 2) obezbedi redovni monitoring emisije i da o tome vodi evidenciju; 3) obezbedi kontinualna merenja emisije kada je to propisano za određene zagađujuće materije i/ili izvore zagađivanja samostalno, putem automatskih uređaja za kontinualno merenje, uz saglasnost Ministarstva; 4) obezbedi kontrolna merenja emisije preko ovlašćenog pravnog lica, ako merenja emisije obavlja samostalno; 5) obezbedi propisana povremena merenja emisije, preko ovlašćenog pravnog lica, dva puta godišnje, ukoliko ne vrši kontinualno merenje emisije; 6) obezbedi praćenje kvaliteta vazduha po nalogu nadležnog inspeksijskog organa, samostalno ili preko ovlašćenog pravnog lica; 7) vodi evidenciju o obavljenim merenjima sa podacima o mernim mestima, rezultatima i učestalosti merenja i dostavi podatke u formi propisanog izveštaja Ministarstvu, odnosno Agenciji, nadležnom organu autonomne pokrajine i nadležnom organu jedinice lokalne samouprave i to za merenja iz stava 1. tač. 2) i 3) ovog člana jednom u tri meseca u roku od 15 dana od isteka tromesečja, za merenja iz stava 1. tačka 5) ovog člana u roku od 30 dana od dana izvršenog merenja, za merenja na godišnjem nivou u vidu godišnjeg izveštaja najkasnije do 31. januara tekuće godine za prethodnu kalendarsku godinu; 8) vodi evidenciju o vrsti i kvalitetu sirovina, goriva i otpada u procesu spaljivanja; ... 	
65.	<p>Informisanje</p> <p>Nadležni organ dužan je da obaveštava druge organe i organizacije i javnost putem elektronskih i štampanih medija najmanje u jednom lokalnom listu na svakom od službenih jezika, kao i putem Interneta o:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) kvalitetu vazduha; 2) planovima kvaliteta vazduha i odlaganja na određeno vreme postizanja granične vrednosti za azotdioksid, benzen i suspendovane čestice RM10; 3) planovima za dostizanje ciljnih vrednosti u zonama i aglomeracijama u kojima je došlo do prekoračenja ciljnih vrednosti; 4) godišnjem izveštaju o svim zagađujućim materijama koje su obuhvaćene ovim zakonom. 	

67.	<p>Rokovi za informisanje javnosti</p> <p>Nadležni organ obaveštava javnost: Agencija jednom mesečno objavljuje izveštaje o stanju kvaliteta vazduha, a na osnovu podataka iz državne i lokalnih mreža.</p>	
68.	<p>Sadržina informacionog sistema kvaliteta vazduha</p> <p>Informacioni sistem kvaliteta vazduha sastavni je deo jedinstvenog informacionog sistema zaštite životne sredine i sadrži: podatke državne mreže i lokalnih mreža za praćenje kvaliteta vazduha, kao i podatke koji su dobijeni merenjem od strane operatera; ...</p>	
69.	<p>Razmena informacija i podataka iz informacionog sistema</p> <p>Podaci iz informacionog sistema kvaliteta vazduha se koriste za razmenu informacija o mernim mestima u državnoj i lokalnoj mreži, tehnikama merenja, kao i za razmenu podataka dobijenih praćenjem kvaliteta vazduha u državnoj i lokalnim mrežama i podataka o emisijama iz izvora zagađivanja vazduha za potrebe izveštavanja u skladu sa preuzetim međunarodnim obavezama.</p>	
71.	<p>Izvori finansiranja</p> <p>Sredstva za finansiranje zaštite i poboljšanja kvaliteta vazduha obezbeđuju se i u budžetu autonomne pokrajine i budžetu jedinice lokalne samouprave, kao i iz prihoda Fonda za zaštitu životne sredine ostvarenih na teritoriji autonomne pokrajine i jedinice lokalne samouprave u skladu sa zakonom kojim se uređuje zaštita životne sredine.</p>	
73.	<p>Nadzor nad radom</p> <p>Ministarstvo vrši nadzor nad radom Agencije, nadležnog organa autonomne pokrajine, nadležnog organa jedinice lokalne samouprave, kao i ovlašćenih pravnih lica u vršenju poverenih poslova.</p>	
74.	<p>Inspeksijski nadzor</p> <p>Jedinici lokalne samouprave poveravaju se poslovi inspeksijskog nadzora nad sprovođenjem mera zaštite vazduha od zagađivanja u objektima za koje nadležni organ jedinice lokalne samouprave izdaje odobrenje za gradnju, odnosno upotrebnu dozvolu.</p> <p>Gradu, odnosno gradu Beogradu poverava se vršenje inspeksijskog nadzora nad sprovođenjem mera zaštite vazduha od zagađivanja u objektima za koje nadležni organ grada, odnosno grada Beograda izdaje odobrenje za gradnju, odnosno upotrebnu dozvolu.</p>	
78.	<p>XI NADLEŽNOST ZA REŠAVANJE O ŽALBI</p> <p>O žalbi na prvostepeno rešenje nadležnog organa opštine, odnosno grada, odnosno grada Beograda, koje je doneto u vršenju poverenih poslova, rešava Ministar.</p> <p>O žalbi na prvostepeno rešenje nadležnog organa opštine, odnosno grada sa teritorije autonomne pokrajine, rešava nadležni organ autonomne pokrajine.</p>	

Prekršaji	
81.	Novčanom kaznom od 500.000 do 1.000.000 dinara kazniće se za prekršaj pravno lice ako: ... 10) podatke o stacionarnom izvoru zagađivanja vazduha i svakoj njegovoj promeni (rekonstrukciji) ne dostavi Ministarstvu, odnosno Agenciji, nadležnom organu autonomne pokrajine i nadležnom organu jedinice lokalne samouprave (član 58 . stav 1. tačka 1);
82.	Novčanom kaznom od 250.000 do 500.000 dinara kazniće se za prekršaj preduzetnik ako: 17) podatke o stacionarnom izvoru zagađivanja vazduha i svakoj njegovoj promeni (rekonstrukciji) ne dostavi Ministarstvu, odnosno Agenciji, nadležnom organu autonomne pokrajine i nadležnom organu jedinice lokalne samouprave (član 58 . stav 1. tačka 1);
83.	Novčanom kaznom 25.000 do 50.000 kazniće se za prekršaj odgovorno lice u organu državne uprave, autonomne pokrajine i jedinice lokalne samouprave, odnosno u imaocu javnih ovlašćenja i ovlašćenom pravnom licu ako: 1) ne obezbeđuje monitoring kvaliteta vazduha (član 9. stav 2); 2) ne vrši praćenje kvaliteta vazduha u državnoj mreži u skladu sa Programom kontrole kvaliteta vazduha (član 13. stav 3); 3) ne obavlja monitoring kvaliteta vazduha u lokalnoj mreži prema programu koji za svoju teritoriju donosi nadležni organ autonomne pokrajine i nadležni organ jedinice lokalne samouprave (član 15. stav 3); 4) merenja posebne namene ne obavlja preko nadležnih organa državne uprave ili ovlašćenog pravnog lica (član 16. stav 3); 5) ne dostavi Agenciji podatke o kvalitetu vazduha dobijene kontrolom kvaliteta vazduha iz državne i lokalne mreže, kao i rezultate merenja posebne namene u propisanom roku (član 17. stav 1); Za prekršaj iz stava 1. ovog člana odgovornom licu u organu uprave, odnosno jedinici lokalne samouprave, odnosno organizaciji koja vrši javna ovlašćenja, odnosno ovlašćenom pravnom licu može se uz izrečenu kaznu izreći i zaštitna mera zabrane vršenja određenih poslova u trajanju do jedne godine.

Zakon o zaštiti od buke u životnoj sredini („Službeni glasnik RS“, br. 36/09, 88/10)		
4	Subjekti zaštite Subjekti zaštite životne sredine od buke na teritoriji Republike Srbije, u okviru svojih ovlašćenja, jesu: 3) opština, grad, odnosno grad Beograd (u daljem tekstu: jedinica lokalne samouprave);	RS, AP, privredna društva, pravna i fizička lica; naučne i stručne organizacije i druge javne službe, udruženja, građani, druga pravna i fizička lica.
8	Jedinica lokalne samouprave: 1) utvrđuje mere i uslove zaštite od buke, odnosno zvučne zaštite u planovima, programima i projektima, uključujući i one na koje daje saglasnost u postupku strateške procene uticaja, procene uticaja projekata na životnu sredinu, odnosno u postupku izdavanja integrisane dozvole za rad postrojenja i aktivnosti; 2) vrši akustičko zoniranje na svojoj teritoriji, određuje mere zabrane i ograničenja u skladu sa ovim zakonom; 3) (brisana) 4) donosi lokalni akcioni plan zaštite od buke u životnoj sredini, odnosno obezbeđuje uslove i stara se o njegovom sprovođenju; 5) obezbeđuje finansiranje monitoringa buke u životnoj sredini na teritoriji jedinice lokalne samouprave; 6) vrši nadzor i kontrolu primene mera zaštite od buke u životnoj sredini. ⁵⁴³	
8. st. 2.	Određuje organe i službe nadležne za obavljanje poslova.	
17	Zoniranje Određuje akustičke zone, mere zabrane i ograničenja. ⁵⁴⁴	
18	Održavanje javnih skupova i aktivnosti Određuje mere zaštite od buke na zahtev organizatora javnih skupova i aktivnosti.	

543 Poslovi iz stava 1. tač. 1), 2), 5) i 6) ovog člana obavljaju se kao povereni poslovi.

544 Misli se na akustičke zone gde se može zabraniti ili ograničiti upotreba izvora buke, odnosno obavljanje delatnosti i drugih aktivnosti koje prouzrokuju buku iznad propisanih graničnih vrednosti. Ministar nadležan za poslove zaštite životne sredine propisuje metodologiju za određivanje akustičkih zona. Jedinica lokalne samouprave doneće akt iz člana 17. stav 3. ovog zakona u roku od godinu dana od dana stupanja na snagu propisa iz člana 17. stav 4. ovog zakona. (čl. 37).

21	Akциони plan zaštite od buke u životnoj sredini Priprema i donosi Akcioni plan za aglomeracije na teritoriji jedinice lokalne samouprave, kao i za postrojenja i aktivnosti za koje integrisanu dozvolu izdaje jedinica lokalne samouprave. ⁵⁴⁵	Ministarstvo -daje saglasnost na akcioni plan za aglomeracije na teritoriji jedinice lokalne samouprave.
23	Monitoring buke Obezbeđuju procenu, praćenje i kontrolu nivoa buke u životnoj sredini u skladu sa ovim zakonom i zakonom kojim se uređuje zaštita životne sredine. Obezbeđuje finansijska sredstva za monitoring buke.	Republika, AP
27	Obaveštavanje javnosti Obezbeđuju pristup javnosti informacijama i podacima iz strateških karata buke u životnoj sredini i akcionih planova iz člana 21. ovog zakona, u skladu sa ovim zakonom i zakonom kojim se uređuje zaštita životne sredine.	Državni organi, Ovlašćene i druge organizacije
29	Nadzor nad radom Ministarstvo vrši nadzor nad radom Agencije, autonomne pokrajine, jedinice lokalne samouprave, kao i ovlašćenih pravnih lica, u vršenju poverenih poslova.	
30	Inspekcijski nadzor Vrši inspekcijski nadzor nad izvršavanjem poslova poverenih ovim zakonom preko inspektora za zaštitu životne sredine.	
31	Prava i dužnosti inspektora U vršenju inspekcijskog nadzora republički inspektor za zaštitu životne sredine, inspektor za zaštitu životne sredine autonomne pokrajine i inspektor za zaštitu životne sredine jedinice lokalne samouprave (u daljem tekstu: inspektor) ima pravo i dužnost da utvrđuje: ...	
33	Nadležnost za rešavanje o žalbi O žalbi na prvostepeno rešenje nadležnog organa opštine, odnosno grada, odnosno grada Beograda, koje je doneto u vršenju poverenih poslova, rešava ministar.	

545 Akcioni planovi donose se, odnosno revidiraju za period od pet godina. Akcioni planovi se razmatraju i eventualno revidiraju u slučaju pojave značajnih promena u postojećem nivou buke u životnoj sredini, a najmanje svake pete godine.

ZAKON O ZAŠTITI PRIRODE („Službeni glasnik RS“, br. 36/09, 88/2010)		
	Načela zaštite prirode Osnovna načela zaštite prirode jesu: 6) načelo saradnje državni organi, organi autonomne pokrajine i organi jedinice lokalne samouprave, organizacije i institucije, kao i druga pravna i fizička lica, pri vršenju svojih poslova i zadataka dužni su da postupaju u skladu sa načelima, ciljevima, merama i uslovima zaštite i trajnog očuvanja prirode i da pri tome ostvaruju međusobnu i međunarodnu saradnju; 7) načelo neposredne primene međunarodnog prava državni organi i organi autonomne pokrajine i organi jedinice lokalne samouprave, organizacije i institucije, kao i druga pravna lica, preduzetnici i fizička lica, pri vršenju svojih poslova i zadataka neposredno primenjuju opšteprihvaćena pravila međunarodnog prava i potvrđene međunarodne ugovore kao sastavni deo pravnog sistema.	
5		
6	Subjekti zaštite prirode Zaštitu i očuvanje prirode, u okviru svojih ovlašćenja, obezbeđuju: 3) opština, grad i grad Beograd (u daljem tekstu: jedinica lokalne samouprave);	RS, AP, upravljač zaštićenog područja; pravna lica, preduzetnici i fizička lica koji u obavljanju privrednih i drugih delatnosti koriste prirodne resurse i zaštićena prirodna dobra; stručne i naučne organizacije i druge javne službe; građanin, grupe građana, njihova udruženja, profesionalne ili druge organizacije.
7	Mere zaštite prirode Zaštita prirode sprovodi se naročito: 12) uključivanjem lokalnih zajednica u praćenje stanja, zaštitu i unapređenje prirode.	

	Ocena prihvatljivosti	
10	Sprovodi ocenu prihvatljivosti, ukoliko se u postupku izdavanja uslova zaštite prirode iz člana 9. Ako se utvrdi da postoji verovatnoća da planovi, osnove, programi, projekti, radovi i aktivnosti mogu imati značajan uticaj na ciljeve očuvanja i celovitost ekološki značajnog područja, Ministarstvo, organ nadležan za poslove zaštite životne sredine autonomne pokrajine, odnosno organ nadležan za poslove zaštite životne sredine jedinice lokalne samouprave, sprovodi se ocena prihvatljivosti.	
30	Nacionalni park	
	U nacionalnom parku dozvoljene su radnje i delatnosti kojima se ne ugrožava izvornost prirode, kao i obavljanje delatnosti koje su u funkciji obrazovanja, zdravstveno-rekreativnih i turističkih potreba, nastavka tradicionalnog načina života lokalnih zajednica, a na način kojim se ne ugrožava opstanak vrsta, prirodnih ekosistema i predela, u skladu sa ovim zakonom i planom upravljanja koji donosi upravljač.	
40	Upravljanje ekološkom mrežom	
	Za upravljanje ekološki značajnim područjem i ekološkim koridorom koje nije stavljeno pod zaštitu kao zaštićeno područje, Vlada na predlog Ministarstva, odnosno nadležni organ autonomne pokrajine, odnosno nadležni organ jedinice lokalne samouprave na čijoj se teritoriji nalazi deo ekološke mreže može odrediti ili osnovati pravno lice.	
	IV POSTUPAK PROGLAŠAVANJA ZAŠTIĆENIH PRIRODNIH DOBARA	
41	1. Kategorizacija zaštićenih područja Zaštićena područja, u zavisnosti od vrednosti i značaja, svrstavaju se u kategorije: 1) I kategorija - zaštićeno područje međunarodnog, nacionalnog, odnosno izuzetnog značaja; 2) II kategorija - zaštićeno područje pokrajinskog/regionalnog, odnosno velikog značaja; 3) III kategorija - zaštićeno područje lokalnog značaja. Ministar propisuje kriterijume vrednovanja i postupak kategorizacije zaštićenih područja.	
41a	Proglašenje zaštićenih područja	
	Zaštićeno područje III kategorije proglašava nadležni organ jedinice lokalne samouprave, a ako se to zaštićeno područje nalazi na teritoriji dveju ili više jedinica lokalne samouprave, sporazumno proglašavaju zaštićenim područjem nadležni organi tih jedinica lokalne samouprave. Kada zaštićeno područje obuhvata zemljište i druge nepokretnosti u svojini Republike Srbije, odnosno autonomne pokrajine i dobra od opšteg interesa, u postupku proglašenja pribavlja se saglasnost Ministarstva, odnosno organa nadležnog za poslove zaštite životne sredine autonomne pokrajine, uz prethodno pribavljena mišljenja nadležnih ministarstava, odnosno nadležnih organa autonomne pokrajine.	

	Studija zaštite	
42	Studiju zaštite izrađuje zavod, koji o pokrenutoj inicijativi i postupku izrade studije obaveštava lokalno stanovništvo, vlasnike i korisnike područja koje je predmet studije i saraduje sa njima. Sredstva za izradu studije zaštite obezbeđuju se u budžetu Republike Srbije, budžetu autonomne pokrajine, odnosno budžetu jedinice lokalne samouprave.	
43	Učešće javnosti	
	Obaveštenje iz stava 1. ovog člana objavljuje se u najmanje jednom dnevnom listu, koji se distribuira na celoj teritoriji Republike Srbije i u lokalnom listu jedinice lokalne samouprave na čijoj se teritoriji nalazi područje čija se zaštita predlaže, a sadrži podatke o vremenu i mestu javnog uvida i javne rasprave.	
44	Sadržaj akta o proglašenju zaštićenog područja	
	Akt o proglašenju zaštićenog područja naročito sadrži: 3) ukupnu površinu zaštićenog područja i površine područja opština, odnosno teritorija gradova obuhvaćenih granicom zaštićenog područja, sa spiskom katastarskih opština;	
45	Objavljivanje akta o proglašenju	
	Akt o proglašenju zaštićenog područja iz člana 41. st. 1. i 2. ovog zakona objavljuje se u „Službenom glasniku Republike Srbije“, akt o proglašenju iz člana 41. stav 3. ovog zakona u službenom glasniku autonomne pokrajine, a akt o proglašenju iz člana 41. st. 4. i 5. ovog zakona u službenom glasniku jedinice lokalne samouprave.	
47	Prethodna zaštita	
	Rešenje o prethodnoj zaštiti objavljuje se u „Službenom glasniku Republike Srbije“ i dostavlja organu nadležnom za proglašenje zaštićenog područja, lokalnoj samoupravi na čijoj se teritoriji nalazi područje pod prethodnom zaštitom i zavodu radi upisa u registar zaštićenih prirodnih dobara.	
52	Plan upravljanja zaštićenim područjem	
	Planom upravljanja određuje se način sprovođenja zaštite, korišćenja i upravljanja zaštićenim područjem, smernice i prioriteti za zaštitu i očuvanje prirodnih vrednosti zaštićenog područja, kao i razvojne smernice, uz uvažavanje potreba lokalnog stanovništva.	
53	Sadržaj plana upravljanja	
	Plan upravljanja sadrži naročito: ... 12) oblike saradnje i partnerstva sa lokalnim stanovništvom i drugim vlasnicima i korisnicima nepokretnosti; ...	
54	Sprovođenje plana upravljanja	
	Daje saglasnosti na plan upravljanja zaštićenim područjem koje je proglašeno aktom nadležnog organa jedinice lokalne samouprave, po prethodno pribavljenom mišljenju zavoda. Daje saglasnosti na godišnje programe upravljanja	AP, Ministarstvo, organ AP

56 st. 3.	Pravilnik o unutrašnjem redu i čuvarskoj službi Izdaje saglasnost na Pravilnik o unutrašnjem redu i čuvarskoj službi (koji pripremi upravljač), za zaštićena područja za koja akt o zaštiti donosi nadležni organ jedinice lokalne samouprave.	Upravljač, AP
60	Pravo preče kupovine Vlasnik nepokretnosti u granicama zaštićenog područja koji namerava da proda nepokretnost, dužan je da tu nepokretnost prvo ponudi na prodaju organu koji je doneo akt o zaštiti to jest Republici Srbiji, autonomnoj pokrajini, odnosno jedinici lokalne samouprave na čijem se području nepokretnost nalazi. ⁵⁴⁶	Vlasnik nepokretnosti, RS, AP
63	Naknada za uskraćivanje ili ograničavanje prava korišćenja Naknada iz st. 1. i 2. ovog člana može se nadoknaditi ako Ministarstvo, nadležni organ autonomne pokrajine, odnosno jedinice lokalne samouprave, u saradnji sa upravljačem zaštićenog područja, utvrdi da pravno lice, preduzetnik ili fizičko lice sprovodi propisane mere i uslove zaštite prirode. Naknada iz st. 1. i 2. ovog člana isplaćuje se na teret sredstava budžeta Republike Srbije, autonomne pokrajine, odnosno jedinice lokalne samouprave.	
67	Upravljanje zaštićenim područjem Ispunjenost uslova iz stava 2. ovog člana utvrđuje Ministarstvo, odnosno organ nadležan za poslove zaštite životne sredine autonomne pokrajine, odnosno organ nadležan za poslove zaštite životne sredine jedinice lokalne samouprave, u postupku pripreme predloga akta o proglašenju.	
69	Finansiranje zaštićenog područja Finansiranje zaštićenog područja obezbeđuje se iz: 1) sredstava budžeta Republike Srbije, autonomne pokrajine, odnosno jedinice lokalne samouprave; 2) sredstava Fonda za zaštitu životne sredine; 3) naknada za korišćenje zaštićenog područja; 4) prihoda ostvarenih u obavljanju delatnosti i upravljanja zaštićenim područjem; 5) sredstava obezbeđenih za realizaciju programa, planova i projekata u oblasti zaštite prirode; 6) donacija, poklona i pomoći; 7) drugih izvora u skladu sa zakonom.	

⁵⁴⁶ Republika Srbija, autonomna pokrajina, odnosno jedinica lokalne samouprave, dužna je da se o ponudi izjasni u roku od trideset dana od prijema pisane ponude. Ako vlasnik proda nepokretnost u zaštićenom području, a nije postupio u skladu sa st. 1. i 4. ovog člana, jedinica lokalne samouprave (isto kao i RS i AP) ima pravo da pokrene sudski postupak za poništaj ugovora o prodaji, u roku do devedeset dana od dana saznanja za zaključenje tog ugovora, ali najkasnije u roku od pet godina od dana zaključenja ugovora o kupoprodaji.

70	Naknada za korišćenje zaštićenog područja Na akt upravljača kojim se utvrđuje visina, način obračuna i plaćanja naknade za korišćenje zaštićenog područja saglasnost daje Ministarstvo za nacionalni park i zaštićeno područje proglašeno aktom Vlade, a organ nadležan za poslove zaštite životne sredine autonomne pokrajine, odnosno organ nadležan za poslove zaštite životne sredine jedinice lokalne samouprave za zaštićeno područje proglašeno aktom nadležnog organa autonomne pokrajine, odnosno nadležnog organa jedinice lokalne samouprave.	
101	Obavljanje upravnih poslova zaštite prirode Upravne poslove zaštite prirode obavlja Ministarstvo, nadležni organ autonomne pokrajine i nadležni organ jedinice lokalne samouprave. Državni organi, organi autonomne pokrajine i organi jedinice lokalne samouprave su dužni, u skladu s ovim zakonom, Strategijom, programima zaštite prirode i dokumentima prostornog planiranja da: 1) se staraju o očuvanju prirode, prirodnih vrednosti i predeone raznovrsnosti na svome području; 2) proglašavaju zaštićena prirodna dobra iz svoje nadležnosti; 3) obezbeđuju uslove za zaštitu i očuvanje zaštićenih prirodnih dobara iz svoje nadležnosti; 4) učestvuju u postupku proglašenja zaštićenih područja koje proglašava Narodna skupština ili Vlada ili nadležni organ autonomne pokrajine ili nadležni organ jedinice lokalne samouprave; 5) učestvuju u izradi planova upravljanja zaštićenim područjima iz svoje nadležnosti; 6) obaveštavaju javnost o stanju prirode i prirodnih vrednosti na svom području i o preduzimanju mera zaštite i očuvanja; 7) pružaju potrebnu pomoć jedinicama lokalne samouprave na zaštiti prirode na njihovom području; 8) obavljaju i druge poslove propisane ovim zakonom i propisima donetim na osnovu ovog zakona.	
102	Stručni poslovi zaštite prirode Stručne poslove zaštite prirode i prirodnih dobara obavljaju stručne organizacije za zaštitu prirode i ti poslovi odnose se naročito na: ... 9) pružanje stručne pomoći upravljačima zaštićenih prirodnih dobara, organima lokalne samouprave, udruženjima građana, grupama građana i pojedincima na zaštiti prirode, predela i prirodnih dobara; ...	
107	Obezbeđenje sredstava za zaštitu prirode U budžetu autonomne pokrajine i jedinice lokalne samouprave obezbeđuju se sredstva za zaštitu prirodnih područja koje ona proglašava, za mere i aktivnosti predviđene aktom o zaštiti, za novčane i druge podsticajne mere propisane ovim zakonom, kao i za ostvarivanje prava preče kupovine i naknade vlasnicima i korisnicima prava na nekretninama za ograničenja kojima su podvrgnuti u tim zaštićenim područjima.	

	Osnovni dokumenti zaštite prirode	
111	Osnovni dokumenti zaštite prirode i prirodnih vrednosti su: Strategija zaštite prirode i prirodnih vrednosti Republike Srbije (u daljem tekstu: Strategija), programi zaštite prirode autonomne pokrajine i jedinice lokalne samouprave i izveštaji o stanju prirode.	
	Program zaštite prirode	
113	Autonomna pokrajina i jedinica lokalne samouprave, u okviru nadležnosti utvrđenih ovim i posebnim zakonom i u skladu sa Strategijom i svojim specifičnostima, donose programe zaštite prirode za period od deset godina. Dve ili više jedinica lokalne samouprave mogu doneti zajednički program iz stava 1. ovog člana.	
	Izveštaj o stanju prirode	
114	Autonomna pokrajina, odnosno jedinica lokalne samouprave pripremaju izveštaje o stanju prirode na svom području.	
	Pristup informacijama	
115	Državni organi, organi autonomne pokrajine, organi jedinice lokalne samouprave, zavod, upravljači zaštićenih prirodnih dobara kao i ovlašćene i druge organizacije, dužni su da javnosti pruže podatke u vezi sa stanjem i zaštitom prirode, osim ako posebnim zakonom ili posebnim propisima nije propisana tajnost podataka.	
	Inspeksijski nadzor	
119	Jedinici lokalne samouprave poverava se vršenje inspeksijskog nadzora nad primenom odredbi ovog zakona na zaštićenim područjima koja proglašava nadležni organ jedinice lokalne samouprave.	
	XV NADLEŽNOST ZA REŠAVANJE PO ŽALBI	
124	Po žalbi na prvostepeno rešenje nadležnog organa jedinice lokalne samouprave u vršenju poverenih poslova rešava ministar.	

	Prekršaj odgovornog lica u organu državne uprave, imaoću javnih ovlašćenja, odnosno ovlašćenom pravnom licu	
	Novčanom kaznom od 25.000 do 150.000 dinara kazniće se za prekršaj odgovorno lice u državnom organu, organu teritorijalne autonomije, organu jedinice lokalne samouprave i imaoću javnih ovlašćenja ako:	
127	<ol style="list-style-type: none"> 1) U postupku za donošenje planova i programa ne pribavi uslove zaštite prirode (član 9. st. 1. i 2). 2) ne odredi količinu vode u vlažnim i vodenim ekosistemima koja je nužna za očuvanje hidrološke pojave i opstanak biološke raznovrsnosti (član 18. stav 5); 3) ne prati stanje ekološki značajnih područja, ekoloških koridora i cele ekološke mreže (član 39. stav 4); 4) ne vodi registar zaštićenih prirodnih dobara (član 50); 5) ne dostavi planove upravljanja i izveštaje o ostvarivanju planova upravljanja i ne obezbedi obaveštavanje javnosti (član 54); 6) u postupku izrade plana ne pribavi uslove zaštite prirode (član 55. stav 3); 7) ne donese Pravilnik o unutrašnjem redu i čuvarskoj službi (član 56); 8) ne upravlja zaštićenim područjem na propisan način (član 68); 9) sredstva ostvarena po osnovu naknade za korišćenje prirodnog područja ne koristi za zaštitu i unapređivanje zaštićenog područja i ne vodi ih na posebnom računu (član 70. stav 8); 10) ne obavlja stručne poslove iz okvira svoje delatnosti iz člana 102. stav 1. tač. 8), 13), 16) i 19) ovog zakona. 	

ZAKON O ZAŠTITI OD NEJONIZUJUĆIH ZRAČENJA

(„Službeni glasnik RS“, br. 36/09)

12	Privredno društvo, preduzeće, drugo pravno lice i preduzetnik, odnosno operater ili rukovalac, dužan je da odmah, a najkasnije u roku od 24 časa, obavesti ministarstvo o vanrednom događaju, a za teritoriju autonomne pokrajine i nadležni organ autonomne pokrajine, odnosno organ jedinice lokalne samouprave nadležan za poslove zaštite životne sredine. ⁵⁴⁷	
IV NADZOR		
14	Jedinici lokalne samouprave poverava se vršenje inspekcijuskog nadzora nad izvorima nejonišujućih zračenja za koje odobrenje za izgradnju i početak rada izdaje nadležni organ jedinice lokalne samouprave. U vršenju inspekcijuskog nadzora inspektor za zaštitu životne sredine ima pravo i dužnost da: ... 6) proverava da li je privredno društvo, preduzeće, drugo pravno lice, preduzetnik, operater ili rukovalac u roku obavestilo ministarstvo o vanrednom događaju, a za teritoriju autonomne pokrajine i nadležni organ autonomne pokrajine, odnosno organ jedinice lokalne samouprave nadležan za poslove zaštite životne sredine;	

547 Obaveštenje sadrži naročito informacije o okolnostima vanrednog događaja, mestu, vremenu, neposrednoj opasnosti po zdravlje ljudi i kratak opis preduzetih mera (čl. 12). Novčanom kaznom od 250.000 do 500.000 dinara kazniće se za prekršaj preduzetnik ako: 5) u propisanom roku ne obavesti o vanrednom događaju ministarstvo, nadležni organ autonomne pokrajine, odnosno organ jedinice lokalne samouprave nadležan za poslove zaštite životne sredine (član 12). Pored novčane kazne za prekršaj iz stava 1. tačka 1. ovog člana preduzetniku se može izreći i zaštitna mera zabrane vršenja određene delatnosti u trajanju do tri godine (čl. 20).

ZAKON O HEMIKALIJAMA

(„Službeni glasnik RS“, br. 36/2009 i 88/2010)

6	Prima (od Agencije) informacije i stručna uputstva za sprovođenje ovog zakona i drugih zakona.	Agencija, privredni subjekti, inspektori
67	- Izdaje dozvolu za obavljanje delatnosti prometa naročito opasnih hemikalija distributeru koji nije uvoznik, proizvođač odnosno dalji korisnik, kao i dozvolu za korišćenje naročito opasnih hemikalija; - Dostavlja jednom godišnje izveštaj o izdatim dozvolama Agenciji, a najkasnije do 31. marta tekuće godine za prethodnu godinu.	Agencija
68	Organ jedinice lokalne samouprave vrši procenu zahteva za produženje dozvole i produžuje dozvolu ako su i dalje ispunjeni uslovi za izdavanje dozvole.	Agencija
70	Organ jedinice lokalne samouprave oduzme dozvolu iz člana 63. stav 1. i člana 64. stav 1. ovog zakona ako su u postupku izdavanja dozvole dostavljeni netačni podaci i ako više nisu ispunjeni uslovi iz dozvole.	Agencija
71	Organima jedinica lokalne samouprave kojima su naročito opasne hemikalije neophodne za obavljanje poslova, kao i pravnim i fizičkim licima koja imaju dozvolu za proizvodnju odnosno promet lekova u skladu sa zakonom kojim se uređuju lekovi, nije potrebna dozvola za obavljanja delatnosti prometa naročito opasnih hemikalija.	Naučnoistraživačke organizacije, lica koja obavljaju kulturnu delatnost, organi državne uprave, javne agencije
86	XIII NADZOR	
	Vrši inspekcijuski nadzor nad poslovima koji su joj povereni ovim zakonom.	
XV PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE		
102	Odlučuje o zahtevu za dobijanje dozvole za obavljanje delatnosti prometa ili dozvole za korišćenje naročito opasnih hemikalija, u roku od godinu dana od dana dostavljanja zahteva.	Pravno lice i preduzetnik, Agencija

ZAKON O VODAMA („Službeni glasnik RS“, br. 30/2010)		
Upravljanje vodnim objektima		
23. st. 3.	Vodnim objektima za uređenje vodotoka i zaštitu od poplava na vodama II reda, objektima za zaštitu od erozije i bujica, koji su u javnoj svojini, upravlja, brine se o njihovom namenskom korišćenju, održavanju i čuvanju jedinica lokalne samouprave na čijoj se teritoriji objekat nalazi.	
Pojam i nadležnost		
24. st. 3.	Upravljanje vodama Republika Srbija ostvaruje preko Ministarstva i drugih nadležnih ministarstava, organa autonomne pokrajine, organa jedinice lokalne samouprave i javnog vodoprivrednog preduzeća.	
Sadržina Strategije		
30. st. 5.	Projekcijom razvoja upravljanja vodama u Republici Srbiji utvrđuju se: 1) potrebe za vodom i mogućnost da se obezbedi dovoljna količina vode određenog kvaliteta za različite namene; 2) okvirni vodni bilans; 3) aktivnosti, sredstva i rokovi za dostizanje ciljeva iz stava 2. tačka 2) ovog člana, u korišćenju voda, zaštiti voda i zaštiti od štetnog dejstva voda i prioriteta; 4) finansiranje izgradnje i rekonstrukcije vodnih objekata i sistema i drugih poslova od opšteg interesa od značaja za Republiku Srbiju, autonomnu pokrajinu i jedinicu lokalne samouprave;	
Zaštita od štetnog dejstva voda i upravljanje rizicima		
45. st. 2.	Republika Srbija, autonomna pokrajina i jedinica lokalne samouprave obezbeđuju zaštitu od štetnog dejstva voda, u skladu sa ovim zakonom i posebnim zakonima.	
Karte ugroženosti i karte rizika od poplava		
48. st. 6.	Granice poplavnih područja unose se i u prostorne (prostorni plan jedinice lokalne samouprave) i urbanističke (generalni i regulacioni) planove, a katastarske parcele u tim zonama vode se u vodnom informacionom sistemu.	
Odbrana od poplava		
53. st. 4.	Odbranu od poplava organizuje i sprovodi na vodama I reda i na sistemima za odvodnjavanje u javnoj svojini javno vodoprivredno preduzeće, a na vodama II reda jedinica lokalne samouprave, u skladu sa opštim planom za odbranu od poplava i operativnim planom za odbranu od poplava.	
Operativni plan za odbranu od poplava		
55. st. 5.	Operativni plan za vode II reda donosi nadležni organ jedinice lokalne samouprave, uz pribavljeno mišljenje javnog vodoprivrednog preduzeća.	

61. st. 1.	Određivanje erozionog područja Eroziono područje, uslove za njegovo korišćenje i radove i mere za zaštitu od erozije i bujica određuje jedinica lokalne samouprave.	
Radovi i mere		
62. st. 4.	Preventivne mere i zaštitne radove sprovodi jedinica lokalne samouprave, u skladu sa planom upravljanja vodama.	
Obezbeđivanje sredstava za radove i mere		
63.	Ako bujični tokovi i jaki erozioni procesi ugrožavaju naselja, industrijska postrojenja, magistralne i regionalne puteve i melioracione sisteme ili ako se prostiru na teritoriji dve ili više jedinica lokalne samouprave, sredstva za izgradnju objekata i izvršenje radova i mera za zaštitu od štetnog dejstva erozije i bujica obezbeđuju jedinice lokalne samouprave i Republika Srbija, a na teritoriji autonomne pokrajine jedinice lokalne samouprave i autonomna pokrajina.	
Opšte korišćenje voda		
67.	Opšte korišćenje voda podrazumeva korišćenje voda bez prethodnog tretmana, odnosno bez upotrebe posebnih uređaja (pumpe, natege i drugo) ili izgradnje vodnih objekata, i to za: 1) piće; 2) napajanje stoke u domaćinstvu; 3) sanitarno-higijenske potrebe; 4) rekreaciju, uključujući i kupanje; 5) gašenje požara; 6) plovidbu. Organ jedinice lokalne samouprave, po prethodno pribavljenom mišljenju javnog vodoprivrednog preduzeća, određuje mesto i način korišćenja vode za namene iz stava 1. tačka 4) ovog člana.	
Zone sanitarne zaštite izvorišta za snabdevanje vodom za piće		
77. st. 4.	Zahtev za određivanje zona sanitarne zaštite podnosi organ jedinice lokalne samouprave na čijoj se teritoriji nalazi izvorište za koje su elaboratom predviđene zone sanitarne zaštite.	
st. 5.	Ako se zone zaštite prostiru na teritoriji više jedinica lokalne samouprave, zahtev podnosi svaka jedinica lokalne samouprave za zone zaštite na svojoj teritoriji.	
st. 9.	Na osnovu pravosnažnog rešenja iz stava 6. ovog člana, zone sanitarne zaštite unose se u plan upravljanja vodama, prostorni (prostorni plan jedinice lokalne samouprave) i urbanistički (generalni i regulacioni) plan.	
Obaveza prečišćavanja otpadnih voda		
98. st. 4.	Akt o ispuštanju otpadnih voda u javnu kanalizaciju donosi nadležni organ jedinice lokalne samouprave.	

106.	<p>Praćenje havarijskog zagađenja</p> <p>U slučaju havarijskog zagađenja voda, republička organizacija nadležna za hidrometeorološke poslove dužna je da, po saznanju o havarijskom zagađenju, bez odlaganja obavesti Ministarstvo, ministarstvo nadležno za poslove zdravlja, ministarstvo nadležno za poslove zaštite životne sredine, ministarstvo nadležno za unutrašnje poslove, Agenciju za zaštitu životne sredine, javno vodoprivredno preduzeće i jedinicu lokalne samouprave na čijoj je teritoriji nastalo zagađenje.</p>
114. st. 1.	<p>Donošenje vodnih akata i odlučivanje po žalbi</p> <p>Vodna akta donosi Ministarstvo, na teritoriji autonomne pokrajine nadležni organ autonomne pokrajine, na teritoriji grada Beograda nadležni organ grada, a na teritoriji jedinice lokalne samouprave nadležni organ jedinice lokalne samouprave, u roku od dva meseca od dana podnošenja zahteva za izdavanje vodnog akta.</p>
st. 3.	<p>Protiv vodnog akta iz stava 1. ovog člana, donetog od strane nadležnog organa autonomne pokrajine, nadležnog organa grada, odnosno nadležnog organa jedinice lokalne samouprave, može se izjaviti žalba ministru u roku od 15 dana od dana dostavljanja tog vodnog akta.</p>
117	<p>Objekti, radovi i planska dokumenta za koje se izdaju vodni uslovi</p> <p>Vodni uslovi se izdaju za izgradnju, odnosno rekonstrukciju objekata, izvođenje radova, izradu planskih dokumenata, i to za:</p> <p>....</p> <p>16) izradu prostornih (prostorni plan jedinice lokalne samouprave) i urbanističkih (generalni i regulacioni) planova;</p>
118.	<p>Ovlašćenje za izdavanje vodnih uslova</p> <p>Vodne uslove za objekte, radove i planska dokumenta iz člana 117. tač. 1) do 25) ovog zakona izdaje Ministarstvo, na teritoriji autonomne pokrajine nadležni organ autonomne pokrajine, a na teritoriji grada Beograda nadležni organ grada.</p> <p>Vodne uslove iz člana 117. tač. 26) do 30) ovog zakona izdaje nadležni organ jedinice lokalne samouprave.⁵⁴⁸</p> <p>Ako uticaj na vodni režim izgradnje objekata iz člana 117. tačka 30) ovog zakona prelazi granice teritorije jedinice lokalne samouprave, vodne uslove izdaje Ministarstvo, a na teritoriji autonomne pokrajine nadležni organ autonomne pokrajine.</p>

548 Odnosi se na: „26) javni vodovod u seoskom naselju; 27) sađenje drveća i žbunastog bilja i njihova seča u koritu za veliku vodu i na obali; 28) promenu katastarske kulture zemljišta na erozionom području; 29) vodenicu i stambeni objekat na splavu; 30) drugi objekat i radove, koji mogu privremeno, povremeno ili trajno da prouzrokuju promene u vodnom režimu ili na koje može uticati vodni režim.“

120.	<p>Rok važnosti i prenošenje prava</p> <p>Vodna saglasnost za eksploataciju rečnih nanosa izdaje se na određeno vreme, a najduže za period od dve godine.</p> <p>Pravo stečeno na osnovu vodne saglasnosti ne može se, bez saglasnosti nadležnog organa koji je izdao vodnu saglasnost, preneti na drugo lice.</p> <p>Rešenje o prenosu prava iz stava 2. ovog člana donosi Ministarstvo, nadležni organ autonomne pokrajine, nadležni organ grada, odnosno nadležni organ jedinice lokalne samouprave, u roku od dva meseca od dana podnošenja zahteva.</p> <p>Protiv rešenja iz stava 3. ovog člana donetog od strane nadležnog organa autonomne pokrajine, nadležnog organa grada, odnosno nadležnog organa jedinice lokalne samouprave može se izjaviti žalba ministru u roku od 15 dana od dana dostavljanja rešenja.</p> <p>Rešenje iz stava 3. ovog člana doneto od strane Ministarstva je konačno u upravnom postupku i protiv tog rešenja može se pokrenuti upravni spor.</p>
121.	<p>Prestanak važenja vodne saglasnosti</p> <p>Vodna saglasnost prestaje da važi ako se u roku od dve godine od dana njenog dobijanja ne podnese nadležnom organu zahtev za izdavanje građevinske dozvole, odnosno zahtev za izdavanje dozvole za izgradnju rudnika.</p> <p>Rešenje o utvrđivanju prestanka važenja vodne saglasnosti donosi organ koji je izdao vodnu saglasnost.⁵⁴⁹</p> <p>Protiv rešenja iz stava 2. ovog člana donetog od strane nadležnog organa autonomne pokrajine, nadležnog organa grada, odnosno nadležnog organa jedinice lokalne samouprave može se izjaviti žalba ministru u roku od 15 dana od dana dostavljanja rešenja.</p>
125.	<p>Prenos prava stečenih na osnovu vodne dozvole</p> <p>Pravo stečeno na osnovu vodne dozvole ne može se preneti na drugo lice bez saglasnosti organa koji je izdao vodnu dozvolu.</p> <p>Protiv rešenja o davanju saglasnosti iz stava 1. ovog člana donetog od strane nadležnog organa autonomne pokrajine, nadležnog organa grada, odnosno nadležnog organa jedinice lokalne samouprave može se izjaviti žalba ministru u roku od 15 dana od dana dostavljanja rešenja.</p> <p>Rešenje o davanju saglasnosti iz stava 1. ovog člana koje je doneto od strane Ministarstva je konačno u upravnom postupku i protiv tog rešenja može se pokrenuti upravni spor.</p>

549 Rešenje iz stava 2. ovog člana doneto od strane Ministarstva je konačno u upravnom postupku i protiv tog rešenja može se pokrenuti upravni spor (član 121. st. 4).

126.	<p style="text-align: center;">Prestanak važenja vodne dozvole</p> <p>Vodna dozvola prestaje da važi:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) istekom roka na koji je izdata; 2) usled stečaja ili likvidacije pravnog lica kome je izdata; 3) ako se imalac vodne dozvole u pisanoj formi odrekne njenog korišćenja; 4) ako se, bez opravdanih razloga, ne koristi duže od dve godine od njenog dobijanja; 5) ako se ne poštuju uslovi iz vodne dozvole. <p>Rešenje o utvrđivanju prestanka važenja vodne dozvole donosi organ koji je izdao vodnu dozvolu.</p> <p>Protiv rešenja iz stava 2. ovog člana donetog od strane nadležnog organa autonomne pokrajine, nadležnog organa grada, odnosno nadležnog organa jedinice lokalne samouprave može se izjaviti žalba ministru u roku od 15 dana od dana dostavljanja rešenja.</p>	
128.	<p style="text-align: center;">Vodni nalog</p> <p>Vodnim nalogom se licu kome je izdata vodna dozvola, odnosno potvrda nalaže da u određenom roku izvrši neku radnju, odnosno da se uzdrži od nekog činjenja, radi otklanjanja opasnosti od nastalog ili mogućeg poremećaja vodnog režima, odnosno poremećaja stabilnosti rečnog korita ili vodnog zemljišta, kao i uspostavljanja stanja u skladu sa uslovima iz izdate vodne dozvole.</p> <p>Vodni nalog izdaje Ministarstvo, na teritoriji autonomne pokrajine nadležni organ autonomne pokrajine, na teritoriji grada Beograda nadležni organ grada, a na teritoriji lokalne samouprave nadležni organ jedinice lokalne samouprave.</p> <p>Protiv rešenja iz stava 2. ovog člana donetog od strane nadležnog organa autonomne pokrajine, nadležnog organa grada, odnosno nadležnog organa jedinice lokalne samouprave, može se izjaviti žalba ministru u roku od 15 dana od dana dostavljanja rešenja.</p> <p>Rešenje iz stava 2. ovog člana doneto od strane Ministarstva je konačno u upravnom postupku i protiv tog rešenja može se pokrenuti upravni spor.</p>	

130.	<p style="text-align: center;">Vodna knjiga</p> <p>Vodna knjiga je registar o izdatim vodnim aktima.</p> <p>Ministarstvo, na teritoriji autonomne pokrajine nadležni organ autonomne pokrajine, na teritoriji grada Beograda nadležni organ grada, a na teritoriji lokalne samouprave nadležni organ jedinice lokalne samouprave, dužan je da sva izdata vodna akta vodi u vodnoj knjizi.</p> <p>Vodna knjiga naročito sadrži: upisnik vodnih saglasnosti; upisnik vodnih dozvola i potvrda; upisnik vodnih uslova; upisnik vodnih naloga; upisnik zaključaka o odbacivanju zahteva stranke; upisnik akata o nenadležnosti organa za postupanje po zahtevu stranke; zbirku isprava i tehničku dokumentaciju.</p> <p>Vodna knjiga vodi se u pisanoj i elektronskoj formi.</p> <p>Nadležni organ autonomne pokrajine, nadležni organ grada, odnosno nadležni organ jedinice lokalne samouprave dužan je da Ministarstvu dostavlja podatke iz vodne knjige.</p> <p>Ministarstvo je dužno da podatke iz vodne knjige dostavlja ministarstvu nadležnom za poslove koji se odnose na tehničke propise, u skladu sa posebnim zakonom.</p> <p>Ministar bliže propisuje sadržinu, način vođenja i obrazac vodne knjige iz stava 3. ovog člana.</p>	
138.	<p style="text-align: center;">Priključenje na javni vodovod u seoskom naselju</p> <p style="text-align: center;">Član 138</p> <p>Pravno i fizičko lice koje nije učestvovalo u izgradnji seoskog vodovoda može se priključiti na seoski vodovod ako:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) vodovod, s obzirom na količinu vode, može da zadovolji potrebe svih korisnika; 2) se njegovo snabdevanje vodom ne može na ekonomičan i tehnički racionalan način rešiti drugačije. <p>Licu iz stava 1. ovog člana odobrenje za priključak izdaje nadležni organ jedinice lokalne samouprave.</p> <p>Lice iz stava 1. ovog člana koje se priključilo na seoski vodovod dužno je da:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) nadoknadi srazmerni deo troškova izgradnje; 2) od časa priključenja snosi pripadajući deo troškova održavanja i iskorišćavanja vodovoda; 3) snosi sve troškove priključka. 	
139.	<p style="text-align: center;">Otklanjanje štete</p> <p>Pravno ili fizičko lice, koje pogorša vodni režim, odnosno stanje erozije na erozionom području, dužno je da, u roku koji odredi inspektor nadležan za poslove vodoprivrede, izvrši radnje radi uspostavljanja stanja koje je postojalo pre nego što je šteta nastala.</p> <p>Ako lice iz stava 1. ovog člana ne izvrši radnje u određenom roku, te radnje će izvršiti javno vodoprivredno preduzeće, odnosno nadležni organ jedinice lokalne samouprave u slučaju erozionog područja, o trošku lica koje je izazvalo štetu.</p>	

	Nacionalna konferencija za vode Osnivanje i sastav Član 142	
142.	<p>Radi obezbeđenja uticaja javnosti u upravljanju vodama, Vlada osniva Nacionalnu konferenciju za vode (u daljem tekstu: Nacionalna konferencija). Nacionalna konferencija ima 14 članova, koje imenuje Vlada, na predlog Ministarstva, na period od četiri godine.</p> <p>Nacionalnu konferenciju čine predstavnici jedinica lokalne samouprave sa svakog vodnog područja, predstavnici korisnika voda i udruženja građana. Nacionalna konferencija donosi poslovnik o svom radu.</p> <p>Rad Nacionalne konferencije je javan.</p> <p>Sredstva za rad Nacionalne konferencije obezbeđuju se u budžetu Republike Srbije.</p>	
146.	<p style="text-align: center;">Javno preduzeće za regionalne i višenamenske hidrosisteme</p> <p>Regionalni i višenamenski hidrosistemi su složeni hidrosistemi koji služe za obezbeđenje potreba u oblasti voda (snabdevanje vodom, navodnjavanje, zaštita voda, zaštita od štetnog dejstva voda), na teritoriji dve ili više jedinica lokalne samouprave.</p> <p>Upravljanje i održavanje hidrosistema iz stava 1. ovog člana vrši javno preduzeće osnovano od jedinica lokalne samouprave za koje se obezbeđuju potrebe u oblasti voda.</p>	
	Izuzeci od plaćanja Član 159	
159.	<p>Naknada za korišćenje vodnog dobra ne plaća se za:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) opšte korišćenje voda; 2) korišćenje vodnog zemljišta za: <ol style="list-style-type: none"> (1) održavanje rečnih korita i obala vodotoka, (2) izgradnju i održavanje vodnih objekata za uređenje vodotoka i zaštitu od štetnog dejstva voda, u javnoj svojini, (3) izgradnju objekata namenjenih odbrani države i javnoj bezbednosti, (4) eksploataciju rečnih nanosa pri radovima na uređenju vodotoka koje vrši javno vodoprivredno preduzeće, odnosno nadležni organ jedinice lokalne samouprave, a koji se koristi za namene iz tačke 2) podtačka (2) ovog stava. 	

	Izvori finansiranja Sredstva za finansiranje Republičkog fonda obezbeđuju se:	
186.	<ol style="list-style-type: none"> 1) iz aroprijacija u budžetu Republike Srbije za tekuću godinu; 2) od naknada za vode iz člana 153. ovog zakona, osim naknade za zagađivanje voda, ostvarenih na teritoriji Republike Srbije, osim teritorije autonomne pokrajine; 3) od prihoda od upravljanja slobodnim novčanim sredstvima Republičkog fonda. <p>Sredstva ostvarena od slivne vodne naknade u iznosu od 50% prihodu su budžeta jedinice lokalne samouprave na teritoriji Republike Srbije, osim teritorije autonomne pokrajine i koriste se u skladu sa članom 182. ovog zakona.</p>	
	Dostava podataka radi obračuna naknade za vode	
193.	<p>Organizacija nadležna za vođenje evidencije o nepokretnostima i pravima na njima dužna je da ministarstvu nadležnom za poslove finansija - Poreskoj upravi i javnom vodoprivrednom preduzeću dostavlja, na njihov zahtev, bez naknade, ažurne podatke o zemljištu i vlasnicima, odnosno korisnicima zemljišta i drugih nepokretnosti iz člana 170. tač. 1), 4) i 5) ovog zakona, radi utvrđivanja iznosa i naplate naknade za odvodnjavanje i iz člana 179. tač. 1), 4) i 5) ovog zakona, radi utvrđivanja iznosa i naplate slivne vodne naknade.</p> <p>Organ koji obavlja poslove utvrđivanja i obračuna visine naknade za korišćenje građevinskog zemljišta u jedinici lokalne samouprave dužan je da ministarstvu nadležnom za poslove finansija - poreskoj upravi i javnom vodoprivrednom preduzeću dostavlja, na njihov zahtev, bez naknade, podatke o površini stambenog i poslovnog prostora, radi utvrđivanja iznosa i naplate naknade za odvodnjavanje od obveznika iz člana 170. tač. 2) i 3) ovog zakona i slivne vodne naknade od obveznika iz člana 179. tač. 2) i 3) ovog zakona.</p>	
	Prava i dužnosti sanitarnog inspektora	
200.	<p>U vršenju inspekcijskog nadzora sanitarni inspektor ima pravo i dužnost da: ...</p> <ol style="list-style-type: none"> 6) kontroliše da li organ jedinice lokalne samouprave na čijoj se teritoriji nalazi zona zaštite izvorišta za snabdevanje vodom za piće i za sanitarno-higijenske potrebe, poseduje rešenje o zoni sanitarne zaštite izvorišta. 	
	Prekršaj pravnog lica	
212. st. 6.	<p>Odgovorno lice u organu nadležnom za vođenje evidencije o nepokretnostima i pravima na njima, odnosno organu koji obavlja poslove utvrđivanja i obračuna visine naknade za korišćenje građevinskog zemljišta u jedinici lokalne samouprave kazniće se za prekršaj novčanom kaznom od 10.000 do 50.000 dinara ako ne dostavi podatke iz člana 193. ovog zakona.</p>	

ANEKS 4.

LITERATURA

A. ANALIZE, PRIRUČNICI I DRUGE PUBLIKACIJE

Analiza NVO okruženja – izazovi tranzicije, Beograd: Proconcept, Fond za otvoreno društvo, Stručni skup, Beograd, 2. Juni 2005. http://www.proconcept.rs/prog-civilno/zbirna_analiza.pdf.

Analiza i statistički pregled rezultata monitoringa u 18 lokalnih samouprava u Srbiji, Beograd: Evropski pokret u Srbiji, National Endowment for Democracy, Lawers for Democracy, 2010. <http://www.emins.org/sr/publikacije/knjige/10-monitoring-lokalnih-samouprava.pdf>.

Analiza pravnih praznina (konačni nacrt), Tehnička pomoć za izradu nacionalne strategije za aproksimaciju u oblasti životne sredine (SAOŽS) (EUROPEAID/127462/C/SER/RS), januar 2011. Dostupno na: http://www.easserbiasr.rs/Doc/Briefing_Note/Legal_Gap_Analysis_s.pdf.

Ateljević, V, et al. *Izazovi Evropskih integracija u oblastima zaštite životne sredine i održivog razvoja lokalnih zajednica*, Beograd: Palgo centar, 2011. Dostupno na: http://www.palgo.org/files/evropske_integracije_u_oblasti_zivotne_sredine.pdf.

Ateljević, V., Administrativni kapacitet za koordinaciju poslova evropskih integracija, u Trbović, A., S., (ur) *Reforme: politička volja i administrativni kapacitet*, Beograd: Fakultet za ekonomiju, finansije i administraciju Univerziteta Singidunum, 2011, str. 53-74.

Baldersheim, H., *Decentralizacija u praksi – evropski modeli i praksa*, Beograd: Ministarstvo za državnu upravu i lokalnu samoupravu, 2009. Dostupno na: <http://www.drzavnauprava.gov.rs/files/pub3.pdf>.

Begović, B., *Ekonomski aspekti upravljanja lokalnom zajednicom*, u Hiber, D. (ur) *Upravljanje lokalnom zajednicom: putevi ka modernoj lokalnoj samoupravi*, Beograd: Centar za liberalno-demokratske studije, 2000, str. 64-77.

Benmansur, J., et al. (pr), *Vodič za primenu Zakona o udruženjima*, Beograd: Ministarstvo za državnu upravu i lokalnu samoupravu, Građanske inicijative, Britanska ambasada Beograd, OEBS Misija u Srbiji, 2009.

Bobić, M., Todić, D., *Saradnja civilnog društva i državnih institucija u procesu evropskih integracija u sprovođenju koncepta održivog razvoja*, u Radojević, D., (ur) *Održivi razvoj: naša zajednička budućnost: nacionalna strategija održivog razvoja*, Beograd: Ministarstvo za nauku i tehnološki razvoj, Kabinet potpredsednika Vlade za evropske integracije, 2009, str. 28-32.

Bojović, J., *Lokalni ekonomski razvoj – priručnik za praktičare*, The Urban Institute, Beograd, 2010.

<http://www.skgo.org/bz/data/5%20Manuals%20-%20Vodici/SER/LED%20Guidebook%20SER.pdf>

Borojević, T., Vukonjanski, I., *Analiza potreba u oblasti razvoja ljudskih resursa*, Beograd: Savet Evrope, 2010. http://www.coe.org.rs/REPOSITORY/1968_1_upravljanje_ljudskim_resursima_na_lokalnom_nivou_final_-_srb.pdf

Brnada, I., (pr) *EU i zaštita okoliša – Upravljanje vodama na lokalnoj razini*, Zagreb: Regionalni centar zaštite okoliša za Srednju i Istočnu Evropu, Ured u Hrvatskoj, 2010.

Bisić, M., *Sistem naknada za korišćenje prirodnih bogatstava i raspodela prihoda između centralnog i lokalnih nivoa vlasti*, Beograd: Stalna konferencija gradova i opština, 2011. http://www.skgo.org/upload/files/Sistem_naknada_za_korisce-nje_prirodnih_bogatstava_WEB.pdf.

Damjanović, D., Jerinić, J., Pavlović Križanić, T., (ur), *Horizontalna i vertikalna koordinacija u postupku donošenja odluka od značaja za lokalnu samoupravu u Srbiji*, Beograd, Palgo centar, 2011. Dostupno na: http://www.coe.org.rs/REPOSITORY/2110_nova_knjiga1.pdf.

Damjanović, D., Glušević, M., Grujić, M., (ur), *Racionalno korišćenje energije u funkciji razvoja lokalnih zajednica*, Beograd: Palgo centar, 2010. Dostupno na: <http://www.palgo.org/files/knjige/racionalno%20koriscenje%20energije%20-%20E%20format.pdf>

Damjanović, M., Uvodne napomene u Robertson, B. & Ch. (pr.) *Uporedna iskustva lokalnih samouprava*, Beograd: Magna agenda, 2002, str. 13-18.

Dorđević, S., *Priručnik za uključivanje građana i civilnog društva u procese odlučivanja: primena kodeksa dobre prakse*, Beograd: Građanske inicijative, 2011. <http://www.gradjanske.org/page/civilSocietyDevelopment/sr/center/publications.html>

Engewald, P., *Knowledge and attitudes towards European integration and EU environmental legislation in local self-government in Croatia and Macedonia*, Hamburg: Baltic Environmental Forum, 2007.

Environmental Policy in South and Eastern Europe, Belgrade: UNDP, 2007.

Evropske politike zaštite životne sredine na lokalnu, Nepušački edukativni centar – RP, Kragujevac, 2010. Dostupno na: http://www.gradjanske.org/admin/article/download/files/PUBLIKACIJA_EVROPSKE_POLITIKE_ZZS_NL.pdf?id=786.

Evropski pokret u Srbiji, Nacionalni konvent o Evropskoj uniji, Radna grupa Ekologija, *Analize i preporuke*, Beograd, 2010. <http://www.emins.org/sr/publikacije/knjige/11-radna-grupa-ekologija-analize-i-preporuke.pdf>.

Evropski pokret u Srbiji, Nacionalni konvent o Evropskoj uniji, Radna grupa Ekologija, *Upravljanje otpadom i lokalni planovi*, Beograd, Dom Narodne

Skupštine, 26. oktobar 2011. godine i 31. maj 2012. godine. <http://emins.org/sr/aktivnosti/projekti/reciklarnica/index.html>.

Evropski pokret u Srbiji, Nacionalni konvent o Evropskoj uniji, Radna grupa Ekologija, *Finansiranje zaštite životne sredine na nacionalnom i lokalnom nivou – predlog praktične politike*, Beograd, Dom Narodne Skupštine, 26. jun 2012. godine.

Global governance — the rise of non-state actors, A background report for the SOER 2010 assessment of global megatrends, EEA Technical report, No. 4/2011. EEA, Copenhagen, 2011.

Gluščević, M., Uvod u energetski menadžment na lokalnom nivou, u Damjanović, D., Gluščević, M., Grujić, M., (ur), *Racionalno korišćenje energije u funkciji razvoja lokalnih zajednica*, Beograd: Palgo centar, 2010. Dostupno na: <http://www.palgo.org/files/knjige/racionalno%20koriscenje%20energije%20-%20E%20format.pdf>. str. 15-22.

Grujić, M., Saradnja tri sektora u promociji i razvoju energetskog menadžmenta, u Damjanović, D., Gluščević, M., Grujić, M., (ur), *Racionalno korišćenje energije u funkciji razvoja lokalnih zajednica*, Beograd: Palgo centar, 2010. Dostupno na: <http://www.palgo.org/files/knjige/racionalno%20koriscenje%20energije%20-%20E%20format.pdf>. str. 31-36.

Guide to the Approximation of the European Union Environmental Legislation, Brisel, 1997. Commission of the European Communities, Dostupno na adresi: <http://ec.europa.eu/environment/archives/guide/contents.htm>.

Isoski, Z., *Planovi upravljanja otpadom proizvođača otpada i lokalna samouprava*, Evropski pokret u Srbiji, Nacionalni konvent o EU, Upravljanje otpadom i lokalni planovi, Beograd, 26.10.2011.

http://www.eukonvent.org/downloads2/111026-Rad_Zorica_Isoski.pdf

Istraživanje upoznatosti zaposlenih u gradskim i opštinskim upravama sa ulogom Ministarstva za ljudska i manjinska prava, državnu upravu i lokalnu samoupravu kao

i tekućim planiranim inicijativama ministarstva, Ministarstvo za ljudska i manjinska prava, državnu upravu i lokalnu samoupravu, jul 2011. <http://www.drzavna-uprava.gov.rs/article.php?id=999>

Izrada propisa i zakonodavni proces u Republici Srbiji - procena, OSCE, Beograd, 2011. <http://www.osce.org/sr/odihr/87871>.

Jelinčić, J., Đurović, S., (ur) *Zaštita životne sredine – uslov za održivi razvoj*, Beograd: Fond za otvoreno društvo: Centar za primenjene evropske studije, 2009. Dostupno na: http://www.fosserbia.org/view_file.php?file_id=338.

Jovanović, J. (et al) *Najbolja praksa u lokalnim samoupravama: priručnik studije slučaja*, Beograd: Savet Evrope, Kancelarija u Beogradu, 2011. Dostupno na: http://www.coe.org.rs/REPOSITORY/2057_brosura_final_mart_2011.pdf.

Jovičić, M., *Lokalna samouprava*, Beograd: Službeni glasnik, Pravni fakultet, 2006.

KAKO volontirati u Srbiji? Vodič za primenu Zakona o volontiranju. - Beograd : Građanske inicijative, 2011. Dostupno na: <http://www.gradjanske.org/page/civilSocietyDevelopment/sr/center/publications.html>.

Katić, M., *Upravljanje opasnim otpadom u Srbiji i učešće javnosti*, Evropski pokret u Srbiji, Nacionalni konvent o EU, Upravljanje otpadom i lokalni planovi, Beograd, 26.10.2011. http://www.eukonvent.org/downloads2/111026-Rad_Milos_Katic.pdf

Klačar, M., Mojsilović, M., Zakonska regulative neposrednog učešća građana, u Mojsilović, M., et. al. *Neposredno učešće građana u upravljanju lokalnom zajednicom, Problemi, izazovi i preporuke za unapređenje procesa*, Misija OEBS u Srbiji, Beograd, 2011. <http://www.osce.org/sr/serbia/82794?download=true>, str. 16-26.

Krstić, S., *Izvorni prihodi u sistemu finansiranja lokalne samouprave u Republici Srbiji*, Beograd: Palgo centar, SKGO, USAID, 2006. Dostupno na: <http://www.palgo.org/files/knjige/Finansiranje%20LS%20u%20RS.pdf>.

Lilić, S., Modernizacija srpske državne uprave, u Trbović, A., S., (ur) *Reforme: politička volja i administrativni kapacitet*, Beograd: Fakultet za ekonomiju, finansije i administraciju Univerziteta Singidunum, 2011, str. 7-24.

Marinković – Grabarić, A., *Analiza postojećeg načina dostavljanja predloga za potrebe izrade prostornih i urbanističkih planova*, Beograd: Stalna konferencija gradova i opština, 2010. http://www.skgo.org/upload/files/Analiza_podloga_web.pdf

Medvan, Ž., (pr) *Eu i zaštita okoliša – Gospodarenje otpadom na lokalnoj razini*, Zagreb: Regionalni centar zaštite okoliša za Srednju i Istočnu Europu, Ured u Hrvatskoj, 2009.

Mijatović, B., Finansijski aspekti upravljanja lokalnom zajednicom, u Hiber, D., (ur) *Upravljanje lokalnom zajednicom: putevi ka modernoj lokalnoj samoupravi*, Beograd: Centar za liberalno-demokratske studije, 2000, str. 78-89.

Milosavljević, B., Jerinić, B., *Analiza nadležnosti jedinica lokalne samouprave u Srbiji*, Beograd, 2010. Dostupno na: <http://www.drzavnauprava.gov.rs/files/dokumenta-6.pdf>.

Milosavljević, B., Jerinić, B., *Modeli organizacione strukture i sistema upravljanja u opštinskoj i gradskoj upravi*, Ministarstvo za ljudska i manjinska prava, državnu upravu i lokalnu samoupravu, Stalna konferencija gradova i opština, GIZ, Beograd, 2011. Dostupno na: <http://www.drzavnauprava.gov.rs/article.php?id=999>

Milutinović, S., *Lokalna agenda 21 – uvod u planiranje održivog razvoja*, Beograd: Stalna konferencija gradova i opština, 2004. <http://www.prsp.gov.rs/download/LA%2021-knjiga.pdf>

Mojsilović, M., et. al. *Neposredno učesće građana u upravljanju lokalnom zajednicom, Problemi, izazovi i preporuke za unapređenje procesa*, Misija OEBS u Srbiji, Beograd, 2011. <http://www.osce.org/sr/serbia/82794?download=true>.

Mustapić, M., Odnos lokalne zajednice prema problemu odlaganja komunalnog otpada: studija slučaja Makarsko primorje, *Društvena istraživanja*, Zagreb, br. 6/2010, str. 1055-1077.

Nadležnosti institucija koje su zadužene za zaštitu životne sredine, Tehnička pomoć za izradu Nacionalne Strategije za Aproksimaciju u Oblasti Životne Sredine (SAOŽS), CRIS number 07SER01/29/11, (EUROPEAID/127462/C/SER/RS), Srbija, Oktobar 2010.

[http://www.easserbia.rs/Doc/Briefing_Note/Institutional%20Responsibilities%20report%20\(final%20draft\)_SR.pdf](http://www.easserbia.rs/Doc/Briefing_Note/Institutional%20Responsibilities%20report%20(final%20draft)_SR.pdf).

Neposredno učesće građana u javnom životu na lokalnom nivou, Beograd: SKGO, 2006.

NVO sektor u Srbiji, Mreža, vanredno izdanje, Beograd: Građanske inicijative, 2005.

Pavlović Križanić, T., *Međuopštinska saradnja u Srbiji: mogućnosti i izazovi*, Beograd, Stalna konferencija gradova i opština, 2010. Dostupno na: http://www.skgo.org/upload/files/Analiza_medjuopstinska_saradnja_u_Srbiji_mogucnosti_i_izazovi_web.pdf

Petrović, M., Zaštita životne sredine na lokalnom nivou: percepcija ključnih aktera, *Teme*, 2/2012, str. 525-544. <http://teme.junis.ni.ac.rs/teme2-2012/teme%202-2012-06.pdf>.

Plavšić, P., *Pojmovno određenje i sintetički prikaz kapaciteta lokalne zajednice, Evropski pokret u Srbiji - Projektni zadatak, Istraživanje o zaštiti životne sredine na lokalnom nivou*, Beograd, 2012.

Pregled srednjoročnih prioriteta potreba jedinica lokalne samouprave u oblasti jačanja institucionalnih kapaciteta, Ministarstvo za državnu upravu i lokalnu samoupravu, novembar 2010 – januar 2011. Dostupno na: <http://www.drzavnauprava.gov.rs/files/dokumenta-5.pdf>

Pregled stanja životne sredine – Republika Srbija, drugi pregled, Ujedinjene nacije, Njujork i Zeneva, 2007.

Primena propisa u oblasti životne sredine: raskorak između normativnog i stvarnog, Radna grupa Ekologija: analize i preporuke, Beograd: Evropski pokret u Srbiji, 2010. <http://www.eukonvent.org/downloads2/11-radna-grupa-ekologija-analize-i-preporuke.pdf>

Priručnik za jačanje kapaciteta lokalne samouprave kroz program razvoja upravljanja, Beograd: Stalna konferencija gradova i opština, 2009. <http://www.scribd.com/doc/37854008/Priru%C4%8Dnik-za-ja%C4%8Danje-kapaciteta-lokalne-samouprave-kroz-program-razvoja-upravljanja>

Radosavljević, Z., Školjević, O, *Analiza mogućnosti davanja ovlašćenja jedinica lokalne samouprave da utvrđuju javni interes za objekte od lokalnog značaja*, Stalna konferencija gradova i opština, Swiss Agency for Development and Cooperation SDC, Užice, 2010. http://www.skgo.org/upload/files/Analiza_mogucnosti_davanja_ovlasćenja_web.pdf

Rabrenović, A., *Reforma državne uprave i integracija u EU*, Beograd: Ministarstvo za državnu upravu i lokalnu samoupravu, 2009. Dostupno na: <http://www.drzavnauprava.gov.rs/files/pub6.pdf>

Slavković, I., Zafirović, V., (ur) *Primeri dobre prakse, opštinski projekti realizovani u okviru projekta Exchange*, Beograd: Stalna konferencija gradova i opština, 2007. str. 109-136. <http://www.projektnicentar.lazarevac.rs/pdf/Exchange%20Dobra%20Opstinska%20Praksa.pdf>.

Spirić, D., *Analiza sistema nadzora Skupštine jedinice lokalne samouprave nad sprovođenjem budžeta*, Beograd: SKGO, 2010. http://www.skgo.org/upload/files/Analiza_sistema_nadzora_Skupstine_lokalne_samouprave_web.pdf.

Subotić, D., *Reinženjering lokalne samouprave: „stari“ i „novi“ zakon o lokalnoj samoupravi*, Beograd: Institut za političke studije, 2008.

Todić, D., *Nevladine „ekološke“ organizacije u Srbiji – pravni okviri delovanja*, članak u: S. Pavličić, V. Vukasović, D. Todić, M. Mišić, V. Majić, M. Perić, G. Mesaroš, M. Mitrović-Josipović, „Vodič za nevladine organizacije u zaštiti životne sredine“ (ur. Srđan Janev), Istraživačka stanica Petnica, Valjevo, 2007. str. 33- 51;

Todić, D., *Environmental Economic Instruments as Economic Development Stimulus in the Republic of Serbia*, 8th International Scientific Conference, „Forces Driving the Revival of the Companies and Economy“, Belgrade, December 3rd 2010, Megatrend University, pp. 277-288.

Todić, D., *Lokalni i regionalni planovi upravljanja otpadom (opšti normativni okvir i pitanja za raspravu)*, Evropski pokret u Srbiji, Nacionalni konvent o EU, Upravljanje otpadom i lokalni planovi, Beograd, 26.10.2011. http://www.eukonvent.org/downloads2/111026-Rad_Dragoljub_Todic.pdf

Todić, D., *Review of Serbian Implementation and Enforcement Procedures in the Environment Sector*, RENA Assessment, 2011. Dostupano na: http://www.rena-network.org/index.php?view=wgroup&groups=wgroups&cid_group=4. Accessed 8 February 2012.

Todić, D., *Vodič kroz EU politike – životna sredina*, Beograd: Evropski pokret u Srbiji, 2011. Dostupano na: <http://www.emins.org/sr/publikacije/knjige/11-vodic-kroz-eu-politike-zivotna-sredina.pdf>.

Žikić, M., Mak, D., *Analiza efekata različitih institucionalnih oblika za sprovođenje nadležnosti u oblasti lokalnog ekonomskog razvoja*, Beograd: Stalna konferencija gradova i opština, 2010. Dostupno na: http://www.skgo.org/upload/files/Analiza_efekata_razlicitih_institucionalnih_oblika_web.pdf

Upravljanje otpadom i lokalni planovi – zaključci i preporuke, Nacionalni konvent o Evropskoj uniji, Evropski pokret u Srbiji, Radna grupa za životnu sredinu, 1. sastanak, Beograd, Dom Narodne Skupštine, 26. oktobar 2011. godine (http://zelenainicijativa.rs/wp-content/uploads/2012/02/Upravljanje-otpadom-i-lokalni-planovi_zakljucci-i-preporuke.pdf)

Uvođenje energetskeg menadžmenta u gradove i opštine u Srbiji (rezultati istraživanja i predlog praktične politike), Palgo centar, 2011. Dostupno na: http://www.palgo.org/files/em_u_ls/EE%20Policy%20Memorandum.pdf

Velat, D., (Pr.) *Procena stanja u sektoru organizacija civilnog društva (OCD) u Srbiji*, Beograd: Građanske inicijative, 2012. Dostupno na: <http://www.civilnodrustvo.gov.rs/wp-content/uploads/2012/02/Istrazivanje-OCD-Sektor-u-Srbiji-Gradjanske-inicijative-web.pdf>.

Vlatković, M., Đokić, B., *Komentar Zakona o lokalnoj samoupravi: sa objašnjenjima za primenu, sudskom i upravnom praksom*, Beograd: Službeni glasnik, 2009.

Vujadinović, P., *Analiza sistema mesne samouprave*, Užice: Stalna konferencija gradova i opština, 2010. Dostupno na: http://www.skgo.org/upload/files/Analiza_sistema_mesne_samouprave_web.pdf

Vujić, G., *Upravljanje otpadom i problem u vezi sa izradom i sprovođenjem lokalnih i regionalnih planova upravljanja otpadom*, Evropski pokret u Srbiji, Nacionalni konvent o EU, Upravljanje otpadom i lokalni planovi, Beograd, 26.10.2011. http://www.emins.org/sr/aktivnosti/projekti/reciklarnica/rad_goran_vujic.pdf

B. MEĐUNARODNI DOKUMENTI

Evropska povelja o lokalnoj samoupravi, Strazbur, 1985. („Službeni glasnik RS”, br. 70/07) Dostupno na: http://www.coe.org.rs/REPOSITORY/128_evropska_povelja_o_lokalnoj_samoupravi.pdf

Dodatni Protokol uz Evropska povelja o lokalnoj samoupravi o pravu učesća u poslovima lokalnih vlasti, Utreht, 2009. <http://conventions.coe.int/Treaty/Commun/QueVoulezVous.asp?NT=207&CM=8&DF=05/06/2012&CL=ENG>

Evropska okvirna konvencija o prekograničnoj saradnji između teritorijalnih zajednica ili vlasti, Madrid, 1980. godine, <http://conventions.coe.int/Treaty/Commun/QueVoulezVous.asp?NT=106&CM=8&DF=05/06/2012&CL=ENG>

Dodatni protokol uz Evropsku okvirnu konvenciju o prekograničnoj saradnji između teritorijalnih zajednica ili vlasti, Strazbur, 1995. <http://conventions.coe.int/Treaty/Commun/QueVoulezVous.asp?NT=159&CM=8&DF=05/06/2012&CL=ENG>

Protokol broj 2 uz Evropsku okvirnu konvenciju o prekograničnoj saradnji između teritorijalnih zajednica ili vlasti, Strazbur, 1998. <http://conventions.coe.int/Treaty/Commun/QueVoulezVous.asp?NT=169&CM=8&DF=05/06/2012&CL=ENG>

Kodeks dobre prakse za građansko učesće u procesu donošenja odluka, Usvojen na Konferenciji INGOs na sastanku 1. oktobra 2009. godine, Conference of the INGOs of the Council of Europe,

Dostupno na: <http://www.suk.gov.rs/dotAsset/12478.pdf>

C. SPISAK PROPISA

Ustav Republike Srbije („Službeni glasnik RS”, br. 98/06)

a) Lokalna samouprava

- 1) Zakon o lokalnoj samoupravi („Službeni glasnik RS”, br. 129/07)
- 2) Zakon o finansiranju lokalne samouprave, („Službeni glasnik RS”, br. 62/06)

- 3) Zakon o lokalnim izborima („Službeni glasnik RS“, br. 129/07) br. 48/91, 66/91, 44/98 - dr. zakon, 49/99 - dr. zakon, 34/01 - dr. zakon i 39/02)
 - 4) Zakon o određivanju maksimalnog broja zaposlenih u lokalnoj administraciji („Službeni glasnik RS“, br. 104/09) 17) Zakon o ministarstvima („Službeni glasnik RS“, br. 72/12)
 - 5) Predlog zakona o službenicima u jedinicama lokalne samouprave http://www.srbija.gov.rs/vesti/dokumenti_pregled.php?id=166011 18) Zakon o vladi („Službeni glasnik RS“, br. 55/05, 71/05 - ispr, 101/07 i 65/08)
 - 6) Zakon o teritorijalnoj organizaciji („Službeni glasnik RS“, br. 129/07) 19) Zakon o određivanju maksimalnog broja zaposlenih u republičkoj administraciji („Službeni glasnik RS“, br. 104/09)
 - 7) Zakon o glavnom gradu („Službeni glasnik RS“, br. 129/07) 20) Zakon o javnim agencijama („Službeni glasnik RS“, br. 18/05, 81/05)
 - 8) Zakon o komunalnim delatnostima („Službeni glasnik RS“, br. 88/11)
 - 9) Zakon o utvrđivanju nadležnosti autonomne pokrajine Vojvodine („Službeni glasnik RS“, br. 99/09)
 - 10) Zakon o javno-privatnom partnerstvu i koncesijama („Službeni glasnik RS“, br. 88/11)
 - 11) Zakon o privrednim društvima („Službeni glasnik RS“, br. 36/11, 99/11)
 - 12) Zakon o državnoj upravi („Službeni glasnik RS“, br. 79/05)
 - 13) Zakon o javnim preduzećima i obavljanju delatnosti od opšteg interesa („Službeni glasnik RS“, br. 25/00, 25/02, 107/05, 108/05-ispr. i 123/07-dr. zakon)
 - 14) Zakon o državnim službenicima („Službeni glasnik RS“, br. 79/05, 81/05 - ispr, 83/05 - ispr, 64/07 67/07 - ispr.)
 - 15) Zakon o platama u državnim organima i javnim službama („Službeni glasnik RS“, br. 34/01)
 - 16) Zakon o radnim odnosima u državnim organima („Službeni glasnik RS“,
- b) OCD**
- 21) Zakon o udruženjima („Službeni glasnik RS“, br. 51/09)
 - 22) Zakon o volontiranju („Službeni glasnik RS“, br. 36/10)
 - 23) Zakon o mladima („Službeni glasnik RS“, br. 50/11)
 - 24) Zakon o zadužbinama i fondacijama („Službeni glasnik RS“, br. 88/10, 99/11 – dr. zakon)
 - 25) Zakon o donacijama i humanitarnoj pomoći („Sl. list SRJ“, br. 53/01, 61/21 - ispr. i 36/02 i „Sl. glasnik RS“, br. 101/05 - dr. zakon)
 - 26) Uredba o sredstvima za podsticanje programa ili nedostajućeg dela sredstava za finansiranje programa od javnog interesa koja realizuju udruženja („Službeni glasnik RS“, br. 8/12)
 - 27) Pravilnik o sadržini, načinu upisa i vođenja registra udruženja
 - 28) Pravilnik o sadržini, načinu upisa i vođenja registra stranih udruženja

c) Životna sredina

- 29) Zakon o zaštiti životne sredine („Službeni glasnik RS“, br. 135/04, 36/09, 72/09)
- 30) Zakon o Fondu za zaštitu životne sredine („Službeni glasnik RS“, br. 72/09, 101/11)
- 31) Uredba o vrstama zagađivanja, kriterijumima za obračun naknade za zagađivanje životne sredine i obveznicima, visini i načinu obračunavanja i plaćanja naknade („Službeni glasnik RS“, br. 113/05 i 6/07, 8/10)
- 32) Uredba o merilima i kriterijumima za povraćaj, oslobađanje i smanjenje plaćanja naknade za zagađivanje životne sredine („Službeni glasnik RS“, broj 113/05)
- 33) Uredba o određivanju aktivnosti čije obavljanje utiče na životnu sredinu („Službeni glasnik RS“, broj 109/09)
- 34) Uredba o kriterijumima za utvrđivanje naknade za zaštitu i unapređivanje životne sredine i najvišeg iznosa naknade („Službeni glasnik RS“, broj 111/09)
- 35) Zakon o proceni uticaja na životnu sredinu („Službeni glasnik RS“, br. 135/04, 36/09)
- 36) Uredba o utvrđivanju Liste projekata za koje je obavezna procena uticaja i Liste projekata za koje se može zahtevati procena uticaja na životnu sredinu („Službeni glasnik RS“, broj 114/08)
- 37) Pravilnik o sadržini zahteva za odlučivanje o potrebi izrade studije uticaja i sadržaju zahteva za određivanje obima i sadržaja studije o proceni uticaja na životnu sredinu („Službeni glasnik RS“, broj 69/05)
- 38) Pravilnik o sadržini studije o proceni uticaja na životnu sredinu („Službeni glasnik RS“, broj 69/05)
- 39) Pravilnik o sadržini, izgledu i načinu vođenja javne knjige o sprovedenim postupcima i donetim odlukama o proceni uticaja na životnu sredinu („Službeni glasnik RS“, broj 69/05)
- 40) Pravilnik o radu tehničke komisije za ocenu studije o proceni uticaja na životnu sredinu („Službeni glasnik RS“, broj 69/05)
- 41) Pravilnik o javnom uvidu, prezentaciji i javnoj raspravi studije o proceni uticaja na životnu sredinu („Službeni glasnik RS“, broj 69/05)
- 42) Zakon o strateškoj proceni uticaja na životnu sredinu („Službeni glasnik RS“, br. 135/04, 88/10)
- 43) Zakon o integrisanom sprečavanju i kontroli zagađivanja životne sredine („Službeni glasnik RS“, br. 135/04)
- 44) Uredba o vrstama aktivnosti i postrojenja za koje se izdaje integrisana dozvola („Službeni glasnik RS“, broj 84/05)
- 45) Uredba o sadržini programa mera prilagođavanja rada postojećeg postrojenja ili aktivnosti propisanim uslovima („Službeni glasnik RS“, broj 84/05)
- 46) Uredba o kriterijumima za određivanje najboljih dostupnih tehnika, za primenu standarda kvaliteta, kao i za određivanje graničnih vrednosti emisija u integrisanoj dozvoli („Službeni glasnik RS“, broj 84/05)
- 47) Uredba o utvrđivanju Programa dinamike podnošenja zahteva za izdavanje integrisane dozvole („Službeni glasnik RS“, broj 108/08)
- 48) Pravilnik o sadržini i načinu vođenja registra izdatih integrisanih dozvola („Službeni glasnik RS“, broj 69/05)
- 49) Pravilnik o sadržini, izgledu i načinu popunjavanja zahteva za izdavanje integrisane dozvole („Službeni glasnik RS“, broj 30/06)

- 50) Pravilnik o sadržini i izgledu integrisane dozvole („Službeni glasnik RS”, broj 30/06) Pravilnik o visini troškova dodele prava na korišćenje ekološkog znaka („Službeni glasnik RS”, broj 81/10)
- 51) Zakon o zaštiti od nejonizujućih zračenja („Službeni glasnik RS”, br. 36/09)
- 52) Zakon o zaštiti od jonizujućeg zračenja i nuklearnoj bezbednosti („Službeni glasnik RS”, br. 36/09)
- 53) Zakon o zaštiti vazduha („Službeni glasnik RS”, br. 36/09)
- 54) Zakon o zaštiti prirode („Službeni glasnik RS”, br. 36/09, 88/10)
- 55) Zakon o zaštiti od buke u životnoj sredini („Službeni glasnik RS”, br. 36/09, 88/10)
- 56) Zakon o hemikalijama („Službeni glasnik RS”, br. 36/09, 88/10)
- 57) Zakon o biocidnim proizvodima („Službeni glasnik RS”, br. 36/09, 88/10, 92/11)
- 58) Zakon o upravljanju otpadom („Službeni glasnik RS”, br. 36/09, 88/10)
- 59) Zakon o ambalaži i ambalažnom otpadu („Službeni glasnik RS”, br. 36/09)
- 60) Zakon o zaštiti i održivom korišćenju ribljeg fonda („Službeni glasnik RS”, br. 36/09)
- 61) Zakon o vodama („Službeni glasnik RS”, br. 30/2010)
- 62) Zakon o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja („Službeni glasnik RS”, br. 120/04, 54/07, 104/09 i 36/10)
- 63) Zakon o potvrđivanju Konvencije o dostupnosti informacija, učešću javnosti u donošenju odluka i pravu na pravnu zaštitu u pitanjima zaštite životne sredine, „Službeni glasnik Republike Srbije” – Međunarodni ugovori, br. 36/09).

d) EU integracije

- 1) Zakon o potvrđivanju Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju između Evropskih zajednica i njihovih država članica, sa jedne strane, i Republike Srbije, sa druge strane („Službeni glasnik RS”, br. 83/08)

D. SPISAK STRATEŠKIH DOKUMENATA OD ZNAČAJA ZA AKTIVNOSTI LOKALNE SAMOUPRAVE I OCD U OBLASTI ŽIVOTNE SREDINE

I Strateški dokumenti u oblasti lokalne samouprave i državne uprave

Pregled srednjoročnih prioritarnih potreba jedinica lokalne samouprave u oblasti jačanja institucionalnih kapaciteta, Ministarstvo za državnu upravu i lokalnu samoupravu, novembar 2010 – januar 2011.

<http://www.drzavnauprava.gov.rs/files/dokumenta-5.pdf>

Strategija reforme državne uprave u Republici Srbiji, Akcioni plan za sprovođenje reforme državne uprave u Republici Srbiji za period od 2009. godine do 2012. godine, Ministarstvo za državnu upravu i lokalnu samoupravu, Beograd, 2009. Dostupno na:

<http://www.drzavnauprava.gov.rs/files/dokumenta-7.pdf>

Strategija stručnog usavršavanja državnih službenika u Republici Srbiji za period 2011 – 2013. godine, Vlada Republike Srbije, Beograd, 2011. Dostupno na: <http://www.drzavnauprava.gov.rs/article.php?id=999> ili http://www.srbija.gov.rs/vesti/dokumenti_sekcija.php?id=45678

Studija „Lokalna uprava u Srbiji – stanje i perspektive“, Ministarstvo za državnu upravu i lokalnu samoupravu, Beograd, 2009. <http://www.drzavnauprava.gov.rs/article.php?id=999>

Strategija razvoja elektronske uprave u Republici Srbiji za period od 2009. do 2013. godine.

http://www.mtid.gov.rs/wp-content/uploads/Dokumenti/Strategije_akcioni_planovi/Strategija_i_akcioni_plan_za_razvoj_elektronske_uprave.pdf

Strategija za smanjenje siromaštva u Srbiji – izazovi i mogućnosti na lokalnom nivou, Stalna konferencija gradova i opština

<http://www.prsp.gov.rs/download/Brosura%20-%20SSS%20izazovi%20i%20mogucnosti%20na%20lokalnom%20nivou,%20februar%202005.pdf>

II Strateški dokumenti u oblasti OCD

Strateški okvir Kancelarije za saradnju sa civilnim društvom za period 2011-2014. godina, Kancelarija za saradnju sa civilnim društvom, Vlada Republike Srbije, http://www.civilnodrustvo.gov.rs/?page_id=940&lang=sr

III Nacionalni strateški dokumenti u oblasti životne sredine

-Nacionalni program zaštite životne sredine („Službeni glasnik RS”, br. 12/10); ili <http://www.ekoplan.gov.rs/src/Donet-Nacionalni-program-zastite-zivotne-sredine-730-c32-content.htm>

-Nacionalna strategija održivog razvoja, („Službeni glasnik RS“, br. 57/08), <http://www.odrzivi-razvoj.gov.rs/assets/download/Nacionalna-strategija-odrzivog-razvoja-Republike-Srbije.pdf>

-Akcioni plan za sprovođenje Nacionalne strategije održivog razvoja za period od 2011. do 2017. godine. <http://www.odrzivi-razvoj.gov.rs/uploads/documents/Akcioni-plan-za-sprovodjenje-NSOR.pdf>

-Strategija upravljanja otpadom za period 2010-2019. godine („Službeni glasnik RS”, br. 29/2010). http://www.srbija.gov.rs/vesti/dokumenti_sekcija.php?id=45678; ili <http://www.ekoplan.gov.rs/src/Usvojena-Strategija-upravljanja-otpadom-za-period-2010-2019--805-c32-content.htm>;

-Strategija biološke raznovrsnosti Republike Srbije za period 2011-2018. Vlada Republike Srbije, Beograd, oktobar 2010. http://www.srbija.gov.rs/extfile/sr/148370/strategija_biodiverzitet00396_lat.zip; ili http://www.ekoplan.gov.rs/src/upload-centar/dokumenti/razno/strategija_bioloske_raznovrsnosti.pdf

-Strategija upravljanja mineralnim resursima Republike Srbije do 2030. godine, Vlada Republike Srbije, Beograd, 2012. http://www.srbija.gov.rs/vesti/dokumenti_sekcija.php?id=45678; ili <http://www.ekoplan.gov.rs/src/Strategija-upravljanja-mineralnim-resursima-Republike-Srbije-do-2030-godine--1589-c86-content.htm>

-Nacionalna strategija održivog korišćenja prirodnih resursa – nacrt, Švedska agencija za međunarodnu pomoć – SIDA, 2011. http://www.ekoplan.gov.rs/srl/upload-centar/dokumenti/zakoni-i-nacrti-zakona/predlozi_podzakonski/i_deo_nsokprd.pdf

-Nacionalna strategija za uključivanje Republike Srbije u mehanizam čistog razvoja Kjoto protokola za sektore upravljanja otpadom, poljoprivrede i šumarstva, http://www.srbija.gov.rs/vesti/dokumenti_sekcija.php?id=45678; ili http://www.ekoplan.gov.rs/src/upload-centar/dokumenti/razno/cdm_strategija.pdf

-Strategija uvođenja čistije proizvodnje u Republici Srbiji, Vlada Republike Srbije, Beograd, 2009. (http://www.srbija.gov.rs/vesti/dokumenti_sekcija.php?id=45678),

-Nacionalni profil za upravljanje hemikalijama, Beograd, 2008. http://www.she-ma.gov.rs/media/107773/nacionalni_profil_za_upravljanje_hemikalijama.pdf

-Nacionalni implementacioni plan za sprovođenje Stokholmske konvencije, Vlada Republike Srbije, Beograd, 2009. <http://www.ekoplan.gov.rs/srl/POPs-Projekt-310-c56-content.htm>

-*Strategija za primenu Konvencije o dostupnosti informacija, učesću javnosti u donošenju odluka i pravu na pravnu zaštitu u pitanjima životne sredine – Arhuska konvencije*, Vlada Republike Srbije, Beograd, 2012. http://www.srbija.gov.rs/vesti/dokumenti_sekcija.php?id=45678; ili <http://www.ekoplan.gov.rs/srl/Usvojena-Strategija-za-primenu-Arhuske-konvencije-1613-c35-content.htm>

-*Nacionalna strategija za aproksimaciju u oblasti životne sredine za Republiku Srbiju*, Vlada Republike Srbije, Beograd, 2011. http://www.srbija.gov.rs/vesti/dokumenti_sekcija.php?id=45678; ili <http://www.ekoplan.gov.rs/src/Usvojena-Nacionalna-strategija-za-aproksimaciju-u-oblasti-zivotne-sredine-za-Republiku-Srbiju-1414-c35-content.htm> ili http://www.ekoplan.gov.rs/srl/upload-centar/dokumenti/projekti-i-aktivnosti/eas_final_final_memsp_version_sr.pdf.

-*Strategija aproksimacije za sektor upravljanja otpadom*, Ministarstvo životne sredine, rudarstva i prostornog planiranja, EES, Eptisa, PM Group, april 2012.

-*Strategija aproksimacije za horizontalni sektor*, Ministarstvo životne sredine, rudarstva i prostornog planiranja, EES, Eptisa, PM Group, april 2012.

-*Strategija aproksimacije za sektor kvaliteta vazduha i klimatske promene*, Ministarstvo životne sredine, rudarstva i prostornog planiranja, EES, Eptisa, PM Group, april 2012.

-*Strategija aproksimacije za sektor hemikalija i GMO*, Ministarstvo životne sredine, rudarstva i prostornog planiranja, EES, Eptisa, PM Group, april 2012.

-*Strategija aproksimacije za sektor industrijskog zagađenja i buke*, Ministarstvo životne sredine, rudarstva i prostornog planiranja, EES, Eptisa, PM Group, april 2012.

-*Strategija aproksimacije za sektor zaštite prirode*, Ministarstvo životne sredine, rudarstva i prostornog planiranja, EES, Eptisa, PM Group, april 2012.

-*Strategija aproksimacije za sektor voda*, Ministarstvo životne sredine, rudarstva i prostornog planiranja, EES, Eptisa, PM Group, april 2012.

IV LOKALNI EKOLOŠKI AKCIONI PLANOVI (LEAP)⁵⁵⁰

1. Lokalni ekološki akcioni plan, Aleksinac, period 2007-2017, usvojen 2007.

<http://www.aleksinac.org/index.php/strateki-planovi-razvoja/leap>

2. Lokalni ekološki akcioni plan, Bačka Topola, period 2005-2010, usvojen 2005.

<http://www.asocbt.org.rs/download.html>

3. Lokalni ekološki akcioni plan opštine Bečej, usvojen 2005.

<http://ttl.masfak.ni.ac.rs/LSS/LEAP-Becej.pdf> (Na sajtu opštine Bečej nije postavljen LEAP)

4. Lokalni ekološki akcioni plan opštine Bor, usvojen 2003. (Na sajtu opštine Bor nije postavljen LEAP, ali se može preuzeti sa: <http://mibor.rs/projekti/leap/leap01.html>. Podatak takođe pronađen na sajtu SKGO: <http://strategije.skgo.org/>, kao i na sajtu Vlade RS, Strategija za smanjenje siromaštva : <http://www.prsp.gov.rs/istrazivanje/planoviPretraga.jsp>)

5. Lokalni ekološki akcioni plan opštine Bujanovac, period 2005-2010, usvojen 2005. god. (Na sajtu opštine Bujanovac nije postavljen LEAP. Podatak nađen na str. 4 u sekciji „Opština Bujanovac je usvojila značajna dokumenta“ na sajtu:

<http://bujanovac.rs/images/content/file/Plan%20Kapitalnih%20Investicija%202011-%202015.pdf>

550 Zbog svog karaktera, ovome bi trebalo dodati i Program zaštite životne sredine grada Požarevca 2012-2022, http://www.pozarevac.rs/fajlovi/zivotna_sredina/Program_zzs_grada_Pozarevca_final_2.pdf

6. Lokalni ekološki akcioni plan opštine Blace. Nepoznata god. usvajanja. (Na sajtu opštine Blace nije postavljen LEAP. Podatak pronađen na sajtu Vlade RS, Strategija za smanj. siromaštva, kao dokument usvojen u lok. skupštini : <http://www.prsp.gov.rs/istrazivanje/planoviPretraga.jsp>)
7. Lokalni ekološki akcioni plan opštine Velika Plana, usvojen 2009/2010.
<http://www.lervelikaplana.org/dokumenta/LEAP%20-%20Velika%20Plana.pdf>
8. Lokalni ekološki akcioni plan opštine Vrbas, usvojen 2005.
<http://www.vrbas.net/opstina-vrbas/ekologija/leap-vrbas>
9. Lokalni ekološki akcioni plan opštine Vrnjačka Banja, usvojen 2010.
<http://www.opstinavrnjackabanja.com/LEAP%20VRNJACKA%20BANJA.pdf>
10. Lokalni ekološki akcioni plan opštine Vršac. Nepoznata god. usvajanja. (Na sajtu opštine postoji link ka LEAP-u, ali sam LEAP dokument nije postavljen: http://www.vrsac.com/active/sr-latin/home/aktuelno/euprava/zastita_zivotne_sredin/leap.html. Podatak da je LEAP opštine Vršac urađen pronađen je i na sajtu Vlade RS, Strategija za smanjenje siromaštva: <http://www.prsp.gov.rs/istrazivanje/planoviPretraga.jsp>)
11. Lokalni ekološki akcioni plan opštine Dimitrovgrad. Nepoznata god. usvajanja. (Na sajtu opštine Dimitrovgrad nije postavljen LEAP. Podatak pronađen na sajtu Vlade Srbije, Strategija za smanjenje siromaštva: <http://www.prsp.gov.rs/istrazivanje/podaciPoPlanovima.jsp?sifra=70505>)
12. Lokalni ekološki akcioni plan opštine Kikinda, usvojen 2005.
http://www.kikinda.rs/index.php?option=com_content&view=article&id=6594%3Aleap&catid=49%3Aprojekti&Itemid=135&lang=sr
13. Lokalni ekološki akcioni plan opštine Lajkovac. Nepoznata god. usvajanja. (Na sajtu opštine Lajkovac nije postavljen LEAP. Podatak nađen na sajtu SKGO: <http://strategije.skgo.org/>)
14. Lokalni ekološki akcioni plan opštine Priboj, period 2007-2011. god, (Na sajtu opštine Priboj nije postavljen LEAP. Podatak pronađen na sajtu SKGO: <http://strategije.skgo.org/>, kao i na sajtu Vlade RS, Strategija za smanjenje siromaštva: <http://www.prsp.gov.rs/istrazivanje/planoviPretraga.jsp>)
15. Lokalni ekološki akcioni plan opštine Prokuplje, period 2007-2017. god, (Na sajtu opštine Prokuplje nije postavljen LEAP. Podatak nađen na sajtu SKGO: <http://strategije.skgo.org/>, kao i na sajtu Vlade RS, Strategija za smanjenje siromaštva: <http://www.prsp.gov.rs/istrazivanje/planoviPretraga.jsp>)
16. Lokalni ekološki akcioni plan opštine Pirot. Nepoznata god. usvajanja. (Na sajtu opštine Pirot nije postavljen LEAP. Podatak pronađen na sajtu Vlade RS, Strategija za smanj. siromaštva, kao usvojen dokument od strane lok. skupštine: <http://www.prsp.gov.rs/istrazivanje/planoviPretraga.jsp>)
17. Lokalni ekološki akcioni plan, Svilajnac, usvojen 2007. godine.
<http://www.mzd.photosidea.com/fajlovi/opstinadokument/1293158259.pdf>
18. Lokalni ekološki akcioni plan, Sečanj, period 2008-2012. Nepoznata god. usvajanja.
(Na sajtu opštine Sečanj nije postavljen LEAP, ali je podatak nađen na sajtu SKGO: <http://strategije.skgo.org/>, kao i na sajtu Vlade Srbije, Strategija za smanjenje siromaštva: <http://www.prsp.gov.rs/istrazivanje/planoviPretraga.jsp>)
19. Lokalni ekološki akcioni plan, Sokobanja, period 2006-2010. Nepoznata god. usvajanja.

(Na sajtu opštine Sokobanja nije postavljen LEAP. Podatak nađen na sajtu SKGO: <http://strategije.skgo.org/> kao i na sajtu Vlade RS, Strategija za smanjenje siromaštva kao dokument usvojen od strane lok. skupštine: <http://www.prsp.gov.rs/istrazivanje/planoviPretraga.jsp>)

20. Lokalni ekološki akcioni plan opštine Trstenik, usvojen 2009/2010. godine

<http://www.trstenik.rs/index.php/vesti/279-dokumenta>

21. Lokalni ekološki akcioni plan opštine Čuprija, usvojen 2009. godine.

<http://www.cuprija.rs/leap/leap.html>

(na sajtu opštine Čuprija nema postavljen LEAP kao dokument, verovatno ga šalju na zahtev)

22. Lokalni ekološki akcioni plan opštine Čajetina, 2008-2013, usvojen 2007. godine.

<http://www.cajetina.org.rs/category/kategorija-download/lokalni-akcioni-planovi-i-strategije?page=1>

Gradovi:

23. Lokalni ekološki akcioni plan opštine Valjevo, period 2005-2009. godine, usvojen 2005. godine.

<http://mail.valjevo.rs/spolja/sajt/leap-2010.pdf>

24. Lokalni ekološki akcioni plan gradske opštine Zrenjanin, period 2003-2013, usvojen 2003. godine.

<http://www.zrenjanin.rs/1-146-0-0/Dokumenta-za-preuzimanje>

25. Lokalni ekološki akcioni plan grada Kragujevca za period 2010-2014, usvojen 2010. godine.

http://www.kragujevac.rs/documents/LEAP_Kragujevac_71.pdf

26. Lokalni ekološki akcioni plan grada Kraljevo za period 2005-2015, usvojen 2005. godine.

http://www.kraljevo.org/OpstinaKraljevo-195_lat

- Lokalni ekološki akcioni plan za seoske i prigradske mesne zajednice Kraljeva za period 2005-2015, usvojen 2005. godine.

http://www.kraljevo.org/OpstinaKraljevo-195_lat

27. Lokalni ekološki akcioni plan opštine Leskovac, period 2005-2010. godine. Nepoznata god. usvajanja.

(Na sajtu opštine Leskovac nije postavljen LEAP. Podatak nađen na sajtu SKGO kao dokum. usvojen u lok. skupštini: <http://strategije.skgo.org/>)

28. Lokalni ekološki akcioni plan opštine Loznica. Nepoznata god. usvajanja.

<http://www.loznica.rs/cms/mestoZaUploadFajlove/Predlog%20LEAP%20UREDJEN%20deo%201.pdf>

29. Lokalni ekološki akcioni plan, Niš, usvojen 2001. godine.

<http://www.ni.rs/uploads/doc/LEAP.pdf>

30. Lokalni ekološki akcioni plan opštine Pančevo, usvojen 2003. god. <http://ekologija.pancevo.rs/Admin/UserDocuments/36.pdf>

31. Lokalni ekološki akcioni plan, Subotica, usvojen 2003. godine.

<http://www.subotica.rs/files/485/leap-good.pdf>

32. Lokalni ekološki akcioni plan opštine Užice za period 2012-2016, usvojen 2011. godine.

http://www.graduzice.org/documents/LEAP_916.pdf

33. Lokalni ekološki akcioni plan opštine Čačak, 2005-2010, usvojen 2005. god.

http://www.cacak.org.rs/Zastita_prirode-114-1

34. Lokalni ekološki akcioni plan opštine Šabac, usvojen 2011. godine.

<http://www.sabac.org/new-site/cms/download/leap-sapca-akcioni-planovi-za-stampu.pdf>

Beograd – gradske opštine⁵⁵¹:

1. Lokalni ekološki akcioni plan grada Beograda, Gradska opština Vračar, usvojen 2007. godine.

<http://www.vracar.rs/vesti/detaljnije/2007-05-leap.pdf>

2. Lokalni ekološki akcioni plan grada Beograda, Gradska opština Obrenovac, usvojen 2011. godine, <http://www.obrenovac.rs/informator/LEAP%20PDF.pdf>

3. Lokalni ekološki akcioni plan grada Beograda, Gradska opština Zemun, per. 2011-2016, usvojen 2011. godine.

<http://www.zemun.rs/cms/sites/default/files/Lokalni%20ekoloski%20akcioni%20plan%20LEAP.pdf>

4. Lokalni ekološki akcioni plan grada Beograda, Gradska opština Lazarevac, usvojen 2006. godine.

http://www.lazarevac.rs/pdf/2011/dmdocuments/LEAP_LAZAREVAC.pdf

5. Lokalni ekološki akcioni plan grada Beograda, Gradska opština Palilula, usvojen 2011. godine.

<http://www.palilula.org.rs/novosti/odluke/627-2011-03-23-14-45-54.html>

6. Lokalni ekološki akcioni plan grada Beograda, Gradska opština Savski venac, usvojen 2010. godine.

<http://www.savskivenac.rs/informator/akta/LEAP.pdf>

7. Lokalni ekološki akcioni plan grada Beograda, Gradska opština Stari grad, usvojen 2006. godine.

<http://www.starigrad.org.rs/Article/Article.aspx?CategoryId=8&ArticleId=1789>

⁵⁵¹ Ovome treba dodati i Strategiju zaštite životne sredine opštine Novi Beograd 2010-2015. <http://crlc.rs/wp-content/uploads/STRATEGIJA-ZASTITE-ZIVOTNE-SREDINE1.pdf>

V LOKALNI PLANOVI UPRAVLJANJA OTPADOM I DRUGI LOKALNI STRATEŠKI PLANOVI

Lokalni plan upravljanja otpadom grada Beograda 2011-2020. Gradska uprava grada Beograda, Sekretarijat za zaštitu životne sredine, 2011. <http://www.beograd.rs/cms/view.php?id=1462700>

Lokalni plan upravljanja otpadom gradske opštine Barajevo 2011-2020, Barajevo 2011. http://www.barajevo.org.rs/upload/files/Lokalni_plan_upravljanja_otpadom_I_deo.pdf

Lokalni plan upravljanja otpadom u gradskoj opštini Obrenovac, Beograd, 2010, <http://www.obrenovac.rs/dokumenta/Lokalni%20plan%20upravljanja%20otpadom%20Obrenovac.pdf>

Strategija razvoja grada Beograda: ciljevi, koncepcija i strateški prioriteti održivog razvoju: nacrt, Beograd: Palgo centar, 2008. <http://www.palgo.org/files/knjige/strategija%20low%20srpski.pdf>

Strategija pošumljavanja područja Beograda, Beograd: Sekretarijat za zaštitu životne sredine, <http://www.beograd.rs/cms/view.php?id=1451056>

Lokalni plan upravljanja otpadom za teritoriju grada Subotice do 2020. godine, Subotica, 2011. <http://www.subotica.rs/files/844/lokalni-plan-upravljanja-otpadom-za-teritoriju-grada-subotice-do-2020-godine.pdf>

Akcioni plan održivog razvoja grada Niša 2010-2014. <http://www.privredanis.freeiz.com/NAkcPlanOdrRazvGradaNisa2010-2014.pdf>

Strategija održivog razvoja grada Požarevca, 2009-2013, Požarevac, 2009. <http://www.pozarevac.rs/strateski-dokumenti/>

Lokalni plan upravljanja otpadom grada Požarevca, Požarevac, 2009. http://www.pozarevac.rs/fajlovi/zivotna_sredina/Plan_Upravljanja_otpadom_Pozarevac.pdf

Regionalni plan upravljanja komunalnim otpadom za 11 opština kolubarskog regiona, Beograd, 2006. http://regijakolubara.com/files/plan_otpada.html; za izvod videti: http://mail.valjevo.rs/spolja/strategije/regionalni_plan_upravljanja_otpadom.pdf

Regionalni plan upravljanja otpadom za grad Novi Sad i opštine Bačka Palanka, Bački Petrovac, Beočin, Žabalj, Srbobran, Temerin i Vrbas (nacrt)

http://www.novisad.rs/sites/default/files/documents/regionalni_plan_novi_sad.pdf

Regionalni plan upravljanja otpadom Smedervo – Kovin, 2010.

<http://www.smederevo.org.rs/cms/mestoZaUploadFajlove/REGIONALNI%20PLAN%20UPRAVLJANJA%20OTPADOM%20Smederevo%20Kovin.pdf>

Regionalni plan upravljanja otpadom za opštine Zaječar, Boljevac, Bor, Kladovo, Majdanpek, Negotin i Knjaževac, www.raris.org/.../2-strategije-regionalnog-razvoja

Regionalni plan upravljanja otpadom za opštine Prijepolje, Nova Varoš, Priboj i Sjenica, 2011. <http://www.novavaros.rs/dokumenta/RPUO.pdf>

Regionalni plan upravljanja otpadom za regiju Duboko, <http://duboko.rs/lat/ekologija-lat/projekti-lat/74-2011-10-14-12-31-21>

Revizija Regionalnog plana upravljanja otpadom za grad Zrenjanin i opštine Sečanj, Titel i Kovačica, Novi Sad, 2011. <http://www.zrenjanin.rs/userfiles/file/Zastita%20zivotne%20sredine/2011/upravljanje%20odpadom/RPUOZRENJANINSECANJTITELKOVACICA.pdf>

Plan održivog upravljanja otpadom u Zapadnobačkom regionu, 2008. http://www.soapatin.org/upload/dokumenta/Plan_odrzivog_upravljanja_otpadom_u_Zapadnobačkom_regionu.pdf

Lokalni plan upravljanja otpadom u gradu Užicu, 2011-2020. http://www.graduzice.org/documents/LOKALNI_PLAN_UPRAVLJANJA_OTPADOM_776.pdf

Lokalni plan upravljanja otpadom, opština Arilje, 2012-2022, Arilje 2012. <http://newstep.arilje.org.rs/files/download/03-lpuo-arilje-final.pdf>

Lokalni plan upravljanja otpadom, grad Niš, 2011-2021. <http://www.ni.rs/uploads/doc/uprave/ukdes/110310LPUotpad.pdf>

Lokalni plan upravljanja otpadom opštine Lajkovac 2011-2010, Beograd, 2010. http://www.lajkovac.org.rs/download/gradska_cistoca_2012.pdf

Lokalni plan upravljanja otpadom opštine Ruma 2011-2010, Beograd, 2010. <http://www.ruma.rs/portal/dokumenta/lokalni%20plan%20upravljanja%20otpadom.pdf>

Lokalni plan upravljanja otpadom na teritoriji opštine Indija, 2010-2020, <http://www.indija.net/upload/documents/LOKALNI%20PLAN%20UPRAVLJANJA%20OTPADOM.pdf>

Lokalni plan upravljanja otpadom grada Valjeva 2011-2020, Beograd, januar 2011. http://mail.valjevo.rs/spolja/sajt/Plan_otpad_2011_2020.pdf

Strategija održivog razvoja grada Valjeva, 2010-2020. godine, Valjevo, 2010. http://mail.valjevo.rs/spolja/sajt/SLOR_2010.pdf

Usporedna procena kapaciteta lokalne samouprave, Valjevo, 19-22. mart 2007. http://mail.valjevo.rs/spolja/strategije/uporedna_procena_kapaciteta.pdf

Uputstvo za upravljanje ljudskim resursima u opštini Valjevo, http://mail.valjevo.rs/spolja/strategije/uputstvo_za_upravljanje_ljudskim_resursima.pdf

Lokalni plan upravljanja otpadom opštine Sečanj za period od 2011. do 2020. godine, <http://www.secanj.rs/images/stories/Lokalni%20plan%20upravljanja%20otpadom.pdf>

Lokalni plan upravljanja otpadom opštine Ražanj za period 2010-2019. godina, www.razanj.org/site/?dl_id=19

Lokalni plan upravljanja otpadom opštine Petrovac, Beograd, 2008.

Lokalni plan upravljanja otpadom za teritoriju grada Subotice do 2020. godine, Subotica, 2011. <http://www.subotica.rs/files/844/lokalni-plan-upravljanja-otpadom-za-teritoriju-grada-subotice-do-2020-godine.pdf>

Lokalni plan upravljanja otpadom u opštini Novi Kneževac za period od 2011. do 2021. godine,

http://www.noviknezevac.rs/dok/LOK_PLAN.pdf

Lokalni plan upravljanja otpadom na teritoriji grada Smedereva, Smederevo, 2010. <http://www.smederevo.org.rs/cms/mestoZaUploadFajlove/Lokalni%20plan%20upravljanja%20otpadom.pdf>

Lokalni plan upravljanja otpadom za grad Pančevo, 2011. <http://www.pancevo.rs/userfiles/files/Lokalni%20plan%20upravljanja%20otpadom%20za%20Grad%20Pancevo.pdf>

Lokalni plan upravljanja otpadom za područje opštine Alibunar, 2011-2020. <http://alibunar.org.rs/mdfa/files/Otpad.pdf>

Lokalni plan upravljanja otpadom za opštinu Temerin, Novi Sad, 2011. http://www.temerin.rs/upload/dokumenta/strateskadok/Lokalni_plan_upravljanja_otpadom.pdf

Lokalni plan upravljanja komunalnim otpadom opštine Koceljeva 2011-2021, Draft, http://www.koceljeva.gov.rs/index_files/Lokalni%20plan%20upravljanja%20komunalnim%20otpadom%20opstine%20Koceljeva%202011-2021.pdf

Plan upravljanja otpadom na teritoriji opštine Negotin, Negotin, 2008, <http://www.negotin.rs/pdf/plan.pdf>

VI OSTALI NACIONALNI STRATEŠKI DOKUMENTI OD ZNAČAJA ZA OBLAST ŽIVOTNE SREDINE

-*Prostorni plan Republike Srbije od 2010. do 2020. godine* („Službeni glasnik RS“, br. 88/2010); http://www.rapp.gov.rs/media/zakoni/Zakon_o_prostornom_planu_RS-cir.pdf; ili http://www.parlament.gov.rs/content/cir/akta/akta_detalji.asp?Id=964&t=Z

-*Strategija prostornog razvoja Republike Srbije 2009-2013-2020*. Ministarstvo životne sredine i prostornog planiranja, Republička agencija za prostorno planiranje, Beograd, 2009. <http://www.rapp.gov.rs/media/New%20Folder/STRATEGIJA.PRRS.pdf>

-*Strategija za smanjenje siromaštva*, Vlada Republike Srbije, Beograd, <http://www.prsp.gov.rs/download/2.%20PRSP%20-%20Main%20text.pdf>

-*Nacionalni milenijumski ciljevi razvoja Republike Srbije*, Vlada Republike Srbije, Beograd, 2006.

-*Strategija razvoja energetike Republike Srbije do 2015. godine*, Vlada Republike Srbije, Beograd, 2005. („Službeni glasnik RS“, br. 44/05) http://www.srbija.gov.rs/vesti/dokumenti_sekcija.php?id=45678 ili

<http://www.mie.gov.rs/sektori/sektor-za-odrzivu-energetiku-obnovljive-izvore-energije-i-stratesko-planiranje/>

-*Prvi akcioni plan za energetske efikasnost Republike Srbije za period od 2010. do 2012. godine*,

<http://www.mie.gov.rs/sektori/sektor-za-odrzivu-energetiku-obnovljive-izvore-energije-i-stratesko-planiranje/>

-*Strategija razvoja poljoprivrede Srbije*. Vlada Republike Srbije, Beograd, 2006. (http://www.minpolj.sr.gov.yu/index.php?Itemid=75&id=64&option=com_content&task=view)

-*Strategija razvoja šumarstva Republike Srbije*, Vlada Republike Srbije, Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, Uprava za šume, Beograd, 2006. (http://www.minpolj.sr.gov.yu/index.php?option=com_docman&task=catview&gid=60&Itemid=67)

-*Vodoprivredna osnova Republike Srbije*, Vlada Republike Srbije, Beograd, 2002. („Službeni glasnik RS“, br. 11/2002); <http://www.zurbnis.rs/zakoni/Uredba%20o%20utvrđivanju%20vodoprivredne%20osnove%20RS.pdf>

-*Strategija i politika razvoja industrije Republike Srbije za period od 2011. do 2020. godine*, Vlada Republike Srbije, Beograd, 2011. http://www.srbija.gov.rs/vesti/dokumenti_sekcija.php?id=45678; ili <http://www.merr.gov.rs/sr/c/vesti/Usvojena-strategija-industrije-republike-2011-2020/596>

-*Strategija naučno-tehnološkog razvoja Republike Srbije u periodu od 2010. do 2015. godine*, Vlada Republike Srbije, Beograd, 2010. http://www.srbija.gov.rs/vesti/dokumenti_sekcija.php?id=45678

-*Nacionalna strategija zaštite i spasavanja u vanrednim situacijama*, Vlada Republike Srbije, Beograd, 2011. http://www.srbija.gov.rs/vesti/dokumenti_sekcija.php?id=45678

-*Strategija razvoja i promocije društveno odgovornog poslovanja u Republici Srbiji za period od 2010. do 2015. godine*, Vlada Republike Srbije, Beograd, 2010. http://www.srbija.gov.rs/vesti/dokumenti_sekcija.php?id=45678

-Strategija bezbednosti i zdravlja na radu u Republici Srbiji za period od 2009. do 2012. godine, Vlada Republike Srbije, Beograd, 2009, („Službeni glasnik RS“, br. 32/09) http://www.ratel.rs/upload/editor_files/File/Regulativa/Strategija%20razvoja%20telekomunikacija%202006-2010.pdf

VII EU INTEGRACIJE

-Analitički izveštaj koji prati saopštenje Komisije upućeno Evropskom parlamentu i Savetu, Mišljenje komisije o zahtevu Srbije za članstvo u Evropskoj uniji, Evropska komisija, SEC (2011) 1208, Brisel, 12. 10. 2011. http://www.seio.gov.rs/upload/documents/eu_dokumenta/godisnji_izvestaji_ek_o_napretku_analiticki_izvestaj_2010.pdf (12. 2. 2012).

-Odgovori na upitnik Evropske komisije (poglavlje XXVII), Vlada Republike Srbije, Beograd, 2010.

<http://www.seio.gov.rs/%D0%B4%D0%BE%D0%BA%D1%83%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%82%D0%B0/%D0%BD%D0%B0%D1%86%D0%B8%D0%BE%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D0%BD%D0%B0-%D0%B4%D0%BE%D0%BA%D1%83%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%82%D0%B0.166.html>

-Izmenjeni i dopunjeni Nacionalni program za integraciju Republike Srbije u Evropku uniju, Vlada Republike Srbije, Beograd, 2009. http://www.seio.gov.rs/upload/documents/NPI/Revidirani_NPI_2009.pdf, str. 571-600.

E. Izveštaji

-Izveštaj o stanju životne sredine u 2010. godini, Ministarstvo životne sredine, rudarstva i prostornog planiranja, Agencija za zaštitu životne sredine, Beograd, 2011. http://www.sepa.gov.rs/download/Izvestaj_o_stanju_zivotne_sredine_za_2010_godinu.pdf

-Izveštaj o stanju životne sredine u 2009. godini, Ministarstvo životne sredine i prostornog planiranja, Agencija za zaštitu životne sredine, Beograd, 2010.

<http://www.sepa.gov.rs/download/Izvestaj%20o%20stanju%20zivotne%20sredine%20u%20Republici%20Srbiji%20za%202009%20godinu.pdf>

-Izveštaj o stanju životne sredine u 2008. godini, Ministarstvo životne sredine i prostornog planiranja, Agencija za zaštitu životne sredine, Beograd, 2009. http://www.sepa.gov.rs/download/Izvestaj_o_stanju_zivotne_sredine_u_Republici_Srbiji_za_2008_godinu.pdf

-Izveštaj o stanju životne sredine u 2007. godini, Ministarstvo životne sredine i prostornog planiranja, Agencija za zaštitu životne sredine, Beograd, 2009.

http://www.sepa.gov.rs/download/Izvestaj_2007_Web.pdf

-Izveštaj o stanju životne sredine u Republici Srbiji za 2006. godinu, Ministarstvo zaštite životne sredine, Agencija za zaštitu životne sredine, Beograd, 2007.

http://www.sepa.gov.rs/download/Izvestaj_o_stanju_zivotne_sredine_2006.pdf

-Izveštaj o sprovođenju Konvencije o dostupnosti informacija, učešću javnosti u donošenju odluka i pravu na pravnu zaštitu u pitanjima životne sredine – Arhuska konvencija; Beograd, 2011. <http://www.ekoplan.gov.rs/srl/Vlada-Republice-Srbije-usvojila-Izvestaj-o-sprovođenju-Konvencije-o-dostupnosti-informacija-1133-c28-content.htm>; ili http://www.unece.org/fileadmin/DAM/env/pp/reporting/NIRs%202011/Serbia_NIR_2011_e.pdf,

-Statistički godišnjak – životna sredina, Republički zavod za statistiku, 2011. str. 235-254. http://webrzs.stat.gov.rs/WebSite/repository/documents/00/00/47/46/11_Zivotna_sredina.pdf

-Pregled stanja životne sredine – Republika Srbija, drugi pregled, Ekonomska komisija za Evropu, Ujedinjene nacije, Njujork i Ženeva, 2007. http://www.unece.org/fileadmin/DAM/env/epr/epr_studies/native/Serbia%20II.pdf

-Kvalitet životne sredine grada Beograda u 2009. godini, Beograd: Sekretarijat za zaštitu životne sredine, Beograd Gradski zavod za javno zdravlje, Beograd, Regionalni centar za životnu sredinu za Centralnu i Istočnu Evropu (REC), 2010.

<http://www.zdravlje.org.rs/publikacije/Zivotna%20sredina%20Bgd%202009.pdf>

-Kvalitet životne sredine grada Subotice u 2011. godini, Subotica: Otvoreni univerzitet Subotica – Regionalni Arhus centar Subotica, 2012. http://www.subotica.rs/pdf/Kvalitet_ZS_Subotica_2011-SR.pdf

F. Informatori o radu nadležnih organa

Informator o radu organa grada Subotice: http://www.subotica.rs/pdf/informator/informator_subotica_lat.pdf

Informator o radu Uprave za privredu, održivi razvoj i zaštitu životne sredine, Niš, 2001. <http://www.ni.rs/uploads/doc/informatori/INFORMATOR-UP2011.pdf>

Informator o radu gradske uprave za zaštitu životne sredine, Novi Sad, 2011. <http://www.vironovisad.org.rs/images/Dokumenti/informator.pdf>

Informator o radu organa grada Valjeva, Valjevo, 2012. http://mail.valjevo.rs/spolja/sajt/informator_januar_2012.pdf

Informator o radu Ministarstva životne sredine, rudarstva i prostornog planiranja, januar 2012. i

Pravilnik o unutrašnjem uređenju i sistematizaciji radnih mesta Ministarstva životne sredine, rudarstva i prostornog planiranja; <http://www.ekoplan.gov.rs/src/Informator-o-radu-ministarstva-1055-c24-content.htm>

Informator o radu Ministarstva za ljudska i manjinska prava, državnu upravu i lokalnu samoupravu, Beograd, 10. 1. 2012. <http://www.drzavnauprava.gov.rs/files/Informator%20o%20radu%202012.%20godinu.pdf>

F. Korisne internet adrese

a) Lokalna samouprava

Stalna konferencija gradova i opština: <http://www.skgo.org/>

Nacionalna alijansa za lokalni ekonomski razvoj: <http://www.naled-serbia.org/>

Sekretarijat za zaštitu životne sredine – Beograd: <http://www.beograd.rs/cms/view.php?id=2038>

Sekretarijat za lokalni ekonomski razvoj, privredu, poljoprivredu, komunalne poslove i zaštitu životne sredine – Subotica: <http://www.subotica.rs/sr/4233/sluzba-za-zastitu-zivotne-sredine-i-odrzivi-razvoj-6>

Gradska uprava za zaštitu životne sredine – Novi Sad: <http://novisad.rs/gradska-uprava-za-zashtitu-zivotne-sredine>; <http://www.vironovisad.org.rs/>

Uprava za privredu, održivi razvoj i zaštitu životne sredine – Niš: <http://www.privredanis.freeiz.com/ZivotnaSredina.htm>

Gradska uprava za prostorno planiranje, izgradnju i zaštitu životne sredine, Kragujevac: http://www.kragujevac.rs/Gradska_uprava_za_prostorno_planiranje_izgradnju_i_zastitu_zivotne_sredine-92-1-109

Odeljenje za urbanizam, građevinarstvo, saobraćaj i zaštitu životne sredine, Valjevo, <http://www.valjevo.rs/#st=8>

Gradska uprava za zaštitu životne sredine, Leskovac, <http://www.gradleskovac.org/content/view/153/lang.serbian/>

b) Državni organi i organizacije

Ministarstvo za životnu sredinu, rudarstvo i prostorno planiranje: <http://www.ekoplan.gov.rs/>

Agencija za zaštitu životne sredine: <http://www.sepa.gov.rs/>

Fond za zaštitu životne sredine: <http://www.sepf.gov.rs/>

Pokrajinski sekretarijat za urbanizam, graditeljstvo i zaštitu životne sredine, <http://www.eko.vojvodina.gov.rs/>; <http://www.ekourb.vojvodina.gov.rs/>;

Ministarstvo za ljudska i manjinska prava, državnu upravu i lokalnu samoupravu: <http://www.drzavnauprava.gov.rs/>

Pokrajinski sekretarijat za međuregionalnu saradnju i lokalnu samoupravu: <http://www.region.vojvodina.gov.rs/>

Kancelarija za evropske integracije: <http://www.seio.gov.rs/>

Kancelarija Nacionalnog saveta za decentralizaciju: http://decentralizacija.gov.rs/?page_id=162

Kancelarija za saradnju sa civilnim društvom: <http://www.civilnodrustvo.gov.rs/>

Vlada, Služba za upravljanje kadrovima: <http://suk.gov.rs/sr/pocetna>

Agencija za privredne registre: <http://pretraga2.apr.gov.rs/Objedinjene-Pretrage/Search/Search>

c) OCD

Evropski pokret u Srbiji: www.emins.org/

Palgo centar: <http://www.palgo.org/cms/sr/pocetna>

Ambasadori životne sredine: <http://www.ambassadors-env.org/>

Građanske inicijative: <http://www.gradjanske.org/page/home/sr.html>

Centar za ekologiju i održivi razvoj: <http://www.cekor.org>

d) EU i dr. međunarodne organizacije

Evropska unija – Životna sredina: http://europa.eu/pol/env/index_en.htm

Evropska komisija – Životna sredina: http://ec.europa.eu/environment/index_en.htm

Evropska komisija – Životna sredina – NGOs: http://ec.europa.eu/environment/ngos/index_en.htm

Evropska unija – Klima: http://europa.eu/pol/clim/index_en.htm

Kancelarija Saveta Evrope u Beogradu: Lokalna samouprava: http://www.coe.org.rs/def/tdoc_sr/coe_office_in_belgrade/projects_sr/?conid=96&doc=1

Delegacija Evropske unije u Republici Srbiji: <http://www.europa.rs/>

Regionalni centar za životnu sredinu za centralnu i istočnu Evropu (REC) – Kancelarija u RS: <http://www.rec.rs/>

e) Arhus centri u Srbiji

Arhus Centar Kragujevac: <http://www.aarhuskg.rs/>

Arhus Centar Subotica: www.aarhussu.rs/

Arhus Centar Novi Sad: <http://www.novisad.rs/lat/otvoren-arhus-centar-u-novom-sadu>

IMPRESUM

NADLEŽNOST I KAPACITETI LOKALNE SAMOUPRAVE I ORGANIZACIJA
CIVILNOG DRUŠTVA ZA PRIMENU EVROPSKIH STANDARDA U OBLASTI
ŽIVOTNE SREDINE

Izdavač

Evropski pokret u Srbiji
Kralja Milana 31
Beograd
www.emins.org

Za izdavača

Maja Bobić

Stručni tim:

Dragoljub Todić
Mladenka Ignjatić
Miloš Katić
Prvoslav Plavšić

Lektura i korektura

Tijana Samardžić

Dizajn

Igor Sergej Sandić
igor.sandic@issstudiodesign.com

Tiraž

300

Štampa

Mladost Grup, Loznica

2012. godina

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

502.1(497.11)
351(497.11)

NADLEŽNOST i kapaciteti lokalne
samouprave i organizacija civilnog društva za
primenu evropskih standarda u oblasti životne
sredine / [stručni tim Dragoljub Todić,
Mladenka Ignjatić, Miloš Katić, Prvoslav
Plavšić]. - Beograd : Evropski pokret u
Srbiji, 2012 (Loznica : Mladost grup). - 575
str. : graf. prikazi, tabele ; 24 cm

Tiraž 300. - Napomene i bibliografske
reference uz tekst.

ISBN 978-86-82391-86-9

1. Тодић, Драгољуб [аутор] 2. Игњатић,
Младенка [аутор] 3. Катић, Милош [аутор] 4.
Плавшић, Првослав [аутор]

а) Животна средина - Заштита - Србија б)
Локална самоуправа - Србија

COBISS.SR-ID 194986764

Mišljenja i stavovi izraženi u ovoj publikaciji predstavljaju stavove autora i ne odražavaju neophodno zvanične stavove **Evropskog pokreta u Srbiji (EPuS)**, **Beogradske otvorene škole (BOŠ)**, **Centra za razvoj građanskog društva PROTECTA**, **UNECOOP-a**, niti **Ambasade Kraljevine Norveške u Srbiji**.

Evropski pokret
Srbija

B()Š

Beogradska
otvorena
škola

Centar za razvoj građanskog društva

Center for civil society development

NORWEGIAN EMBASSY